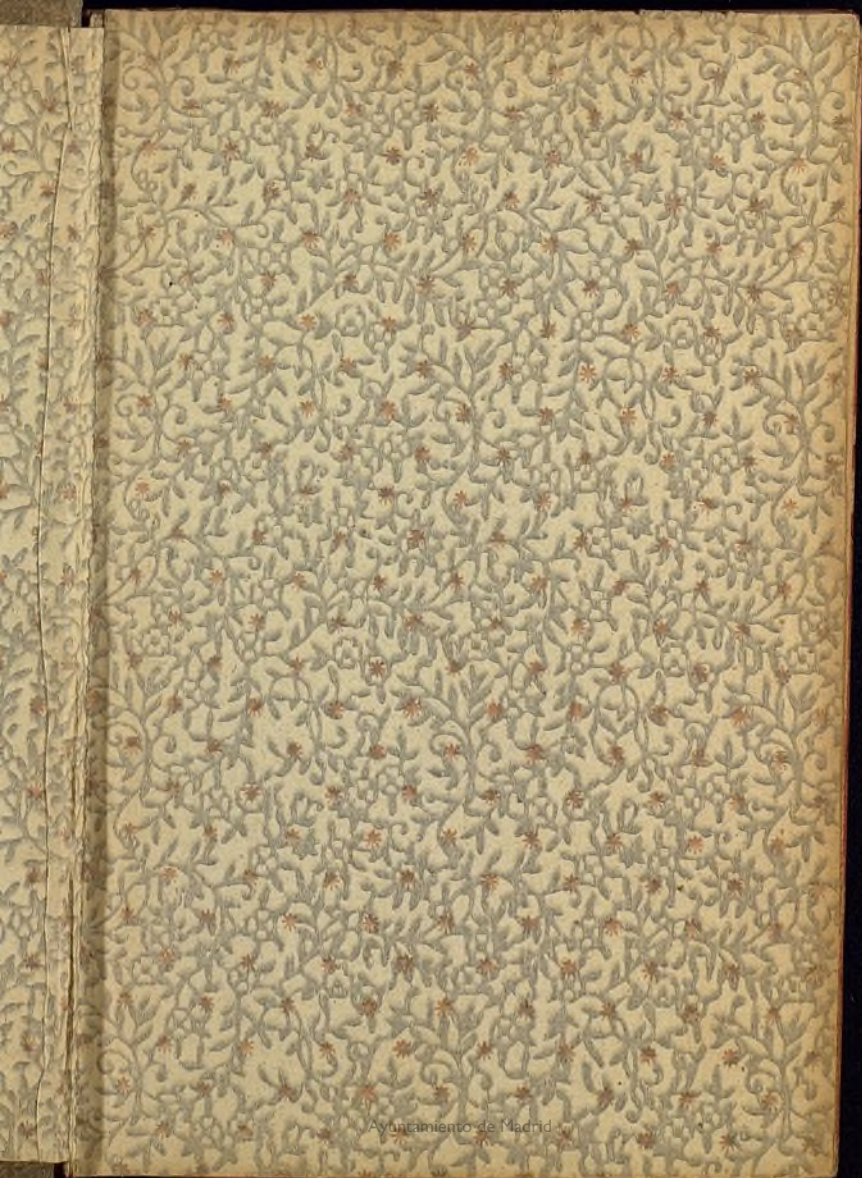

R

676

Ayuntamiento de Madrid

LIBRO DE
COLLEGIUM

OMNIVM LONON

apud nos

omni

etiam in

in

etiam in

etiam in

etiam in

etiam in

etiam in

etiam in

A
A
H

repe
etian
prog
studi
Hipp
inde
tia,n
quen
spere
prae
reue
plora
orna
corr
secus
num
ta m
omn
tur,f
detu
caru

AUGUSTISSIMIS

AC PRUDENTISSIMIS,

HONESTISSIMISQUE VIRIS,

Senatui populoque Imperialis urbis Au-

gustæ Vindelicorum, Ianus Corna-

rius Medicus Physicus,

S.

D.

LIBROS

DEL DR.

ON alienum, nec ab re esse arbitror, Augustissime Augustæ urbis Senatus, hoc in loco, hac instituta ad amplitudinem tuam, in Hippocratis Cei medicinæ principis scriptorum, à me in Latinam linguam translationum editionem, præfatione, paulò altius repetere, qualis fuerit nostro hoc ævo rei medicæ, & simul etiam aliarum artium ac studiorum status: qualis factus sit progressus: quantum accesserit incrementi: & quid de toto hoc studiorum genere sit sperandum. Nam & necessariam esse Hippocratis librorum editionem, lectionem, ac cognitionem, inde clarè constabit: & me hæc vel peractorum laborum gratia, meminisse iuuabit: & qui ista legent, non inutilem consequentur huius narrationis cognitionem: & Amplitudo tua, spero, harum rerum memoria iucundè afficietur, & si quid præsidij ac opis ad hæc studia conseruanda opus fuerit, (sicut reuera vestram, urbiū Imperialium opem desiderant ac implorant) huc libenter incumbet, quo literæ vnicū torius vitæ ornamētum durent ac vigeant, in Germania nostra, ne si hæc corruant ac iaceant, verè neutra vita vocari mereatur, haud secus quàm neutrum corpus medicis dicitur, quòd neque sanum, neq; ægrotum appellari potest. Talis autem futura vita mihi videtur, vt miti ac familiari nobis similitudine, res omnium tristissima, & perpetua nocte obscurior adumbratur, si horum studiorum lux extinguatur, si literarum decus deturpetur, si robur illud, quod & pacem, & rerum publicarum ac priuatarum tranquillitatem retinet, elanguescat

AA 2

Quum.

Epistola

Quum itaq; primū animū ad medicinæ studia adicerem, magna erat bonorū & professorū, & librorū penuria: adeo vt Hippocrates & Galenus medicæ sectæ optimæ, rationalis illius, principes, ne nominibus quidem suis iustis, in scholis fatis noti essent, quū vulgo Hippocras & Galienus à plerisq; omnibus appellarentur. Itaq; quum essem adolescēs viginti natus annos, ex Petri Mosellani, viri & eruditi, & imprimis suaueloquēti facundia ornatī auditoribus. (Nam neque hūc, neq; alium vllum vnquā priuatū præceptorē habui, post primā grammaticæ rudimēta) in literis vtriusq; linguæ eo progressus, vt nō modo grāmatica docerem, sed etiā Poetas ac Oratores Græcos publicē enarrarem, plurimū mox ab initio, ab honestissimæ artis discendæ proposito decidebam. Auertebāt enim me barbari scholarū magistri, & nō multō expositoribus suis potiores scriptores, quibus tum medicorū scholæ pro optimis autoribus utebātur, Auicenna, Rasī, Albucasis, Auenzoar, Mesuas, & alij nō citra tadium nominandi, Arabicum hominū genus. His accedebant practices scriptores superioris seculi ac illius quoque, gens per omnia inepta, sordida, ac impura, & tam spurcē Latine loquēs, ac tam infelicitē id quod docere vult tradens, vt penitus desperare ex tam putidis libris fore posse, vt vnquam ad medicinæ cognitionem peruenirem, eam videlicet quam ex Hippocratis aliquot libellis, aphorismis dico, prognostico, & eo qui de vitus ratione in morbis acutis inscribitur, olfecissem: & quā mihi ex Galeni aliquot libellis Latine itidem extātibus delineassem. Erant autem hi Leonicensi interpretatione, De febrium differentiis libri duo, & Copi versione sex libri De locis affectis inscripti. Et his interpretibus, tum extabant quoque Hippocratici illi libelli. Ac in philosophia quidē eo tempore extabat sua lingua Plato, Aristoteles, Theophrastus, Xenophon, & Plutarchus, magno erga bona studia Aldi Manutij beneficio. Verū in medicina nihil Hippocratis ac Galeni ipsorum lingua habebatur, præter Hippocratis aphorismos, quos Philippus Melanchthon mihi cōmunicauerat, & vnā Galeni methodum, quam Romæ si rectē memini, excusam, apud amicum quēdā videram. Hic ego dum ambiguus quid facerem sæpe mecum cogitarem, tandem illud statui, quod præsens esset boni consulendum esse, donec aliquando

Nuncupatoria.

do dies meliora proferret. Proinde relictis magna ex parte Arabibus illis scriptoribus, & ex practicis quoque paucis aliquot, melioribus vt fieri solet in malorum electione, assumptis: videbantur autem tales esse, Bertrutius, Catinaria, Guainerius: his ad prædictos libellos Hippocratis ac Galeni additis ac collatis, sed magno interposito interuallo, aliquot annis medicinæ studia sectatus sum, donec cum his simul magister magnus artis vëter persuasit mihi, vt artis periculum facerem, quod iam per annos vigintiquinque facere pergo, ab eo tempore quo primum animum ad medicinæ studia, velut dixi, adieci. Quanto verò meo commodo hoc fecerim aut etiam aliorum vtilitate, non est quod multum iactem. Diligentiam meam & fidem, tum in docendo qualiæcunque didici, tum in curando qualia ars præstare potuit, multis cognitam esse scio. Opes velut studiorum impedimenta, non anxie quæsiui, & ea quoque quæ contingere potuissent, contempsi. Hoc nondum scio an commodum; aut potius incommodum dici debeat, quòd totum istud studiorum priorum genus, per totos nouem annos à me tractatum, relinquere ac quasi dediscere coactus fuerim, quum iam magnam Europæ partem, rerum medicarum experiendarum gratia peruagatus, Basileam peruenissem. Et quod quidem incommodum hoc sit, tot horas malè collocasse in studiis dediscendis, nemo non intelligit, etiam ex his quibus non dediscenda, sed amplectenda esse illa adhuc hodie videntur. Quòd verò commodum sit, totam barbaram medicinam à me esse relictam, & Græcam assumptam, productam & non parum per me etiam auctam, & ampliatam, nondum persuasum esse scio plerisque, qui adhuc cum Gryllo grunnire malunt, & glandibus velci frugibus optimis repertis. Profectò horum ingenia velut ineptissima, & iudicia velut nihil sani habentia auersatus, tum mox toto pectore ad Hippocratem Græcum, ac Galenum, itémq; Paulum me contuli, paulo ante Venetiis ex Aldi itidem officina allatos: quibus etiam alienis ad tempus vtebar, atque in his ita versabar, vt vel totum Hippocratem ad Latinos trāscribere me posse non desperarem, si tam magni laboris præmium alicunde affulisset: nedum de Galeno ac Paulo ambigerem, quos faciliores esse, vel leuiter Græca scientibus con-

Epistola

stat: si quis modo non penitus rudis eos autores aggredi conetur. Et extant libelli duo Hippocratis eo anno à me conuersi, alter de aere, aquis, & locis: alter de flatibus inscriptus, qui animum meum studiosis satis declararunt, quantum uoluerim medicinam illinc adiutam. Nec deerat nobis inhortatores ad rem tentatam strenuè obeundam, inter quos magno erga optima studia merito præcipuè mihi nominandus est Des. Erasmus Roterodamus, cuius etiam scripta ad me epistola extat, qua ad me constanter prosequendum id quod in Hippocratem medicinæ principem orsus essem, inhortatur. Ad idè me institutū Frobenius ac Episcopijs, qui prius etiam aliquot mihi commentationum fuere autores, tātum non cogebant: digni profectò propter sua in doctos homines merita, vt ab omnibus bonis uiris aduersus *δμοτιςπος* amulos instar ignauorum fucorum insidiantes libris ipsorum sumptibus & industria in lucem editis, foueantur & tueantur. Quum igitur hæc mea tunc fuerit voluntas, & nō omnino desperata etiam præstandi facultas, Cur, inquit aliquis ex illis, ad tot annos dilatum est, quod propter communem utilitatem, si ita est veluti ipse dicis, quàm primum inuulgari oportuerat? Fatebor sanè hic quod res est. Primum quidem voluntatem meam remorata est maxima operis difficultas. Nam vt glossas & voces penitus obsoletas omittamus: vt dicendi genus breue illud, & quo velut per ænigmata, innuere magis quàm significare sententiam voluit, ne producamus: adeò vt ne Galenus quidem se ex omnibus extricare valeat: vt nihil etiam dicamus de lectione varia, ac subinde à plurimis prisca Hippocratis expositioribus mutata, & temporis insuper iniuria corrupta: vel ipsa vetustatis reuerendi senis maiestas detertere posset, ne quis familiarius versare doctissima, & per omnia grauissima scripta audeat. Quòd verò tantæ grauitatis, maiestatisque scriptor sit Hippocrates, idèmq; optimus methodi doctor, etiam Plato testatum de ipso reliquit, cuius verba ex Phædro adscribere non pigebit. Fierine posse putas, inquit Socrates, vt quis animæ naturam prodignitate consideret, absque vniuersi naturæ? Si quidem Hippocrati Asclepiadarum generis credere oportet, inquit Phædrus, neque corporis, circa hanc methodum. Bene, inquit Socrates, amicissime Phædre, Hippocrates dicit, Oportet

tet

Nuncupatoria.

tet tamen insuper ad Hippocratem, etiam rationem expendere, & an consona est, videre. Ita sentio, respondet Phædrus, Proinde de natura considerare, inquit Socrates, quid tandem dicit Hippocrates, & ratio vera? Nonne hoc modo? De cuiuscunque rei natura considerare oportet, primum simplexne sit, an multarum specierum, id in quo artifices esse volumus, & alios ut tales sint facere. Deinde si simplex est, vim ipsius considerare, quam à natura habeat, ad hoc ut in aliud faciat, quid, aut quam ut ab alio patiatur. Si verò plures species habuerit, his enumeratis, id quod in una, hoc in singulis considerare, quidnam à natura facere solet, aut quid ab alio patitur. Consequens, inquit Phædrus, hoc est à Socrates. Proinde methodus, ait Socrates, absque his similis est itineri cæci. Hæcenus Plato. Et non sunt quidem hæc ita ad verbum in Hippocrate, sed talis est omnino doctrinæ methodus libri De naturâ hominis inscripti, ut de nullo alio loqui hîc videatur Plato: quâquam similis methodus etiam in aliis huius viri scriptis genuinis esse videatur. Quare quum hætenus reperti sint, qui Platonem, qui Aristotelem, qui Theophrastum, qui reliquos Græciæ philosophos ac scriptores, ad Latinos convertere aggressi sint, & aliquid operæ precij præstiterint in Hippocrate nemo hoc feliciter tentavit, ex toto, ut ne in minutissimis quidem libellis aliqui satis aptos artifices se declaraverint. Non igitur nihil est quod & nos de difficultate huius scriptoris quæramur, qui hætenus omnes ex æquo à se auertit: etiam si nunquam ex toto à nobis desperatum sit, fore ut aliquando omni difficultate superata, Latinus à nobis factus Hippocrates legatur. Accessit ad hanc difficultatem alia remora ex temporum infelicitate. Quum enim per viginti ferme iam annos medicina Græca reviviscere cœperit: reducti sint Hippocrates, Galenus, Aetius, Paulus, Dioscorides: & hi non sua solum lingua, sed Latini etiam magna ex parte (vno Hippocrate hætenus saltem excepto) tum per doctos aliquot viros, tum per nos quoque facti, tamen ea est seculi infelicitas, ut nemo tantæ artis, quæ ipsam etiâ vitam, qua nihil homini preciosius esse potest, conservat: pretium agnoscat. Vidimus ardens primum studium multorum circa linguas addiscendas: deferbuit hoc paulatim. Vidimus maximum studiosorum cōcursum ad discendâ theologiam,

Epistola

quum primum in Germania sincerior pietatis doctrina illucesceret: Durauit hic aliquot annis. Translitum est ad studium Iuris ciuilib: Nec puto vllō vnquam tempore tot fuisse studiosos, qui leges Imperatorias sequerentur, aut doctorum titulis insignirentur. Sola Medicina vbique contempta iacet, frigent gymnasia, torpent professores, ars ipsa in *ἀτυχία* abiit, & non nisi apud delyras aniculas, & recutitos Apellas, & eos qui multorum periculis de sua ignorantia experimenta faciunt, eius vsus quæritur: paucis quibusdam bonis medicis non in vsu publicum, sed in priuatum sibi thesaurum, verâ medicinæ studia possidentibus. Quâquam ego quidem grauiorem adhuc, ac similem timeam optimæ artis ruinam, si contingeret vt altius aliquando euehatur, qualem videlicet Christianæ religionis studium pertulit, & qualem Iuris scientia minari videtur. Sicut enim dum pij aliquot viri euangelium Christi purum ac sincerum reducere conati sunt, factum est vt apud plerosque Christus penitus fabula factus sit, & parum adhuc in paucorū cordibus hæreat: Ita ex magna Iuris scientia eò peruenitur, vt ius sit in armis ac vi positum, vt sint qui quiduis sibi licere adstruant, adulterare, scortari, prædari, prodere, rapere, agere, capere, & cælum ac terram miscere, modo apex sit in iure scripto, qui vt ipsorum cupiditatibus inseruiat cogi possit, quomodo summum ius summam iniuriam esse. iuxta vetus adeò verbum, atque ita omnem optimarum legum doctrinam, vsu ac necessitatem intercidere, nemo non sentit. Atque vtinam non similis casus maneat rectissimum medicinæ studium, si quando etiâ hoc ad summum adductum fuerit: & ex scholæ vmbra, ad publici exercitij theatrum productum. Sed quis prohibere potest malos vt ne sui similes sint, in quocunque studiorum genere peruertendo? & ea quæ ad multorum salutem inuenta sunt, partim per ignorantiam, partim ex malitia, ad perniciem abutendo? Propter tales cessandum à nobis non est, vt non optima faciamus, doceamus, ac in lucem proferamus, & artem per se optimam ad summum statum euehamus. Nos certè vt quod possumus huc conferremus, & vt & ocij, & negotij nostri ratio publicè omnibus constaret, sæpe in partialibus editis libellis promissum sæpe repositum sæpe repetitum Hippocratem nostrum Latinum tandem etiam his infelicissi

Nuncupatoria.

felicissimis tēporibus, quibus præter ea quæ iam relata sunt, omnia perpetuo metu consternata grauātur, insidiis pertentantur, proditionibus obtinentur, bello expugnantur, incendiis consumuntur, edere volumus atque hunc inæstimabilis laboribus, & non leui sumptu ac rei familiaris iactura, perpetuis quindecim annis absolutum. Non quod hos totos in hoc solum opus impenderimus: hoc enim verè esset suo sibi iumento malum accerere: sed quod nunquam hanc curam reiecerimus huius quoque operis absoluendi, dum illa partim de Græcis plurima translata, partim à nobis scripta ac commentata, in publicum emisimus, non omnino nulla nostra priuata vtilitate. Fatendum enim & prædicandum quoque hoc est, quum & magnorum principum, & præclararum vrbiū, magnificentiam ac liberalitatem sinus experti, & ad hæc præstanda quali fomite quodam coaliti, ac prouecti. Superauimus autem hanc operis difficultatem, tum sæpe répétita Hippocratis lectione, tum locorum subinde alibi ab ipso Hippocrate repetitorum collatione, tum perlecta denuo tota Galeni Græca ac Latina editio, eo studio vt totum aliquando editurus sim Galenum, aliqua parte ex mea translatione, & reliquis itidem versionibus ad veram Græcam lectionem correctis. Et profectò longum esset hic declarare, quibus rationibus inductus, multa ex lectione Aldini, plurima præter lectionē Frobeniani exemplaris, à nobis ad multa manuscripta exemplaria collati ac editi, in hac nostra Latina Hippocratis cōuersione mutauerimus. Statuimus autem huc impendere quinquennium plus minus, vt si deus vitam tamdiu prorogarit, totius nostræ conuersionis ratio ac aliqua expositio extet, in diurnaliorum siue coniecturarum libris, tot à me scribendis, quot omnino existunt libri Hippocratis scriptorum. Interim tamē hunc præcipuū nobis fuisse scopum, studiosos omnes non celabimur, quem etiam pro iustissima lege Galenus agnoscit, dum sic scribit: Hæc, inquit, Lex mihi in exponendo ac interpretando obseruatur, vt vniuscuiusque scripta ex illo ipso declarentur & non vanis opinioneibus, & pronunciata citra demonstrationem sententia quisque quicquid velit deblateret. Hanc legem nobis in scopum, in Hippocratis libris Latine conscribendis proposuimus, & omnes obscuros locos, collatione ad

Epistola

alios facta, vbi hoc fieri potuit, exposuimus, reddidimus ac
 expressimus, multis immutatis, non paucis reiectis, plurimis
 apposis, quæ nec in impressis, nec manû scriptis codicibus
 ita habentur: sed tamen vt alicubi vestigia veræ lectionis
 etiam ex illis odorati sumus. Quorum omnium iusto opere à
 nobis ratio reddetur. Atque hætenus suffecerit protulisse me
 studiorum nostri aui statum, progressum ac augmentum, &
 præcipuè rei medicæ. Cuius primum, summū ac maximum
 authorem, tandem ego Latinis hominibus nō minorem, sed
 aliquanto, nisi penitus fallor, meliorem quàm Græcis extat
 legendum produco, edo ac publico. At ne ego mihi tanti be-
 neficij publici gratiam expetere videar, aut ne tanti autho-
 ris ac operis patronum præstare me posse, aliundè confidere
 puter: ad te Augustissime Senatus Augustane confugio. Tuæ
 amplitudini hanc autoritatem defero, Tuæ erga literas &
 literatos benignitati hanc gratiam deberi confiteor, quòd
 Hippocrates Latinus noster publicè extat, habetur, legitur:
 quòd rebus mortalium iuuandis opus expositum est, vltra
 duo millia annorum ab omnibus in Latina lingua desidera-
 tum. Nec verò videri possum aut velut ignotus, aut temerè,
 ad tantorum virorum præsidium confugisse, dum in publicè
 recepto illo more dedicandorum ac consecrandorum libro-
 rum, ad vos viri Augustenses me recipio. Nam quum vestra
 Respublica, per omnem non modo Europam, sed orbem ter-
 rarum celeberrima sit, à bonis legibus, à probatis ac graui-
 bus moribus, à seuera in malos animaduersione, à clementi
 erga bonos benignitate, à pientissimo religionis cultu, ab in-
 genti erga literas & bona studia fauore, à doctissimis consi-
 lioq; ac prudentia præstantissimis viris, videri non debeo te-
 merè magis quàm recto iudicio, ad tam augusti senatus, ad
 tantorum virorum tutelâ, Hippocratis & pariter meū opus
 attulisse. Nec ignotus ego vobis esse possum, cuius scripta ac
 opera tot principes viros, tot claras vrbes fouere ac tueri nō-
 dum, quod sciam, pœnituit. Hic non referam quibus viris
 semper Respubl. vestra floruerit. Non recensebo Fuggaros,
 non Paungatneros, non Ilsongos, non Vuelferos, non Here-
 brotios, non alias magnas familias principum opes adæ-
 quantes, & simul pietate, prudentia, fortitudine, magnificen-
 tiâq; ac summa liberalitate præstantes. Non dicam de Mo-
nopol

Nuncupatoria.

nopoliorum apud vos extantiū vtilitate, per quā sit vt Germani ab hominibus sub polo Antartico habitantibus, & ab ipsis Antipodib⁹ mercimonia, in quotidiano vsu habeat. Nō dicā de plebis sedula opera, & laudatissimis operibus, vnde linei generis, biliciorum, triliciorum, quadriliciorum variis texturis, multiplicibus tincturis, non modo Germania, sed omnes exteræ etiam nationes redundant. Nec dicam de vrbis magnitudine, splendidis extructionibus ac ædificiis, & populositate, quæ vt peculiare laudes vrbium sunt, ita & loci optimum situm, & terræ, ac nascentium omnium copiam ac vbertatem coarguunt. Verū studium vestrum circa literas, bonas artes, pietatem ac rectam religionem conseruandam non tacebo. Quum enim videretis studiorum omnium fluctuationē, sursum deorsum omnia iactari, in præcipiti omnes linguas, artes, ac disciplinas cōsistere, nullo vnquam tempore plures in omnibus scriptores extitisse, partim sua magnificē iactantes, partim aliorum & veterum quoq; scripta damnantes: Vos optimos semper apud omnes rectē sentientes habitos authores Græcos, magna copia per occasionem nuper ad eō vobis oblatos non neglexistis, sed velut rem reipub. imprimis vtilem, eorum opera ac libros cōparastis, comemistis, ac pro ingenti thesauro, velut reuera est, reposuistis, habetis, & possidetis: non tamē vt priuatā vtilitatē hinc vobis quærat, sed publicum bonum iuuetis, vt si opus sit, inde rebus humanis subsidium afferatis. Neq; enim quicquā ad respub. optimē instituendas ac retinendas, vtilius est bonorum virorum bonis scriptis. Sicut contra mera pestis est, quæ ex malis malorū libris hauritur. Rectæ enim artes, boni mores, optimæ disciplinæ traduntur ac seruātur in bonis libris. At sine rectis artibus, sine bonis moribus, sine optimis disciplinis, & in summa, sine literis vita non est vita censenda, velut supra ab initio dixi, & vetus illud chaos, rudis indigestaq; moles reducitur. At vos sane in illo librorū Græcorum thesauro vestro, non vnus alicuius liberalis artis aut disciplinæ authores habetis, sed ex tota philosophia, medicina, mathesi, ac Theologia optimos, & eos neq; hætenus typis excusos, neque multis ad eō adhuc visos, imō ne nominibus quidem plerisque omnibus notos, & fortassis nusquā alibi extantes, velut ex indice cognoui, quem multarum rerum

Epistola

rum vſu ac experiētia clarus medicus apud vos Geryon Seilerus ad me miſit. Imò non modo indicem hic amicus noſter miſit, ſed quæ veſtra eſt viri Auguſtini. erga recta ſtudia benignitas, de vobis eorum librorum etiam vſum mihi promiſit, multa ſimul de veſtra magnanimitate, ac magnifica voluntate mecum loquutus, ac mihi pollicitus. Quamquam autem antea mihi virtutum veſtrarum gloria nō ignota eſſet: (Qui enim ignota eſſe poſſit, quæ per totum orbem decantata eſt?) tamen ex referēte plura cognoui, & propius introſpexi, quàm antea ex auditu & aliorum ſcriptis intellexeram. Acceſſit ad huius narrationem vir excellenti iuriſcientia, & eximia prudentia præditus Claudius Peutingerus, clariſſ. Iuriſconſulti Conradi Peutingeri filius, non modo in paternis virtutibus referēdis, ſed in maximis etiam rebus ac negotiis, pro patria obeundis ac gerendis, non iam ſpem, ſed ipſam rem præſtās. Cum hoc viro ante paucos annos mutua aliqua cognitio mihi interceſſit, quæ ſanæ iudicii de vobis meum confirmavit, & in id conſilij me abduxit, & breuiter effecit, vt non dubitauerim Hippocrate hunc Latinum meum ad vos referre, vobis inſcribere ac dedicare, ære ac libra veſtrum facere. Caterum erunt fortaiſſis qui vel hoc nomine Hippocrate à nobis Latine cōſcriptum impetent, quòd præſtiterat Græcum legere, ac ſatis fuerat Græcum extare. His ſanè larga data eſt eius rei faciendæ etiam per me copia. Nam & Græcum exemplar per me editum ex Frobeniana officina, non paucis locis melius ac correctius eſt quàm Venetum. Et ſi vere Hippocratis ſtudioſi ſunt illi, nō pœnitebit ipſos vel ambo coemere, habere, ac legere, ambo etiam plura inquirere, quo tandem emendatiſſimus ſua lingua loquens Hippocrates habeatur. Quin & ego ſemper ita ſenſi, melius eſſe quosuiſ ſcriptores in ſua lingua, quæ ipſi ſcripſerunt legere, quàm optimè etiam in aliam trãſlatos. Sed quid facient hi qui Græcum non intelligunt? Antea oſtendi huius autoris difficultatem, breuitatem, & ænigmatis ſimilem obſcuritatē. Quandiu verò expectadum nobis eſt hoc ſeculum, in quo medicinæ ſtudioſi ex æquo omnes ad legendum ac intelligendū Hippocratem Græcum ſufficient: Eſſe autem Hippocratem talem rei medicæ autorem, vt ſine ipſo res medica integrè conſiſtere non poſſit, &

ſape

Nuncupatoria.

sape aliàs dixi, & nunc non minus asseuerantissimè affir-
 motus enim Galenus omnem suam doctrinam ad Hippo-
 craticam methodum, velut adamussim direxit. Idem fece-
 rūt & antè, & post Galenū, optimi quinque tum medici, tum
 philosophi, vt ineptissimos, pariter ac indoctissimos se esse
 declarauerint, qui vnquàm ab Hippocrate descuerunt, aut
 ipsius dogmata imperiuerunt, quorum multos adeò in libris
 suis hinc inde, ex omni occasione Galenus reuellit, ac explo-
 dit. Demus autem hoc seculum spem nobis iniicere de futu-
 ris. Nam reuera nullum antea fuit, in quo per omnem ferme
 Europam pariter vtriusque linguæ cognitio in tantum ali-
 quandiu floruisse. At quid vetat, aut quid adeò obfuerit, hæc
 etiam accessione linguæ Latinæ contingere, vt Hippocra-
 tes Latinus pariter & Græcus legatur? maximè quum etiam
 Græcus ex nostra Latina interpretatione clarior euadat, &
 expositionis Græci vicè Latinus supplere possit. Verum mi-
 hi, velut antea quoque dixi, videntur omnia nunc ingenia,
 omnes artes ac disciplinæ in summo ac præcipiti stare: atque
 vtinam sic retinerentur, non retro vt reuerent, & esset aliqua
 saltem spes in paucis, qui in posterū suis magistris discipuli
 euaderent præstantiores. Ego profectò quum multis annis à
 scholis abfuerim, à docendi munere abhorruerim, studiis
 meis ad scribendum, & ad exercendam medicinam colla-
 tis: proximum ferme triennium rursus professor medicinæ
 consumpsi, non omnino furdo ac muto auditorio, in Hes-
 forum ac Cattorum principis Academia Marpurgenfi. Sed
 vt verum apertè fatear, longè infra meam spem, & infe-
 riore successu quàm Illustriss. Herois Philippi Hessorum
 principis, vel erga me. vel erga studiosos, magnifica libera-
 litas deprecere videtur. Non tamen defunt huius rei cau-
 sæ. Pleriq; omnes fugimus immensum studiorum laborem,
 delicias ac voluptatem in his consecramur. Itaque vel quan-
 tum iucundum est, vel minimè molestum didicisse satis esse
 putamus. Alij ad ea studia se conferunt, vnde quàm breuissi-
 mo tempore, ac minima impensa assequantur, quo ventri sit
 cōsultum, & *πρὸς τὰ ἀλγέα* respiciunt, non cogitantes ple-
 runque quàm sint ad ea tractanda apppositi. Medicina verò
 requirit naturā idoneam, à puero institutionem, doctrinam
 linguarum, literarum, philosophiæ, mathematicum, & totius
 naturæ

Epistola

naturæ cognitionem: multâ insuper industriam ac diligentiam, locum studiis commodum, & longissimū etiam tempus. Si non hæc sunt quæ studiosos à Medicina auertunt, libenter patiar alium potiores causas afferre. Ego Hippocrati in libro De lege hæc referenti accedo. Detineo amplitudinem tuâ Augustissime Senatus longius quàm proposueram: Vnum si adhuc retulero dimittam. Non conatus sum in hac mea translatione Ciceronianus videri, non quòd omnino improbem hoc nouæ sectæ hominum genus, qui per omnia Ciceroni in dicendo similes fieri student: aut quòd penitus negem fieri posse, vt omnes artes ac disciplinæ, Ciceronis dictione in imitationem assumpta ac seruata, tradantur. Sed vt simpliciter dicam, primū quia non placet. Deinde quòd videam magna ex parte longum & inutilem laborem, & postea etiam omnibus factis, conatum infelicem, ac successu carentem, quò plerique ex illis referunt Ciceronem, non aliter quàm Nero princeps Catonē, aut vt vicinius comparem, cuculus lusciniæ. Accedit his seruitas & mancipatio, nullam linguæ, imo ne cogitandi quidem diuersum aliquid, libertatem relinquens. Et quando desinemus esse turpiculæ simiæ, pulcherrimum hominum genus creati? Sed oportuit hoc quoque ad reliqua seculi incommoda accedere, vt haberemus qui non solum loquendo ac scribendo, Ciceronis simiæ vt essent, se excruciant, sed etiam Græca omnis generis scripta in Latinam linguam conuertendo, tanta sui mancipatione, vt si modo Ciceronis verbis vndique conquisitis loqui videantur, etiam à sententia subinde excidere nec vereantur, nec animaduertant: quasi magni adeò referat Ciceronem ita exprimere, & quasi nemo alius bonus Latinus scriptor extet, quem sequi oporteat, ipso etiam Cicerone, si cognoscat, risuro suos *κακωσύας*, præsertim si quomodo se ad Lælios, Scipiones, Terentios, atque alios composuerit, in memoriam reuocet. Et tamē hic nihil dicam de his rebus quas medicus tractat, quas ne ipse quidem Cicero Ciceronianè eloqui possēt, etiam si à Medico de his edoceretur: quum sanè aliàs non multus sit in rerum naturæ tractatione, nimirū intra moralis ac rationalis philosophiæ limites cōclusus. At tum demum Simia verè simia est, quum etiā supra hominē præstare quid molitur. Hoc itaq; agant hi quibus istud placet,

Nuncupatoria.

cet, ac datum est, ego neminē prohibeo. Sed sic sentio, Hippocratem istos fucatos ornatos auersari, & amare ut sicut in suā, ita in omni lingua, brevis & verbis, & sententiis, & tamen plenus ac grauis, clarus item ac dilucidus, quantum ad eius atatem posteris assequi datur, & quod potissimum est, rectus legatur. In hoc si quid præstiti, quod volui sum assensus: nec est quod verear vltos nasos, vel *ῥιπονίπτας*, quantum in cornu exacutos. Quo verò sciant studiosi aliquam huius operæ à nobis transactæ partem, Habent in hoc nostro Latino Hippocrate librum De aëre, aquis, & locis, duplo auctum, & nisi fallor integrum: Habent libri de capitis vulneribus principium, quod in Græcis cōdicibus impressis deest: Habent librū verum *μυχανήν*, id est Vestiarium eundemq; De ossibus inscriptum: quæ omnia in Græcis exemplaribus partim desiderantur, partim alieno loco posita, iustis locis restituta sunt. Quorum omnium gratiam ut vobis viri Augustenses, medicinæ studiosos debere volo, ita nec pudebit, nec pigebit vos, spero, summum medicum Hippocratem vestra autoritate tutum, vestro fauore commendatum, in publicam vtilitatem, & mea erga Augustissimum Senatū voluntatis declarationem, vobis inscriptum ac dedicatum prodissse. Valete viri magnifici. Marpurgi Hessorum. Calendis Septembribus. Anno Christi M. D. XLV.

INDEX LIBRORVM IN HOC volumine contentorum.

Hippocratis vita ex Sorano,	De natura hominis.	23
folio 1	De salubri diætā, Polybi.	29
Hippocratis iusiurandum. 2	De genitura.	31
Lex Hippocratis. 3	De natura pueri seu fœtus.	
De arte liber. 4	34.	
De veteri medicina. 8	De carnibus.	44
De medico. 16	De septimestri partu.	48
De decenti ornatu. 18	De octimestri partu.	52
Præceptiones. 21	De superfœtatione.	53
	De exsect	

Index.

LIBROS	De exsectione fœtus	58	morbis mulierũ adiecta	
DEL DR.	De dentitione.	59	298	
	De corporum resectione.	60	De sterilibus.	301
	De corde.	61	De morbis popularib ⁹ liber	
	De glandulis.	62	primus.	310
	De ossium natura.	65	Liber secundus.	320
	De locis in homine.	71	Liber tertius.	328
	De aëre, aquis, & locis.	83	Liber quartus.	338
	De flatibus	94	Liber quintus.	344
	De medicamentis purganti-		Liber sextus.	354
	bus.	98	Liber septimus.	363
	De diata siue victus ratione,		De victus ratione in morbis	
	liber primus.	98	acutis.	379
	Liber secundus.	108	De iudicationibus.	396
	Liber tertius.	118	De diebus iudicatoriis.	399
	De infomniis.	124	Prænotiones.	401
	De alimento.	128	Predictionum, liber primus.	
	De humorum vsu.	130	408	
	De humoribus.	133	Liber secundus.	413
	De morbo sacro.	137	Coacæ prænotiones.	423
	De morbis, liber primus.	143	De vulneribus capitis.	444
	Liber secundus.	154	Chirurgiæ officina.	450
	Liber tertius.	172	De fracturis.	454
	Liber quartus.	182	De articulis.	469
	De affectionibus.	192	De ulceribus.	498
	De internis affectionibus.		De fistulis.	503
	203		De Hæmorrhoidibus.	505
	De virginum morbis.	224	De visu.	507
	De natura muliebri.	225	Aphorismi.	508
LIBROS	De morbis mulierum, liber		Hippocratis epistolæ.	520
DEL DR.	primus.	242	De hominis structura	540
	Liber secundus.	273		
	Notha ad finē primi libri de			

FINIS.

INDEX COPIOSISSI-

mus in opera Hippocratis.

Bortus grauior	rum curatio	229.a
res quā par-	Acetabulorum vteri	pituuta
tus 263.f	plenorum curatio	258.a
Abortus pluri	Acida pituitosa	81.e
mi in pri-	<i>ἀπορροή</i>	116.f
mis quadraginta diebus	Acyli	114.c
49.b	Acuti morbi iudicium	397.a
Abortus deformes quando	Ad hominis generationē se-	
fiant	mē ex oībus & viri & mu-	
37.f	lieris mēbris manat	180.c
Abortus sanatio	Admonitio sufficiens, rerum	
168.e	omnium vicissitudo	528.f
Abortus variæ causæ	Ad mulierē parere nequeun-	
251.a	tem medela	305.d
Abcessus tabidorū qui me-	Adolescens in foro decum-	
liores	bentis historia	350.e
416.c	Adolescens in Melibœa ex	
Abcessus iunioribus, quarta	venere calfactus mortuus	
nā senioribus magis fiunt	337.d	
407.c	Adolescēs multo meraco po-	
Abcessus quo tēpore magis	tus perit	352.f
fiant	Adstringentia & corroboran-	
407.c	tia	199.e
Abcessus circa aures	Aegri quæ sibi nocent quā	
411.d.e	quæ iuuant assumere ma-	
Abcessus circa aurem	lunt	5.f
358.b	Aegri quatuor signis seruan-	
Abcessus in febris	tur	314.c
134.e	Aegris non semper creden-	
Abcessus boni	dum	7.c
320.f	Aegro petenti omnia, modo	
Abcessus humorum quid fa-	non noxia, danda	200.c
ciat	Aegrorum variæ historiæ	
357.c	366.367.368.375	
Aceti facultas	Agrotorum sedecim narra-	
132.a.b.113.a	tio	333.e
Acetum mulsū quibus de-		
tur		
76.c		
Acetum mulsū in morbis		
acutis quale esse oporteat		
386.b		
Acetum biliosis magis con-		
fert		
386.e		
Acetum mulieribus magis		
quā viris aduersatur		
386.e		
Acetabulorum pituita pleno		

Index.

Aegroti variis morbis corre pti 321.e.f.312.a.d.329.a	Aegyptij iter se similes 90.e
Aegrotus quis 24.f	Aegyptij & Lybici Asiaticis similes 89.b
Aegroti cur non pareant 5.f	Affectus morbo neapolitano similes 332.a
Aegrotum quæ vexent 23.e	Affectuū variorū causæ 11.c
Aegrotantis ac medici error 15.d.e	Africani cur non sanarentur 117.f
Aegrotantis cupiditas 22.d	Aglaide filia 314.f
Aegrotatium varia historia 348.a.b.339.& 340.341	Alia cōtrariis alia similibus curantur 80.f
Aegrotantium victus 202.f	Alimentum vnde tale 129.b
Aegrotorū quatuordecim va riæ agitatorū histor. 316.b	Alimētum hominis, humor levis 188.b.c.d
Aegrotorū duodecim histo ria 328.b.329.330.331	Alimentorum vnum genus, species verò plures 128.d
Aequinoctium 118.c	Alimento copiosiore qui e geant 509.c
Aes optimum 105.e	Alimenta plura quando & quare adhibenda 509.e
Aesculapius & Hercules in hominum vtilitatem nati 538.f.2.d	Alui secessus quos enecaue rit. 332.f
Aetatis transmutatio 317.e	Alui liquidæ curatio 389.f
Aestas & hyems in fracturis quid voscat 464.d	Alui fluxus varij 311.c.312.c 408.b
Aestas bilem, ver autem san guinem parit 136.a	Alui profluvia 420.c
Aetatum singularum morbi 12.a.b	Alui egestiões 397.d.f. 403.c
Aetatum & locorum differē tiæ 417.a.b.106.c	Alui solutio 395.f.298.f
Aetas sana & morbofa 106. a.b	Aluum subducentia 158.d
Aetati cuiq; cōueniētia 106.c	Aluus plena, vel vacua quid efficiat 189.a
Aetatum cognitio 106.d	Aluus turbata, quibus sit ma lum 145.f
Aetas omnium morborum capax quæ 439.f	Aluus nimis soluta hominē enecat 126.e
Aetatis cuiusq; vitia 529.e	Alindus 116.f
Aetates tabi obnoxie 436.e	Allij natura 393.e.113.b.201.f
Aegyptiæ terræ benignitas & fecunditas 51.c	Alumen melium 500.f
	Amphictyones populi 335.e.f
	Amyg

Index.

Amygdala	114.c	tix	112.c.d
Anaxionis Abderitani histo- ria	335.d	Animas vnā cum corporibus purgandas	525.c
Anaxyridæ	92.e	Anni partibus morbi proprij	511.c.512.a
Andreas Hippocratem infa- mauit	1.c	Anni constitutiones quæ fa- lubriores	511.c
Androgyni, id est, effemina- ti	105.b	Anni quatuor partes	118.d
Anethum	113.c	Annus omnis, particeps	4.
Anhelationis muliebris cu- ratio	238.e	qualitatum	26.c
Angina eiúsque signa	174.c	Antiquorum ac recentium morborum curatio	79.e
Angina siue Cinanche	155.f	Antilochus & Aleuas	321.d
159.e		Antiphonis ægri historia	313.e
Angina & eius curatio	78.f.	A pituita in aquam inter cu- tem transitus	211.e
79.a.299.b		Apium	113.c.202.a
Anginaquādo fiat	388.f.389.b	Aphtha & ei⁹ curatio	161.e.f
Angina secūda & ter.	160.b.c	Apollonij Abderitani histo- ria	336.e.f
Anginæ vexatio	360.c	Apollo nomius	138.c
Anginæ varietas	406.f.359.f	Apollinis responsum	536.a
Anginæ, lippitudinis, & testi- ni vulnerati curatio	327.f	Ἀποπληξία	64.d
Anginosa cur moritur	353.f.	Apoplexiæ vel Syderationis causæ	27.c
366.c		Ἀποπία	14.c
Anginosorum affectus	123.a	Apparentia quo tēpore fiant	125.d
Animā admiscetur animę	105.c	Apparitiones in somnis	517.f
Animæ similitudo cum car- bonibus	105.c	Appendices	72.f.73.a
Anima in somnis vigilās non est sui iuris	124.f	Apprehensio venarū brachij	17.f
Anima hoīs vsq; ad mortem semper producitur	358.c	Aqua potabilis	130.e
Anima quales ab æthere sūt fluxus omniat	126.d	Aqua in morbis acutis	86.e
Animæ hominis qualitas & temperamentum	101.d	Aqua curandis vulneribus qualis	452.e
Animalia quibus conseruen- tur	135.c	Aquæ leuioris cognitio	322.c
Animaliū & carniū differen-		Aquæ potus	115.f

Index.

Aquæ facultas	112.f	Argumentis septē probatur	
Aqua calida oculis utilis		potum in pulmones non	
132.e		deerrare	191.f
Aqua frigida q̄b ⁹ p̄sit	132.c.e	Aristoteles & Plinius taxan-	
Aqua cœlestis	179.e	tur	43.a.b
Aqua cur hyeme calida, æsta		Aristochidis ægi historia	
te frigida	41.a	313.c	
Aqua fontis profundī qualis		Arithmetica vsus	532.f
41.b		Arteria & vena caua	45.b.
Aquæ quæ morbosæ, & quæ		60.d.66.d.67.b.68.c	
salubres	85.c	Arteria vulnerata & curatio	
Aquæ palustres	85.c	166.e	
Aquæ potioribus familiares		Arteriæ conuulsæ curatio	
morbi	85.d.e	204.b.c	
Aquæ optimæ	85.f.86.a	Arteria magna ventrem &	
Aquæ salæ	85.f.86.b.c	intestina depascitur	62.b.
Aquæ pessimæ	68.a	c.69.a.435.c	
Aquæ pluuiiales	86.c.d	Arteriæ à rene ortæ	326.b
Aquæ ex niue & glacie om-		Articularis morbus eiusque	
nes malæ	86.f	curatio	198.c.d
Aquæ inuestitiæ	87.b	Articuli pulmonis conuulsi	
Aquarū robur ex ventis	87.b	& curatio	167.a
Aquarum per somnum bibe		Articuli manus	73.a
re quid significet	128.a	Articuli pedum	73.c
Aquarum & ciborum quali-		Articuli parui ī corpore	73.c
tas	358.a.83.d	Articulorum generatio	46.b
Aqua intercus ab hepate &		Articulorum tumores	132.d
splene cum curatione	212.	Articulorum curatio & repo-	
d.e.f.113.a.b.c.d		sitio	493.2.495.c.497.a
Aquæ inter cutē causa	212.a	Ars quid	19.d
Aquilo qualis & Auster	141.	Ars exercēdi corpora & me-	
ef		dicina contrariæ	79.d
Arbor quī plantetur, & cre-		Ars tam nocentibus quæ etiā	
scat	39.f	iuuātibus cōprobatur	5.c
Arbor multum tenera fru-		Ars vaticinandi & medicina	
ctum non producit	40.d	ferē similes	103.a
Arcturus	88.d.311.c.313.f	Artes quæ probandæ	19.a
Arcturi ortus	118.b	Artis medicæ magna pars iu-	
Archigenes	136.f	dicium	337.f
		Artium	

Index.

Artium variarum partes & officia	103.a b	193.c.358.d	
Artificum differentia	380.a	Aurifices	103.e
Ascarides quando magis videntur.	320.c	Auster à similib. Boreæ natura regionibus spirat	109.d
Ascaridum eiectionis	293.a	Austri facultates	109.
Asiana pulchriora & maiora	88.e	Autumnus lethalis	313.b
Asianorum genus cur imbelles	90.b	B	
Asianorum & Europæorum differentia	90.a	B Alnea quibus profinit	387.d.e
Asiatici imbelles & effœminati	89.a.90.a b	Balneacalida	115.b.29.f.124.a b.201.f
Asparagus	113.d	Balneacalida	115.c
Aspreudines culicum moribus similes	323.f	Balneorum vsus	387.b
Astra visa per somnum splendida quid significant	126.c	Barbarorum victus ratio	9.f
Astrorum cognitio necessaria medico	100.a	Beta refrigerat	123.e.113.e
Astrorum exortus	88.d	Biduum sine cibis viuatur	184.d
Astrorum observatio utilis medicinæ	83.e	Bilis & pituita homini congenita	144.b
Astrorum iudicium	126.f	Bilis corpus possidet	26.b
Atheniensium 2.historia	346.b	Bilis eductio	300.b
<i>ἀθηναίων</i>	5.c	Bilis, sanguis, pituita quomodo fiant	180.d
Atra bilis qualis	28.f	Bilis per æstatē effectus	135.e
Attenuatio vnde	185.a	Biliofa ac pituitosa mulieris signa	305.d
Attoniti siue stupidi	107.d	Biliofi lassitudine affliguntur	74.a
Atriplex	113.d	Bionis ægri historia	313.d.f
Auditus qui fiat	47.a.71.e	322.f	
Auena comesta	111.b	Bitonis ægri historia	330.e
Aures purulentæ	64.e	Blitum	113.e
Auriculæ fractura	480.c	Bona vel mala à medico facta	146.a b
Auris dolor quando lethalis	406.d	Bonis aut malis præter rationem factis nihil credendum	510.c
Auris incisæ curatio	480.f	Boreas frigidus	109.c
Aurium doloris curatio	74.e	Botri	114.b

Index.

Brachij fracti coaptatio		Calfacientia sunt dulcia, aci-	
457.b		da, salsa, amara, austera &	
Brachij caput	66.b	carnosa	114.f
Brachij luxati signa	472.d	Calor & frigus nō putrescit	
Brachiū antrorsum & retror-		14.c	
sum luxatū quale	468.b.c	Calligenis curatio	373.d
Brassica	113.e. 202.b	Caluiciei caussa	256.c
C		Caluus in Larissa quarto die	
Adentes tā ex alto, quā		moritur	335.a
ex plano quid patian-		Caluitij caussa	38.e
tur	446.d	Calūnia, artis ignorātia	4.b.c
Caciritis signum	399.e	Canales an eruribus fractis	
Calamintha	113.d	supponendi	460.d
Calcanei cura in tibiꝯ fractu		Cancro curatio	328.a
ris	462.b	Cancro occulti futuri signa	
Calculi varia caussa	190.f	& curatio	280.f
Calculi quq; signa	190.f. 87.d	Cācri occulti nō curādis	17.d
Calculi caussa & curatio		Canicula	88.d
208.f		Canicies vnde	38.e
Calculi duo vel plures qui		Cani ā natiuitate	38.e.f
fiant	191.a	Cātharides	217.d. 227.a. 229.
Calculus puerorū vnde fiat		Carbunculi æstiu	320.b
190.c		Carcinoma mulierem eneca	
Calculi cur pueris fiant	28.a	uit	353.e. 377.d. 378.a
Calculi cū ferro similitudo		Carnes roborantes	201.b.
190.e		Carnes leuissimæ & grauēs	
Calidi seu ætheris vis & actio		201.e	
44.c		Carnes fluxu laborantibus	
Calidus vel frigidus cur quis		dandæ	277.e
fiat	152.a	Carnes piscesque dandi pitui	
Calida aqua copiose vtētib ⁹		tosīs	211.d
quid accidere soleat	131.b	Caries ossis cap. 155.d. 159.e.d	
Calidum hoc vel contra ne		Carnes conditæ	114.c
fit, certum non est	12.e	Carnis cuiusque animalis fa-	
Calida apposita	82.e	cultates	111.d. e. f. 112.a
Calida spiritū emittunt	34.f	Carnium attractricū indicia	
Calidiores tenaciore habent		359.a	
memoriam	107.f	Carnosi oēs & iter se similes	
Calfactio	131.a	qui Riphæos incolūt	91.c
		Carno	

Index.

Carnosorum affectus	122.d	Capitis rigor, dolor ac febris	
Caro qui fiat	46.a	cum curatione	157.f. 158.a
Caro est medij temperamenti		Capitis dolor cum febre vnde	
inter ventrē & venas	102.e	de	96.c. 397.b. 398.f
Caro cum generatur, quid fiat		Caput quale	63.e. 115.d
36.d		Caput purgantia	75.b
Capillū fluentē sistētia	293.b	Caput oblongum & ceruices	
Capillorum vel pilorum natura & origo	38.c. 46.f	321.b.c	
Capitis repentinus dolor		Caput lapide percussus perit	
158.f. 193.b		331.a	
Capitis & colli differentia		Caput vlceribus plēnū	116.f
16.a		Caput pituita locus, cor sanguinis, lien aqua	183.e
Capitis vlcera ac vulnera magna	48.d	Caput instar cucurbitulae trahit	181.d.e
Capitis dolor assiduus quando lethalis.	406.d. 410.a	Caput brachij fractum	46.e
Capitis dolor in febre quid significet	396.c	Caprinae carnis facultas	394.a
Capitis dolorē sedātia	260.a	Caulis siue pudendum	69.d
Capitis vulnera lethalissima		Causae morborū non statim cognoscuntur	7.c. 129.a
418.a		Causae variae.	129.a
Capitis grauitas qui fiat	155.a	Causae solutio	398.c.d. 400.b
Capitis dolor duplex	421.c	Kαὶ οὕτως	153.a. 310.c
Capitis dolor grauidis peiniciosus	410.e	Cautio in admouendo terrebello	450.c
Capitis torpor	156.b	Cautio circa os in vulnere curando	448.d
Capitis tumor.	357.e	Cauae partes	44.e
Capitis dolentis curatio	355.e. 174.c. 219.c. 292.d. 80.a	Caua, Rheuma.	14.a
Capitis fluxio	79.c	Casei facultas	112.e. 393.f
Capitis os qua parte robustius sit	445.a	202.b	
Capitis vulneribus conferentia & contra	418.b	Caseus esu malus	14.e.f
Capitis dolor vocem interceptiens.	115.c	Castaneae	114.c
Capitis rheuma	148.c	Cataplasma ad fluxus	293.f
Capitis vulnus curabile	446.a	Cataplasmata vlcerati pudendi	240.c
		Cencron ventus.	90.a
		Cepa	113.b. 201.f
		Ceratum in deligaturis qua-	

Index.

le	452.e	Xviii	15.b
Cerebri corruptio cum cura		Chirurgiæ officinæ quæ con	
tionē	173.d	ducant	450.d
Cerebri vsus & situs	533.b	Chirurgo prospicienda quæ	
Cerebrum glandulæ simile			450.e
64.a b		Chirurgi manus & digiti	
Cerebrum in vtero purgatur		quales esse debeant.	451.a
139.c		Chœnix	179.f
Cerebri tumor cum curatio-		Cholericæ affectiones qui &	
ne	172.e	quando fiant	374.d
Cerebri situs ac sensus	444.f	Cibaria leuissima & graui.	
Cerebri venulæ superuomē-			200.e f
tes	154.e	Cibaria describuntur	9.c
Cerebri repletio dolorosa e-		Cibi quantitas	81.b c
iūsque curatio	173.a	Cibi vel potus conferentes &	
Cerebri corruptio	155.b	contra	201.a b
158.e.159.c		Cibi & potus omnia irrigant	
Cerebri accapitis morbi, &		& augment	46.e
curationes	158.b c	Cibi quatenus medicamen-	
Cerebri biliosi morbus & cu-		ta sint	98.d
ratio	Ibidem.d	Cibi distributio per singulas	
Cerebri madētis signa, & cu-		ætates	130.a
ratio	157.d	Cibi quo tempore facilius	
Cerebro, ossibus, dentibus,		coquantur	509.d
neruis frigida inimica, ca-		Cibi hora cū præterit quid	
lida verò amica	131.c d e	faciendum	11.b c
Cerebri membranę duæ	71.f	Cibis vexantibus quid agen-	
Cerebri affectiones	64.f	dum	202.e
Cerebrum quale	44.f	Cibi & labores vires habent	
Cerebrum quorum sit causa		contrarias.	99.f
142.b		Cibi si mox in corpore gra-	
Cerebrum quando infaniat		ueolent quid fieret	184.e
Ibidem.c		Cibi si eodē die excernerentur,	
Cerebrum hominis duplex		quid eueniret Ibidē.e	
139.a		Cibi plus æquo in ventriculo	
Ceruix	65.f	retenti quid faciant Ibidē	
Cherionis ægri historia		Cibi perturbantes	12.d
330.a		Cibi frigidissimi qui	358.f
Χηρονισμ.	116.f	Cibi ac potus facultates mul	

Index.

tas ex terra trahunt	181.c	tus	318.e
Cibi qui celeriter excernan- tur	510.a	Cleanactides graui morboli beratus	317.f
Cibo non augeri, malum	510.c	Clyster mitissimus	211.2
Ciborum varietas	130.b.c	Cnicus	111.d
Ciborum varietas	359.a	Coagulum afininum	293.e
Ciborum facultates	128.e	Coccus cnidius	165.c
Ciborum ac potuum singu- lorum vis	110.a.202.a.c	Coci obsonia parant	103.d
Ciborum comparatio	10.c	Cockiones ac cruditates quid significent	312.e
Ciborū facultas quā cogno- scatur	200.d	Cœlestis vis quid efficiat	187.d
Ciborum facultas multis cō- paratur	103.c	Cœli clementia & soli vber- tas in Asia	88.f
Cibus sanorum ægrotis no- cet	10.b	Cognitio vera quid præster	19.e
Cibus sensim augendus	118.a	Coitus voluptas vtriusq; est	32.d.115.c
Cibus in vigore morbi dete- rior	384.c	Coitus quibus profit	358.f
Cibus quando morbum ge- neret	510.a	Coitus ebriis quid profit	414.f
Cibus in tabido qualis	166.c	Coi singulis annis Hippocra- ti sacra faciebant	1.c
Cicer album	111.c	Colli dolor pessimus	409.e
Ciceris facultas	393.f	410.c	
Circuitus, constitutio & de- cretoria	134.d	Columellæ vuluæ curatio	298.e
Citharædi	47.f	Collutio biliosa & pituitosa	270.d.f.271.b
Citra sanitatem nihil vtile ef- se potest	120.b	Collutiōes purgatorię	270.e
Clauda membra quæ & quo modo fiant	418.c	Collutiones variæ	198.c
Claudi vel cæci partus vnde fiant	49.f	Collutiones ad fluxus	294.b
Claudicatio vnde	73.d	Collutiones pudendi	240.d
Claucule fractę curatio	474	Collutionum mēsurā	269.a
c.d.e.& causæ.465.bef		Colon	60.f
Claues pectoris	66.b.72.f	Color ofsis capitis	444.d
Clazomenius sanitati restitit		Colorū mutationes à corde	70.e
		Comitiales morbi vnde	

Index.

- 388.e
Comitialis morbus cur non
magis diuinus quàm alij
putandus sit 137.b
Comitialis morbi liberatio
510.f
Comitialium cur os spume-
scar 97.f. 8.a
Comitialis morbus senes ma-
ximè tollit 416.f
Comitiales omnibus sensi-
bus priuantur. 97.f
Commotiones. 116.e
Compressa à seipsis calidiora
40.c.d
Conceptus in vtero qualis
47.f
Conceptus signa 48.a.b.32.f
Conceptus varietas 53.a
Conceptui tempus aptum
250.d
Cōceptus qui paretur 55.b.c
Cōceptus restauratio 56.a.b.c
Conceptum impediētia 56.b
420.e.240.b.266.b
Conceptus qui vltra plenilu-
nium fit 53.b
Conceptus fallacia quid por-
tendat 421.b
Conceptus à quo morbo li-
beret 227.b
Conceptus, partus, abortus &
morborum decretorium
50.c
Concepturæ mulieris signa
varia 302.b.c
Conceptus virgines à dely-
rio liberat 221.a
Conceptorum summū 307.b
Concubitus mox à partu mu-
lieri morbi est causa. 226.a
Congeniti homini 4. primi
humores 25.e
Conchylia 112.e
Coniectores quæ non asse-
quantur 124.a.b
Coniugio permutato cur per-
mutetur & soboles 33.e
Conformatio partus 36.d.e
Conformationis in vtero tē-
pus 50.e
Consideranda medico in vi-
ctus ratione describenda
509.c.d
Consideranda initio morbi
340.c
Consideranda in agro quæ
391.a.b.c
Consideranda in muliere ste-
rili, & fluxū laborante
274.d.e
Constantes homines 107.a
Constitutiones morborum
& vigores quando magis
aut minus, citius aut se-
rius fiant 344.a
Cōstitutionis tēporis pestilē-
tis & morborū in ea gra-
fantiū descriptio 33.e.332
Consuetudo victus multum
potest 381.d
Contenta in manibus ac pe-
dibus 38.b
Cōtraria tollūt cōtraria 94.c
Contraria commissa nō la-
dunt 13.a
Contusionis species 445.d
Conuulsionis curatio 79.f
Conuulsionēs

Index.

Conuulsiones quibus vtilis	Corpora formæ peregrinæ
534.a.b	vifa quid velint 117.f
Conuulsio puerperæ 326.f	Corpus post calidam frige-
Conuulsiones faciles quæ	scit magis, post frigidam
440.c	verò calefcit 131.f
Cor quid 61.d	Corpus ac venæ in ictérico
Cordis ventriculi, siue sinus	quales 217.c
Ibidem.d.e	Corpus quo pacto humores
Cor quale 61.a.45.e.60.d.	4.ex cibis trahat 180.c
66.d	Corruptio omnium mutua
Cordis latentes pelliculæ	101.b
62.b	Corna 114.a
Cordis natura 45.b	Καρνικαρχία 116.f
Cordis & præcordiorum fa-	Costæ 66.ac.72.e
cultates 143.b	Costæ quanto tempore coa-
Cordis & arteriarum consen-	lescant 485.d
fus 67.c	Cotylidonū natura 307.a.b
Cordis dolentis curatio	Coxa 65.f
321.e	Coxendices 73.b
Cordis alimētum vnde 62.c	Coxendicum dolor qua atta-
Cordis auriculæ 61.f	te affligat. 422.f
Cor creatoris optimi sum-	Cratiæ ægri historia
mm opificium 62.a	313.f
Cor cur non afficiatur, caput	Crapulæ morbi cum curatio
& lien multum 183.e.182.e	ne 198.a
Cor calidissimum 45.c	Cranonis populares morbi
Cor & venæ semper mouen-	320.b
tur Ibidem	Crapula morborum parens
Cordis tunica 61.a	393.b
Coriandrum 113.c.202.a	Cratistonax 315
Corpus quale. 71.d	Crisæorum calamitas quan-
Corpus humanū medici sub-	ta 535.e
iectum Ibidem.d.e	Crysus primus murum con-
Corpus impurum puro ali-	scendens 536.d
mento lædirur 509.f	Crisæi populi 535.d
Corpora attenuata quomo-	Critonis mors secundo die
do reficienda Ibidem	ab initio morbi 318.d
Corporis repentini labores	Critobuli ægri historia
384.e	313.c

Κρίσις

Index.

<i>Kpious</i> quid	23.e	Cur Hippocrates capite re-	
Crisis morborum acutorum		sto pingatur	2.a
427.b		Cur corde nō sapimu?	143.a
Critiæ agri historia	313.f	Curationis lassitudinis facul-	
Cubiti & tibiæ ossa qualia		tas	117.f
467.c		Curationes variæ	327.c
Cubiti repositio ibidem.e		Curatio vlcerū capitis	156.f
Cubiti ossa vbi fracta, quid		Curatio morbi à capite	156.
agendum	455.c	c d	
Cubiti luxati curatio	476.	Curatio cum quis sanis ocu-	
a b		lis non videt	508.a
Cucumeris agrestis facultas		Curatio anceps	210.b
358.f.114.c b		Curatio celeris	121.c
Cucumeris syluestris radix		Curatio ex victus ratione	
78.d		122.a	
Cucurbita	113.e	Cursus longi	116.c
Cucurbitulæ forma cur talis		Cursus vestiti	Ibidem.d
15.c.17.d		Cursus recti	Ibidem.
Culpa agrotantium medico		Cursus circulares	Ibid.
sæpe adscribitur	20.f	Custodia ac scientia multa	
Cum foetus mortu ⁹ crus aut		prægnantibus opus est	
manum præmittit, quid		251.c	
agendum	263.a	Cutis capitis læsa periculosa	
Cū morbus repullulat quid		444.a	
agendum	157.b	Cutis vstulata pilos non pro-	
Cū loc ⁹ cucurbitulæ admotę		ducit	38.d
aperitur, quid agendū.17.e		Cydonia	114.a
Cum foetus manum aut crus		Cyceonis facultas	110.e
præmittit quid agas.262.f		D	
Cuminum Aethiopicū.179.d		D Amnatur ars medica	
Cur modo mares, modo fœ-		eriam cum deplora-	
minæ gignantur	33.a	tos non curet	4.a
Cur de articulis scribat	483.	Datharsei egri historia	313.e
a b		Deambulationes post exerci-	
Cur quædam natura sine la-		tia	116.a c
ete sint, quædam eo ante		De aqua cur in corpore au-	
tempus destituatur.264.a		geatur	182. c
Cur homo imparibus diebus		Dealcis vxoris historia	337.c
moriatur	186.a	Debilitatis signa	397.c
		Debilitas	

Index.

Debilitas à partu	230.b	tia	530.f
Decimeſtres maximè educā- tur	50.b	Democritus quæ in vita vi- deat	528.a b
Decimeſtres, vndecimeſtres, & ſeptimeſtres quando pa- riantur	52.f.53.a	Demonſtratio iucūdior quæ opere fit quàm quæ ſermo- ne	8.c
Decretoria febrium	400.f	Dentati cur naſcantur	46.c
406.a b		Dentes pueris quando rena- ſcantur	48.e
Decretoria paria vel impa- ria	315.f	Dētes poſterius naſcunt̃	46.c
Decretorij dies cur impares tantum ſint	185.d.186.d	Dentes pueris quando ena- ſcantur	48.e
Decretum Athenienſium in gratiā Hippocratis	534.c	Dentes ſtupeſcunt molarum attritu	135.a
Decubitus qualis	401.e	Dentitionis varietas	59.e
Decubitus agrotantium pro morborū varietate eligen- di ſunt	20.f	Dentium generatio	46.c
Defriktionis poteſtas	453.a	Dērium ſtridor quid porten- dat	402.a.409.b
Deglabratio quī fiat	299.f	Dentium dolor	193.e
Deligatio duplex	451.c	Deploratos non expedit tan- gere	6.c
Deligatione in fracturis qui non egeant	464.d	Deſidioſorū morbi & curatio	122.d e f.123.b c d.124.b c
Deligatio pedis & manus cur diuerſa	460.b	Deſidioſi copioſiore labore quàm cibo egent	122.f
Deligamēta qualiā eſſe opor- teat	451.f.452.b d.455.d	Deſidioſorum victus ratio	123.b d f.124.a
Deligandi modus	451.d.e.	Deſilientium ex alto curatio	258.a
453.b.454.f		Deſtillationis remediū	358.e
Deligatura, in qua duo maxi- mè profunt	17.a b	Deſtillationis ſigna	13.e
Delyrij cauſſa	224.f	Deſtillatione oculorum	13.f
Delyrij vehementis ſigna	384.b c.391.d.509.f	Deterior victus meliori quā- do præferendus	510.e
Delyrij curatio	225.a	Deus rerum humanarum po- tiſſima cauſſa	225.b
Delyratio quibus proſit	359.b c	Diarrhœa eiſque curatio	197.f
Democrit⁹ inſanus putat̃ i. d		Dieta recta multum conſert	107.d
Democriti de mundo ſenten-			

Index.

107.d	Dispositio hoīs bona	14.d
Diata hominum perquiren- da 83.d	Dissectio & sedes idē	446.f
Diebus imparibus omnia x- grotantia discernuntur 186.b	Distentio maxima vbi fiat 453.a	
Dierum observatio 50.e	Distortiones faciei	422.d
Dies ac menses quātum pos- sint 50.e d	Diuerſa medicamenta men- ses detrahentia 164.b c d e	
Dierum parium observatio Ibidem.d	Diuerſa ex oculis cognitio 327.c	
Dies in crisiſibus considerandi 510.b	Diuerſa eiūſdem morbi cu- ratio, vnde 150.e	
Dies qui oſſium repositionē non admittant 466.a	Diuerſi terræ humores 181.c	
Differentia inter Aſiā & Eu- ropam 88.e	Diuerſitas cōſideranda 129.d	
Difficultatis ſpirādi curatio 274.c	Diuerſitas languentiū 414.a	
Digitī tanquam rami poſtre- mo diſparātur 38.a b. 71.a	Diuerſorum morborum cu- ratio 328.a b c	
Digitorum articuli quot mo- di luxentur 497.c	Doctrina, vnā cum prudētia comparanda 3.d	
Digitī luxati repositio & cu- ratio 477.a	Dolor vnde 15.f	
Dignoscenda in principio 134.b c	Doloris ſedatio 298.b	
Dilatio ab arte aliena 525.e	Doloris hepatis ſolutio 436.f	
Diligens inſpectio contrarij ac certiffimi remedij 11.f	Doloris & vlceris vterorū curatio 298.d	
Diſcenda etiā quæ malē ſuc- ceſſerunt 484.e	Doloris ſubiti curatio 398.d	
Diſciplina nulla probatur, quæ vitæ humanæ nō con- ferat 18.f	Dolores in lumbis & veſica breues 209.e	
Diſparationis oſſium cubiti ſigna 476.e	Doloris circa lumbos aut co- xam curatio 373.f	
Diſpoſitio Athletica non eſt a natura 129.f	Doloribus circa caput quid proſit 421.d	
	Dolores ex itinere qui 393.b	
	Dolor auriū magnus tertio die hominem tollit 359.c	
	Doloris ad clauiculam cura- tio 381.f	
	Doloris ſub diaphragmate curatio Ibidem.	
	Domorum ſtructura 103.c	
	Dormientium conſideratio 401.e	

Index.

401. e
 Dormiens internis, vigilans
 verò externis partibus ca-
 lidior 358. a
 Dormire diu, quibus condu-
 cit 31. a
 Dorsalis morbus cum cura-
 tione 167. f
 Dorsi vlcus 502. e
 Dracon Theſſali frater 537. e
 Dromeada vxoris puerperæ
 mors 319. a. b
 Duorum victuum differētia
 10. b. c
 Dysenteria eiusque curatio
 197. b. f. 121. b. 300. e
 Dysenteria in quæ degene-
 ret mala 392. e
 Dysenteria mala quæ 419. f
 Dysuria cum delirio homi-
 nem enecat 137. b
 E
 Brietatis morbus & cu-
 ratio 159. a. b. 155. d
 Edere aut bibere per somnū
 quid sit 157. f
 Elementorum quatuor vires
 & situs 44. c
 Epaminondas 314. f
 Epaminonis agri historia
 313. e
 Epicratis vxor graui morbo
 liberata 317. c. d
 Epiglottis 61. b
 Epileptici cur oculi distor-
 queantur 140. a
 Epileptici cur os spumescat
 Ibidem. b

Epileptici cur suffocentur
 140. b
 Epileptici cur calcitrent pe-
 dibus Ibid.
 Epilepsia inueterata, incur-
 bilis est 141. d
 Epileptici casuri fugiunt
 Ibidem.
 Epilepticis ventorū mutatio
 quid afferat 141. e. 142. a
 Epilepsia cur pueros suffocet
 140. c
 Cur adultos non occidat
 Ibidem. e
 Cur senes perimat Ibid. e
 Cur dextram partem po-
 tius occupet Ibidem. f
 Cur vere periculosior sit
 141. b
 Equestre certamen 539. e
 Equitatio continua quæ ma-
 la afferat 91. f. 92. e
 Erasini Bootis historia 318. e
 Eratonis agri historia 313. d
 Error medicorū in sorbitio-
 ne exhibenda 38. c
 Errores ab initio commissi
 facilius corriguntur 383. f
 Errores quando patent 11. a
 Eruca tithymalidis 55. f
 Eruum 179. f. 111. e
 Erysipelas 145. f
 Erysipelas pulmonis 147. e.
 & eius curatio 167. c
 Esus carniū in somno quid
 velit 127. f
 Etesia 311. c. 313. b. 123. d
 Euacuatio dolorem excitat
 25. a

Euagon

Index.

Euagon Diapharsis filius 314. f	Ex rigore qui pereant 423.e
Euagria natura quædã est 23.a	Excreationes in febribus qua- les 513.e.519.d
Eunuchi cur non coeant 32.a	F
Eunuchi in Scythia adorantur 92.a	Abas alunt &c. 111.b
Eunuchi non caluescunt 38.e	Fabula de Amazonidibus 487.c
Europæi inter se dissimiles 92.e	Faciei consideratio 429.a b
Europæi bellicosiores quàm Asiani 93.a	Faciei ornamenta 293.b
Europæi Asianis corporum forma magis inter se dif- crepant 92.f	Faciei singularum partium situs & utilitas 533.c
Europæi cur seniores Ibidẽ.	Facies bona in malis tam ma- gnis quàm paruis quid si- gnificet 355.f
Euryphon medicus 1.d	Faciei rugas leuigãtia 293.b
Euryanactis filia historia 330.c	Facilitas quibus insit 146.d
Ex abortu morbi ac curatio 354.a b	Fames quo soluat 510.b
Exacerbationũ indicia 509.b	Farina pura & cum aliis mi- xta, facultas 111.a
Excrementa cur urinam odo- re referant 171.d	Farina ordeĩ pleni 179.e
Exercitatiois facultates 185.b	Fauces 44.d
Exercitatorum morbi & cu- rationes 124.b c d	Fauces cruentæ 418.f
Exercitationis in puluere & oleo differentia 116.f	Faucium exulceratio & in- flammatiõ 96.f
Exercitationes desidioforum 122.e.123.c.e.124.a	Fauciũ dolor 408.c.410.a f
Exercitia 30.e f	Faucium exulceratio 406.e
Exhalatio humoris quomodo fiat 186.f	Faucium inflatio 193.d
Ex morbis, anni temporibus & rempestatibus omnium fit coniectura 136.b	Fauis sicci 179.c
Ex partu fluxus curatio 256.a	Fauonius 118.b
Ex partu vomitus sanguinis curatio Ibidem.	Febrium quatuor species 28.e
	Febrium differentia 354.f
	Febrium duo genera 95.c
	Febbris communis & peculia- ris causa Ibidem.
	Febbris ex mala diætã Ibid.
	Febbris ardens recidens 398.b
	Febbris interficiens, & eius cu- ratio 170.c
	Febbris

Index.

Febbris continua & tertiana	189.c	Febres in gládularum tumo	
cum curatione	162.d.e.f	ribus exceptis diariis ma-	
Febrium omnium propria		lar	224.d
& species	315.d.e	Febbris singultiens cum cura	
Febbris continuæ varietas		tione	169.e
Ibidem.e		Febbris à pinguiore tantū hu-	
Febres à bile & curatio	162.	more	186.c
b.c		Febres in Perintho grassan-	
Febris & vomitus contraria		tes	323.e
80.e.f		Fel	66.d.70.c
Febrium omnium caussa spi-		Femur	73.b
ritus transitus	96.c	Femoris ossis fracti curatio	
Febrium effectus	137.c	461.c.d	
Febre ardente quando mo-		Femur fractum quotum coa-	
riantur	153.f	lescat	ibidem
Febbris ardens, & curatio	169.	Femur retrorsum luxatum	
d.173.e		489.a	
Febbris ardentis constitutio		Femoris luxati signa	488.b
332.c		Femoris luxati repositio	
Febbris ardens quā fiat	387.f	494.b	
388.b		Femur atrorsū elapsū	490.c
Febres erroneæ vnde fiant		Femoris articulus quot mo-	
224.f		dis excidat	486.c.d
Febres erroneæ acutæ	246.d	Feræ magnæ in Riphæis mō-	
Febres incōstātes donec cōsti-		tibus non nascuntur	91.b
terint sinere oportet	390.d	Ferulæ quales esse deceat	
Febriū acutarū caussa	509.c	452.e.469.c	
Febbris continua	397.f	Ferulæ quando apponendæ	
Febbris quartana & curatio		460.f.463.d.469.c	
163.a		Ferulæ quādo firmadæ	456.c
Febricitatiū medicamē	99.a	Fibræ à ventre in vesicā	73.d
Febbris diurnæ signa	510.c	Ficus	114.b
Febres vexātis curatio	78.b	Ficus quibus profit post cibū	
Febrium diuersæ species	311.	122.a b	
d.e.315.d.333.b		Figmentum de morbo sacro	
Febres leues ac lethales	396.d	cur productum	138.c
Febres hybernæ obseruandę		Figura fracturarum commo-	
194.f		dissima	469.a
Febbris post frigus quā fiat		CC	Figu

Index.

Figurarum summa	453.c	273.e	Fluxus suppressi signa	259.e
Filij Cydis agri histo.	364.d	Fluxus ex partu corripientis	curatio	237.d
Fissuræ carnis & intercus	97.a	Fluxus pituitosus quid efficiat	247.b	
Fistulæ causâ & curatio	503.d.e.504.a.b.c.	Fluxus consuetudo	246.f	
Fistulæ tam faciles quàm difficiles curatu	439.b	Fluxus albi signa ac curatio	228.d.e.f.276.b.277.b	
Fistulæ pulmonis folium vel epiglottis quid faciat	191.f	Fluxus à partu aut labore curatio	275.d.e.276.a	
Flatus quid agat	15.f	Fluxus aquosi purgationes	294.f	
Flatus omnium morborum causâ	98.b	Fœcunditatis preparatio	250.d	
Flatus in vteris purgatio	291.f.292.b.298.e	Fœcunditatis experimentum	267.d	
Flatus in vterum quomodo inducantur	308.d	Fœmellæ procreatio etiâ triplex	105.c	
Flumina quæ salubria	93.c	Fœmina cur ex coitu magis valeat	32.e	
Fluminis cursus per somnū visus quid præsignet	127.b	Fœminæ corpus	65.b	
Fluor cruentus ante partum periculum affert	54.d	Fœminæ humidiores & frigidiore	106.e	
Fluxio in aures	74.d	Fœminis quid in coitu accidat	32.d	
Fluxio in oculos	74.f.75.a	Fœtu corrupto & secūdis nō exeūtib⁹ qd sit agēdū	256.f	
Fluxiones de capite septem sunt	74.a	Fœtus conformatio	130.a	
Fluxiones à frigore ac calore	73.c	Fœtus qua parte existat	55.a	
Fluxionis causâ	96.d	Fœtus in vtero quo tempore moueatur	38.f.263.d	
Fluxionis diuturnæ signa ac curatio	257.f	Fœtus quomodo ex vtero pel latur	236.f	
Fluxum resiccantia	294.e	Fœtus in vtero, aut mortui, aut debilis signa	251.e.f.54.d.f	
Fuxum sistentia, & dolorem sedantia	293.f	Fœtus in vtero mortui expul soria varia	273.b.c.308.a	
Fluxus diuersi, eorūmq; curatio	277.278.a.b.239.b	Fœtus		
Fluxus vteri causâ ac curatio	274.e.f.275.a			
Fluxus diuersæ ætatis causâ				

Index.

Fœtus quo pacto erumpat 37.c.42.b	Friccio ex oleo & aqua 117.a
Fœtus in vtero per vmbilicū inspirat & respirat 42.a	Frigeſactio 131.a
Fœtus in vtero quomodo cre ſcat 35.f	Frigida noxa 515.a.b
Fœtus in vtero terræ naſcen tibus comparatur 41.f	Frigida ſæpius vtentes quid patiantur 131.b
Fœtus immobilis expulſio 268.f	Frigida & humida aluū ſub ducunt 81.e
Fœtus in vtero qd agat 45.d	Frigidum calido eſt alimen tum 45.d.35.a
Folia viridia cum incendun tur ſpirant 35.a	Frigidum exulcerat 324.a
Fomenta calida dolorem mi tigant 96.d	Frigus vehemēs quid faciat 356.q
Fomenta vtilia 107.e	Frumentum & vinum inter ſe differunt 202.d
Fomenta pudendi 240.f	Fulcimenta quibus adhiben da 453.e
Fomenta diuerſa ad fluxus 294.a	Fullonum tubercula magna 374.c
Fomentum ad vteros 281.a. 282.a.296.c	Furoris cauſa bilis redundās 527.b
Fomenta vterum durū pur gantia 297.c	G
Fomentum ex ſtercore bubu lo 225.e	Aleancones quales 488. a.473.f
Fontes iiij. pleni ſemper cor pori diſtribuūt 183.a.180.b	Gargarismus 159.f
Fontes, putei viſi in ſomno, quid velint 127.b	Gemellorū procreatio 105.d
Fontes humanæ naturæ 61.f	Gemelli cur inter ſe ſimiles Ibidem.e
Foris aut intus quæ proſint vel noceant 135.b	Gemelli vno coitu ſiunt 43.e
Fortuna bona, aut infortuniū omni morbo accedit 4.f	Gemelli aliquādo malculus & fœmella generātur 43.f
Fortuna ſui iuris ſemper nec optanti ſeſe offert 81.f	Gemellos geſtans, eadem die parit, velut concepit 54.e
Fracturarum & luxationum curatio 468.f	Geometriæ vtilitas 532.f
Friccio 23.a	Generationes hoīs tres 105.b
	Genituræ per venas via quo modo fiat 38.c
	Geuinus dolor 25.a
	Genu luxatum facilè reponi tur 73.c.467.c
	CC 2 Glau

Index.

Glandulæ quales	62.e.f	Hepatis & partium interna-	
Glandulæ qua parte sint	63.b	rum descriptio	533.d
Glandulæ periculosa	473.c	Heracleius	315.a
Glandulæ intestinorum qua		Heragoras	321.b
les	64.a	Heraclidis ægri historia	313.c
Glandulæ intestinorum ma-		Herba brevis melior pecori-	
iores	63.d	bus	471.f
Glandulæ reorum	Ibid.	Herbarum facultates à qua-	
Glandulæ morbum generat		litatibus	113.e.f
Ibidem.f		Hermocratis ægri historia	
Glandulæ & pili eiusdem vti			328.f
litatis participes	Ibid.b	Herophon graui morbo libe	
Gnato	115.a	ratus	317.a
Gracilium victus ratio	30.a	Heropythi Abderitani histo-	
Grammatica	104.a	ria	335.e.f
Grauedinis curatio	300.a	Herpetes mitiores	417.f
Graueolentiæ in pudendis cu		Herpetes quibus familiares	
ratio	233.d	Ibidem.c	
Gratis nonnulli curadi	22.b	Hiatus præcedit febres	96.a
Gulæ effigies	60.e.61.b	Hiantia nihil attrahunt	15.c
Gutturis dolentis curatio		Hippace quid	91.a.187.e
3.27.e	H	Hippocratis diuersa curandi	
H abit ^o boni causa	185.c	ratio à Cnidiis medicis	
Habitus bonus quando			379.b
mutandus	508.b	Hippocrates contemptor pe-	
Hæmorrhoidum causa & cu		cuniarum	2.b
ratio	505.f.506.a.c.f.507.	Hippocratis laus & genealo-	
b.395.c		gia	520.d
Hæmorrhoidum cognitio		Hippocrati oblata ab Artaxerxe rege	
506.b		Ibidem.f	
Hæmorrhoidarum utilitas		Hippocratis ad Democritu	
136.d		aditus	526.c.d
Hæmorrhoidas patientes, à quibus morbis ruti sint	317.b	Hippocratis inuētum	120.b
Hemitriteos eiusque signa		Hirundo	118.b
310.e		Homo humores quatuor	
Hepariaculo percussus statim moritur	15.f.351.b	semper habet	26.c
Hepati infestissima	214.e	Homo totus ex natiuitate morbus est	529.f
		Homo quatuor locis purgatur	

Index.

tur	184.a	Humores quatuor in homi-	
Homo omnium artium par		ne imitatur quatuor anni	
ticeps	104.c	tempora	26.d
Hominis temperamentum		Humorum impetus & fero-	
Ibidem		citas	133.c
Homini fundamentum, seu		Humorum qualitates	151.e
materia	11.e.f	Humorū quatuor sotes	180.b
Hominum species & colores		Humores in corpore quo pa-	
boni	417.b	cto minuuntur	183.f
Homines sicuti arbores nu-		Humores, succive & sapes	
triantur	41.c.118.c	in homine	12.c
Hominis calefacti historia		Humoris aquæ in vtero si-	
310.b.c		gna ac curatio	225.d
Hominum sancita mutabi-		Hydropis duo genera ac cu-	
lia	102.e	ratio	394.c
Homini semen	111.e	Hydropis causæ	188.e
Horrentes quales	424.b	Hydropis origo	402.f. & di-
Horror qualis	151.f	uersitas	74.b.403.a
Horroris ante febres causæ		Hydropis signa	97.b.192.b.
95.f			196.d.f
Hortandus æger, vt bene spe-		Hydropis præcognitio	136.c
ret	22.f	Hydropicorū curatio	77.b.
Humerorum dolor	422.e		398.e.351.e.360.f.415.d
Humerorum luxatio	469.d	Hydropicorum catapota	
Humeri luxati repositio			395.b.f
470.a.b.d. & vstio	473.a	Hydropis curat. anceps	77.e
Humeri summi aucti cura-		Hydropis in muliere causæ	
tio	474.a.b		259.a
Humida cōpressa magis, sic		Hydropice mulieris affectus	
ca minus putrescunt	40.c	Ibidem.b	
Humida magis supernæ par-		Hydropis in vteris purgatio	
tes quàm infernæ	73.f		291.c.d
Humidi quatuor species	32.c	Hydropico cur solus venter	
Humidum & liquidum calo-		tur geat	192.c
ris quid habeat	46.a	Hydropi febris leuis ac bre-	
Humorum obseruatio & ef-		uis oboritur	188.a
fectus	134.f	Hydropis in vtero signa ac	
Humorum differentia ex pō-		curatio	258.b.d
dere	187.f	Hyems frigida quos morbos	

Index.

inuehat	84.a.b.c	Imperitia, malus thesaur ⁹	3.e
Hyemales morbos aestas suc		Impetiginis curatio	293.c
cedens transmutat	337.e	Impetigines, leuca, & lepræ	
Hygea	2.d	vnde fiant	423.d
Hyssopum	113.e	Incertæ morborū prædictio-	
		nes quæ	510.a
I steri curatio	78.c	In cōceptus cupiditate quid	
I sterus niger & curatio		agendum	104.e
161.f		In Dealcis horto decumben-	
Iecur	45.e.60.e.66.d	tis historia	329.b
Ieiunium qui facilius ferant		Indicationes variæ	314.e
509.b		Indicia ex egestionibus	510.
Ignarorū graphica depictio		a.513.a.442.c	
4.c		Indicia ex atra bile	513.a
Ignis	115.c	Indicia crisis	509.f
Igni aquam superate quales		Indicia ex somno	Ibid.e
fiant homines	107.e	Indicia ex febribus	513.e.f
Ignis & aqua omnia consti-		514.a	
tuunt	100.c.d	In doloribus quid agendum	
Ignis & aqua quæ à seinuicē		359.a	
fecerant	Ibid.e	Industria medicinæ cultura	
Ignis & aquæ vires	Ibid.de	3.e	
Ignis humiditas in vena ca-		In exacerbationibus obser-	
ua	102.c	uanda	134.c
Ignis quæ gubernet	Ibid.d	Inexercitati cum laborant,	
Ignis tres partes	Ibidem	quid patiantur	117.b.c
Ignis inimicus nervis	473.e	In Helide morbi populares	
Ignem sacrum ab vlceribus		345.c	
prohibentia	500.b	In febrē acuta siticulosis vo-	
Ignorantia vbi nialum	409.d	mitus ex aqua frigida pro	
Ignorata à medicis	379.f	dest	345.a
Ignis sine spiritu non viuit		Inflationis parientis curatio	
94.f		238.e	
Illyrica pestilentia	537.d	Inflammatio ad palatum	
Imagines præ oculis cursitan-		161.a	
tes	71.a	Inflammationis curatio	
Impedimenta quominus exa-		299.b	
cta victus ratio describi		Initio morbi purgandum ef-	
possit	118.b.c	se	510.c
			Infœcun

Index.

Infœcundæ victus ratio & cu ratio.	56.d.e.f	ris constitutio	313.a
In locis siccis nata.	114.e	Intestinorum morbi vnde	64.a
Inobediëntia ægri caussa mor tis.	6.a	Intestinorum diuturna leui tas	322.e
In Oeniadis morbi popula res.	345.d.f.346.	Intestini recti inflammati cu ratio.	504.d.e
In Perintho morbi popula res qui.	323.d	Instrumēta chirurgo in pro ptu sint & ministri	451.b
Infantia citra medelam sana tur.	525.e	Instrumēta medico in prom ptu esse debent.	20.b
Infantiæ aut cerebri corrupti causæ.2.& vtriusq; cogni tio.	531.e	Instrumentorū omnium for tissima quæ	465.f
Infantiæ species.	107.e	Inuentio medicinæ	9.f.8.f
Infanientis signa.	328.c	Inuentum Hippocratis	128.b
408.d		Ionia regio & Peloponefus	181.a
Infantiæ solutio.	398.c	Irio.	111.c
Infitia proprium fructum fe runt.	41.e	Ischiados caussa & curatio	222.f.77.c.400.b.198.b.c
In somnis quæ obueniant.	124.f	Iuuantia & lædentiæ.	81.a
Insomnia phreniticū	408.b	Iudicationes bonæ vel malæ	316.a
Insomnia quæ vexent.	399.e	Iudicium sine signo iudica tionis malum	324.d
Insomnia & ebrietas animū immutant.	97.e	Iuniores cur magis seniori bus afficiuntur	151.b.c
Instauratio faciliior qui fiat.	509.f	Iunonis templum	310.f
Instrumenta.	17.a	Iuuenum victus ratio	29.e
Instrumēti cōstructio	483.d	Iusiurandum Hippocratis	2.d
Insularum qualitas	109.b		
Intelligentia & prudentia à cerebro non à præcordiis	142.f		
Intemperantia moriētium, mortis causa.	5.e		
In tempore quæ veniunt, ho na sunt.	145.e		
In Thaso qualis tertia tēpo			

Index.

Labores in circuitibus	325.d	Lateris tubercula qui fiant	
Labores subeundi in aestate	118.ef	149.d	
Laboris effectus	186.d.187.c	Lateris tuberculum, & eius curatio	168.f
Laborum vis	115.ef	Laudandi potius quam vituperandi qui vel tantillum vitam humanam adiuuant	99.d
Lac cur fiat	39.a	Lectus agri qualis esse debeat	384.e
Lac nutrimentum	129.e	Legumina in Aeno	357.f
Lac aluminum pro sero coquitur	277.d	Leguminum facultates	193.f
Lac pustulas excitat	322.c	Legumina, arborei fructus & similia spiritum habent	35.a
Lac extinctum quamnam reuocent	256.b	Lenientia, exasperantia, claudentia, & aperientia utrum aut locellos	57.b
Lactis facultas	110.e	Lentes aestuose	111.c
Lactis copia quando	39.b	Lentis ac Lupini vires	393.f
Lactis procreatio	263.f	Lethales alui egestioness	443.c
Lactis potus	209.d.222.d	Letargus & eius curatio	170.a.173.d
Lactis varietas	130.a	Lex Hippocratis	3.b
Lactis supressi remedia	239.d	Leges sibi posuerunt homines non intelligentes	102.e
Lachryma calida & falsa	419.b.342.f	Libri Hippocratis in controuersiam adducti	2.b
Lachrymæ inuitæ fluentes	314.d	Libum vestitus	191.d
Lachrymæ vlroneæ & inuoluntariæ	354.e	Libya, Delos & Scythia pro omnibus regionibus ponuntur	407.f
Lactuca	113.c	Lien	70.e
Lactio ex aceto mulso	386.d	Lienosorum signa	356.2
Lagopyrus	501.c	Lienosi eorumque curatio	196.c
Lapis Magnesiae	211.c	Lienosi passiones	134.f.135.a
Lapis in vesica qui fiat	190.d	Lien	
Lapsus ab equo quid attulerit	340.d		
Larinx	66.d		
Lassitudines spontaneæ morbos denunciant	509.e		
Lassitudinis curatio	117.c.d		
Lateris dolor, ex sputis biliosis	410.c		
Lateris sinistri grauitas	317.e		

Index.

Lienteria eiusque curatio 197.c.299.f	Locum suum singula seruant 101.c
Lienteria symptomata 437.c	Locus morborum differen- tiam facit 94.e
Ligationum species 451.c	Locus affectus spiritu occu- patur, vnde rupturæ 97.a
Ligna ardentia spiritum e- mittunt 34.f	Locus ad disciplinam aptus est velut eius nutrimen- tum 3.e
Lignum medico paratum quale 495.a	Locri populi 535.d
Lini semen 111.c	Lucis ratio 16.e
Lingua saliuosa 399.c	Lucis species duæ 410.e
Lingua vis 103.d	Lusta 116.e
Lingua affectæ causæ & no- te variæ 358.e	Lumborum dolor 409. b & mala alia 410.de
Lingua vocisq̃ue diuersitas 321.b	Lumborum doloris curatio 238.e
Lingua obscuritas vnde 23.d	Lumbi aut latera vexata eo- rumque curatio 230.b
Lingua spasmi & tremor 408.d	Lumbrici lati qui nascan- tur 189.d
Lingua immobilitas 323.a b	Lumbrici rotundi pariunt, non autem lati 189.e f
Linimentum omnia educens 297.b	Lumbricus longus 190.a
Linteola 16.f	Lumbrici lati signa 190.b
Lintea in deligaturis qua- lia 452.a.453.d.455.d	Luna per somnum pati visa quid portendat 125.f
Linteorum in deligaturis quantitas 463.f	Lupinum 111.c
Linteorum subligationes duæ 452.d	Luxationum curatio 471.c
Lippitudinis solutio 398.f	Luxationis curationi com- munia 476.e
Lippitudinis curatio 508.a. 299.e	Luxationis summa 491.b
Lippitudinis crisis 419.a	Luxationis articulorum pe- dis curatio 468.a
Loca corporis vacua 7.a	Luxationis veteris repositio 471.c
Loca alta & squallida 108.f	Luxationum mala 459.f
Loca saucia curatu diffici- lia 417.c	Luxus domesticus prohibe- tur 16.f
Locorum mutatio quos iu- uet 359.c	
Locus bilis fel 183.d	

CC 5

Mac

Index.

M

- M** Achinamenta quibus
partibus adhibean-
tur. 464.c
Macri signa. 321.c
Macrocephali. 89.c
Maculas solares purgantia.
291.c
Madefactio. 131.a
Meotis palus Europæ & Asiæ
terminus. 89.b90.d
Magi & expiatores. 137.d
Magi vel venefici quales.
138.a
Mala odorata. 180.a
Mala punica. 114.b.202.a
Mala dulcia. 114.a
Mala sylvestria. 114.a
Mala ex vsu veneris. 356.d
Malorum humorum causa.
14.a b
Mala homini vnde accidunt.
14.b
Malum ex articulo non repo-
sito. 490.a
Malū à bono non fit nec con-
tra. 154.e
Maligniora quæ derepente ap-
parent. 325.f
Malagmata pudendi. 240.e
Maliensis curru onusto calca-
ti historia. 348.e
Malicorium. 214.d
Mamma. 65.a
Mammæ exasperatę curatio.
292.f
Mandibulæ. 72.e
Maniacis seu atrabiliariis
quid contingat. 523.c
Manus natura est descriptio.
454.c
Manus luxatę signa, reposi-
tio ac curatio. 476.ef
Manuum latitudo quid porten-
dat. 402.a.410.c
Mare & fontes vnde hyeme
calescant & turgant. 40.d
Mare perturbatū in somno
quid velit. 127.b
Mare quibus profuit. 132.a
Marii corpus. 65.b
Mas & femella qui gignan-
tur. 104.e
Masculi in omni genere cali-
diores & sicciores sunt.
106.e
Mas aut femina quomodo
generetur. 57.a
Masculus dextris in vtero he-
ret. 327.f
Matutina deambulationes.
116.b
Maxillæ solæ inter omnia of-
sa venulas habent. 46.d e
Maxillæ luxatę repositio ac
curatio. 477.a d
Mazæ facultas. 110.b.c.12.b
Meatus capitis septem, totq;
fluxiones. 64.c
Meconium quid. 326.a
Medicina quid. 4.e.94.d
Medicinæ antiquitas. 8.f
Medicina qualis. 81.
Medicinæ viæ seu partes.
20.a
Medica ars quibus constet.
312.f
Medicina cur sapientiæ so-
ror.

Index:

ror	533.a	Medico cōsideranda ante cu	
Medicina varia	126.b	rationem.	5.f.20.d.401.c
Medica ars nihil cæteris si-		Medici ad duos fines mili-	
mile habet	7.e	tant.	525.e
Medicina diuisa in chirurgi-		Medicū quæ nosse oporteat.	
cen , pharmaceuticen &		143.c	
diætericen	10.c	Medicus quæ præstare de-	
Medica ars cur refelli non		beat.	143.e
possit.	5.e	Medicus deos potissimum	
Medicina quæ doceat.	81.f	colit.	19.f
Medicina constans & firma		Medicus Philosophus deo æ-	
tora.	81.f	qualis.	19.e
Medicinæ pars potissima.		Medicus qui laudandus	
399.a		379.e	
Medicina non statim scitur.		Medicorum error in arenæ	
80.b		iudicio	209.f
Medicinæ voluptates & mo-		Medicus assiduè legat	23.c
lestiæ.	94.a b	Medico quid agendum erga	
Medicina morbos omnes nō		agrotantes	356.b.357.f
sanat.	4.e	Medicus considerat morbos	
Medicinæ artis præstantia &		in corpore præualescentes.	
contemptus.	3.b	26.e	
Medicinæ comparatio ad a-		Medici præparatio ad articu-	
griculturam.	3.d	lorum repositiones.	459.c
Medica ars esse, & vera affir-		Medico præstanda in fractu-	
matur.	8.e	ris	454.a
Medicina ars est de rebus vel		Medici imperiti taxantur	
morbis vulgo notis.	9.b	454.b	
Medicinam homines coacti		Medico curāda in capite vul-	
sunt inquirere.	9.b	nerato	444.b
Medicus qualis esse debeat.		Medicus morbum, ybi nouit	
16.c.e		facile pellit	7.d
Medici munus.	312.f.401.a	Medicus etiam rudes sciscita-	
508.d		ri debet	21.f
Medici munus in rectè tra-		Medicus admonetur	23.d
ctandis mulieribus.	225.e	Medicus de quib⁹ iniuste ar-	
Medico diligenter obseruan-		guatur	149.c
da.	361.d.e.f.362.10.a	Medicus agros crebro inui-	
133.c.d		sere debet.	20.e
		Medici	

Index.

Medici plures conuocandi 22.e	do mouēda 509.d.e.512.d
Medicus de rebus vulgo no- tis tractat 9.a	Medicamenta nulla quando adhibenda 509.d
Medicis non vtentes sanari posse 5.a	Medicamēta quibus non ex- hibenda 532.d
Medici fama multi, re pauci 3.c	Medicamentum in repletio- ne reiicitur 121.d
Medici personati Ibidem.	Medicamenta purgantia & sistentia non satis sunt ad conualescentiam 5.d
Medicus malus qd agat 22.c	Medicandum perperam non esse 145.e
Medici nauium rectoribus comparantur 10.e	Medicamenta sine fortuna, sed meli ⁹ cū ea sanāt 82.a
Medici alimentum salubre excogitauerunt 9.e	Medicamētum tetragonum 220.f
Medicorum quorundam opi- nio 24.b	Medicamentum sanguinem sistens 395.b
Medicamētorum vires & a- ctio 81.c.191.c	Medulla ossis alimētū 130.d
Medicamentorum modus 324.b	Medulla spinæ, improprie medulla 45.a
Medicamenta pro natura cu- iusque danda 98.e	Medulla spinæ cur resiccetur 208.cd
Medicamenta ad cōceptum 295.a d e f. 266.a 272.c	Medullæ spinæ affectæ signa 418.e
Medicamenta cōceptum re- parantia 302.f	Mel 113.b.202.c
Medicamentum cōtra abor- tum 55.d	Mel Atticum 223.b
Medicamenta valentia mor- bis acutis, debilia mitiori- bus exhibenda 81.d	Mel semicoctum 82.f
Medicamenta valētia ad vl- cera 100.d e f	Melancholici & comitiales communicant 362.d
Medicamenta, cruda adhuc materia quæ noceāt 88.d	Melancholicum cacoēthes 408.c
Medicamenta non adhiben- da 79.b	Melidia graui morbo libera- ta 319.f
Medicamenta danda Ibid.c	Melissus 24.b
Medicamētis quānā & quan-	Melos insula 346.b
	Membra adnascencia 51.b
	Membrorum confirmatio 104.d
	Membro

Index.

Membrorum origo	71.a.b	Mensium suppressorum cu- ratio	238.a.f.239.a.244.c 229.a.b
Membrana tunica	44.e.f	Mēsiū defectū mortua	262.e
Mens hominis obscura	102.f	Mēsiū cognitio	271.b.247.d
Mens quando non fallitur	399.b	Menstrua diutius retinenti- bus quæ ægritudines con- tingant	36.c.d
Mentis situs	62.c	Menstruarum purgationum circuitus est	325.c
Mente valere in morbis, bo- num	510.d	Menstruorū in iunioribus & senioribus differentia	83.a
Menses cur à natura inuenti	302.f	Mentha	113.d
Menses quādo pauciores qd agendum	235.a.301.f	Meretrices quæ docuerunt	48.a
Menses quos morbos extru- dant	440.c	Mespila	114.a
Menses mali qui	439.c	Mesocolon	66.d
Menses educentia	515.c	Meton vehementi febre cor- reptus	318.b
Menses quibus diu perma- neant	354.c	Milium quid sistat	321.e
Mēses diutius quā quatuor diebus flūētes, malū	245.f	Milium alit	111.c
Mēses diutius suppressi quos morbos excitent	243.e	Militarium vlcerum curatio	18.c
Menses sex mensibus retenti incurabiles	243.f	Ministri quales ægrotis dan- di	21.a
Mēsiū varius affect⁹	244.a.b	Mira & brevis tum humorū tum partiū animalis enu- meratio	129.c
Menses cum in pudendum non procedant	Ibidem.c	Misio sanguinis vbi & quan- do facienda	17.c.d
Mensium modus & qualitas	245.f	Missiones in hoīe bonæ	14.d
Mensibus septem annis sup- pressis qd euenerit	343.a	Modicis impleri & pluribus vacuari quī contingat	115.a
Mensium biliosorum signa	246.c	Molæ in vtero generatio & expulsio	292.a
Mensium pituitosorum effe- ctus	247.a	Mollæ cōceptus causa, signa ac curatio	307.b.c.363.c.d
Mensium plus iusto fluentiū curatio	306.a.d	Mollitoria	267.b
Mensium prouocatio	264.a	Mollit	
Mensium purgatoria	241.c		

Index.

Mollitoria vteri varia	296.c	bonum	510.d
Morborum	115.e.200.b	Morbus quando debilior & quando fortior	510.e
Moræ	113.f	Morbus sacer quibus diis tri buatur	138.c.d.e.143.c
Morbus typhos dictus cum causis ac curatione	218.2 b.219.a	Morbus sacer sanabilis	138.f
Morbus biliosus	223.c	Morbus desiccatorius & curatio	170.b
Morbus sanguineus. Ibid.	d	Morbus iudicare quid	194.b
Morbus liuidus & curatio	170.e	Morbi laterum causa & curatio	Ibidem.a.f
Morbus ructosus eiusq; curatio	170.f	Morbi pituitosi causa & curatio	211.d
Morbus pituitosus eiusq; curatio	171.b.223.c	Morbi crassi & hydropis eadem est curatio	222.e
Morbus magnus, à renū morbo	210.a	Morbi estate vexantes eorumque curatio	195.a.c
Morbus crassus sex annos vexat	222.e	Morbi hepatici causa, signa ac curatio	213.f.214.a.b.d.e.215.b
Morbus locellorum	225.d	Morbi varij	332.e
Morbus ex abortu dolorem vicinis vteri partibus communicans	225.d	Morbi æstiuī & autumnales	310.e.311.c
Morbus regius	338.d.313.c.373.d.396.e.398.a.400.c	Morbi lethales	228.b.c
Morbus regius acutus eiusq; curatio	175.a.180.a.198.e	Morbi qui ante pubertatem non fiunt	439.b
Morbus æstiuos hyems succedens soluit	337.e	Morbi natura	327.e
Morbus latentes opinio potius quam ars iudicat	94.c	Morbi popularis cura	27.b.c
Morbus imaginationis	64.d	Morbi ex mensibus suppressis	439.e
Morbus à venis ortus	62.c	Morbi post canem sydus qui	363.a.b.364.365.&c.
Morbus niger eiusque curatio	172.a.b.c	Morbi à spiritu fiunt	95.b
Morbus stercoris vomitū faciens	123.f	Morbi.ii. à pituita cum curatione	199.a
Morbus corruptorius eiusq; curatio	172.d	Morbi cur obscuri	7.b
Morbus aliquo modo affinis,		Morbi obscuri multi, manifesti pauci	6.e
		Morbi ex pte curatio	284.a
		Morbi	

Index.

Morbi paulatim accedunt	100.c	Morborum acutorum natura	195.a
Morbi cuiusq; vterorum fe-		Morborum caussa aer & vi-	
datio	298.a	ctus ratio	27.a
Morbi vernaculi	84.e	Morborū ex victus ratione	
Morbi acuti vnde	399.d	curatio	393.c
Morbi lethales	151.d.144.c	Morborum diuersi effectus	
Morbi ex abortu caussa & cu-		338.b.340.b	
ratio	259.f.260.d	Morborum omniū commu-	
Morbi comitialis diuersi af-		nes solutiones	393.a
fectus	139.f	Morborum vteri ferè omniū	
Morbi ex repletionem curatio		curatio	283.e
& cōtra. 510.b.120.f.122.b		Morborū cognitio & obser-	
Morbi à capite orti	156.b	uatio varia	315.c.197.c
Morbi partium anni	135.e	Morborum modi	135.c
Morbi mutilantes	144.d	Morborum effectus diuersi	
Morbi longi	Ibidem.e	130.f	
Morbi cito decernētes	Ibid.	Morborum omniū idem mo-	
Morbi in alios transeuntes		dus	94.e
Ibidem.		Morborū duo genera	534.a
Morbi necessariò ex aliis su-		Morborum natura medicus	
peruenientes	Ibidem.f	358.c	
Morbi acuti qui	379.e	Morborum decreta	185.c
Morbi connutriti curatio		Mores fieri	84.e
358.d		Moribūdīs in Perintho quæ	
Morbi dubij	144.d	acciderent	324.b
Morbi ab hepate & splene		Mori appetentium curatio	
321.d		79.f	
Morbi diebus imparibus iu-		Morituri & futuri supstites	
dicantur	180.d	quibus noscantur	408.e.f
Morborū caussa. 186.e.187.f.		Morituri ex vulnerato capi-	
24.f.26.f.135.d.144.b.		te signa	449.c
193.a		Mors Hippocratis	1.f
Morbi vnus signa septē Ibi.		Mors quo tempore accidat	
Morborum tria principia		327.e	
187.a		Mors vnde contingat	51.a
Morborum quinq; crassorū		Mortis signum	409.c.418.c
caussa & curationes. 221.a		Morum diuersa ratio in Eu-	
b.f. 222.a d		ropæis atque Asianis	92.f.

Index.

93. a
Mucus à natura 73. d
Muliebris menstrui caussa
243. c
Mulier vterum gerens cur à
mensibus non doleat 36. a
Mulier præter naturam pin-
guis non concipit 55. d
Mulier quæ prægnans fiat
239. e. 241. a
Mulier cur sit viro calidior
243. c
Mulier ab vtero quo modo
stranguletur 246. b. c
Mulier concipere solita cur
non concipiat 304. d
Mulier bimestrem aut gran-
diorem fœtum cur perdat
55. d
Mulier lienosa 356. c
Mulier Larissa decimo men-
se abortit 346. c
Mulier concipere cupiens
349. f
Mulieris non concipientis
purgatio 241. d. 305. a. 247.
c. 250. a
Mulieris à partu non purga-
tæ curatio 227. b
Mulieris corpore malè habē
temēses pauciores fluunt
246. e
Mulieris cibum, ob vteri do-
lorem, auersantis curatio
237. c
Mulieris semen retinētis sed
non concipientis curatio
308. d
Mulieris inuitæ abortum fa-
cientis curatio 308. f
Mulieris quæ diu non conce-
pit. curatio 237. d
Mulieris præ obesitate non
cōcipientis curatio 303. d f
305. f
Mulieris decumbentis in lit-
tore historia 319. d
Mulieris apud Tisamenū de-
cumbentis historia 330. f
Mulieris à morbo vteri ob-
mutescens curatio 287. b
Mulieri post viri cōgressum
quid agendum 248. b
Mulieri semen non cōtinen-
ti quid agendum Ibid. d
Mulieres rariore carne & te-
neriore quàm viri 243. a
Mulieres cur steriles fiāt 301.
b d. 303. c. 226. f. cur nō con-
cipiant Ibid. b. f
Mulieres crassæ cur non con-
cipiant 229. d
Mulieres etiam hydropem
patiuntur 192. d
Mulieres quæ grauius è mē-
sibus ægotent 242. e
Mulieres à vatibus deceptæ
quid Dianæ consecrarent
225. a
Mulieres quæ paterentur
313. e
Mulieres in conceptu errant
49. e
Mulieres quæ longius quàm
decem menses vterum ge-
stasse visæ sunt, falluntur
42. d
Mulieres nihil aut parum la-
ctis

Index.

Etis habentes	43.a	beat	382.c.383.
Mulieres vterū nō gerētes à supp̄sis mēfib ⁹ dolēt	36.b	Mutatio subita & magna pe riculosa	383.b.384.f
Mulieres menstruis carentes non concipiunt	ibidem.	Mutationes locorū ac victus morbos gignunt	51.e
Mulieres plus vel minus in partu laborantes	37.b	Mutationes locorum, varios homines procreāt	93.b.c
Mulieres cur falsō se vterum gerere credant	280.e	Mutationes mentem excitāt	90.b
Mulierū diuersæ naturæ, tū à coloribus, tum ab ætati- bus petita	225.c	Mutatioēs quę cauēda	357.a
Mulierum affectus	360.b	Mutationes tēporis & aeris morbos pariunt	511.b
Mulierum victus ratio	30.e	Mutationes temporum ob- seruandæ	88.d
11.a.c		Mutationes temporum mor- bos pariunt	136.a
Mulierū diuersi morbi	341.e	Mutus cur fiat qui comitali morbo corripitur.	130.f
Mulierum trium agrotan- tium historia	331.a.b.c	Muti vnde	47.e
Mulierum fœcunditatis co- gnitio	420.c	Mutili à natiuitate curabi- les	491.d
Mulierū Scythicarū formæ fluxæ	91.e	Myli agri historia	313.d
Mulierib ⁹ iudicio p̄ditis de partub ⁹ fides habēda	49.d	N	
Mulieribus omniū morborū caussæ vteri	82.b	Nares repletæ nihilemū gentes	120.c
Multi valetudinarij nascun- tur	52.c	Nares humidæ habētes qua les sint	359.d
Multi etiam imprudentes in medicinam incidunt	5.a	Narium qualitas	71.e
Multi priore cibo perierunt	9.d	Nasi fracti curatio	478.f
Multi ex vno quo modo gi- gnantur	39.e	479.b	
Mundi imitatio	102.c	Nasturcium	113.c
Musculi solidiores	130.c	Natationes somniare quid velit	127.d
Musica	103.c	Natura facienda demon- strat.	8.a
Mustum	113.a	Natura repugnante omnia irrita fiunt	3.d
Mutatio ciborū quī fieri de- beat		Natura calidior quantum à cæteris variet	108.a
		DD	Natu

Index.

Natura in omnib' dñx	19.c	Neruorum qualitas	72.e
Natura ossium, neruorum, venarum, carnis & alio- rum humorum, qui co- gnoscat	359.e	Nexus qua parte procedat	451.d
Naturæ humanæ descriptio	533.b	Nicodemi Abderitani histo- ria	336.a.b
Naturæ actio	7.f	Nihil temerè iudicadū	355.e
Naturæ conatus & vis	103.b	Nocumentum nullum à me dico bono, aut ab arte me- dica oritur	5.d
Naturæ & morbi quib' aque in potu salubres	86.a	Nomæ, lethalissima	417.f
Naturæ diuersæ ignis & a- quæ varia temperatura fi- unt	107.c	Nomina artibus ex specie- bus imposita	4.d
Naturæ variæ variis sensib' percipiuntur	107.c.d	Nomina lege naturæ indita	4.e
Naturæ calidioris victus ra- tio	107.f.108.b	Non eadem via seminis & vrinæ	31.f
Naturæ diuersæ victus	107.f.108.a	Nosse morbos & curare eiu- dem est scientiæ	7.c
Naturæ quæ nulla cura aut victu mutantur	108.c	Notæ ex collo & faucibus	430.e
Naturæ fastidium	7.d	Notæ ex præcordiis & vêtre	431.a.b.d
Naturæ modum excedēs ni- hil bonum	50.e	Notæ ex lumbis	432.a
Naturarum cognitio	106.c	Notæ ex sanguinis eruptio- ne	Ibidem.d
Nebri qui dicantur	536.b	Notæ ex dentibus	429.f
Nebula quid	40.f	Notæ ex maxillis, labiis, gin- giuis, sputis & secretioni- bus	430.e
Necessaria medico futuro	3.d	Notæ ex voce	Ibidem.b
Neruus torpidus	66.c	Notæ ex dysenteria	437.c
Nerui quomodo facti	44.d	Notæ ex vrina	441.a
Nerui vbi non sint	72.d	Notæ ex sputo	434.e.435.f
Nerui à cerebro	68.c	Notæ ex prægnatib'	439.d.e
Nerui non lædendi	473.c	Notæ ex variis affectibus	436.a.b.438.d
Nerui cur dolore minus affi- gantur	15.f	Notæ ex puris mixtiōe	415.e
Neruorum generatio	46.b	Notæ ex lethargo	426.e
66.e		Notæ ex vertigine	421.f
Neruorū distributio	316.c.d	Notæ	

Index.

Notæ ex oculo rupto & pro minente 417.c	Obseruatio in Typho mor- bo 218.e
Notæ ex doloribus aurium 428.c.d.f	Obseruationes morborum 26.f
Notæ ex morbo regio 428.e	Obseruationes præcipuæ 414.e
Nota vberioris alimenti 509.f	Obseruatione digna 99.f 100.a
Notæ ex hydropse, tabe, poda- gra & morbo sacro 415.d. 416.d.e.f	Obseruationis modus ad præ- dictionem 414.c.d
Nuces 114.c	Obsonium in renum morbis 209.f
Nuclei 114.b	Obsonia ex variis intritis præparata 115.b
Nyctalops qui curetur 507.f 422.a.359.f	Occasiones tēporum 144.f 21.c
Nyctalopice affectiones in pueris 360.b	Occasiones morborum con- siderandæ 357.b
O besorum victus ratio 29.f	Occasiones curandi tempe- stiuæ 145.b
Obliuio malum 409.d	Intempestiuæ. Ibidem.c
Obliuio & nocturna vocife- ratio vnde 142.d	Ochri siue phasioli 111.b
Obliuio dysenterici quæ 374.a	Octimestris partus 48.c
Obliuionis causa 531.c	Octimestres non superstites manent 49.e
Obseruanda in agris 343.d 324.b	Octimestria & trimestria cur non viuunt 51.e. 2.a
Obseruanda medico in mor- bis dignoscendis 531.a.b	Oculus totius corporis tem- peraturæ index 358.b
Obseruanda, ac cauenda cir- ca victus rationem 394.c 381.c	Oculi confractio mala 410.a
Obseruanda circa vlcera tra- ctanda 417.a	Oculi corrupti qualitas & cu- ratio 507.c
Obseruatio varia 414.b	Oculi humor 47.d
Obseruatio variorum peru- tilis 133.f. 34.a.b	Oculi fulgentes 75.c
Obseruatio præcipua in ocu- lorum lippitudine 419.f	Oculi situs & vtilitas 533.b
	Oculi distortio malū 409.d 410.b
	Oculorū doloris curat. 517.c
	Oculorū consideratio 429.c
	Ocu

Index.

Oculorum medelæ	395.e	Opifex, naturæ vel artis in-	
Oculorum fluxiones	355.f	strumentis vitur	6.b
Oculorum fluxionis in nares		Opinio in medicina perni-	
aerfio optima	373.f	ciosa	19.d
Oculorum signa	354.f.e	Opisthotonos eiúsq; curatio	
Oculorū sordes siccæ	419.a	175.c.d.400.a.324.a	
Oculorum tumor	Ibid.b	Oratio Hippocratis ad aram	
Oculorū notæ	399.d.401.d	consistentis	534.e
Oculorum tumor	75.c	Oratio legati ad Athenien-	
Oculorum remedium	130.e	ses	535.b
Oculorum tres tunicæ	71.e	Ordei facultas	110.b
Oculis nullum pharmacum		Ordeum Achileum	179.d
adhibendum	75.c	Odeum torrefactum	Ibid.f
Oculis potius quàm opinio-		Origanum	113.e
nibus credendum	100.f	Origo venarum & arteriarū	
Oculis incōmodi cibi	373.f	129.e	
Ocymum	113.d.202.a	Oris malè olentis purgatio	
Olera	201.f	292.e	
Oleum & oleofa	202.c	Oris vteri plus quàm in men-	
Oleū Aegyptiū album	229.f	sibus hiatis curatio	289.f
Oleum quibus vlceribus in-		Oris vteri inflammati cura-	
utile fit	499.c	tio	282.c.283.a
Olerum quodnam bonum		Oris vteri semen præ duritia	
396.b		non fuscipientis curatio	
Olfactus caussa	47.b.71.e	288.b.c	
Olfactum malè afficientia		Oris vterorum occlusi cura-	
133.f		tio	235.f.289.c.307.f
Omentum quando putrescat		Oris vteri humidi curatio	
144.f		229.e	
Omne vnum est	Ibid.a	Os vteri siue vuluæ conclu-	
Omne incōcretū cauum	6.f	sum	243.c.d
Omnes doloris caussæ ad idē		Oris vteri vlcerati curatio	
referuntur	10.b	237.f.239.b	
Omnia terræ nascentia suæ		Os capitis duplex	444.d
terræ naturā sequūtur	93.f	Os capitis tenuissimū quod	
Omnis attenuatio laxat ac		Ibidem.e	
corrugat cutem, renutri-		Os eminens quando præsecā	
tio contra	357.a	dum	460.d
δφθαλμία	64.d.311.c	Os femoris quàm periculo-	
		sum	

Index.

sum	492.f	Palæstra & Pædotriba	104.a
Os intro cedit multis modis		Pallidorum curatio	80.c.d.e
445.e		Palpebrarum curatio	507.f
Os quæ patiatur	46.d	Palpebrarum ficus	332.e
Os sacrum	65.f.326.d	Panacea	2.d
Os tibiæ eminens	492.e	Panificia varia	9.d.103.e
Osculi vteri aliò inclinati cu		Panis varietas	110.f
ratio	d80.d	Panis differētia	12.a.b.201.c
Ossa quæ fiant	44.f	Panis calidus sitim,& alia in	
Ossa vnde	44.d	ducit	283.c.111.b
Ossa quare à propriis locis		Papauer	111.d.114.b
discedant	466.c	Pupilla qualis	47.c.d
Ossa rupta minus periculosa		παράσχυμα à cucumere	33.f
quæ	449.a	παράσχυμα à rosa & allio	
Ossa puerorū qualia	Ibid.b		180.c
Ossa digitorū, manus, pedis		Paracynanche eiusque cura-	
& articularū	65.e.& 66.c	tio	174.f
Osis maioris abscess⁹	464.b	Partheniū microphilū	501.b
Osis rupturā ambiguan co		Parij ægri historia	335.e.f
gnoscenti ratio	448.b.c	Pariunt statuto tempore pē-	
Osis capitis con fracti cura-		cora	43.c
tio	326.f	Pars robustissima cur in coi-	
Osis simplex fractura	462.c	tu secernatur	31.f
Osis suppurati signa	449.d	Partes mensis aliquot	53.a
Osium cauorum actio	38.a	Partes singulæ quæ nutrian-	
Osiū,neruorū, carnis, cutis		tur	101.d.e.f
& venarum in corpore v-		Partium internarum feruor.	
fus	68.d		195.b
Osium fractorū & eminent-		Partus qualis	43.c
tium curatio	465.e	Partus septimestris	48.c.e
Osium coactio	465.e	Partus gemellorum	322.e
Oscitationum assiduarum		Partus quo morbo liberet	
curatio	324.f.355.b		225.f
Oues & capræ comitiales		Partus cū vlcere in coxa no-	
141.c		no mense editus	346.c
Ouorum facultas	112.e	Partus cur non omnes robu-	
Oui candidum	179.f	stiedantur	33.e
P Alati fluxio	64.e	Partus quādo piclitant	52.b
		Part⁹ macillēti ac tenues	50.a

DD 3 Par

Index.

Partus septimo mense quid agat 49.b	curatio 457.e
Partus quo pacto educat 53.e	Pedum tumor 502.e
Partus quomodo edantur 53.e	Pedum calor febris solutio. nem denotat 389.e
Partus mortuus quo pacto e- ducetur 53.f. 58.e	Pedum frigiditas febrium accessum significat 389.e
Partus varia similitudo 33.d	Pedum torporem quid discu- tiat 224.f
Partus acceleratio 43.b	Pedibus manibusq; distētus aetort ⁹ curatur 79.f.80.a
Partus retinēdi curatio 250.b	Pellicula spumosa 68.f
Partus difficultas qui tolla- tur 253.a.b	Pellicula ab aere præfrigido superinducitur 46.b
Partus appropinquantis si- gna 252.f	Pellium tinctorum 103.e
Partus difficultas vnde 252.d 84.e	Penicilli plūbei præparatio & vsus 281.c.282.a.304.a
Partus frustulati extractio 58.e	Percussus in palpebrā sine o- culi læsione sanatus 350.c
Partus directio 59.a	Perdiccas rex phthificus cre- ditus 1.e
Partus conceptio 102.a	Perforationis modus quis 449.f
Partum accelerātia 266.b.c	Perfrigeratio malū 409.d.f
Partum iuuantia 265.c	Periclis Abderitani historia 335.b
Patella 65.f	Periculū mortis in prægnan- te 252.a
παθίματα 15.b	Perinthus 320.d.323.d.14.f
Puris in vtero semen corrū- pentis purgatio 304.d.e	Peripneumonia qui fiat 152. b.d.179.d
Pecora prægnantia à potu & cibo pinguiora fiunt 39.b	Peripneumonia & eius cura tio 163.f.164.b.176.a.193. f.194.b.392.d
Pectoris dorso diruptio 207.b	Peripneumonia qui suffocet 153.f
Pecten 69.d	Peripneumonia quid faciat 400.d
Pectinis præ fluxu dolentis curatio 295.a	Peripneumoniaca affectio- nes 392.a
Pectus 66.b	Peripneumonia
Pectus in dorsum ruptum & curatio 169.c	
Pedis cum manu collatio 457.e	
Pedis & ossiū eius fractorū	

Index.

Peripneumoniz causse	194.	ria	329.f
cf		Philini vxoris puerperæ Tha	
Peripneumoniz & pleuriti-		siæ mors	317.a.b.c
dis signa	435.b	Philisci ægri historia	313. e.
Peripneumoniz & pleuriti-			314.f.316.c
dis differentia	75.e.f	Philonis filia cur mortua	
Pernicies fœminarum	409.f		314.d
Pernionum curatio	373.f	Phreneticus moritur	334.f
Perpendenda in luxationi-		Phrenetici signa	408.c
buis	471.d.e	Phrenetici qui pereant	153.f
Perfarum bellū contra Græ-		Phrenitis qui fiat	153.c
cos	576.f	Phrenitidis solutio	398. c.
Pestilentia obsidentium sum-			408.b
ma	535.f	Phrenitides cum curatione	
Petenda in vulneribus capi-			174.d.193.f.194.c.f
tis	418.a	Phthisis	64.f
Petenda à diuurnas fluxio-		φύμαξα	63.a
nes patientibus	421.b	Physicus hominis habitum	
Phagedanofus puer que pas-		acrobur considerat	307.f
sus sit	339.f	Phylam Alexandri pellicem	
Phanocritus	315.a	Perdiccas deperibat	1.d
Pharmacum daturus quid		Physiognomia	326.c
prius agat	198.e.f	Pilarum vsus in fracturis	
Pharmacum quid agat	15.e		464.f
Pharmacū post dolores dan-		Pinguedo conceptum impe-	
dum	261.a	diens, quomodo curanda	
Pharmaca fortuna reperta		fit	56.f
200.c		Pinguis signa	311.e
Pharmaca centius exhiben-		Piper dentes iuuat	359.c
da	198.f	Pira	114.a
Pharmagoræ ægri historia		Pisa infant	111.b
313.e		Pisces edulium leue	201.f
Phasianorum descriptio	89.f	Pisces erronei	112.b
Phasis incolæ	89.e	Pisces grauiores & leuio-	
Phasis qui fluat	Ibidem.f	res	Ibidem.b.c
Pherecydis ægri historia		Pisces salii	Ibidem.c
374.c		Piscium facultates	Ibid.ab
Philistis in Thaso ægri histo-	196.b.c	Pittacus	321.c
		Pituita eiusque curatio	110.e

Index.

Pituita cur hyeme augeatur	25.f	borandum hyeme	119.b
Pituita alba eiusque curatio	171.d.398.e	Pluvia clemens visa in somno quid significet	126.e
Pituita ex ore ac naribus fluentis signa	253.e	Pneumonis siue pneumonia eiusque curatio	204.d
Pituita eductio	300.a	Pneumoniae causa	205.b
Pituita vires	181.f	Podagra	198.d
Pituitosa ac biliosa mulieris purgatio	289.a	Podagra qui laborent & quando fiat	517.c. 517.f
Pituitosi & biliosi furores quales sint	142.c	Podagrae curatio & signa ex eadem	416.d
Pituitosi inedia facilius ferunt	383.a	Podagrae medela	299.b
Planta spiritum habet	39.f	Podagrici morbi	397.c
Pleiades	88.d.310.b	Poenae quae malis medicis irrogatur	3.c
Pleiadum occasus	339.b.e. 340.c	Polenta ex ordeo	201.e
Pleiadum ortus	118.d	Polentae recentes	111.b
Pleiadum occasus Ibidem.	b	Polypus cum curatione	161. b c d e f.193.e
Plenitudinis signa	120.d. 121.a	Poma	113.f.118.e
Plenitudinis curatio	120.d.e. 121.b cf.122.b 125.e	Porcinae carnis vires	394.a
Pleuritis quae fiat	152.b.c	Porrum	113.b.202.a
Pleuritis quando enecat	159.f	Portulaca	113.d
Pleuritis ex dorso eiusque curatio	177.c.d.e	Positio partis vulneratae qualis	452.f
Pleuritis sanguinea & eius curatio	178.b	Postrema in morbis qualia	314.b
Pleuritis sicca, & eius curatio	77.f.78.a	Post canem febres quales	351.f
Pleuritis & eius curatio	161. b c d.177.a.193.f	Post purgationem exhibenda	199.f
Pleuritides siccae & biliosae	177.b	Post partum quae eueniant	256.c.d
Plus quiescendum quam laborandum hyeme	150.a	Potestas mala res	539.b
		Potio ad fluxum rubrum	293.c
		Potio ad omnes morbos ab vteris ortos	Ibidem.d
		Potio ad fluxum album	295.a

Index.

295.a	Potiones mensium & secundarum purgatoriarum 271.f.	Prædictiones exemplis confirmantur 413.d
272.a		Prædictiones ex stercore 415.a b
Potiones refrigerantes in febre ardenti 119.c d e f		Prædictiones ex lippitudinis signis 419.e
Potiones in promptu habenda. 20.c		Prægnans non utens coitu, facilius parit 54.e
Potus via 66.d		Prægnans unde moriatur 228.a
Potus in pulmonem non devenit 191.b		Prægnans qui cognoscatur 240.c
Potissimum in fracturis curandis 464.a. 462.c.		Prægnans cur sit pallida 252.e
463.b		Prægnantis lienosæ affectus Ibidem.b
Prandium 115.f		Prægnantis varia signa 302.e
Præcautio ad convulsionem 30.e		d. 54.f. 55.c
Præcisa, quæ non coalescant 146.c		Prægnantis fœtus menstruum gestantis curatio 229.c d
Præcognitio & cognitio quid 120.c		Prægnantes quando purganda 512.d. 515.c d. 516.a b
Præcordiorum inflammatio nes unde 388.c		Prægnantium morbi 250.e f.
Præcordiorum dolor 410.b		251.c
Præcordiorum tumores 397.b		Prægnantibus terram vel carbores edentibus quid eveniat 54.f. 55.a
Præcordiorum notæ 402. c d		Præmium medico constitutum 21.f. 22.a
Prædicendum nihil quando 414.b		Prænotio futurorum qui paritur 83.d e
Prædicendum quid sit medicum 413.c		Præsentia bona & mala ex insomniis 125.c
Prædicendum prudenter 413.e		Præsentia ex temporum qualitate 87.e f. 88.a b c
Prædictio ex hæmorrhoidibus Ibidem.d		Primiparæ magis in partu laborant 43.d
Prædictionis modi qui derideantur Ibidem.a		Primus dies in agro observand
Prædictiones ex potu & cibo immundo 414.a c		

DD 5 uand

Index.

uandus	390.e	Pudendi puerperæ obturati	
Principium alimenti	129.e	causæ & signa	255.e
Principium sanationis cur nullum	146.d	Pudendi exulcerati curatio	238.b f. 239.b. 240.c
Principia artis supponenda	44.b	Puellæ cur tardius conformentur	37.f
Priores artis medicæ taxantur	8.d	Puellæ à pueris qui differant	50.f
Procreatio diuersa	104.f	Puer à mulo percussus	349.e
Privatorum hominū victus ratio in hyeme, vere, æstate, & autumnno	29.c d e	Puer in caput prius naturaliter procedit	41.c. 43.d
Productionis & exacerbationis morbi causæ	336.f	Pueri cur semen non emittant	32.b
Profluuium alui diuturnum	398.e	Pueri situs in vtero	41.f
Profluuium alui	30. f. 197.d	Pueri quid peculiare à natura habeant	50.f
Profluuium alui & vomitus quibus conferat	508.d	Pueri liuidi ac mortui expulso	268.f
Profluuij alui ex partu curatio	270.a	Pueri natura	327.d
Prominentiæ capitis priore parte	444.c	Pueri carnosi minus lactis sugunt	59.d
Proprium medicæ artis	8.b	Pueri sugentes simul & merientes	Ibidem.e
Prospicienda medico	83.b	Pueri modò parui, modò magni nascuntur	31. f. 34.a
Prudens natura quātum possit	31.d e	Pueri cur mutilati nascantur	34.a
Prudentis viri consideratio	31.c	Pueri sani & integri fere semper ex mutilis nascuntur	Ibidem.b
Ptisana	179.e	Puerorum hydropicorum curatio	77.f
Ptisana integra	179.f	Puerpera gemellarum Cyzicena mortua	337.b
Ptisana quando exhibenda	380.c	Puerperæ plus satis purgatæ signa	255.b.c
Ptisana laus	Ibidem.b	Puerperæ recens enixa curatio	58.b.c
Ptisana succus	176.f	Puerperæ diuersa purgatio	267.a
Ptisana conficiendæ ratio	380.e		
Ptisana incommoda	380.f		
Pubertatis causæ	38.c		

Index.

267.a	Pulmonis suppurati signa
Puerperæ Cyzicenzæ histo-	176.c
ria 337.b	Pulmonis inflammatio 205.
Puerperæ in Thaso decum-	c d
bentis historia 334.b	Pulmonis hydrops & eius cu
Puerperæ in quæ mala facilè	ratio 169.a
incidunt 242.e f	Pulmonis & arteriarum di-
Puerperæ non purgatæ cura-	uerſitas 151.a
tio 254.c d	Pulmonis tuberculum 149.a
Puerperæ non ſatis purgatæ	Pulmonis tuberculum qui ſa
affectus 254.f	netur Ibidem. b c
Puerperæ à ſecunda non libe-	Pulmonis eryſipelas, eiusque
rata curatione 256.c	curatio 205.f
Puerperæ cum non bene pur-	Pulsus venarum 397.f
gantur periculum 37.d	Pulsus & reſpiratio, ſigna ſa-
Puerperij purgationis men-	nitatis & morbi 130.c
ſura & color 263.e	Pulsus circa tempora 96.c
Puerperij purgationes. 266.d	Pura omnia à deo dari quare
e. 253.e	per ſomnũ videntur 126.e
Puerperij non purgati mala	Purgatio puerperæ in caput
253.f. 254.c. 255.b	progreſſa quid efficiat
Pulegium 180.b. 113.e	255.e
Pulmo. 45.e. 60.d. 129.e	Purgatio in faciem progres-
Pulmo cordis calorem mode-	ſa Ibidem. f
ratur 61.e	Purgatio qua parte ducen-
Pulmo cor humectat 61.b	da 509.d
Pulmo tumens præ calore	Purgatio ſuſum aut deor-
cum curatione 174.a	ſum quando fiat 512.f
Pulmo conſumitur 64.f	Purgatio ventris quibus vlce
Pulmo cum nihil plenus ex-	ribus proſit 499.c
purgat, malum 404.c	Purgationem quid præcede-
Pulmo repletus & curatione	re oporteat 509.f
168.e	Purgationes quot diebus
Pulmo ad latus prolapſus	fiant 37.f
cum curatione 168.d	Purgationes menſtruz mul-
Pulmonis arteria exulcerata	tæ vnde fiant 245.d
venæ rupta 203.a b	Purgationes diuerſæ 271.f
Pulmonis morbus & cura-	Purgationes quomodo aſſi-
tio 166.d	mandæ 509.d e
	Purg

Index.

- Purgatorium molle aquam
 & pituitam ducens 242.c
 Purgatorium ad multa
 271.c d
 Purgatorium molliens 241.e
 242.c
 Purgatorium tepidum 242.f
 Pus ē pectore sectione vel
 vstione educitur 204.f
 Pus collectum quid faciat
 76.c
 Pus qui fiat 499.a
 Pus ex tumore interiore qui
 educatur. 164.e
 Pus vlcis alimentum 130.d
 Pus optimum quale 402.f
 Puris emissio 206.f
 Pustula ex lassitudinibus
 340.f
 Pustula totius corporis vnde
 227.f
 Pustula lata 355.e
 Pythicum templum 535.d
 Pythonis agri historia 328.
 d e 334.d
- Q
- Q Va cura Hippocrates
 Graciam à pestilen-
 tia liberauit 1.e
 Quæ aduersa vel secunda for-
 tuna fiant 82.a
 Quæ ægrè ac facillè pariant
 53.d
 Quæ congelent 115.f
 Quæ attenuentur & colliquen-
 tur in hydropico 192.a
 Quædam citius, quædam po-
 sterius pariunt 43.c
 Quædam opifici, quædam o-
 peribus imputanda 6.d
 Quæ ex terra gignuntur quo-
 modo crescant 39.d
 Quæ ex rupe ceciderat sup-
 stes mansit 350.e
 Quæ generantur & pereunt,
 commiscuntur & discer-
 nuntur 100.f. 101. a b c
 Quæ fortum expellant
 267.e.f
 Quæ fortum perdere cona-
 batur, mortua est 359.e
 Quæ mulieres facilius sup-
 pressos menses ferant
 242.f
 Quæ præstare debeat medi-
 cus 2.f
 Quæ prius conformentur
 51.f
 Quæ prospicienda medico
 12.b. 15.a
 Quæ recidiuas faciant 320.e
 Quæ sint morborum princi-
 pia 180.d
 Quæ sint in natura hominis
 24.f
 Quæ superfortant 53.c
 Quæ vulnera poscant 17.a
 Qualis panis & maza 12.d
 Qualitates fortissimæ 12.c
 Quando in partu matres scæ
 tuse pereunt 43.d
 Quanto tempore brachium
 fractum coalescat 457.c
 Quantum ab omnibus cole-
 retur Hippocrates 1.e.f
 Quare nonnulli ab aliis diffe-
 rant

Index.

rant	20.d	Quid sit homo & quomodo
Quare hoc calidū, illud con-		gignatur sciat medicus
tra putatur	12.f	14.e
Quare morborum calor nō		Quies quibus conducatur
statim cessat	13.d	31.b
Quartana quo tempore, &		Qui ex ægris perirent in ma-
qua ætate grassetur	28.f	gna morborum multitu-
Quartana à quibus immu-		dine
nes præstet	359.b	314.e
Quartana longæ, & breues		Qui humores singulis anni
quæ	510.b	tēporibus augeſcant
Quartana diurnæ	355.d	26.a
Quartana erroneæ	311.d	Quis error in ægris
Quartanas diuturnas potio		10.e
soluens	532.d	Qui probè augeantur
Quatenus medicina vitupe-		52.d
retur	4.f	Qui ſani diutius perſeuerēt
Quatuor paria neruorum		105.f
27.d		Qui ſine medicis à morbis
Quibus diis ſupplicaretur		conualeſcunt aliqua re ſa-
126.f		nantur
Qui calor, & frigus cōcipia-		5.b
tur	13.b	Quòd diutius quàm decem
Qui cauſas morborū probe		menſibus non contingat
nouit, poteſt cōmoda ad-		utrum geſtare
ferre remedia	94.c	42.e
Qui cito moriantur	409.e	Quo geſtu inuiſendus ſit æ-
Quicquid ſit, ſinis alicuius		ger.
gratia ſit	5.d	16.d
Quid patiantur, diu à cibis		Quomodo omnia gignan-
abſtinentes	11.d	tur
Quid per niues gelūque iter		24.e
facientibus accidat	13.c	Quo pacto ſua quiſque ſons
Quid ſpectarint primi medi-		facultate trahat
cina inuētores	12.b.c	183.c
Quid primum obſeruet me-		Quo plus cibi ſumpſimus eo
dicus	16.e. 20.a b d. 21.f	plus expetimus
Quid oporteat medicos ſci-		183.d
re	14.d	Quota inedia
		48.b
		Quota oſſium coaleſcentia
		130.b
		Quot morbos ex vteris fieri
		contingat
		284.e
		Quoto tēpore pedis oſſa fra-
		cta ſaneſcant
		457.f
		Quum partus non ritè pro-
		dit, quid agendum
		262.e
		Quum plus iuſto comeditur
		quid agendum
		202.d
		Radix

Index.

R

- R** Adix humanorū mor-
borum caput 534.b
Raphanus 113.c
Rapum 113.e
Ratio cur de humano victu
scribat 99.c
Ratiocinatio 21.c
Recidiua quid portendat
427.2
Recidiuarum caussa 509.f
Rectē & non rectē quæ fiant
145. c d e
Regij morbi quatuor cū si-
gnis & curationibus 216.e
217. a b f
Regio sterilis quales gignat
93.d
Regio montosa quales pro-
ferat 93.e
Regio alta quales producat
93.d
Regio pinguis quos gignat
93.e
Regiones insalubres 109.f
Regionum situs & natura
108.e f
Regionum inter se differen-
tia 89.b
Reiicitur à schola Hippocra-
tes falsa secta imbutus 23.f
Relicta post iudicationem,
reciduias facere solent
324.f. 355.c
Remedia singulis exhiben-
da 78.c
Remedia secundas ac men-
ses educentia 230.c d. 231.
232. 233. 234

- Remedia solum disciplina ac
natura inueniuntur 6.c
Remedium quibus tāquam
desperatis nullū adhibea-
tur 277.f
Renes 45.f. 60.c. 66.d
Renum affectus quibus sa-
nentur 361.b
Renum morbi quatuor 208.
e. 209. a b c
Repletionis mala 121.b
Repositio per scalam 470.f
Repositio optima 460.f
471.e
Responsio aduersus eos qui
mortuos medicis assignāt
5.e
Rigor lethalis 511.e
Rigor in morbis vnde
de 151.
Rigoris caussa 188.f
Rigoris ex partu aut abortu
curatio 238.c
Rigores vnde incipiant 356.
e. 325.c
Riphæi montes 91.a
Robur ac carnem producen-
tia 200.f
Robusti ex robustis cur non
generentur 33.e
Rumex 113.d
Ruptiones qui fiant 149.e f
Ruptura 29.f
Ruta 113.d

S

- S** Acer morbus 84.d e
Sacer morbus qui fiat
97.c e

Index.

97.c.e		Sanguis ex naribus quibus	
Sacer morbus pituitosis acci		erumpat, & pueris quádo	
dit	138.f.139.c	incipiat	356.f
Sacer morb ^o cur nō diuinus		Sanguinis fluxio in vlceri-	
fit.	138.a	bus quid faciat	499.b
Sagitta percussus præter om-		Sanguinis effectus & vis	
nem opinionem sanatus		97.c.f	
350. b		Sanguinis & aliorum humo-	
Salaminus anchora vulnera		rum varietas	129.f.130.b
rus	349.e	Sanguinis vomitus causa &	
Saliua suppressa & curatio		curatio	270.a
159.f.160.a		Sanguinis venarum suppressi-	
Saluia	113. d	fiones quæ faciant	360.d.e
Salutis & mortis causa		Sanguinis eruptionis malæ	
185.f.198.b		quæ	411.c.d.e
Sanguis in fomno intro ma-		Sanguinem ex partu vomen-	
gis fugit	358.f	tis curatio	237.d
Sanguis ex naribus fluēs qui-		Sanguinem ex vteris fluen-	
bus proficit	359.d	tem sistencia	293.e
Sanguis albus ex glandulis		Sanguinem ex naribus sisten-	
erumpit	62.f	tia	293.e
Sanguis cur circa nervos cō-		Sanitas qui contingat	184.a
pingatur	245.c	Sanitas & mors vnde contin-	
Sanguis quomodo mittēdus		gant	50.e
394.f		Sanitatis exercitatio qualis	
Sanguis coagulatur	45.f	358.a	
Sanguis diutius in vtero re-		Sanitatis & mortis causa	
tentus totum corpus affi-		cui attribuat	530.c.531.e
cit	36.b	Sanitati qui restituuntur &	
Sanguis prudentiam iuuat		qui non	422.d
97.d		Sanitati conducentia	200.f
Sanguis putris in pus conuer-		Sanus quis	24.f
titur	96.f	Sapa	113.a
Sanguis calidus natura non		Saperda	215.d
est	62.e	Sapientia qualis describen-	
Sanguis quomodo sistatur		da	19.e.f
158.f		Sapientia author aēr	142.e
Sanguis serofus in quibus fiat		Sapientia & desipientia caus-	
356.a		sa & signa	106.f

Index.

Sapientissima anima & memoria valentissima prædita	107.2	Sectio	17.b
Sapientum victus & exercitatio	107.b	Secundam quæ educant	267.
Sata quomodo nascantur	39.c	b.268.a b.515.f.54.a	
Satyrus pollutione mortuus est	362.c	Secundæ relictæ causa	256.ef.
Sauromatæ	90.d	Secundarum hærentium expulso	237.f.239.a c
Sauciati signa	447.a	edes teli quid, & eius species	445.f
Scapulae	66.b.72.f	Sedis procidentia	420.c
Sciencia faciliè ac feliciter discitur	81.f	Sedis procidentis varia curatio	505.a b
Scienciæ votum ac opus	4.b	Sedis ex partu laborantis curatio	257.b.270.a
Scienciæ & opinionis differentia	3.f	Segnities	115.e
Screatio phrenetici	408.b	Semel cibum sumere in die quos & quando oporteat	30.f
Scripturo de humano victu necessaria	99.e f	Semel cibum capere quando conducat	123.f
Scymnus	315.a	Semen lini	179.a
Scytharum gens fulua	91.e	Semen cur spumescat	31.e
Scythia gens infœcunda	91.a	Semen fauo simile	66.d
Scythicum hominum genus	90.d	Semē in vtero cum permanferit quid agat	34.e.35.b
Scythæ Nomades qui viuunt	90.f	Semen masculum & fœminum in vtroque inesse	33.a
Scytharum ditissimi potius quam pauperes steriles cur efficiantur	92.c	Semē in pellicula tanquam ouum continetur	35.d
Scythæ minimè ad coitum valentes	92.e	Semen genitale ab omnibus corporis partibus procedit	89.d
Scythiæ mulieres vnde steriles	91.f	Seminis, quod in vtero sex dies extiterat, forma	35.c d
Scythæ Eunuchi muliebria officia subeuntes	92.a	Seminis genitalis varietas diuersas efficit formas	92.f
Secreto morbi causa	120.f	Seminis in vtero putrescētis curatio.	249.b
		Seminis statim post coitum fluentis	

Index.

fluentis caussa & curatio 248.f	Siccum corpus citius humi- do agrotat & dolet 71.b
Seminis clandestinus fluxus 166.c	Sideratio 64.d
Semina vbi non nascantur 63.c	Sideratus morbus vel homo 155.e.159.d
Semina & plantæ cur contra riam habeant germinatio nem 40.a	Signa ab Erysipellate 406.f
Senes paucis fomitibus opus habent 505.c	Signa agrotantis 129.c
Seniores & iuniores à quib ⁹ suppurationib ⁹ magis mo- riantur 405.f	Signa bene curati & deligati 455.e.f
Seniorum & iuniorum affe- ctiones 150.f	Signa bonæ fidei 404.d. & malæ e.
Senum victus ratio 29.f	Signa breui morituri 397.f
Senum morbus & curatio 159.a	Signa ex angina 433.d.e
Sensus maximus circa thora- cem 70.e	Signa ex colore 421.f
Sensus humanus septem figu- ris contingit 104.2	Signa ex conuulsione 514.e
Sententiæ variæ de hominis natura 24.2	Signa ex decubitu 438.d.e
Septenarij annorum in cor- poribus prævalent 51.b	Signa ex distentione & sudo- re 433.d.440.f
Septimestres cur edantur 49.a	Signa ex doloribus circa ar- ticulos 423.b
Septimestres cur pauci super- stites maneant 49.b	Signa ex hæmorrhoidæ & cõ- uulsione 433.b.c
Septimestres alij plus, alij minus afficiuntur 49.b	Signa ex hydropæ 437.a
Septum transversum 60.f 68.c	Signa ex lienteria 420.2 eiusque curatio. b
Sermonis facultas 47.e	Signa ex ligua 408.b.429.e
Siccantia alimenta 200.a	Signa ex lippitudine 418.f
Siccitates multæ post fauo- nium 353.b	Signa ex morbis acutis 427. b.c
	Signa ex oculis 409.b
	Signa ex pallore 422.a
	Signa ex perfrigeratione 423.f
	Signa ex pleuritide 434.2
	Signa ex pupillarum colore 419.d
	Signa ex sanguinis mictione 415.c
	Signa ex soporosis affectio- nibus

Index.

nibus	428.a.b.c	Silphium vbi nascatur	181.b
Signa ex spiritu	430.d	Similago	111.a
Signa ex splene sano	422.c	Similitudo genituræ obser-	
Signa ex sputis varia	344.f	uanda	36.f
Signa ex tabe	436.e	Similitudinem iuuantia	
Signa ex timore & tristitia		51.d	
sine causa	433.f	Simulatores & deceptores	
ex ignorantia & obliuio-		104.b	
ne	Ibid.f	Sinapi	113.c
ex rigoribus soporosis		Singula naturam suam con-	
Ibidem f	424.a.b	seruant	81.c
ex horroribus	424.a.b	Singultus quando malus	
ex vrina suppressa	Ibi-	408.e	
dem.c		Singultus curatio	391.f
Signa ex variis capitis dolo-		Si re vna homo cōstaret nun-	
ribus	427.d.e.428.a	quam doleret	24.c
Signa ex variis affectibus,		Sitis quando mala	409.c
maximè febribus & phre-		Smegma	261.d
nitide	424.d.425.426.	Sol	115.c
Signa ex voce	409.b	Sol fructus coquit	39.f
Signa ex vomitu	440.d	Sol, luna, cœlū, ac stellæ per	
Signa ex vrinis	397.c.d	insomnium visæ quid si-	
514.c		gnificent	125.d
Signa ex vrina crassa	415.e	Sol pati visus per somnum	
Signa inherentium telorum		quid significet	125.f
in corpore	18.d	Solanum	113.d
Signa maris & fœminæ in		Solstitium æstiuum	118.f
vtero	302.d	Solstitium brumale	311.c.
Signa mortis & vitæ	3;8.b	315.a.338.d.118.b	
165.b		Solum mutare in lōgis mor-	
Signa obseruanda	129.d	bis, bonum	358.c
Signa suppuratorum & tibi-		Somnia diligenter obseruan-	
dorum	416.c	da	125.b
Signum venularum cerebri		Somnia, veneris quibus fiant	
superuomentium	155.a	31.f.22.a	
Sileni ægri historia	313.c.d	Somniare vestes & calceamē-	
314.f.316.f		ta	127.d
Silentium in febribus perni-		Somniantium curatio	127.d
ciosum	409.c	Somniare mortuos quid sit	
		127.e	

Index.

- 127.e
 Sonij Hippocratis interpre-
 tatio 525.a
 Somniorum diuerforum cō-
 sideratio & curatio 128.a.b
 Somniorum diuerforum ob-
 seruatio 126.a
 Somnus 115.e
 Somnus frigefacit 97.d
 Somnus hydropici qualis 403.b
 Somnus interdiu vitadus ple-
 thorico 120.d
 Somnus quando est medela 358.a
 Sonitus aurium vnde 139.d
 358.a
 Sopor vbi malus 409.d
 Soranus Cous 51.c
 Sorba 114.a
 Sorbitio in vasis pulmōnis
 ruptis 204.a
 Sorbitiones 399.e
 Sorbitiones validæ 200.c
 Sorbitionibus quando vten-
 dum 385.a
 Sordes aurium quid porten-
 dant 358.e
 Spasmi solutio 398.f. 400.a
 Species fortunæ nudæ 115.a
 Specillum quale 56.e
 Spectanda in vulnerato capi-
 te 446.b. 449.b
 Spina 65.d
 Spina gibbosa 481.d
 Spinæ natura pernoscenda 482.c
 Spinæ obliquatæ curatio 483.c.d
 Spiritus densus quid signifi-
 cet 402.a
 Spiritus omnia inter cœlum
 & terram replet 94.f
 Spiritus semper adducitur
 vel exhalat 95.b
 Spiritus varietas 355.b
 Spiritus vocem edit 47.f
 Spiritus vsus quàm sit neces-
 sarius 95.a
 Splen 45.f. 60.f
 Splen turgidus 77.d
 Splen tumefactus quid effi-
 ciat 182.d
 Splenis morbi quinque, eo-
 rumque curationes 215.
 216.a
 Splenis natura 259.a
 Splenis vehementer dolentis
 curatio 278.c
 Splenis curatio 77.e
 Splenem attenuantia 215.e
 Spleniorum delectus 452.c
 Spleniorum numerus 464.c
 Splendidi viri qui generen-
 tur 105.a
 Spongiformes, lien, pulmo,
 & mamma 15.d
 Sponte sua quæ in morbis
 fiunt, tum bonæ, tum malæ
 145.e
 Sputi consideratio 404.b
 Sputi cruenti impedi-
 tum 357.c
 Sputum in pleuriticis, & pe-
 ripneumoniacis quale 434.d
 Sputum liuidum à sanguine
 Ibidem 434.d
 Sputa

Index.

Sputa quæ mala	404.c	397.c.e
Sputa rotunda quid agant	359.d	Sudor multus quando malus
		409.c
Sputum subcruentum & liui- dum	153.d	Sudoris caussa
Statuarij	103.f	151.f
Stercus quî fiat	46.e	Sudores
Stercus omnium quale esse debeat	415.a	115.c
Steriles vnde fiant	242.f	Sudores in febribus
Sterilitatis naturalis caussa	301.e	113.c
		Sudores in diebus iudicato- riis
Sterilitatis fluentibus etiam menstruis curatio	238.d	519.f
Stomachus	60.f	Sudores qui excitentur
Stomachus vteri	302.e	26.b
Stomachus os vuluæ	53.d	Sudores qui boni
Strangulationis ab vtero co- guitio	61.f	396.b.&
		402.b
Stranguria.	156.c.311.d	Suffitus varij ad fluxus
Stranguria quare inflamma- tis intestinis succedat	504.f	294.c
		Suffimentum vteri
Stranguriæ solutio	328.a.	292.c
	238.b.297.c.298.d	Suffocationis ab vtero caus- sa
Stranguriæ signa & curatio ex forbitionibus, potioni- bus & victus ratione	273.f.274.a.b	246.a
		Suffocationis ab vtero cura- tio
Strumæ quos corripîat	417.b	229.f.278.e.395. b.c.295.f.296.a.239.c.252. c.257.e
Succi dulcioris sunt quæ iux- ta aquas nascuntur	525.d	Suffocacionis curatio
Succorum facultates	128.f	214.c
Succorum seu saporum con- sideratio	16.a	Suilla carnis facultas
Sudor sani	397.f	394.a
Sudor decretorius	397.a	Sulphij facultas
Sudor frigidus pessimus		393.f
		Superfoetationes quomodo vi- fiant
		105.e
		Supercilia
		72.e
		Superstites ex suppuratis & contra
		405.e
		Superstites post partum
		50.a
		Superuenientia quomodo vi- ribus adæquentur
		188.a
		Suppurati
		74.b.75.f
		Suppuratus à vulnere
		150.b
		Suppurationis caussa
		147.d.
		150.d
		Suppurationis curatio
		355.d
		Suppurationes diuersæ
		404.d
		Suppurationis principiū con- siderandum
		404.f
		Suppus

Index.

Suppuracionis signa	76.c	165.e	
435.c		Tabes mulierum	416.b
Suppurati pulmonis signa		Tabes dorsalis, & eius cura-	
146.e.f		tio	166.b.c
Suppuratorū remedia	76.f	Tabes erronea	311.a
Suppuratorum signa	405.a	Tabes grauisissima	333.c
Suppurati vteri caussa & au-		Tabis tres species	206.f
xilium	55.f	Tabis triplicis caussæ & cu-	
Suppuratus venter superior		raciones	207.a.b.c
quot modis fiat	147.e.f.	Tabis curatio in secundo, ter-	
148.a.b		tio ac quarto mense	208.
Surditas in quibus malum		a.b	
408.f		Tabidi à quibus male ha-	
Surditatis curatio	373.b	beant	361.a
Surditatis mala	429.a	Tabidi quo tempore morian-	
Sutor subula læsus periit		tur	416.b
350.a		Tabidorum bona signa	
Sutura capitis longior & bre-		416.a	
uior	444.c	Tabidorum forma	331.e
Suturæ capitis H. literæ simi-		Tabidorum curatio	77.a
les	444.d	Ταξιπνοια	69.c
Suturæ capitis diuersæ	444.	Taxantur qui de ciborum fa-	
b.72.e		cultate iudicauerant	110.a
Suturæ x. literæ similes	444.	Thasæ mulieris morbose hi-	
d.		storia	356.c
Syderatus eiusque curatio		Telebuli ægri historia	313.e
173.c.359.f		Telorum varietas	446.f
Syderationes repentinæ ma-		Temeni neptis mors	321.a
læ	409.f	Temeton bonum non est	
Syluestria omnia prius fue-		14.f	
runt	181.c	Temperaturæ diuersæ	199.e
		Templum Herculis	334.
		Templum Apollinis	536.e
		Tempus quid	21.c
		Tempus calidius quibus vul-	
		neribus prosit	499.d
		Tempus concubitus	249.e.f
		Tempus coaugmentationis	
		in vtero	37.a
		EE 3	Tem

Index.

Temporis in sex partes diuifio	118.c	tur, expelluntur	184.b
Temporis autores, sol & luna	51.e	Tetani mala.	398.a. & species 399.f
Temporum & hominum varietas	89.c. 310.b	Tetani tres eorumque curatio	223.e.f. 175.b
Tempora cur. periculosa	444.f	Tetanus lumborum	392.e
Temporū dolores quid portendant	422.b	Thalij morbi.	310.b. 314.b
Temporum varietas quos producat	93.d	Theatrum Epigenis	314.e
Terebella aqua frigida sepe intingenda.	450.a	Theſſalus Dracōque Hippocratis filij	2.c
Terra æſtate rara & leuis	40.e	Thymbra	113.e
Terra qualis	102.c	Thymum	113.e
Terra omnem habet humorem	39.c	Tibia	73.c
Terræ qualitas	83.d	Tibiæ oſis luxati curatio	492.a.b. 459.a
Terræ facultates infinitæ	184.c	Tibiæ oſis vtriuſque fracti curatio	459.f
Terræ vires	180.c	Tibiæ oſſa duo.	458.f
Terre motus circa ſoliſtitiū hybernū	340.e	Tibiæ oſſa quanto tempore coaleſcant	460.f
Terræ inferiora cur hyeme calida, æſtate frigida ſint	40.b	Timiditas & virilitas vnde	23.a
Terræ morus vel domus in ſomnis quid ſignificet	127.c	Tineſmus	127.e
Terræ inundationem ſomniare quid velit	127.c	Tinnitus auris qualis	408.f
Terram nigram ſomniare quid præſignet	127.c	Tritici facultas	110.e
Terroris ac timoris cauſſa	142.c	Tonſillarū vlcera	59.f. 60.a.b
Tertianæ naturales	355.d	Tonſillæ ac vicinæ partes	156.a.b. 160.f. 63.c
Tertio quoq; die quæ ſumuntur, expelluntur		Torpori pruriginoso quid proſit	421.e.f
		Toſta vel aſſata.	114.d
		Tremorem crurum ac pallorem quæ faciant	135.b
		Tremuli & gibboſi vnde	139.e
		Tres morborum obſeruationes	399.b.c
		Triduo excernenda ſunt excrementa	184.e
		Trifolium	180.a
			Trip

Index.

Triplicia nutrimenta omnium	na	359.f
animantium corpora sustentant	Tusses hyeme flantibus austruinis	352.c
Trichialis curatio	Tussicula aurium abscessus	411.e
Trygis, id est Tragus	mollit	344.c
Tuberculum ventris ab igna	Tussientes ex manuum agitatione	219.c d
ris malefectum	Typhi morbi causa	218.c
Tuberculum sub lingua, vel hypoglossis	Typhi color qui leniatur	V
Tuberculum lateris	Vacuacionis faciendae signum	509.f
Tuberculum in pulmone & eius curatio	Valetudinis signa	390.f
Tubercula bona & mala	Validis edulibus alij facile utitur, alij laeduntur	9.d
d.198.f	Varietas rerum in Asia	88.f
Tubercula circa aures, quibus fierent	Variae sententiae de fumendis cibis	11.a
310.c.313.d.314.d.315.a.340.d.357.d.363.f	Variorum affectuum enumeratio	372.b
Tuberculorum in pulmone suppuratio & curatio	Varix testium quid possit	326.e
212.b	Varix interior	147.c d
Tumor narium	Varicis curatio	147.d
74.d	Varices tibiae	503.a
Tumoris circa poplitem aut aliam partem curatio	Velocitas & tarditas ubi adhibenda est	17.b c
461.f	Vena aiecoralis	139.a.152.f.68.a
Tumoris causa	Vena splenica	139.b.152.e
187.c	Vena nervosa	69.d
Tumoris interioris signa & curatio	Vena humeralis	68.f
164.d	Vena mammalis	68.f
Tumores ad articulos	Vena principalis	69.a
354.d	Vena ex sinistris partibus	70.d
Tumores quid portendant	Vena conuulsa percalefcit	150.a
355.a	Vena magna	60.e
Tumores praeter naturam eleuati prauum	EE 4 Vena	
325.f		
Tussis cum febre		
312.a b		
Tussis pueri qui discutiat		
298.f		
Tussis sedatio, testium tumor & contra		
320.f		
Tussis varietas		
360.a		
Tussis siccae curatio		
327.a		
355.d.361.a		
Tusses circa solstitia hyber-		

Index.

Vena cordis	67.a	Venarum varij colores	357.b
Vena pulmonem occupans	69.c	Venarum descensus	67.d
Venæ costarum	66.f	Venarum in fœminis distributio	69.e
Venæ sinum cordis finistrū perfiant, arteria verò alterum	62.a	Venarum temporum consideratio	355.c
Venæ sinistra morbus & curatio	210.d	Venulæ & arteriæ totius corporis	45.c
Venæ iugulares	182.e.183.e	Venulæ oculorum	71.e
Venæ crassæ	67.c.d.132.a	Venulæ in osse	444.e
Venæ in spinam insertæ	69.c	Venter humidus	102.b
Venæ capitis quadripartitæ	68.e.71.f	Venter	60.f
Venæ in lignum insertæ	68.e	Ventris morbi	312.c
Venæ à ventre	67.f	Ventris tubercula	397.b
Venæ sectio	Ibidem		402.e
Venæ hepatis & aliarum distributio	325.f.326.a.b	Ventris obdurati solutio	292.a
Venæ & arteriæ pulmonis ruptæ curatio	203.c.204.b	Ventris quotidiana purgatio quâ fiat	207.f
Venæ ruptæ signa	147.b	Ventris diuersitas	202.e
Venæ rhenum	66.f	Ventris combusti curatio	214.f
Venæ post aures sectæ sterilitatem inferunt	92.b	Ventrem superiorem nō mouendum	279.a
Venæ iuxta aures incisæ procreationem tollunt	32.b	Ventrem infernum non turbandum	280.c
Venæ plures supra sunt quàm infra	73.f	Ventrem ac vrinam subducentia	199.e
Venarum distributio	27.f	Ventrem perturbantia	211.c
Venarum natura	ibidem.d	Ventres quando calidiores	509.c
Venarum multarum & nervorum actio	7.a	Ventres humidi quando desiccantur, & contra	510.a
Venarum ex omnibus corporis partibus in pudendum concursus	31.e	Ventriculus infernus quî suppure scat	148.d
Venarum distributio.	67.a	Ventriculus animalibus, quæ terra plantis præstat	135.c
	68.a.69.f.70.a.b.c.72.a.b	Ventriculi qualitas	Ibidem
Venarū quatuor paria	67.d	Ventriculi corporis sunt plures	

Index.

res	6.f	529.d	
Ventriculi cum hydria colla		Vertebrae	66.c
tio	135.c	Vertigo vnde	155.a
Ventris finitio & vis	94.f	Verticula spinæ	480.f
Ventri qui vtilis & qui inuti			481.a
les	109.e	Verticula obliquata	484.e
Venti ab vrsis Riphæis perpe		Vesica	44.e.60.e.15.d
tui	91.b	Vesica signa	406.a
Venti mediterranei sicci		Vetita à magis	137.d e
	109.f	Via qua medico procedendū	
Venti montani infalubres		fit	21.d
Ibidem		Victus humidus quibus con	
Ventorum natura & facultas		ferat	509.c
	109.b.511.b	Victus simplex securior ad sa	
Ventorum cum animalibus		nitatem	382.d
similitudo	109.c	Victus ab æquinoctio ad hye	
Ventorum qualitas	83.b	mem	120.a
	135.f	Victus hyemalis	118.d e
Ventorum cæterarumque re		Victus ratio in fracturis &	
rum necessaria observatio		ulceribus	456.e 457.d
	135.f.136.a	Victus refocillās vires	260.a
Venus vnde augeatur	39.c	Victus debilis ac robustus	
Veratri purgatio	358.f	quis?	358.a e
Veratrum quibus profit, &		Victus ratio post potiones	
contra	531.a.532.a b		261.c
Veratrum quando periculo		Victus siccus	201.c
sum	512.f	Victus æstatis	118.d e
Veratro purgandi quibus à		Victus hydropici à pituita	
capite fluxio fertur	393.a		211.f
Veritas in arte medica non		Victus ratio conceptum in	
semper attingitur	11.e	uans	303.d
Veritatis nullum testimoniū		Victus tenuis quibus impe	
	530.d	randus	508.f
Veris ac æstatis mutata tem		Victus consuetus etiam si ma	
peratura	311.c.313.a b	lus fuerit, facilior, & con	
Vermes stercorarij	55.f	tra	383.c
Versutia malorum infinita		Victus ratio somniantium	
	529.a		125.e
Versutiarum causa avaritia		Vigilia	115.e

EE 5 Vig

Index.

Vigilia immodica	385.b	genitura nec mēstrua sint	38.c
Vigor ætatis	23.d	Viriles & magnanimi leges	90.c
Vinum Mendesium	208.e	auerfantur	530.e
Vinum dulce, austerum	131.b	Virtutis labor infania iudi-	126.f
Vinum acidum	113.a	catur	524.ef
Vinum alimentum	129.e	Visa diuersa quæ sanitatem	154.c
Vinum Coum	215.d	præsignant	71.e.72.a
Vinum Thasium	179.f	Viso Hippocratis	47.c
Vinum Mendæum	210.a.d	Visus qui hebetetur	71.e.72.a
Vinum qui extenuetur	201.d.202.b	Visus quo alatur	47.c
Vinum aquosum quas partes	185.d	Vita hominis septē dierum	47.f.78.b
iuuet	385.c	est	1.a
Vini albi facultas	385.b	Vita Hippocratis	118.c
Vini dulcis facultas	385.c	Vitæ modus	150.c
Vini fului vsus	201.a	Vlcus cur tardius, aut nun-	78.e
Vina quæ aluum subducunt	179.e	quam sanescat	79.b
Vina alba aquosa	112.f	Vlcus ferinum	301.d
Vinorum differentia & fa-	32.e	Vlcus mortiferum	447.c.d.448.e.449.f
cultates	114.d	Vlcus vteri cur cito curandū	371.c
Vir in coitu cur maiore volu-	464.f	purgatio	273.a
prate afficiatur	330.d	Vlceris cum igni sacro mixti	327.a.b
Vires singulorū simplicium	335.c	existente, quid patiat	420.f
qui detrahantur & augeā-	58.a	curatio	420.f
tur	224.d	Vlceris in capite curatio	357.b
Virgæ corneæ	465.a	Vlceris in ore curatio	154.d
Virgo lata manu in fincipur		Vlceris in vtero & ore eius	
perculsa perit		curatio	
Virginis Larissæ historia		Vlceris pus cum vrina con-	
336.d		fertur	
Virginis Abderitanæ historia		Vlcere in alterutra parte	
335.c		existente, quid patiat	
Virginis à menstruuis dolen-		curatio	
tis curatio		Vlcere sanato locus qualis	
335.c		420.f	
Virgines cur delyrent		Vlcera ac tubercula iudican-	
Virgarum numerus & dispo-		tia febres	
sitio in fracturis		Vlcera capitis vnde	
Virginibus cur interdū nec		Vlcer	

Index.

Vlcera fame curanda	78.d	Vocis maximæ caussa	
Vlcera maligna quæ	361.b		338.b
Vlcera ne inflammētur quid		Volfella	18.a
agendum	498.f	Volucris ad hominem colla-	
Vlcera pueris vtilia	139.d	tio	42.b
Vlcera quæ non coeant		Volucrum abundantia quan-	
	499.e	do	338.b
Vlcera secanda quæ	447.e	Voluptas coeuntium	69.e
Vlcerum curatio	473.e.	Voluulus arcuatus	220.f
	498.e	Voluulus quando desperatus	
Vlcerum in pudendis cura-			176.a
tio	238.d.239.b	Voluuli mobi eorūque cu-	
Vlcerum mutilata curatio		ratio	220. b c d.175.e.
	18.c		196.e
Vlcerum pudendi curatio		Voluulus redit etiā post duos	
	272.f.273. b	annos	220.e
Vlcerum quatuor viæ	18.b	Voluulus hæmatites	220.f
Vmbilicus	43.d	Vomitionis caussa	153.d
Vmbilicus quando non sta-		Vomitionis remediū	299.a
stim secandus	54.e	Vomitionis modus	118.f
Vmbilicus abruptus, aut re-		Vomitus	115.d.123.e
cisus ante tempus	54.c	Vomitus bonus quis & con-	
Vmbilicus trahit secundam		tra	404.b.408.c.
Ibidem.b			409.c
Vmbilici tormina	133.f	Vomitus præparatio	327.b
Vmbilici vsus	52.e	Vomitus qui fiat	210.b
Vmbra	115.c	Vomitus quomodo cietur	
Vnctio	Ibidem		30.c d
Vngues cur densi.	38.b	Vomitus qui prouocet	261.c
Vngues quando puero de-		Vomitus sanguinis quibus	
sunt.	53.e	prosit	440.c
Vnguium generatio	46.c	Vomitus ventrem soluit &	
Vocis exercitatio	122.e	sistit	115.d
Vocis interceptiones	408.e	Vrbes aquas falsas habentes	
Vocis interceptæ caussa & cu-			84.a
ratio	388.d	Vrbis calidæ situs	83.f
Vocis labor & cæterorū quid		Vrbium situs	83.c.84.c.f.
ferat	370.a		85.a b c
Vocis restitutio	327.a	Vrina magis morbos indi-	
		cat	

Index.

- cat 8.b
 Vrina delyrium soluēs, qualis 359.d
 Vrina bona quæ 396.c.403.e
 Vrina genitali semini similis 356.a
 Vrina rubra 66.f
 Vrina cruenta 341.b
 Vrina turbata quibus innoxia 411.c
 Vrina multa vnde fiat 154.b
 Vrina copiosior quàm pro potus ingesti ratione 333.a
 Vrina qualis & ex ea signa 415.b
 Vrina crassa vnde fiat 153.c
 Vrinx diuersitas 28.d
 Vrinx crude 398.b
 Vrinx interceptio 409.b
 410.f.411.b
 Vrinx morborum soluentes 397.a
 Vrinx clandestinæ 408.e
 Vrinx suppressæ 354.c
 Vrinx male 409.e
 Vrinx crassæ effectus 136.f
 Vrinarum cognitio 390.d
 Vrinarum varietas 339.c
 Vstio quæ 208.e.205.f.17.b
 Vstionis ferramenta qualia 473.a
 Vfus egregius magister 94.c
 Vterus 15.d
 Vterus ad hepar accedens quid faciat 125.f.296.a
 Vteri à grumo sanguinis affecti curatio 236.c.d.289.d
 Vteri ab vlceribus inflammati 246.f
 Vteri ad cor progressi curatio 238.e.375.d
 Vteri ad caput conuersi signa ac curatio 237.c
 Vteri ad crura & pedes conuersi curatio 237.c.287.a
 Vteri ad hepar conuersi curatio 279.c.d
 Vteri ad inguina incumbens curatio 296.b
 Vteri ad latus allapsi curatio 235.e.280.a
 Vteri ad lumbos procedentis signa & curatio 258.c.280.b.295.e
 Vteri ad præcordia consistentis curatio 279.b
 Vteri ad sedem conuersi curatio 237.f.284.f
 Vteri ad ventrem nutantis curatio 237.b
 Vteri ad viscera conuersi curatio 238.f.295.c.e
 Vteri affecti curatio 82.c.d.e
 Vteri affecti causa & signa 373.b
 Vteri commoti & prolapsi curatio 236.e.238.f.281.d
 Vteri conclusi curatio 238.f.280.e.288.e.f.289.d
 Vteri cū prociderint, curatio 226.a.280.c.286.b.287.a.296.d.58.b
 Vteri desiccati curatio 230.c
 Vteri dolentis curatio 239.a.b.d.290.f.292.e
 Vteri ex partu vlcerati curatio 256.f.257.f.260.e.261.b.d.e.f.262.b

Vteri

Index.

- Vteri ex partu inflāmati curatio 257.a b d e. 270.b
Vteri ex partu dolentis curatio 257.c
Vteri ex partu ad dextrā conuersi curatio 285.b
Vteri ad sinistram declinantis curatio Ibidem.c
Vteri transuersi vel obliqui curatio Ibidem.
Vteri extra naturā progressi causa & curatio Ibidē.
e f
Vteri vlcerati & foras prolapsi curatio 286.e. 308.a
Vteri huc & illuc vagātis curatio 286.f
Vteri erysipelas, eiusque curatio 227.f. 291.a
Vteri fixi curatio 230.a
Vteri gracilis curatio 305.e
Vteri inflāmati morbi periculosi signa ac curatio 227.d. 230.a b. 238.a. 239.a. 290.b c
Vteri inflammati & aliorum affectuum curatio 279. e f
Vteri inflati curatio 236.b. 238.c. 287.d. 295.e
Vteri in callū indurati causa ac curationes 287.d e
Vteri in coxam decumbentis curatio 515.f
Vteri leuigati curatio 237.a. 301.c
Vteri leuitatis signa 250.b
Vteri molestiæ 82.b
Vteri obdurati curatio 235.c. d. 249.f. 287.d. 288.d
Vteri obliqui curatio 236.a
Vteri obtorti curatio 236.d. 248.f. 301.c
Vteri oris angusti mala 255.b
Vteri oris obdurati curatio 229.d. 288.e. 305.f
Vteri oris pinguis curatio 249.a
Vteri plus æquo aperti curatio 290.a
Vteri præ duritia non concipientis curatio 241.b
Vteri præter naturā hiantis signa & curatio 228.b. 239.e. 236.f. 249.a. 301.e
Vteri procidentia causa ac curatio 287.b
Vteri purgatorium 241.a
Vteri puerperæ inflati curatio 252.f
Vteri purgationes 237.e. 239.d. 248.a. 307.d
Vteri qualitas bona 420.d
Vteri refrigerati curatio 292.e
Vteri sani non concipientis curatio 248.e
Vteri semen non recipientis purgatio 292.c
Vteri semen non cōtinentis, & eructatis curatio 309.a
Vteri siccioris & humidioris curatio 249.c.d
Vteri transmoti curatio 238.a. f. 239.a. 284.e. 287.b. 295.f
Vteri vlcerati signa 254.b. 255.a. 259.e. 260.c
Vterum gerentis victus ratio.

Index.

- Ectio 228.a
 Vterum gerentibus octauus
 mensis grauis 49.c
 Vterū purgantia 57.b.c.d.e.f
 Vteri cū adglutinati fuerint.
 quid agendum sit 226.d
 Vteri quib⁹ rebus faciliē pro
 pellantur 285.a
 Vteri vbi extra pudendū ex
 ciderint, quid agendum
 226.b. 239.b. 285.e. 286. b
 c. 309.c d
 Vterorum affectorum reme
 dia 237. c
 Vterorū, cum ad coxam de
 currerint, curatio 226.f.
 283.e. 284.b d. 305.f
 Vterorum fomenta 241.b
 Vterorū oris cōplicati signa
 & curatio 226.e.f. 286.d
 Vterorū pituita oppletorū, si
 gna & curatio 227.c. 257.f
 Vterorum variij morbi 244.f
 Vterorū dolor quī sedetur
 297.f
 Vteros aperientia & purgan
 tia medicamenta 242.b
 Vtilitas in dignoscendis so
 mniis 125.a
 Vua morbus 156.a. 160.e
 Vua tumor 193.d
 Vux passae 179.e
 Vulnus carne replētia 199.d
 Vulnus quando non lauan
 dum 327.b
 Vulnus circa sinciput cur pe
 riculosius 444.e
 Vulnus refrigerantia 199.c
 Vulnus omne quietē poscit
 498.f
 Vulneris in capite modi ac
 species 445.c.d
 Vulneris obseruatio 418.d
 Vulnera magis lethalia quā
 417.c d
 Vulnera curanda 417.e
 Vulnera lethalia 439.a
 Vulnera non lethalia 439.a
 Vulnera fortia sine tumores
 malum 325.e
 Vulneratorum curatio 199.c
 Vxoris Hermoptolemi agre
 historia 366.b
 X
 X Enophanis agri histo
 ria 313.f
 Z
 Z Oilo ex tussi matura
 quā contingerint 324.c
 F I N I S
 Ayuntamiento de Madrid

^A H

C

B

Tarfen
deinde
rhetore
Florui
in prin
lympia
cas per
C mensis
diem C
in arte
esset, fu
malign
psit lib
bliothe
patriam
per mu
taretur
Deus eu
regione
Gracia
vt etiā a

AHIPPOCRATIS

COI VITA EX SORANO,

IANO CORNARIO ME-

DICO PHYSICO IN-

TERPRETE.

*

IPPOCRATES genere Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filia Phe- naretæ filius. Ad Herculem autē & Aesculapium originem generis sui referebat, ab alteroque se vigesimū, ab altero decimumnonum se nume- rabat. Eius autem genealogia Eratosthenes mentionem facit, & Phe- recydes, & Apollodorus, Arius item

Tarsensis. Cæterum parentis sui Heraclidæ discipulus fuit, deinde Herodici, & ut quidam tradūt, Gorgiam Leontinum rhetorem audiuit, & Democritum Philosophū Abderiten. Floruit temporibus Pelopōnesiacis, natus (velut Iftomachus in primo de Hippocratis secta tradit) primo octogesimæ Olympiadis anno. Soranus verò Cous: qui Coorum bibliothecas perscrutatus est, addit, sub Abriadæ monarchia, Agriani mensis septima & vicesima diē, in qua etiam vsque in hunc diem Coos Hippocrati omnia sacra facere tradit. Porro quū in arte medica totōq; disciplinarum orbe exercitatisimus esset, functis vita parentibus, ex patria discessit, ut quidem malignè de eo Andreas, in eo quē de Medicinæ origine scripsit libro prodit, propterea quòd publicam Cnidiorum bibliothecam igne concremasset. Alij autem eo proposito eum patriam reliquisse dicūt, ut rei medicæ effectus & successum per multos locos cognosceret, & in his variis modis exercitaretur. Quemadmodū verò Soranus Cous narrat, Somnus Deus eum per somnium admonuit, quo se ad Thessalorum regionem inhabitandam conferret. Cæterum per omnem Græciam Medicinæ gloria omnibus admirationi fuit, ad eò ut etiā à Perdicca Macedonū Rege, qui tunc laborare putabatur,

Coi singulis annis Hippocrati parentabant. Andreas Hippocratem infamavit.

Soranus Cous.

Perdiccas phthificus creditus.

Hippocratis vita.

Euryphon batur, vocatus publice sit, ad ipsumque vnà cum Euryphon-
medicus. te, qui ipso ætate maior erat, peruenit animique hunc regis affectum esse certis signis deprehendit. Post mortem enim Alexandri parentis, vnam ex pellicum eius numero

Phyla Ale Phylam nomine Perdiccas deperibat, ad quam quum rem
xandri pel- ipsam Hippocrates detulisset, postea ex illius conspectu o-
lex à Per- mnino illum mutari obseruauit, atque ita morbo depulso
dicca ada- regem conseruauit. Vocatus est & Abderam, quo præsens
mara. ipse Democritum ab infania liberaret, atque eo sanato à to-
 ta vrbe pestem depelleret. Quin & in Illyricum plurimàs-

Democri- que barbaras terras peste ingruente, & illarum gentium re-
tus infanus gibus ipsum ad se vocantibus, quum à legatis ipsorum, qui
putatur. venti in illis regionibus vigerent, didicisset, ipsos re infecta E
 dimisit. At verò quum prudenti ratiocinatione pestem in
 Atticam grassaturam præuidisset, futurum id prædixit, &
 tum ciuitatum, tum discipulorum curam gessit, intantum-
 que Græciæ amator fuit: vt quum ipsius nominis celebritas

Qua cura vsque ad Persas diuulgaretur, atque ea gratia ab Artaxerxe
Græciam à per Histanidem Helleponti præfectum, magnis muneribus
pestilentia & precibus vt ad ipsum veniret inuitaretur, ob honestatem,
liberauit. argentique contemptum, ac Græciæ amorem, regi id dene-
 garit, quemadmodum & hoc ex epistola eius ad illum ma-
 nifestè ostenditur. Propriam porrò patriam liberauit, quum
 Athenienses ei bellum illaturi essent, Thessalis ad auxilium

Artaxerxes ferendū rogatis. Quapropter splendidos honores apud Coos
Hellepon- consequutus est: imò & apud Thessalos Argiuosque & Athe-
ti hippar- nenses, qui eum Eleusiniis sacris secundum ab Hercule pu-
chos. blice initiarunt, & ciuem conscripserunt, atque in Prytaneo
 alimenta tum ipsi, tum posteris eius dederunt. Liberaliter
 autem & minimè inuidiose studiosos artem edocuit, decen-
 ti iure iurando prius adstrictos. Vita functus est apud Laris-

Quantū ab seos, quando & Democritus obiisse traditur, atque alij qui-
omnibus co dem nonagesimo ætatis suæ anno, alij octogesimo quinto,
leretur Hip alij centesimo quarto, quidam verò centesimonono, deces-
pocrates. sisse tradunt. Sepultus autem est inter Gyronem & Laris-
 sam, vbi vsque in hunc diem monumentum eius cernitur, in
 quo sanè ad multum tempus examen apum mellificantium
 erat, quo melle ad infantum oris vlcuscula iuxta tumulum
 illito, nutrices ea facile persanabant. Porrò in multis ima-
 ginibus

A ginibus velato capite pingitur, vt quidam aiunt pileo, quod nobilitatis signum est: nam hoc modo etiam Vlysses Pileatus cernitur: Alij autem pallio velatum dicunt, atque ex his aliqui decoris gratia id fieri asserunt, quandoquidem caluus erat: aliqui vero ob capitis imbecillitatem id fieri perhibent: aliqui autem significanter id ab eo factum volunt, nimirum quod principem rationalis animæ sedem probè munitam & contestam esse oporteat. Alij signum peregrinationis amantis esse ferunt: alij verò rursus obscuritatem scriptorum ipsius per hoc significari contendunt. Alij postremum in testificationem id fieri volunt, quòd etiam sanitatis tempore ea quæ ledere possunt cauere debeamus: Quanquam

B quidam affirmant, quòd in administratione rerum gerendarum, ne quod à circumfluo pallio manus ipsius impedirentur, id ipsum complicatum in caput reicere consueuerit. Ceterum descriptis ipsius multa dissensio est, quare sit vt quum alia alij opinentur, non facile sit de ipsis certum quid pronuntiare, ob multas præsertim causas, quæ iudicij certitudinem obfuscant: velut est primum quidem cognomen. Secundo quòd dictionis characterem possibile sit seruare. Tercio quòd vnus & idem modo robustiore, modo remissione dictione per atatem vtatur: neque desunt etiam aliæ præter has causas, si referre libeat. Pecuniarum autem penitus contemptor fuit, moribusque sanctis, ac Græcorum amator, quare etiam gentiles suos summa diligentia curauit, adeò vt à peste omnes ipsorum ciuitates liberarit, quemadmodum suprà dixi. Vnde & splendor honores non apud Coos tantum, sed & apud Argiuos & Athenienses est consequutus. Filios à morte reliquit duos, Thesfalum & Draconem, discipulorum verò magnum numerum. Clarissimi verò ipsius filij fuisse perhibentur.

Cur capite
tecto cer-
natur.

Libri Hip-
pocratis in
controuer-
siam addu-
cti.

Thesfalus
Dracòque
Hippocra-
tis filij.

HIPP

HIPPOCRATIS^D

COI IVSIVRANDVM,

IANO CORNARIO ME-

DICO PHYSICO

INTERPRETE,

*

Apollo.
Aescula-
pius.
Hygeia.
Panacea,

POLLINEM medicum, & Aescu-
lapium, Hygeamque ac Panaceam
iuro, deosque omnes, itemque deas
testes facio, me hoc iusiurandum, & E
hanc contestationem conscriptam
pro viribus & iudicio meo integrè
servaturum esse. Præceptorem sanè
qui me hanc edocuit artem, paren-
tum loco habiturum, vitam com-

municaturum, eaque quibus opus habuerit impertiturum:
eos item qui ex eo nati sunt pro fratribus masculis iudicatu-
rum, artemque hanc si discere voluerint, absque mercede
& pacto edociturum: præceptionum, ac auditionum, reli-
quaque totius disciplinæ participes facturum, tum meos,
tum præceptoris mei filios, imò & discipulos, qui mihi scri-
pto caverint, & medico iureiurando addicti fuerint, alij ve-
rò præter hos nulli. Cæterum quod ad ægros attinet sanan- F
dos, dietam ipsis constituam pro facultate & iudicio meo
commodam, omnèq; detrimentum & iniuriam ab eis pro-
hibebo. Neque vero ullius preces apud me adeò validæ fue-
rint, ut cuiquam venenum sim propinaturus, neque etiam ad
hanc rem consilium dabo. Similiter autem neque mulieri
talum vulvæ subditicium, ad corrumpendum conceptum,
vel foetum dabo. Porro præterea & sanctè vitam & artem
meam conseruabo. Nec vero calculo laborantes secabo, sed
viris chirurgiæ operariis eius rei faciendæ locum dabo. In
quascunque autem domos ingrediari, ob utilitatem agrotan-
tium intrabo, ab omniq; iniuria voluntaria inferenda, &
corruptione cum alia, tum præsertim operum venerorum
abstinebo, siue muliebria, siue virilia, liberorumve hominū

aut

A aut fa
que v
medi
gnou
quan
mih
& art
glori
ti, his

H
B C

C
Medi
quam
eos, q
enim
trodu
habitu
autem
multi
cinæ f
voti f

Quæ præ-
ster medi-
cus.

A aut seruorum corpora mihi contigerint curanda. Quæcun-
que vero inter curandum videro aut audiero, imò etiam ad
medicandum non adhibitus, in communi hominum vita co-
gnouero, ea si quidem efferre non contulerit, tacebo: & tan-
quam arcana apud me continebo. Hoc igitur iusiurandum
mihi integrè seruanti, & non confundenti, contingat & vita
& arte feliciter frui, & apud omnes homines in perpetuum
gloriam meam celebrari. Transgredienti autem & peieran-
ti, his contraria eueniant.

H I P P O C R A T I S

B C O I L E X, I A N O C O R -
N A R I O M E D I C O P H Y -
S I C O I N T E R -
P R E T E.

*

E D I C I N A omnium artium præcla-
rissima est. Verum propter ignoran-
tiam eorum, qui eam exercent, & ob
vulgi ruditatem, quod tales pro me-
dicis iudicat & habet, iam eò res de-
uenit, vt omnium artium longè vi-
lissima censeatur. At verò hoc pec-
catum ob hanc potissimum causam
mihi committi videtur. Soli nanque

Medicæ ar-
tis præstan-
tia.

C Medicinæ nulla pœna in rebus publicis statuta est, præter-
quam ignominia, verum hæc ipsa non afficit, neq; contingit
eos, qui ex composito personam ipsius induerunt. Similimi-
enim huiusmodi Medici sunt personis, quæ in tragædiis in-
troducuntur. Quemadmodum enim illi figuram quidem &
habitum ac personam eorum quos referunt habent, illi ipsi
autem verè non sunt. Sic & Medici fama quidem & nomine
multi, re autem & opere valde pauci. Quisquis enim Medi-
cinæ scientiam sibi vere comparare volet, eum his ducibus
voti sui compotem fieri oportet, Natura, Doctrina, Loco
studij

Quæ pœna
malis medi-
cis irroge-
tur.

Hippocratis Lex.

**Necessaria
medico fu-
turo.**

**Disciplina
cōparatio
ad agricul-
turam.**

**sciētia mul-
tum differt
à persua-
sione.**

studiis apto, Institutione à puero, Industria, & Tempore. Pri- D
mum quidem igitur omniū Natura opus est. Natura enim
repugnante, irrita omnia fiunt. Si verò natura ad optima viā
demonstret, artis Doctrina facile contingit, quam sanè cum
prudētia sibi comparare oportet, ita vt à puero institutio
accedat, atque id in loco à natura ad disciplinam apto. Am-
plius autem & industriam adhibere oportet: eamq; ad mul-
tum omnino tempus, quo disciplina ipsa insita, feliciter &
cum profectu fructus suos producat. Qualis enim eorū quæ
terra producit consideratio est, eiusmodi etiam disciplinæ
Medicinæ per omnia similiter existit. Natura enim nostra,
velut ager est, dogmata præceptorum, velut semina sunt. In-
stitutioni à puero cum eo conuenit, quod opportuno tempo- E
re semina in aruum cadere oportet. Locus autem in quo di-
sciplina contingit, est velut ambiens aer, à quo è terra nasce-
ntibus nutrimentum accedit. Industria autem, cultura est.
Tempus postremum hæc omnia corroborat, vt perfectè enu-
triantur. His igitur ad artem medicam allatis, & vera ipsius
cognitione comparata, tandem per vrbes obambulādo, non
sermone tantum, sed & opere medicos haberi conuenit. Im-
peritia verò malus thesaurus est, & infelices opes, his, qui
eam repositam habent, & insomnium, aut potius somnium
diurnum, & maximè verum, alacritatis fiduciæque ac veræ
exultationis expers, timiditatisque & audaciæ nutritrix. Ti-
miditas equidem impotentiam, audacia verò ignoran- F
tiam artis significat. Duo enim sunt, Scientia &
Opinio, quarum altera quidem scire facit, al-
tera verò ignorare. Caterum res sacre
sacris hominibus demonstrantur,
prophanis id fas non est, prius
quàm scientiæ orgiis
initientur.

HIPP

A⁴ HIPPOCRATIS

COI LIBER

DE ARTE,

IANO CORNARIO

MEDICO PHYSICO

INTERPRETE.

SUNT QUIDAM qui artem purā, reliquas artes turpiter incessendo dehonestare, atque id quidem veluti putant non transigunt, vt ego sanē assero, sed propriam cognitionem ac scientiam ambiziose ostentant. Mihi verō inuenire aliquid eorum, quæ nondum inuenta sunt, quod ipsum notum, quā occultum esse præstet, scientiæ votum ac opus esse videtur. Similiterque & semiperfecta ad finem perducere & absolvere. At verō verborum inhonestorum arte ad ea quæ ab aliis inuenta sunt confundenda, promptum esse, nihil quidem corrigendo: eorum verō qui aliquid sciunt inuenta apud ignaros calumniando, non sanē scientiæ votum aut opus esse videtur: sed proditio magis naturæ suæ, aut ignorantia artis.

Solis enim artis ignaris hoc ipsum factum conuenit, qui contentiose quidem gestiunt ac conantur, nequaquam verō possunt maliciæ sufficere, ad hoc vt aliorum opera quæ quidem recta sunt, calumnientur, quæ verō non recta sunt, reprehendant. Eos quidem igitur qui in alias artes hoc modo irruunt, quibus hæc curæ sunt, quorūque id interest, & præstare hoc possunt, prohibeant. Præsens verō sermo his, qui medicinam eo modo inuadunt aduersabitur, confidens quidem & animatus propter utilitatem eorum, quos infectatur: copiosus verō ob artem, qua præstat & auxiliatur: potens autem ob sapientiam, qua est eruditus. In vniuersum itaque nulla videtur mihi ars esse, quæ non existat. absurdum

Scientiæ votū ac opus.

Ignarorū
graphica
depictio.

Hippocratis Liber

dum enim est aliquid esse putare quod non est, quoniam eorum quæ non sunt, quanam substantia conspecta aliquis denuntiare possit quod sint? Si enim non existentia videre non datur, quemadmodum existetia, haud equidem scio quomodo quis mente concipere queat ea quæ non sunt, quemadmodum ea quæ sunt, quæ certè oculis videre est, mentèq; intelligere quod sunt. Verùm vte ea nec videas nec intelligas, non similiter contingere potest. Sed existentia quidè semper videntur ac cognoscuntur: nō existentia autem, neque videntur neque cognoscuntur. Cognoscuntur itaque demonstratis iam artibus, & nulla est ars quæ non ex specie quadā rerum videatur, arbitrórque sanè ego etiā nomina artibus ex speciebus accipi & imponi. Absurdū enim est existimare ex nominibus species rerū germinare & prouenire, imo etiā impossibile existit. Nomina enim lege quadā naturæ indita sunt, species autem rerum nō lege sancitæ sunt, sed naturæ germina existunt, atque hæc quidè si quis ex prædictis non ad plenum intelligat, in aliis sermonibus fortassis clarius edocebitur. De Medicina verò, vtpote de qua hic institutus est sermo, claram demonstrationem faciā, & primū sanè definiā quod sentio, Medicinā esse morbos ab agris in totum tollere, & morborū vehementes impetus obtundere, & eorum qui à morbis victi sunt curationē nō aggredi, quum id in cōfesso sit, quòd Medicina tales sanare nō possit. Quomodo igitur hæc Medicina faciat, & quali omnino facultate præstet, de hoc iam reliquum sermonem instituā. Cæterū in artis demonstratione simul etiam sermonē illorum qui eam dehonestare contendunt, quatenus quisq; eorū sibi quid transegisse visus est, reuellā. Principiū itaque sermonis hoc erit, cui omnes assensuros scio. Quòd quidem aliqui à medicina curati sanitati restituuntur, consentiunt. Quòd verò nō omnes ob hoc iam ars ipsa vituperatur: aiuntq; hi qui eā peius incessunt, quòd hi qui à morbis apprehenduntur, eosque euadunt, fortunæ ope euadāt, & non auxilio ipsius artis. Ego verò nō priuabo quidem ipse fortunam tanquam nihil operæ precij faciat, puto enim morbis qui malè curātur vt plurimum infortunium accedere: qui verò bene, eos bonam fortunam nancisci. Postea verò interrogo: quomodo possibile est sanatos aliud quàm artem causari, siquidè eius vsu

& mi

Medicina
quid.

Medicina
mala omnia non sanat.

Quatenus
medicina non probetur.

A & min
respic
concre
ab ea v
minu
comm
eius es
uerūt,
citra n
Videtu
vli fun
in ipsa
B set vt s
sent, si
est sub
quand
uati ap
dicis e
quòd a
enim i
neis, au
gilia, a
nè prop
fos nos
quid de
C & quòd
nim qu
mento
re, siue
luit, om
nus ea
testimo
rectum
non rec
rectum
tem esse
que res
que hon
artifici

A & ministerio sunt sanati? Nudam enim fortunæ speciem eos respicere ac sequi noluisse, ex hoc apparet, quòd seiplos arti concrediderunt quare à gratia fortunæ referenda liberi sunt: ab ea verò quæ arti debetur minimè se vèdicare possunt, quò minus ei sanitatem acceptam ferant. In hoc enim quòd se ei commiserunt ac concrediderunt, palàm est ipsos speciem eius esse contemplatos; vim verò eius patrato opere cognouerunt, Dicit sanè hic aduersarius, quòd multi iam ægri etiã citra medicorù vsum sunt sanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autè mihi omnino fieri posse, vt & qui medicis non vli sunt in medicinam inciderint, non tamè vt scierint quod in ipsa rectum fuerit, & quod non rectum: alioqui contigisset vt seiplos eodem penitus modo curassent, quo curati fuissent, si medicos adhibuissent. & hoc tandem magnum signũ est substantiæ ipsius artis, nèpe artè esse, & quidè magnam, quando sanè etiam hi qui eam esse nò putant, per ipsam seruati apparent. Valde enim necessarium est nosse, eos qui medicis etiam non sunt vli, si ægrotauerunt & conualuerunt, quòd aut facientes aliquid, aut non facientes sanati sunt. Aut enim inedia, aut edacitate, aut vberiore potu, aut siti, aut balneis, aut illuue, aut laboribus, aut quiete, aut somnis, aut vigilia, aut his omnibus promiscuè vtentes, conualuerunt. Et sanè propterea quòd opem senserunt, valde necessarium est ipsos nosse, quòd fuerit aliquid quod opem tulerit. Et rursus si quid detrimenti acceperunt, necesse est & detrimentũ nosse, & quòd fuerit aliquid quod damnum dedit ac læsit. Non enim quiuis cognoscere potest ea quæ commoditate & detrimento sunt disparata. Si igitur is qui ægrotauit, siue laudare, siue vituperare nouerit quid: ex diata, per quam conualuit, omnia hæc Medicinæ esse comperiet, & sunt nihil minus ea quæ damno fuerunt, quàm ea quæ opem tulerunt, in testimonium arti, quod ars ipsa sit. Quæ enim profuerunt, ob rectum vsum profuerunt: quæ verò nocuerunt, ob id quòd non rectè vlrpata sunt, nocuerunt. Atqui vbi rectum, & nò rectum vtrunquè suum finem habet, quomodo quis hoc artem esse neget? Hoc enim ego artis expertus esse dico, vbi neque rectum neque non rectum aliquid existit. Vbi verò vtrũque horum inest, quomodo hoc non artis opus, sed potius inartificialitatis existat? Amplius autem si ex pharmacis pur-

Speciesfor
tunæ nuda.Medicis nò
vtentes non
negat posse
se sanari.Qui sine
medicis sanantur, ali
qua re sanantur.

artificia?

Hippocratis Liber

Medicamē ta purgan-
tia, & sisten-
tia nō facis
sunt ad con-
ualescētiā.

Medica ars
cur refelli
nōn possit.

Quid con-
tra eos qui
mortuos
medicis as-
signant, di-
cat.

Quid medi-
cus cōfide-
ret ante cu-
ram.

Cur lāguē
tes non pa-
reant.

gantibus, & aluum sistentibus solū, tum Medicina, tum Me-
dicis sanationem facerent, infirmus sane sermo meus meri-
tō iudicaretur. Nunc verò hi qui inter medicos maximè lau-
dati sunt, & diæta, & aliis medicaminum formis sanāt, quas
ne idiota quidem artis ignarus si audiat, nedum Medicus ar-
tis esse negare queat. Vbi igitur nihil neque in ipsis bonis
medicis, neque in arte medica inutile est, sed in plurimis eo-
rum quæ ex terra nascuntur, & eorum etiam quæ fiunt, spe-
cies & formæ insunt medelarum & pharmacorum: non est
quod amplius aliquis eorum qui sine medico conualuerunt,
casum spontaneum vero sermone vehere possit tanquā cau-
sam suæ sanationis. Spontaneum equidem nihil esse appa-
ret ac deprehenditur. Omne enim quod fit, propter quid fie-
ri comperitur, atque etiam in singulis adeò propter quid fie-
ri videtur. Spontaneum verò nullam substantiā habere com-
peritur, sed nudum tantum nomē. Medicina autem tum ex
his quæ propter quid de industria excogitata sunt, esse ad-
paret, tum substantiam amplius habere conspicitur. Quare
his quidem qui fortunæ sanitatem acceptam ferunt, artique
derogant, hæc quæ dixi respondere quis possit. Caterum
eos qui ob morientium calamitatem, artem demoliri con-
tendunt, miror quānam memorabili ratione commoti, in-
temperantiam quidem morientium causam mortis nō sta-
tuunt, scientiam verò eorum qui medicinam exercent, accu-
sant: tanquam sanè Medici quidem ea quæ non conueniant:
imperare possiunt, ægri verò quæ imperata sunt, transgredi
non possint. Atqui longè magis rationi consentaneum est,
ægros non posse facere quæ imperantur, quàm medicos non
conuenientia iubere. Medici nanque sana mente sanòq; cor-
pore rem aggredientes, & præsentia considerant & de præ-
teritis similiter iuxta præsentia ratiocinantur, intantum etiā
ut aliquando palam gloriari soleant ægri, se illorum opera
sanitati restitutos esse. Aegri verò neque qua parte laborent,
neque ob quam causam laborent, neque quid ex præsen-
tibus futurum sit, neque quid ex horum similibus fiet scien-
tes, medici imperio subiacent, dolentes quidem ob præsen-
tia, timentes autem futura: & pleni quidem morbo inanes
autem ciborum, ea quæ morbo grata sunt, quàm quæ ad sa-
nitatem faciunt assumere malunt, mori quidem non aman-
tes,

Ates, sed tolerare tamen non potentes. Hoc modo autem affectos, utrum verisimilius est, hos à medicis imperata facere, an alia facere quæ medici non iusserant? aut medicos tales quales superiori sermone declaravi, non cōuenientia imperare? Nonne multò magis hos quidem quæ conueniant iubere: illos autem temere & impotenter nolle obedire? atque sic inobedientes in mortem incidere? Quæ sanè qui non rectè considerant, causas ad hos qui inculpabiles sunt, referunt: eos verò qui maximè accusandi sunt, à culpa liberant & defendunt. Porro sunt item quidam qui ob eos qui victis à morbis curam adhibere nolunt, medicinam ipsam reprehendunt, dicuntque quòd morbi quos sanare aggrediuntur illi, per se ipsos fuissent sanati: qui verò auxilio opus habet, eos non contingunt. Oportebat autem, inquiunt, siquidem ars erat, omnibus æquè morbis sanitatem asserre. Qui igitur hæc dicunt, si medicis indignarentur, quòd ipsorum talia dicentium, nō ut delirantium curam habeant, meritò sanè succensuerint magis, quàm quòd illa reprehendunt. Si quis enim ab arte potentiam in ea quæ non proficitur, aut à natura facultatem in ea ad quæ nata non est, exigat: is ignorat insaniam dementiae potius quàm ignorantia cōuenire. Quorum enim instrumentorum siue naturæ, siue artium facultatem obtinemus, per ea sanè opifices esse possumus, per alia verò minimè licet. quum igitur homo morbo afficitur qui vehementior est quàm medicinæ instrumenta, ne sperare quidem oportet ut à medicina exuperetur. Exempli enim gratia, Inter ea quæ in medicina vrendi vim habent, ignis extremè vrit, verum eo minus etiā alia multa. An verò ex eis præstantiora leuiiores morbos curare non possint nondum satis constat, valentissimos autem morbos potentissima etiā instrumenta curare nō posse, quomodo non sit manifestum? Quæ enim ignis non efficit, quomodo ea quæ ab illo non sunt domita non ostendant, quòd alia arte opus habeant, & nō ea in qua ignis instrumentum existit? Idem sentio & de aliis instrumentis quæcunque medicinæ opus adiuuant, quorum omnium singulatim successum si nō assequitur medicus, vim affectionis accusare oportet, mea quidē sententia. nō ipsam artem. Qui igitur eos reprehendunt qui victis à morbo manū adhibere recusant, horrantur etiā ut ea quæ nō conueniunt attingant,

Damnatur
ars medica
quinetiā cū
deploratos
non curet.

Deplora-
tos nō ex-
pedire tan-
gere.

Hippocratis Liber

attingant, non minus quàm ea, quæ contingere interest ar- **D**
tis, quod quum faciunt, his quidem qui nomine medici sunt,
admiratori sunt: ab his verò qui arte præstant, deridentur.
Nec verò adeo desipientes huius artis experti sunt: neque vi-
tuperatoribus neque laudatoribus indigent, sed ratione, ad
quam sanè actiones opificum absolutæ, plenæ sunt, & quæ ab
ea destitutæ, mancæ. Amplius vero etiam defectus aliquos
quidem opificibus imputare oportet, aliquos vero ipsis ope-
ribus. Quæ quidem igitur ad alias artes pertinent aliud tem-
pus, aliùmque sermonem requirunt. Quæ vero ad medici-
nam, qualia sunt, & quomodo iudicanda, partim quidem su-
periori sermone ostendimus, partim vero præsentì oratione
docebimus. Sunt enim his qui hanc artē probe norunt, mor- **E**
bi partim non in obscuro positi, & non multi: partim non in
manifesto loco hærentes, & multi sunt, Qui enim ad inter-
nā vertuntur, in obscuro siti sunt. Qui verò ad superficiem
corporis erumpunt aut tumescunt, manifesti sunt. exhibent
enim sese vt tum visu, tum tactu, & soliditas & humiditas
ipsum percipiatur, & qui calidi sunt quique frigidi sentian-
tur, qui sanè singulorū aut præsentia aut absentia tales exi-
stunt. atque horum quidem omnium in omnibus certas ac
infallibiles medelas esse oportet, non ob id quòd faciles sint,
sed quòd certo inuento consistant. Neque verò à quibusvis vo-
lentibus inueniuntur, sed ab his qui volunt irēmque possunt,
possunt autem quibus tum disciplina non eminus, sed pro-
pè & largiter contigit, tum natura non infelix liberaliter **F**
accescit. Ad manifestos quidem igitur morbos hoc modo ar-
tem diuite facultate præditam esse oportet. Neque verò ad
minus manifestos eam inopem ac dubiam hære conuenit.
Sunt autem morbi minus aperti, quique ad os, quique ad ven-
triculum sunt conuersi. Habet autem corpus non vnum ven-
triculum sed plures. Duo enim sunt qui cibum suscipiunt &
demittunt, alique præter hos plures, quos norunt hi quibus
hæc res curæ fuit. Quæcunque enim membra carnem in or-
bem circumsitam habent, quam musculum appellant, ea om-
nia ventriculum habent. Omne enim incōcretum & quod
non coaluit, siue pellicula siue carne contegatur, cauum est.
Impletur autem dum sanum est flatu, dum ægrotat sanie.
Habent itaq; brachia talem carnem, habent & fœmora, ha-
bent

Quædam
arti quædā
artifici dā-
da.

Mala pa-
rentia pau-
ca sunt, con-
tra quæ nō
patent mul-
ta.

Corporis
ventriculi.

A bent si
modi
est. N
& cap
adeo
nullu
tis ple
est vt
aliqua
ta, &
ligam
olsiun
B nullu
beat, c
multo
nullu
contin
ab arte
obscu
est cog
ægror
eorum
ptæ su
præ oc
lorum
C & supe
gnosca
rantes
sed ad
enim c
diēdo
ipsum
bo lab
opinio
ipsum
fit mor
camen
Quanc
certitu

A bent furæ. Quin & in macilētis & ex carnibus partibus eiusmodi caro inest, similiter vt in carnosis esse demonstratum est. Nam & qui thorax appellatur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum concluditur: ipsumque adeo dorsum, ad quod pulmo vergit, horum membrorum nullum est quod non & ipsum vacuum sit, ac multis segmentis plenum ac quali discriminatum existat, quæ parum abest vt vasa existant, quorum tamen aliqua habentem lædūt, aliqua vero eiam profunt. Præter hæc autem & venæ multæ, & nervi non in carne sublimes, sed ad ipsa ossa producti ligamentum sunt articulorum: ipsi etiam articuli in quibus ossium quæ mouentur commissuræ inuoluuntur: & horum

B nullum est quod non subspumofum sit, & circa se forulos habeat, quos sanies prodit, quæ deductis ipsis, multa & magno multorum mœrore egreditur. Ex prædictis itaque omnibus nullum est quod oculis conspicienti videre ac cognoscere contingit, quapropter etiam obscura mihi appellata sunt: & ab arte quoque obscura esse iudicata sunt, non tamen quod obscura permaneant & nos vincant, sed quantum possibile est cognoscantur & superentur: possibile autem est quātum ægrorum naturæ ad considerandum conferunt, & quantum eorum qui perscrutaturi sunt naturæ ad perscrutandum aptæ sunt. Cum multo enim labore, & non modico tempore præ oculis videntur & cognoscuntur. Quæcunque enim oculorum conspectum effugiunt, ea mentis oculis obtinentur

Loca corporis vacua.

Venæ, nervi quid faciant.

Quæ causa cur non cognoscantur morbi statim.

C & superantur. Quæcunque vero ob id quod non statim cognoscantur ægri mala perpetiuntur, ea non ad medicos curantes ipsos, tanquam ad ipsorum autores referenda sunt, sed ad naturam ipsius ægri, itidemque ipsius morbi. Medicus enim quum non possit malum neque visu assequi, neque audiendo ex aliorum narrationibus cognoscere, ratiocinatione ipsum persequitur. Etenim ipsi quoque ægri qui obscuro morbo laborant, si conentur medicis de morbis suis narrare, ex opinione magis quàm scientia narrant. Nam si sciuisent, in ipsos sanè medicos non incidissent, quum eiusdem scientiæ sit morborum caussas nosse, & morbos ipsos omnibus medicamentis quæ augescere morbum prohibent, curare posse. Quando igitur neque ex ægri narrationibus ad infallibilem certitudinē peruenire possit, aliò certe respicere medicum

Causæ morborum non statim cognoscuntur.

Languentibus non semper credendum.

necesse

Hippocratis Liber

Quid studeat natura, necesse est. Quare huius tarditatis non ars ipsa, sed corporū natura causa existit. Hæc enim malum sentiens, mederi magnopere gessit, consideras tamen ne temeritate magis quam consilio, & ut facilitate magis quam violentia medeatur.

**Medicus cum morbum nouit, facile pel-
lit.**

Medica ars nihil ceteris simile habet.

Medicus vero si quidem suffecerit ad cognoscendum, sufficit etiam ad sanandum. Si vero is in quo morbus cognoscitur, superetur, ob id sane quod serius medicum accerit, aut ob morbi celeritatem peribit. Si enim ex æquo processerit morbus cum medicina, velocior non est. Si vero præoccupauerit, velocior omnino existit. præoccupat autem tum propter corporum angustiam, in qua non in conspicuo inhabitant morbi, tum propter ægrorum negligentiam. Differunt enim & cunctantur, atque ubi iam à morbis ipsis apprehensi sunt, tum demum curari volunt ac expetunt. Quare artis potentiam magis ex merito admiremur, si quem ex clandestino morbo ægrum restituat, quam si impossibilibus & desperatis opem ferre moliat. Nequaquam vero in vlla aliqua iam inuentarum artium tale quiddam inest, sed quæ ex eis igne opificium exercent, igne non præsentē, otiosæ sunt. Vbi verò illum contigerunt, operosæ. Quæ item tractabili rerum materia artem suam exercent, veluti aliæ quidem lignis, aliæ coriis, aliæ sculpendo tum ære, tum ferro, aliisque similibus rebus earum quam plurimæ. Opera porro quæ ex hac materia, & cum huius materiæ instrumentis fiunt, tam etiā facile retractari ac corrigi possunt, tamē non magis velocitate, quam velut decet perficiuntur, neque defunctoriē transiliuntur, verum si quod instrumentū desit, interim quiescunt, quanquam etiam illis cunctatio & tarditas ad opus commodius absoluendū impedimento sit: attamen opus laudatur & præfertur. Medicina verò aliquibus quidē ex suppuratione thoracis, aliquibus verò iuxta hepar & renes, aliis autem per omnes corporis vetriculos ægrotantibus, eorum omnium inspiciendi potentia priuata est: quod ipsum apud omnes in cōfesso existit, alias tamen facultates coadiutrices adinuenit. Vocis nimirum claritatem & tarditatem, itēque fluxiones quæ singulis locis, per quos exitus eis dantur, destillare consueuerunt, quarum modo odores, modo colores, deinde etiam ponderatam tenuitatem ac crassitiem obseruat, ex eisque signa tum eorum quæ ægri iam perpetiuntur,

A tur, tum quæ perpeti possint, colligit. Quum verò hæc significationem de se præbeant, neque ipsa natura voluntaria dimittat, vires amplius ac necessitates medicina ipsa inuenit, quibus natura coacta indemnitas tamen concedat. Natura autem stimulata & impulsæ, artis peritis quæ facienda sunt demonstrat. Cogit autem partim coalitum in nobis calorem, pituitam per ciborum ac potuum acrimoniam diffundere, quo intelligat quid sibi visum sit de illis, quæ ut viderentur ipsa machinata est: partim verò spiritum velut delatorem, tum viis arduis, tum cursibus accusare ac prodere cogit. Quin & sudores per prædicta ducens ac excludens, humorum calidorum exhalationem perficit. Sunt præterea B quæ per vesicam pergressa magis morbum ostendere possunt, quàm quæ per carnem exhalant. Inuenit igitur & tales potiones itémque cibos, qui calidiores alias calefacientibus existentes, illaque & eliquant, & profluere faciunt, quæ sanè non profuissent si non hoc modo tractata fuissent. Alia itaque ex aliis, & alia per alia prodeunt, quæ corpus pergressa morbum ipsum produnt, ut nihil miri sit ipsis serius fidem haberi, & medendi conatus ac aggressiones tardiores esse, quum sic per peregrinas interpretationes ad medendi scientiam ac cognitionem medici perueniant ac erudiantur. Quòd igitur & rationes in seipsa plenas & ad ferendum auxilium abundantes habeat medicina, & quòd morbis qui corrigi non possunt meritò auxiliares manus negat, aut si C fortè opem ferre molita est, citra culpam eam exhibet, id ipsum tum iam habitus sermo manifestum facit, tum etiam artis peritorum demonstrationes palam documentum præbent, quas sanè ex operibus iucundius, quàm ex sermonibus ostendunt: vt pote qui dicendo non magnopere exercitati, multitudini fidem sinceriorem ex his quæ videat, quàm quæ audiat facere malint.

Lotium magis morbos indicat.

Proprium artis medicæ.

HIPP

HIPPOCRATIS^D

COI LIBER DE VETERI MEDICINA, IANO COR- NARIO MEDICO PHY.

SICO INTER-

P R E T E.

Priores ar-
tis medicae
scriptores
taxantur.

Medicam
artem esse,
& veram
assueverat.

Medicinae
antiquitas.
Certa esse
inuenta in
hac arte.

VICINQUE de medicina dicere
aut scribere aggressi, dicendi sco-
pum sibiipfis ac fundamentum sup-
posuerunt, calidum aut frigidum,
aut humidum aut siccum, aut aliud E
quodcunque voluerint, rem in com-
pendium contrahentes, principium
causae, tum morborum, tum mor-
tis, hominibus omnibus idē, vnum

aut duo proponentes, hi in multis quidem quae dicunt ma-
nifesto errasseprehenduntur. Iustior autem querela est de
arte, qua omnes in maximis vtuntur, & bonos artifices ma-
ximè colunt. Sunt autem opifices alij viles, alij longè præ-
stantes, quòd sanè si non esset omnino medicina, neq; in ipsa
obseruationes essent, neque quicquam inuentorum, non vti-
que extaret, sed omnes aequaliter eius ignari & inexperti es-
sent, & per fortunam omnes aegrotorum res gubernarentur.
Nunc verò res non sic se habet, sed quemadmodum aliarum F
omnium artium opifices multum inter se differunt, tum ma-
nu, tum mente, sic etiam in medicina. Quapropter non cen-
seo ego ipsam inani fundamento indigere, velut obscura &
dubia, de quibus si quis dicere conetur, necesse est fundamen-
to vti. Velut si quis de sublimibus in aere rebus, aut de sub-
terraneis dicat, & quomodo habeant sciat, tamen neq; dicenti,
neq; audientibus manifestū satis fuerit verane sint an secus.
Neque enim est ad quod quis se conferat, cuiq; inniratur, vt
veritatem cognoscat. Medicina autē iam ab antiquo existit,
& principium & via inuenta, per quam inuenta & multa &
probe habētia comperta sunt, per multū adeo tempus, & re-
liqua deinceps inuenientur, si quis sufficiens sit, & iam inuen-
torum gnarus, ex his ad perquirendum procedat. Quicūque
verò

Averò his reiectis ac omnibus reprobatis, alia via aliâque forma inquirere conatur, & quid inuenisse gloriatur, falsus est & fallitur. Impossibile enim id est, verum ob quas necessitates impossibile sit, ego demonstrare conabor, docens ac demonstrâs quòd ars existat. Ex hoc autem palam fiet, impossibile esse aliquo alio modo inueniri. Videtur autem mihi maximè, de hac arte dicturum oportere vulgo ac plebeis hominibus nota dicere. Neque enim de alio quopiam, neque querere neque dicere conuenit, quàm de affectionibus, ex quibus illi ipsi agrotant. Ipsos quidem igitur suas ipsorum affectiones condiscere, quomodo fiunt ac desinunt & quibus occasionibus augescunt ac deficiunt, quum idiotæ sint non est facile, verum ab alio inuentas ac proditas, procliue. Nihil enim libentius quisque recordatur quàm quæ sibi ipsi accidisse audit. Si quis autem idiotarum sententia destitueretur, & audientes non afficiet, ille etiam veritatis compos non fiet, & propterea neque fundamêto neque scopo opus habet. Et enim Ars medica neque inuêta ab initio fuisset, neque quæ sita, Nihil enim ea opus erat agrotis hominibus, si eadem diætâ vterentur, & assumerêt quæ sani edunt ac bibunt, imò etiam alterius diætæ vsus eis profuisset, si non alia fuissent his meliora. Nunc autè ipsa necessitas homines cogit Medicinam inquirere ac inuenire. Quoniam agrotis eadem in cibo assumentibus quæ sani solent, non fuit vtile, velut neque nunc vtile existit. Quin vt rem altius expendamus, neque ipsam sanorum diætâ ac alimoniam quæ nunc vtuntur, inuentam fuisse censeo, si suffecisset homini idem cibus ac potus, qui boui ac equo, & omnibus aliis præter hominē, veluti sunt ex terra nascentia, fructusq; ac herba & fœnum. Ex his enim nutriuntur, & augescunt, & illaxi degunt, nō indigentes alia diætâ. Quanquam ego sanè ab initio etiâ hominem tali victu vltum esse purem. Quæ verò nunc inuêta sunt edulia, multa arte excogitata & multo tēpore producta esse mihi videntur, quum multa & grauiâ, ex forti ac ferino victu homines paterentur, qui intemperatus, & magnas vires habens ingerebatur. qualia sanè etiam nunc ex ipso pateretur. doloribus vehementibus & morbis obnoxij, & breui etiam morti. Verisimile est autem hæc mala tunc minus perpeffos ipsos esse, propter consuetudinem: quanquam etiam tunc ve-

De rebus
cõmunibus
tractat me-
dicina.

Medica ars
est de re-
bus mor-
bisve vul-
go notis.

Quæ de ci-
bariis dicat
aspicito.

Hippocratis Liber

Multi prio
re cibo peri
bant.

Panificia
varia.

Medici hūc
cibū exco
gitarunt.

Principia
medicinæ.
Barbarorū
victus.

hemēter afflicti sint, & cōsentaneū est plurimos & debiliore D
natura præditos periisse, eos verò qui victū illū superare po
terāt lōgiori tēpore durasse ac restituisse. Quēadmodū etiam
nūc ex validis eduliis aliqui facilē liberātur, aliqui cū mul
tis doloribus ac malis. Ob hāc itaq; necessitatē etiā illi mihi
videntur quæsiuisse victū naturæ cōuenientem, & inuenisse
hunc, quo nūc vtimur. Ex tritico igitur macerato, & à corti
ce purgato, molitōq; ac cribrato, & subactō, ac assato, panem
fecerunt, Ex ordeo verò mazā, aliāq; multa ex hoc excogitā
tes, coxerunt, & assarunt, & miscuerunt, fortīaq; & intempe
rata, debilioribus temperarunt, effingentes omnia iuxta ho
minis naturam ac vires, quæ quidem fortiora essent, ab ipsa E
natura non posse superari, si ingesta essent, existimantes: ab
his ipsis quoque dolores & morbos ac mortes oriri iudican
tes: cōtrā ab his quæ natura domare posset, alimentū & aug
mentum & sanitatē. Porro inuento huic quodnā iustius aut
magis conueniens nomen quis imposuerit quā medicine?
quandoquidem ad hominis sanitatem alimentūmq; ac salu
tem inuentum est, in permutationē illius victus ex quo do
lores & morbi fiunt. Si verò ars ipsa esse non putatur, nihil
absurdi est. Nā cuius nemo ignarus est, sed scientes omnes,
ob vsum & necessitatem eius non cōuenit aliquem artificē
appellari. Atqui inuētum ipsum & magnum & multæ artis
ac considerationis existit. Quinetiā in hunc vsq; diem exer
citorum & reparandarum virium curam gerentes, semper F
aliquid amplius adinueniunt, iuxta eandē viam inuestigan
tes quod quis edens ac bibens maximē superet, ac seipso forti
or euadat. Consideremus itaque & confessam ab omnibus
medicinam, eam videlicet quæ propter ægro, inuēta est, an
& nomen & artifices habeat, & ipsa dominari ipsis velit, &
vnde tandem initium sumpsit. Mihi equidem, velut in prin
cipio dixi, nemo ne quæsiuisse quidem medicinam videtur,
si idem victus & ægrotis & sanis conuenisset. Itaque vsque
in hunc diem hi qui medicina non vtuntur Barbari ac Græ
cis confines, eodem modo quo sani viciant ad voluptatem,
& à nulla re quā concupiscunt, abstinēt, neque quicquam
deuitant. Cæterū qui Medicinam quæsiuerunt ac inuene
runt eandem cū illis de quibus superiori sermone dictū est,
sententiā habuerunt, & primum quidem ex his ipsis cibi
copiam

A copiam detraxerunt, & pro multis paucos statuerūt. Quum
 verò ipsis aliquādo hoc ad aliquos ægros sufficeret, palāmque
 fieret quòd prodesset, non tamen omnibus, sed essent quidā
 ita habentes, vt neque modicos cibos superare possent, im-
 becilliore sanè quopiā tales indigere illis visū sunt, sorbitio-
 nēsque inuenerunt pauca ex fortibus multa aqua permiscen-
 tes, & robur ipsum tēperatura ac coctura detrahētes. Quòd sorbitiōnū
& potiōnū
inuentio.
 si qui neque sorbitiones superare possent, his detraxerunt e-
 tiam ipsas, & ad potiones peruenerunt, obseruauitque vt &
 hætum vsu, tum copia moderatè haberent, & neque plures
 quàm oportet, neque meraciores & intēperatiores, neque de-
 festuosiores offerrentes. Probè autē nosse oportet quibus sor-
 bitiones in morbis non cōducunt. Nam statim vbi hoc fece-
 rint exacerbantur ipsis febres ac dolores, & manifestum sit,
 quòd assumptū morbo quidem alimentum ac incrementum
 præbet, corpori verò tabes & infirmitas existit. Quicūque ve-
 rò homines in hac affectione existentes siccum cibum assu-
 mūt, aut mazā, aut panē, etiam si valde modicū, decuplo ma-
 gis & manifestius lædītur, quàm si sorbitione vsi essent, ob
 nullā aliā causā quam fortitudinē edulij ad affectionē, in
 quo sorbere cōducit, edere autē non. Si enim plura comede-
 rit, plus utique lædetur: si verò pauca, dolebit tamen omni-
 no. Omnes itaque doloris causæ ad idē reducuntur, nimirū
 fortissima edulia maximè manifestissimè hominē læde-
 re, siue sanus sit, siue ægrotus. Quid igitur aliud cogitasse vi-
 deri queat hic appellat⁹ Medic⁹, & cōfessus artifex, qui ægro-
 rum diætā ac victū adinuenit, quā ille qui ab initio omnib⁹
 hominib⁹ victū quo nūc vtimur, ex agresti illo ac ferino re-
 perit ac subornauit: Mihi equidē videtur idē modus, & vnū in
 quoddā ac simile esse inuētū. Hic enim ea quæ natura huma-
 na sana superare nō potuit incidētia & ingesta, propter feri-
 tatē intēperatiāmque, ille verò qualicūque tandē vnus cuiusque
 affectione teneretur, vt superare nō posset, eadem detrachere
 quæsiuit ac instituit. Quid hoc ab illo differt: præterquā quòd
 multiplicior & variegatior ac maioris negotij est hæc spe-
 cies. Verū principiū fuit illa quæ prius est producta. Si verò
 quis cōsideret quæ sit ægrotorū diætā, cōparatione ad sano-
 rū diætā facta, is inueniet hæc ægris nocētiorē quā eā quæ se-
 rarū est & aliorū animalium sanis. Etenim vir laborās morbo
 neque;

Quid ob-
seruandum
medicis.

Cibus sano-
rum lāguē
tib. obest.

Duorū ho-
rum nutri-
catum, dif-
ferentia.
Medicina
in Chirur-
giam, phar-
maceuticā,
& Diæti-
cen.

Ciborū cō-
paratio.

Hippocratis Liber

neq; difficili & intolerabili, neq; rursus leui & despicabili, si panē aut carnē, aut aliud quid ex his quæ sani edētes iuuantur, comedere volet, nō multū, sed multo minus quā sanus poterat, cōtingat autē vt nec sit qui eum delinquere admo-
neat. Alius contra sanus naturam habens non omnino debilem, neque rursus fortem, si comederit quid eorum quæ bos aut equus comedens iuuatur, & edat sane eruum aut ordeū, aut aliud quid huiuscemodi, non multum, sed multo minus quā potest. Sanus vtique qui hoc fecerit, minus, & dolebit & periclitabitur quā agrotus ille, qui panē aut mazā intē pestiue ingessit. Hæc itaque omnia signa sunt, quod ipsa ars medica via ac methodo quaesita inueniri possit. Si quidem igitur simpliciter, velut aliqui putant, quæ fortiora sunt, nocerent, quæ debiliora, prodesse & nutrire, tum agrū, tū sanum, facilis sanē res erat. Multum enim de securo detrache-
re oportebat vt ad debilissimum deduceretur. Nūc autē non minus delictum, nec minus lædit hominem, si pauciora & defectuosiora quā satis est, assumantur. Fames enim magna potentiā in naturā hominis habet & sanandi & debilitandi & occidendi. Multa verò etiam alia mala, diuersa quidem ab his quæ ex repletionē sunt, non minus autem gra-
uia, vacationis sunt, quapropter multo variegatior est, & maiorem diligentiā requirit. Oportet enim modū aliquem coniectare. Modum autem neque pondus, neque numerum aliquem, ad quem referas cognosces: certitudinem enim exactam nō reperiēs aliā quā corporis sensum. Quapropter operosum est ita exactē cōdiscere, vt parum in alterutrā par-
tem delinquas: quanquā ego etiā cum medicum vehemēter laudari, qui parum delinquat. Certitudinē autem exactā raro videre contingit. Quare plerique Medici eadē quæ ma-
gistris gubernatores in se admittere nō videntur. Etenim illi quum in tranquillitate gubernantes delinquant, non sunt manifesti: quum verò deprehenderit ipsos ventus magnus & tempestas, palām iam cōspicui sunt omnibus hominibus, quod ignorantia & culpa erroris sui nauem perdidērūt. Sic sanē etiam mali & plurimi medici, quū curant homines ni-
hil graue patiētes, in quos si quis etiam maximē delinquat, nihil graue faciat. Sunt autē multi tales morbi, & multo sepius quā graues hominib⁹ accidunt. In talibus sane delinquē-
tes, non

quis erret
in agrotis.

Medicos na-
rari rectori
bus compa-
rat.

A tes, nō sunt manifesti idiotis hominibus. Vbi verò obtigerit magnus & fortis & periculosus morbus, tunc ipsorum delicta & ars omnibus in conspicuò sunt. Neque enim longè absunt singulorum poenae ac cruces, sed breui adsunt. Quod autem non minores afflictiones ab intempestiua vacuatione quam à repletione hominibus cōtingant, probè discemus si in sanis rem expendimus. Sunt itaque aliqui ipsorum quibus sentiel in die cibum capere conducit, & hoc proper vtilitatem sic obseruant. Alij etiam prandent, propter eandem necessitatem, sic enim ipsis conducit. Sed & quidam nō propter vtilitatem, sed aut ob voluptatē, aut ob alium aliquem casum alterutrum faciunt. Plurimorū enim hominum nihil interest vtrum tandem faciant, siue semel tantum edant siue etiam prandent, hac consuetudine vti. Sunt autem quidam qui non possint extra vtilitatem facientes facillè degere, sed contingit vtrisque ipsorum, per diem vnum atque eum non ociosè permutatibus, immensa afflictio. Alteri enim si pransi fuerint, idque eis non conducit, statim graues & corpore feignes fiunt, itēq; mente pigri, hiatūq; ac oscitatione & dormitatione & siti pleni. Si verò etiam insuper cœnauerint, & flatus, & tormina, & aluus effringitur, & multis magni morbi principiū hoc fuit, si eosdē cibos quos semel insumere cōsueuerunt, bis assumant, & nihil his ampliùs. Alteri verò si prandere consueuerunt, idque ipsis conducit, & non pransi fuerint, mox vbi tēpus praterierit, statim impotentia vehementis, tremor, animi deliquiū, postea oculi pallidi, vrina crassa & calida, os amarum, & viscera pendere ipsis videtur, vertigo, iracundia, tristitia, hæc autem omnia vbi cœnare tentauerint. deinde autē pransuri cōsumere nō possunt quæ prius cœnarunt. atq; hæc ipsa cū tormine ac strepitu descendencia aluum concludunt, ipsiq; agrè dormiunt, infomniaque conturbata ac tumultuosa habet, plerisq; verò etiam horū hoc magni morbi principium fuit. Cōsiderare porrò oportet ob quas causas hæc ipsis acciderūt. Et sanè puto his qui semel cibum sumere cōsueuerunt, quod nō expectauerunt iustū tempus, donec ipsorum vter prius ingestos cibos perfectè consumpsisset & exuperasset, euacuatusque esset ac quieuisset, sed in feruentem adhuc & fermentatum nouos ingesserunt. Eiusmodi autē ventres multò tardius concoquūt, & maiori

Quando eraror pater.

Sumēdi cibi varietas.

Cū hora edipreterit, quid fiat videro.

Cur variè bi afficiantur.

Hippocratis Liber

opus habent cessatione ac quiete. His verò qui prandere as-
fueri fuerunt, quòd nō vbi citissimè alimento corpus indige-
bat, & iam priora consumpta erant, nec habebat aliquā am-
plius fructionem, statim ipsi nonum alimentum suppedita-
tum est: deficit autē & cōsumitur prae fame. Nā omnia quae
tales homines perpeti dixi, fami imputo. Dico autem etiam
alios omnes homines, qui duos aut tres dies in ediam pertu-
lerint, eadem passuros esse, quae de impransis dixi. Caterum
tales naturas quae citò & fortiter eiusmodi delictis offendū-
tur, imbecilliores aliis esse censeo, proximus est autem im-
becillis languenti: verum imbecillior est languens, & plus
laborare contingit ipsum, vbi iustum tempus nō est assequi-
tus. Quum itaque eiusmodi exacta certitudo circa artē exi-
stat, difficile est semper quod rectissimum est assequi. Multae
autem species in Medicina ad tantam certitudinem perue-
niunt, de quibus dicetur. Non censeo itaque propter hoc ar-
tem velut non existentem, neque probe inuestigatā, veterem
oportere reiici, quòd non habeat circa omnia certitudinem
exactā. Verum multò magis propterea quòd propinqua est
recto, simulque ratione possit ad ipsum peruenire, admirari
oportere censeo ea quae ex multa ignorātia sunt eruta & in-
uenta, quòd probè & rectè adinuenta sunt, & non à fortuna
aut casu. Porro ad eos qui nouo modo artē ex scopis ac fun-
damentis suppositis quarunt, sermonem reducere volo. Si
enim calidum est aut frigidum, aut siccū, aut humidū, quod
hominē laedit, & oportet rectè medentem auxiliari, calido
quidem in frigidum permutatō, frigido verò in calidum,
sicco in humidum, humido in siccum contingat mihi homo
non fortis naturae, sed ex debilioribus, hic autem triticum
edat quod ex area sustulit crudum & nō elaboratum, & car-
nes crudas, & bibat aquam. Hoc victu vtens satis scio quòd
multa & grauiā perpetietur, Nam & doloribus vexabitur,
& corpus debile euadet, & venter corrūpetur, & multò tem-
pore viuere non poterit. Quòd igitur auxilium preparare
oportet sic habenti? calidum an frigidum, vel siccū, vel hu-
midū? simplex enim est quodcunq; ex istis. Si enim id quod
ipsum laedit aliquod ex his est, contrario soluere oportet ac
liberare, quēadmodū ipforū sermo testatur. Atqui certissi-
mū & manifestissimū medicamentū est, victū quo vtebatur
auferre

Qui diu ci-
bo abstinet,
quid patia-
tur.

Cum nō sem-
per in arte
medica at-
tingitur ve-
ritas.

Suppositū
hominis,
materiāe.

Hoc consi-
deratō.

rotissimū
auxilium.

A auferre & pro tritico panem dare, pro crudis verò carnibus coctas, in superq; vinum propinare. His permutatis impossibile est non fieri sanū, nili penitus fuerit tēpore ac victu corruptus. Quid itaque dicemus? Num quòd ipsi à frigido afflicto calida hæc oblata auxiliū tulerunt, aut contrā? Equidem opinor me multam hæsitacionem interrogato præbiturum esse. Nā qui panem ex tritico parauit, calidū, aut frigidum, aut siccum; aut humidū abstulit: panis enim & in ignem & in aquam datur, & multis aliis elaboratus est, quorum singula propriā vim & naturā habent, & aliqua quidem à natura in ipso existentia abiicit, aliis autē temperatur ac permiscetur. Sed & hoc scio, quòd in corpus hominis refert. pa-

Panis disse-
tencia.

B nis purus, aut cui nihil furfurum decessit, & ex tritico nō decorticato, aut decorticato, & multa aqua subactus, aut contrā, & super assatus aut crudior, aliāq; præterea infinita. Similiter etiā de maza, & singulorum adeò vires magnæ, alterāque alteri nihil simile habet. Quicunq; autē hæc nō considerans nō nouit, haud scio quo modo ille affectiones in homine cognoscere possit: ab vnoquoque enim horū afficitur & alteratur homo, vel hoc, vel alio modo, & ex his omnis vita & sano, & ex morbo cōalescenti, & ægroto. Nihil igitur vtilius neque magis necessariū quā hæc cognouisse: quod & probè & cōuenienti ratiocinatione inuestigātes, iuxta hominis naturā hæc primi inuētores inuenerunt, iudicaueruntque artem dignā quæ deo adscriberetur, quemadmodum etiā est receptū. Non enim siccum neque humidum, neque calidum, neq; frigidum, neque aliud quicquam ex his putauerunt hominem lædere, neque aliquo horum homini opus esse opinati sunt, sed quod in vnoquoque forte & humana natura potentius est, quòdque non possit superare, hoc ipsum lædere duxerunt: & hoc auferre quæsiuerunt. fortissimum autē est inter dulcia, dulcissimum, inter amara, amarissimum, inter acida, acidissimum. & in omnibus adeò rebus vigor ipse ac summū. Hæc enim & in homine inesse viderunt, & hominē lædere. Inest enim in hominē & amarum & salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habētia copiamque ac robur. Atque hæc quidē iuxta ac inter se temperata, neque conspiciuntur, neque hominē lædūt. Vbi verò quid horū secretum

Maza.
Quæ præ-
spicienda
medicis.

Quid spe-
ctarint pri-
mi artis in-
uētores.

Quæ valen-
tissima.
Qui humo-
res succive
& sapes
sint in ho-
mine.

Hippocratis Liber

**Quæ per-
turbent.**

**Qualis pa-
nis, puls, ma-
zave.**

**Calidū, hoc
vel contra
ne sit, cer-
tum nō est.**

**Quare hoc
calidum i-
lud contra
putatur.**

fuerit, atque ipsum in seipso fuerit, tunc & conspicuum est, D
& hominē lædit. Quin & ex cibis quicunque nobis incom-
modi sunt, & ingesti hominē lædunt: horum vnusquisq; aut
amarus est & meracus ac intemperatus, aut falsus, aut aci-
dus, aut alius quis intemperatus & fortis: & propterea turba-
mur ab ipsis, quemadmodum etiā ab his quæ ex corpore ex-
cernuntur. Omnia autē quæ edit aut bibit homo, talia edu-
lia palām est minimē hoc intemperato, & dissidente ac ex-
cedente succo participare, velut sunt panis & maza & his si-
milis, quibus aduetus est homo plurimis & semper vti: ex-
ceptis his quæ ad voluptatē ac delicias condiuntur ac præ-
parantur: & ab his plurimis in hominē ingestis turbatio ac
secreto corporis facultatū minimē cōtingit. Verum robur E
& augmentum, ac alimentū præsertim, per nihil aliud con-
tingit quā quod probe temperatum est, & nihil habet in-
temperatum, neque forte, sed totū vnum factum est & sim-
plex & non forte. Et valde sanē dubitō ego, quōnam modo
hi qui talē sermonem proferunt, & artem ex hac via ad sco-
pum abducunt, curaturi sint homines, quemadmodū propo-
nunt. Non enim est ipsis, velut ego opinor, inuentum quid,
ipsum in seipso calidum, aut frigidū, aut siccum, aut humi-
dum, quod nulla alia specie communicaret. Verū arbitror
eosdem potus ac cibos ipsis esse, quibus omnes vtimur. Ap-
ponunt autem alij quidem, quod sit calidus, alij frigidus, alij
quod siccus, alij humidus. Quoniā illud sanē dubium est, im-
perare agrōto calidum quid assumere: statim enim interro- F
gabit quid sit illud, vt nugas producere necesse sit, aut ad ali-
quid eorum quæ sunt cōfugere. Si autem est calidum quod-
dam acerbum existēs, aliud vero calidum fluidum, aliud ca-
lidum tenue, sunt enim & alia calida etiam alias vires sub-
contrarias sibi ipsis habentia, quod igitur ipsorum assumere
oportebit? calidum & acerbum, an calidum & fluidum, aut
simul frigidum & acerbum? Nam & hoc est, itēque frigi-
dum & fluidum. Etenim quod ego scio, totum cōtrarium ab
vtrōque ipsorum euenit, idque nō solum in homine, sed etiā
in corio ac ligno; & aliis multis rebus quæ magis stupidum
sensum habent quā homo. Non enim calidū est quod ma-
gnam vim habet, sed ipsum acerbum & fluidum, & alia quæ
à me relata sunt, tum in homine, tum extra hominem, siue
edantur,

A edantur, siue bibantur, siue forinsecus illinantur, aut quomodocunque formata adhibeantur. Frigiditatem autem & caliditatem ego omnium facultatum minimè potentes esse in corpore existimo, ob has sanè causas. Quo equidem tempore ipsa inter se permixta simul frigidum ac calidum fuerint, non lædunt. Temperamentum enim & moderatio contingit frigido à calido, & vicissim calido à frigido. Vbi verò seorsim vtrunque secretum fuerit, tunc affligit. In hoc itaque tempore quum frigidum intus generatur, & cito hominem affligit, primum propter hoc ipsum adest calidum inde adeò ex homine ipso, nullo alio auxilio, neque præparatione opus habens, atque hoc & in sanis hominibus & in

B ægrotis operatur. Itaque si quis sanus hyeme corpus perfrigerare velit, aut frigida lotionè, aut alio quopiam modo, quanto id amplius fecerit, si modo non omnino corpus congeletur, ubi vestimenta acceperit, & sub tegmen venerit, magis & amplius corpore calefcit. Rursus si quis fortiter cal fieri velit, aut calido lauacro, aut multo igne, inde verò eandem vestem habens in eodem loco conuersari, in quo perfrigeratus, multo apparebit frigidior, & longe horridior, quam aliquis qui præ estu ventilationem admisit, & sibi ipsi frigus præparauit, atque sic ex hoc modo recreatus est. Nam qui hoc facit, decuplò maiorem æstum ac ardorem percipit, quàm is qui nihil tale facit. Verum sunt adhuc testimonia multo maiora. Quicumque per niuem aut aliud frigus

C iter facientes, excellenter frigescunt aut pedibus aut manibus aut capite, ubi se continuerint in noctem, quum cooperiti fuerint & in tepore extiterint, ab æstu & pruritu vexantur, quibusdam etiam bullæ velut ambustis ab igne exurgunt, neque prius hoc patiuntur quàm calhant: adeò promptè vtrunque ipsorum ad alterum accedit, possem & alia innumera recensere. Cæterum circa ægrotos, nonne quibus rigor contingit, his acutissima febris relucet? sed non adeò fortiter, verum pauco tempore quiescens, & aliàs ferè innoxia, & quo tempore affuerit, percalida, & per totum corpus penetrans, desinens maximè in pedes, ubi sanè rigor & frigus validissimum diutissimè durauit. Rursus quum sudor prodierit & febris decesserit, multò magis frigescit æger, quàm si ne apprehendisset quidem ab

Contraria
cómista nõ
lædunt.

Qui calor,
& frigus
côcipiatur.

Quid per
niues ge-
læque eun-
tibus eue-
niat.

initio. Cui igitur breui adeo contrarium accedit, cuique vis **D**
 Quorum adimitur sua sponte, quidnam ab hoc malum aut graue
 morborū ca fiat? aut quid opus est multo ad hoc auxilio? Verū dix-
 lor nō sta- rit aliquis, Qui ardenti febre febricitant, itēque peri-
 tim cessat. pneumoniis, & aliis fortibus morbis, non citō ex calore li-
 berantur, neque adest hic frigidum aduersus calidum. Atqui
 ego hoc maximum signum esse puto, quod non propter ca-
 lidum simpliciter homines febricitent, neque hoc sit sim-
 pliciter afflictionis causa: sed est & amarum ac calidum
 idem, & calidum ac acidum, & falsum ac calidum, & alia
 infinita, & rursus frigidum cum aliis facultatibus coniu-
 ctum. hæc itaque sunt quæ lædunt, simul adest autem & ca-
 lidum robore participans, nimirum ducens & exacerbans **E**
 & augens simul cum illis, verū nullam potentiam, maio-
 rem quā conuenit videlicet, habens. Atque hæc quidem
 sice habent. Signa porro primū quidem manifestissima
 Destillatio num signa. producemus, quorum omnes iam sæpe experientiam sum-
 pimus. Itaque quibuscunque nostrum grauedo innascitur,
 & fluxus per nares mouetur, hic ut plurimum acrior est eo
 qui prius erat, & quotidie ex naribus prodibat, & tumesce-
 re facit nasum, & exurit calentem & extremē ignitum. si ve-
 rò manum admoueas, & diutius perseverauerit, etiam exul-
 ceratur locus minimē carnosus & durus existens. Sedatur
 autem aliquo modo ardor in naribus, non quum fluxus
 prodit, & inflammatio consistit: sed postquam fluxus cras-
 sior & minus acris, concoctusque & magis permixtus prio- **F**
 re fuerit, tunc sanē iam etiam ardor cessat. Rursus autem
 aliis ex frigiditate ipsa sola manifestē grauedo fit, nullo
 alio accedente. Omnibus autem liberatio hæc est, ut ex fri-
 giditate quidem affecti percalhant, ex ardore verō perfri-
 gerentur, atque hæc breui accedunt, & concoctione nulla
 opus habent. Reliquæ autem omnes fluxiones quas pro-
 pter humorum acrimonias & intemperantias ego fieri sen-
 tio, restituntur & curantur, ubi temperatæ fuerint & con-
 coctæ. Rursus quæcunque fluxiones ad oculos vertuntur ut
 fortes & omnigenas acrimonias habentes, exulcerant qui-
 dem palpebras, erodunt autem aliquorum genas, & sub
 oculis partes ad quasunque tandem influxerint, rumpunt
 etiam & peredunt eam quæ oculum ambit tunicam. dolores
 autem

Destillatio
 nes oculo-
 rum.

- A autem & ardor, & inflammatio extrema adfunt aliquandiu, donec fluxiones fuerint concoctæ, & crassiores redditæ, & leuæ ab ipsis extiterint. Fit autem concoctio, ex permixtione, temperaturæque mutua, & quasi coctura. Quinctiam fluxiones in fauces delabentes, ex quibus raucesines fiunt, angina, erysipelata, peripneumonia: Omnes hæc primum quidem salsæ & humidæ acrésque descendunt, & in talibus morbi firmanantur. Vbi verò crassiores & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ, tunc iam & febres, & alia hominem lædētia soluuntur. Oportet autem vtique causas vniuscuiusque ea putare, quæ quum adfunt, talem modum fieri necesse est, quum permutantur in aliud temperamentum, cellare. Quando igitur ab ipsa caliditate sincera, aut frigidityte fluxiones contigerint, & nulla alia facultate participauerint, sic sanè sedabuntur, vbi ex frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permutantur autem eo quem dixi modo. Amplius porrò etiam alia quæcunque mala homo patitur, omnia à facultatum potentiis proficiscuntur. Itaque quum amaritudo quædam diffusa fuerit, quam bilem flauam appellare solemus, quales statim anxietates & astus & impotentia occupant? Verum vbi liberati fuerimus ab illa & purgati, aut sponte, aut per medicamentum, si modò tempestiuè quid ipsorum fiat, manifestè & à doloribus & à calore liberamur. Quanto autem tempore eadem eleuata fuerit, & cruda & meraca ac intemperata, nulla arte neque dolores, neque febres sedare possis. Et quos quidem acuta acrisque ac æruginosa bilis affligit, quales mox rabies, & morsus viscerum ac peccoris, & desperatio? Non sedantur autem hæc priusquam eadem expurgetur & prosternatur, & aliis permisceatur. Concoqui autem & permutari, attenuarique ac crasselescere in humorum speciem, per multas & omnigenas species contingit. Quapropter & iudicationes, & numeri temporum, in talibus multum possunt. Hæc verò omnia minimè contingit calidum aut frigidum perperì. neque enim hoc putrescere neque crasselescere poterit. Quid autem ipsum esse diceremus? & temperamentum ipsorum est, veruntamen inter ipsa mutuò vim habens, quoniam nulli alij permixtum calidum, desinit esse calidum, quàm

Causa
Rheuma.Causa he-
rum malo-
rum.Mala ho-
mini vnde
accident.

πρωία.

Calor &
frigus no
putrescit.

Hippocratis Liber

Quæ in ho-
mine mi-
stio bona.

Hominis
bona dispo-
sicio.

Quid opor-
teat medi-
cos scire.

Quid sit
homo, &
quomodo
signatur,
sciat medi-
cus.

Caseus esu-
nalis.

Temeton
ponum nõ
est.

Caseus ma-
nus est.

quàm frigido: sic rursus nõ permutatur alio frigidum quàm D
calido. Reliqua omnia in homine, quãtò pluribus miscen-
tur, tantò mitiora ac meliora fiunt. At verò homo omnium
optimè dispositus est, vbi concoquit & in quiete est, nullã pe-
culiarem vim præ se ferens. De his igitur videor mihi abun-
dè demonstrationem fecisse. Porro Medici quidam itémque
Sophistæ dicunt, quòd impossibile est medicinam cognosce-
re, eum qui non nouit quid sit homo, & quomodo primùm
factus & compactus sit. Ego verò ea quæ alicui Sophistæ aut
Medico, de natura dicta sunt aut scripta, minùs censeo medi-
cæ arti conuenire quàm pictoriæ. Iudico autem de natura
aliquid manifestum ac euident cognoscere, ex nulla parte
aliunde contingere quàm ex Medicina, atque hoc tunc con- E
discere possibile est, vbi quis ipsam medicinam totam rectè
comprehenderit. Verùm quatenus illi prodiderunt, multi
mihi cognouisse videntur, cognouisse autem dico, narratio-
nem scilicet hanc, Quid est homo, & ob quas causas nasci-
tur, & reliqua diligenter. Atqui mihi necessarium esse viden-
tur, vt omnis Medicus de natura sciat, & omni studio anni-
tatur vt cognoscat, si modo aliquid eorum quæ fieri debent
rectè præstare velit, Quid est homo ad ea quæ comeduntur
ac bibuntur cõparatus, & quid cuique ab vnoquoque contin-
get & accidet, & non simpliciter sic existimare, quòd malum
edulium est caseus. Dolorem enim affert repleto ex ipso. Sed
quem dolorem, & propter quid, & cui parti intra hominem
existenti incommodum existit. Nam & alia multa edulia ac F
pocula natura mala sunt, & afficiunt hominem non eodem
modo. Proferatur autè mihi verbi causa aliquid, velut Vi-
num meracum multum potum hominem aliquo modo de-
bilem reddit, & omnes, qui viderint hoc fatentur & cognos-
cunt, quod hæc est vis vini, & quod ipsum est causa, & in quas
in homine partes maximè possit, nouimus. Talem itaq; ve-
ritatem etiam de aliis ostendere volo. Etenim caseus (quan-
do quidem hunc in exemplū adsumpsi) non omnes homines
ledit, sed sunt qui ex ipso repleti, ne tantillum quidem offen-
duntur, imo gracilibus mirabiliter etiam coferre proditur.
Sunt autem qui difficulter summoventes ipsum ab eo libe-
rantur. Horum verò naturæ differunt, differuntq; etiã iuxta
hoc quod est in corpore caseo cõtrarium. Nam à caseo exci-
tatur

A tatur & cōmouetur, in his quibus eiusmodi humor multus in corpore existit, & quo magis hic potens est, eo magis verisimile est ipsos male affligi. Si verò toti humanæ naturæ malus esset, omnes utique laderet. Hæc autem si quis nouisset, non incurreret ea neq; sanè pateretur. In refectionibus conualescentium ex morbis, insupérq; in longis agritudinibus, multæ conturbationes & præuicationes fiunt, partim sua sponte, partim à quibuslibet temere admissis. Noui autem medicos multos velut idiotas, qui vbi illi die aliqua noui quippiam fecissent, velut si lauissent, aut deambulassent, aut quid alienum comedissent, atq; hæc omnia melius esset adhibuisse quàm non, nihilominus tamen causam alicui ex his contributebant, verà quidem causam ignorantes, & fortassis

Medici
quid pro
spiciendū

B id quod commodissimū erat damnantes. Quod ipsum certe facere non oportet, sed scire quid balneū intempestiue adhibitum operetur, quid item fatigatio & lassitudo. Nunquam enim eadem afflictio ab his provenit, neque etiam ex repletionē, neque ex cibo tali vel tali. Quisquis igitur hæc non cognoscet quomodo singula se habeāt ad hominem comparata, is neque cognoscere quæ ab ipsis fiunt potest, neque rectè vti. Ceterū & hæc cognoscere oportere mihi videntur, nimium quæ affectiones homini ex facultatibus ac potētis, quæ item ex figuris adueniūt. Quod autem dico tale est, Nempe facultatem quidem esse, humorum summas vires ac robur nosse. Figuras autem dico quæ in ipso homine insunt. Alia

παθήματα.
Δυνάμεις
σχήματα.
χυμός.

C enim cauæ sunt, & ex amplitudine in arctū coactæ, alia expansæ, alia solidæ & rotundæ, alia latæ & peniles, alia extensæ, alia longæ, alia densæ, alia raræ & hiantes, alia spongiformes ac molles. Quæ igitur ex his trahere ad sese allicereq; humiditatē ex reliquo corpore maximè possunt? Num cauæ & expansæ, an solidæ & rotundæ, aut cauæ & in arctum ex amplitudine coactæ? Equidem puto tales esse, quæ ex cauitate & amplitudine in arctum sunt coactæ, Id quòd ex manifestis forinsecus condiscere oportet, partim quidem quòd ore hians nihil sanè humoris attraxeris, vbi verò labra foras produxeris, contraxerisque ac compresseris, insupérque fistulam admoueris, facilè sanè attraxeris quicquid volueris. partim verò quòd cucurbitæ quæ corpori adponi solent, ex amplitudine in angustiam arctatæ ad hoc factæ sunt, ad trahendum

Figura
schematā
ve.

Patenti
non sorbet

Cucurbitulæ formæ
cur talis.

Hippocratis Liber

dum videlicet & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia D
 multa eiuscemodi. Verum intra hominem natura & figura
 Caput, vesica & vterus. Caput, vesica & vterus.
 manifeste maxime trahunt, & semper plena sunt attractæ
 humiditatis. At verò caua & expallæ figuræ, influentem qui-
 dem humorem maxime omnium susceperint, non autem si-
 militer attraxerint. Solidæ autem & rotundæ, neque attra-
 xerint, neque susceperint: dilabitur enim & non habet sedem,
 Lien, pulmo, & mamma. Lien, pulmo, & mamma.
 in qua maneat. Spongiformes verò & molles, velut lien, pul-
 mo, & mamma, ubi ad motum maxime fuerint & adhaerint,
 ebibunt, duræque fiunt ac augescunt humore accedente, ma-
 xime pulmo. Non enim in ventriculo inest, in quo humorem
 extrinsecus contineat ipse ventriculus in quo est humor, vt
 quotidie exhauriatur, sed quum biberit & susceperit ipse in
 seipsum humorem, & vacua & rara ac parua penitus explen-
 tur, & pro raro ac molli, durus ac densus euadit, & neque con-
 coquit, neque dimittit. Atque hæc patitur propter figuræ na-
 turam. Quæcunque autem flatum & reuolutiones operantur
 in corpore, ea in cauis ac amplis, veluti vêtre ac pectore, stre-
 pitum ac sonitum facere solent. Etenim quod non sic repleant
 vt stent, sed habent transmutationes & motus, necesse est vt
 ab ipsis & strepitus & manifestæ commotiones fiant. Quæ-
 cunque verò carnosæ sunt & molliæ, in talibus torpores & ex-
 crescentia, velut in trucidatis fiunt. Caterum quum incide-
 rit flatum in latum ac renitens, & aliquid ipsi restiterit, idque
 natura fuerit neque forte, vt aduersus violentiam durare
 possit, & nihil mali pati: neque molle & rarum, vt excipere
 ac cedere queat: verum tenerum & floridum & sanguineum
 ac densum, velut hepar, quod propter densitatem quidem ac
 latitudinem resistit ac non cedit, flatum verò subiens augescit
 ac fortior euadit, & aduersum reluctans maxime impetum
 facit. propter teneritudinem autem & sanguineitatem, absque
 doloribus esse non potest, & propter has causas, dolores acu-
 tissimi ac frequentissimi circa eum locum contingunt, sup-
 purationesque, ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa septum
 transversum fortiter, sed multominus. Distentio enim septi
 transversi lata est & renitens, natura autem nervosior & robu-
 stior, quapropter minus dolore affigitur: sunt tamen & do-
 lores & tubercula circa ipsum. Multæ verò etiam aliæ & ex-
 tra &

A tra
 int
 rû
 fa,
 stan
 nos
 gni
 ctu
 pos
 gna
 dulo
 men
 B fuer
 dus.
 mod
 stit.
 semp
 aure

H
 C

C

pus ha
 nione
 tis odo
 Inde e

A tra & intra corpus figurarum species sunt, quæ magnopere inter se differunt: quod ad affectiones pertinet, tum a groto, *Capitis & colli differentia.* tum sano: velut capita parua aut magna, colla tenuia aut crassa, longa aut breuia, ventres longi aut rotundi, pectoris & costarum latitudines aut angustia; & alia infinita, quæ omnino nosse oportet quatenus differant, quo causas singulorum cognitas probe obserues. De potētis autem humorum perspectum habere oportet, quid singuli ipsorum in homine facere possint quemadmodum etiam prius dictum est, quomodo congnationes inter se habeant. Quod dico tale est, An videlicet dulcis humor in aliam speciem mutetur, non à contemperamento, sed ipse desciscēs & immutatus ab eo, qualis primum fuerat, amarus aut falsus, aut acerbus, aut acidus. Sit sanè acidus. Ergo acidus humor reliquos præcellens, maximè incommodus fuerit: si vtique dulcis, omnium commodissimus existit. Id quod si quis forinsecus querens consequi possit, is semper quod melius est ex omnibus eligere queat. *Succorum saporumve consideratio.* Optimū autem est, quod longissimè ab incommodo abest.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE MEDICO,

IANO CORNARIO ME-

DICO PHYSICO

INTERPRETE.

I C LIBER Medici gubernatio est, *Medicus qualis esse debeat.* & præceptum quomodo officinam medicam instruere oportet. Medici equidem gubernationem esse putamus, vt videat quo bono colore, & bona, ac carnosa corporis habitudine præditus sit, iuxta existentem in ipso naturā. Vulgus enim existimat eos, qui nō sic bene dispositum corpus habent, neque aliis bene prospicere posse. Deinde vt opinionem capter apud ipsum vulgus vestitu decoro, & vnguentis odoratis, non suspectum odorem ad omnia habentibus. Inde enim agrotos iucunde affici contingit. Postea animaduertere

Hippocratis Liber

uertere ipsum oportet ut animum habeat modestum, non D
solum quod ad taciturnitatem attinet, sed etiam circa reli-
quam vitam probe compositum. Maximè enim ad opinio-
nem ac auctoritatem comparandam conducit, bonis ac hone-

**Quo gestu
adeundus
est æger.**

stis moribus præditum esse. Nam quum talis fuerit, omni-
bus venerandus ac humanus iudicabitur. Promptitudo enim
temeraria, & facilitas contemnentur, etiam si valde com-
moda existant. Scopum autem præfigere oportet potesta-
tem facultatum suarum. Nam eadem ab iisdem non abun-
dantibus boni consuluntur. Figuram faciei habeat medita-
bundam ac subtristem, non tamen amarulentè. Contumax

**Qualis de-
beat esse
medicus.**

enim esse videbitur & homines odio habens. Qui verò in-
risum exolutus est, ac nimium hilaris, onerosus iudicatur. E
Hoc itaque vitandum est, vel maximè. Iustum autem ad om-
nem conuersationem esse conuenit. Iustitia enim mul-
tum auxiliatur. Non exigua autem commercia ægris cum
medico sunt. Nam seipsum medicis subditos faciunt, & omni
hora vxoribus, virginibus, & opibus maximi pretij, illi oc-
currunt. continenter igitur ad omnia hæc se habere oportet
animo itaque ac corpore sic dispositum esse conuenit. Porro
præcepta ad artem medicam, per quæ artificiosus esse vide-
bitur, ab initio considerabimus, ex quo primum homo di-
scere incipit. Quæ igitur in officina medica curantur, ferè

**Quid pri-
mum obser-
uet medi-
cus.**

ad discentes pertinent. Primum quidem locum domus ha-
bere oportet, qui sanè talis sit, ut neque ventus ad ipsum ac-
cedens molestus sit, neque Sol, neque splendor infestet. Lux F

**Luminis
ratio.**

enim splendida medentibus quidem non est molesta, non si-
militer autem ægrotantibus. Itaque talem splendorem pe-
nitus fugere oportet, per quem oculos ægrotare contingit.
Tale igitur præceptum de luce obseruetur. Deinde ut nequa-
quam faciem aduersam splendori habeat. Infestat enim vi-
sum debilem, omnis autem occasio sufficiens est ad debiles
oculos conturbandos. Luce itaque hoc modo vtendum est. Sel-
læ autem æquales altitudine sint quantum eius fieri potest, ut
in ipsis ægri collocentur. Aeramento exceptis instrumentis,
nullo vtatur. Ornatus enim onerosus mihi esse videtur, tali-
bus valis uti. Aqua exhibenda est ægris potabilis & pura. Ex-
terforiis vtendum est puris ac mollibus, ad oculos quidem,
lintheis, ad vulnera verò, spongiis. hæc enim per se probè au-
xiliari

**Luxum
domesticum
prohibet.
Lintheola.**

A xiliari videntur. Omnia autem ritè fabrefacta ad vsum esse *Inſtrumēta* oportet, magnitudine, grauitate, ac tenuitate. Quæ verò offeruntur omnia conſiderare oportet vt conferāt, maximè ſi agrotæ parti adhibebuntur. Talia autem ſunt, ligamenta & *Quæ vul-* medicamenta, & lintea circa vulnus, & cataplaſmata. hæc *nera po-* enim lōgiſſimo tempore circa agrotantes locos ſunt. At ve- *ſcant.* rō ablatio horum, refrigeratiōque ac mundificatiō & aquarum affuſio, pauco tempore abſoluuntur. Diligenter autem conſiderare quid horum faciendum ſit oportet, & vbi magis aut minus ea adhibere conuenit. Vtrorūque enim vſus oportunitis, itēque negligentia, magnam differētiā habet.

B Eſt autē propria & genuina medicinæ deligatio, ex qua *Deligatio.* ger opē ſentit. Maximè autem proſunt duo hæc, quibus vtendum eſt, cōprimere videlicet vbi oportet, & remiſſè deligare. *Duo quæ* Iuxta horæ verò tempus, quando integrè oporteat & nō, *his proſūt.* videndum eſt, vt neque debili, neque fortiore alterum horū vtāris. Concinnas autem deligationes ad ſpectaculum comparatas, & nihil iuuantes, reprobare oportet. Onerofæ enim ſunt, & omnino petulantes, ſape verò etiam damnum dedunt. Querit autem æger non ornatum, ſed auxilium. Cate- *Seſtiō, v-* rorū in chirurgis quæ per ſeſtionem aut vſtionem ſiunt, ve- *ſtiōque.* locitas ac tarditas æqualem laudem merētur. Eſt enim vtriuſque vſus. Nam in quibus per vnicam ſeſtionem chirurgia abſoluitur, velocem diſſeſtionem facere oportet. cū enim contingat eos qui ſecantur dolere, id quod dolorem affert, *Celeritas* quā minimo tempore adēſſe conuenit, quod ipſum contin- *& tarditas* get veloci ſeſtione facta. Vbi verò multas ſeſtiones, fieri ne- *vbi adhibē* ceſſe eſt, tarda chirurgia vtendum eſt. Velox enim continuū *da eſt.* & multum dolorem inducit. Tardus verò & intermittēs, requiem aliquam his qui curantur exhibet. Idem de inſtrumē- *Miſſio ſan-* tis quoque dici poteſt, Gladiolīs enim acutis ac latis vtī, non *guinis vbi* in omnibus ſimiliter præcipimus. Nam partes quædam ſunt *& quando* corporis, quæ celerem ſanguinis fluxum habent, & non faci- *facienda.* le eſt eum ſiſtere. Tales autem ſunt varicēs, & quædam aliæ venæ. Itaque in talibus anguſtas ſeſtiones facere oportet, neque enim poſſibile eſt, vt fluxus in his ſiſtatur. Conducit autem aliquando à talibus ſanguinis detractiōem facere. At verò ad locos non periculofos, & circa quos non tenuis eſt ſanguis, latioribus gladiolis vtendum eſt: ſic enim ſanguis *c* prodie

Cucurbitu-
larum modus.

Cum locus
cucurbitu-
larum admo-
re aperit quid
agas.

captatio ve-
narum bra-
chij.

prodierit, aliter nequaquam. valde autem turpe est non con- D
tingere à chirurgia quod velis. Cucurbitarum porro duo
modi commodi existunt. Quando enim fluxus procul ab ap-
parente carne compactus fuerit, circulum ipsius breuem esse
oportet, ipsamque non ventrosam, sed prolixam parte ad
manum vergente, non grauem. Quæ enim talis est, in dire-
ctum trahet, & serosos humores separatos ac distantes pro-
be ad carnem attrahet. Maiore autem dolore per carnem
disperso, in reliquis quidem consimilem cucurbitam esse o-
portet, sed circulum magnū. Sic enim ex plurimis partibus
id quod dolorem facit educere comperies, ad locum conue-
nientem. Neque enim magnum esse circulum putat, si non
ex pluribus locis caro comprehendatur ac contrahatur. At si E
gravis sit, ad supernos locos repit, infernè autem magis de-
tractionem facit, ut sepe morbi relinquuntur. Lati itaque cir-
culi, vnà cum incumben- tibus fluxionibus, & longè distanti-
bus à supernis locis, multa simul attrahunt de alia carne. Cō-
tingit igitur humiditatem inde detractam, apponi collecto
infernè sub cucurbita seroso humori, & quæ quidē infestāt,
relinqui: quæ verò nihil molestant, detrahi. Magnitudinem
porro cucurbitæ quæ cōmoda sit, iuxta corporis partes qui-
bus admo- vere oportuerit, coniectare oportet. Vbi verò sca-
rificationem subter cucurbitam adhibere velis, sanguinem
scarificandorū locorum conspicuum esse oportet, aliàs neq;
circulum attractum scarificare ac pertūdere oportet. Debi-
lior enim est caro loci dolore affecti. Scalpris autem incur- F
uis, in summo non valde angustis vtendum est. Aliquando
enim serosi ac saniosi humores viscosi ac crassi veniunt: pe-
riculum igitur est, ne in fissuris subsistent, vbi arctæ fuerint
incussæ. Porro venas in brachiis, funiculorum apprehensio-
nibus constingere oportet. Caro enim contegens in multis
non prohe coaptata est venæ, vbi enim lubrica fuerit, caro,
non cōtingit sectiones vtrorumque iuxta se ipsas fieri. Nam
venam contactam insufflari contingit, & sanguinis fluxum
impediri. multis verò etiam propter hoc pus congregatur.
Quapropter duo nocumenta talis chirurgia inducit, secto
quidē dolorem, secanti verò multam ignominiam. Idem
in omnibus venis fieri præceptum est. Hæc quidē igitur ne-
cessaria sunt in officina medica instrumēta, & circa quorum
vsum

A vsus artificiosus esse oportet addiscētem. Volsellis autem Volsellz.
tum dēitum, tum vuarum, quilibet vti potest. simplex enim
vsus ipsorum esse videtur. Caterum de tuberculis & vlceri-
bus quæ maiorum morborum sunt, amplius videndum est.
Tubercula equidem deprehendere & dissoluere posse, maxi-
mè artificiosus habetur, itēq; collectiones ipsorum impe-
dire. Consequens est, ea in conspicuum & quā breuissimū
locum contrahere, & compagem ipsam æqualem per totū
tuberculum facere: vbi enim inæqualiter se habuerit, pericu-
lum est vt rūpatur, & vlcus agrè curabile reddatur. ex æqua-
re itaq; oportet similiterq; totū maturū facere & neq; prius
diducere, neque sinere vt sponte rūpatur. Quæ verò maturū

B facere æqualiter possunt, in aliis libris relata sunt. At verò vl Vlcera quæ
cera quatuor vias habere vidētur. Vnā in profundū, hæc au-
tem sunt fistulosa, & quæ sanie plena sunt, ac intus excauata.
Alteram in altum, quæ videlicet carne superexcreſcunt. Ter-
tia via est in latitudinē, atq; hæc sunt quæ appellantur serpi-
ginosa. Quarta via est quæ sola secundum naturam motus
esse videtur. Carnis itaque calamitates hæc sunt, omnes autē
communem rationem habent ad hoc quod ipsis conducit: &
signa quidem horum in aliis relata sunt, itēq; quæ vtendū
sit curatione, per quæ autem concretum dissoluatur, simili-
térq; id quod carne excreſcente repletum, aut cauum factum
est, aut quod in latitudinē iter fecit, de his omnibus in aliis
scriptis nostris abundè dictū est. A mplius verò de Cataplas-
matis sic res habet. Linteorum quæ imponuntur ac indūtur

C alicubi in morbo, vsus exactus esse videtur, & est sanè vlceri
conueniēs linteolorum impositio. Verū cataplasma se per
ambitum vlceris vtaris. Nam hīc vsus cataplasmatum & ar-
tificiosus est, & multum prodesse potest. Videtur enim vlceri
opitulari vis eorum quæ circumponātur. Linteum autē con-
terendum est ac emolliendum. Verū partibus extra vul-
nus circumſcriptis cataplasma prodest. Talem igitur ipsorū vsus
esse oportet. Porro de temporum occasionibus, quando sin-
gulis horum vtendum est, & quomodo prescriptorum vires
condiscere oporteat, in presens relictum est. Talia enim lon-
gè præstātissima in studio Medicinæ sunt, & procul in arte
iam progressi existunt. His consequens est chirurgia vulne-
rum in militia acceptorū, circa extractionē telorum. Nam ratio.

Vlcera vul-
nerū mu-
tilaturatio.

Quæ præ-
termittat,
perpende.

Militarium
vulnerū cu-

Hippocratis Liber

in vrbis conuerſationibus modicus horū vſus exiſtit. Ra-
ro enim per omne tempus ciuiles ac hoſtiles expeditiones
ſiunt. huiusmodi autem ſape ac frequentiffimè circa exter-
nas militias fieri ſolent. Qui igitur hac chirurgia vti volet,
eum militare oportet, & externos exercitus ſequi. Sic enim
exercitatus fieri poterit ad eiufmodi vſum ac neceſſitatem.
Quod verò circa hæc artiſcioſiſſimum eſſe mihi videtur, re-
feretur. Etenim ſigna exquirere ac inuenire telorum in cor-
pore exiſtentium, maxima artis & chirurgiæ huc pertinen-
tis pars exiſtit. Vbi enim hoc cognitum fuerit, non relinqui
poſteſt vulneratus ex ignorantia neglectus, quum non conue-
nienter tractetur. Solus autem is qui ſignorum expertus eſt
hanc chirurgiam ritè aggredietur. Verùm de his omnibus E
in aliis ſcriptum habetur.

Signa inhe-
rentium te-
lorum.

H I P P O C R A T I S

COI LIBER DE DECEN-
TI ORNATV, IANO COR-
NARIO MEDICO PHY-
SICO INTER-
PRETE.

*

Disciplina
nulla pro-
batur, niſi
quæ ad vi-
tam huma-
nam facit.

ON ſine ratione faciunt, qui ſapien-
tiam ad multa vtilem eſſe præten-
dunt, eam videlicet quæ inter homi-
nes exiſtit. Multæ enim ad ſuperſuâ
curioſitatem factæ apparent, dico
autem eas quæ de nulla re vtili diſ-
ſerunt. Aſſumi autem vtique poſ-
ſunt etiam harū partes ad illas, vel
propterea quod neque ocioſitas eſt,
neque malitia. Ocium enim & ignavia malitiâ quærun-
t, & ad eam diſtrahuntur, vigilantia verò & mens ad aliquid in-
tentata, trahunt ad ſe quid eorū quæ ad vitæ honeſtatē perti-
nent, etiam ex diſputationibus ni hil vtile tractantibus. Gra-
tior

- A** tiosior est enim sapientia, & ab aliis quibusdā in artem constituta, artem videlicet ad parandū honestum ornatū ac opinionem. Omnes enim non cum turpi lucro & turpitudine consistunt. Et illis methodus quaedā est artificialis quæ operatur: quod si non innocēter fiat, raptores sunt. adolescentes enim in ipsos incidunt, verum in vigore constituti, propter verecundiam, videntes ipsos idiotas ducunt. Senes verò propter amarulentiam, legislationē in ipsos cōstituunt, ex ciuitatibus videlicet expulsionem. Hi enim sunt qui fora frequentant, ruditate ac inscitia sua imponentes, & in circulis ciuitatum versantes. Cognouerit autē quis ex vestitu & aliis lineamentis. Quamuis enim fuerint splendide ornati, multo magis fugiendi sunt, & à cōspicientibus odio habendi. Qui verò cōtrario modo se gerunt, frugi homines iudicādi sunt, quibus nō est excogitatus apparatus, neque superflua curiositas. Ex vestitu enim cognosces, & decenti in ipso ornatu ac frugalitate, non ad superfluitatem parato, sed magis ad bonam opinionem, & meditationem, animūq; intra se compositum, & ad profectiōē. Imò quocunque vestitu ac ornatu, tales sunt minimē diffuentes, non curiosi, amarulenti ad occursus & obuiam itiones, appositī ad responsiones, graues aduersus resistentes, ad sui similes solertes, & familiares, ac affabiles, temperati ad omnes, ad seditiones taciturni, ad tacendum animo obfirmato & continētes, ad tempus appositī, & ad occasionem arripiendā accommodati, ad victū frugales & cōtenti, patientes ad temporis expectationem, ad sermones expediti, omne demonstratum proferentes, suauiloquentia vtentes, gratiis affecti, & gloria horum omnium corroborati ac fortificati, ad veritatem ac demonstrationē audentes ac confisi. Principalissimum quidem igitur horum omnium prädicatorū est. Natura. Nā si hæc affuerit his qui artibus animū applicant, per omnia prädicta penetrare poterunt. Incognita enim vtilitas, tum in sapientia, tum in arte adhibita, ad principium capiendum edoceri potest. Natura autem defluit & confunditur cum sapientia, ad cognoscendum ea quæ ab ipsa natura facta sunt. Etenim in vtrisque sermonibus multi conuieti, nullatenus vtrisque rebus vsi sunt ad demonstrationem. postquam igitur quispiam ipsorum expenderit ad veritatem ea quæ retulimus, nullatenus natura

Artes quæ
probandæ.

Dux natura
in cunctis
est.

bona ipsis procedent. Comperiuntur itaque hi non confin- D
 li cum illis via progressi, quapropter denudati, omnem in-
 duunt maliciam ac ignominiam. honestus est enim ex opere
 Quid ars. quod quis edoctus est sermo. Quicquid enim artificiosè fa-
 ctum est, ex ratione prolatus est ac productum. Quicquid autè
 artificiosè dictum est, non autem factum, methodi inartificia-

Persuasio
 in his peri-
 culosa.

Cognitio
 vera quid
 faciat.

Medicus
 philosophus
 est deo æ-
 qualis.

Sapientia
 qualis.

Medicus
 deos potis-
 simum co-
 lit.

lis demonstrantium existit. Nam putare quidem non autem
 facere, ignorantia & inartificialitatis signum est. Opinio enim
 maxime in medicina in crimen vertitur eam adhibentibus;
 his vero qui ea in se vti sunt, perniciem affert. Etenim si sibi-
 ipsis in sermonibus persuaserint, & opus ex disciplina se sci-
 re putauerint, quemadmodum aurum adulterinum in igne
 iudicatum, tales se ipsos esse demonstrant, quanquam talis E
 prædictio nihil commouet ad prudentiam eos qui sunt eius-
 dem generis quod autè rectus sit finis, cognitio manifestum
 facit. Tempus porro etiam artem facilem ac peruiam facit,
 aut in cõsimilem viam incidentibus processus manifestos fa-
 cit. Quapropter singula prædicta suscipere oportet, & sapien-
 tiam transferre ad medicinam, & medicinam ad sapientiam.
 Medicus enim philosophus, est deo æqualis. Neque enim mul-
 ta est inter ipsas differentia. Nam omnia quæ ad sapientiam
 requiruntur, insunt in medicina; argenti contemptus, reue-
 rentia, verecundia, habitus submissus, autoritas, iudicium,
 quies, obuiam itio, munda, doctrina, cognitio ad vitam vti-
 lium ac necessariarum purificationum, alienitas à mercimoniis,
 alienitas à superstitione, præminentia diuina. Habent enim F
 quæcunque habent ad coercendam intemperatiam, inscitiam,
 avaritiam, concupiscentiam, rapinamque ac impudetiam. Hæc
 enim est cognitio accedentium, & usus eorum quæ ad amicitiam
 pertinent, & quomodo ad liberos, ac quæcunque res se gerere
 oporteat: quatenus igitur cum hac societate habet, sapientia
 quodam est. Nam & plurima ex his etiam medicus habet. Etenim
 scientia de diis vel maxime animo ipsius implexa est. Etenim
 in aliis affectionibus, & in symptomatis accidentibus, medi-
 cina erga deos valde reuertetur se habere cõperitur. Medici
 vero deis concedunt. Non enim est potentia in ipsa redun-
 dans. Nam & hi multa quidem aggrediuntur, multa vero etiam
 per se ipsa ipsis superantur. Quæ vero nunc possidet Medici-
 na, hinc exhibebit. Quæ enim via ipsius sit in sapientia, ha-
 ætenu

A ſtenus dictum eſt. Nam & illis iſtis hoc modo ſe res habet.

Quæ verò putat, & cõſentitur ac proſitentur, ſic habet. Quæ *Medicine
viz partel-
ve.*

circa corpora adſunt & adueniunt, quæ ſanè per omnè iſſam
artem procedunt, dum illa transformantur aut tranſmutan-
tur. Quæ itè per chirurgiã ſanant. Et quæ auxiliis & mede-
lis aut viſtu curantur. Summa verò horum omniũ tendat ad
horum cognitionè. Quum igitur relata omnia tali modo ſe
habeant, cõuenit vt Medicus comitatè quandã ſibi adiunctã
habeat. Auſteritas enim & ſanis, & agris, difficilè acceſſum
præbet. Maximè verò adſeruare iſſum ſeipſum conuenit, vt
ne multas corporis partes oſtendat, neq; cum imperitiis mul-
ta fabuletur, ſed neceſſaria. Hoc enim violentia eſſe conſue-
uit, ad curationis prouocationè. Facere autem nihil horum

B debet valde curioſe, neq; ex imaginatione. Hæc verò omnia
conſiderato, quo tibi præparata ſunt ad abundantiam, prout
opus fuerit. Sin minus, iſtante neceſſitate ſemper penuria
fuerit. Procurare autè oportet hæc in medicina, cum omni
ſubmiſſiõe: de frictione, & illitione, & perfuſione, ad manuũ
concinnitatè: de linamētis vuliis, de ſpleniis, de ligamētis, de
his quæ pro temporis cõſtitutione requiruntur, de medica-
mentis ad vulnera, & ocularia, & ex his ea quæ ad ſingula
genera pertinent: quo tibi præparata ſunt & iſtrumenta, &
machinæ, & cõſequenter ferrum. Nam in his penuria detri-
mentofa eſt, & artem mancã facit. Sit autem tibi alter appa-
ratus ſimpliciter ad peregrinationes iſtructus, ad manus

C promptus. Expeditiſſimus autè per methodi rationè. Neque
enim fieri poteſt vt medicus omnia percurrat. Firma item
memoria teneto medicamēta, & ſimplices facultates, & de-
ſcriptas, ſi modo tales extant. Sint & in memoria tibi mor-
borum curationes, & harũ modi, quotupliciter & quomodo
in ſingulis ſe habent. Hoc enim principiũ eſt in Medicina, &
medium, & ſinis. Præparata quoque tibi ſint malagmatũ ge-
nera ad ſingulos vſus. Potiones quæ incidere poſſunt, ex de-
ſcriptione præparatæ iuxta genera. In prõptu ſint & quæ ad
medicationem pertinet ad purgationes, ſumpta de locis con-
gruis, & parata eo quo cõuenit modo, iuxta genera, & magni-
tudines, ad vetuſtatem ferendã curata. Recentia verò iuxta
temporis occaſionè: & alia iuxta rationè. His autè tibi præ-
paratis hoc commodi erit, vt vbi ad agrotum introieris, ani-

*Medico
quid obſer-
uandum.*

*Quæ potiſ-
ſimum cu-
ret.
Iſtrumen-
ta medico
in promptu
eſſe debet.*

*Potiones in
prõptu ha-
bendæ.*

Hipp. De Decenti Ornatu.

Quid præ
cogitandū.

Quæ præ
stare de-
beat medi-
cus.

Medicus
ægros cre-
bro inuisi-
re debeat.

Culpa ægro-
tantiū me-
dicis sæpe
adscribi so-
let.
Habitatio-
nes languē-
tiū pro va-
rietate mor-
borum eli-
gēdæ sunt.

mo incertus nō sis, quum appositè habeas singula ad id quod D
faciendum est. Antea verò hoc cognitū habeas quod facere
oportet, quàm ad agrum ingrediaris. Pleraque enim neque
ratiocinatione, sed auxilio rerū opus habent. Itaq; euentum
ex experientia prius discernere oportet. Est enim hoc glo-
riosum, & facile cognosci potest. In ingressu verò meminis-
se cōuenit & selsionis, & habitus submissi, amictus compo-
siti, autoritatis, breui loquentiæ, vt nihil cū p̄turbatione fa-
cias, assellus, diligentia, responsionis ad ea quæ occurrunt, &
ad tumultus sientes cōpescendos, cōstantiæ apud te ipsum, in-
crepationis ad turbas castigandas, promptitudinis ad mini-
steria. Et ad hæc memor sis primi apparatus. Sin minus, reli-
qua citra errorē fiant, quæ ad promptitudinē parandā præ E
cipiuntur. Ingressu vtere frequenter, visita diligentius, his
quæ à deceptis per errorem fiunt occurrēs, vt mutantur. Fa-
cilis enim cognosces, simulque expeditior eris. Instabilia
enim sunt quæ in humidis cōsistunt. Quapropter etiā facile
& à natura, & à fortuna transmutantur. Neglecta enim ea
quæ circa temporis occasionē administrare oportebat, im-
petu suo progressa occupāt ac perimunt. Nō enim est quod
opem ferat. Multa enim sunt quæ simul mali aliquid fa-
ciunt. Nā quod singulatim iuxta consequentiā fit, magis op-
portunum & frequētius est. Obseruare autē oportet a grotō-
rum quoq; peccata, per quæ multi sæpe mentiti sunt in assu-
mendis his quæ ingerēda exhibētur, postquam exosas potio-
nes non accipientes, aut pharmacis datis, aut alia curatione F
adhibita, perempti sunt. Et factū quidē hoc non ad ipsorum
confessionem vertitur, verū Medico culpa imputatur. Cō-
siderare verò oportet etiā decubitus, quosdam ex ipsis iuxta
anni tēpus, quosdam iuxta genera. Quidā enim in altis sedi-
bus, quidam in subterraneis ac tenebrosis decumbunt. Stre-
pitus quoque & odores, maximē vini, deterior enim hic est:
fugere ac transmutare oportet. Et omnia hæc facere placi-
de, expedite, cum ministerio, ita vt pleraq; ægroto occultes,
& hilari ac sereno vultu ipsum consoleris: quo à suis illū cu-
piditatibus auertas, simul cū amarulentia & cōtraria instan-
tia increpando, simulque cum cōmonefactione ac dexterita-
te suscipiendo ac cōsolando, nō tamen vt quicquam futuro-
rum aut præsentium ipsis indices. Plerique enim ob hanc
causam,

A causam
tam
aute
non
to au
ea qu
uall
proc
est, v
quib
tupe
B n
his q
bent
in sa
cum
amid
Qu
tur. I
liber
sint,

H

C

natio
sensu

A causam, in vtranlibet partem compulsi sunt, propter relativam videlicet prædictionem præsentium aut futurorum. Sit autem ex discipulis aliquis præfens, qui instet ut præceptis non amarulente vtatur, & quod mandatū est, faciat. Deligito autē ex ipsis eos qui iam in arte progressum fecerūt, quod ea quæ vtilia sunt addant, aut secure offerant, ut & in intervallis nihil te lateat. At verò imperitis nunquam quicquam procurandum cōmittes. Sin minus, eius quod male factum est, vituperium in te recidet, si non ambigūe res habeat, ex quibus id quod recta methodo tractatum est, procedet, & vituperationem tibi nō afferet. Sed & quod factū fuerit, ad genus referetur. Proinde omnia hæc prædico in his quæ sūt, his quibus ea cognovisse propositum est. His igitur ita habentibus, ad bonā existimationem ac decentem ornatum, & in sapientia, & in medicina, & in aliis artibus: oportet medicum distinctis partibus, de quibus diximus, semper vtrisque amictum, ea cōservare ac custodire, & tradere ac facere. Quum enim apud omnes homines incluta sūt, ac cōservantur. Et qui per ipsa procedunt, celebres sūt à parentibus. & liberis. Et si quidam ipsorum non multa cognitione præditi sūt, ab ipsis tamen rebus ad intelligentiam deveniunt.

Quales mi
nistri egro
tis dandi
sint.

HIPPOCRATIS

C COI PRÆCEPTIONES,

IANO CORNARIO ME-
DICO PHYSICO

INTERPRETE.

*

Empus est in quo occasio est, Occasio verò in qua tempus non multum. Medela tempore, aliquādo etiam occasione contingit. Hæc sanè nosse oportet, & non ratiocinationi prius probabili intētum curā aggredi, sed exercitationi cum ratione. Ratiocinatio enim memoria quædam est, quæ componit ea quæ per sensum sunt percepta. Imaginatione enim concepta est eui-
dent.

Tempus
quid.
Occasio.

Ratiocina-
tio.

c s

Qua via
medicopro
cedendum
sit.

Medicus
rudes etiā
sciscitari de
bet.
Quid po-
tissimū ob-
seruādum.

Merces cō

denter. Sensus autem perpeſſus iam delegator est eorū quæ D
ſubiacent ac obueniunt, ad ipſam cogitationē. Qui verò ſen-
ſus ſape mala perpeſſus eſt, & ſuſcepit, quibus, quando, qua-
liter, laſus ſit obſeruans, & in ſeiſpſum reponens recordatur.
Collaudo quidē igitur etiā ratiocinationem, ſi quidē ex for-
tuita occaſione initium faciat, & delationem in morbum ex
apparentibus perſequatur. Si enim ex his quæ palām perſi-
ciuntur, ratiocinatio initium fecerit, in mētis potentia eſſe
comperitur, ita vt ipſa ab alijs ſingula aſſumat. Proinde ſta-
tuendum eſt naturā à multis ac omnigenis rebus moueri ac
doceri, ita vt violētia quādā ſubſit. Mens autem vbi ab ipſa
accepit, velut dixi, poſtea ad veritatem perducit. Si verò non
ex euidētī aggreſſione, verūm ex probabili rationis ſigmen- E
to, ſape grauem & moleſtā inuehit affectionē. Tales autem
inuiā viā arripiūt. Quid enim tandē erat mali, ſi mercedē au-
ferrent hi qui medicinæ opera malē adminiſtrant? Nūc ve-
rò ægrotis qui extra culpam ſunt, non ſufficiens eſſe appare-
violētia morbi, niſi Medici quoq; imperitia accedat. Et de
his quidē hæc dicta ſatis ſint. At his quæ ex ſola ratione perſi-
ciuntur, ſui nō datur; verūm his quæ ex operis indicatione.
Fallax enim eſt & ad errorem procliuiſ affirmatio, quæ ſit
cum garrulitate. Quapropter in vniuerſum his quæ ſunt,
inhærere oportet, & circa hæc vel maximē verſari, ſi quis fa-
cilē ac minimē delinquentē habitū, quem ſanē Medicinam
appellamus, ſibi comparare volet. Valde enim magnā vtili-
tatem afferet, tum egrotantibus, tum horū artiſticiſ. Non F
tamen cunctādum eſt & ab idiotis inquirere, ſi quid cōferre
viſum fuerit ad curationis occaſionē. Sic enim arbitror vni-
uerſam artē cōmonſtratam eſſe, eo quod ex vnoquoque ſiue
obſeruatio facta eſt, & cōſonantia in idē cōcurrerit. Attende
re igitur oportet fortuitæ occaſioni, quæ plerunque ſe offert,
atque hoc cū vtilitate ac leni progreſſione potius, quā cū
promiſſione, & excuſatione ea quæ ſit cum actione. Vtilis eſt
autem & variā prædeſtinatio eorū quæ ægroto offeruntur.
Non enim aſſeuerare oportet, quod aliquid ſolū exhibitum
proderit. Omnes enim affectiones, propter multas caſuū cir-
cunſtantias ac mutationes, mora quādā diutiore adharēt. Et
hoc ſanē admonitione opus habuerit, ad diligētē cōſidera-
tionem faciendā. Si enim à mercede inceperis; cōducitenim
hoc

A hoc vniuerso negotio: agroto quidem huiusmodi cogitationem inducis, quod videlicet non ipso relicto abibis. Si verò non pacisceris, quod ipsum negliges, & de quibusdā in rem præsentē nō admonebis. Curare igitur oportet de cōstituentā mercede. Inutilem enim esse putamus eiusmodi agroti ipsius cogitationē, multò autē magis in morbo acuto. Morbi autē celeritas temporis occasionē non præbens ad reuersionem, nō impellit bonum Medicū ad quærendū suā commoditatem, sed vt magis existimationis suæ rationē habeat. Itaque tūc melius est vt seruatis exprobet, quā vt letaliter affectos, præconturbet. Quāquam aliqui agroti id expectant, hospitij ius, & facilem mali depulsionē producētes, digni quidē qui negligātur, nō tamen qui affigātur. Quapropter his te meritō oppones, cum bolidis iactu in maris turbati fluctibus iter facientibus. Qui enim bonus Medicus est, is per Iouē fide magis quā duricia medetur. Quare in principio totā affectionē indagare oportet, & quadā suggere cōducuntia ad curationē, curatēq; agrotum, & non negligere. At verò remunerationis exigēdæ acerbitatē, absque præparante ad disciplinam cupiditate, hortor vt ne valde inducas, sed & ad opulentiam & facultates respicias. Quādoque verò etiam gratis cures, ita vt gratitudinis memoriam potiore quam præsentē existimationē auferas. Si verò occasio ferendæ opis se obtulerit, & peregrino, & egeno, maximē talibus opituleris. Si enim affuerit erga homines amor, adest etiam C anior erga artem. Quidā enim agrotantes vbi perceperunt affectionē circa se nō esse in tuto, per Medici probitatem ac mansuetudinē gloriantur sanitati restitutos se esse. Laudabile est autē, agrotum quidē curam gerere, gratia sanitatis: sanorum verò curam suscipere, ea gratia vt sine morbis degant. Sed & sanorum cura habenda est, gratia boni ac decori ornatus. Qui igitur in profundo ignoratiæ artis versantur, prædicta minimē perceperint. Nā hi quum sint non initiati, miserabilesque ac subito exaltati: fortunæ tamē indigi, a diuitibus quibusdā, ex angustijs remissionē acquirunt. semperque ob opera gloriantes, & in deterius dilabentes deliciantur, artis sinceritatē negligentes, ob quam bonus Medicus, qui ab artis cōiunctione socius artis appellatur, in vigore esse possit. Hic autē medelas citra delictū faciliē perficiēs, nihil

*Situenda
medico.*

*Gratis non
nūquam cu
randum.*

*Quid ma-
lus medi-
cus agar.*

Hippocratis

Languētis
cupiditas.

Medici plu-
res cur con-
uocandi.

Vt bene
speret hor-
tandus æ-
grotus.

nihil horum transilierit, non præ facultatis inopia. Non enim infidus est velut in iniustitia. Nam ad curationem hi non accedunt, vbi affectionem perniciosam esse vident, vitantes aliorum medicorum superinductionem, laudantes agrotos propter prauum auxilij odium. At agrotantes afflicti nati in vtraque improbitate, eo quod potiori in arte curationi seipsos non commiserunt ad finem vsque. Remissio enim morbi alicuius magnum agroto refugium præbet. Quapropter sanam affectionem cupientes, eundem vsum semper admittere non volunt, medici varietati se assimilantes. Sumptuum equidem opulentia agroti carent, morum improbitate adorantes, & ingrati fientes. Quum autem consequi possunt vt ditentur, de mercede assueuerant affirmant, sani esse volentes, quæstum nimirum ex vsura, aut agricultura affore producentes, & postea de ipsis quæstum facere negligentes. Et de huiusmodi quidem declaratione hæc sufficiat. Remissio enim & intentio agrotantis, medicam administrationem requirunt. Nec vero indecore se ille geret medicus, qui in rei præsentis angustia circa agrum aliquem, & imperitia tenebras offundere, alios quoque accersere iusserit, quod ex communi cõsideratione, res circa agrum inquirantur ac cognoscantur, & illi cooperatores fiant ad auxilij ferendi facultatem. Nam in afflictionis assiduitate, augescente affectione, ob consilij inopiam, plurima ad rem præsentem effugiunt. In eiusmodi igitur temporis occasione considendum est. Nunquam enim ego tale quid decerno, quod ars ipsa indicat. Et de hoc nunquam contendere oportet affirmando, ac mutuis inter se cõuiciis decertando. Hoc enim iure iurando affirmare possim, quod Medici ratiocinatio nunquam alteri inuidere poterit. Imbecillis enim hoc modo apparuerit. Sed hæc magis expeditè faciunt hi, qui circa forensia negotia ac quæstus versantur. Quanquam neque falso hoc cognitum fertur, quod in omni copia, inopia inest. At verò cum his omnibus magnum signum substantiæ artis apparuerit, si quis rectè medicans, ab eiusmodi compellatione non destiterit, iubens agrotos mente non turbari, in eo quod ad salutis tentus peruenire gestiunt. Hoc enim non inutile esse ducimus, & hoc sanè præcipiens non peccabit. Ipsi enim agroti propter dolorificam affectionem desperantes, seipsos vita exuunt.

Qui

- A Qui verò ægrum sibi cõmissum habet, si artis inuēta demon-
strauerit, conseruans non mutans naturam, præsentē auferet *iuscīa na-*
remuneratōnē, aut contrā, fidem suam statim amittet. Ho- *tura quæ-*
minis enim bonus habitus natura quædam est, quæ motum *dam est.*
non alienū ex natura acquisiuit, sed valde congrua est, & spi-
ritu, & calore, & humorū concoctione vndiquaq; & vniuersa
victus ratione, & aliis omnibus cõposita ac constructa: si non
aliquis ex natiuitate, aut ab initio defectus fuerit. Si verò et-
iam quis fuerit, is si exilis est, conandū est vt subiectę nature
assimiletur: præter naturam enim est id quod imminutū est,
etiam per tempus. Porro fugienda est & frictio per lintea su-
daria, propter parādā medendi autoritatem. Itēmq; odor
curiose ascitus. Propter multā enim peregrinitatē, in calum-
niam incidēs: propter modicā verò, decentem ornatū con-
sequeris. In parte enim dolor modicus: in toto, multus. Gra-
titudinem autem quā hominibus cõplaceas, nō tollo. Digna
enim est medico præsidio. At verò appositionis per instrumē-
ta, & indicationis eorū quæ significant, & eiusmodi rerū me-
moriā adesse oportet. Si verò etiā vulgi gratia velis disser-
tationem ad audiendū te facere, nō valde gloriōsē id captes:
non tamen cum testimonio ac ostētatione poetica. Impoten-
tiam enim industrij laboris ostēdit. Auerfor enim ad alium
vsum trāsserri industriā cum labore partā, quæ propterea
in seipsa sola gratiosæ sectæ electionem habet. Consequeris
enim instar fuci promptā cum comitatus deductione elatio-
nem. Optanda est & eiusmodi dispositio quæ aliena sit ab eo
quod quis grandis iam natu discat. Hoc enim præsentīū qui-
dē nihil perficit, absentīū verò tolerabilis memoria existit.
Fit itaq; omnia tentans infortuniū, cum recēti pernicie, quæ
negligit decorū, & in præfinitis terminis, & in professione, &
in maximis iuramentis deorum gratia factis: dum Medicus
præest morbo, cum assidua lectione, instructionēque imperi-
torum fugitiuorū, ita vt sermones translatiuos imitetur, qui
etiā antea quā in morbo incertus animo esset, collecti fue-
runt. Taliū igitur vbi etiā præfectus essem, non sanē in colle-
ctitia curatione id facerē. Verū cōsidenter auxiliū poterē.
Cognitionis enim decoræ scientia in his dispersa est. Quum
igitur hi necessariō sint inscij ac imprudentes, hortor eos vt
commodam habeāt exercitationem, post dogmatum cogni-
tionis

Frictio.

Hippocratis Liber

tionis penuriam. Quis enim multifidam dogmatum sectio-
nē se verē cognoscere posse sperarit, citra exercitationis con-
stantiam? Quapropter hoc admono, vt dicentibus quidem
attendant, facientibus autem incumbant, & contractā victus
rationem non diu præscribant. Aegrotātis enim diuturnam
concupiscentiam erigit indulgentia quoque, in morbo diu-
turno. Si quis cæco animū aduertat, velut res magni timoris
cauendus est, & gratia desperanda, per quam vnitas constat.
Aeris repentina turbatio vitanda est. Vigor ætatis omnia ha-
bet gratiosa, Decrepita verò ætas, vice versa. Obscuritas lin-
guæ non satis clara sit, aut propter affectionem, aut propter
aures, ita vt priusquam priora enunciarit, alia adiciat: aut
priusquā id quod mente concepit dicat, alia insuper cogitet.
& quæ quidem citra affectionem visibilem appellatam, con-
tingit linguæ obscuritas, his maximè qui artium studio te-
nentur, accidit. Aetati etiam quum parū est aliquando sub-
iectum, valde magna vis inest. In morbo trāquillitas, longi-
tudinem significat. Iudicatio verò est morbi exolutio. Parua
causa medelis exoluitur, nisi quid circa locum principalem
affectum fuerit. Quandoquidē affectio per consensum à tri-
stitia inducta vexat, quidam sanè ex alterius consensu vexan-
tur. Vociferatio affligit. Fortis laboris studium subterfugen-
dam est. Maritimus locus ad sanitatem commodus est.

Vigor æta-
tis.

Lingux
obscuritas
vnde.

repleti quid

Quæ vexat
ægrotum.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE NATURA HOMINIS, IANO CORNA- RIO MEDICO PHYSICO

INTERPRETE.

VICVNOVE de natura humana amplius
differentes audire consuevit, quā eius ad
medicinam pertinet, huic non est commo-
dum hunc meum sermonem audire. Ne-
que enim omnino ex toto aerem dico ho-
minem esse, neque ignem, neque aquam,
neque terram, neque quicquam aliud, quia non manifestum
est

A est vnum in homine esse: sed volentibus tamen hæc dicere permitto. At verò talia dicentes, mihi non rectè repi cognoscere videntur. Sententiam enim eandem omnes ineunt, verum non eadem dicunt, sententiæ tamen epilogum eundem faciunt. Aiunt tamen vnum quid esse, quodcumq; tãdem est, & id ipsum esse vnum ac totum, iuxta nomina autè non consentiunt. Etenim alius ex ipsis aerem esse, hoc vnũ ac totum dicit, alius ignè, alius aquam, alius terrã, & addit vnusquisq; ad sermonè suum testimonia ac signa quæ nullius momenti existunt. Quia enim eadem sententia omnes vtuntur, dicunt autem non eadem, manifestum facit quòd neque cognoscunt ipsa: quod ex eo vel maximè quis cognouerit, qui ipsorum dis-

Sententiæ variz de hominis natura.

Bisceptionibus interfuerit. Nam cum iidè viri inter se disceptant, iisdem auditoribus presentibus, nunquam ter consequenter idem homò vincit in eodem sermone, sed modò hic, modò alius superat; cuiusque fuerit lingua maximè fluida ac populo grata. Atqui iustum erat, vt is qui de rebus se rectè cognoscere pronuntiaret, semper sermonem suum victorem statueret, si quidem vera cognosceret, ac rectè sentiret ac iudicaret. Verum huiusmodi homines vidètur mihi seipsum oppugnare in verbis sermonum suorum, præ stultitia, & Melissi

Melissus.

At verò ex medicis quidã dicunt, quòd homo sanguis solùm est, alij ex ipsis bilem aiunt hominè esse, aliqui pituitã, epilogum autem & ipsi omnes eundè faciunt. Vnum enim quid

Medicorũ opinio.

Cesse dicunt, quodcumq; cuiq; ipsorum nominare visum est, & id ipsum vnum existens, speciè ac vim transmutare, coactum à calido ac frigido, fieriq; & dulce, & amarum & album, & nigrum, & omnigenũ quid aliud. Mihi verò neq; hæc sic se habere videntur. Plurimi quidem igitur talia quædam, & amplius his proxima pronuntiant. Ego autem dico, si vnũ esset homo, nunquam sanè doleret. Neq; enim esset vnde doleret vnum existens. Si verò etiã doleret, necesse esset & quòd melderetur ac sanaret vnum esse. Nunc verò plura sunt. Multa enim sunt in corpore existentia, quæ quum mutuò præter naturam calisunt & frigesunt, siccanturque & humectantur, morbos pariunt. Quare multæ quidem species morborum sunt, multæque etiam medela ipsorum existit. Atque ego sanè censeo eum qui hominem sanguinem solùm esse dicit, &

Si re vna homo constaret, non langueret. Morborũ causa.

nihil

Hippocratis Liber

nihil aliud, demonstrare debere, ipsum non trāsmutare specie-
ciem, neq; omnigenum fieri, vel saltem horam aliquam ani-
ni, aut hominis ætatem, in qua sanguis solus in homine in-
esse appareat. Verisimile est enim vnum aliquod esse tem-
pus, in quo appareat ipsum in seipso vnum existens. Eadem
censeo etiam de eo, qui pituitam solam esse dicit, & qui bi-
lem. Ego enim demonstrabo ea quæ hominem esse dixerō,
& iuxta receptum morem, & iuxta naturā, quod semper ea
ipsa similia sint, & in iuvene, & in sene, & tempore frigidum
æquē ac calido. Exhibebo insuper signa, & necessitates osten-
dam, per quas vnumquodque augetur ac minuitur in cor-
pore. Primum quidem igitur, necesse est generationem fieri
non ab vno, Quomodo enim vnum existens, aliud quid ge-
nerarit, si non alicui misceatur? Deinde neque generarint, si
non eiusdem generis existentia misceantur, & quæ eandem
vim habeant, neque sanē nobis similia perficerentur. Et rur-
sus, Si non calidum ac frigidum, & siccum ac humidum, mo-
deratē ac æqualiter inter se haberent, sed alterum alterum
multum præcelleret, & fortius debiliore præstaret, genera-
tio fieri non posset. Proinde quomodo verisimile est, ab vno
quid generari, quum neque à pluribus generetur, nisi habue-
rint temperamentum inter se probē conueniens? Necesse
itaque est tali existente natura, cum aliorum omnium, tum
humana, non vnum esse hominem, sed singula quæ ad gene-
rationem eius conferunt, vim quandam in corpore habere, F
eam videlicet, quam contribuerunt. Et rursus necesse est se-
cedere singula in suam ipsorum naturam, homine moriente
humidum nimirum ad humidum, siccum ad siccū, calidum
ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autē & animalium
est natura, & aliorum omnium, generanturque similiter om-
nia, & occidunt similiter omnia. Cōstat enim natura ipso-
rum ex his prædictis omnibus, & definit iuxta prædicta, in
id vnumquodque vnde est compactum secedēs. At verò cor-
pus hominis habet in seipso sanguinem, & pituitā, & bilem
Languoris duplicem, flauam videlicet & nigram. atq; hæc sunt ipsi cor-
pore sunt. poris natura, & per hæc & ægrotat, & sanus est. Sanus equidē
causā. maximē est, vbi temperamentū hæc inter se habuerint mo-
deratum, tum facultate, tum copia, & vbi maximē fuerint
sanus quis. Aegrotas permixta. Aegrotat autem cum horum quid minus aut am-
plius

A plus
omn
rum
vnde
in qu
bo vo
rit an
Rur
nem
neces
ceptu
ro, se
B recep
nē est
& ho
na di
de spe
lem e
Quo
res lin
milit
lida si
intan
cesse
aqua
C vnum
cogno
deder
macu
tione
ris qu
ciarist
ciet ti
spiritu
nec al
ta aut
sent?
hæc o
ex hor

A plius fuerit, aut separatur in corpore, & non fuerit reliquis omnibus contemperatum. Necesse est enim quum quid horum secretum fuerit, & per se steterit, nō solum eum locum vnde secessit, morbidum fieri, sed etiam eum in quo stat, & in quem propter nimiam copiam diffusum est, dolore ac morbo vexari. Etenim quum quid horum extra corpus effluerit amplius quam redundat, euacuatio ipsa dolorē exhibet. Rursus itaq; si idem intus fecerit euacuationem, & transitio nem, & ab aliis secretionem, geminatum dolorem exhibere necesse est, velut dictum est, nempe & vnde secessit, & vbi receptum redundat. Dixi porro, quaecunq; hominem esse dixero, semper demonstraturum me esse, quod talia sint & iuxta

B receptum morem ac opinionem, & iuxta naturā. Et dico sanē esse sanguinem, & pituitam, & bilem flauam ac nigram: & horum primum quidem iuxta receptā opinionem nomina distincta esse dico, & nulli ipsorū idem nomen esse. deinde species iuxta naturā separatas esse, & neq; pituitam similem esse sanguini, neq; sanguinem bili, neq; bilem pituitae. Quo enim modo hæc inter se similia sint, quorum neq; colores similes videntibus apparent, neq; ad manuum tactum similitudo aliqua esse deprehēditur? Neque enim similiter calida sunt, neque frigida, neq; sicca, neq; humida. Quum itaq; intantum inter se discrepent, tum specie, tum facultate, necesse est ipsa non vnum esse, quandoquidem neque ignis & aqua idem sunt. Quod autem hæc omnia non vnum sunt, sed

C vnumquodq; ipsorum vim & naturam suam habet, vel hinc cognoscere licebit. Si enim homini alicui medicamentum dederis, quod pituitam ducit, pituitam tibi vomet, & si phar macum dederis, bilem ducens, bilem tibi vomet. Eadem ratione & bilem atram purgabit, si medicamentum exhibueris quod bilem atram ducit. Quod si ipsi partem aliquā sauciaris, vt vulnus fiat, effluet ipsi sanguis, atque hæc omnia faciet tibi totam diem ac noctem, & hyemē & æstate, donec spiritum in sese trahere potens fuerit, potens autem erit donec aliquo horum congenitorum fuerit priuatus. Congenita autem sunt prædicta. Quomodo enim non congenita essent? Primum etenim manifestum est hominem in seipso hæc omnia semper habere, donec vixerit. Deinde nata sunt ex homine hæc omnia habente. Postea nutrita sunt in ho-

d mine

Hippocratis Liber

mine hæc omnia habente, quæ videlicet ego nunc dico ac demonstrō. Qui verò dicunt, quòd vnum est homo, videntur mihi hoc consilio vti esse. Nimirum quum viderint eos qui medicamenta hauserunt in superpurgationibus interiisse, alios quidem bilem vomentes, alios pituitam, vnumquodq; horum hominem esse putauerunt, quod vidissent his purgatum interiisse. Et qui sanguinem dicunt hominem esse, eodē consilio vtuntur. Nam quum vident iugulatos homines, & sanguinem ex corpore ipsorum effluentem, hunc ipsum animam in homine esse putant. atque his testimoniis sanè omnes vtuntur in sermonibus suis. Atqui primū quidē in superpurgationibus, nemo vnquam mortuus est bile sola purgatus. Verū quum quis pharmacum biberit, quod bilē deducit, primū bilem vomet, deinde pituitā, postea per vim etiam atram bilem, postremū moribundus etiam sanguinem purum vomet. Eadem perpetiuntur à medicamentis pituitam ducentibus. Primū enim pituitam vomēt, deinde bilem flauam, postea atram, moriētes autem sanguinem

**Pharmacū
quid agat.**

purum, & in hoc mox vitam finiunt. Etenim pharmacum vbi corpus intrauerit, primū quidē ducit id quod ex omnibus in corpore existentibus, sibi maximè secundum naturam familiare fuerit, deinde verò etiā alia trahit ac purgat. Quemadmodum ex terra nascentia & in ipsam plantata ac seminata, vbi in terram peruenerint, vnumquodque trahit id quod naturæ suæ familiare in terra existit. Inest autem in terra & acidum, & amarum, & dulce, & salsum, & omnigenum. Primū itaq; plurimum eius trahit in seipsum, quod sibi ipsi iuxta naturam maximè familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua. Huiusmodi sanè quiddam etiam pharmaca in corpore faciunt. Quæcunque enim bilem ducunt, primū meracissimam bilem purgant, postea verò mixtā. Et rursus pituitæ pharmaca, primū meracissimam pituitam ducunt, postea mixtam. Et iugulatis primū quidem sanguis calidissimus & ruberrimus profluit, deinde pituitosior ac biliosior. Porro pituita in homine hyeme augetur. Hæc

**Pituita cur
hyeme vi-
geat.**

enim hyemi maximè secundum naturam conuenit ex omnibus in corpore existentibus. Frigidissima enim existit. Signa autem quòd pituita frigidissima est, hæc sunt. Si enim pituitam & bilem & sanguinem contingere libuerit, pitui-
tam

A tam sanè frigidissimam esse comperies, quâuis viscosissima sit, & per vim maximè post bilem atram trahatur. quæ verò per vim trahuntur, calidiora fiunt, à violentia coacta, sed tamen suprâ hæc omnia, frigidissima esse apparet pituita ex sua ipsius natura. Quòd autè hyems corpus pituita repleat, inde cognoscere datur, quòd homines pituitosissima & spuunt & emungunt hyeme, & tumores laxi albissimi fiunt maximè hoc tempore, itémque reliqui morbi pituitosi. Cæterùm vere pituita quidem adhuc fortis in corpore manet, sed sanguis augefcit. Nam & frigora remittunt, & imbres superueniunt. Sanguis autem iuxta hæc augefcit, ab imbribus videlicet & calidorum dierum tempore. Hæc enim anni pars maximè iuxta naturam ipsi conuenit, vt quæ calida & humida existat. Signa autem hinc colligere licet. Quòd homines Vere & æstate maximè dysenteriiis corripiuntur, & sanguis ex naribus ipsis fluit, & calidissimi ac ruberrimi. At verò æstate sanguis adhuc viget, & bilis in corpore eleuatur, & vsque in autumnum porrigitur. In autumno verò sanguis modicus fit, cōtrarium enim eius naturæ id tempus existit. Bilis autem per æstatem ac autumnum corpus possidet, id quod inde cognoscere potes: quòd homines sua sponte hoc tempore bilem vomunt, & in medicamentorum potionibus biliosiora purgantur. Manifestum fit & febribus, & hominum caloribus. Pituita autem æstate debilior seipsa est. Contrarium est enim naturæ eius id tempus, calidum enim est & siccum. Sanguis verò autumno paucissimus fit in homine. Siccus enim est autumnus, & hominem iam frigefacere incipit. Atra porrò bilis autumno & plurima & fortissima est. Postquàm autem hyems apprehenderit, bilis flaua perfrigerata modica fit, & pituita rursus augetur, tum ob pluiarum copiam, tum propter longitudinem noctium. Corpus quidem igitur humanum hæc omnia semper habet, verùm pro temporis circumstantia, aliquândo plura seipsis fiunt, aliquândo pauciora, singula tum iuxta partem ac copiam, tum iuxta naturam. Quemadmodum enim annus omnis omnium particeps est, & caliditatum & frigiditatum, & siccitatum ac humiditatum. Neque enim quicquam horum ne minimo quidem tempore cōsisteret ac duraret, citra omnia ea quæ in hoc mûdo insunt, verum si vnū aliquod deficeret,

Qui humores per singula tēpora vigeant.

Bilis corpori dominatur.

Hippocratis Liber

omnia sanè abolerentur: ex eadem enim necessitate omnia D
 consistunt & mutuò alùtur: Sic etiam si quid ex homine de-
 ficeret ex his quæ ipsi congenita sunt, non sanè viuere posset
 homo. in anno autem aliquando quidem hyems maxime vi-
 get, & aliquando ver, modo æstas, modo autûnus, Sic etiam
 in homine, aliquando pituita præualet, aliquando sanguis,
 aliquando bilis primum quidem flaua, deinde etiam nigra
 appellata, quorum omnium euidentissimum testimonium
 hinc habes. Si enim eidem homini idem pharmacû quater
 in anno dare velis, vomet tibi hyeme quidè pituitosissima,
 Vere autem humidissima, æstate biliosissima, autumno ni-
 gerrima. Itaque quum hæc sic se habeant, quicumque morbi
 hyeme augescunt, æstate desinere solent, quicumq; verò æsta E
 te augescunt, hyeme finire consueuerunt, nisi certo dierum
 circuitu discedant. de circuitu autem rursus dicam. Quicum-
 que autem morbi Vere fiunt, ad autumnum eorû discessum
 fore expectare oportet, Quicumq; postremû autûnales mor-
 bi sunt, eorû discessum necesse est Vere fieri. Quicumq; verò
 morbus hæc tempora transgressus fuerit, eum annum fore
 scire oportet. Porro Medicum sic aduersus morbos instare
 oportet, prout vnumquodque horum in corpore præualet,
 iuxta tempus sibi ipsi maxime natura conueniens existens.

Medicus
 hæc omnia
 considera-
 to.

*Ad ditia sunt hæc, non genuina Hippocratis,
 ut ait Galenus.*

Quin & hæc insuper ad illa nosse oportet, quòd quoscunque F
 morbos repletio parat, euacuatio sanat: & quicumq; ex eua-
 cuatione fiunt morbi, repletio sanat. quicumq; verò à labore
 fiunt, quies sanat. qui autè ob ocio gignùtur, labor sanat. In-
 summa, Medicum scire oportet, opponere se contrarium in-
 stantibus & morbis, & naturis, & tēporibus, & ætatibus, &
 distendètia soluere, & soluta distendere. Sic enim vel maxi-
 mè morbû sedauerit, & mihi sanè hoc ipsum sanatio esse vi-
 detur. Morbi partim ex diætis, partim ex spiritu, quem ad-
 trahentes viuimus, fiunt. Vtrorunque cognitionem sic face-
 re oportet. Quando ab vno morbo multi homines corripiù-
 tur eodem tēpore, causam ad id quod communissimum est,
 & quo maxime omnes vtimur, referre oportet. Est autè hoc
 spiritus & aër quem inspirando trahimus. Manifestum est
 enim

Obserua-
 tiones mor-
 borum.
 Morbi vn-
 de oriatur.

Aenim
 quum
 & sen-
 poton-
 mul-
 sa fue-
 dem
 fiunt
 sas est
 aduen-
 tum e-
 diata.
 B in tot-
 ipsa:
 confid-
 anni &
 detrah-
 dudum
 cies, ac-
 tum in-
 laris g-
 pabile
 que est
 aliqua
 C in hun-
 tas non
 vt vide-
 bilissim-
 consue-
 tò diar-
 quid in-
 dem vi-
 dendum
 ingred-
 gionum
 eius fie-
 sic eni-
 buerin-
 fiunt, g-

Aenim iam, quòd diætā vniuscuiusque nostrum, causâ nō est, quum morbus omnes consequenter contingat, & iuniores, & seniores, mulierēsque; ac viros, & tam vinolētos quàm aque potōrēs, & tam mazam edentes, quàm pane vescētes, & tam multum laborātes, quàm parū. nequaquā igitur diætā causâ fuerit, quum homines diuersa victus ratione vtētes ab eodem morbo corripiūtur. Quum verò omnis generis morbi fiunt eodem tēpore, palām est victus singulos singulis causas esse, & curam sanē facere oportet ex contrariō instando aduersus morbi causā, quemadmodum & alibi à me relatū est, & victus rationem permutare. Cōspiciūm est enim diætā qua homo vtī consueuit, non esse ipsi cōmodā, aut

B in totum, aut magnā ex parte, aut vnū saltem quoddam ex ipsa: quod vbi cognoueris transmutare oportet, hībitaque consideratione naturæ hominis, & ætatis, & speciei, horēque anni & modi ipsius morbi, curationē facere, aliquando detrahendo, aliquando apponendo, & quemadmodum iam dudum à me dictū est, ad singulas ætates, & horas, & species, ac morbos respiciendo, tum in exhibendis pharmacis, tum in constituenda diætā. At verò quum vnus morbi populi laris grassatio consistit, manifestum est diætā non esse culpabilem, sed quem trahimus spiritum in causā esse: palāmque est insuper eum ipsum spiritum siue aërem morbosam aliquam exhalationem habere. Eo itaque tempore homines

C in hunc modum cōmonefacere oportet, Nimirum vt diætā non permutent, quia morbi causā non existunt, verūm vt videant quo corpus habeant quàm minimā molis ac debilissimū: detrahendi insuper sunt cibi ac potus quibus vtī consueuerunt, idque paulatim facere oportet: Nā si quis citò diætā permutet, periculum est etiam à permutatione aliquid in corpore nouatum iri. Quapropter victu solito quidem vtendum est, vbi hominem nihil lædere videtur, prouidendum verò vt quàm paucissimū aëris influxus in corpus ingrediatur, & vt ille ipse quàm peregrinissimus existat. Regionum etiam locos in quibus morbus consistit, quantum eius fieri potest, permutare oportet, & corpora attenuare: sic enim minimè multò ac denso spiritu homines opus habuerint. Porro quicumque morbi à fortissima corporis parte sunt, grauissimi existunt. Etenim si isthic vbi initium sum-

Medela
morbī pas-
sim vigen-
tis.

Hippocratis Liber

De venarū
natura.

Quatuor
paria vena-
rum.
Missio san-
guinis.

Venarū di-
gestio.

perferint,permanferint,neceſſe eſt fortiſſima parte laboran- D
te,totum corpus laborare. Et ſi à validiſſima ad quandā de-
biliorem tranſierint,difficulter ſoluuntur. Quicunque à de-
bilioribus partibus ad fortioreſ tranſierint,commodius ſol-
ui poſſunt. Nam influentia à vi ipſarum facile conſumun-
tur. Venæ craſſiſſimæ ſic ſe habent. Quatuor paria ipſarum
ſunt in corpore, & vnum quidem à capite retrò per cerui-
cem,forinſecus ab vtraque ſpinæ parte ad coxendices & in
crura progreditur, deinde per ſuras & malleolos forinſecus
ad pedes peruenit. Oportet igitur venæ ſectiones, in dolo-
ribus dorſi ac coxendicum, de poplitibus facere & de mal-
leolis forinſecus. Alterum par principium ex capite iuxta
aures habet per ceruicem, & ſphagitides appellantur, hoc E
eſt iugulares. deferunturque vtrinque iuxta ſpinam intrin-
ſecus ad lumbos, in teſtes ac femora, & per poplites ex in-
terna parte, deinde per ſuras ad malleolos intrinſecus & in
pedes. Quapropter in doloribus lumborum ac teſtium, ve-
næ ſectionem de poplitibus ac malleolis facere intrinſecus.
Tertium par venarum ex temporibus per ceruicem ſub ſca-
pulas tendit, & ad pulmonem deſertur, altera quidem à
dextris ad ſiniſtram partem, altera verò à ſiniſtris ad dex-
tram,& dextra quidem ſub mammam abit & in ſplenem,&
in rhenem,ſiniſtra verò in dextram partem tendit à pulmo-
ne ſub mammam & in hepar, & in rhenem. Vtraque au-
tem in reſtum inteſtinum ac podicem deſinit. Quartū par à F
priori capitis parte & oculis, ſub ceruicem ad clauiculas
deuenit, deinde ſuper brachia ſupernè in flexuras, poſtea
per cubitos in manuum iuncturas ac digitos. deinde à digi-
tis ruruſ, per cubitos ac manus ſupernè in flexuras, & per
brachiorum internam partem ad alas, vnde ſupernè à late-
ribus altera in lienem peruenit, altera in iecur, poſtea ſuprà
ventrem vtraque in pudendum deſinit. Et craſſiſſimæ qui-
dem venæ ſic ſe habent. Sunt autem & ex ventriculo venæ
per corpus multæ & omnigenæ, per quas corpori alimētum
accedit. ferunt autem à craſſis venis, in ventriculum ac re-
liquum corpus, & ab externis & ab internis, & inter ſe mu-
tuo diſtribuunt internæ extrinſecis, ac vicifiſim extrinſe-
cæ internis. Venæ igitur ſectiones iuxta prædictum ſer-
monem facere oportet. Enitendum eſt autem vt ſectiones
quàm

A quàm longissimè à locis faciamus, vbi dolores fieri, & sanguis colligi solet. Sic enim mutatio minimè magna de repente fiet, & consuetudinè remouebit, vt nō amplius in eundem locum colligatur. Quicunque pus multum spūunt, citra febrem, & quibuscunque in vrina pus multum subsidit, citra dolorē, & quibuscunque alui recrementa cruenta, velut in disenteriiis, & tardè ac diutinè prodeuntia, velut in iuuenibus quinque & triginta annorum, atque etiā senioribus, his omnibus ex eadem causā morbi fiunt. Necesse est enim hos labori deditos, ac exercitationis studiosos, & corpore operarios in iuuentute fuisse, postea verò relictis laboribus, molli carne & multum à priore differente carnosos redditos esse, & corpus multum discrepās habere, vt id quod prius exitit cum eo quod nunc adepti sunt, nulla parte cōsentiat. Quum igitur morbus aliquis corripuerit sic dispositos, euestigio quidem effugiunt, postea autem à morbo progressū temporis corpus colliquescit, & serosi ac saniosi humoris species per venas, quā parte maximè amplæ fuerint, fluit. Siquidem igitur in inferiorem ventriculum processerit, ferè qualis in corpore ineſt, tale etiam recrementum prodit. Quum enim decliuus sit via, non multo tempore hæret in intestino. Quibuscunque autem in pectus influxerit, suppurati fiunt. Nimirum purgatione aceliui existente, & multo tempore in pectore immorans putrescit, & purulenta redditur. quibuscunque verò eadem serosi humoris species in vesicam proruperit, à loci caliditate, calida & alba fit, & segregatur, & quod quidem rarissimum est, superstat, crassissimum verò infra mergitur, quod sanè pus appellatur. Fiunt autem & calculi pueris, propter huius loci caliditatem itémque totius corporis. Viris autem calculi non generantur, propter corporis frigiditatem. Nam id probè nosse oportet, quod homo primis diebus calidissimus est sui respectu, vltimis frigidissimus. Necesse est enim augescens, & ad vim procedens corpus calidum esse. Vbi autem inceperit marcescere corpus, delabens in ocium, frigidissimum euadit. Et iuxta hanc rationem, quantò amplius primis diebus homo augeſcit, tantò calidior existit, & quantò plus vltimis diebus marcescit, tantò frigidiorē esse necesse est. Sani autem fiunt sua sponte illi prædicto modo dispositi ac affecti, plurimi quidem

Calculi cur
pueris fiāt.

Hippocratis Liber

dem ab hora qua liquefcere incipiunt, quinto & quadragefimo die. Qui verò hoc tempus tranfgrefsi fuerint, anno finito fua fpon te conualefcunt, nifi quid aliud mali grauioris hominem infeftet. Quicumq; morbi fenfim ex modici temporis cauffa fiunt, & quorum cauffa cognitu faciles funt, fecuriffimi appellari poffunt. Curationem itaque ipforum inftituere oportet, vt cauffa morbi nos opponamus. Sic enim foluitur vtique id quod morbum in corpore fecit. Quibuscunque arenofa aut tofi in vrinis fubfident, his initio tubercula circa craffam venam enata funt, & fuppurata. Poftea verò tuberculis nò citò effractis, tofi ex pure coaliti funt, qui

Lotij diuerfitas.

Quatuor febriu fpecies.

per venâ foras exprimuntur vnâ cum vrina. Quibuscunque verò cruentæ vrinæ funt, his venæ laborat. Quibuscunque autem in vrina craffa exiftète, caruncula parua capilliformes fimul prodeunt, eas à rhenibus prodire nolle oportet, & ab artriticiis. Quibus verò pura vrina eft, & aliàs atque aliàs velut furfures in vrina innatant, horum vefica fcabiofa exiftit. Febres plurimæ à bile funt. Species ipfarum quatuor funt, præter eas quæ ab occultis doloribus generantur. Nomina ipfarum funt: Continens, Quotidiana. Tertia, Quartana. Continens itaque appellata, à plurima ac meraciffima bile prouenit, & iudicationes quàm breuiffimo tempore facit. Corpus enim nullo tempore perfrigeratum citò colliquefcit, nimirum à multa caliditate calfactum. Quotidiana verò poft continentem à plurima bile generatur, & præ reliquis celerrimè difcedit, verum longior eft continente, quanto à pauciore bile prouenit, & propterea quòd requiem habet in ipfa corpus, In continente verò non quiefcit vllò tempore. Tertia autem longior eft quàm quotidiana & à pauciore bile gignitur. Quanto verò longiori tempore in tertia corpus quiefcit quàm in quotidiana, tanto diuturnior hæc febris eft quàm quotidiana. At verò quartanæ reliquæ iuxta eandem rationem habent, fed tertianis diuturniores funt, quâto pauciore bilis parte participant, vnde caliditas augetur, & propterea quod corpus in ipsis plus perfrige fcit, id quod ab atra bile ipsis contingit fuperflue ad eò vt agrè frigus depelli poffit. Atra enim bilis inter omnes corporis humores vifcofiffima eft, & fedes diuturniffimas facit. Quòd autem quartanæ febres atræ bilis participes funt,

Qualis atra bilis.

A fint,
min
gint
atas
tum
fimu
quan
non
nem

B D

C

verò
men
mol
ne,
trah
pau

A sint, vel hinc condiscere licet. Autumno enim maximè homines à quartanis corripuntur, & in ætate à quinque & viginti annis, vsque ad quadragesimum quintum. Hæc autem ætas præ omnibus aliis maximè à bile atra infestatur & autumnus tempus omnium anni temporum ad eandem aptissimum est. Quicumque autem extra hoc tempus & ætatem à quartana corripuntur, pro certo scire oportet eam febrem non fore diuturnam, nisi quid aliud grauioris mali hominem infestauerit.

Quo tēpo-
re & qua
ætate, quar-
tana in-
gruit.

B D E S A L V B R I

DIAETA LIBER, IANO

CORNARIO MEDICO

PHYSICO INTER-

PRETE.

*Addititius est ad librum De natura hominis,
Polibi, Hippocratis discipuli,
ait Galenus.*

L IOTAS & priuatos homines hac diæta vti oportet. Hyeme quidē comedere quā plurima, bibere autē quā parcissimè. Sit potus vinum quā meracissimum: cibi, panis, & obsonia assata omnia. Oleribus quā paucissimis hoc tēpore vtendum est, Sic enim corpus maximè siccum ac calidum reddetur. Vbi *In Vere.* verò ver apprehenderit, tunc sanè potum ampliorem assumere oportet, vinum dilutius & paulatim: cibis quoque mollioribus ac paucioribus tum vtendum est: & ablato pane, mazam exhibere, & iuxta eandem rationem obsonia detrahare, & ex assatis omnia cocta facere. Oleribus verò paucis tunc vti oportet, donec ad ætatem perueniat ho-

Priuatorū
hominū vī
& us in hye
me.

d s

mo,

Hippocratis Liber

mo, cibis mollioribus vtendo, & obsoniis coctis, & oleribus D
tam crudis quàm coctis, similiterque potibus quàm dilu-
tissimis ac plurimis, ita tamen vt paulatim non de repen-
tè his vtatur, ne videlicet magna mutatio fiat. At verò æsta-
te maza molli nutriatur, & potu aquoso ac multo, obsoniis
omnibus coctis. Sic autem his vbi æstas fuerit, vti oportet,
vt frigidum sit corpus & molle. Tempus enim calidum est
& siccum, & facit corpora æstuosa & squallida. Quapro-
pter tali studio auxiliari oportet. Iuxta eandem verò rati-
onem, quemadmodum ex hyeme ad ver, sic ex vere ad æsta-
tem deducendus est, cibo quidem detracto, potu verò aucto.
Sic quoque contraria faciendo ex æstate ad hyemem per-
ducatur. In autumno verò rursus cibi plures exhibendi sunt E
& sicciores, & obsonia iuxta eandem rationem, potus ve-
rò pauciores & meraciores, quo etiam hyems bona fiat, &
In hyeme. homo in ipsa vtatur potibus meracioribus ac paucis, cibis
verò quàm plurimis ac siccissimis. Sic enim & maximè sa-
nus fuerit, & minimè frigore impetetur. Nam tempus hoc
Carnosorum
natura. valde frigidum ac humidum existit. Porro habitibus cor-
porum carnosus & mollibus ac rubris, plurimo anni tempo-
re siccioribus diatis vti conducit. Humida enim est ipsorum
natura. Verum duros & graciles, fuluosque ac nigros humi-
diore diata maiore temporis parte viciatè oportet. Cor-
pora enim talia sicca existunt. Sed & iuuenibus corporibus,
Iuuenū vi-
ctus. mollioribus & humidioribus diatis vti confert. Nam ætas
ipsorum sicca est, & corpora compacta sunt. Seniores au-
tem sicciorē victus modo, maiori tēporis parte degere oport-
F
tet. Corpora enim in hac ætate humida sunt, & mollia ac fri-
gida. Oportet igitur & ad ætatem, & ad tempus anni, &
ad corporum species ac habitus, diatas constituere, ita vt
consistentibus & caloribus, & frigoribus nos opponamus,
Sic enim maximè sani fuerint. Quin & ambulandum hye-
me quidem velociter est, æstate autem leniter, nisi per solis
æstum iter faciendum sit. Oportet autem & carnosos ci-
tius ambulare, graciles verò tardius. Balneis quoque multis
Balneæ. æstate vtendum est, hyeme paucioribus. Gracilibus autem
magis expedit lauari, quàm carnosus. Vestes autem puras
Obesorum
victus. induere hyeme oportet: oleo imbutas ac fordidas, æstate.
Ceterum pingues, & qui graciles fieri volunt, omnes la-
bores

A bores ieiuni facere debent, & cibos assumere anhelantes adhuc ex fatigatione, & non refrigerati, præpoto vino diluto, & non valde frigido, & obsonia præparata assumere ex sesamis, aut condimentis hortensibus, & aliis huiuscemodi. Sint autem obsonia pingua quæ offeruntur, sic enim à quàm paucissimis impleri poterint. Sed & semel in die cibum sumere, & illotum manere, & stratum durum habere, & nudum deambulare oportet, quantum eius maximè fieri potest. Quicunque verò graciles sunt, & pingues fieri volunt, tum alia his quæ dixi contraria facere, tum ieiunium nullum laborem subire oportet. At verò vomitibus, & alui per infusa elotionibus hoc modo vtendum est. Sex menses hybernos vomendum est, Hoc enim tempus pituitosius est æstiuo, & morbi circa caput fiunt, & regionem eam, quæ est supra septum transuersum. Quum verò æstas ac calor fuerit, infusis vtendum est. Hora enim hæc æstiuosa est, & corpus biliosius, & lumbi ac genua grauantur, & calores oboriuntur, & in ventre tormina fiunt. Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in sublimie eleuantur, inferne subducere ex istis locis. Sint autem infusa pro crassioribus ac humidioribus salsiora & tenuiora, pro siccis verò & gracilibus ac debilioribus, pinguiora ac crassiora. Crassa autem & pingua infusa sunt, quæ ex lacte fiunt, & cicerum decoctum, & alia huiusmodi. Tenuia verò & salia, sunt muria & aqua marina, & eiusmodi. At verò vomitus sic facere oportet. Quicunque homines crassi ac pingues sunt, & non graciles, ieiuni vomant à cursu aut ambulatione cita, iuxta meridiem. Sit autem dimidia hemina hyssopi in aqua congio contriti, arque hoc cibum affuso aceto & adiecto sale, quo iucundius euadat. Bibat autem primum sensim ac lentius, postea amplius & citius. Qui verò graciliores sunt ac debiliores, à cibis vomitum faciant hoc modo. Lotus calida præbibat meri heminam, deinde cibos omnigenos edat, & neque dum cibum sumit, neque à cibo bibat, sed contineat se donec quatuor stadia quis percurrat, deinde vina tria permixta ipsi in potu offerantur, austerum, dulce, ac acidum, primum quidem meracius, & paulatim, & per multum temporis spatium. deinde verò dilutius, & citius, & multum. Quicunque autem

Gracilium
& macilentorum
vicius.

Vomitibus
qui cietur

Hippocratis Liber

autem bis in mense vomere cōsuevit, huic melius est vt con-
 sequēter in duobus diebus vomat, quā per quintum & de-
 cimum. Verū aliqui penitus contrarium faciunt. Quibus-
 cunq; verò commodum est reuomere cibos, aut quibus alui
 non probum transitum habent, his omnibus conducit sapē
 in die comedere, & omnigenis eduliis vti, & obsoniis variis
 modis præparatis, vinūque bibere duplex aut triplex. Qui
 verò reuomunt cibos aut aluos habent humectas, his omni-
 bus contrarium huiusmodi facere conducit. Ceterū pue-
 rulos infantes per multū tempus in aqua calida madefa-
 cere oportet, & vinum bibendum dare aquosum, & non peni-
 tus frigidum. Dandum est & id vinū quod minimē ventrem
 eleuet ac inflat. Hęc autem facere oportet, vt & conuulsioni-
 bus minū corripiantur, & maiores fiant, ac meliorem calo-
 rem adipiscantur. Mulieres porrò ficcioris modi diata vti
 oportet. Nam & cibi ficciores ad muliebrum carniū mol-
 liciem cōmodiores sunt, & meraciores potus præstabiliores
 sunt ad vteros ac fœtuū nutrimenta. Qui exercitiis vtuntur,
 hyeme currere ac luctari debēt. Aestate verò luctari quidem
 parum, currere autem minimē, sed multū deambulare se-
 cundū ventum ac frigus. Quicunque ex cursibus fatigati
 fuerint, eos luctari oportet. Qui verò ex lucta fatigantur, eos
 currere expedit. Sic enim laborans, fatigata corporis parte,
 vel maximē calferi componiq; ac recreari queat. Quos-
 que exercitiis vtentes alui profluua corripunt, & recremen-
 ta ciborum speciem referentia ac cruda habent, his exerci-
 tiorum non minū quā tertiā partē detrachere opor-
 tet, & ciborum dimidium saltem exhibere. Palam est enim
 quod ventriculus confouere non potest, quo ciborum multi-
 tudo concoquatur. Sint autem his cibi, panis quā maximē
 assatus in vino intritus, & potus quā parcissimi ac mera-
 cissimi, & deambulationibus à cibo vtantur. Oportet au-
 tem sub hoc tempus semel duntaxat in die cibū sumere. Sic
 enim quā maximē concalescit ventriculus, & ea quæ inge-
 sta sunt exsuperauerit. Fit hic profluuij alui modus maximē
 his corporibus quę densam carnē habent, quū ad carniū
 eūm homo cogitur, natura eiūsmodi existente. Venæ enim
 densatæ cibos ingestos non suscipiunt. Est autem hæc natura
 acuta, & in vtranque partē vertitur, & ad modicum tempus
 viget

**Muliebris
victus.**

Exercitia.

A viget
 ac hi
 esum
 tudin
 eruca
 incoct
 condu
 oport
 paucio
 tricula
 nem c
 rit, his
 B quos
 lores
 labor
 tem v
 rimar
 dantur
 bres.
 mum
 lut in
 uem p
 siue m
 Mi
 d

C

A viget bona habitudo in talibus corporibus. At verò rariores ac hirsutiores corporum speciēs ac habitūs, tum carniū esum suscipiunt, tum labores magis tolerant, & bonæ habitudines ipsis fiunt diuturniores. Quicumque postridie cibos eructant, & præcordia ipsis eleuantur, vt pote cibus crudis & incoctis existentibus, his longiori quidem tempore dormire conducit, verū & aliis laboribus corpora ipsorum cogere oportet, Vinum autem meraciū & amplius bibant, & cibus paucioribus sub id tēpus vtantur. Palām est enim quod ventriculus præ imbecillitate ac frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non potest. Quosunque verò sitis corripuerit, his & cibi & labores detrahendi sunt, & vinum bibant a-

B quosum & quā frigidissimum. Quibusunque autem dolores fiunt ex visceribus, siue ex exercitiis, siue ex aliquo alio labore, his quiescere conducit cibus abstinentes, potione autem vtantur, quæ quā parcissimè in corpus assumpta, plurimam vrinam ducat, quo venæ visceribus insitæ non distendantur repleta. Ex talibus enim tubercula oboriuntur, ac febres. Quibusunque verò morbi à cerebro fiunt, torpor primum caput occupat, & frequēter mingit æger, & reliqua velut in vrinæ stillicidio perpetitur, atque hæc sanè ad dies nouem patitur. Et si quidem erumpat per nares aut aures aqua siue mucus, à morbo liberatur, & vrinæ stillicidium sedatur.

Mingit autem multum, & citra dolorem, idque album, donec vigintri præterierint dies, & capitis dolor hominem relinquit. Intendenti autem oculos splendor occultatur. Porro virum prudentem id secum reputare oportet, quod res pretiosissima est sanitas, & proinde scire vt ex suo ipsius consilio in morbis utilitatem percipiat.

HIPP

HIPPOCRATIS^D

COI LIBER DE GENITV-

RA, IANO CORNARIO

MEDICO PHYSICO

INTERPRETE.

*

Hic à Galeno Polybi esse perhibetur.

Prouidens
matura quā
tum possit
hinc perspi
cito.

Cursēmen
spumescat.

Pars valen
tissima cur
in coitu ex
cernatur.

Nō eadem
via feminis
& lorij.

Sōnia Ve-

E **EX** QUIDEM omnia corroborat.
Verū genitura viri prouenit ab omni humido, quod in corpore existit, ita ut id quod robustissimū est, secernatur. Argumentum autē eius, quod robustissimū secernitur, hoc est: quod à Veneris usu paucula ad eò re emissā, imbecilles reddimur. Habet autem res hoc modo. Venæ

& nerui ab omni corpore in pudendū vergunt, quibus dum aliquantulum teruntur, & caleſcunt ac implentur, velut pruritus incidit, & ex hoc toto corpori voluptas ac caliditas accedit. Quum verò pudendum teritur, & homo mouetur, humidum in corpore caleſcit, ac diffunditur, & à motu conquassatur, ac spumescit: quemadmodū etiam alij humores omnes conquassati spumescunt. Sic autē in homīne ab humido spumescente, id quod robustissimum est ac pinguiſſimum ſecernitur, & ad medullam spinalem venit. Tendunt enim in hāc ex omni corpore viæ, & diffundunt ex cerebro in lumbos, ac in totū corpus, & in medullam: & ex ipsa medulla procedunt viæ, ut & ad ipsam humidum perferatur, & ex ipsa ſecedat. Postquam autem ad hanc medullam genitura peruenerit, procedit ad rhenes, hac enim via tēdit per venas: & si rhenes fuerint exulcerati, aliquando etiam sanguis simul defertur: à rhenibus autem transit per medios testes in pudendū. Procedit autē non quā vrina, verum alia ipsi via est illi cōtigua. Et sanē qui somnia venerea habent, propterea per somnū genituram effundunt, quum humidum in corpore diffusum & calfact

A calfactum fuerit, & siue ex labore, siue alia quapiam re spuerit, dum ab ipso secernitur, coitus imaginem repræsentat. Habet enim humiditas hæc similiter vt in coeuntibus. Sed non est mihi de his qui per somnum semen emittunt, & de toto morbo quid est, & quæ operatur, & quare coitus locum expleat, sermo: atque hæc quidem de hoc dicta sufficiunt. Caterum eunuchi propterea non coeunt, quia genituræ transitus ipsis sublatus est. Est enim per ipsos testes via eius, & nerui tenues ac crebri ex testibus in pudendum tendunt, quibus & eleuatur, & demittitur: atque hi nerui in excisione dum castrantur, rescinduntur, quapropter non sunt viles eunuchi. Nam neruis ipsorum extritis, genituræ via obcurata est. Callus enim obducitur testibus, & nerui duri ac torpentes à callo facti, pudendum neque tendere, neque laxare possunt. Quibuscunque verò iuxta aures venæ sectæ sunt, hi coeunt quidem & genituram emittunt, verum modicam & debilem ac infœcundam. Nam plurima genituræ pars à capite iuxta aures in spinalem medullam procedit. Ipse autem transitus, cicatrice sectioni inducta, consolidatus est. At verò pueris venulæ tenues & repletæ existentes, genituræ transitum impediunt, & pruritus ipsis non similiter accedit, & propterea neque conquassatur in corpore humidum, ad genituræ secretionem. Quia & virginibus quousque iuuenculæ fuerint, menses non præcedunt, propter eandem causam. Postquam autem adoleuerint & virgo & puer, venæ in pudendum pueri tendentes, itémque virginis in vterum, amplæ fiunt præ augmento, & oscula ipsarum aperiuntur, & via ac transitus per angustias contingit, & humidum tunc etiam agitationem habet. Nam spatiositas ipsi tunc ab agitatione ac conquassatione contingit: & puero sanè procedit genitura vbi plenè puber fuerit ob hanc causam, itémque virgini menses. Atque hæc mihi sic demonstrata sunt. Porro genituram dico à toto corpore secerni, & à solidis, & à mollibus partibus, & ab humido omni in toto corpore. Sunt autem humidi species quatuor, Sanguis, Bilis, Aqua, & Pituita. Tot enim species congenitas homo in seipso habet, & ab his morbi fiunt, aut etiam ex morbis discretiones. Et hæc quidem dicta sunt à me, de genitura, vnde fiat, & quomodo, & quare, & quibus genitura non est, &

neris cur
fiant.

Castrati
cur nō co-
cant.

Secundum
aures venæ
incisæ, pro-
creationem
tollunt.

Cur pueri
& puellæ
nihil demit-
tunt.

Quatuor
corporis hu-
mores.

Hippocratis Liber

Qui fœminis in coitu fiat. est, & quare non est, & de mensibus virginum, & quòd mulie-
ribus in coitu, dum confricatur ac teritur pudendum, & vte-
ri mouentur, velut pruritus in ipsos incidat, & quòd reliquo
corpori voluptas ac caliditas accedat. Emittit autem & mul-
lier à corpore geniturâ, aliquando in ipsum vterum, qui sanè
inde humidus euadit: aliquando foras, si vterus magis quàm
opportunum est hiarit. Et delectatur mulier vbi coire ince-
perit per omne tempus, donec vir semen emiserit. Et si qui-
dem appetit viro commisceri, prius quàm vir emittit, & de
cætero non similiter delectatur. Si verò non appetit, simul
cum viro delectari desinit: & habet res hoc modo, quemad-
modum si quis in feruentem aquam, alterâ frigidam infun-
dat, illa feruere cessat. Sic genitura viri in vterum illapsa, ca-
liditatem & voluptatē mulieris extinguit. Exilit autem vo-
luptas & caliditas simul cum genitura in vteros illabète, de-
inde desinit: quemadmodum si quis in flammam vinum in-
fundat, primum quidem contingit flammam exilire, & per
modicum tempus augeri, ad vini infusionē, deinde desinere.
Ita etiam mulieri caliditas exilit ad genituram viri: deinde
desinit. Ceterum multò minus delectatur fœmina quàm vir
in coitu, & vir etiam tempore longiore. Propterea autē quòd
vir magis delectatur, secerpitur ipsi de repente ab humido,
fortiori turbatione ac agitatione quàm mulieri. Habet autē
& hæc res hoc modo. Mulieres si cum viris coeant, magis sa-
næ sunt: si non, minus. Nam & vteri simul humidi fiunt in
commixtione: qui enim sicci sunt magis, quàm cōuenit, for-
titer contrahuntur: vbi verò fortiter contrahuntur, dolorem
corpori afferunt: & simul coitus sanguinem calfaciens ac hu-
mectans, viam faciliorem mensibus facit. Mēlibus autē non
precedentibus, corpora fœminarum morbosa fiunt. Quapro-
pter autem morbosa fiāt, in muliebribus morbis referetur.
Et de his quidem hætenus. Postquam autem coiuit mulier,
si quidem conceptura non est intra seipsam, pro more foras
procedet genitura ab vtrisque, vbi fœmina volet. Si verò con-
ceptura est, non procedit foras, sed manet in vtero genitura.
Nam vteri susceptam & conclusam in sese continent, osculo
nimirum ipsorum præ humiditate contracto ac concluso si-
mulque permiscetur, tum quæ à viro venit, tum quæ à mu-
liere emissæ est. Quòd si fœmina partus perita sit, & cogno-
uerit

**Coitus vo-
luptas vtro-
runque est.**

**Maiore vir
in coitu vo-
luptate af-
ficiatur.**

**Cur fœmi-
na si cre-
bro coeat,
magis va-
leat.**

**Conceptus
signum.**

A uerit
sciet
fic. Q
sum,
misi
men
mina
rari,
prodi
scetur
ta illu
debili
B permi
semin
sit. Q
adipe
Quan
dem h
conspi
bet eti
mina,
festis f
minas
transg
C mulier
turam
sexus g
lem ge
tum fo
bere. N
tur fort
læ. Ap
lius, &
eodem
aliàs ali
mirand
lem ma
in bruti
Et in ip

Auerit quando genitura non exciderit, sed intus manserit, sciet qua die intra seipsam concepit. Habes autem & hoc sic. Quandoque quidem fortius est semen à muliere emissum, aliquando verò debilius. Similiter etiam quod vir emisit. Et est tum in viro foemineum itémque masculum semen, tum itidem in muliere. Fortior autem masculus foemina est. necesse est igitur ipsum à fortiore semine generari, habetque res hoc modo. Si ab utrisque semen fortius prodierit, masculus erit partus: si verò debile, foemina nascetur. Vtrum autem multitudine ac copia prævaluerit, iuxta illud ipsum partus nascetur. Si enim multo plus fuerit debilis seminis quàm fortioris, superatur fortè, & debili

Semen masculu & foemineum in utroque inesse.

Cur mares modò, foeminae modò gignantur.

Bpermixtum, in foeminam transit. Si verò plus fuerit fortis seminis quàm debilis, superatur debile, & in marem transit. Quemadmodum si quis ceram & adipem misceat, & de adipe tamen plus coniiciat, eaque ad ignem liquefaciat, Quandiu quidem liquida fuerint, non apparet vtrum tandem horum superet, ubi verò congelata fuerint, tunc iam conspicuum est, quòd adeps ceram copia exuperat. Sic habet etiam masculi & foeminae genitura. Quòd verò & in foemina, & in viro, genitura foeminea sit ac mascula, ex manifestis factis coniectare licet. Multae enim mulieres iam foeminas pepererunt ex propriis viris, verum ad alios viros transgressae masculos genuerunt. Et viri illi ipsi apud quos

Cmulieres foeminas pepererunt, ad aliarum mulierum mixturam progressi, masculos genuerunt: & quibus masculus sexus gignebatur, aliis foeminis permixti foemineam sobolem genuerunt. Atque hæc sanè ratio declarat tum virum, tum foeminam, & foemineam, & masculam genituram habere. Nam apud quos viros, foeminas pariebant, superabatur fortius semen à copia debilioris, & gignebantur foemellae. Apud quos verò masculos pariebant, superabatur debilius, & gignebantur mares. procedit autem non semper ab eodem viro genitura fortis, sed neque semper debilis, sed aliàs alia, atque sic etiam in muliere res habet, ut minimè mirandum sit, easdem foeminas, eosdémque viros, sobolem masculam & foemineam producere. Habet autem & in brutis geniturae foemineae ac masculae ratio eodém modo. Et in ipsa genitura egreditur & foemineum, & masculinum

Cur permixtato coniugio permixtetur & soboles.

Hippocratis Liber

Partus similitudinis varietas. ab omni corpore, & à debilibus debilis, & à fortibus fortis: D
& necesse est sic in partum distribui. Et ex quacunque corpo
ris viri parte plus prodierit in genituram, quàm mulieris,
partus ille magis similis erit patri. Vndecunque verò à cor
pore mulieris plus venerit, magis assimilabitur matri. Est
autem impossibile, partū per omnia matri similem esse, &
patri nihil: aut vice versa, neque alteri quicquam similem
esse: sed vtrisque necesse est in aliquo similem esse, siquidem
ab vtrisque corporibus semen in partum procedit. Vter au
tem tandem plus contulerit ad similitudinem, & à pluribus
corporis regionibus, illi magis similis est. Contingitque
aliquando vt filia nata maiori ex parte, magis similis sit pa
tri quàm matri, & filius natus aliquando magis similis est
matri quàm patri, Atque hæc tam multa à me relata decla
rant superiorem sermonem, Quod & in muliere, & in viro
tum mascula, tum foeminea genitura existat. Contingit au
tem & hoc. Quandoque partus tenues & debiles generatur,

Cur non validi ex validis dignantur. ex patre & matre crassis ac robustis: & si quidē multis iam
generatis pueris tale quid contingat, manifestum est quòd
fœtus in vtero ægrotavit, & ab vtero quid de suo ipsius in
cremento foras produxit, vtero nimirum amplius hiantes
& propterea debilis factus est. Vnumquodque autem ani
mal iuxta proprium robur ægrotat. Si verò omnes pueri
nati debiles fuerint, vteri ipsi in causa sunt, angustiores
quàm oportet existentes. Si enim non habuerint spaciosi
tatem, in qua fœtus nutriri possit, necesse est ipsum tenuem
fieri, vt pote qui non habeat satis amplum locum ad incre
mentum capiendum. Si verò habeat satis amplum locum, &
non ægroter, verisimile est ex magnis parentibus magnam

Cur omnes partus non validi edantur. sobolem generari. Habet autem hoc modo, Quemadmo
dum si quis cucumerem qui iam desfloruit, sit autem adhuc
tenellus, & in cucumerario adhuc adhæreat, ponat ac im
mittat in vas angustum, æqualis ac similis euadet cavitati
ipsius vasis. Si verò quis eundem in vas amplum indet, quòd
verisimile sit cucumeris capax esse, sed non valde multo
maius quàm pro cucumeris natura, æqualis itidem ac si
milis erit cucumis vasis ampli cavitati. Nam in augeſcen
do cum vasis cavitare contendit. & ferme omnia nascentia
sic habent, quomodo quis ipsa cogat. Sic sanè & in puero

Cur modò parui modò magni nascantur. se res

A se res
do, m
in vte
stanti
affe
ter pla
tunda
perdit
tilant
fœtus
moue
etiam
B amplu
tur, qu
crassæ
ro iux
pars al
fani &
let. Ha
verò m
quo ser
di, quæ
exhi

C

A se res habet. Si enim spatiositas ipsi contigerit in augescendo, maior euadet: si verò angustia, minor. At verò mutilum in vtero puerum, sentio aut contusum ex matris vterum gestantis plaga, aut eiusdem lapsu, aut alio quopiam violento affectu matri accidente, mutilatum esse. Qua verò parte mater plagas acceperit, ea puer mutilatur. Si verò amplius con-
 tundatur fœtus, ita ut pellicula ipsum continens rumpatur, perditur fœtus. Quin & alia huiusmodi causa pueri mutilantur. Quum in vtero iuxta locum in quo mutilatus est fœtus, angustia fuerit, necesse est corpus quod in angustia mouetur mutilari, iuxta illum locum. Quemadmodum etiam arbores quæcunque in terra sunt, & non habent satis amplum locum, verum à lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quum emergunt, oblique ac tortuose sunt, aut hac parte crassæ, altera tenues. Sic accidit etiam circa puerum, si in vtero iuxta aliquam corporis partem, angustior altera vteri pars altera fuerit. Cæterum quod ex mutilatis hominibus sani & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere solet. Habet enim mutilati, numero omnia quæ sanum. Vbi verò morbus aliquis ipsis, & humido ipsorum acciderit, à quo semen prouenit (quatuor sanè quum species sint humidi, quæ naturaliter in corpore existunt) geniturâ non totam exhibent, debiliorem autem, iuxta mutilatam partem.

Sæpe fer-
me sani &
integri ex
mutilis na-
scuntur.

Quare nihil miri mihi videtur, si etiam mutilentur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta sufficiant. Redibo autem rursus retro ad sermonem quem dicere reliqui.

e 2

HIPP

H I P P O C R A T I S^D

COI LIBER DE NATVRA

P V E R I S I V E F O E T V S,

I A N O C O R N A R I O M E-

D I C O P H Y S I C O

I N T E R P R E T E.

*

Et de hoc Galenus dubitat Hippocratisne an Polybi sit.

Quid agat
semē in vul
ua cum re-
mansit.

Cur omnia
ardētia spi-
ritum emit-
tant.

Ligna viri-
dia cum ar-
dēt cur fla-
tū spiritum
ye emittāt.

I genitura ab vtrisque permanferit in vtero mulieris, primum quidem simul miscetur, vtpote muliere non quiescente, coaceruatūque ac crassa per calorem euadit. Deinde spiritum concipit, nempe in calido existens, & postea matre spirāte. Deinde vbi spiritu repleta fuerit, viā hic ipse sibi ipsi foras facit, & per mediā genituram spiritus erumpit. Quum autem spiritui calido via foras facta est, rursus alius frigidus à matre inspirat, atque hoc facit per omne tempus. Calefcit enim vtpote in calido existens, & frigidum spiritum concipit à matre spirante. Omnia autem quæ calefcunt spiritum habent. Spiritus autem erumpit & sibi ipsi viam facit, ac foras procedit. Id autē quod calefcit rursus in seipsum alium spiritum frigidū trahit per fissuram vnde nutritur. Atque hoc cōtingit etiam in lignis, & in foliis, cibisq; ac potibus, si fortiter calefciant. Eius rei notione ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciunt, maximē verò subuiridia. Emittunt enim spiritum iuxta sectionem. Spiritus autem quum foras procedit, circū cæsura volutatur, id quod semper fieri videmus. Manifesta igitur est ratiocinatio de spiritu, quod calidus existens in ligno, attrahit alterum frigidum à quo nutritur, & à seipso dimittit. Nam si non alterum pro eo quem à se dimittit attrah

A attrah
enim
fuerit
ras pr
adhu
hit, à
nini i
ritus
ceden
bet. Q
cum g
ras pr
tunt, &
B est: Or
frigid
sumun
vt cog
bet, &
ritum
in seip
pote in
tit, atq
tenditu
que eu
ne dun
C ficiem
eleuat
citatur
to, pel
genitu
& hac
mum
rotund
vtero n
mo me
facio. V
tem en
gōr ex
ventre

A attraheret, non volutaretur spiritus foras prodiens. Omne enim calidū frigidū moderato nutritur. Et vbi percalfactū fuerit humidum quod est in ligno, in spiritum mutatum foras procedit, & qua parte foras exit, ea ipsa calidus qui inest adhuc in ligno, alterum frigidum spiritum eius loco attrahit, à quo nutritur. Idem faciunt & folia viridia. Quum enim incenduntur spiritum concipiunt, deinde erumpit spiritus & viam facit, forasque prodit & circumuolutatur, procedens autem strepitum facit, qua parte inspirationem præbet. Quin & legumina & frumenta, & arborum fructus nunc generis calfacta spiritum habent, qui fissura facta foras prodit, & si humida fuerint, ampliore spiritum emittunt, & rimam maiorem faciunt. Et quid multis verbis opus est? Omnia quæcunque calefiunt, spiritum emittunt, & alium frigidum vicissim eius loco attrahunt, à quo nutrimentum sumunt. Atque hæc necessitates ea gratia à me productæ sunt, ut cognoscatur quod genitura in utero calfacta spiritum habet, & emittit. Simul autem & à matre spirante, genitura spiritum habet. Quum enim mater frigidū attraxerit ex aëre in seipsam, fruitur eo etiam genitura. Calida autem est, utpote in calido existens, & tunc sanè spiritum habet, ac emittit, atque ipsa genitura inflata pelliculam acquirit. Circumtenditur enim quod forinsecus circumipsam est, cōtinuumque euadit, utpote viscosum existens. Quemadmodum in pane dum torretur, tenue quiddam pelliculæ specie in superficie abscedit ac extat. Calefcens enim panis & inflatus eleuatur, qua parte verò inflatur, isthic pelliculæ species excitatur & cōsistit. Genituræ autem calfactæ ac inflatæ ex toto, pellicula forinsecus circumdatur. Verum iuxta medium genituræ, spiritui transitus extrà ac intro fit per pelliculam, & hac parte tenuitas pelliculæ à genitura distat, & paucissimum quid de genitura inest. Ipsa autem reliqua genitura rotunda est in pellicula. Atqui genituram quæ sex diebus in utero m̄ sit, & foras prolapsa est, ipse vidi, & qualis tum animo meo obseruabatur, ex illis ipsis reliquorum cōiecturam facio. Ut verò ego viderim genituram sex dierum existentem enarrabo. Mulieris nobis familiaris famula cantrix magna existimationis ex virorum consuetudine erat, quam in men quod ventre concipere non conueniebat, ut ne minoris existimatio

Folia viridia cum comburuntur spirant.

Legumina & poma si miliaque calefacta spiritum concipiunt.

Quid agat semen cum in vulua remanet.

Quali specie fuerit sex dies in

matio

vulua man
ferat.

Semen in
membrana
molli tan-
quam ouū
continetur.

Fœtus in v
tero quo-
modo cre-
scat.

Quomodo
sensum cre-
scit fœtus.

mationis redderetur. Audierat autem cantrix ipsa qualia D
mulieres inter se dicunt, quòd quando mulier conceptura
est in ventre, genitura non egreditur, sed intus manet.
Auditis autem his atque intellectis, hoc semper obserua-
uit, & quum quandoque sentiret genituram non exeun-
tem, dominæ exposuit, & sermo statim ad me peruenit.
Ego verò quum audissem, iussi ipsam ad terram saltare,
& postquam septies iam exiliisset, genitura in terram pro-
fluxit, & strepitus factus est, atque illa conspecta ipsa ad-
mirata est. Qualis autem erat ego referam: velut si quis
ouo crudo externam testam circum circa adimat, in in-
terna verò pellicula inclusus liquor pellucescat. Modus qui-
dem talis erat, & vt abundè dicam, ruber erat liquor & E
rotundus. In pellicula vero fibræ quadam albæ ac crassæ
inesse videbantur, cum cruere crasso & rubro obuolutæ:
circum autem pelliculam foris cruenta vestigia instar su-
gillatorum, iuxta medium verò tenue quid eminebat,
quod mihi vmbilicus esse videbatur, & per illum sanè spi-
rationem extra & intro primum facere apparebat: quin &
pellicula genituram ambiens ac complectens, tota ex illo
tendebatur. Talem sanè ego genituram sex dierum exi-
stentem vidi. Referam autem & aliam dinotionem, omni
cupienti de hoc scire, qui mihi paulo post hanc manifestè
apparuit, & testimonio esse potest omni meo sermoni, quod
verus est, quantum homini de huiusmodi re dicere da-
tur. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Quòd genitura in F
pellicula est, & spiritum habet intro & foras, & augetur à
matre sanguine in vterum descendente. Menses enim non
prodeunt, vbi mulier conceperit intra se ipsam, si puer sa-
nus fuerit, & permanere debet, nisi in quibusdam primo
mense modicam sui indicationem faciant. Verum san-
guis à toto corpore mulieris descendens, in orbem forin-
secus pelliculam circumstat, Simulque cum spiritu sanguis
intra per pelliculam trahitur, qua parte perforata est, &
à genitura distat congelaturque & futuro animali augmen-
tum præbet. Quum autem tempus accesserit, rursus a-
liæ pelliculæ intra primam pelliculam tenues & multæ
circuntenduntur, eo modo quo prima pellicula facta
fuit. Sunt autem & hæc ab vmbilico extensæ, & inter se
mutua

A mutua ligamenta habent. Quum verò iam hoc factum est, ex descendente à matre sanguine & congelato, caro fit. Iuxta mediam autem carnem umbilicus distat, per quem spirat, & alimentum ac incrementum capit. At verò mulier quum vterum gerit, à mensibus non prodeuntibus propterea non dolet, quod sanguis non conturbatur, acervatim abire solitus singulis mensibus, sed procedit sensim & modicè citra dolorem, quotidie in vterum ipsum, & quod inest intus in vtero augetur. Singulis autem diebus ea gratia procedit, & non semel per mensem, quod genitura in vtero existens semper à corpore trahit, prout vires, tum ipsa, tum spiratio habet. Et primum quidem modica spiratio fit, & sanguis mo-

Fœmina cū
vterum ge-
stat men-
struis cur
nō languet?

B dicus à matre procedit. Quum verò spiratio amplior redditur, magis sanguinem trahit, & vberior is in vterum descendit. Atqui vterum non gestantibus, vbi menses non prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidem sanguis in corpore singulis mensibus turbatur ab huiusmodi necessitate, quod mensis à mense multum differt, & secundum frigiditatem, & caliditatem. atque hoc percipit mulieris corpus, humidius enim est quàm virile. Vbi autem turbatus est sanguis, & venas impleuit, ab ipso descendit, qualis ab initio naturæ fuit. Quare si quidem euacuatur à sanguine mulier, in ventre concipit: si verò repleta fuerit, nō. Nam vacuis vteris, & venis à sanguine factis, mulieres in se fœtus concipiunt. Etenim post menstrui sanguinis purgationem mulieres in

Mulieres
quæ gra-
uidæ non
sunt, & mē-
struis ca-
rēt, cur ma-
le habent?

Fœminæ
menstruis
carentes nō
cōcipiunt.

C ventre concipiunt. Causa iam dicta est. Quando autē conturbatus & secretus sanguis foras non procedit, sed in vteros, vteri autem non hauerint, tunc sanè à sanguine diutius immorante vteri calefcentes, reliquo corpori calorem transmittunt, quandoque etiam sanguinem in venas corporis distribuunt, ut & venæ repletæ doleant, & tumores laxos producant. Quandoque etiam periculum est ne claudicatio ex hoc inducatur. Aliquando & vesicam obsident, premuntque ac claudunt vesicam, & urinæ stillicidium inducunt. Aliquando pleni quoque sanguinis existentes vteri procidunt, aut ad coxendices, aut lumbos, & dolorem exhibent. Aliquando vbi sanguis quinque aut sex menses in vteris moram trahit, putrefactus pus fit, & quibusdam pus per pudentum exit. Sunt etiam quibus circa inguem velut tuber-

Sanguis in
vulvis re-
tentus totū
corpus affi-
cit.

Mēstruum
diutius re-
tinentibus,

Hippocratis Liber

quæ ægritudines cōtingant. D

Caro cū gignitur quid fiat.

χρησιμ.

Conformatio partus.

Similitudinem hanc cōsidera.

culum sit, illique suppuratum exit. Sed & alia multa huiusmodi mala mulieribus fiunt, ubi lunares purgationes non procedunt. Sed quid opus est ea hic recensere? Referuntur enim in muliebribus morbis. Verum iam repetito eo quod reliqui, sermonem absolvam. Quum autem generatur caro, tunc pelliculæ augescens in utero sanguine, etiam ipsæ augentur ac sinuantur, & præsertim externæ. Et sanguis à matre descendens, quem sanè caro spirans attraxerit, in incrementum cedit, & si utilis non sit, in sinus pellicularum discernitur: & ubi sinuata factæ fuerint, ac sanguinem susceperint, tunc iam secunda appellatur. Et tantum de hoc mihi dictum sit. Cæterum caro augescens à spiritu articulatur, & abit in hac unumquodque simile ad simile, densum ad densum, rarum ad rarum, humidum ad humidum. & unumquodque in propriam regionem abit, iuxta cognationem, ad id à quo genitum est: & quæcunque à densis genita sunt, densa sunt: & quæcunque ab humidis, humida: & reliqua iuxta eandem rationem fiunt in incremento. Et ossa durescunt à calore conglutinata. Et sanè ramificantur velut arbor, & tum interna, tum externa corporis, adhuc melius articulantur: Ipsūque caput distantiam acquirit ab humeris, & brachia ab cubiti à lateribus: & crura inter se disparantur: & nervi exiliunt circum naturas articulorum: & os per se diducitur, & nasus, & aures eminent in carne, ac perforantur: & oculi implentur humore puro, & pudendum cōspicuum fit utrum tandem sit: & viscera coarticulantur: & iam etiam supernis partibus spirationem facit, tum ore, tum naribus: & venter inflatur, & intestina inflata supernè, per umbilicum spiritum assumunt, ac disperdunt: & in podicem via fit à ventre ac intestinis foras, & in vesicam via foras. Atque hæc omnia à spiritu coarticulantur, Nam inflata disparantur omnia, iuxta cognationem. Etenim si velis fistulam vesicæ alligare, & per fistulam immittere in vesicam, terram & harenam, & plumbi tenuia ramenta, insuperque infusa aqua in fistulam inflare, primum quidē illa aquæ permiscuntur, deinde verò temporis progressu inflata secedent, & abibit plumbum ad plumbum, harena ad harenam, terra ad terram. Et si quis ipsa arefieri permittat, & distracta vesica cōtempletur, inueniet simile ad simile progressum esse. Sic sanè etiam genitura & caro

A caro coarticulatur, & vnumquodque in ipsa simile ad simile abit. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt, & factus iam est puer, & ad hoc peruenit fœmella quidem in quadraginta & duobus diebus vt longissimè, primam coagmentationem ac coarticulationem accipiēs. Masculus verò vt longissimè, in triginta diebus. Vt plurimum enim hoc tēpore, aut paulò breuiore, aut paulò longiore, articulatio ipsis contingit. Nam & purgatio fit à partu vt plurimum, in fœmellis quidem, diebus quadraginta & duobus: atq; hæc tardissima est, & perfecta. Vacauerit autem periculo, etiā si in viginti quinque diebus purgetur. In masculo verò purgatio fit diebus triginta: atque hæc tardissima est, & perfecta. Citra tamen

Tempus
cōformatio
nis in vte-
ro.

B periculum fuerit, etiā si in viginti diebus mulier purgetur. Postremo autē tempore purgatio quàm paucissima procedit, & in iunioribus paucioribus diebus purgantur, in senioribus verò pluribus. Cæterum maximè laborāt ac dolent in partu, & partus purgationibus mulieres, primiparæ, & quæ rarius pariunt, magis dolent, quàm quæ sæpius. Atqui purgationes à partu mulieribus ea gratia fiunt, quòd primo tempore vsque ad dies quadraginta duos in fœmella, in masculo verò ad dies triginta, paucissimus sanguis in augmentum pueri descendit. Ab hoc autem tempore copiosior, donec pariat. Oportet itaque purgationem reddi in toto puerperij tempore, & foras exire ac respondere pro dierum ratione ac proportionem. Principium autem huiusmodi purgationis tale mulieri fit: Dum ex partu laborat, conturbatur sanguis mulieri, & à forti pueri motu vehementer calefcit. Conturbatus autem, primus quidem foras prodit. Deinde puer, post puerum verò, mucus crassus sanguinolentus, & deductio contingit huic, quemadmodū aquæ effusæ in mensa. Postea postillum per omnes dies purgatio procedit, vsque ad prædictum tempus, copia Atticæ heminae vnus & dimidia primùm, aut paulò plus minúsve, pro eius temporis ratione, donec desinat. Procedit autem sanguis velut à victima, si sana est, & sana futura est mulier, & statim congelatur. Si verò mulier sana nō est, neque sana futura est, purgatio paucior procedit, & specie deterior, & non citò congelatur. Id verò hoc modo habet. Si mulier vterum gestans morbum habuerit nō cognatum, in puerperij purgatione perit.

Quæ fœ-
minæ plus
minúsve in
partu, puer
periò quæ la-
borent.

Quo pacto
fœtus erū-
pat.

Hippocratis Liber

Si verò non purgetur in prioribus diebus vterum gerens, ista **D**rim sana existens, aut etiam non, commoueatur autem ipsa purgatio siue à pharmacis, siue sua sponte de repente, iuxta dierum rationem procedet, quibus non vna vice procedit. Si enim non purgetur mulier à purgationibus partus, morbus magnus ipsam corripit, & periculum vite incurret, nisi citò curetur, & quis conuenientem ipsi purgationē inducat. Hæc propterea produxi, vt ostenderē quod in pueris membrorum discretio longissima contingit, in fœmella in quadraginta duobus diebus, in masculo in triginta. Argumento est purgatio à partu, quæ in fœmella fit in quadraginta duobus diebus, in masculo in triginta, vt tardissimè contingat. Repetam autem iterum eandē rem iisdem verbis, maioris lucis ac declarationis gratia. Dico enim talionem rependi, quod genitura in vtero existenti paucissimus sanguis à matre in vterum venit, si fœmineam genituram habeat, in quadraginta duobus diebus, in his enim coarticulatur puerorum membra: ab hoc verò tempore copiosior sanguis venit. Et in masculo rursus iuxta rationem dierum triginta. Quod verò hæc vera sunt, etiam alterum testimonium adest, hoc modo habens. Primis diebus vbi genitura in vteros illapsa est, paucissimus sanguis à muliere in vteros venit, deinde copiosior. Si enim acruatim & multus semel veniret, genitura spirationem habere non posset, sed sanguine multo accedente suffocaretur: Rependitur autem in purgatione vice versa, purgatio enim puerperij in primis diebus plurima procedit, deinde paucior, donec desinat. Multæ autem mulieres puerum masculum iam perdiderunt paulò antè trigessimum diem, & inarticulatus apparuit. Qui verò posterius perdit sunt, aut simul cum trigesimo die, omnes articulati apparuerunt. In fœmella itidem iuxta rationē quadraginta duorum dierum habet. Nam vbi his absolutis perditur, articulatio membrorum apparet. Siue autem prius, siue posterius perdetur puer, iuxta hanc rationem apparet. Nam & secundum rationem, & necessitatē, articulatio contingit in fœmella, in diebus quadraginta duobus, in masculo in triginta. Testimonium enim præbent abortus puerorum, & à partu purgationes. Quod autem fœmella posterius conformatur ac coarticulatur, causa hæc est: quod genitura

Puerperæ cum nō plenè purgantur, periclitantur.
Purgationes quot diebus faciæ.

Quando abortus informes.

Puella curtardius conformetur.

A nitur.
iuxta
lam q
est in
vnde
specie
ra fuit
stenti
guissi
mitat
mum
dum i

B gues e
gitos
tius co
bitor
mæ &
mi &
mè in
pote c
fic etia
conclu
que al
ma co
stant.

C tur. C
quidē
sima e
& vbi
scunt
Simul
& ven
huc p
genitu
via fit
pubes
ra, sim
bet, &
enim f

A nitura foeminea debilior est ac humidior quàm mascula, & iuxta hanc rationē necesse est posteriùs conformari foemel- lam quàm masculū, atq; ea gratia etiā purgatio diuturnior est in foemella quàm masculo. Redibō autem rursus retrō vnde digressus sum. Postquam iam articulatus fuerit puer, speciebus membrorū ipsius augescantibus, tūc & ossa duriora fiunt, & cauantur, atq; hæc à spiritu fiunt. Caua autē existētia trahunt ad sese à carnibus quod in sanguine est pinguis- simum: & progressū tēporis ramificantur rursus extre- mitates ossium, quemadmodū arboris extremitates postre- mū ramos spargunt, sic & in puero digiti manuum ac pe- dum inter se disparantur. In ipsīs autem extremitatibus vn- **B** gues enascuntur. Desinunt autē venæ hominis omnes in di- gitos manū ac pedum. Et crassissimæ quidē sunt venæ to- tius corporis, venæ capitis, deinde crurū, & brachiorū ac cu- bitorum. In pedibus autē & manibus, tenuissimæ ac densissi- mæ & plurimæ venæ sunt. Nerui itē tenuissimi ac densissi- mi & plurimi, & ossa magnitudine minima, atq; hæc maxi- mē in digitis manū ac pedum existunt. Verū ex digitis, vt- pote ossa densa ac parua habētibus, venas itidem ac neruos, sic etiā vngues tenues ac densi nascuntur, & interceptiunt ac concludunt venarū extremitates, vt ne ampliùs augescāt, ne- que altera alteri præmineat: vt nihil miri sit vngues in extre- ma corporis parte densissimos esse, ex densissimis enim con- stant. Simul autē cū vnguibus etiā capilli in capite radican- **C** tur. Cæterū pilorum natura hoc modo se habet, Oriuntur quidē maximi ac plurimi, qua corporis parte cuticula rari- fima est, & vbi pilus moderatū humorē in alimētum habet: & vbi cuticula posterius rara fit, ibi etiam pili posterius na- scuntur, velut in mēto, & pube, & sicubi aliās pili nascuntur. Simul enim vt genitura prodit, etiā caro rarefcit, & cuticula & venæ aperiuntur magis quàm priori tēpore. Nā dum ad- huc puer est, & venæ tenues existunt, non procedit per ipsas genitura, eadē ratio de mensibus virginū est: Simul autē vt via fit & genituræ, & menstruis virginibus, etiā pilos emittit pubes, tum pueri, tum virginis, rara nimirum cuticula reddi- ta, simulq; pilus moderatā humiditatem in alimentum ha- bet, & non pauciorē. Si verò & in mento viri contingit. Rara enim fit cuticula, procedente in ipsam de capite humiditate, **Simul**

Caua ossa
quid agāt.

Digiti tan-
quam ra-
musculi po-
stremo dis-
cernuntur.
Quæ in pe-
dib. & ma-
nibus in-
sunt.

Cur densi
vngues.

Capillus
pilūsq; quo
loco fruti-
cet.

Seminis
per venas
via quādo
fiat.
Virguncu-
lis cur in-
terdū men-
ses non sint.
Pubertatis
caussa.

Hippocratis Liber

Simul enim & in coitu, simulq; interiecto tempore, pilus mo-
deratam humiditatem in alimentū habet, & tunc maximè,
quum tempus contingit humiditati de capite descēdenti in
coitu, ad mentum à pectore distās. Signum autem eius quod
in rarissimis cuticulæ partibus pili enascuntur : si quis velit
inurere cutem, & pustulam tantum facere, eamq; sanare, cu-
tis densa reddita per cicatricē pilos non producet. Quicunq;
verò Eunuchi dum pueri sunt, fiunt, propterea neq; in pube,
neque in mento pilos producunt, leuēsq; toti existunt, quòd
via genitura non facta, cuticulam non rarefacit per totā su-
perficiē. Intercepta est enim ac conclusa, geniturę via, quem-
admodum paulo ante à me relatum est. At verò mulieres le-
ues fiunt, & mento, & corpore, quòd in coitu ipsarum humi-
ditas non similiter agitata velut viri, cuticulam raram non
facit. Quicunque autem calui fiunt, hi sanè pituitosi sunt. &
pituita in capite ipsorū simul cum coitu agitata & calfacta,
ad cuticulam allabens pilorū radices exurit, & defluunt pili.

Cute vstu-
lata pilus
non fructi-
cat.

Eunuchi
quare non
pubescant.

Caluitij
caussa.

Eunuchi
non calue-
scunt.
Canicies
cur.

Canis cur
in ortu.

Quotus in
vtero fœtus
mouetur.

Verum eunuchi propterea calui non fiunt, quòd vehementē
motum non faciant, neque pituita in coitu calfacta pilorum
radices exurit. Cæterum cani ob id fiunt quòd lōgo tempore
pertransiente in homine humiditate, albissimum eius secer-
nitur, & ad cuticulam allabitur, & pilus albidiorē humi-
ditatem trahens albidior fit quàm priori tempore, itēque
ipsa cuticula, præsertim vbi cani sunt, albidior alia euadit.
Et quicunq; ex natiuitate canū quid in capite habent, etiam
illis cuticula summa vbi cani sunt, reliqua albidior existit. **F**
Illic enim albissima est humiditas. Habet autē res hoc mo-
do, Qualemcunque humiditatem caro attraxerit, siue albā,
siue rufam, seu nigram, tali colore etiam pilus inficitur. Atq;
hæc de hoc dicta sunt, Redibo autem rursus ad sermonem
relictum. Quum itaque extremitates corporis pueri foras
ramos sparserint, & ungues ac pili radices egerint, tunc iam
etiam mouetur, & tempus ad hoc fit, masculo quidem men-
ses tres, fœmellæ verò quatuor. Sic enim vt plurimū contin-
git. Sunt autem aliqui pueri, qui ante hoc tempus mouētur.
Mouetur autē primum masculus, quia fortior est quàm fœ-
mella: & primum quoque conformatur masculus. nam à for-
tiore & crassiore genitura fit. Quum autem mouetur fœtus,
tunc sanè lac indicationem sui, matri præbet. Mamme enim
attoll

A attoll
dit:&
signifi
habēt
Qu
prim
mun
nem.
bere p
vtiqu
pingu
ab vte
B ræ car
si non
ab eo
autē &
quod
sum v
dem v
hæ, &
pueri
pletæ
fo, la
bet. D
ampl
C traher
venæ
rem &
vbi e
mate
bet. C
triun
haber
dirate
genus
hum
leuiss
tem à
& pri

A attolluntur, & papillæ gliscunt ac turgēt. Lac verò non pro-
dit: & in mulieribus densam carnē habentibus, lac posterius
significationem de se præbet ac prodit. in rarū verò carnem
habētibus, prius. Lac autem ob huiusmodi necessitatem fit.

Lac cur
fiat.

Quum vteri tumidi præ puero sunt, ventrem mulieris com-
primunt: eius autē pleni vbi cōpressio contigerit, pinguis-
simum de cibis ac potibus foras profilit, in omentum ac car-
nem. Quemadmodū si quis coriū illinat multo oleo, & imbi-
bere permittat, & vbi imbibit, coriū ipsum premat, oleum
vtrique exilierit foras ex corio compresso. Sic etiam si venter
pinguitudinē in se habeat à cibis ac potibus, comprimaturq;
ab vteris, pinguitudo profilit in omētum ac carnem. Et si ra-
ra carnis mulier fuerit, citius percipit eius persultationem:

τῆς ὁμοιωσὶς
probat.

B si non, posterius. Quin & pecora prāgnātia si non agrotent,
ab eodem potu ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter
autē & mulier. Et à pinguitudine calfacta ac alba existente,
quod edulcatū est à caliditate, quæ ab vteris accessit, expres-
sum venit in māmās, & in vteros quoq; parum venit, per eas-
dem venas. Tendunt enim & in māmās & in vteros venulæ
hæ, & consimiles aliæ. Et vbi peruenerit in vteros de lacte,
puer ipso paululum fruitur, Mammæ verò suscepto lacte im-
pletæ attolluntur. Et vbi peperit mulier principio motus fa-
cto, lac in māmās ipsas procedit, si lactauerit. Sic enim res ha-
bet. Dum mamme lactāt ac exuguntur, venulæ in mammas
ampliores fiunt, ampliores autē factæ, à ventre pinguitudinē

Pecora gra-
uida potu
& cibo ma-
gis pingue-
scunt.

Lactis co-
pia quādo.

C trahentes, in māmās distribuunt. Nam & vir si multū coeat,
venæ ampliores redditæ, Venerē magis inducunt. Habet au-
tem & hoc eo modo: Alimentum & augmētum puerorū fit,
vbi ea quæ à matre veniunt, in vteros processerint, & prout
mater habet iuxta sanitatem aut debilitatem, sic & puer ha-
bet. Quemadmodum etiam quæ in terra crescunt, à terra nu-
triuntur, & prout terra habuerit, sic etiam nascentia in terra
habent. Etenim semen vbi deiectum fuerit in terram, humi-
ditate quadā ab ipsa impletur. Habet enim in se terra omni-
genum humorē, vt nascētia nutrire possit: impletum autem
humore semen, inflatur & intumescit, & vis quæ in semine
leuissima est, ab humore condensari cogitur, condensata au-
tem à spiritu vis, & humore folia producēte, semen rumpit,
& primum folia foras emergūt. Vbi verò emerferint, quum

Salacitas
viris vade.

Quomodo
sata nascun-
tur.

non

Hippocratis Liber

non amplius ab humore in semine existēte folia nutriri possint, rumpitur infernē semen, itēque folia, & semen à foliis coactū, vim suam ad inferna demittit, quæ videlicet in ipso restat propter gravitatem, & fiunt radices ex foliis distēta. Postquā autem plāta iam firmiter radices infernē egerit, & alimentum à terra sumit, tunc sanē totum evanescit, & in plantam consumitur, præter corticē, qui solidissimus existit. Rursus autem cortex in terra putrefactus progressu temporis evanidus fit, & quædam folia ramos producit. Ex semine

**Quæ terra
gignuntur,
quomodo
procedant.**

itaq; tanquam ex humido nata planta, donec quidem tenera & aquosa fuerit, in augmentū supernē ac infernē procedens, fructum excludere non potest. Non enim vim habet fortem ac pingue, ex qua semen condensari queat. Vbi verò solidior facta est, & progressu temporis radices egerit, tūc iam & venas habet amplas, tum ad supernam, tum ad infernam partem: & tunc sanē non amplius aquosum ex terra trahit alimentum, sed crassius & pinguius ac copiosius quod calfactū à Sole effertur in extremitates, & fit fructus iuxta cognationem, ex quali etiam generatus est. Multus autē ex modico propterea fit, quod singula ex terra nascentia maiore vim ex terra, quā ex eo vnde generata sunt, trahunt, & effertur non secundum vnum, sed secundum multa. Quum autem fructus prodierit, à planta sua nutritur. Planta enim à terra trahens, fructui trāsmittit. Sol autem fructum coquit, & solidū facit, quod aquosius in ipso est, ad sese trahens. Atq; hæc mihi dicta sunt de his quæ ex semine nascuntur à terra & aqua.

**Cur multa
ex vno
gignantur.**

Ceterum ex plantariis ab arboribus arbores fiunt, hoc modo. Ramus vulnus habet, qua parte ab arbore defractus est, in infima ad terrā parte, vnde radices prodeunt. Pangitur autem, & in terram demittitur, hoc modo: Quum plāta quæ in terra existit, humorem acceperit à terra, tumescit & spiritum habet, quæ verò pars supra terram eminet, nondum. Spiritus autem & humor condensans in inferna plātæ parte vim, quantū eius grauissimum est, in infernam partē erumpit, & ex ipso radices teneræ fiunt. Postquam autem in infernam partem receptus fuerit, tunc iam ex radice humorē trahit, & parti supra terram eminenti transmittit: & tunc sanē rursus superna pars intumescit, ac spiritū habet, & quantum ex vi in planta leue inest, id ipsum cōgregatum germinat, ac

**Arbor quæ
planteretur,
crescāre.**

folia

A folia p
irēme
minat
proue
radi
mūm
semin
alime
tur, de
gnitu
ipse ra
terran
B imple
proce
prim
ces, de
ad ge
tum e
ram. C
pit pra
parte
nem, d
ferna
gida.
in hy
C ipsam
hoc ip
plius
pars h
intus
ac cor
exult
miru
fita, m
ment
dius e
collig
ego v
velip

A folia producit, & iam in supernā partem augmentum facit, itēq; in infernam. Sic itaq; contrarium contingit circa germinationem, in his quæ ex femine, & in his quæ ex plantariis proueniunt. Ex femine enim prius folium emergit, deinde radices in infernam partem demittuntur. Verū arbor primum radices agit, deinde folia acquirit, propterea quod in femine ipso humoris copia inest, & in terra quū totum inest, alimentum inest primum folio sufficiens, vnde folium nutritur, donec radiceatur. Verū in ramo non sic fit. Non enim gignitur ex altero, vnde folium primum alimentū habeat, sed ipse ramus est, & velut arbor habet, & multa eius pars supra terram eminet. Quare quum supra terram existat, humore

Cur herbæ
& arbores
contrario
modo coalescant.

B impleri non potest, nisi ex inferna parte magna quādam vis procedens in supernam humorem distribuat. Et plantarium primò necesse est sibi ipsi alimentum sufficere à terra in radices, deinde vbi sic à terra attraxit, sursum distribuere, & folia ad germen & augmentum concitare. Quum autē augmentum cepit planta, à tali necessitate ramos spargit, quam referam. Quū plus humoris ipsi accesserit ex terra attracti erum pit præ multitudine, qua parte quā plurimus fuerit, & hac parte planta ramos emittit: augetur autem & in amplitudinem, & in supernā, & infernam partem, propterea quod inferna terræ pars hyeme quidem calida est, æstate autem frigida. Atque hoc propterea contingit, quod terra humida est in hyeme, præ aqua de cælo delabēte, & comprimitur in se.

Cur terræ
inferiora
hyeme calida,
æstate frigida
sint.

C ipsam, vtpote humore grauiore existente: densior autem ab hoc ipso est, & nullam trāspirationem habet. Non enim amplius magna raritas ipsi inest: & propter hoc inferna terræ pars hyeme calida est. Nam & simum dēsius accumulatum, intus calidius est, quā quod rarum existit & aliās, humectæ ac compressæ, à seipsis concalescunt, & breui à calore valde exusta putrescunt. neque enim permeat spiritus per ipsa, nimium quum densa existunt. Si verò sicca fuerint, ac rarè posita, multo minus calescunt ac putrescunt. Atque sic sanè frumentum ac hordeum humidum, ac madefactum, intus calidius est, quā si siccum sit, & rarè positum. Et vestes pelliceæ colligatæ ac fortiter compactæ, à seipsis comburuntur, velut ego vidi, quemadmodum ab igne exustæ. Sed & alia si quis velit considerare, Omnia quæ comprimuntur à seipsis, calidiora

Cur humida cum coaceruantur calefiant.

Hippocratis Liber

diora reperiet, quàm quæ rarè posita sunt. Non enim habent unde frigiditatem inspicient à ventis. Sic etiam inferna terræ pars cùm plena sit, & ipsa à seipsa comprimatur, nimirum grauis ac densa existens, ab humiditate in hyeme calefcit, nullam enim caliditatis perspirationem habet. Sed vbi de cœlo aqua cadit in ipsam, quū spiritus prodierit ab ipsa in terra, non vltius penetrat, vtpote terra densa existente, sed spiritus retrò ad aquā abit: & propterea fontes ac marinæ aquæ, hyeme calidiores sunt, & auctiores quàm æstate, quia spiritus dum exhalat, retrò abit ad aquā, quum terra densior existat, & per se spiritum non transmittat. Et aqua multa existens quæ contigerit, ea perrūpens procedit, & viam sibi ipsi ampliore facit, quàm si modica existat. Aqua enim in terra non consistit, sed semper in decliue procedit. Si autem spiritum ab aqua prodeuntem terra per se hyeme transmittat, paucior aqua ex ipsa procederet, & fontes hyeme magni non essent. Atque hæc omnia in hoc dicta à me sunt, quod terræ inferna pars calidior esse apparet hyeme, quàm æstate. Nūc autē dicere volo, quod æstate frigidior quàm hyeme, inferna terræ pars esse videtur. Terra æstate rara est & leuis, nimirum Sole vehemētius irruente, & ab ipsa humiditates ad sese attrahente. Habet autē terra in se semper aquam plus aut minus. Spiritus autem omnes nobis sunt ab aqua. Id quod sic se habet, unde coniectare possis, demonstrabo. Etenim ab omnibus fluminibus ac nebulis spiritus semper procedunt. Est autem nebula aqua in aere cohærens & continua. Et tunc sanè terra rara est ac leuis æstate, & aquam in se habet, & aqua in decliue fluit, procedente autem aqua semper inde alius ex alio spiritus exhalat. Qui verò exhalat, per terrā abit leuem ac raram existētem, & frigiditatem terræ inducit, & ipsa aqua simul perfrigeratur. Habet autē sic, Quemadmodum si quis aquam in vtre existentē fortiter comprimat, & per puncturam acus, vel paulò maiorem, perspirationē aquæ faciat, & ipsum vtrē in sublimi suspēdat, nullus spiritus per foramen procedat, sed aqua, non enim habet spatiositatem, per quam aqua spiritum emittat. Sic sanè se habet etiam hyeme aqua in terra. Si autem aquæ in vtre locum satis amplum feceris, & vtre in sublimi suspenderis, spiritus per foramen procedet. Locū enim spiritus habet ab aqua mota, procedendi per

Mare & fontes cur hyeme calefcant, & eurgant.

Nebula quid.

τῆ ὁμοιωσὶς
confirmat.

vtrē,

A vtre
habet
bet, ni
se trah
ab aqu
infern
magis
seiplan
tū in
hoc ip
æstate
fufcipi
B aere in
perfici
fum ca
haurit
profun
me ter
da est,
videlic
& spir
quæ æ
da aut
tu in ip
accesse
C re cali
in put
de hoc
na tern
vice ve
neque
ex sup
cedere
giditas
dices v
radicil
Quem
concoe
oportet

A vtrem, & propterea per foramen spiritus transit. Sic sanè se habet etiam æstate aqua in terra. Satis amplū enim locū habet, nimirum terra rara existente, & sole ab ipsa humore ad se trahente, & pertransit spiritus, vtpotè qui frigidus existit, ab aqua per ipsam raram existētem ac leuem. Ob hoc itaq; inferna ipsius pars æstate frigida existit, & aqua ipsa adhuc magis quàm spiritus, qui in terra frigidus existit, & ipsa in seipsam, & in terra, spiritum emittit. Sed & aqua quæ hauritur in puteo, spiritum semper mouet, velut flabellum, atque hoc ipsum aquæ frigiditatē inducit. Quæ verò nō hauritur æstate, sed stans densa existit, nō similiter spiritū in se à terra suscipit, neq; in terram à seipsa distribuit: & simul à sole & aëre in puteo non disperso, sed stante ac firmato, primū su per facies ipsius calefit, deinde alia eius pars ad aliam deorsum caliditatem distribuit, & propterea aqua quæ æstate nō hauritur, calidior est ea quæ hauritur. Quin & fontes valde profundi æstate semper frigidi existunt: & aqua hausta hyeme terra calida existente, ex tali fonte, statim quidem calida est, vbi verò tēpus progressum fuerit, frigida est ab aëre videlicet frigido existēte talis facta. Perflatur enim à vento, & spiritus per ipsam pertransit. Quēadmodum etiam aqua quæ æstate hauritur, vbi hausta fuerit, statim frigida est, calida autē sit postea, propterea quòd terra rara existēte, & spiritu in ipsa existēte, perfrigeratur: Vbi autem haustæ tempus accesserit, stabilis fit, & calida cōspicitur, Calefit enim ab aëre calido existente, quēadmodum & aqua quæ non hauritur in puteo æstate, ob hoc ipsum calida redditur. Atq; hæc à me de hoc dicta sunt. Repetam autem rursus quòd æstate inferna terræ pars frigida est, hyeme verò calida. Superna autem vice versa. Et oportet arbori non duo calida simul accedere, neque duo frigida simul, si sana esse debet. Verū si quidem ex superna caliditas accesserit, ex inferna frigiditatē ipsi accedere oportet, & vice versa, si ex superna parte accedat frigiditas, ex inferna caliditatem ipsi contingere oportet. Et ra dices vbi attraxerint, arbori transmittunt, & arbor vicissim radicibus: atq; sic & frigidi & calidi conseruatio contingit. Quemadmodum homini ingestis cibis in vētrem, qui dum concoquuntur calefaciunt, perfrigerationem à potu facere oportet. Sic & arbori contrarium rependi oportet, ex infer-

Cur aqua hyeme calida, æstate friget.

Fontis alti qualis aqua

Homines si cuti arbores nutritur.

na parte ad supernam, & vicissim, & augetur arbor, & in su-
pernam, & in infernam partem, propterea quod alimentum
ex inferna & superna ipsi accedit. Et quandiu quidem vehe-
menter tenera fuerit arbor, fructum non producit. Non enim
est in ipsa pinguis vis, neque crassa, quæ ad fructum conferre
possit. Progressu autem temporis venæ in ipsa dilatata, pin-
guem ac crassam influxionem ex terra in ipsam faciunt, sol
autem ipsam diffundens, ebullire facit utpote leuem existē-
tem, in extremitates, & fructum producere, & tenuem qui-
dem humiditatem à fructu sol aufert, crassam autem conco-
quens & calefaciens edulcat. At verò arbores nō fructiferae,
in se pinguitudinem tantam non habent, quantum eius in
fructum est expēdendum. Omnis arbor autem quum per tē-
pus solida facta fuerit, & ex inferna parte radices firmarit,

Cur insita
suū fructū
ferant.

iam penitus cōstanter augetur desinit. Quicumque verò in
arbores, ab aliis arboribus oculos indiderūt, & arbores in ar-
boribus enatae viuunt, & fructificant non similem fructum ar-
boribus, quibus insite sunt, id ipsum tali modo cōtingit. Ocu-
lus primum quidem germinat. Alimētum enim habet pri-
mum ab arbore, ex qua ablatum est, deinde ab ea, in quā in-
situs est. Vbi autem germinauerit, sic in arborem radices te-
nues à se demittit, & primum humore fruitur in arbore, in
quam insitus est, existente, deinde tēpore accedēte, demittit
radices in terrā, per eā in quā insitus est, & fruitur humore
quem à terra trahit, & alimentum inde ipsi contingit, ut non
mirum sit, insitas arbores, alios fructus producere, à terra enim
viuūt. Hæc mihi de arboribus & fructibus dicta sunt ea gra-
tia, quod indignum mihi factum videbatur, & ne poteram
quidem, hæc tractationē semiperfectam relinquere. Redibo
nunc rursus retrò ad illum sermonē, cuius gratia à me hæc
de istis relata sunt. Censeo enim terræ nascētia omnia viue-
re ex terræ humore, & qualē terra humorē in seipsa habet,
talem etiam nascētia ex ipsa habere. Sic etiam puer viuit de
matre in vtero. & quali mater sanitate prædita est, talē etiā
puer habet. Quod si quis cōsiderare velit ea quæ de his dicta
sunt, ab initio vsque in finem, inueniet naturam omnem cō-
similem esse, & ex terra nascētium & hominū. Et hæc mihi
de hac dicta sunt. Cæterum puer in vteris existens manus apud
genas habet, caput autē prope pedes: & non datur probè

Partus ter-
renis com-
paratur,

Pueri sicut
in vtero.

ac cer

Aac certo cognoscere, etiam si puerum in vtero videas, utrū ca-
put sursum habeat, an deorsum. Verū ex vmbilico pelliculæ
tentæ sunt ipsū continētes. Nunc autē referam dinotionē,
quam paulo ante me demonstraturum dixi, quantū huma-
næ menti possibile est manifestam existentem, omni qui de
hoc cognoscere velit, quod genitura in pellicula est, & quod iux-
ta medium ipsius vmbilicus est, & per illum sanè, primò spi-
ritum in seipsam trahit, & foras emittit. & quod ex vmbili-
co pelliculæ tentæ sunt. Sed & aliā pueri naturā, quā dixi,
sicut totā habere vsq; in finem reperiet, quomodo videlicet à
me in his sermonibus declaratū est, si quis testimoniis, & o-
cularibus inspectionib⁹ à me producēdis vti velit. Etenim si

B quis ova viginti aut plura, quo pulli ex ipsīs excludātur gal-
linis duabus aut pluribus subiicere velit, & singulis diebus
à secūda exordiēdo, vsq; ad ultimā qua excludetur pullus ex
quo, subtrahere, confringere, ac videre, inueniet omnia se ha-
bere iuxta meum sermonem, quomodo volucris naturam,
ad humanam conferre oportet. Quod enim pelliculæ ex vmbi-
lico tentæ sunt, & reliqua quæ de puero dicta sunt, sic se ha-
bere in ovo volucris reperies, ab initio in finē. Atqui si quis
nondum vidit, mirabitur in volucris ovo vmbilicum inesse.
Atque hæc sic habēt, & sic à me relata sunt. Quādo verò mu-
lieri partus appropinquat, tūc puero se mouēte, & manibus
ac pedibus calcitrante, pelliculam quandam internam rūpi-
t

Per ovum
hoc confir-
mat.

Quo pacto
puer erum-
pat.

C contingit, rupta autem vna, etiam aliā debiliorem vim ha-
bent, & rumpuntur primū quidē illi contiguæ & cohæren-
tes, postea extrema. Quum autē ruptæ fuerint pelliculæ, tūc
fœtus à vinculo exoluitur, & agitated foras procedit, Neque
enim amplius robur habet pelliculis amissis, neq; vteri am-
plius puerū cōtinere possunt, pelliculis velut dixi amissis, &
ab ipsīs abruptis. Cohærēt enim pelliculæ etiā vteris, vbi cir-
cum puerum obuoluūtur, nō adeo vi valida ac multa. Quā-
do autem procedit puer, violat & dilatat vteros in exitu, vt-
pote teneros existentes. Procedit autem in caput, si secūdam
naturā prodierit. Grauiissimæ enim sunt ipsi superne partes,
si ex vmbilico perpēdantur. Quum autem in vteris est, ma-
gis continens existit vsq; ad pellicularū rupturā simul cum
decimo mense, quando partus matri propinquat, & adest. Si
verò violentam affectionem perpetiatur puer, etiam ante

Caput pri-
us si natu-
raliter ex-
eat,

Hippocratis Liber

præfinitū tempus ruptis pelliculis prodit. Quin & si alimen-
tū à matre prius puero defecerit, etiā sic partus matri prius
aduenit, & ante decimū mensem puer prodit. Cæterum quæ
longius quā decem mēlium tempus vterum gestare sibi vi-
se sunt: nam hoc iam sæpe audiui, illæ ipsæ hoc modo quem
diſturus sum deceptæ sunt. Quum vteri spiritū acceperint in
seipsos, à ventre statim exhibente, eleuantur ac intumescūt,

Quæ pluſ-
quam decē
menses ge-
stasse vidē-
tur, cur fal-
lantur.

contingit enim hoc, Videntur sanè sibi mulieres tunc conce-
pisse. Præterea si menses non procedentes, cōgregati fuerint
in vtero, & diutius manserint, semper perfluūt in vteros, ali-
quando vnā cum flatu à ventre, aliquando etiam caleſcētes,
& sanè tunc quoq; in vtero habere mulieres sibi vidētur, ni-
mirum mensibus non prodeuntibus, & vteris eleuatis. Dein
de aliquando menses sua sponte erumpunt, aut aliis superue-
nientibus à corpore in vteros, & priores protrudentibus, &
flatus egreditur, & multis iam statim post mēliū purgatio-
nem vteri hiant, & ad pudendū vertuntur, & tunc viris per-
mixtæ, ad se genituram concipiunt, eadem die aut omnino
in paucis. Existimant autem inexpertæ harum rerum ac ra-
tionum, etiam illo tēpore se in vtero habuisse, quando men-
ses non prodibant ipsis, & vteri erant eleuati ac tumētes.

Cur pluſ-
quam decē
menses par-
tus in vtero
esse nō pos-
sit.

Quòd autem non diutius quā decem mensibus contingat
vterum gestare, ego demonstrabo. Alimentum & augmen-
tum quod à matre descendit, non amplius sufficiens est pue-
ro, vbi decē menses præterierint, & fœtus auctus fuerit. Tra-
hit enim quod dulcissimum est in sanguine ad sese, simulq; F
etiam lacte modicè fruitur. Quum autem hæc ipsi rariora
ac pauciora sint, & puer plenus ac maturus existat, copiosius
alimentum desiderans calcitrat, ac pelliculas rumpens, ini-

Cur nutri-
mentum an-
te decimū
mēsem pue-
ro in vtero
deficiat.

tium partus matri inducit, & hoc perpetiuntur magis mu-
lieres primiparæ: deficit enim pueris alimentum, vt ad
decimū vsque mensem sufficere non possit. deficit autē per
hunc modum. Sunt quædā mulierēs quibus sufficientes mē-
ses purgantur, quædam quibus pauciores: hoc ipsum si sem-
per fiat, in natura, & genere, maternum ipsis existit. Quæ vè
rò menses paucos demittunt, hæc etiam pueris postremò tem-
pore, vbi iam maturi fuerint, alimentum rarius exhibentes,
ipsos calcitrare faciunt, vt & ante decimū prodire festi-
nent. Modicus enim sanguis à iuenculis ac nouellis matri-
bus

A bus pro-
sine lac-
sunt, &
videlicet
violenti
Volucris
ouum c-
scens au-
frigidu
rum est
tus est t-
tur mo-
E
B iam ant-
lucris, a
in ouo e-
qui anir-
lo ex ou-
tur in o-
dirump-
tum, pu-
lent in v-
Vbi eni-
est, qui s-
lum. Sic
ficiens a-
C sente al-
pit, & à
gissimè
nem eti-
singula
cesse est
deficiet,
pueris p-
Atque h-
si pueri
mulier
conting-
præ vte-
primū

A bus procedit: vt plurimum verò cōtingit tales mulieres etiā sine lacte esse, quæ paucos menses demittunt. Sicciore enim sunt, & densiorem carnē habent. Huic autem rationi, quod videlicet deficiente alimento prodit puer, etiā si nō aliqua violenta affectio ipsi accadat, etiā hoc testimonio esse potest. Volucris ex oui luteo nascitur, hoc modo. Incubante matre ouum calefcit, & quod in ouo inest à matre mouetur, calefcens autem id quod in ouo inest, spiritum habet, & alterum frigidum ab aëre per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum est, vt spiritum qui attrahitur sufficientem ei quod intus est transmittat: & augetur volucris in ouo, & coarticulatur modo eodem ac confimili velut puer, quemadmodum iam antea à me relatum est. Nascitur autem ex luteo oui volucris, alimentum verò & augmentum habet ex albo, quod in ouo est. atque hoc iam omnibus manifestum factum est, qui animum aduerterunt. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ouo, non habens id sufficiens vnde viuat. fortiter mouetur in ouo vberius alimentum quærens, & pelliculæ circum dirumpuntur, & vbi mater sentit pullum vehementer motum, putamen exalpens ipsum excludit. atque hæc fieri solent in viginti diebus, & manifestū est quod ita se habent. Vbi enim exclusa est volucris, nullus humor in oui testis inest, qui sanè memorabilis existat, expensus est enim in pulum. Sic etiā vbi auctus fuerit puer, mater non amplius sufficiens alimentum ipsi exhibere potest. Vberius itaque præfente alimentum puer quærens, calcitrando pelliculas dirumpit, & à vinculo exolutus simul foras prodit. atq; hæc vt longissimè in decem mensibus fiunt, & secundum hanc rationem etiam pecoribus ac feris partus aduenit, in tēpore quo singula pariunt, non tardius. Etenim vnique animali necesse est tempus esse, in quo alimentum fœtui rarius erit, & deficiet, & partus adest, Et quæ quidem paucius alimentum pueris præbent, citius pariunt. Quæ verò vberius, posterius. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Porrò disruptis pelliculis, si pueri momentum in caput inclinatum prædominabitur, mulier facile parit. Si autē obliquus, aut in pedes procedet, contingit enim hoc sæpe si momentum huc inclinarit, siue præterorum spaciositate, siue si mater in labore ex partu primum non quieuit: & si sic procedet, mulier difficulter pariet.

Quæ parū
lactis ha-
beant.

Hoc cōtra
Plinium &
Aristotelē
esse videt̃.

Partus quā
do accel-
erat.

Pecora si-
militer eni-
tuntur.

Cur quæ-
dā tardius
quædā ce-
lerius pa-
riant.
Partus
qualis.

Hippocratis Liber

Quando in riet. Multæ autē vel ipsæ perierunt, vel puer, aut simul matres vnā cum foetibus. Caterum ex parientibus ac puerperis maximè laborant primiparæ, propter inesperienza dolorū, & dolent quidē totū corpus, maximè verò lumbos ac coxendices. Nā coxendices ipsarū disparantur. Verū expertæ iam partus, minus primiparis dolent. Quæ verò multoties pepererūt, multominus dolēt. Si porro in caput processerit puer, caput primū foras prodit, deinde alia mēbra consequuntur, postremus autē vmbilicus. Ex vmbilico autē secunda tenta est. Post hæc aquositas & mucus sanguinolētus tum à capite,

Caput prius exit, deinde cætera.

Vmbilicus. tum à reliquo corpore secretus, præ violētia & dolore ac calore, atq; hic viam struit purgationi à partu cōsequenti. Post exitū autē eius mucī cruēti, purgatio fit per tēpus antea relatum. Et tū māmre, tū reliqua mēbra quæ humidiora sunt, mulieribus rumpūtur, minimè quidē in primo partu, postea verò prout plures pariunt, ita ampliùs rumpūtur, euacuaris

Quī gignā tur gemelli. venis præ partus purgatione. Atque hæc à nie de hoc dicta sunt. Gemelli autē fiunt ab vno coitu, hoc modo. Vteri sinus frequentes & curuos habent, alios remotiores, alios propinquiores pudēdo. Et animalia quæ multa gignūt, plures sinus habent, quā ea quæ pauca. Similiter autē habēt & pecora & feræ, & volucres. Vbi itaq; cōtigerit geniturā findi, & in duos sinus peruenire, & vteri, geniturā susceperint, & sinus alter ad alterum nō hauerit, nec dimiserit, segregata genitura in

Canes & fues hoc cōfirmant. vtroque sinu pelliculas induit, & viuificatur eodē modo quo vnus foetus, quapropter verò id fiat diximus. Quòd verò ab vno coitu gemelli gignātur, hoc testimonio cōstat. Est canis, & sus, & alia animalia, quæ ab vno coitu pariunt & duo, & plura, & vnūquodq; animal in vtero, in sinu ac pellicula existit; atq; hæc ipsi fieri videmus, & hæc omnia eadē die vt plurimum pariunt. Sic autē & mulieri ab vno coitu gemelli facti, vterq; in sinu & pellicula est, & eadē die vtrunq; parit. & alter prius foras procedit, & pellicula ipsius siue secunda. Quòd autem gemelli, formella & masculus generantur, hoc causæ esse sentio. In muliere & in viro, & in omni animali, in singulis & debiliior, & fortior genitura inest, & non semel ac simul genitura procedit. sed & bis & ter ebullit ac eiaculatur: & nō est possibile omnē esse fortē, tum quæ prius exiuit, tum quæ posterius. In verū autē sinum, crassiorē ac fort

tiorē

A tiorē
In vtrū
la gener
masculi
sic relat

H
C

B

mibus
quantu
ta sunt
sanitas
C num, &
fero. Et
tale est
omnia t
pars, qu
tiam se
minass
& siccu
tum ca
calidū
proxim
num.
uerent
alibi n

Atiorem geniturā ingredi contigerit, illic masculus gignitur. In vtrū verò rursus humidiores ac debiliores, illic fœmella generatur. Si vero in vtrunque fortis ingreditur, ambo masculi fient. Sin debilis, ambo fœmellæ. Atque hic sermo sic relatus totus finem habet.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE CARNI-

BVS, IANO CORNARIO

MEDICO PHYSI-

CO INTER-

PRETE.

EGO adhuc usque sermonem communibus sententiis vtor, tum aliorū qui me præcesserunt, tum etiā meis. Necesse enim est commune principiū sententiis supponere eum qui velit hanc de arte medica tractationem componere. Verū de rebus sublimibus in aere ac cœlo, neque opus habeo dicere, nisi quod quantum ad hominē & reliqua animantia, quæ sunt, & nata sunt, pertinet, demonstrabo, & quod anima sunt, & quod sanitas, & quod morbus, & quod in homine malum ac bonum, & vnde moritur. Nunc autem ipse meas sententiās profero. Et videtur sanè mihi id quod calidū vocamus, immortale esse, & cuncta intelligere, & videre, & audire, & scire omnia tum præsentia, tum futura. Huius igitur plurima pars, quum turbata essent omnia, in supernam circumferentiam secessit. Et videntur mihi ipsum veteres Aethera nominasse. Altera pars inferna, appellatur Terra. frigidū quid & siccum, & multis motionibus obnoxium, & in hac sanè multum calidi inest. Tertia pars aeris, mediū locum occupavit, calidum quid ac humidum existēs. Quarta verò pars terræ proximum locum cœpit, humidissimum quid ac crassissimum. Hæc itaq; quum turbata essent, & in orbē circumvoluerentur, multa calidi pars in terra cōclusa est, alibi maior, alibi minor, alibi valde pauca, alibi copia multa: & tempo-

Calidū calidū
lōrve sol &
æther quid
possit.

Terra.

Aer.

Aqua.

Hippocratis Liber

ris progressu terra à calido arefacta, hæc cōclusa in ipsa putredine faciunt veluti tuniculas, & quātum quidem ex putredine terræ pingue fuit, & minimum humoris habuit, id ipsum per multum tempus calefcēs, celerrimè exustum est, & in ossa mutatum. Quæ verò glutinosiora fuerunt, & frigiditate participarunt, ea calefacta exuri nō potuerunt, neque verò liquida fieri, propterea speciem alieniorem ab aliis acceperunt, & nervi solidi facti sunt. Neque enim multum frigiditatis ipsis inerat. Verū venæ frigiditatis multum habebant, atque eius frigidi quantum circumcirca glutinosissimum erat, à calido exassatum, membrana euasit. frigidum verò quod erat, à calido superatum, dissolutum est, & ob id liquidum factum. Iuxta eandem autem rationē etiam fauces, & stomachus siue gula & venter, & intestina in podicem vsque, caua facta sunt. Quum enim frigidum semper caleseat, quantum eius circumcirca glutinosum erat, exassatum est, & membrana tunica facta est. Quod verò intra frigidum erat, colliquatum est, & factum est liquidum. Nō enim erat in ipso, neque pingue, neque glutinosum multum. Iuxta eandem rationem etiam vesica. Multum frigidum quod ipsum circumcirca concludit, à calido calfactum, dissolutum est, & euasit liquidum, quum neque pingue, neque glutinosum in ipso esset: quod verò supererat, tunica euasit. Sed & de aliis quæ caua sunt eodem modo res se habet. Vbi enim plus glutinosi quā pinguis erat, membrana tunica facta est. Vbi verò pinguis plus quā glutinosi, ossa facta sunt. Eadem ratio & ossium est. Vbi quidem non inerat glutinosi, verū pinguis & frigidi, citius exusta sunt propter pinguitudinem, atque hæc ossa durissima & rigidissima existunt. Vbi verò pingue & glutinosum similia sunt, hæc ossa antrofa sunt. Et de his quidem sic habet. Frigidum quidem congelat, Calidum autem diffundit, in multo verò tempore etiam exsiccat. Vbi autem pinguitudinis aliquid affuerit, citius exurit & ficit. Vbi verò glutinosum affuerit frigidum, citra pinguitudinem exuri non vult, sed tempore calefcens congelatur. ~~Cerebrum cerebrum sedes & metropolis est~~ frigidi ac glutinosi. Calidum verò pinguis sedes & metropolis est. Quod enim calefcit primum omnium quum diffunditur pingue fit. Et propterea cerebrum, quia minimum

Ossa vnde.

Nervi quomodo facti.

Membrana.

Fauces.

Stomachus intestinalis, venter vsque, ad anum caua cur.

Vesica.

Ossa qui fiunt cauaque.

Cerebrum quale.

A pinguedo exusta, crassa, calidum, ipsum, modum, sit potius, ossibus, la non, enim, quidem, B non v, simum, viscera, à me, à calidum, na cin, dum, sunt, na ca, arter, Verū, Cauti, trem, C alias, cem, put, aute, ven, se su, capu, mun, bet, lidif, ritus, plur, trah

A pinguitudinis habet, plurimum verò glutinositatis, à calido exuri non potest, sed tempore tunicam, membranam crassam accepit, circum membranam verò ossa, quantum calidum superauit, & in quibus pinguitudo erat. Sed & medulla spinalis appellata, à cerebro descendit, & non est in ipso, neque pinguis, neque glutinosi multum, quemadmodum & cerebro. & propterea neque nomen medullæ iuste possidet. Non enim est alijs medullæ similis, quæ in alijs ossibus inest. Sola enim membranas habet, quas alia medulla non habet. Signa porro horum manifesta sunt. Si quis enim neruosa & glutinosa, itémque alia assare velit, alia quidem cito assantur. Verum neruosa & glutinosa assari non volunt, minimum enim pinguitudinis habent. Pinguissimum autem & vnguinosum celerrimè assatur. At vero viscera sic mihi constituta esse videntur: nam de venis prius à me dictum est. Cor multum glutinosi ac frigidi habet, & à calido calfactum, caro euasit dura & viscosa, & membrana circum ipsum, & cauum factum est, non quemadmodum venæ: & situm est in capite venæ cauissimæ. Duæ enim sunt cauæ venæ à corde, alteri nomen est arteria, alteri venæ caua, iuxta quam cor situm habet. Et plus habet calidi arteria, quàm vena caua, & spiritum condit ac conferuat. Verùm præter has duas venas, etiam aliæ in corpore sunt. Cauissima autem vena, ad quam cor situm est, per ventrem omnem trāsīt, & per septum transversum, & in vtrumque rhenem finditur, & in lumbis finditur, & exilit tum in alias partes, tum in crus vtrumque. Sed & supra cor ad ceruicem, partim in dextram, partim in sinistram, & tunc in caput ascendit, & in temporibus finditur vtrinque. Possunt autem & numero maximæ venæ dici. Verùm in summa, à vena caua, & ab arteria, aliæ venæ per totum corpus fissæ sunt, cauissimæ autem sunt prope cor, & ceruicem ac caput, & infra cor vsque ad coxendices. Et calidum plurimum in venis accorde inest. & propterea spiritum cor habet, utpote quod omnium intra hominem membrorum calidissimum existat. Procliue est autem condiscere, quòd spiritus calidus est. Cor & venæ cauæ semper mouentur, & plurimum calidi in venis inest, & propterea spiritum cor trahit, ex omnibus in homine maximè calidum existens.

Medulla
spinæ cur
proprie me-
dulla non
sit.

Cordis na-
tura.
Arteria ve-
næque alte-
ra magna
vnde.

Venulæ
corporis vn-
de veniant.

Cor calidū
est.
Cor & ve-
næ semper
agitantur.

Potest

Hippocratis Liber

Thymus Potest etiam aliter cognosci. Si quis ignem in domo accen-
ēprobat. dere velit, quum ventus non inspirat, flamma mouetur ali-
quando magis, aliquando minus. Sed & lucerna accensa &
ardens, eodem modo mouetur, modò magis, modò minus,
vento nullo mouente, quem sane nos spirantem cognosce-
re possumus, & alimentum calido frigidum existit. Cate-
rùm puer in vtero comprimens labra ex vtero matris fu-
git, & tum alimentum, tum spiritum, cordi intro trahit, vbi
sanè mater respirauit. Est enim hoc calidissimum in pue-
ro, & hoc calidum etiam reliquo corpori, & aliis omnibus
partibus motum præbet. Si verò quis interroget quomodo
hoc quis sciat, quòd puer in vtero trahit & fugit: illi sic re-
spondendum est. Pueri nascuntur stercus in intestinis ha-
bentes, & vbi nati fuerint celerrimè ventrem, tum homi-
nes, tum pecora exonerant. Atqui non haberent stercus,
nisi in vtero suxissent, Imo neque mammam statim vt na-
tum est sugere nosset, si non in vtero suxisset. Et de motu
cordis ac venarum sic habet. Porrò pulmo iuxta cor ita na-
tus est. Cor ex humido quod glutinosissimum erat calfa-
ciens cito exsiccauit, veluti spumam, fecitque antrosus, &
venulas multas in ipso. Venulas autem ideo fecit. Quantum
enim in glutinoso inerat frigidi, id ipsum quidem à calido
colliquatum est, & liquidum euasit. Ab ipso verò glutino-
so, tunica facta est. At verò Iecur sic compactum est, Quum
vnà cum calido multum humidi conclusum esset, citra glu-
tinofum ac pingue, frigidum superauit calidum, & conge-
latum est. Huius signum hoc est: Quando quis victimam
mactat, donec calidus fuerit, liquidus est sanguis, postquam
autem perfrigeratus est, congelatur. Si verò quis ipsum con-
quasset, & fibras eximat, non congelatur, fibræ enim fri-
gidæ sunt & glutinosæ. Splen autem hoc modo constitutus
est. Cum calido & glutinoso conclusum fuit, calidum qui-
dem plurimum, frigidi autem minimum, tantum solum-
modo quantum ad glutinosi compactionem satis erat: sunt
autem id fibræ in splene existentes, & propter has fibras,
mollis est splen, & fibrosus. Rhenes porrò sic producti sunt,
Parum glutinosi, parum calidi, multum frigidi conclusum
fuit, & ab hoc congelatum est, & durissimum viscuse uua-
sit, & minimè rubrum, quia non multum calidi simul con-
stitit.

A stitit.
stituit
ramin
lut in
rimò
humid
midur
etiam
est, ha
nis sec
sanè c
tus est
B fit & n
temp
hanc
tur. C
tremu
lam in
ticuli
quide
admo
tum a
terat
calido
autem
C sius re
liua fa
Eteni
rum
arefa
rius g
larum
à cali
durio
nascu
lacten
excid
quibu
Pluri

D.

Astitit. Eadem de carnibus ratio est. Frigidum quidem constituit & compegit ac fecit carnem, glutinosum autem in foramina transit, in foraminibus autem his humidum est, velut in venis magnis. Calidum autem in toto corpore est, plurimum verò & humidi in corpore est, & frigidi multum in humido: tantum autem est frigidi, quantum congelare humidum ac liquidum potest, sed superatur à calido, quare

Care.
Humidum liquidum-
ve calor
quid ha-
bet.

E

etiam ab ipso diffunditur: Quòd verò humidum calidum est, hac demonstratione confirmatur. Si quis corpus hominis secet, ubicunque velit, sanguis calidus fuerit, & quandiu sanè calidus fuerit, liquidus erit, postquam verò refrigeratus est, tum ab intrinseco frigido, tum extrinseco, pellicula

Tuniculâ
spiritus
aëræ &
frigus sem-
per super-
inducit.

Bfit & membrana, & si quis hac pellicula detracta, modico tempore sinat, aliam pelliculam factam videbit, si verò quis hanc semper adimat, alia rursus pellicula è frigido generatur. Ceterum ea gratia plura dixi, ut ostenderem, quòd extremum corporis ad aerem conuersum, necessario pelliculam induit, præ frigido & ventis impetentibus. At verò articuli sic generati sunt. Quum ossa facta essent, quæcunque quidem ex ipsis pingua erant, celerrimè exulta sunt, quemadmodum etiam priùs dictum superiore sermone. Quantum autem ex ipsis glutinosum erat, id ipsum exuri non poterat, sed medio inter vstum & siccatum loco contentum, à calido in neruos, & saliuam ac mucum transiuit. quantum

Articuli iū-
cturæve.

F

Csius redditum est, utpote liquidum existens, & ex hoc saliuam facta est. verum ex illo glutinoso vngues producti sunt. Etenim ab ossibus & articulis semper liquidissimum ipsum discedens, glutinosum redditur, & à calido siccatum ac arefactum, foras in vngues delegatur. Dentes autem posterius generantur ex hac caussa. Ex ossibus capitis ac maxillarum incrementum fit glutinosi, & quod ex pingui, inest à calido siccatum exurit, & fiunt dentes reliquis ossibus duriores, quia nihil frigidi inest. Et primi quidem dentes nascuntur à victu in vtero, & postquam natus fuerit puero lactenti à lacte. Vbi verò hi exciderint à cibis & potibus, excidunt autem, ubi ad annos primi alimenti peruenerint, quibusdam etiam priùs, si à morbo alimento nati fuerint. Plurimis verò quum septem annos impleuerunt. Qui verò

Nerui.

Vngues.

Dentes.

Dēti cur
nascantur.

postea

Hippocratis Liber

**Maxillæ fo-
læ ofsum
venulas ha-
bent ventri-
culisque.**

**Stercus quæ
fiat.**

**Cibus &
potus om-
nia irrigat,
conseruant.
& augent.**

Capilli.

postea enascuntur simul cōsenescunt, nisi præ morbo perfo-
rentur. Ceterum dentes propterea posteriùs aliis nascuntur.
In maxilla venæ sunt, & hæ huic ossi soli inter omnia ossa,
ex inferno ventre alimentū præbent. Ossa verò tale augmen-
tum dant, qualia existunt, sed & alia omnia tale augmen-
tum reddunt, qualia ipsa existunt. Etenim venæ ex vêtre ac
intestinis, in quæ cibi ac potus colliguntur, postquam hi fue-
rint calfacti, tenuissimū ac liquidissimum trahunt, crassissi-
mum autē & fæx isthic relinquitur, computrescitque & fit
stercus in inferioribus intestinis. Tenuissimū verò trahunt
venæ ex ventre ac intestinis, quæ suprà ieiunum intestinum
existunt, atque hoc calfactis iam cibis. Vbi autem ieiunum
intestinum transferint, & in inferiora intestina collecti fue-
rint, stercus fiunt. At verò alimentum vbi accesserit, vnum-
quodque talem speciem vniciq; reddit, qualia sanè erant.
Singula enim ab alimēto irrigata augmentum capiunt, cali-
dum, & frigidum, & glutinosum & pingue, & dulce, & ama-
rum, & ossa & alia vniuersa quæ in homine insunt. Et ob id
dentes posteriùs nascuntur. Dictum autem à me priùs est,
quòd solæ ex ossibus maxillæ, ipsæ in seipsis venas habent:
& ob id alimentum amplius in ipsas quàm in alia ossa tra-
hitur, & quia vberius alimētum, & densiorem influxum ha-
bent, augmentum ipsæ à seipsis tale pariunt, quales sanè ipsæ
existunt, atque hoc donec homo integer augeſcat: augeſcit
autem vbi conspicuus euadit, conspicuus verò fit maximè à
septennio, vsque ad decimum quartū annum. & in hoc tem-
pore, tum maximi ex dentibus, tum alij omnes nascuntur,
postquam exciderint hi qui ab alimento in vtero nati sunt.
Augeſcit autem & in tertiū annorum septenarium, in quo
adolescens fit, vsque ad quartum & quintum septenarium.
Quin & in quarto septenario dentes enascuntur, plerisq; ho-
minibus duo, qui sapientiæ dentes appellātur. Porro capilli
sic nascuntur. Ossa sunt & cerebrum à quibus tale augmen-
tum venit, vtpote glutinoso circumcirca existente, quemad-
modum & neruis, & pinguitudinis nihil inest. Si enim pin-
guitudo affuisset, ex calido sanè exusta esset. Fortassis autem
mirabitur quis quòd etiam sub alis & in pube pili multi, &
quibusdam in toto corpore existunt. Verum hic sermo de eo
est, quòd vbiunque in corpore glutinosum est, ibi pili à ca-
lore

- A**lore fiunt. Auditus autem inde contingit, foramina aurium ad os durum & siccum lapidi simile pertingunt. Iam verò ad ipsum os est cavitās antrofa. Strepitus autem ad durum firmantur, os autem cauum resonat per durum. Pellicula verò in aure iuxta os durum tenuis est, velut aranei tela, & omnium pellicularum siccissima. Quòd autem id quod siccissimum est maximè resonat, multa signa sunt. Quum igitur plurimum resonuit, maximè audimus. Et sunt quidam qui de natura scribētes prodiderūt, quòd cerebrum est quod sonum edit. hoc autē fieri non potest. Ipsum enim cerebrum humidum est, & membrana siue tunica circum ipsum humida est & crassa, itémq; circum tunicam ossa. Nullum igitur
- B** humidum resonat, sed sicca, resonantia autem auditum faciunt. Olfacit porrò cerebrum humidum existens, aridorum odorem ynà cum aere, per corpuscula cartilaginosa ipsum trahens. Cerebrum enim in cavitatem nasi pertingit, atque hac parte non est ante ipsum os aliquod, sed cartilago mollis velut spongia, neque caro, neq; ossiculum: & vbi quidem cavitās nasi sicca fuerit, ipsum seipso exactius arida olfacit. Aquā enim non olfacit, humidior est enim quàm cerebrum, nisi sit putrefacta. Putrefacta enim aqua crassior fit, & alia omnia. Quum verò nares humectæ fuerint, olfacere nō possunt. Non enim aerem attrahit cerebrū ipsum ad seipsum. Similiter etiam vbi cerebrum ipsum de seipso plurimum liquefecerit, in palatum, & fauces, & pulmonem, ac reliquum
- C** ventrem: cognoscunt autem hoc homines, & ex capite destillare dicunt, destillat autem & in reliquum corpus. Et est modus eius calidus. At verò visus propterea contingit: à cerebri membrana vena in vtrunq; oculum per os descendit: per has duas venulas, quòd est glutinosissimi tenuissimū de cerebro percolatur, & propterea ipsam circum ipsum oculum tunicam talem facit, quale est ipsum oculi pellucidum, quod ad aerem vergit, ad quod venti ac flatus irruunt, eadē planè ratione quemadmodum de aliis mēbranis ac tunicis dixi. Sunt autē multæ hæ tunice præ oculis pellucidæ, quales ipsi existunt. Huic enim pellucido lumen & omnia splendida relucet, per hoc igitur relucens videt: quòd verò non splendidum est, neque relucet, per hoc non videt. Verum reliquum quod circum oculos est album, caro est. Quæ verò pupilla oculi

Auditus
quī fiat.

Odoratus
caussa.

Visus quī
fiat.
Visus quæ
causæ sint.

Pupilla
qualis.

appella

Hippocratis Liber

Oculi humor qualis.

Sermo unde.

A mutis hoc confirmat. Cantorum exemplum.

Vitruuius hinc sumptus.

Spiritus locutionem & vocem præbet.

Conceptus in utero quotus.

appellatur, nigra apparet, ob id quod in profundo est; & tunicæ circum ipsam nigrae sunt: tunicam autem appellamus id quod velut pellicula inest. Est autem non nigra si quis inspiciat, sed alba ac pellucida, humidum verò oculi, glutinosum existit. Sæpe enim vidimus, in oculo rupto exire humorem glutinosum, & si quidem adhuc calidus fuerit, liquidus est. Postquam verò perfrigeratus est, siccus evadit, velut thus transparens. Atque hoc & in hominibus & in brutis similiter habet. Cæterum oculum molestia afficit omne quod incidere, & venti irruentes, & alia quæ splendidiora sunt, quæ ipse est. Et si quis interroget, respondere licet, propterea quod consimilis coloris existunt. Quemadmodum os, & lingua, & reliquis venter, humida sunt. Sermonis porro facultas inde est. Totum corpus spiritum intro trahit, plurimum verò in cavitates sibi ipsi accumulatur. Is autem qui per inane foras currit, strepitum facit. caput enim resonat, lingua verò articulat, occurrens in faucibus, obturansque ac pellens ad palatum & dentes, claritatem eius facit. Si autem lingua semper occurrens non articulet, non posset homo clare disserere, sed singula à natura unam vocem haberent. Huius signum est. Muti ex natiuitate disserere non possunt, sed unam tantum vocem sonant, etiam si quis spiritum efflans sermonem proferre conetur. Manifestum autem hoc est, Homines ubi voluerint magnam vocem edere, attrahentes spiritum forinsecum, eum foras propellunt, & magnam vocem edunt, prout spiritus durat, postea verò vox contabescit. Sed & citharædi, quum ipsos vocem intendere oportuerit, spiritum quàm plurimum intrò trahentes pronuntiationem extendunt, & vociferantur ac vocem magnam edunt, prout spiritus durat. Vbi verò spiritus defecerit, desinunt. Ex quibus manifestum est quod spiritus est, qui vocem edit. Vidi autem iam quosdam, qui sibi ipsis manu illata guttur penitus præsecuerant, atque hi viuunt quidem, verum nullam vocem edunt, nisi quis guttur constringat, hi autem sermonem proferunt, Manifestum verò, & hoc est, quod præfecto gutture spiritum attrahere intrò in cavitates non possunt, sed per præfectam partem exhalat. Sic sanè res de voce ac sermone se habet. Porro vita hominis septem dierum est. Primum etenim postquam genitura in uteros peruenit, in septem diebus

A diebus habet quæcunque corpus habere debet. Mirari autem quis possit, quomodo ego id sciam. Verum multa ego vidi hoc modo. Meretrices publicæ quæ sæpius de seipſis periculum fecerunt, ubi cum viris rem habuerint, sciunt quando in ventre concipiant, & postea conceptum intra se perdunt. Postquam autem iam perditus est, elabitur velut caruncula. Hanc carunculam in aquam coniectam si conspiciat confideraueris, omnia membra habere reperies, & oculorum regiones, & aures, & manus & manuum digitos, & crura, & pedes & pedum digitos, & pudendum, & reliquum totum corpus manifestum. Satis etiam manifestum est harum rerum peritis, quod mulier quum in ventre concepit, statim horret, & calor, & dentium stridor consequitur, & conuulsio occupat tum articulos, tum totum corpus, & vterum segnities ac torpor. Et quæ puræ sunt, hoc perpetiuntur. Quæ verò crassæ & mucosæ hoc perpetiuntur, pleræque ex his mulieribus non percipiunt, nec cognoscunt. Certè quatenus mihi ostenderunt, hoc ipsum se cognouisse, eatenus scio ac prodo. Quod verò vita hominis septem dierum sit, etiam ex hoc manifestum redditur. Si quis in septem diebus nihil edere aut bibere velit, plerique quidem in ipsis moriuntur. Sunt autem qui ipsos transmittunt, & tamen moriuntur. Sunt etiam quidam, qui persuasi sunt, ut ne desperarent seipsos fame conficientes, sed comedere ac biberent: verum venter non amplius suscipit. Ieiunum enim intestinum in his diebus concreuit, moriunturque etiam illi. Sed & ex hoc coniectare licet, hominis vitam septem dierum esse. Puer septimestri partu, natus, pro ratione natus est, & viuit, & rationem talis habet, ac numerum ad hebdomadas ac septenarium exactum. Octimestris autem natus nullus vnquam vixit. Nouem verò mensium & decem dierum partus fit, & viuit, & habet ad hebdomadas numerum exactum. Quatuor enim denarii hebdomadam, dies sunt ducenti & octoginta, In denarium autem hebdomadam septuaginta dies incurrunt. Habet autem & septimestris partus tres denarios siue decadas hebdomadam, & in vnaquaque decade septuaginta dies. Tres verò hebdomadam decades, ex toto sunt dies ducenti ac decem. Quin & morbi acutissimi sic hominibus fiunt, præteritis diebus hebdoma

Meretrices,
quæ docue
runt.

Conceptus
signa.

Quota in
dia.

Septime
stris par
tus.

Prænotio
morborū.

Hippocratis Liber

Capitis vl-
cera.

Dētes pue-
ris quando
renascūtur.

domadis dimidiæ, aut vnus, in quibus iudicantur, & moriuntur aut sani euadunt: & tertij generis in vndecim diebus, hoc est vna & dimidia hebdomade: & quarti in duabus hebdomadis. & quinti in duodeuiginti diebus, hoc est duabus & dimidia hebdomadis. At verò alij morbi non habent, vt certa sententia pronuntiari possit, quanto tempore homines ab ipsis sani euadant. ad eundem modum etiam vlcera magna in capite ac reliquo corpore, quarto die inflammari incipiunt, in septem autem inflammatio sedatur, aut etiam quatuor & decem, aut duodeuiginti. Si quis autem diligenter medeatur, & vulnera in capite magna in hoc tempore non sedentur, homines moriuntur. Ceterum inexpertus quispiam mirari queat, quòd septimestris puer nascatur. Ego quidem igitur hoc ipsum vidi, & quidem frequenter. Si autem hoc deprehendere vult, facile est obstetrices adire, quæ parientibus adsunt, & ex ipsis percuntari. Est autem & aliud signum. Pueri septem annis præteritis dentes explent. Et in septem annis sunt & ratione & numero exactè hebdomades trecentæ ac sexaginta. Necessitatem autem naturæ, quapropter in septem hæc singula dispensentur, ego aliis locis declarabo.

H I P P O C R A T I S

COI LIBER DE SEPTI- F

MESTRI PARTV, IANO

CORNARIO MEDICO

PHYSICO INTER-

P R E T E.

Macrobius
& Galenus
in Epide-
miarū com-
mentariis
hoc disse-
rit.

SEPTIMESTRES autē nascuntur diebus cētum & octuaginta duobus ac dimidio, & insuper accedente diei particula. Si enim primi mēsis dies quindecim supputaueris, deinde quinque mensium, dies cētum quadraginta septem ac dimidium: In vndesaginta enim diebus quàm proximi duo menses perficiuntur.

A tur. his igitur sic habentibus, ad septimum mensem super-
sunt dies non plures quàm viginti. Et est tota summa dimi-
dij anni, vnà cum aliquantula diei parte. Quum itaque ad
hoc perfectionis principium partus peruenierit, maturescēte
fœtu, & robore multum augescēte, in perfectione magis
quàm aliis temporibus pelliculæ in quibus ab initio nutri-
tus fuit, quemadmodum spicarum membrana laxantur, ad
id coactæ anteaquàm fructus perfectè maturescat: & fortissi-
mi ac plenissimi fœtus violantes ac dirumpentes pelliculas,
partum fieri cogūt, & plurimi ex his pereunt. Quum enim
parui sint, transmutatione maiore quàm alij vtūtur, & qua-
draginta dierum afflictionem perferre coguntur, ex vtero

Cur septi-
mestres e-
dantur.

B egressi, id quod etiam in decimestris multos peremit. Sunt
autem ex his septimestribus qui etiam superstitēs manent,
ex multis pauci. Propterea quòd ratio & tempus in quod e-
nutriti sunt in vtero, cōstitit, vt omniū participes sint, quo-
rum etiam perfectissimi participes existunt, maximè qui su-
perstitēs manent, & processerunt de matre prius pariente,
vt pote in octauo mense agrotaturi. Si enim in his laboribus
succedant, vt in conspiciū prodeat puer, impossibile est si
perstitē esse, ob prædictas affectiones, quas ego octimestres

Cur pauci
septime-
stres viuāt.

perimere dico. Imò etiam multos decimestres. Cæterū mul-
ti fœtus septimestris ætatis quum pelliculæ laxantur, sece-
dunt in id quod cedit, & hic alimentum sumunt, primos qui
dem quadraginta dies laborantes, alij plus, alij minus: pro-
pter permutationem autem ex locis & pelliculis quæ ipsos
aluerunt, transmutantur, & pro vmbilico, trahunt & transu-
munt etiam per matrem labores. Pelliculæ enim dum ten-
duntur, & vmbilicus conuulsus, dolores matri inducunt. Et
fœtus ex antiquo vinculo exsolutus, grauior redditur. Multe
verò mulieres etiam febricitant his cōtingentibus, quædam
etiam pereūt vnà cum fœtibus, verū omnes in breui ex hoc
contaminantur ac inquinantur. Aiunt autem & octonos mē-
ses difficilimè vteros ferre, rectè id dicētes, Est autē octauus

Cur plus
minúsve
quidam
septime-
stres par-
tus afficiā-
tur.

mensis non solum hoc tempus, sed & dies accedūt à septimo
mense, & à nono, & ab ipso anno. Verū dies non similiter,
neque dicunt, neque cognoscunt mulieres. Decipiūtur enim
ex eo quòd non eodem modo fiunt, sed aliquando à septi-
mo mense plures dies accedunt ad quadraginta, aliquando

Cur octa-
uus mensis
grauis sit.
Cur fœmi-
næ in cōce-
ptu errant,
à nono

Hippocratis Liber

à nono Tunc enim fieri necesse est, prout contigerit mulie-
rem in ventre concipere, tum mense, tum tempore. Mensis
autem octauus minimè dubius est, secundum hunc enim contin-
git, ut iudicatio difficilis existat. Et mea sententia pars etiā
in vndecimo mense, mensis est, ut hic satis memorabilis exi-
stat. Porro mulieribus de partibus fidem derogare non opor-
tet, dicunt enim omnia, & semper dicunt, & semper profe-
runt. Neque enim aut opere, aut sermone persuasæ sunt, sed ex
eo quod cognouerunt in corporibus suis contigisse. Licet au-
tem & volentibus aliud dicere, Quæ verò iudicio prædix-
sunt, & victoriā de hac sententia pronunciant, semper dicunt
ac testantur, nasci septimestres, & octimestres, & nouimestres
& decimestres, & vndecimestres: & ex his octimestres non su-
perstites manere. Dicunt autem & abortus plurimos in pri-
mis quadraginta diebus fieri, sed & reliqua conscripta his
accidere, in quadragenariis, ac in singulis mensibus fieri di-
cunt. Quum autem septimo mense pelliculæ dirumpatur, &
fœtus secesserit, labores qui circa octauum mensem, & sextum
quadragenarium, in partu fieri traduntur, corripiunt. hoc au-
tem tempore præterito, quibus benefuturum est, inflammationes
tum fœtus, tum matris exoluuntur, ut venter molliatur, & tu-
mor à præcordiis & laterum mollitudine descendat ad locos
inferiores, ad facilem partus tempore progressionem. & se-
ptimo sanè quadragenario plurimo tempore fœtus isthic exi-
stunt. Nam loci ipsi molles sunt, & transmutationes ipsis faci-
liores ac frequentiores fiunt, & propterea ad partum magis
solubiles consistunt, & mulieres per hos ultimos dies ex to-
to quadragenario facilius vteros ferunt, donec contigerit fœ-
tum verti. Postea verò dolores partus ac labores incumbunt,
donec à puero & à secunda mulier liberetur. Quæcumque verò
mulieres multos pueros pepererunt, & quidam ex ipsis clau-
dus natus est, aut cæcus, aut aliud quoddam malum habens, aiunt
in hoc puero octauum mensem ipsas difficilius transegisse,
quàm in his quos pepererunt nihil mali habentes. Fœtus enim
mancus in octauo mense fortiter ægrotauit, ut etiā morbus
abscessum ac ablationem siue mutilationem alicuius partis fe-
cerit, quemadmodum etiā viris fortes morbi faciunt. Qui ve-
rò fœtus in alio tempore fortiter ægrotat, pereunt prius quàm
ipsis abscessus eiusmodi fiat. Quicumque autem octimestres
fœtus

Quid agat
partus se-
ptimo men-
se.

Quare clau-
di, cæcive
partus eda-
tur.

A fœtu
ex se
in im
dicta
fueri
stiter
tation
rò ag
mens
minu
cantu
mi ha
B tenu
nouer
is, qui
solent
mestre
sunt, &
quo ab
uum n
octim
titudi
git, ex
stres ca
bentes
C transe
tus mu
tas, & n
tim sec
dum di
gnificat
bus infi
ta. Ex v
trariis,
in pluri
bis, & n
bus sum
rum ali
sunt, mu

A fœtus non valde agrotant, sed iuxta vnam aliquam partem, ex secessu afflictionem pertulerunt, quadraginta quidē dies in imbecillitate transigūt, & plurimū in vtero, propter prædictas necessitates, sani autem fiunt. Quicumq; autem natus fuerit in his quadraginta diebus, eum impossibile est superstitem manere, agrotanti enim adhuc ipsi in vtero transmutationes & afflictiones post partum accedunt. Quicumq; verò agrotans in vtero ad nonū mensem peruenerit, & in hoc mense natus fuerit, superstes erit. Et superuiuit quidem nō min⁹ hi quā septimestres, verū pauci etiam ex his educantur. Neq; enim crassitudinem habent, quā perfectissimi habent, & labores in vtero non diu ante tolerauerunt, vt **Qui post enixum viuant.**

B tenues euaserint. Seruabitur autem vel maximē talis puer, si nouem mensium fuerit in exitu, fortior autem euadet etiā is, qui plurimū abest à morbis, qui octimestribus accidere solent. **Cur macilenti fiant.** Qui enim in septem quadragenariis nascuntur, decimestres appellati, ob id maximē educantur, quod fortissimi sunt, & plurimū à vulgariū puerorū tempore absunt in quo affliguntur quadraginta agrotantes diebus, circa octauum mensem. **Decimestres cur educantur.** Declarant autem de morbis & afflictionibus octimestrium, etiā nouimestres tenues nascentes. Iuxta multitudinem enim temporis, etiam magnitudo corporis cōtingit, ex morborū afflictione progressus, & non velut septimestres carnosigignuntur, & crassitudinem probē coactam habentes, vt qui tempus quo in vtero gestabantur sine morbis **Conceptus & cæterorum decretorium.**

C transegerunt. Verū enim uerò cōceptus, & abortus, & partus mulieribus in eo tempore, in quo etiam morbi, & sanitas, & mors omnibus hominibus fiunt, hæc verò omnia partim secundum dies, partim secundum menses, partim secundum dierum quadragenarios, partim secundum annum, significationem sui præbent. In omnibus enim his temporibus insunt ad vnumquēq; & vtilia multa, & hostilia multa. **Quæ faciās hæc.** Ex vtilibus igitur, sanitas & augmentū contingit, ex contrariis, morbi & mors. Dies quidem igitur maximē insignes in plurimis sunt, primi & septimi, multū potentes in morbis, & multū in fœtibus. Nam plurimi abortus in his diebus fiunt, nominantur autem tales effluxus, non abortus. Verū alij dies intra quadagesimum insignes quidem min⁹ sunt, multi verò iudicant. **Dierū obseruatio.** Cæterū in mensibus, eadem quæ **Quantum dies & menses possint, in die**

Hippocratis Liber

in diebus fiunt, iuxta rationem insunt. Menses enim mulie-
ribus sanis singulis mensibus apparent, tanquam peculiare
in corporibus vim mensis habeat. Vnde sanè septimi men-
ses his quæ vterum gestant, fœtus in principium perfectio-
nis constituunt. Pueris verò vbi septem menses à natiuitate
impleuerunt, tum alia vtilia in corporibus fiunt, tum dentes

**Dierum pa-
rium obser-
uatio.**

in eo tempore apparere incipiunt. Eadem ratio est etiam in
decretoriis diebus, si quidē fortassis vnà cū his quos recensui
cōiungere, quis velit historiæ ac cognitionis gratia referen-
tur. Etenim medicum qui ægrotorum salutem rectè conie-
ctare volet, animaduertere quidem oportet, & contemplari
omnes dies, ex paribus verò decimum quartū, & vigesimū
octauum, & quadragesimum secundum. Hic enim terminus E
ponitur à quibusdā pro harmoniæ ratione, & integer ac per-
fectus numerus, verum ob quam causam, longius fuerit in

**Conforma-
tionis tem-
pus in vte-
ro,**

præsenti exequi. cōtemplari autem sic oportet per ternarios
ac quaternarios, ternariis quidē omnibus copulatis, quater-
narios autem, duobus ad duos connexis. At verò quadra-
genuarij primū in fœtibus iudicāt. Quisquis enim primos qua-
draginta dies trāsmiserit, abortus effugit ex omni causa cō-
tingentes, plures autem fiunt in primò quadragenario abor-
tus, quàm in aliis omnibus. Hoc autem tempore præterito,
fœtus fortiores sunt, & ipsorum corporis per singula mem-
bra discretio fit; & masculorum quidem partes omnes valde
conspiciæ fiunt scemellæ verò in hoc tempus, carnes appa-
rent exortus ac processus solū habentes. Similia enim lon- F

**Qui puel-
læ à pueris
differant.**

gius tempus in simili sunt, & tardius discernuntur, propter
consuetudinem & amicitiam: quanquā aliàs quum à matre
segregatæ fuerint, filiæ citius quā filij pubescant, & sapiant,
ac senescant, propter corporum imbecillitatem, & victus ra-
tionem. Alter quadragenarius est, in quo circa octauū men-
sem fœtus in vtero ægrotant, de quibus hic totus sermo in-
stitutus est. Tertius est, in quo vbi nascantur pueri etiā ma-
lè afflicti, si effugerint quadraginta dies, apparent magis ro-
busti ac sapientes. Nam & splendores clarius vident, & stre-
pitum audiunt, quod prius non potuerunt, tanquam incre-
mentum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta sa-
pientiam ex corpore elucescentem. Peculiarem quidem sa-
pientiam in corpore inesse manifestū est, in prima sanè die.
Nam

**Quid sua-
pte natura
pueri fa-
ciant.**

A Nain
viden
rant,
tem,
temp
mors
bus si
transi
autem
Porro
sanita
dies. S
corpo
tur. Q

D
tem m
ræ mu
bustis
gog; si
oculis
C concre
ricatio
ribus h
tur. Na
manti
que er
& ritè
modum
ta spec
ctus or
perfect
torum
aggrer
circa a

- A** Nam in somnis, statim ubi nati sunt pueri, ridere & plorare videntur. Vigilantes quoque sua sponte statim ridet ac plorant, prius quàm quadraginta dies transeant. Non ridet autem, etiam si titillentur ac irritentur, prius quàm hoc ipsum tempus transeat. habetâtur enim vires in mucis: quâquàm mors etiâ per fatum sit sorte designata. vt hoc exêplo omnibus sit, quod omnia existentia quæ naturâ ex iisdem habent, transmutationes per tempora venientia habeât. Declaratur autem in singulis, quum alia nascantur, alia corrumpantur. Porro anno finiente multi quidem morbi fiunt. multa etiam sanitates, iuxta temporis rationem, ad menses, & ad singulos dies. Septenariis autem annorum, cum alia multa insignia corporibus fiunt, tum dentes pueris excidunt, & alij nascuntur. Quæ enim in corporibus fiunt, ea scribam.

Mors & cetera cur fi-
ant.

Septimana
in corpori-
bus præua-
lent.

*Principium autem huius septimestris
in alijs codicibus sic ha-
beatur.*

- D**E septimestribus autem quidam sic dicit, quod negotium oculis nondum vidi, sed tantum audiui. Quo autem modo mihi fieri posse videatur, declarabo. Multæ naturæ mutationes, conuersiones, & excessus in animalibus & arbutis, ceterisq; satis, sponte nascuntibus tuo perpetuo, longq; fiunt: nam alicubi iam fœmina & mas multis manibus, oculis auribusq; cõformati, natiq; sunt, variisq; alijs formis. concreta ora, & ossa alij habentes mirandam naturæ præuaricationem, mutationem, & excessum. cuncta enim temporibus labentibus & discreta, & cõfusa & peculiaria perficiuntur. Nam secundum priscam generationem, cum omnia animalia condita & creata sunt, sic conformata fuerunt. Scitroque etiam nunc eodem modo & per eadem secundum leges & ritè cuncta conformari nasciq; posse, Mihi verò (quemadmodum homini circa septimestria definienti datur) hæc statâ specie, pro cœli, terræq; benignitate, quemadmodum fructus oriri videntur. Quod videre est in Aegypto, ubi omnia perfecta nascuntur, & perficiuntur, multa etiâ & per annum totum omniq; tempore terræ benignitate, caloriscq; circumaggeratione, Nilive inundatione scaturiunt. Simili modo & circa animâtia septimestriâq; perfecta vitaliâq; illic omnia nascun-

de mēbris
agnascenti-
bus.

Terræ A-
gyptiæ fec-
unditas.

Hippocratis Liber

Quid ad si nascuntur. Quamobrem si quæ conceptura est, vti sibi suc- **D**
militudine cessionem pariat, bene habeat, virque ad eam rem demit-
faciat. tendam promptus, præstòque sit, corpus siue corporis alueus
creatur & perficitur. Collatio enim & concordia, validaque

neccsitas & vis cogit, vti perficiatur & adolescat suo fatori
non dissimile. Nam si maior minòrve, & dissimilis forma &
figura sit, illi vnde orta est perfecta non haberetur. Quare
dicito, statuitòve, medium quid esse in magno negotio, con-
formationem ryfsmòve. Si ergo conformatio aliqua ad ho-
mines peruentura est, leni & miti modo perueniat necesse
est, pérque hominum commoda. si minùs, quidam præpu-
bescunt & præsenescunt, quemadmodum qui præsenescunt,
& si ritè & secundum legem fiat. Conformatiòque conta- **E**
bescit, & ad osium còmoda, fibrarum venarum, neruorum,
viscerum, intestinorum, vteri, cæterorùque perfectionem
còuertitur. Sed forsitan aliqui petent, cur octimestria, & tri-

Cur octime mestria non viuant? quoniam fluxi paruulique sunt, quædã
stres & tri- enim sic æuum, & ætatem nata sunt & per similia còforma-
metres nò ri & discerni consueuerunt, quemadmodum quæ in terra se-
viuant. runt & plantantur. quædam enim pluribus, quædam pau-
rioribus diebus nascuntur secundum tempus. Tempus au-

Temporis tem solis & lunæ circuitu perficitur, & sequitur, nec etiam
autores sol vndecimestres, nec duodecimestres secùdum eandem ratio-
& lunasùt. nem horum viuent, donec pueruli sunt: nihil enim præter
sua vestigia & naturã sit, aut adolescit, nec etiam si quid fa-
bulentur. Sed cuiusque conformatio, forma figuræve, & si- **F**

Quæ prius militudo, siue ryfsmos, secundum naturalem legem perfi-
conformen citur, & ritè finitur. Nam naturalis machinatio cun-
tur. cta in oculos, vel aures, vel nares, vel ostranf-

fert: quæ conformationibus his contine-
tur, vel per alias concreciones, syn-

crisèsvè absomit. Quare nunc
periti cum sint, conceptus
omnes noscent quæ
prius excogi-
taui.

A H

B

in par
per &
rum n
centu
ta die
multa
ægro
C puer
vertit
pariu
rantu
parte
quum
scilicet
sape
cunqu
puer
ca cer
retra
sest,
ti ian
quen

AHIPPOCRATIS

COI LIBER DE OCTI-

MESTRI PARTV, IANO

CORNARIO MEDICO

PHYSICO INTER-

P R E T E.

DE octimestri partu sic sentio. Impossibile esse vt duas consequenter succedentes afflictiones pueri ferre possint, & propterea octimestres non superstites manere. Contingit enim ipsos consequenter affligi, tum ea quæ in vtero fit afflictione, tum ea quæ in partu accedit, & ob id nullus octimestris vitalis est. Insuper & decimestres appellatos, in septem quadragenariis diebus magis in lucē edi sentio, & maximē cōtingere vt educentur. Nam perfectissimus est fœtus in primis quadraginta diebus, vbi verò plures accesserint, perit. Coguntur enim multa in paucō tēpore assumentes ac perferentes, multum ægrotare, ex quibus mors cōsequitur, incipit autē laborare puer ante partum, & interitus periculū subit, quum in vtero vertitur. Producentur enim omnes sursum habentes caput, pariuntur autē multi in caput, & securius discedunt ac liberantur his qui in pedes pariuntur. Flexibiles enim corporis partes nō impedimēto sunt, puero in caput exeunte. Verū quum in pedes prodierit, obturamenta cōtingunt. Versiones scilicet in vtero, & alia pericula, & vmbilici puerorum iam sæpe circa colla apparuerunt. Si enim iuxta partem quamcunque vmbilicus fuerit in vtero porrectus, magis hac parte puer vmbilici circumactionē, dum vertitur, faciet, quā circa ceruicem. Si verò iuxta humerū, vmbilici circumactionē retrahit, hoc autē vbi sit etiā matrem magis laborare necessesse est, & puerum aut perire, aut difficilius exire. Quare multi iam pueri principiū morbi intus nati prodire, & consequenter alij perierūt, alij morbidī superuixerunt. Quicunq;

Cur octimestria nō viuunt.

Quando partus periclitatur.

Melius in caput exeunt.

Multi de vtre morbos trahūt.

Hippocratis Liber

Qui probe verò probè ac tuto prodierint, & in conspicuum exierint, de **D**
coalescât. repente ex necessitate in ventre liberati, & crassiores ac ma-

iores, quàm pro ratione statim existūt, his nō ex augmento, sed laxo tumore id contingit, & multi sani ex his pereunt. Si enim tumor nō residat citius quàm tertio die, aut paulo ferius, morbi ex ipso fiunt. Quare etiā alimenta ac respirationes periculose mutantur. Si quid enim morbidum inducunt per os & per nares inducunt: & pro eo quòd tanta ingeratur edulia quāta sufficiunt, & ea etiā nō superentur, multo plura ingeruntur: vt necesse sit & cogantur præ ingestorum copia, & præ ipsa adeò affectione, qua pueri corpus afflictum est, alia quidē per os & nares rursus exire, alia verò per intestinum ac velicā inferne transire, antea nullo horum ita cōtingente. Sed & pro flatibus ac spiritibus, & humoribus ita cognatis, cum quibus necesse est in vtero consuetudinē ac beneuolentiā habuisse omnibus peregrinis vtitur, crudioribus

Mutatio lo
ci & cibo-
rum quid
posuit.

Proprietates
umbilici.

ac siccioribus, & minus mansuetis, vt necesse sit dolores oboriri multos, plerisque etiā mortes: quandoquidē etiam viris transmutationes locorū ac victus, morbos faciunt. Eadē ratio est & de vestibis. Pro eo enim quòd carne & humoribus induti fuerunt, iisq; tepidis ac liquidis & cognatis, tales vestes pueri induunt quales ipsi viri. At verò vmbilicus per quem alimēti ac spiritus ingressus pueris contingunt, solus ex omni corpore vtero adhæret, & per hunc introitus ac ingressus ingredientium particeps fit, reliquæ partes conuiuent, & nō prius apertæ sunt, quā vbi in exitu fuerit puer ex ventre. Quum autē in exitu fuerit, reliquæ omnes aperiuntur, verū vmbilicus attenuatur, & cōnuiet ac resiccatur. Quæ

Decime-
stres, & vn-
decime-
stres & se-

admodum autē in his quæ ex terra nascuntur, fructus pleni ac maturi secernuntur, ac decidunt, iuxta discriminationem qua parte inhaerent: Sic etiā pueris maturis ac perfectis, vmbilicus quidē conuiuet ac clauditur, reliquæ verò aperiuntur, vt & ingredientia suscipiāt, & exitus habeant secundum naturam, quibus necesse est viucentes vt. Singula enim separantur, iuxta modū quo agmina cōgregantur repentina: optima autē sunt, quæ maximè soli cōnutrita sunt. Cæterum decimestres & vndecimestres partus, ex septē quadragenariis eodem modo fiunt, velut ex dimidio anno septimestres. Plurimis enim mulieribus necessarium est in ventre cōcipere, post

A post menstrua purgamenta, vbi ab his exoluta fuerint. Oportet igitur mulieri tempus dare mensis, in quo ipsa purgatio continget: & hoc tempus quibus breuissimum fit, tres sunt dies, Plerisque autē multo plures. Sunt autem & alia multa impedimenta etiā in viris, ex quibus conceptus retardatur. Oportet autem vel maximē hoc cōsiderare. Quod nouilunium quod dies vnus existit, exactissimē trigesima mensis pars est. duo autē dies, fermē quindecima mensis pars sunt. Tres verō dies, pars mensis decima sunt, & reliqua iuxta horum rationem. & non est possibile in paucioribus partibus fieri, neque menstruorum solutionē, neque foetuum conceptionem. Ex his igitur omnibus necessariū est plerāq; mulieres circa plenilunium, & vltra in ventre concipere, vt ducenti & octoginta dies, saepe vndecimum mensem apprehendere videantur, tot enim dies septem quadragenarios constituunt. Nam quum vltra plenilunium mulier concipit, necesse est eum conceptum vndecimum mensem attingere ac apprehendere, quo ad vltimum circuitum perueniat.

ptin estres
quando pa
riantur.
Conceptus
varietas.

H I P P O C R A T I S

COI LIBER, DE SVPER-

FOETATIONE, IANO COR-

NARIO MEDICO

PHYSICO INTER-

PRETE.

Quū superfoetarit mulier, si primum puerum in medio vteri habuerit, superfoetatio elabitur, à primo ac veteri expulsa. Si verò in altero cornu superfoetationem habuerit, posterius ipsam insuper parit non vitalem, nimirum vitalitate vbi vterus laxatus & humectus fuerit exsoluta. Si verò nō statim secedat superfoetatio, dolores exhibet, & fluxum foetidum, ac febrē: & facies intumescit, tibiq; ac pedes, & si pereat, cibū auersus

Que super
conspiciant.

Hippocratis Liber

fatur donec exciderit. Superfoetât autem mulieres, quarum D
stomachus id est vteri os, post primum cōceptum non clau-
ditur ita valde, idque apparentibus signis constat, clauditur
autem post superfoetationes quæ posterius insuper pariun-
tur. Si superfoetatio nondum partium discriminationē ha-
beat, sed caro sit, non quidem intumescit, sed putrescit do-
nec ex vtero exeat. Si cui exeat secunda pueri in vtero, prius-
quam puer foras procedere incipit, ægrè parit: & magis ad-
huc periculose, si caput non præcedat. Si verò alicui vna cum
secunda puer foras exierit, & ad stomachum, id est os vte-
ri progressus, rupta secunda emerferit, magis facile parit.
Itémque si puer quidē foras prodit, secūda verò adhærescit,
& seipsam retrahit, atque isthuc manet. Quum puer non vi-
E
nalis futurus nascitur, caro ipsius vngues supereminet, vn-
gues verò tum in manibus, tum in pedibus deficiūt. Quum
vitali puero nascente manus præminuerit, primum retro
retrudenda est, donec retruseris: & si ambæ præminuerint,
ambas retrudes, Et si crus præminuerit, etiam hoc repelles.
Vbi verò ambo crura in propatulo manserint, neque aliò
processerint, fomento vti opus est, à quo humectissimus vte-
rus reddatur. habeat autem odorem ipsum fomentum. Et
quum caput in propatulo fuerit, reliquum verò corpus in-
tus erit, etiam sic fomento vteris. Et quum pars corporis in
vtero, pars in pudendis, pars extra pudenda intumescit ac
manet, etiam sic fomentum adhibebis. Et si quidem à fo-
mento processerit, satis est: sin minus, os vteri elaterio cras-
F
so aqua diluto oblines, quo partum producat. Sed & à poti-
bus ac cibis partus promouendus est, & pudenda ipsa cera-
to illinenda, si sicciora quàm ex re est, esset tibi videbuntur.
Quum pueri capite ex stomacho apparēte, reliquum corpus
procedere non vult, puer autem mortuus est, digitos aqua
madefactos inter stomachum ac caput immittito, & in or-
bem circunducito, deinde subditum sub mentum digitum
in os intrudito, ac foras trahito. Quum verò reliquum cor-
pus extra pudenda fuerit, caput autem intus, in pedes videli-
cet prodeunte fœtu, postquam digitos in orbem circundu-
xeris, ambas manus inter stomachum ac caput aqua præma-
defactas immittito ac extrahito. Si verò extra stomachum
fuerit, verum intra pudenda, immisisis manibus apprehen-
sum

Quæ nō fa-
cile & con-
tra pariant.
Stomachus
vulvæ.

Quādo vn-
gues de-
sunt pue-
ro.

Quo pacto
partus edu-
catur.

Quo pacto
partus edu-
catur.

Quomodo
partus mor-
tuus educi-
tur.

- A**sum capite educito. Si porrò fœtus intus maneat mortuus, & non possit neque sponte, neque per medicamenta iuxta naturam excidere, manu cerato maximè lubricante vnctâ, deinde in vterum intrusa, humeros à collo magni digiti conamine deducito. Oportet autem ad huiusmodi etiam vnguem instrumentum in magno digito habere, & distractione factâ manus educere, deinde rursus immissa manu, ventrem diffindere, & ex diffisso intestina sensim eximere: deinde his exemptis latera confringere, quo confidens corpusculum leuius ac expeditius fiat, & facilius exeat non tumidum existens. Cæterum si secunda non facilè excidat, maximè quidem ad fœtum appendere sinenda est, & puerpera *Secunda quæ extrahatur.*
- B**velut super sella ventri exonerando destinata, lasanum Græci vocant, locanda. Sit autem in altum extructa sella, vel simile quiddam, quo fœtus dependēs gravitate sua secundam simul extrahat. Sensim autem hoc faciendum est, nō violenter, ne præter naturam diuulsa, inflammationem inducat. Substernere igitur lanas molles quàm maximè recens carminatas fœtui oportet, quo paulatim remittant ac confidât, Aut vtres duos copulatos aqua plenos supponere, & suprà vtres lanas insternere, & suprà has puerum. deinde vtrunque vtrum stilo perforare, quo paulatim aqua effluat, effluente autem aqua, vtres remittunt ac confidunt, confidentibus autem vtribus, fœtus vmbilicum attrahit, vmbilicus verò attrahit secundam. Si verò suprà lasanum, vel simile quiddam puerpera sedere nequeat, super reclinatam sellam perforatam collocetur. Si verò adeò debilis est, vt omnino sedere non possit, lectum, quàm erectissimum à capitis partibus struemus, vt deorsum declinet ac repat, & sic fœtus gravitas quàm maximè simul secūdā trahat. Verùm puerperam sub alis, foris ad lectum fascia, aut loro lato ac molli, alligare oportet, vt ne quū erectus sit lectus, corpus ipsius deorsum feratur. Iuxta eundem autem modum etiam si vmbilicus abruptus sit, aut etiam ante tempus recisus, moderatè grauibz ponderibus appensis, secundæ educationem facere oportet, Optima enim hæc curatio in talibus existit, & minimè lædit. Si cui puer in vtero immoriatur, & non egrediat̃ur humido vtero existēte, & quum iā nō habeat ampliùs humiditatē, sed siccatus fuerit vterus, primū quidē intumesceat puer,

Quid faciat vmbilicus ruptus, vel ante tempus abscessus.

Hippocratis Liber

puer, deinde colliquefcunt ac putrefcunt carnes, forâſque ef-
fluunt, poſtremum autem oſſa procedunt: & fluxus aliquan-
do corripit, ſi non priùs moriatur. Quñ puer immortalis fue-
rit, tum aliis ſignis cõiectare id licet, tum iubere, vt aliquan-
do in dextro latere iaceat, aliquando in ſiniſtrum tranſmu-
tet. Trãſlabitur enim in vtero puer eo quò mulier ſe vertit,
velut lapis aut aliud quiddam, ſi mortuus fuerit, & peſtinem
frigidum mulier habet. Si verò viuât, & peſten calidus eſt, &
venter totus tranſlabitur vnâ cum reliquo corpore extẽtus,
& in ipſo nihil tranſlabitur abſque reliquo corpore. Si cui

**Partus im-
mortui ſi-
gna.**

**Cũ fluor
cruẽtus par-
tum præce-
dit, pericu-
lum eſt.**

**Quæ faciliẽ
pariant.**

**Quãdo vm-
bilicus non
ſtatim ſe-
candus eſt.**

**Signa gra-
uidæ.**

**Quæ par-
tum mor-
tuũ geſtet.**

**Quum gra-
uidæ terrã**

ex partu laboranti fluxus multus ſanguinolentus citra dolo-
rem, ante puerum prodeat, periculum eſt puerum mortuum
exoluendum eſſe, & non vitalem proceſſurum. Prægnanti-
bus mulieribus pleriſque ſtomachus vteri propẽ extat ante
partum. Mulier prægnans ſi non coitu vtatur, faciliùs à
partu liberabitur. Quæ gemellos geſtat, eadem die parit
velut concepit, habet autem vtroſque pueros in vna ſecun-
da. Muliere ægrè pariente, ſi puer in genitalibus locis hæ-
reat, & non faciliẽ exeat, ſed cum labore ac medici machina-
mentis, tales pueri modicæ vitæ ſunt. horum vmbilicum ſe-
care non oportet, priuſquàm mingant, aut ſternutent, aut vo-
ciſerentur, ſed ſinendi ſunt, & mulier proximẽ apud puerum
permaneât, & ſi ſitierit, aquam muſſam bibat, & ſi vmbili-
cus inſtetur velut ſtomachus, & moueatur, aut puer ſternu-
tet, aut vocem rumpat, tunc ſanè ſecetur dum puer reſpirat, F
ſi verò non inſtetur vmbilicus, neque moueatur, tempore ac-
cedente viuẽt. Prægnantem mulierem ſi aliter non cogno-
ſcas, oculi tracti & cauioreſ fiunt, & candidum oculorum al-
bedinis naturam non habet, ſed liuidius exiſtit. Si qua par-
tũ vicina ſit, & oculos cauos habeat, & facies intumeſcat, &
ipſa tota itẽmq; pedes tument, vt velut à pituita alba appre-
henſa appareat, & habeat aures albas, & ſummum naſum al-
bum, & labia liuida, ea ipſa mortuos geſtat quos pariet, aut
viuos præue, & non vitales, & exanguẽs, vtpote morboſos, aut
priùs peperit non vitales. Huic ſanguis in aquoſitatem con-
uerſus eſt. Oportet igitur tali poſt partũ odorata in vuluam
apponere, & comedere ipſam ac bibere odorata. & primũ
in facie naſus ſummus in ſignis euadit, ac colorem recipit. Si
qua prægnans terram edere concupiſcat, aut carbonẽs, eãq;
edit,

A edit, in capite pueri vbi natus fuerit, signum à talibus apparet. Mulierem id nosse expedit, vtra mamma ipsi maior est, illic enim fœtus existit. Similiter autem & oculum considerabit. Maior enim & splendidior omnino erit intra palpebram, etiam eius partis, cuius mamma maior existit. Si cui ab apposis in vuluam non valde fortibus, dolores in articulos perueniant, & stridor dentium corripiat, & membris tenatur, ac oscitat, hanc magis concepisse spes est, quàm eam, quæ nihil tale patiat. Mulier quæ præter naturam crassa est, ac pinguis, & pituita repleta, non concipit hoc tempore. Quæ verò ex natura talis est, horum gratia concipit, si non aliud quiddam ipsam impediat. Mulieribus plerisque; quum

B menses apparituri sunt, stomachus vteri in seipsum contrahitur, magis quàm aliàs. Mulier quæ facillè concipiebat, si prægnans esse desiit, bis per annū à manibus ac cruribus venam secari sinat. Si cui dolores in coxendice, aut in capite, aut manibus, aut aliqua aliâ corporis parte fuerint: quū verò prægnans est, desinunt, conceptu autem ab vtero exolutorursus insunt, odorata & bibere, & ad vteri os apponere conducit. Quum mulieri alicui conceptus gratia medeberis, vbi purgata esse videbitur, & os vteri rectè habuerit, lauetur, & caput confricetur, nullo autem vngue illinatur, deinde linteum inodorum lotum circum capillos ipsos circumdatum, reticulo loto aut nihil olenti obliget, ita vt primum linteū ipsum capiti imponatur, postea quiescat galbano ad

C vteri stomachum appposito, quod coctum ac mollium sit ad ignem, & nō ad Solem. Deinde manē deposito reticulo cum linteo, verticem suum alicui olfaciendum exhibeat, & si quidem oluerit, probè purgata est, sin minùs, malè. Hæc autè ieiuna faciat, & si non fœcunda fuerit, nunquam olebit, neque purgata, neque aliàs, & si prægnanti idem medicamentum apponatur, neq; sic probè olebit. Quæ verò prægnans futura est frequenter, & facillè concipit, ac sana existit, etiam si non apposueris neque purgaueris, vertex ipsius olebit, aliud verò nihil. Vbi autem omnia probè videbuntur, & ad virum accedere oportuerit, mulier ipsa ieiuna sit, Vir autem non ebrius, frigida lotus, & commodo alimento nutritus. Et si cognouerit mulier genituram se cōcepisse eo tempore virum non accedat, sed quiescat. Cognoscet autem si quidem vir se emisisset

vel carbones edunt, quid eueniat.
Qua parte sit partus.

Crassæ præter naturā cur nō concipiant.

Conceptus quī paratur.

Hippocratis Liber

emississe dixerit, ipsa verò præ siccitate ignorauerit. Si verò D
vterus rursus in pudenda genituram reddat, ipsaq; humecta

**Cur quæ-
dā parrus
bimestres,
vel maio-
res perdāt.**

fiant, rursus cum viro coeat, donec concipiat. Mulier quæ
concepit quidem, perdit autē fœtus bimestres, exacte in eo-
dem tempore, & neque prius, neque posterius, atque hoc ite-
rum atq; iterum perpessa fuerit, imò si etiam trimestres aut
quadrimestres, siue vetustiores perdiderit, iuxta eūdem mo-
dum. Talibus vteri puero augeſcente, & bimestre aut trime-
stre, aut quantumcunque tempus transgrediente, si quando
etiam aliàs augeſcit, in maiorem amplitudinem non porri-
guntur, ita vt non ampliùs sufficiāt capiendò fœtui, sed pro-

Medela.

pterea perditur eodem tempore. Huic cucumerarium me-
dicamentum in vterum dare oportet, ipsūque distendere E
ac inflare pharmacis apposititiis hisce. Cucumeris syluestris
medulla contundatur ac cribretur, deinde modicum de ipsa
melle cocto copiosiori misceatur, addito silphio modico: sit
autem velut dixi, mel coctum. hoc circum specillum obli-
natur, crassitudine formata quātam vteri stomachus suscipere
potest: apponatur autem ad os vteri, & impellatur quo in in-
ternam vteri partem penetret. Quum verò colliquerit medi-
camentum, specillum extrahatur. Sed & elateriū hoc modo
præparatum apponere potes, Similitérque colocynthidem
syluestrem. Per hoc autē tempus edat alia quàm plurima,
& silphij caulem, & quicquid flatum in ventre inducit. Hoc
apposititium pharmacum per tertiam diem apponatur, do-
nec, probè habere visa fuerit, copia quātam vterus admittit. F

**Purulentæ
vulvæ caus-
sa & mede-
la.**

Interiectis diebus, molliētibus vtendū est: postquā autem
ex mollientibus præparatum fuerit os vteri, post mensium
apparitionem vbi sicca fuerit, cū viro cōmisceatur. Si cui
vterus suppuratus fiat, aut post partū, aut ex abortu, aut quo-
modocunque aliàs, & non in vase alio actunica, velut in tu-
berculo solet, pus fuerit: huic conducit specillum vñctorium
in vteri os demittere. Minus enim opus fuerit vstura, si ad
specillum processerit, deinde erucas à tithymalide colliges:
habēt autem velut aculeos quosdam, quos leniter rescindes,
ne pabulum internum ex ipsis elabatur, deinde siccabis ipsas

**Eruce ti-
thymali-
dis,**

Scarabæi,

in Sole, ac teres. Vermes quoque stercorarios similiter in So-
le siccabis ac teres, & erucæ quidem pondus duorum obolō-
rum Aeginæorum, vermium verò duplū miscebis, modico
aniso

A aniso addito, aut aliquo eius generis. Nam mali odoris medicamentum euadit. Hæc autem leuia facta ac contrita vino albo odorato diluito, Et postquã biberit, grauitas accedit, & torpor in ventrem irruit. Si itaq; accedit, aquã mulsam modicam insuper bibat. Si qualiberis carēs, imprægnatione ac Conceptus puerorum generatione indigeat, atque ea iam prægnas fuit reparatio. ac peperit, & hoc ipsi contingat, aut quum stomachus vteri ficcus, aut summa parte affectus, aut cõclusus fuerit, aut non rectè habuerit, sed ad coxendicem alterum distortus, aut ad rectum intestinum occultatus, aut in seipsum cõtractus fuerit, aut labium stomachi sibi ipsi vtruncq; incubuerit, aut stomachus vteri asper & callosus fuerit: durus autè fit, & à conclusionè, & à callositate: his menses non apparèt, aut pauciores quàm oportet, & per longius tempus apparent. Sunt autem in quibus etiam menses iuxta corporis sanitatè, & vterorum exitum reperiuntur, imò consueto & iusto modo, & stomacho vteri præ caliditate ac humiditate mensium non valde laeso. Verum genituram non suscipit propter hanc læsionem, quæ impedit susceptionem, stomacho non rectè habente. Huic per totum corpus fomentũ adhibere oportet, & pharmacum bibendum dare, ac corpore primũ purgatam ac mundã reddere, siue supernè & infernè opus habuerit, siue supernè solum. Et si quidem supernè purgã medicamentum dederis, fomentum ante purgationem non præmittes. Verum fomentum adhibebis infernè purgaturus. Si verò supernè purgante medicamẽto non egere videbitur, præmissò fomento, infernè purgans bibendum datò. Cùm autè probè purgatum esse corpus videbitur postea vtero fomentũ adhibeto, frequentes infusões ipsi adornans, si ita conferre videbitur. Immittes autem in fomētum, cupressi ramenta, & lauri folia contusa, lauabĩsq; multa & calida aqua. Vbi verò recēs lauta fuerit, & fomentum admiserit, vteri os dilatabis specillo stanneo, corrigēsque vbi opus fuerit: potes & plumbeo vti, initio per paruum factò, deinde crassiore adhibito si suscipere potest, donec rectè habere videbitur. Intinges autem specilla in mollitorio quopiam diluto, aut etiam liquido red dito, si conferre videbitur. Specilla ipsa retrò caua faciendũ sunt, deinde circum ligna longiora adaptanda, sicque ipsis vtendum. Cæterum hoc tempore bibat, in vino albo odorato dulci,

Quæ conceptum impediunt.
Medela.

Specillum quale in his velit esse, videto.

Hippocratis Liber

dulci, & quàm suauissimo decoctam tædam, quàm pinguis-
simã, in tenuia segmenta concisam, & apij semen contulim,
& cumini Aethiopici semen, & thus quàm optimũ. ex hoc bi-
bat ieiuna copia quanta moderata esse videbitur, tot diebus
quot satis habere videbitur. Et edat catulos coctos, & poly-
pum in vino dulci coctum, iusculumq; ipsum bibat, & bras-
sicam coctam, Vinum autem albũ insuper bibat, & ne sitiat,
& calida bis per diem lauet. A cibis autem hoc tempore ab-
stineat, ab eo verò tempore si quidem processerit per stoma-
chũ, & quid purgationis foris apparuerit adhuc de potione
bibendum est vnum atq; alterum diem, & à specillorum vsu
desistendum, ac conandũ vt vteri apposititiis medicamentis

**Stomachus
locellorũ.**

purgentur. Cuicumq; autem stomacho recto, ac magno & sa-
no existente, ac probè habente, & in loco vbi cõuenit & opor-
tet sito, menses non apparuerint ex toto, aut pauciores, & per
longius tempus, & non sani, morbum ipsum inuestigabis
quemcunq; tandem vteri habet, & si corpus quoque aliquid
conferat, causam perscrutaberis ob quam non concipit: &
hæc sic habeant, & curationem facies si medelam suscipere
volet, initio à fortibus factò, prout opportunum visum fue-
rit, ita vt desinas in molliorum vsu, donec vterus visus tibi
fuerit probè esse purgatus, & stomachus recto statu esse con-
stitutus, & ritè situs. Si verò à potu ac medicamento menses
non processerint, etiam si moderato tempore id biberit, ne-
quaquam à potu cessandũ est: vbi verò probè habuerit, spe-
cillorum vsu os stomachi molliendum est, & faciendum vt
hiet, ac viam præbeat appposito medicamento, idq; pharma-
cis suffitui aptis ac molliëtibus perficies. Quum autem satis
suffitum ac mollitum esse videbitur, appposito medicamento
subditio vteri purgationem facies, donec ritè habere vide-
bitur, à mollibus ad fortiora progressu factò, ita vt rursus in
mollibus ac odoratis desinas. Nam pleraque ex fortibus me-
dicamentis stomachum exulcerat ac corrodunt. Deinde ve-
rò tum stomachum ad rectum statum ac sanitatem redigi-
to, quo aptus sit ad suscipiendam genituram, tum vterum sic-
cum reddito, & statũ immittito. Si mulier præ pinguitudine
vterum ad cõcipiendum læsum habere videatur, attenuatio
quàm maximè, & gracilitas inducatur, suprà reliquam cu-
ram. Tempus porro vernum aptissimum est ad concipien-
dum

**Cum pin-
guedo con-
ceptum im-
pedit, quid
agendũ sit.**

- A** dum. Vir autem non sit ebrius, neque vinum album bibat, sed quod fortissimum est ac meracissimum, itemque edulia fortissima, & calida non lauet: robustus autem sit, & sanus, & à cibis abstineat ad rem non conferentibus. Et ubi marem generare voluerit, mensibus desinentibus aut defectis miscetur, & quam penitissimè intrudat, donec defauiat. Vbi verò formellam generare volet, quum plurimi menses prodierint mulieri, & dum adhuc eunt, coeat, ac dextrum testè obliget, quantum id tolerare poterit: sed si marem generare expetat, sinister testis obligandus erit. Stomachus vteri à suffimentis quidè, ubi conclusus fuerit, hians redditur, ab emollientibus verò mollescit. Suffire autem oportet, loti corticè, lauri semen siue baccas, & folia eiusdè viridia contusa, thus myrrham, artemisiam semen aut folia: item anisum & adipè aut ceram simul contusa, sulphur, cupressi semen, peucedani radicem, myrti folia viridia contusa, fibri testè, alini masculi sterces, allia, styracem, adipem suillum, sed & si distortum os vteri fuerit, his suffiendum est. Sic quidè igitur hians redditur ac conuertitur. Mollire autem per hæc vteri os oportet, sandaracham videlicet, adipem caprinum, fici succū, silphij succum, cyclamini succum, Thapsiam, succum tithymalli, cardamomi semen, herbam quæ peplos appellatur, fibri testem, lini semen, nitrum, ari radicem, staphidem sylvestrem, calamithæ folia viridia, herbæ lanariæ sine struthij semen scillæ internam partem.

Quo modo mas formine generandus. Simile quid præcipit Columella in ouibus.

Quæ leniant, asperant, claudant aperiantque, vuluam, locellosve.

Medicamina purgantia locellos.

Medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis purgatio fiat.

- T** Hapsiæ radicem, medullam bouis, adipem anserinum, rosaceum, hæc trita ac feruefacta per quatrimum apponat, & bibat porri succum, ac vinum dulce albū. Item resinam, & oleum tepidum, cuminū, nitrum, mel, sordida lana excipiat, & per quatrimum vtatur, bibatque apij semen, & thuris nucleos quinque, & cuminū Aethiopicū in vino albo meraco dulci, lauetque bis per diem. Item myrrham, thus, fel bouis resinā terebinthinā, aut netopon siue metopium vnguentum, horum singulorū æqualem mensurā misceat, & in lana pura, aut linteo tenui apponat. Intingat autē linteū in vnguento albo Aegyptio odorato, & filo obligatū, à balneo subdet,

Diuersa locellorū purgantia.

h

& po

& polypum plagis molitum edat, & apij ac asparagi semen D
ac vinum album bibat, ter in die ieiuna existens. Aut myr-
rham, casiam, thus, cinamomum, netopū, singulorum æquas
portiones lana exceptas, aut in glandes redactas apponat.

Aut cucurbitæ sylvestris interiora, cuminum tostum, ane-
thi semen, cupressi radicem, trita ac melle cocto subacta in
glandes cogito, easque subdendas exhibeto, & bibat Præniæ
radicem, apij semen, ac silphij succum, cum vino. Sed & Bul-
bium ipsum subditum purgat. Item myrrham primariam,
& florem æris modicum in vino albo odorato subdat.

*Medicamenta subdititia ad vterum pur-
gandum conuenientissima.*

A Ccipe æris florem ac nitri tertiam partem, melléque
cocto subacta in glandulas iustæ magnitudinis ac cras-
situdinis redige, atque sic ad vteri osculum appone. si verò
fortius facere velis, elaterium ammiscet ad florem solum, &
hoc modo coactas glandulas subdendas præbe. Potes & ra-
mularum fici corticem derasum ac tenuiter tritum ammi-
scere, quum os vteri siccius esse videbitur, dimidia portione
eodem modo. Aliud. Elaterium & æris florem trita,
duabus floribus partibus, vna elaterij acceptis, dilue, & cycla-
minum tritum prout oportunum videbitur ammiscet, & in
lana simul coacta subde.

Glandule album fluxum purgantes.

A Rtemisiam herbam, nitrum, cyclaminum semiaridū
cuminum, subde. Alia. Artemisiam herbam viri-
dem tritam, & myrrhæ tertiam partem, ammixto vino odo-
rato, in lana alba obuolue, eamque vino tinctam apponendā
præbe. Vbi verò hauerit vterus nitrum, cucumeris sylue-
stris medullam, cyclaminum semiaridum, in lana appone.

Subdititia omnis generis purgare potentia.

Staphidem sylvestrem viridem tritam, artemisiæ her-
bæ folia trita, melle cocto excipe, & in vmbra siccata in
glandulas coque, ac subdendas exhibe. Aliud. Florem æris,
& alumen Aegyptium cum cyclamino dilue, & velut prio-
ra melle cocto excipe aut in caricā inde, cum modica myr-
rha. Aliud. Cyclaminum tritam vino albo odorato am-
mixto, in linteo tenuissimo puro obliga, & subdendā præbe.
Aliud

A Aliud. Cyclaminum semiaridum, nitrum, cantharidas, adipem, sandarachem, subde.

De virgine.

SI virgini menses maturi non prodeant, multum & febricitat, & dolet, & sitit, & esurit, & vomit, & furit, & rursus relipiscit: vterus mouetur, & quum ad viscera vertitur, vomitus, ac febris, & delirium accedit, vbi verò sedatur vterus & hæc quiescunt, esurit, ac sitit, & febris lenis, hepialon Græci dicunt, tenet. Huic pelles agninas calidas ad ventrem apponere oportet, & suffitum facere in ipsa pudenda quàm penitissime, ita vt super amphoræ collo delideat, & fumū admittat. Fiat autem suffitus ex myrrha magnitudine fabæ, & B thuris dupla portione, ammixta etiam zea fresca, hæc simul suffire debet, & in ignem immittere maximè dum ieiuna est, & multa calida lauare.

Medicamentum subdititium.

ALumen Aegyptium emollitum lana inuolutum subdat. Aliud. Artemisiam tritam, & vino albo subactâ, apponendam præbe.

Puerperæ recens enixa.

Rosaceum, myrrham, ceram, mixta in lana apponenda præbe. Vbi autè vterus ipsi prociderit, acida & acerbâ offerenda sunt, tum potanda, tum foris adhibenda. Item sicū C nigram, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia tenuiter trita in lana apponenda dato. Aliud. Sepiæ testam rufam & vino imburam, cum leporinis pilis, lana excipe, & apponendam præbe. Si verò post partum vterus doleat, prillanâ & porrum, ac adipem caprinum coquat, indèque modicum forbeat. Subdititium medicamentum. Nitrum, cuminum, ficum, omnium æquas portiones subde.

Subdititium purgans & molliens.

NEtopum, rosaceum vnguentum, adipem anserinum, linteis tenuibus excipe. Si menses multi prodeant, Pœonia grana nigra bis septem numero, in vini cyathis duobus bibenda præbe. Si verò vteri frequenter prolabantur, vteros aqua tepida madefacies, ipsam verò mulierem supinam reclinabis, miscebisque malicorium, gallam, & rhoem rubram.

Fabius Caluus legit, Si menses multi prodeant.

Hippocratis Liber.

rubram, hisq; in uiuo albo tritis vteros illines, ac immittes. D
Postea lauri folia in vino austero bibenda dabis. Quam autem
mulier pragnas menses profusos habet, sterco asini siccu, &
rubrica, ac sepiæ testâ, trita simulq; linteo illigata apponat, si
verò secunda nō purgetur, elaterij joboli Attici pondus in vini
albi Cyathi mensura tritum bibendu præbe, & purgabitur.

H I P P O C R A T I S

COI LIBER DE EXECTIO- NE FOETVS, IANO COR- NARIO MEDICO PHY-

S I C O I N T E R =

P R E T E.

partus fru-
stulatum ex-
tractio.

E his qui non iuxta naturalem modum pa-
riuntur, sed excinduntur, hoc modo se res ha-
bet. Primum quidē Sindone supra mulierē
iniecta, eam supra mammas circumdato, &
caput obuelato, ne vidēs quod factururus es ti-
meat ac exhorrescat. Si itaq; foetus oblique
prolapsus manu protensam habuerit, manu apprehensa fo-
ras producere quam maximē conare, & brachiū ipsum excō-
riato, atq; vbi os brachij denudaueris, squatina pellem circū
duos manus digitos obligato, ne caro lubricitate sua elaba-
tur. Deinde verò carnem circa humerum rescinde, ipsumq;
iuxta iūcturā exime, post ea caput iuxta naturā protrusum
foras producere tenta, foetū verò ipsum intrō protrudito, ser-
ramento per latus & costas, siue clauiculam adacto, quo fla-
tum emittat foetus, & confidat ac contrahatur, atq; ipsi faci-
lior exitus pateat. Ceterum caput si fieri potest iuxta natu-
ram extrahe, sin minus, confringe: atque sic foetum vnā sub-
extrahe. Postea calida largē perfusam, & oleo illitā decum-
bere iubeto, pedum situ alternatim variato. bibat autem vi-
num dulce, album, meracius temperatum. Sed & resina mel-
le trita ac vino ammixta, in potu præbeatur. De cetero verò
curanda est, velut dixi, iuxta ea quæ relata sunt. Quum verò
parien

De Exectione Fœtus.

59

A parienti mulieri fœtus oblique prolapsus fuerit: id quod cōtingit dum vertitur puer, & vmbilicus circum collum obuoluitur, & exitum fœtus impedit, & caput in coxendicem incumbit, & manus vt plurimum foras prominet, quod ipsum mortui fœtus signum est. Quibus autem manus non exerta est, vt plurimum viuunt fœtus, periculum autem etiam hoc modo est. Aliquæ enim purgamenta ante partum mittunt, & necesse est cognoscere ex eo partum siccum, & cum dolore laboriosum esse. Quibus autem purgamenta ante partum non prodeunt, hæc in pariendo facilius liberantur. Concutere porro oportet hoc modo. Sindone substrata mulierem reclinabis, & aliam superiniicies, quo pudendum ipsius sit obuclatum, obuoluésque sindonem circum vtrumque crus & circum vtramque manum. Mulieres autem duæ vtrumque crus apprehendant, & alia duæ vtramque manum, deinde concutiant validè ipsam tenentes non minus quam decies. Postea in lectū reclinetur mulier in caput, ita vt crura sursum vergant, & mulieres omnes ipsum pedibus corripiant, manibus dimissis, sapéque cōcutiant, ac reiectionem in humeros faciant in lecto, quo fœtus in spaciosiorem locū rerufus vertatur, & naturaliter prodire possit. Et si dictamnum creticum habueris, ipsum bibendum dabis: sin minus, fibri testem in vinū chium derades. Si verò vteri foras prodierint, siue ex dolore, siue ex partu, si quidem iuuenicula fuerint, aggressionem facito: sin minus, finito. Aggressio autem hoc modo fiat. Pelliculam vteri iuxta naturalem modum & oblique incisam, linteo confricato donec inflammetur, & illinito phocæ oleo siue adipè, aut pice, aut mali punici flore integito, & molles spongas vino resperfas apponito, & ex humeris ipsas alligato. Mulier verò decumbat cruribus quam maxime sursum versus porrectis.

Moderatis autem eduliis vescatur.

Partus dictio.

h 3

HIPP

HIPPOCRATIS^D

COI LIBER DE DEN- TITIONE, IANO COR- NARIO MEDICOPHY.

SICO INTER-

P R E T E.

*

Carnosi, mi-
nùs lactis
hauriunt.

Dēitionis
varietas.

PVERI natura habitiores, non pro carno-
sitatis ratione etiam lac sugunt. Voraces
verò & multum lactis trahentes, non pro ra-
tione carnosi fiunt. Pueri sugentes si multū
mingant, minimè anniculi fiunt. Quibus
aluus multū profluit, & bene concoquūt,
hi saniores sunt. Quibus modicè profluit, & voraces sunt,
& non pro ratione similiter nutriuntur, morbofi. Quibus
multum lactosum reuomitur, his aluus suppressitur. Qui-
bus in dentitione aluus ampliùs subducit, minùs conuellun-
tur, quàm quibus parum. Quibus in dentitione febris acuta
accedit, parum conuelluntur. Quicunque dentientes habi-
tiores manent, & altiore somno vtuntur, periculum est ne
conuulsione corripiantur. Qui hyeme dentiunt, reliquis si-
milibus existentibus, meliùs liberantur. Non omnes in den-
titione conuulsi moriuntur, sed multi etiam seruātur. Qui
cū tussicula dentiunt, tardius dentes produciunt, in per-
punctione autem magis gracilescunt. Quicunque in den-
titione hveniem habent, si attente tractentur, dentitionem
faciliùs ferunt. Qui plus mingunt quàm egerunt, pro ra-
tione habitiores sunt. Qui non pro ratione mingunt, ve-
rum aluus frequenter cruda à pueris egefsit, morbofi sunt.

Tonsillarū
vlcera.

Qui bene dormiunt, & habitiores sunt, multum alimen-
tum adsumunt, idq; adiacet, nō sufficienter distributū. Qui
dum sugunt interim cibum adsumunt, faciliùs ablactationē
ferunt. Qui sæpè cruenta ac cruda per aluum egerunt, plu-
rimi in febre somniculosi sunt. Vlcers in tonsillis citra fe-
brem facta, securiora sunt. Quibus infantibus in sugendo
tussis instat, quā maiore habere solēt. Quibus citò in tōsillis
vlcera

A vlcera serpentia confidunt, febris ac tussi permanentibus, periculum est rursus generanda esse vlcera recurrētia.

Vlcera tonsillarum in infantibus periculosa. Pueris memorabilis magnitudinis, si vlcera in tonsillis sint, & deglutire possint, salutis signum est. Quum verò maiores prioribus, deglutire in tonsillarum vlceribus nō possunt, his multam bilem reuomi, aut per aluum prodire, periculosum est. In vlceribus tonsillarum si quid arenosum inest, nō bonum.

In tonsillarum vlceribus post prima tempora, pituitam per os effluere, si prius non fuit, commodum est, & tamen reducenda est. Si verò incipiat, & omnino remittat, gaudendum est. Si autem non sic effluat, vereri oportet. Qui tonsillas destillatione vexatas habent, his aliis amplius subducta, siccas rufles soluit. Verum pueris si quid concocti superne prodierit, amplius soluit. Vlcera multo tempore in tonsillis citra augmentum manentia, ante quintum aut sextum diem periculosa non sunt. Sugentes qui multum lactis adsumunt, vltimum somniculosi sunt. Sugentes qui non probe aluntur, macilenti fiunt, & aegre vires recolligunt.

Vlcera in tonsillis aestate facta, peiora sunt quam aliis temporibus, citius enim proserpunt.

Vlcera in tonsillis circa vnam proserpentia, in his qui seruantur vocem alterant. Vlcera proserpentia circa fauces, grauiora & magis acuta, vt plurimum spirandi difficultatem inducunt.

C

h 4

HIP

HIPPOCRATIS^D

COI LIBER, DE CORPO-

RVM RESECTIONE, IANO

CORNARIO MEDICO

PHYSICO INTER

PRETE.

Arteria.

Pulmo.

Cor.

Magna ve-
na.

Hepar.

Rhenes.

Vesica.

Gula.

Stomachus

Septum.

Lien.

Venter.

Colon.

ARTERIA ex vtraque faucium parte exortum faciens, in summitate pulmonis desinit, circulis composita consimilibus rotundis, in superficie se mutuo contingentibus. Ipse autem pulmo testitudinem coadimplet, in sinistram conuersus, quinque apices habes, quos lobos & summitates vocant, cinereo colore præditus, notis cauernosis compositus, naturæque antrosus existens. Ad medium verò ipsius cor situm est, rotundius ac oblongius quam in omnibus animalibus. A corde verò ad hepar multa cartilaginosa arteria procedit, & cum ipsa vena magna appellata, per quam totum corpus nutritur. Hepar autem similitudinem quidam cum omnibus aliis habet, verum sanguinolentius quam alia existit, apices habens duos, quos portas appellat, in dextris locis sitas. Ab hoc verò obliqua vena infernè ad rhenes tendit. Rhenes autem consimiles colore, malorum speciem præ se ferunt. Ab his canales obliqui ac ferme triangulares in summum vesicæ apicem tendunt. Vesica autem tota nervosa est, magnaque ac latè se extendens capacitas intra eam à natura disposita est. Et has sex partes intus per medium corpus natura disposuit. Gula autem à lingua principium faciens, in ventrè desinit, quam sanè Græci etià œsophagum, & stomachum, id est os ventris, significanter appellant. Caterum à spina retro hepar, septum transversum productum est. Ex latere verò notho, sinistro videlicet, lien initio sumpto extensus est ad humani vestigij similitudinè. Venter autem hepatis adiacens iuxta sinistram partem, totus quidam est nervosus. A ventre verò extat intestinum ventri com simile, longum cubito non minus duodecim, pampinoformiter in sinibus inuolutum,

A uolunt, quod aliqui colum vocāt, per quod alimēti delatio
contingit. A colo autē situm est rectum ac princeps intesti-
num postremū, carnem copiosam habēs, & in summū anum
desinens. Reliqua porrò natura ipsa ordinauit ac disposuit.

HIPPOCRATIS

COI LIBER, DE CORDE,

IANO CORNARIO MEDI-
CO PHYSICO IN.

TERPRETE.

COR figura velut pyramis est, colore autē Cor quale.
abunde puniceum, & tunicam leuem cir Cordis tu-
cundatam habet, & est in ipsa humor modi nicula.
cus velut vrina, vt putare possis in vesica
cor diuersari. Facta est autem ea gratia, vt
sanum in custodia florescat. Habet autem
humiditatem tantā quanta satis est æstuant in medelā. Cæ-
terum hunc humorē cor emingit, bibendo ipsum assumens
ac cōsumens, pulmonis nimirū potum lambēs. Etenim ho-
mo multo maximā partem in ventrē bibit. Gula enim siue
stomachus velut infundibulum, potus copiam & quæcunq;
volumus excipit. Bibit autem & in guttur ac arteriam, mi-
nus verò & quantū latere possit per rimam illapsum. Oper-
culum enim exactum epiglossis, lingula siue minor lingua
appellata, ne permiserit quidem aliquid amplioris potus
penetrare. Signum autem huius rei, hoc est: Si quis enim
aquam cæruleo colore, aut rubrica temperatā, sitienti valde
bibendam dederit, maximē sui, hoc enim pecus non est cu-
riosum, neque mundiciei deditum. Deinde dum adhuc bi-
bit ipsius guttur resceat, hoc colore ipsum tinctum reperiet:
sed non est cuiusuis hæc chirurgiæ aggressio. Nequaquam
igitur fides nostra suspecta esse debet de potu, quod homini
in guttur vergat. Sed quomodo aqua acervatim irruens,
turbationem ac tussim multā exhibet? propterea inquam,
quod contra respirationem fertur. Quod enim per rimam
illabatur, tanquam iuxta parietem delabens, aeris elationi

Paulò cor
humectat.

Stomachi
effigies.

Epiglossis

β. β. α. ι. ο. ρ. ι. s.
ab exēplo.

Hippocratis Liber

non instat, sed leuem ac lubricā quandā viā humectatio ipsi D
præbet. Hunc itaq; humorem cor de pulmone vnā cum aere
abducit. Aerem quidē igitur vbi in medelā celsit, necessariō
oportet retrō per eandē viam qua adduxit reticere. Verum
humorem partim in culeum ac vaginam suā expuit, partim
rursus vnā cum aere foras propellit. Quapropter etiā pala-
tum eleuat, quū spiritus recurrit. Meritō autē recurrit. Non
enim humanæ naturæ alimenta hæc sunt. Quomodo enim
hominis alimentū sunt ventus & aqua cruda: sed sunt magis
cognatæ affectionis castigatio & medela. Porro vt ad institu-
tum sermonē reuertamur, Cor musculus est valde fortis nō
neruo, sed densitate ac cōstrictione carnis, & duos ventricu-
tricoli, siue
sinus. hil autē inter se similes sunt, Alter enim in dextris ad osculū
sitū est, cōtingens alterā venā. Alter in sinistris. Totū enim
cor in his sedem suā firmavit. Sed ille etiā omnino amplio-
ris ventris, & magis inanis quā alter est, neq; extrēmitatē
cordis attingit, sed caudā eius ambit, solidus item est, velut
extrinsecus assutus. Alter autē subter sinistrā mammā maxi-
mē in directum situs est, vbi etiā saltus ipsius significationē
sui præbet. Amiculum autē habet crassum irēmque foueā. Fo-
uea enim speciem præ se fert similē mortario. Sed enim hic
etiam pulmonē subit cū māsuetudine, & circuniectu ipsius,
caloris intemperantiā castigat. Etenim pulmo natura frigi-
dis est, sed & inspiratione perfrigeratur. Ambo autē dentī ac
asperī sunt interna sui parte, & velut subcorroli, magisque F
sinister quā dexter. Nā insitus natura ignis non est in dex-
tro. Quare mirū est sinistrū asperiorē fieri, vbi intemperatū
aerem inspirauerit. Quapropter etiā roboris caloris custo-
diendi gratia crassius intus cōstrictus est. Oscula autē ipsis
non sunt aperta, nisi si quis cordis aurículas præsecet, aut ca-
put cordis præcidat. Si autē quis præsecet, apparebunt dupli-
cia oscula in duobus ventriculis. Crassa enim vena ex altero
excurrrens visum decipit, si fuerit resecta. Hi fontes sunt hu-
manæ naturæ, & hic flumina sunt quibus totū corpus irriga-
tur: atq; hi etiā vitam homini cōferunt, & vbi resiccati fue-
rint, homo moritur. At verō prope exortū venarū corpuscu-
la circū vētriculos cōsurgunt, mollia cauernosa, quæ auricu-
læ appellātur. Nō sunt autē foramina aurium, nō enim clā-
morem

Cor quid.
Cordis vñ
tricoli, siue
sinus.

Pulmo cor
dis calorē
moderatur
Cordis si-
nus quales.

σφακτα.

Fons vita
hominis.

Cordis au-
riculæ.

- A** morem exaudiunt. Verū sunt organa quibus natura aerem rapit. Et sanē videtur mihi boni ac præstantis artificis opificium esse. Quum enim cōsiderasset figurā solidam futuram ipsius visceris, propter sanguinis ex venis effuli collectionē ac concretionē, deinde attractorium ipsum esse totū vidisset, folles ipsi opposuit, quemadmodū fabri ferrarij fornacibus solent, quo per ipsos spiritū apprehenderet. Signū autem sermonis hoc est. Etenim cor videas ex toto ventilari, aures verò priuatim tum inflari, tum considerare ac cōtrahi. Et propter hoc etiā dico, quod venæ quidem operātur respirationē in sinistrum ventriculū, arteria autē in alterū. Molle enim magis attrahit, & incrementū capit. Oportebat autem nobis magis incumbētia cordis tegmina perfrigerari. Est enim calor non in dextris: quare propter hāc affectionē, non acceperunt amplum organum, ut ne in totū ab ingrediente aere superarentur. Restāt dicendæ cordis pelliculæ latentes, opus dignissimum cognitione. Sunt enim & aliæ quædā in ventriculis pelliculæ, velut araneorum telæ extensæ, quæ vndiquaque oscula cingunt, & strias ac segmēta in solidum cor inferunt. Hæ mihi nervi ipsius visceris & vasorū principia aortis esse vidētur, est autem ipsarum par vnum. Cate-rum osculis singulis tres pelliculæ subornatæ sunt, rotundæ in summo, velut circulus semisectus. Et qui rei intelligētes sunt, admirantur, quomodo oscula & aortarum fines claudunt. Et si quis veteris, eximendi cor mortui, moris gnarus, aliam auferat, aliam reclinet, neque aqua, neque fiatūs immisus in cor penetrarit: atque hæ magis in sinistri ventriculi osculis exactius, & meritō sanē subornatæ sunt. Mens enim hominis in sinistro ventriculo insita est, & reliquæ animæ imperat. Nutritur autē neque cibis neque potibus à ventre, sed pura & illustri substantia ex sanguinis discretionē nata. Adsumit autē alimentum ex proxima sanguinis cisterna, radios suos eò immittēs, & depascens, velut ex ventre intestinorum alimentum non naturale existat. Quo verò non in mora sit, qui in arteria est, in fluctuatione cōstitutus cibus, viam in ipsam occludit. Magna enim arteria ventrem depascitur ac intestina, plenāque est alimento non principali. Quod autem nō nutritur sanguine apparēte, & quem videmus, arteria ipsa magna, ex hoc manifestū existit.
- Macla

Creatoris
optimisum
mum opifi-
cium cor.

Venz fi-
num fini-
strum per-
stant.

Arteria ma-
gna dex-
trum.

Cordis re-
liqua.

Vena aor-
ta.

Cor nihil
afficitur.
Mentis fi-
tus.

Arteria ma-
gna ven-
trē depasci-
tur.

Hippocratis Liber

Arteria
parua.

Maſtato enim animali, & ſiniſtro ventriculo diſſecto, tota D
deſolata apparet, modico ſeroſo humore excepto, ſlauaque
bile, ac pelliculis, de quibus iam mihi dictum eſt. Arteria au
tem altera ſanguine non eſt deſtituta neque ventriculus dex
ter. Hoc quidem igitur vas cauſa fuit, mea ſanè ſententia, vt
pelliculæ producerentur. Id verò quòd ex dextro fertur ven
triculo etiam ipſum quidem commiſſura pellicularum clau
ditur, verum non valde ſalit præ imbecillitate. Sed aperitur
quidem in pulmonis vaſa, ſanguinem exhibens ipſis in ali
mentum, clauditur autem in cor, non tamen conſeſtim, quo
ingrediatur quidem aer, non autem multus. Debilis enim
eſt hic calor, frigiditatis facultate ſuperatus. Sanguis enim
non eſt natura calidus, neque enim alia aliqua aqua, ſed ca
leſcit. Multis autem videtur natura calidus eſſe. Et de corde
ſanè talia dicta ſint. E

Sanguis ca
lidus natu
raliter non
eſt.

H I P P O C R A T I S

COI LIBER DE GLAN

DVLIS, IANO CORNA

RIO MEDICO PHY

SICO INTER

P R E T E.

*

F

Glandula
quales.

Sanguis al
bus de glā
dulis ma
nat.

E GLANDVLARVM tota naturā
ſic habet. Natura ipſis eſt ſpongioſa,
Sunt enim rare & pingues, & neque
carnes ſunt reliquo corpori ſimiles,
neque aliud quid ſimile corpori, Sed
friabiles ſunt, & venas multas ha
bent. Si verò diſſeces, ſanguis largus
erūpit, ſpecie albus & velut pituita.
Tangenti autē velut lanæ apparent.

Et ſi multa vi ipſas digitis cōpreſſeris, glādula humore oleo
ſum remittit qui & ipſe conteritur vt plurimum, ac diſperit.

Aegrotant autem non valde, ſed vnā cum reliquo corpore.

Quum

A Quum verò proprio morbo ægrotant (nam parum etiã cum reliquo corpore ægrotant) morbi tubercula fiunt, & strumæ resultant, & febris corpus occupat. Perpetiuntur autem hæc, vbi humiditate repletæ fuerint, ex reliquo corpore in ipsas influente. Inluit autem ex reliquo corpore per venas, quæ per ipsas extenæ sunt multæ & cauæ, vt humor quæcunque tandem traxerint, facile in ipsas sequatur. Et si multa ac morbosæ fuerit fluxio, glandulæ reliquũ corpus in se distendunt, atque sic febris incenditur, & eleuantur ac inflammantur glandulæ. Cæterum gládulæ in corpore sunt plures siue maiores, in cauis ipsius partibus, quàm in articulis, & quæcunque in aliis humectis ac sanguinolentis locis consistunt: atq;

B illæ quidẽ, vt quod supernè in cauas partes influit, suscipientes in se trahant, hæc verò vt rursus nascentem præ laboribus humiditatẽ in articulis, si quam articuli remittant, eius multitudinẽ susceperint: & sic nimia humectatio in corpore non inest. Nam si etiam quid gignatur humiditatis, non statim nimia humectatio inde successerit. Reflectitur enim & consumitur tum multa, tum modica, in ipsas glandulas, atq; sic reliqui corporis redundantiã glandulæ sibi lucrifaciunt, & alimentum hoc est ipsis coalescens. Quare vbi cœnoscẽ partes sunt & humectæ, ibi etiam glandulæ. Cuius signum est. Quòd vbi est glandula, ibi etiã pili. Natura enim facit glandulas & pilos, vtraque eadẽ vtilitate participantes, illas quidem vt quòd influit, velut antea dictum est, suscipiant. Pili

C verò ex glandulis opportunitatem habẽtes nascuntur & augescunt, colligentes id quod in extremitates redundat ac effertur. Vbi autem corpus siccum est, neq; glandula, neque pilus inest. At verò teneræ & exercitiis deditæ & humectæ partes, glandulosæ sunt ac pilosæ. Glandulæ porrò sunt ab vtraq; auriũ parte iuxta iugulares colli venas, & pili etiam ibidem. Item sub alis vtrinq; & glandulæ & pili sunt. Inguina & pubes similiter vt alæ, & glandulas & pilos habent. Et hæc quidem cauæ corporis partes sunt, & ad humoris redundantiã expositæ. Nam & laborant hæc, & ex omnibus corporis partibus maximè mouentur. Reliquæ verò glandulas tantum habent, velut intestina. Habent enim & hæc glandulas in omentum maiores; pilos autem non habent. Nam & in cœnosis ac humectis terræ locis, semen non nascitur, neque

quædam

Qua parte
sint glandulæ.Sata vbi nã
nascuntur.

supra

Hippocratis Liber

**Viscerum
glandulæ
magnæ
sunt.**

**Rhenum
glandulæ.**

**Tonsillæ.
Caput
quale.**

**Quando
glandulæ
vexant.**

supra terram ascendere conatur, sed per redundantiam pū-
treſcit ac ſuffocatur. Violat enim ſemen, violat autem & in
intestinis copia ac multitudo humoris, & pilos enaſci non ſi-
nit. Glandulæ autem in intestinis maiores ſunt, quàm alibi
in corpore, & paſcuntur humectationē nimiam ex intestinis
exprimentes. Intestina verò ex vaſis in omentum ſuſcipiunt
ac remittunt humiditatem. Omentum autem in glandulas
distribuit. Habent præterea etiam rhenes glādulas, Nam &
hi multa humiditate exſatiantur. Maiores verò etiam hac
parte quàm aliæ glandulæ exiſtunt. Inſuens enim humor in
rhenes non imbibitur, ſed perfluit inſrà in veſicam. Quare
quicquid eius lucrificiunt de canalibus, hoc ad ſe trahunt.
Sed & aliæ in corpore glandulæ ſunt parvæ valde. Verùm E
non volo hunc ſermonem longiùs euagari permittere, Nam
earũ quæ alicuius momenti ſunt gratia, hoc ſcriptum inſti-
tutum eſt. Nunc itaq; ſermone progreſſum faciam, & dicam
de tota natura glandularũ colli. Collum ab utraq; ſui parte
hinc & hinc glandulas habet, & vocantur hæ glādulæ tonſil-
læ, in hunc uſum atq; vtilitatē. Caput ſuprà ſitum eſt, ſur-
ſum cauum ac rotundum exiſtens, & humiditatē ex reliquo
corpore complectēs, & corpus ſimul vapores omnis generis
ſurſum in caput demittit, quos caput ruriſus retro dimittit.
Non enim immorari ac manere poteſt id quod inſluit, non
habens ubi ſedē firmet. Niſi ſanè caput ægrotet. Tunc enim
non remittit, ſed iſthic retinet. Poſtquàm verò attractionem
remiſerit in glandulas fluxio vergit, & nihil moleſtat, donec F
paucæ & moderata fluxio fuerit, & ipſæ glandulæ validæ ac
potentes extiterint. Si enim multa & acris inſluxerit, manſe-
ritque acris & glutinoſa, inflammatur ac intumeſcit & col-
lum diſtēditur, atque ſic ad aurem progreditur, & ſi quidem
in utranq; partem proceſſerit, utraque auris: ſin ad alteram,
altera tantum ægrotat. Si autem pituitoſa, & multa ac lenta
fuerit fluxio, etiam ſic inflammatur, & inflammatio quum
ſtabilis humor exiſtat, ſtrumæ peſſimum colli morbum ge-
nerat. In alas autem etiam tunc quid cōfluit. Sed ubi copioſi
fuerint acres & ſeroſi humores, etiam ſic in ipſis tubercula
producuntur. Sed & in inguinibus glādula à partibus ſuprà
ſitis humiditatē trahet, Sed ubi multitudo eius occupaverit
inguina intumeſcūt, & ſuppurātur, ac inſlāmātur, ſimiliter
ut alæ,

A vt alæ ac collum. Atque hæc sanè tum bona, tum mala glandula exhibere videntur. & de his quidem hæc suffecerint.

Viscerum
mala vnde.

Porro intestina multam satietatē ex cibis ac potibus habent, & præterea humiditatem sub cuticula habent. Sed & hæc tota reflectitur ac consumitur in glandulas, similiter velut superior. Morbos autem non facit ferè, quemadmodū in articulis contingit. Frequentes enim glandulæ & expansæ, ac non cauæ sunt, & altera alterius multitudinem nō multum fruitur, & aliàs si qua etiam plus habere velit, copiam eius habere non potest, Sed quod in paucas ac singulas confluit in articulis, id in multas hic diuiditur, & æqualitas ipsis existit.

Glandulæ
intestina
quales.

Caput etiam ipsum glandulas habet, cerebrum nimirum simile glandulæ. Est enim cerebrum album ac friabile, quemadmodum etiam glandulæ. Et ob id in commoditatem capitis glandulas facit, & per relatas à me cerebrum auxilium ferens humiditatem aufert, & in extremitates foras ablegat per fluxiones ex magna parte. Maius autem est cerebrum quàm aliæ glandulæ, & capilli etiam maiores quàm alij pili. Maius enim est cerebrum, & in amplo spatio in capite situm est. Facit autem morbos & minores, & maiores, quàm aliæ glandulæ. facit autem quum in infernas corporis partes redundantiam ac superfluitatem suam ablegarit. Fluxiones porro de capite vsque ad secretionem contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per nares, atq; hæ tres sunt, & aliæ per palatum in guttur, & in gulam, & aliæ per

Cerebrum,
glandulæ
simile.

venas in medullam spinalem, & in sanguinem. Quæ omnes septem numero existunt, hæ fluxiones cerebri sordes ac purgamenta discedentes existunt, & si non discesserint, morbus ipsi inde oboritur. Sic autem & reliquo corpori aliqui morbi accedunt, si intrò abierint ac discesserint hæ fluxiones, & non foras. Et rursus turbatio multa oboritur, si hianter ac affatim attrahat, & acrem quidem fluxionem cerebrum demittat, quæ influxiones corrodit & exulcerat. Et si id quod cerebro influit copiosum fuerit, fluxio descendens non desinet, donec multitudinem influentis exhauserit, atque sic id quod influit foras demittens, & aliud suscipiens, ac semper in consimili statu consistens, & humores trahit, & morbos facit. Ambo autem magno tadio ac molestia naturam frangūt quæ si fuerit affecta, dolorosa afflictio existit. Affectiones enim

Septem ca-
pitis mea-
tus fluores-
que.

Hippocratis Liber

enim naturæ sunt prædictæ fluxiones, & multitudinem moleste ferunt, & morsum ac rofionem perceptant, ex eo quo præter rationem & non cõsuetum existit. Cerebrum autem cladem perfert, etiam ipsum non sanum existens, sed si quidem rodatur, turbationem multam sustinet, & mēs delipit, & cerebrum conuellit ac distrahit totum hominem, qui in seipso vocem non edit, ac suffocatur, & hæc affectio sideratio

Sideratio,
Ἰσοπληξία
Morbus
imagino-
sus.

ἰσθαμία.

Purulentæ
aures.

Palati de-
stillatio.

Tabes.

Pulmo quæ
consuma-
etur.

Phthisis.

Cerebri a-
lia mala.

ac Græcè apoplexia appellatur. Aliquādo verò acris quidem non est fluxio, sed copiosa in cerebrū irruens, ipsum affligit, & mens perturbatur, & homo circum ambulat, aliena cogitatus, & aliena videns, perferens morbi mōres, visis, risu, & peregrinis imaginationibus. Alia fluxio ad oculos ophthalmia Græcis, Latinè lippitudo appellatur, & oculi in ipsa intumescunt. Si verò ad nares defluxio fiat, arrodūtur nares, & nihil aliud graue accedit: nam viæ ipsarū amplæ sunt, & sibi auxiliari possunt, insuperq; non compactū est quod ab ipsis discedit. At verò aures intortus quidē meatus & angustus, cerebrum autem prope ipsum ipsis auribus apprimitur. Agrotis verò hoc morbo, plurima excernit, & auris à frequenti fluxione per tempus vexatur, & pus graueolens effluit. Sic etiam fluxiones ad oculos foris conspicuæ sunt, & non lethales in totum. Si verò fluxio retrò processerit per palatum, & in ventrem pituita peruenerit, fluunt quidem horum ventres, non autem ægrotant. Si verò infernè maneat pituita, affectiones voluulosa fiunt diuturnæ. Aliis autem si per palatum in guttur multa fluxio cōtingat, vt plurimum morbi tabis oriuntur, replētur enim pulmones pituita, atq; ea ipsa pus fit, id quod pulmones exedit, & egroti non faciliē superstitēs manent, & mens medici si bonus & prudens est, vt plurimum causam intelligit. Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam. Inde autem in sacrum os impetum facit, quo medulla ipsa fluxionem perducit, & in coxendicum acetabula siue iuncturas deponit: & si tabem fecerit, homo marcescit, atque hoc modo cōtabescit, & viuere non experit. Statim enim scapulæ dolent, ambōque pedes ac crura consequuntur, & semper tandem pereūt multo tempore curati: atq; sic deflorescit homo ac moritur. Hæc mihi de fluxionibus capitis dicta sunt. Sunt autem affectiones cerebri, etiam alij morbi, deliria, insanix, omnia pericu

A periculosa, & agrotat cerebrum, & alia glandula. Habet enim & dolorem, & alius congressus corporis hic contingit. Quin & glandula in pectoribus mammae appellantur, & attolluntur ac lac faciunt, aliquibus vero lac non faciunt. Et faciunt quidem lac mulieres, viri vero non faciunt. Mulieribus enim rara est glandularum natura, quemadmodum etiam reliquum corpus rarum habent, & alimentum quod in se trahunt, in lac permutant. Et ab utero accedit ad mammas, quod post partum puero cessurum est in alimentum, quod ipsum sane exprimit ac sursum mittit omentum, ad supernas partes ab ipso foetu coarctatum. Verum maribus locorum angustia, & corporis insuper densitas conducit ad hoc, ut glandulae non sint magnae, Mas enim plenus est, & velut pallium densus, tum ad visum, tum ad tactum: femina vero rara & laxa, & velut fluida, tum ad visum, tum ad tactum. Quare humiditatem non remittit id quod est rarum & molle. Mas autem non amplius quid eius susceperit, quum densius existat ac cohaerens & compactus, sed & labor corpus ipsius corroborat, ut non sit locus ubi redundantia ac superfluitates recipiat. Atque hoc modo cogit ac concludit haec ratio, & pectora, & mammas, & reliquum corpus mulieribus laxa ac mollia esse tum ob otium ac segnitiam, tum ob alia praedicta, Viris autem vice versa. Porro faciunt etiam mammae tubercula ac inflammationes, lac ipsum putrefaciunt. Comoda autem habent superioribus similia, & reliqui corporis redundantiam auferunt, testimonium abunde praebent mulieres, quibus morbus, aut alia quaedam calamitas mammas adimit. Nam & vox ipsarum aspera redditur & humores in gulam feruntur, & multo sputo vexantur, & caput dolent, & ab his agrotant. Lac enim proficiscens ac influens ab utero, quemadmodum etiam antea in superna vasa transibat, quum propria vasa non habeat, nec reperiat utpote ipsis per mammarum ademptionem priuatum, in principales corporis partes incurrit, cor videlicet ac pulmonem, atque sic suffocantur.

Mammae.

Marii corpus quale.
Feminae corpus.

HIPPOCRATIS^D

COI LIBER DE OSSIVM NATVRA MOCHLICVS, ID EST VECTIARIVS. IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

Manus pedisque ossa articuli.

Patella.

Coxa.
Os sacrum
Spina.

OSIVM natura hac est. Digitorum quidē ossa ac articuli simplicia sunt. Manus autem & pedis multa alia, alio modo coarticulata. Maxima vero suprema parte. Calcanei vero vnum, velut extra apparet. Ad ipsum autem posteriores tendines tendūt. Tibiæ vero duo sunt, quæ supernè ac infernè coherent. Iuxta medium vero distant. Paruum est quod extrinsecus est, iuxta paruum digitum paulò tenuius. Plurimum autem hac parte distant, & minore momento iuxta genu: & tendo ex ipso enascitur, qui circa poplitem foris est. Habent autem infernè communem appendicem, ad quam pes mouetur. Aliam vero supernè habent appendicem, in qua femoris articulus mouetur simpliciter, & expeditè in longitudinem, specie nodosa, patellam habens. Ipsum autē femur foras, & in anteriore parte incuruum est. Caput autem eius appendix est rotunda, ex qua nervus, qui in coxæ acetabulo est, nascitur. Subobliquus autem etiam hic annexus est, minus verò quàm brachium. Coxa verò magno verticulo, quod iuxta os sacrum est, ex ligamento cartilagineo ac nervoso adhæret. Spina verò à sacro osse, vsque ad magnum verticulum gibbosa est, & vesica, & genitura, & recti intestini pars inclinata, in hac parte est. Inde verò vsq; ad septum transversum pervenit, in directum repanda est, & muscoli lumbares hac parte existunt. Hinc verò vsq; ad magnum verticulū, quod supra supernas humeri partes est, è directo gibbosa est. Imò magis esse videtur quàm est. Nam posteriores ossiū propagines hac parte alt

A te altissimæ sunt. Ceruicis autem articulus repādus est. Ver **Ceruix.**
 ticularum verò intrinsicus inter se æqualia sunt: ab externis autem
 chartilaginibus ac nervis continentur. Coarticulatio
 verò ipsorum in posteriore medullæ spinalis parte est. A po-
 steriore autem parte exortū acutum habent, qui appendicē
 habet chartilaginofam, vnde neruorū propago prona fertur
 quemadmodum etiam muscoli à ceruice ad lumbos adna-
 scuntur, costarum ac spinæ medium explentes. Costæ verò
 iuxta discriminationes verticulorum, neruo annexæ sunt à **Costæ.**
 ceruice vsque ad lumbos intrinsicus. Ab anteriore autē par-
 te, iuxta pectus, laxam ac mollem summā partem habentes,
 specie præ cunctis animalibus maximè obtorta. Hac enim
B parte angustissimā molem homo habet. Qua verò parte co-
 stæ non sunt, exortus obliquus, brevis & latus, ad singula ver-
 ticularum neruo annexus est. At verò pectus cohærens ipsum si- **Pectus.**
 biipsum, discriminationes habet obliquas, qua parte costæ an-
 nexæ sunt. Laxū autem est & chartilagineū: claviculæ verò **Clauis pe-**
 rotundæ sunt ad anteriore partem, ad pectus quidem breues **toris.**
 motus habentes, ad summum verò humerum frequētiore.
 Summus autē humerus ex scapulis nascitur, in plerisque dissi-
 militer. Scapula ad spinā chartilaginea est, reliqua parte la- **Scapulæ.**
 xa, inæ qualem partem foras habens ceruicem verò & acetabulum
 habet chartilagineum, ex quo costæ motum habent.
 Facile autem ut inter ossa exoluitur, brachio excepto. Huius
C autem caput ex neruo & acetabulo dependet, chartilaginis **Caput hu-**
 laxæ rotundam appendicem habens. Ipsum verò brachiū in- **meri.**
 curuum foras, & anteriore parte obliquum, non rectum est
 ad acetabulum. Pars verò ad cubiti gibbum lata est, & nodo
 sa, & repagulo similis, & solida, posteriore parte caua, in qua
 cornix inest ex cubito, quum manus fuerit extenta. Ad hanc **Neruustor-**
 etiā torpidus neruus, qui ex cubiti ossium discrimine media **pidus.**
 enascitur, perficitur ac terminatur. Ossia manus viginti se- **Manus, pe-**
 ptem sunt, pedis viginti quatuor. Colli vsq; ad magnum ver- **dis, cætero-**
 ticulum septē, lumbi quinq; spinæ viginti, capitis vnā cum **rūmque os**
 oculorum ossibus octo. in vniuersum nonaginta vnum, cum **sa.**
 vnguibus verò centum ac vndecim. Cæterum ut nos ipsi
 ex hominis ossibus didicimus, verticula supra claviculam **Vertebra**
 vnā cum magno septem sunt. Iuxta costas autem tot quot **Costæ.**
 costæ sunt, duodecim videlicet. Iuxta laterū mollitudinem

Hippocratis Liber

Semen ge- verò forinsecus vbi coxendices, in lumbo quinque. Semen D
nitale fauo- porrò velut fauus ab vtraque vesicæ parte est. Ex ipsi-
simile. rem rhenibus venæ ab vtraq; meatus urinæ parte, in puden-
Potus quò tendunt. Potus per fauces ac gulam: larynx enim qui
tendat. caput arteriæ est, in pulmonem ac arteriam tēdit: ab his in
Larynx. summam vesicam. Hepatis extremitates quinque sunt, su-
Hepar. per quarta autem extremitate fel incumbit, quod osculum
Fel. ad septum transuersum, & cor ac pulmonem profert. Cir-
Cor. cum cor pellicula est. Intestina crassa homo maiora quàm
canis habet, dependent autem ex Mesenterij membrana,
Mesocolo- quæ Mesocolon hac parte vocatur, Mesocolon autem ex ner-
Rhenes. uis de spina sub vërrem. Rhenes ex neruis de spina. Arteriæ
Arteriæ. fons cognatus cor est. Vena tendit per septum transuersum,
hepar, splenem, rhenes, ad coxendicem, circa suram ad sum-
mum pedem. Altera autem ex corde sub alas, clauiculas, iu-
gula, caput, nasum, frontem, iuxta aures, humeros, dorsum,
pectus, ventrem per cubitum. Aliæ verò per alias ad cubi-
tum ad summam manum. Neruorum exortus ab occipitio
Nerui. vsque ad spinam, ad coxendicem, in pudenda, in femora, pe-
des, tibias, in manus. Alij in brachia, partim in carnes, partim
ad fibulam, in magnum digitum, partim ex carnibus in
alios digitos. Alij ad scapulas, pectus, ventrem, ossa, ligamen-
ta. A pudendo verò ad princeps intestinum ac podicem, ace-
tabula coxarū, partim suprà femur, partim infrà ad genua.
Inde alius ad genu extentus ad tendinem, pernam, pedes,
alius ad fibulam, alius in rhenes. Ipsæ porrò venæ in vtran-
Venæ rhe- que partē bifariam maximè funduntur, partim ab vna vtri-
num. usq; rhenis parte, partim ab altera: & perforatæ sunt in rhe-
nes. Habent autem cordis formam ipsi rhenes. Nam etiam
ipsi ventriculos habent. At verò Rhen cauam sui partem ad
venas magnas habens situs est. Vnde enascuntur ex ipso ve-
næ in vesicam, qua parte potus trahitur per venas in rhenes,
& per ipsa intestina per quæ procedit. Deinde verò velut per
qualum, per rhenes aqua percolatur. Spongiforme enim est
ipforum corpus ad vesicam, & hic percolatur ac secernitur
a sanguine vrina, quapropter etiā rubra existit. Neq; enim
Vrina qua in rhenes aliæ procedunt venæ quàm quæ dictæ sunt, neque
re rubeat. est alius locus vbi potus colliquefcat, quantum ego noui.
Venæ co- Venæ circa costas tendentes, subter vnāquāq; costam
sunt,

A sunt, non à capite, inferius etiam ab arteria. Arteria quidem *starum.*
 igitur subtermeas in costas distribuit. A crassa verò vena à
 corde recurrit vna in sinistram partem inclusa. Deinde hæc *Vena cor-*
 quidem per medias vertebrae vsq; ad summas costas meat, *dis.*
 non ex æquo distribuens costis à dextris ac sinistris ramos ac
 segmenta sua. Alia verò æquos quidem, verum supernè in
 dextris finditur. Cæterum iuxta vtranque claviculam duæ *Venarū di-*
 venæ sursum, duæ sub pectus, partim ad dexteram, partim ad *gestio.*
 sinistras, ramos siue segmenta, spargunt, illæ quidem magis
 ad ceruicē, duæ verò alteræ magis ad cor, partim ad dexteram,
 partim ad sinistras, ab vtraque parte iuxta costas, & sub ipsis
 velut inferiores sciuntur, donec recurrenti infernè à cor-

Arteria.

B de commiscetur. At verò sanguisua vena ab arteria hac,
 propterea finditur, quod sublimis hic est per cor means. In-
 fra verò costas vena sanguisua crassa appellata, verticulis
 rursus seipsam ingerit, & hic adhæret, & non amplius pen-
 det, velut supernè per hepar means. Est autē iuxta lumbum
 quidem supernè arteria, infra autem sanguisua, ab hepate
 per septum transversum sublimis veniens, & ad dextrā cor-
 dis fertur vsque ad claviculas simplex, præterquam quan-
 tum cum corde communicat, iuxta vasa quidē in ipso ma-
 gis in superficie fissis, verum iuxta vasa in ventriculo cordis
 penetrans, postea à corde ad sinistram se demittit, & simplex
 ad spinam rursus currit, ad superna quidem corporis vsque
 ad supremas costas, & ramos à seipsa habet iuxta vnam-
 C quaque costam extensos iuxta naturam vsque ad pectoris
 commissuram, & in sinistram, & in dextrā, & rectitudo ipsius
 magis ad verticulum est, quam arteriæ extensio, itēque
 venæ ab hepate venientis. Ad inferiorem verò cordis par-
 tem, recta extensio ab ipsa magis ad verticulum est, quam ar-
 teriæ extensio altera, quæ iuxta cor & in infernas partes se-
 pri transuersi ad spinam appensas conuersa est. Inde verò ra-
 mi in vnamquaque rectitudinē inferuntur, per ossa & car-
 nes mutuò transeuntes. At verò venæ crassæ sic habent. Ex
 oculo iuxta supercilium per dorsum iuxta pulmonē sub pe-
 ctore, altera ex dextra in sinistram, altera ex sinistra in dextrā
 transit, & quæ quidē ex sinistra venit, per hepar in rhenum
 ac testiculum descendit. Quæ verò ex dextra, in splenem &
 rhenum ac testem, his autem osculum est ipsum pudendum.

Tenor arte-
ria & cor-
dis.

Hippocratis Liber

**Venarum
quatuor pa-
ria.
Venarum
descensus.**

Secundæ.

Tertiæ.

Quartæ.

**Venæ aliæ
ex his ma-
nantes.**

**Sanguinis
mittendi ra-
tio.**

A dextra verò mamma in sinistram coxendicem, & in crus D descendit, & rursus à sinistra in dextrā. Oculus verò dexter, ex sinistro venam suscipit, itémque testiculus. Iuxta eūdem modum rursus sinister ex dextro. Crassissimæ porrò venæ in hunc modum se habent. Quatuor paria sunt in corpore. & aliquæ quidem ex ipsis, à capite retrò per ceruicem foris iuxta spinam ab vtraque parte ad coxendices perueniunt, & ad crura, deinde per tibia ad malleolorum partes externas, ac in pedes procedunt. Oportet igitur venæ sectiones in doloribus in dorso, ac in coxëdicibus, à poplitibus facere & à malleolis forinsecus. Alteræ verò venæ ex capite iuxta aures per ceruicem, sphagitides, id est iugulares appellatæ, intrinsecus iuxta spinam, ab vtraque parte iuxta lumbos procedunt in testes, & in femora, & per poplites ab interna parte, Deinde per tibia ad malleolos intrinsecus, & ad pedes.

Oportet igitur venæ sectiones facere ad dolores lumborum ac testium, à poplitibus ac malleolis intrinsecus. Tertiæ venæ ex temporibus per ceruicem in scapulas procedunt. deinde in pulmonem deferuntur. & perueniunt altera quidem à dextris in sinistras sub mammam, in splenē & in rhenem. Altera verò à sinistris in dextras ex pulmone sub mammam in hepar & in rhenem, desinunt autē ambæ hæ in intestinum rectum ac podicem. Quartæ autē venæ ab anteriore capitis parte ac oculis, sub ceruicem & sub clauiculas procedunt. Deinde à brachiis supernè sub curuaturas, postea per cubitos, ad manuum iuncturas ac digitos. Postea rursus à digitis, per manuum pectora, hoc est volas, & per cubitos in curuaturas, & per brachiorum infernam partē ad alas, & ex costis supernè, altera quidem in splenē procedit, altera in hepar, deinde suprà ventrem ambæ in pudendum desinunt. Et crassæ quidem venæ hoc modo se habent. Sunt autem & à ventre venæ per corpus multæ & omnigenæ, per quas alimentum corpori venit, procedunt autem & à crassis venis in ventrem ac reliquū corpus, & ab extremis, & ab intimis, & inter se mutuò distribuunt, internæ foras, externæ intro. Venæ igitur sectiones facere oportet iuxta hos modos. Operamque dare oportet, vt quàm longissimè à locis, vbi dolores fieri solent ac sanguis colligi, secemus. Sic enim minimè mutatio magna de repente fiet, & consuetudinem transu-

leris,

- A** leris, vt ne amplius in eundem locum colligatur. Cæterum Hepatitis vena in lumbo vsque ad magnum verticulum, inferne etiam verticulis se ingerit, inde sublimis eleuata per hepar, & per septum transuersum in cor: & hæc quidē recta ad clauiculas procedit. Inde verò alia quidē ad collum, alia ad scapulas, alia deorsum reflexa iuxta verticula ac costas declinant, à sinistris quidem vna prope clauiculas, ex dextris autem in quendā ipsarum locum. Alia verò vtrinque deflexa. Alia paulò inferius deflexa, vbi illa quidem deficit, costis se ingerit, donec ad venam in ipsum cor accesserit ad sinistras deflexa. Infra autem decurua ad vertebrae descendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens se costis reliquis omnibus, & hinc atq; hinc ramos iuxta singulas spargens quum vna existat, à corde quidem in locum quendā in sinistris magis existens, deinde infra arteriam, donec consumatur & perueniat eo, vbi hepatitis eleuata est, priusquam autem eo venit, iuxta extremas duas costas bifida fit & altera pars hinc, altera inde ad vertebrae progressa consumitur. Altera verò recta à corde ad clauiculas tendens, supra arteriam est, & ab hac (quemadmodū & ea quæ iuxta lumbum infra arteriam est) in hepar exilit, partim in portas, & extremitatem, partim in reliquum consequenter procedit paulò infra septum transuersum. Septum autem transuersum hepatis adnatū est, vt nō facile separari possit. Duplices autem venæ à clauiculis, alteræ hinc, alteræ inde, sub pectus ad pubem ac pectinem tendunt, quò verò inde, nondum noui. Septum verò transuersum iuxta verticulum infra costas, ea parte qua rhen ex arteria confurgit. Arteriæ verò ex rhene oriuntur, hinc & hinc ab arteria neruum habentes. Et hac parte in recurrēte à corde hepatitis desinit. Ab hepatitide verò per septum transuersum maximæ duæ, altera hinc, altera inde sublimis feruntur. Multifidæ autem per septum sunt, & circum ipsum innascuntur. Verum supra septum hæc magis conspicuæ sunt. Duo autē crassi nerui, à cerebro sub os magni verticuli supernè, & magis ad gulam, ab vtraque arteria parte vterque progrediens, inter se committuntur, vt vni similes existant, Deinde verticula ad septum transuersum hic sunt vbi desinunt. Et quidam dubij, ad hepar & splenem ab hac societate rendere ipsos putauerunt. Alius

Hepatis vena.

Venarū distributio varia.

Arteria.

Nerui à cerebro.

neruus

Hippocratis Liber

neruus vtring; ex verticulis iuxta clauiculā ad spinam tendit, ex obliquo verticulorum, & se in costas ingerit: atque hi quemadmodum venæ per septum transuersum ad mesenterium mihi tendere videntur. vbi autem hæc deficiunt, rursus hinc vbi septum exoritur, ab eo continui ac coherentes existentes, iuxta medium infra arteriā, de cætero ad verticula se ingerunt quemadmodū venæ, donec totū sacrum os pergressi consumuntur. Ossa corpori stabilitatem, & rectitudinem, ac speciem exhibent. Nerui flexionem & contractionem ac distentionem. Carnes & cutis omnium colligationem ac constructionem. Venæ per corpus diffusa spiritum & fluxum ac motum exhibent, ab vna multæ germinantes. atque hæc vna vnde oriatur, & vbi desinat, non scio, Circulo enim facto principium nō inuenitur. Cæterum rami ac germina ipsius vnde pendeant, & qua parte corporis desinant, & quod vna his consentit, & in quibus locis corporis extentæ sunt, ego declarabo. Circa caput iuxta medium ex obliquo circumfita est vena lata & tenuis, non multi sanguinis, In cerebrum enim iuxta commissuras multæ tenues venulæ radices egerunt, & circum totum caput extentæ sunt, vsq; ad frontem ac tempora. Ipsa autē in rectum extenditur retro caput forinsecus iuxta spinæ cutem, inde verò circa externam ac internam venam ex his quæ in iugulis sunt, demittitur. Vltra aures autem subfissa à gena forinsecus tendit crassa. Ab hac in linguam multæ & tenues procedunt, F

Quid ossa, nerui, caro, cutis, venæ corpori præsent.

Vena capitis.

Capitis venæ quadripartita.

Vena sub lingua.

Pellicula spumosa.

Mammarū vena.

excepta ea quæ sub linguam & sub maxillares dentes fertur. Ipsa autem crassa per clauiculam descendit sub scapulas: & hac parte ab ipsa germinat per neruum subter summā humeri partē siue cuticulam, Vena humeralis appellata. Ipsa autem sanguiflua est & sanguine plena, & ægrè curatur, si rumpatur aut cōuellatur. Ab altera enim parte neruus latus ipsam ambit, ab altera chartilago, medium verò locum ipsa tenet, & pellicula spumosa. Quum igitur locus nō sit carnosus, facile rumpitur, & carnem circum nasci nō contingit. & si sanguis in hanc partem subtercurrat, nactus spaciosum locum non discedit, sed induratur. Induratus autem morbum & dolorem exhibet. Atque hæc quidem finit vbi prius dixi. Illa verò sub scapulas germina emittit sub mammæ densarum & tenuium ac variè implicatarum inter se venularum, & per

A & per humeralem venam, prætergrediens chartilaginem, ipsam subter subattingens ad brachium tendit, musculū in sinistra habēs. Dextra autem ipsa finditur circa humerum, & cubiti supernā partem. Inde verò cubitum vtrunque penetrans, postea manus iuncturā, inde autem defluens per totam manum variè vagans radices agit. Caterū principalis vena iuxta spinā sparsa, per dorsum, & iugulum, ac guttur, in cor inseritur, & de se ipsa venam magnam multorum osculorum in corde producit, inde verò in os procedens fistulam facit, quæ sanè arteria appellatur, per pulmonem transiens, pauci sanguinis ac multi spiritus existens. Propter spaciositatem enim ac raritatē visceris, multis locis per pulmonē deriuatur, cætera verò chartilaginosa facta est. Quapropter sane etiā si quid in has vias pulmonis delatum fuerit ex insuetis, vel in potu, vel in spiritus ac sanguinis trāsitu, vtpote venis talibus existentibus, & viscere spongiformi, ac multum humorem suscipere potente, & sursum procedente: tum humorum ingressorum lex constituta est, tum sanguis amplius per has venas nō multus cōtinetur, neque multum constringitur, & non cito procedens, illabentia non educit. Ipsi autem nō subductis, sed intus manentibus, callosa concrevit durities. Sic autē destruitur alimenti accessio ac ingestio, quum hac parte arteriæ capitis accessus ad externas partes existat. Interceptis verò transitibus per callosam duriciem, velocitas ac difficultas spirādi oboritur, quum neque emittere neque attrahere spiritum faciliē possint. Ex huiusmodi autem tales morbi fiunt, velut sunt anhelationes, & tabes sicca. Si verò humor amplior in ipsis cōsistens præualuerit, vt crasse factus spissari non possit, & pulmonem putrem facit, & vicinas ipsi partes, fiuntq; suppurati ac tabidi. Fiunt autem hi morbi etiam ob alias causas. Inde porrò hæc vena pulmonem occupat, & per extremitates duas magnas intro conuersas, sub septum transuersum extenta est ad spinā, alba ac neruosa, venulas per reliquum condensatum corpus spargens. hinc autem per verticula densis venulis in spinalem medullam inseritur, ac instar hederæ implicatur. Et aliæ quidē venæ in corpus distributæ ex omnibus partibus ad spinam tendentes, vnaquæque quod tenuissimum ac finerrimum est colligens hic eructat. Hæc verò velut præ-

Vena principalis.

Arteria magna.

ταχύπνοια
δυσπνοια.
Tabes sicca.

Vena quæ
pulmonem
petit.

Hippocratis Liber

Vena ner-
uus fit.

Caulis pu-
dendorum.
Pecten.

Fœminis
quæ distri-
buantur ve-
næ hæ.

Voluptas
cœuantibus
quæ fiat.

Venarū di-
uersa distri-
butio.

ses imposita per demillas plicationes in idem cogit. Inde D
verò etiam in rhenes radices agit, tenuibus ac fibrosis venu-
lis iuxta spuriam costam: hinc autem tendens condensatur,
posteaque etiam nervosa fit ad princeps intestinum ac podi-
cem, cōprimensque musculos adstrictorios ipsi inferitur. In
vesicam etiam, & testes, ac adstites radices agit, multiplici-
bus implicatis tenuibusque ac solidis & fibrosis venis. Inde
verò crassissima ac rectissima ipsius pars rursus conuersa in
caulem transit, hoc est pudendum. In reflexu autem in illa
ipsa adaptatur. Et per pectinem supra subter cutem ventris
& ipsius venæ, procedūt venæ ad eas quæ deorsum tendunt,
quæ in seipsas mutuo deriuantur. Penetrant autem & per E
pudendum venæ crassæ, & tenues, & densæ, & curuæ. At ve-
rò in fœminis illa ipsa in vteros tendit, & in vesicam ac vri-
næ meatum. hinc autē recta procedit, & mulieribus quidem
circa vteros pendet, masculis verò circa testes disseminatur.
Ob hanc autem naturam ipsa venæ etiam plurima fœcunda
ac genitalia concipit. A plurimis enim ac sincerissimis par-
tibus cōnutrita, pauci que sanguinis existens ac caua, & den-
sa instar nerui, ac spiritu referta, intentaque à pudendo, de-
missas ad spinā venulas cogit: hæ verò velut cucurbita me-
dicinali in seipsas coactæ, omnia in supernam venam emit-
tunt. Confluit autem & ex aliis corporis partibus in hanc.
Verum multo maxima pars velut dictum est, de medulla
hac colligitur. Voluptas verò accedit, vena hac genitura
expleta, Quum igitur soleat reliquo tempore modici san- F
guinis ac multi spiritus esse, repleta & calfacta & semine
deorsum confluente, ea quæ in seipsa habet constringit. Spi-
ritus autem in ipsa existens, & præsens violentia, & calidi-
tas, & venarum vndiquaque concitatio, titillationem indu-
cit. Illa autē quæ à seipsa germinauit, per dorsum & iugu-
lum iuxta spinam sparsa, multis venulis costas intertexit, &
verticula per carnes alternatim condensat, vt & probè nutri-
ta & sanguine plena existat. Ipsa autē iuxta coxendicem ac
nates meat, per musculum sub fœmore submersa, à natibus
verò iuxta acetabulū femoris iuxta caput in venam perfo-
rata est, quæ femori respirationē exhibet, trans femur autē
iuxta flexurā ad genu. Alteram verò iuxta inguina demit-
tit frequentibus radicibus, & agrè transeuntem. Hæc ve-
rò per

- A** rō per musculum tendens, & circa genu disseminatur, & per ossis tibialis summitatem venam de se in fistulā cauat, quæ medullam nutrit, & deriuatur per infimam tibiā, iuxta pedis illigationem ac cōnexionem. Ipsa autem per patellam genu ad interna per tibiæ musculum submersa extenditur, & per malleolum implicatur, intus crassa & sanguine plena, atque hic circa malleolum, & tendinem, venas agrē cognobiles producit ac inuoluit. Ipsa verò infrā ad pedē, sub limum pedem decurrit, & hic se implectens, & in magnum digitum innitens, duplam sanguine refertam venam, superne sub cutem ex summo pede reflectit, & apparet sanē crassē facta iuxta externam malleoli partē, ac sursum spargitur iuxta oppositum tibiæ radium. Iuxta suram autem velut fundam facit. Inde extenditur iuxta internam genu partem. Immittit etiam patellæ venas, & iuxta internam patellæ partem quæ caua est, venam implicat, quam si quis doleat, celerrimē biliosum seorsum ac saniosum humorem colligit, procedit autem ipsa iuxta internam genu cavitatem. Distribuit etiam de se in poplites multas implicatas venas, Quæ inde tendentes iuxta nervos sub femore, radices agunt in testes, & in rectum intestinum ac podicem, & circa os sacrum attenuata vnita circuntenduntur. Illa verò procedens iuxta internam genu cavitatem, sursum iuxta internam femoris partem, in inguen transit, & per coxendicem vltra ad spinam & lumbum foras veniens, crassa & lata ac sanguine plena sursum porrigitur ad hepar, & vbi bifidam produxit sanguine refertam venam, dextram hepatis extremitatem, ad rhenem occupat, Rursus verò subter hepar dispersa in venam crassam finditur. Fissa verò in crassitudinem hepatis inseritur, & altera quidem ipsius pars in superficie visceris extat, in qua etiam est fel, habetque multas radices instar cirrurum ac plicationū per hepar dispersas, altera verò pars per internas ipsius partes deriuatur.

Dux autem venæ inter duas latas extremitates explicantur, & vna quidem per vertices ac cutem penetrās ex umbilico effertur. Altera verò premens spinam, in rhenem, ac vesicam, & pudendum, velut ancoris iactis inseritur. Verū ex coxendice incipiens ascendere ad pubem, multas vagabundas producit venas, & costas ac verticula ad spinam illigat, & propa

Hippocr. Liber de Ossium Natura.

& propagines suas multipliciter per venas transmittit, & in-
testina ac ventrem inuoluit. Et alia quidem à pube ad mam-
mas, & suprà mentum, & summos humeros exporrecte diu a-
gantur. Alia verò procedēs iuxta crassitudinem hepatis, vbi
fel in fistulam coegit, sursum sub spinam dispergitur, per se-
ptum transuersum itinere facto. Cæterum vena ex sinistris
partibus, in reliquis quidem iuxta eandem naturam, velut
ea quæ in dextris, radices agit. Verum ex sinistris emergens
in hepar non se ingerit, sed in splenem inferitur, iuxta caput
quod in crassitudine ipsius consistit. Inde verò internas sple-
nis partes subit, ipsasque venulis sanguinolentis instar ara-
nearum telæ intertextit. Hic verò totus ex omento eleuatur,
venulis ex seipso sanguine plenum ipsum reddens. Quæ ve-
rò à capite splenis ad spinam accedunt, per septum transuer-
sum penetrât. Inde verò sursum & dextra & sinistra sub pul-
monem extenduntur. Quæ autem sanguine plenæ sunt, sub
ipsum & in ipsum corruunt. Quæ verò pauci sanguinis
& tenues à pulmone intrinsecus procedentes, qui natura ra-
rus existit, utpote ab ipso emulcæ, in cor frenantur circa au-
riculas ipsius, & in cavitates internas diffiunt. Ingerunt au-
tem & priores in ipsum. Etenim in angustia transitus situm
est, velut ex omni corpore habenas habens. Quapropter ex
omni corpore maximè circa thoracem sensus existit.

Vena quæ
de sinistris
dextra ten-
dit.

Lien.

Sensus cor-
poris to-
tius cur in
pectore.

Colorum quoque mutationes corde adstringente
venas ac laxante fiunt. Laxante quidem igitur
rubicundi colores fiunt, & bene colorati
ac pellucidi, constringente verò, vi-
rides cum pallore & litidi. Ve-
rùm tales euariant iuxta
præfentes in vno-
quoque co-
lores.

H I P

A **H I P P O C R A T I S**
C O I L I B E R D E L O C I S
I N H O M I N E , I A N O
C O R N A R I O M E D I C O
P H Y S I C O I N T E R -
P R E T E .

*

B **M** **I** **H** **I** quidem videtur principium corporis nullū esse, sed omnia similiter principium, & omnia finis. Circulo enim scripto principium non reperitur. Similiter etiam morborū in toto corpore. Quod enim siccus est, morbos magis recipere, ac magis dolere, à natura solet. Humidum verò minus. Morbus enim, qui in sicco est, stabilitur & non cessat. Qui verò in humido, diffuit, & aliàs aliam corporis partē occupat, & semper transmigrans requiem facit, & citiùs quoque sedatur, utpote non stabilitus. Corporis autem singulæ partes altera alteri, vbi hinc aut illinc processerit, morbū statim facit, venter capiti, caput carnibus ac ventri, & reliquæ omnes iuxta eandem rationem, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus ac ventri. Etenim quum venter egestionem moderatam non fecerit, & in ipsum cibus ingeratur, humiditate ciborum ingestorum corpus irrigat. Ipsa autē humiditas à ventre obstructa, acruatim ad caput viā facit, & vbi ad caput peruenerit, à vasīs in capite non recepta, fluit quocunque contigerit, & circum circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipsum subit, partim verò circū cerebrum per os tenue. Et si quidem in ventrē rursus peruenerit, ventri morbum inducit. Si verò ad aliam aliquam partē incubuerit, illi ipsi morbum facit. Ita etiā reliquæ partes altera alteri morbum inducit, & optimum fuerit sic curare ægrotas per has quæ morbos faciūt. Sic enim quàm optimè principii ægrotantis

*Membra
hominis
qualia.*

*Corpus sic-
cum magis
morbo ob-
noxium,
quàm hu-
midum.*

Hippocratis Liber

Corpus quale. tantis quis sanauerit. Corpus porrò ipsum sibiipfi idem ac D simile est, & ex iisdem compositum est. Similiter autem ha-

bet & paruas & magnas partes, itémq; infernas ac supernas. Et si quis minimam corporis partem acceptam male afficere velit, totum corpus affectionem sentiet, qualiscunque tandem ea fuerit: propterea quòd minima corporis pars omnia habet quæcunque & maxima. Insuper quicquid tandem minima pars pertulerit, ad gentilitatem refert ac tràffert, vnaquæque ad suã, siue bonum siue malum id fuerit, & propterea corpus & dolet, & lætatur, cum minima gente, quia in minima omnes insunt partes, & hæ ad gentiles sibiipfis singula

Corpus humani medici materia est. Auditus. transferunt, & omnia denuntiant. Cæterum natura corporis, principium sermonis in arte medica, primum perforata E est qua parte audimus. Etenim vacua circum circa aures, non aliud inaudiunt quàm strepitum & clamorẽ, Quicquid autem per membranam in cerebrũ peruenerit, id liquido & clare auditur. Ob id etiam foramen solum per membranam

Narium qualitas. circum cerebrum extentam est, In nares autem non inest foramen, verum mollis laxitas velut spongia, & propterea per

Odoratus. longiorem distantiam audit quàm olfacit, odor enim ab olfactu longè dispergitur. Et in oculos venulæ tenues ad visum ex cerebro per ambientem membranam feruntur. Hæ

Visus quo pascatur. autem venulæ visum alunt humore de cerebro purissimo, qui etiam in oculis apparet. Eadem venæ etiam visum ex-

Tres oculorum tuni- culæ. tinguunt, vbi fuerint resiccatæ. Membranæ autem tres sunt quæ oculos custodiunt. Superna quidem crassior, media te- F nuior, tertia tenuis, quæ humorem conseruat. Ex his superna & crassissima si lædatur ac mutiletur morbos facit. Media verò etiam ipsa periculosa est, & vbi rupta fuerit prominet foras, velut vesica. Tertia autem tenuissima omnino periculosa est, quæ humorem conseruat. Membranæ cerebri

Cerebri duæ membranz. duæ sunt, altera superna crassior, altera tenuis cerebrum attingens, non ampliùs eadem permanens, postquam fuerit

Venulæ capitis. vulnerata. Venæ autem transeunt ad verticem per carnem venientes ad ossiculum, feruntur & per carnem duæ ex vertice rectæ, qua parte supercilia clauduntur, & desinunt ad angulos oculorum. Vna autem à vertice ad nasum fertur, & in vtranque nasi chartilaginem finditur. Aliæ verò duæ venæ iuxta tempora feruntur, in medio temporum & aurium,

quæ

- A quæ premunt oculos, & semper pulfant, Solæ enim hæ ex venis sanguine non rigantur, sed aueritur ex ipsis sanguis. Qui autem aueritur influenti occurrit, & qui quidem aueritur volens discedere, qui verò supernè infuit volens infra procedere, hic impelluntur ac diffunduntur ac mutuò circumagitantur, & pulsum venis exhibent. Visus humore de cerebro nutritur, quum autem quid eius de venis acceperit, fluxione turbatur, & humor ipse nō apparet, & ob oculos moueri ipsi videntur aliquando velut auicularum imagines, aliquando velut lentes nigræ, & nihil exactè iuxta rei veritatem videre potest. Aliæ duæ venæ in medio aurium & aliarum venarum, quæ feruntur ad aures, & premunt aures. Aliæ duæ venæ ex ossis conuersione in aures feruntur. Quædam verò infra ad corpus conuertuntur: duæ quidem venæ iuxta tendines colli feruntur & iuxta verticula, & desinunt in rhenes, hæ autem etiam in testes penetrant, & quum hæ affectæ fuerint homo sanguinem mingit. Aliæ duæ venæ à vertice ad humeros feruntur, & sanè humerales vocantur. Aliæ duæ venæ à vertice iuxta aures, ab anteriore colli parte vtrinque ad cauiam appellatam venam feruntur. Caua autem vena finitur quidem velut gula, consistit autem inter gulam & guttur siue arteriam, ferturque per septum transuersum & per cor, & inter septum, & finditur ad inguina, & ad femora intro, & disparationes in femoribus facit, & ad tibias intus fertur ad malleolos. Hæ & infœcundum faciunt hominem, quum fuerint sectæ, & in magnos digitos desinunt. Ex caua autem vena producit quædam in sinistram manum, fertur autem subter splenem ad sinistri lateris mollitudinem, vnde splen propagatur, per omentum, & finem sortitur ad thoracem. Producit autem iuxta septū, & cum humerali committitur subter cubiti articulum: atque hæc splenis gratia secatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua producit. Communicant autem omnes venæ, & confluunt inter se mutuò, & aliæ quidem sibiipsis per se committuntur ac coincidunt, aliæ verò per venulas à venis extentas. Quæ autem carnes nutriunt, ea parte inter se confluunt. Et quicūq; morbus à venis oritur leuior est quàm qui à neruis. diffluit enim vnà cū humore qui in venis inest, & non quic- *Neruorum* scit. Et natura venis in humore est, in carnibus. Nerui autem *qualitas.* sicci

Quæ im-
gunculas
præ oculis
curstantes
creant.

Venarum
digestio.

Hippocratis Liber

sicci sunt, & ventriculos siue cavitates non habent, & ad ossa consistunt, & maxima ex parte ab ossibus nutriuntur. Nutriuntur & à carnibus, & valorem ac robur inter ossa ac carnem medium habent: & humidiores quidem sunt ac carniores quàm ossa, sicciores autem ac magis ossei quàm carnes. Quicumque autem morbus in ipsos peruenerit, roboratur & quiescit in eodem loco, & difficile est ipsum educere. Maximè verò impetunt ipsos distentiones, & alij morbi, à quibus tremor corpus occupat, & qui temerè ipsum faciunt. Nerui autem premunt articulos, extentique sunt per totum corpus. Robusti autem maximè & semper crassissimi sunt in illis corporis partibus, in quibus paucissimæ carnes sunt.

Nerui vbi non sunt. Capitis suturæ.

Et corpus quidem omne neruis plenum est. Verùm circa faciem & caput non sunt nerui, sed fibræ consimiles neruis, inter ossa & carnes, tenuiores & solidiores. Capita suturas habent, alia tres, alia quatuor, & quæ quidem quatuor habent, his sunt vtrinque iuxta aures, & tertia ab anteriore, quarta à posteriore capitis parte. Sic quidem in capite quòd quatuor habet, in eo verò quòd tres, iuxta aures vtrinque sunt, & ab anteriore parte tertia. Posteriore verò parte sutura nulla est, velut in eo quòd quatuor habet. Saniores autem capite

Supercilia. Mandibulæ.

sunt, qui plures suturas habent. Inter supercilia os descendit ac transit, & mandibularum clausura in medio mento, & supernè ad caput est. Verticula alij plura, alij pauciora habent. Qui pauciora habent, his duodeuiginti sunt. horum

Costæ.

alia sursum ad caput, alia deorsum ad sedem tendunt. Costæ septem à posteriore corporis parte, ad verticula connectuntur, anteriore parte in pectore inter se committuntur. Clauiculæ articulos habent, alios in medio pectoris iuxta guttur, atque hic coarticulatæ sunt, alios verò ad humeros, reclinatos ad scapulas, qui humeris semper adhærent. Scapulæ verò ad membra brachij siue totius manus coarticulantur, incumbentes in ipsum os quòd in membro est. Iuxta os autem

Clauiculæ pectoris.

Scapulæ.

Appêdices.

tem appendices duæ prodeunt, altera intrinsecus, altera forinsecus, quæ ad scapulas ossi adnascens, infra coarticulatæ sunt. Quæ verò in cubiti flexura sunt, infra quidem radio coarticulatæ sunt, iuxta os natura cauum existens, supra autem radium paululum, in cubiti gibbum, & tunc tum os, tum radius in idem commissæ, articulum in cubiti gibbo faciunt.

Iuxta

- A** Iuxta vñam verò appendices prodeunt tenues valde quatuor, duæ sursum, duæ deorsum, & ad cubiti gibbum quidē duæ appendices consistentes, suprā ex ossē harent, hæ cum ossē coherentes, iuxta ossis articulum in cubiti gibbum coarticulatur. Quæ verò infrā sitæ sunt, & intus reclinatæ, hæ utræque committuntur ad radium ex supernis à mēbro procedentem, & intus ad membrum coarticulantur, & radium appellatum faciunt hæ sibiipsis intus in cubito commissæ. Infra autem ad manum os articulum habet. Appendices verò hac parte teneræ existentes, duæ quidē non exeunt in articulum. Superna autem & inferna, cum ossē coarticulantur ad manū. Caterum manus articulos multos habent. Quæ
- B** cunque enim ossa inter se committuntur, omnia articulos faciunt. Digiti articulos habent multos, unusquisq; tres. Vñ ad vnguē, in medio vnguis & nodosa prominentia, alterum in ipsa nodosa prominentia, qua parte etiam digitos conflectunt. Tertium qua parte digitus à manu exoritur. At verò in coxendicibus articuli duo sunt, quæ acetabula appellantur, & femora in hos inarticulata sunt. Iuxta femora autem appendices duæ protenduntur, altera intus, altera foris, & in articulum neutra procedit, neq; ab altera parte, sed ad os ad femur inseruntur. Femur autem supernè vbi in acetabulum ingruit, bifidum est huiusmodi bicipitate. In ea quidem parte quæ intrò inclinata est, in summitate rotundum est ac leue, quæ etiam in acetabulum ingreditur. Altera autem bicipitatis pars exterior, magis foras prominet, & inferius apparer ad nares, & coxendix appellatur. Ad genu verò os femoris taliter biceps est. Bicipitio autem huic os tibia appellata, velut in cardine adaptatum est, suprā adaptatum autem Mola siue patella incumbit, quæ humiditatem à carne in articulum expansum descēdere prohibet. Iuxta tibiam autem appendices duæ procedunt, quæ infernè ad malleolos pedis finiunt, supernè ad genu, non autem perueniunt ad articulū.
- C** Ad pedē verò tibia iuxta malleolos articulū habet, & aliū infra malleolos. Et in pedibus articuli multi quemadmodū in manibus sunt. Quot enim ossa, tot sunt articuli, & in digitis pedum eodem numero sunt, ac pari modo habent. Articuli insuper multi in corpore parui sunt, nō similiter omnibus, sed alij aliis. Hi autē qui scripti hic sunt, omnibus similiter

Appendices
quatuor.

Manus ar-
ticuli.
Digiti.

Coxēdices.

Femur.

Genu.
Tibia.

Pedum ar-
ticuli.

Hippocratis Liber

liter habent. Aliæ etiam venæ aliis sunt, sed non memora-
Mucus. biles. Mucus omnibus à natura est, & cùm hic purus fuerit
 articuli sani sunt, & bene moueri possunt, vtpote lubrici in-
 ter seipsos. Labor autem & dolor fit, vbi à carne humiditas
 fluxerit vitiosa, Primum enim articulus stabilitur, Nō enim
 lubrica est humiditas quæ de carne influxit. Deinde vt mul-
 ta, & valde sparsa, & ex carne nō irrigata, semper resiccatur.
 & vt multa existens, & articulo ipsam non capiente, effluit:
Claudica- & malè stabilita eleuat nervos, quibus articulus colligatur,
tio vnde. ipsosque inconnexos ac dissolutos facit. & propterea claudi
Ventriculi fiunt, quum hoc magis fit, magis: quum minus, minus. in veni-
venulæ trem porro ea quæ comeduntur ac bibuntur procedunt. Ex
 quæ vesicæ petunt. ventre autem, fibræ in vesicam, qua parte humorem perco-
Fluxiones lat, extensæ sunt. Fluxiones autem, & perfrigerata valde
frigore ma- carne, & percalfacta fiunt, ac superinflammata. Fluxiones
 gis fiunt. propter frigus fiunt, quum caro in capite, & venæ tensæ fue-
 rint, Hæ enim horrente carne, & ad angustias perueniente,
 adstrictæq; ac excludere, humiditatem exprimunt. Et simul
 carnes ipsæ contra exprimunt, ad angustias peruenientes: &
 capilli sursum erecti fiunt, vtpote simul vndiquaque fortiter
 compressi. Quicquid igitur inde expressum fuerit, id ipsum
Calore etiā quocunque contigerit fluit. Fluit autem etiam propter ca-
 liditatem, quum carnes rarefactæ transitus præbuerint, &
 humor calefactus tenuior redditus fuerit. Omnis enim hu-
 mor calefactus tenuior fit, & omne cedens fluit, Maxime ve-
 rò vbi valde fuerit inflammatum propter hæc fluit causam. ¶
 Carnes valde plenæ factæ quum capere non possint, fluit
 humor qui capi non potuit, fluit autem quocunque contige-
 rit. Vbi verò semel fluidæ factæ fuerint fluxiones, diffiunt
 ad locum quò tandem contigerit, donec transitus fluxionis
 compressi fuerint propter gracilitatem. Quum autem cor-
 pus fuerit resiccatum, & alioqui corpus ipsum sibi ipsi com-
 municans sit, etiam quum siccum est, diducit, & concipit ac
 ducit, vbicunque humor tandem obrigerit: ducere autem
 ipsum non difficile est, vtpote corpore vacuo, & non intu-
Cur supe- mescente, præ gracilitate. Aliquando autem infernæ par-
riora hume- tes sicca fiunt, supernæ verò humidæ. Magis autem su-
scit magis. perna vasa humida sunt. Venæ enim plures supra sunt quàm
 infra, & carnes in capite minori humiditate opus habent.

Ducit

- A** Ducit itaque sicca corporis pars humiditatem ex capite, & simul transitus magis ducenti patent, quàm ei quæ ducitur. Nam ipsi transitus, utpote sicci existentes, eam sibi lucrificiunt, & simul humores à natura deorsum procedere solent, si vel modica quædam necessitas contingat. Fluxiones de capite septem sunt, in nares, in aures, in oculos, atque hæc ex capite fluxiones ob oculos conspicuæ existunt. Postquam autem in thoracem fluxerit præ frigore, bilis fit. Magis autem in thoracem præ frigore fluit, propterea quòd facilis est fluxio ad guttur, utpote non contextum, præ frigore verò à bile infestati propterea lassitudine affliguntur, quia carnes quum bilem habuerint, non quiescunt, sed concutiuntur, & concussæ laborant ac delassantur, utpote velut in itinere faciundo concussæ, & suppurati fiunt quum in thoracem fluxerit, itémque tabidi. Quum verò in medullam fluxio contigerit, tabes occulta ac inconspicua oboritur. Quum autem retrò ad vertebrae, & in carnes defluerit, hydrops fit. Id quod ex hoc cognoscere datur. Siccæ enim anteriores partes sunt, caput videlicet, & nares, ac oculi: & oculis amplius hebetudo accedit, fiuntque cum virore pallidi, itémque reliquum corpus, & nihil expuit homo, etiam si multum fluat. Fluxus enim per mediâ carnem retrò fluens, & ab anteriore auersus, anteriores partes siccas facit, posteriorum verò carnem irrigat, & magis eam quæ intus est ad ventrem, quàm quæ foris est ad nasum. Et propterea corpus foris magis solidum est, quàm intus, & angustiores meatus ac foramina habet. Quare sanè quum tenuia sint foramina, constringuntur, ipsæque sibi ipsis medentur, & fluxus nullus hac transire potest. Intus verò foramina ampliora sunt, & intermedia tenuiora habent, fluxus verò utpote ab altioribus procedens, & tenuia impedimenta contra se habens, influit & carnes humiditate replet. Sed & humiditas à cibus in idem procedens corrumpitur, corrupta autem ipsa præ ammixtione, & simul cum ipsa ea quæ à capite defluit, corpus nutriunt. Carnes verò multo humore nutritæ, & morbofo augescèntes, hydropes plene sunt. Si autem modicus fluxus fuerit, coxendicum & articulorum diuturnam affectionem facit, ubi fluere cessauerit. Nam ut modicus, & vndique ab omnibus fortioribus depulsus, ad articulos refugium facit. Fiunt præ-

Septē fluoris descensus.

Biliofi magis lassitudine affliguntur. Purulenti. Tabidi.

Hydrops.

Hippocratis Liber

tereà articulorum ac coxëdicum affectiones, à talibus mor- D
bis sanatis, quum morbum quidem efficiens sanatur, in car-
ne verò quid relictum fuerit, cui non sit exitus, neque rursus
intrò, neque foras, sed ad cutem egressum tuberculum vti-
que fecerit, fugit autem in id quod cedit, articulos videli-
cet, & aut articulorum, aut coxendicum affectiones inducit.

Cùm nares
tument.

Si porrò intumuerint nares, & pituita plenæ fuerint, at-
que ea compacta, oportet pituitam compactam ac congela-
tam attenuare aut fomentis, aut medicamento, & non auer-
tere. Si enim fluxus auersus aliò procedet, omnino maiore

Cùm aures
fluxio pe-
tit.

morbum faciet. Quum verò in aures fluxerit, primùm do-
lorem exhibet, violenter enim procedit: dolorem autem ex-
hibet, donec in fistulam redactus fuerit. Vbi autè fluere con- E
fueuerit, non ampliùs dolorem facit. Ei verò quem dolor af-
fligit medicamentū natura calidum, tepidum factum & ne-

Cucurbitu
la quo loco
in hoc dan-
da.

Quæ porio

topo dilutum, infundendum est, & retrò cucurbita medica
astringenda, si sinistra auris doluerit, ad dextram, sin dextra, ad
sinistram, non autem scarificando pertundere oportet, sed
vt trahat solum sinenda est. Si verò per hæc dolor non sed-
etur, frigefacientia à natura frigida infundantur, & medica-
mentum potandum præbeatur, quòd secessum deorsum fa-
ciat, sursum autem non, quandoquidem vomitus non auxi-
liatur; & de cætero frigidis vtendum est, & semper non sa-
nantem variare oportet modum, & si quidem peius reddi-
derit malum, ad contrarium te conuerte, si verò ad sanita-
tem tendat, omnino nihil ab his quæ adhibentur auferre F
oportet, neque quicquam aliud addere aut apponere. Si ve-
rò iam in fistulam redactus fuerit, & multa purulenta sanies
fluxerit, quæ graueolens sit, sic facere oportet. Spongiam
siccantē quopiam sicco medicamento imbue, & in aurem
quàm penitissimè inde, & in nares purgatoriū medicamen-
tum mitte, quo ea quæ priùs in aures fluebant, in nares ferā-
tur, & non id quod morbosum est in caput rursus recedat.

Cùm oculi
fluore ve-
xantur.

Cætèrū vbi in oculos fluxio processerit, oculi inflam-
mantur & tument, Sic autem affectum hominem medica-
mento liquido, sicco inspersili curare oportet. Si verò fla-
tim inflammati fuerint, nihil omnino illine, sed aut fortissi-
mo quàm infimè vrito, aut alio quopiam aluum subducēte
medicamento attenuato, vitando ne vomitum facias. Si ve-
rò

A rò velut lapilli subtercurrerint, medicamentū illines quod plurimam lachrymam ducere potest, & reliquū corpus humectabis ac tumidum facies, quo oculi humidiores fiant ac colluantur, vt lachrymam adstrictam ac compactam decurrere facias. Quum autē in oculos paulatim fluxerit, & pruritum fecerit, sic affectum molli medicamēto illines, quod siccare potest. simulq; modicā lachrymam ducere, & ad nares medicamentum adhibebis, aut singulis diebus, aut alternis eodem vtens. Sit autem tale medicamentum, quod non plus quā acetabulum per nares deducat, idque paulatim: quod verò oculis adhibetur resiccet, vt quod oculorum pharmabum cum resiccarit ac obstruxerit, id ipsum ad nares feratur.

Profluuiū
oculorum.

Medicamenta caput purgantia, quæ quidem fortia sunt, à toto capite ducunt, quæ verò debilia, ab oculis & hinc à vicinis naso partibus. Si autem à carne & osse, muco inter os & carnem subsistente, fluxus ad oculos fiat, ex hoc manifestum sit quod inde profluit. Cutis in capite compressa cedit, & vlcera in capite enascuntur, & oculi lachrymantur, & palpebræ nō exulcerantur, nec mordax est fluxus, nec visum hebetat, sed homo ipse acutius videt. Fluxus enim non est salsus, vtpote non de cerebro, sed magis mucosus. Hunc sic sanare oportet. Medicamento caput purgandum est non forti, & corpus attenuandum, & cibis & medicamentis infrà corpus subducentibus, donec attenuato corpore fluxus resiccet, aut medicamento in nares indito emoveatur. Verū ad ipsos oculos nullum pharmacum adhibendum est. Si verò neque sic sanus fiat, caput secare donec ad os peruenieris oportet, nō superficialibus neque transuersis aut obliquis fissuris inculsis vsquequo ad os ipsum pertigeris, frequenter autē secare oportet, vt compactus humor citius prodeat per vlcera effluens, & simul vt frequentes sectiones, extensionem carnis ad os faciant. Sic mederi oportet, si huic hoc modo res succedat. Si verò hæc non commoda fuerint, & fluxus non eluitur, vt elutus acutē cernere faciat, semper ab incumbente oculi magis splendescentes fiunt, & acutus visus hominis extinguitur. Si in visum, in humorē purū cruentus aliquis humor ingreditur, huic visus intra oculum non rotundus esse apparet, propterea quod in quocunque inest cruentus humor, id ipsum non ap-

Medela.

Cum fulgent oculi.

Hippocratis Liber

Medela.

Tumor oculorum.

paret. huic itaque deficit vt visus rotundus appareat, & ante D
oculos aliqua moueri ipsi videtur, & nihil reuera videt. Hu-
ius venas visum prementes exurere oportet, quæ videlicet
semper pullant, & inter aurem ac tempora consistunt: & vbi
has obturaueris, oculis pharmaca quæ humectant adhibe,
& lachrymam quàm plurimam prolecta, quo id quod in
oculis compactum est, & morbum facit, eluatur. Si verò ocu-
lus rumpatur, mollibus medicamentis & acerbis vtendum
est, vt vlcus adstrictum in angustum coeat, & cicatrix tenuis
fiat. Si autem adhuc humoribus plenus fuerit, lachrymare
oculo conducit. At verò quum in thoracem fluxerit, & bi-
lis fuerit, ex hoc manifestum fit. dolor lateris mollitudinem
occupat, & clauiculam eiusdem partis, & febris adest, & E
lingua supernè pallida ac viridis fit, & excreat compacta.
huius morbi periculum septima aut nona die instat.

Peripneu-
monia,
pleuritisq;
quæ differe-
rant.

Alia bilis. Quum ambo latera doluerint, reliqua autem
similia velut in priore fuerint. Hæc quidem peripneumo-
nia est. Illa verò pleuritis. Hæ autem propterea fiunt.

Quum in pulmonem fluxerit ex capite, per guttur, &
aortas appellatas appendentes partes pulmonis, pulmo tan-
quàm natura rarus & siccus, trahit in se humorem quantum
eius capere potest, & vbi influxerit maior fit: & vbi quidem
in totum fluxerit, extremitas eius maior reddita vtrunque
latus contingit, & peripneumoniam pulmonis appellatum
morbum, facit. quum verò alterum tantum, pleuritis id est
costalis morbus fit. Peripneumonia multò periculosior est, P
& dolores multò fortiores sunt, qui ad laterum mollitudi-
nem & ad clauiculas tendunt, & lingua multò viridior ac
pallidior, & fauces præ fluxione dolent, & lassitudo fortis oc-
cupat, & spiritus sexta aut septima die corripit. hunc si non
septima die febris dimiserit, moritur aut suffocatur, aut
vtrunque. Si verò nona die, duabus diebus interpositis, cor-
ripiat, vt plurimum etiam hic aut moritur, aut suppuratus
euadit. Si verò duodecima die, suppuratus fit. Si quarta &
decima, sanus fit. Et quicumque præ peripneumonia aut pleu-
ritide suppurati fiunt, non moriuntur, sed sani fiunt. Suppu-
rati vt plurimum fiunt, quum fluxus in idem velut in bile
Suppurati. contingit, sed in bile quidem multum defluit, & vbi deflu-
xit sedatur. Suppuratis verò minus defluit, & non sedatur.
Fiunt

A Fiunt etiam suppurati, quum minus excreant quàm influit in pulmonem. Hoc enim quod in pulmone consistit, & quod influit, pus fit. Pus autè in pulmone & in thorace consistens ac congregatū, vlcerat & putrefacit, & postquam exulcerata fuerint, ab vlcerato influit, & quum excreat caput simul cōcūsum magis fluit, simūlq; ex vlcerato in thorace ac pulmone magis fluit, & vlcera agitata refringuntur, vt etiam si fluxus à capite cesset, is qui ab ipsis vlceribus venit sufficiens sit morbum facere. Fit præterea etiā ab vlcere suppuratus, & leuior hic morbus existit. Fit etiā extra pulmonem, maxime quidem à ruptura, & vbi caro cōtusa fuerit. Iuxta hanc enim pus congregatur, & congregatū fluctuat, si quis corpus

B concutiat, & strepitum facit, & hæc vruntur. *Tabes.* Tabes autem fit quum in idem, velut in suppurato, fluxio fit per guttur, & appendentes pulmonis partes, appellatas aortas, quæ pulmonem & guttur cōtinent ac coniungunt. Fluit autè in pulmonem frequenter & paulatim, & humiditatē in pulmone non multā facit. Resiccātū enim id quod influit, & in guttore compactum, vtpote quod nō eluitur, sed paulatim influit ac detinetur, tussim excitat, & in aortis id quod influit detentum, vtpote quum angusta foramina aortæ habeāt, angustum spiritui locū exhibet, & talem spiritū habere facit, qui velut defectus semper respirare concupiscit. Et in pulmone velut nō vehementer humido existente, pruritus contingit. Quum verò multū de capite fluxerit, pruritus in pulmone

C non fit. Multum enim est quod in ipsum influit, & suppurati ex his tabidis siue phthilicis Græcè appellatis fiunt, vbi corpus humectius factum fuerit, & contrā vbi siccus fuerit factum, ex suppuratis tabidi. Suppurati hoc modo cognoscuntur. Lateris mollitudinē à principio dolor occupat. Quum verò iam pus collectum est, & dolor similiter habet, & tussis fit, & pus excreat, & spiritus corripit. Si verò nondum erupit pus, in lateris mollitudine concutitur, & velut in vtriculo strepitum facit. Si verò horū nihil adsit, suppuratus autè fit, ex his cōiectare oportet. Spiritum multum habet, subraucosusque loquitur, & pedes ad genua intumescunt, magis autè ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus est, & thorax concuruatus est, & membrorū dissolutio fit, & sudor per totum corpus diffluit, & aliquando sibi ipsi videtur calidus esse, ali-

*Pus intus
quid fa-
ciat.*

Hippocratis Liber

**Tabes spi-
nea.**

**Pleuritidis
curatio.
Acetū mul-
sum qui-
bus detur.**

**Purulento
rum mede-
la.**

quando frigidus, & vngues circuntensi sunt, & alius calida D
fit. Ex his suppuratos cognoscere oportet. Porro quum re-
trō in spinā fluxio processerit, huic tabes fit eiusmodi. Lum-
bos dolet, & anteriores capitis partes vacuæ videntur. pfi
esse. Bilis autem periculosa est, si icterus siue regius morbus
in oculis accedat, & in vnguibus liuiditas si fiat. & si corpus
vlcera habeat, & partes circa vlcera liuidæ sint, & quum su-
dor nō toto corpore erumpit, sed vna aliqua corporis parte,
& quum febre adhuc existente excreat æger pallidū viride,
aut si dum adhuc in pulmone inest pallidum viride, excrea-
tio cesset. Sic autē quum inest, & non inest, cognoscere oportet. Quum inest, in faucibus respirantis strepit, & spiritus
periculosus est, & singultus adest, & febris discedit, excrea- E
tione adhuc in pulmone hærente, & alius debili iam existen-
ti secessum facit. Hæc pleuritidis & peripneumoniæ pericu-
losa indicia existunt. Cæterum pleuritidem hoc modo cura-
re oportet. Febris sedanda nō est per septem dies. Potu vtend-
um aut aceto mulso, aut aceto & aqua: hæc autē quàm plu-
rima offerre oportet, quo humectatio fiat, eaque facta ex-
creationem faciat: & dolor sedandus est calfactoriis medi-
camentis, & absorbendum dandum est quicquid excreatio-
nem facit, & balneis vtendum quarta die, quinta autem &
sexta oleum illinendum est. Septima lauandum est, si febris
dimittere non velit, quo præ balneo sudor contingat. Insu-
pérque & quinta & sexta fortissimis vtendū est excreato- F
riis medicamētis, quo septimam diem quàm facilimè tran-
figat. Si verò neque septima die febris cesset, nona cessabit,
si nō aliud quid periculosum accedat. Postquam autem fe-
bris dimiserit, sorbitiones quàm debilissimæ offerantur. Si
verò euacuatio oboriatur, si quidem iuuenile adhuc est cor-
pus, potus auferendi sunt. Si verò febris dimisit, triceis sor-
bitionibus vtaris, Et eodem modo peripneumoniā curato.
At verò suppuratis, caput purgare oportet non fortibus me-
dicamentis, sed paulatim auertere in nares, & simul eduliis
ventrem subducentibus vti. Et quum principium morbi
nondum est, sed eò fluxus vertitur ac vergit, excreationem
facere, & tussim excitare, & medicamētis infusilibus in na-
res vti, & cibis simul ingestis. Quum autem excreationem
facere oportet, pluribus cibis & salis ac pinguibus vtēdum
est, &

- A** est, & vino auctero, & quum sic habet tussis inducenda. Tabidos item eodē modo quod ad reliqua attinet curabis, præterquam quod cibi nō multi simul ingerēdi sunt, & obsonia non plura quā cibaria frumētacea, & vino inter edendum vtendum est aquoso, vt ne calfaciat, & corpori debili existenti caliditatem exhibeat, & simul ambo calfaciant in eodem tempore, & caliditate multū fluxum inducāt. Quum porrò per gulam fluxus in ventrē processerit, morbus infra fit, aliquando etiam supernè. Huic si quidem in ventre dolor inerit, subducendus est primū medicamento aut succo, deinde pharmaco fortiore vtendū est, cibis verò aluum subducentibus, donec dolor perseueret. Vbi verò dolor sedetur, cibis validioribus vtatur. Eodem modo vbi morbus multos dies hæserit curabis. Si verò debilis fuerit, & præ imbecillitate hæc offerri non possint, primū quidē ptisanæ succo per clysterem infuso, aluus eluenda est, post vbi per hunc purgaris, aliquo ex adstringentium numero. Quum autem retrò in carnē iuxta vertebra fluxus illapsus hydropē fecerit, sic mederi oportet. Caro in collo inter venas crustis tribus vratur, & vbi vsseris, cōstringatur, & cicatrices quā tenuissimæ inducantur, & vbi fluxum obturaris, medicamentum in nares adhibe, vt eò vertatur, & aliud rursus donec auertatur, & anteriores quidē capitis partes calfacito, posteriores verò perfrigerato. Et postquam anterioribus capitis partibus excalfactus fuerit, cibos edat quā pituitosissimos.
- C**ac minimè ventrem subducentes, quo fluxionum meatus in anteriore capitis parte quā maximè dilatētur. Postea vbi obturaris & auerteris influxionem, si quid prius quā curaris fluxum, in corpus peruenerit, sic mederi oportet. Si quidem magis ad cutem secesserit, externis partibus fomētum adhibebis. Si verò intrò ad ventrē, foris autē non cōspicuum sit, medicamentū bibendum dabis. Si verò in vtranque partem, ab vtraque detrahes. Verū hoc studio habere oportet, vt proximū exitum facias, siue infernè siue supernè, aut etiam alia aliqua corporis parte, vbi exitus sunt. Quum coxendicum morbus à fluxione fiat, cucurbitā medicam affigere oportet, & foras trahere, & nō scarificando pertundere. & calfactoris medicamētis in potu exhibitis intus calfacere, quo exitus fiat tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem.

Tabis cura
tio.

Hydrops
qui cura
tur.

Ichiados
medela.

k s

nem

Hippocratis Liber

**Tabes spi-
næ & eius
medela.**

**Lien turgi-
dus.**

Medela.

**Hydropis
curatio an-
ceps.
Pueri hy-
dropici qui
curentur.**

**Pleuritis
sicca.**

nem tum intus ad ventrē per caliditatem. Nā quum obtura-
tus fuerit fluxus, & non habeat quō iter faciat, viam ad arti-
culos facit, & in id quod cedit influit, & sic coxēdicum mor-
bum inducit. Tabes ex fluxione retrorsum. Qui hac affe-
ctus est, ei caput est purgandum debili medicamento, donec
fluxus auertatur, diata autem vtēre velut in tabe superiore.
Medicamētum potandū præbe Elateriū deorsum purgans;
& infernē aluum lacte infuso elue, de cætero fomentis vtēre.

Quum splen præ febre magnus factus fuerit, fit autem
quum corpus attenuatur. Ex iisdem enim & splen florescit,
& corpus cōtabescit. Quum autem corpus tenuē fuerit, &
splen floruerit, & omentum simul cū corpore attenuatū fue-
rit pinguitudo in omento colliquescit. Vbi verò vasa pin-
guitudine vacua facta fuerint, & à splene florente ac auge-
scente in omentum defluerit, vtpote vicinū valde existens,
& vt vasa habens eāque vacua, excipit, & vbi morbus semel
in corpore factus fuerit, ad id quod est morbosum vertitur,
nisi quis probē disponat ac curet. Nā etiam si quis bene tra-
cter, periculo non vacat. Hunc sic sanare oportet. Medicamē-
ta in potu exhibenda sunt quæ aquam purgent, & edulia
quā pituitosissima offerenda. Si verò neque sic leuior fiat
inurendæ sunt crustæ quā tenuissimæ, & quā maximē in
superficie quō aquam cōtinere possis, circum circa vmbili-
cum, & vnā in vmbilicū, & emittere singulis diebus. Quum
enim morbus periculosissimus sit, in his periclitari oportet.

Si enim successerit, sanum facies; sin minus, quod etiam aliās
futurum erat, id ipsum perpetitur. Cæterum in puero hydro-
pem sic curare oportet. Partes tumidæ & aqua plenæ ape-
riendæ sunt scalpello, & frequenter ac parū educendum est.
Educendum autē est à singulis corporis partibus, & fomētis
vtendum, & semper locum apertum vnde eduxeris calfacto-
rio medicamento illines. Pleuritis sicca citra fluxum fit,
quum pulmo valde exsiccatus fuerit præ siti necessaria. Pul-
mo enim natura siccus existens, vbi amplius quid quā pro
natura siccatus fuerit, gracilis fit, & impotens redditus, & ad
latus præ impotentia reclinatus, latus cōtingit, & postquam
contigerit ipsum humidū existens, & coheret & adglutina-
tur, & pleuritidem hoc est lateris morbum facit. Tūc verò &
dolor fit in latere, & clauicula, & febris, & album exferat
hunc

A hunc multis potibus curare oportet, & lauare, & doloris medicamentum præbere, & alia quæ excreationem faciunt. hic in septē diebus sanus fit, & morbus minimè periculosus est, & cibos præbere nō oportet. Febres porrò propterea sunt, quum corpore superinflammato carnes intumuerint, & pituita ac bilis cōclusa quieuerint, & neque refrigeretur quicquàm, neque exeat, neque moueatur, neque aliud quid subeat. Quum itaq; lassitudo occuparit & febris ac repletio, lauare multa aqua oportet, & oleo illinere, & quàm maximè calfacere, quo caliditas aperto corpore, præ sudore egrediatur. cōsequenter autem hæc faciēda sunt per tres, aut quatuor dies: & si non sedetur ac cesset, pharmacum in potu exhibendum.

B est quod bilem educat, & febris perfrigeranda est, præter quā si quartana existat. Medicamentū tamen donec corpus floridum est ne propinato, non enim vacuantur, nisi parum, utpote corpore turgente. Quum autem gracilis ac macilentus fuerit, tunc bibendum exhibe, & euacuetur. Febrienti cibum ne offeras, neque sorbitionibus subtus alium ducas. In potu dabis aquam calidam, & aquā mulsam, & acetum cum aqua. hæc autem quàm plurima bibat. Si enim non frigidus ingressus fuerit potus calidus existens ac manens, ex corpore agroto detrahet, & vel per urinam eiiciet, vel exsudabit. Undiquaque autem apertum, & respirans, ac motum corpus, id quod conducibile est, faciet. Quum verò gracilem existentem febris vrat, manifestum est quod non propter corporis tumorem febris occupet, & si non cesset, nutrire oportet ac

C tumidum facere, & si neque sic conducatur, palam est quod nō oportuerit febrem inducere. Hunc itaque medicamentum potare oportet quod educat, qua parte febris magis hæret, siue supernè siue infernè, & si quidem supernè hæreat, supernè, sin infernè, infernè. Nihil autē minus oportet etiam debiles fortia medicamenta potare, sed similiter: aut solum sic, fortibus quidem forte, debilibus verò debile exhibeas. Ardore verò potionibus & sorbitionibus, quemadmodum febrem frigefactorio medicamēto exoluere oportet, cammaro videlicet, aut alio quopiam huiuscemodi: & si nausēā contrahat à frigefactorio, calfactoriis vtere consequenter. Vbi verò non cesset, frigefactoriis rursus vtere. Isterum siue regium morbū sic curare oportet. Quum susceperis nutritio, & balneis,

Cum febris
vexat quid
agas.

Que medi-
camēta sin-
gulis dāda.

Morbus
regius qui
curetur.

Hippocratis Liber

balneis, & pinguefacientibus, potibúque ac cibis humectato, per tres aut quatuor dies. Postquàm autem humectatum fuerit corpus, purgato & resiccato ipsum, pinguitudinemq; derepente exhaurito, & vndiquaque si possibile sit medicamentum adhibens, humiditatem educito, ad caput verò purgatorio debili vitor: & vrinam cientia bibenda dato, eaque ante cibos hoc tempore quo turbatam humiditatem purgaueris in potu præbe, ne ab eo tempore corpus nutriatur.

Cucumeris sylvestris radix.

Quum verò attenuatū fuerit, etiam balneis purgato, & contrusa cucumeris sylvestris radice, eaque in aquam coniecta, indelauato. Cæterum medicamenta bilem ducetia ne propinato, ne corpus magis conturbes. Vbi verò siccū fuerit id quod conturbatum fuit, nutrito, nullo alium subducente medicamēto, neque vrinam ciente vtens, sed vino vinoso, & his quæ rubicundiores hominē faciunt. Si verò viridis ac luteus sit, rursus exhaurito, nequaquam verò siccato, vt ne is color stabilis reddatur.

Ferinum vlcus.

Vlcus ferinum in corpus propter eā venit. Postquàm caro tumida & inflammata circum circa fuerit, & margines vlcis magni extiterint, & vlcus ipsum humidū, & in vlcere sanies resiccata inerit, aut vlcus constrictum fuerit. Sanies computrefaciens ab vlcere defluens, foras prodire à constricto ad carnem vlcere prohibetur. Caro autem suscipit, vt pote eleuata existens ab inflammatione, & quum in ipsam peruenerit sanies subterfluens, putrefacit & attollit. Hunc medicamentis humectantibus ipsum vlcus illinere oportet, vt ex humectato vlcere fluxus foras efluat,

Angina.

& non subter carnem. Influentia etiam in vlcus frigefacientibus pharmacis illinēda sunt, quo perfrigerata caro existat, & non dirupta rursus fluxionem immittat. Sed & alia vlcera frigefacientibus oblinenda sunt, & super ipsa humectantia imponenda. Angina quam cynanchen Græci vocant à sanguine fit, quum sanguis in venis quæ in collo sunt cōpactus fuerit. Sic affectis à venis quæ in brachiis sunt, sanguinem detrahes, & simul aluum infernē subduces, quo id quod morbum exhibet, detrahatur. Lingua quoque quum magna vlcera habuerit, similiter curanda est. Morbos à principio curare oportet, & si quidem à fluxionibus sunt, primū fluxiones sedare. si verò ab alia causa, principium morbi sedare ac curare: deinde id quod influxit, si quidem multum fuerit, educere,

Aducere, sin modicum, per diatam moderari ac componere.

Capitis fracturæ. Si quidem os fractum fuerit ac contritum, periculo vacat, & curare oportet hunc humectantibus medicamentis. Si verò rumpatur, & fissura fiat, periculosum est. Huic ferram adhibere oportet, ne in ossis scissuram sanies influens membranam cerebri putrefaciat, Nam ut per angustum intrans, non autem exiens affligit, & furere hominem facit. Huic itaque ferram adhibere oportet, ut sanies exitum habeat, non solum ingressum, ampla serratura facta. Medicamentis autem utendum quæ humorem in

sele trahunt, & lauandum. Febricitanti caput ne purgato, ut ne furiosus fiat. Calfaciunt enim caput phar maca purgati

Bua, & sanè ad caliditatem febrilem accedens ea quæ in medicamento est, insaniam facit. Ex quacunque causa malè affligente quis atram bilem reuomuerit, moritur qui vulnus habet. Et qui ab euacuatione detinetur, & debilis est, & tenuis existens derepente siccus subsidit, moritur. Quum à caliditate derento, vlcuscula eruperint debili existenti circum circa liuida, moritur. Quum à morbo quopiam detento, debili iam existenti, liuida vlcuscula enata fuerint, mortale. Quum quis à medicamenti potu superægrota rit, & infernè ac supernè ab ipso secesserit, vinū sorbeat primū quidem dilutum, deinde meracum frequenter, & sanabitur. Medicamentum autem neque euacuatium, neque vomitorium sumat. Bilis ubi sua sponte eruperit, aut infernè, aut

C supernè, difficilius sedatur. Quæ enim sponte procedit, præ violentia corpori facta impellitur. Si verò à medicamento fluat, non à gentilitatis cognatione violatur. Quum susceperis vinosum & vomentem, vomitum ne sedato. Vomitus enim euacuationem sedat, facilius autem vomitus postea sedabitur. Si verò debilis fuerit qui hæc patitur, somnificum medicamentum à vomitu præbebis. Sanguis quum morbum facit, dolorem exhibet, Pituita autem grauitatè ut plurimum. Morbum si quis non cognoscat, medicamentum bibendum præbeat non forte. Si itaque leuior inde fiat, demonstrata via est, quòd gracilitatem inducèdo curandus est. Si verò non leuior reddatur, sed peius habeat, contraria faciendū sunt. Si nō profuerit gracilem facere, tumidum facere conducer, & frequenter permutare, ita ut hoc consilio utaris.

Quæ vulnera mala.

Quod medicamentum non dandum.

Quæ medicamenta danda.

Hippocratis Liber

ris. Si quis in morbis quid permutaturus est, forti quidem ægroto, debili autem morbo, tunc quidem confidenter fortiore quàm morbus est, medicamento vtendum est. Nam etiam si quid de sano abducatur una cum debili ac ægroto, nullum detrimentum est. Si verò morbum fortioiorem, ægrotum autem debilem acceperis, debilibus pharmacis curabis, quæ ipsum morbum superent & abducant, verum ægrotum nihilo

**Medica ars
& exercita-
toria gym-
nicæ ve-
cur con-
trariæ.**

debiliorem reddant. Ars exercitandi corpora, & Medicina contrariæ sunt. Ars enim exercendi corpora (gymnastice Græcis appellata) non opus habet permutatione, sed Medicina. Sano enim non auxiliatur transmutatio ex præsentis statu, verum ægroto. Morbi quicumque vlcera sunt, & super reliquum corpus eminent, eos simul cum medicamentis etiam

Capitis fluxio.

Morbi ventusti & recentes qui curentur.

fame curare oportet. Fluxione ex capite fluente vomitus conducit. Antiqui morbi difficilius curantur quàm recentes, verum morbos antiquos primum recentes facere oportet.

Vlcus callosum factum, eiectum primum duritia per putrefactionem medicamentum, constringere deinde oportet. Pharmacæ quæ tumefacere maximè solent, ea pura vlcera adstringunt. Quæ verò attenuant, ea purgant. Si verò quis constringat vlcera nondum matura, corpus ægrotum nutrit quòd vlcus habuerit. Et si quidem adstringere oporteat vlcus ac implere, tumefacere prodest, etiam si in capite carnem velis. Renutritum enim à cibis caro, propulsat eam quæ à medicamento putrefacta est, & simul cum natura debellat. Verum eleuatam aut leuem carnem, cibis gracilem reddere oportet.

Morbi fractures qui cures.

Conuulsio nis medela.

Tristes anxios & ægrotos, ac se strangulare volentes, mandragoræ radice manè in potu data minore pondere quàm quod insanire facit, curabis. Conuulsioni sic mederi oportet. Ignis ab vtraque lecti parte succendatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur minore pondere quàm quod insaniam facit. Et ad tendines posteriores sacculi calidi imponantur. A conuulsione si febris inuaserit, sedatur eadem die,

Ruptura.

Manus pedesque si torquancur, quid portendant.

aut sequenti, aut omnino tertia. A ruptura febris non corripit amplius quàm tres aut quatuor dies. Si verò corripit, & quis putat se à ruptura habere, ab alia sanè quapiam causa corripitur, & non oportet ipsam velut à ruptura curare. Quum homo manibus ac pedibus distentus ac tortus fuerit, insaniam sibi ipsi facit. Venam porro sic vrere conuenit commodam

ad

A ad morbum, ex quocunque tandem quis agrotarit. Si vltus fuerit homo, & fluxerit sanguis, ita vt hoc non periculofum fit ipfi, ambo hæc facere licet. Si verò percufferis ipsam in dolore, cuius gratia vrebatur, non coalescit, verum fluxui prodest. Si enim perusta fuerit, non fluit. Nam postquã perusta est, extremitas vtraque venæ recurrit, qua parte perusta est, & exarescit. Si verò quid relictum fuerit, præ relicto perfluente fluxum humectatur. At si sanguis ex vena fluit, pertransuersum perurito. Si verò non cesset, ad hæc supra ac infra vtrinque dissecato, quo sanguinis fluxus auertatur. Diductum enim facilius est medicamēto sedare, quàm coaceruatum. Doloris in capite gratia, sanguinē de venis detrahit.

B Si verò nō sedetur, & diuturnus sit, perure venas, & sanus euadit. Si verò caput purgaueris, magis affliges. Medicinam citò discere non est possibile, propterea quòd impossibile est statam ac certam doctrinā in ipsa fieri, velut (verbi gratia) Qui scribere didicit, iuxta vnum modum, quem omnes docent, nouit, & scientes omnes similiter nouerunt, propterea quòd idem & similiter factum, & nunc, & non nunc, non potest contrariū, sed semper exactē simile est, & non opus habet occasione. Medicina verò & nunc, & statim, non idem facit, & ad eundem contraria facit, & hæc etiam contraria si biipfis. Primum aluū subducentia non semper hoc faciunt, & aluum subducentia vtrunque faciunt. Fortassis autem neque sic se habent aluum subducentia, velut aluum sistentibus contraria. Resistente enim aluo, propter vehementem stabilitatem corpus intumescit, pituita in ventrem perueniente, sic stabilitas secessum facit. Vbi enim pituita in ventrem ingressa fuerit, euacuatio cōtingit. Insuper verò aluum subducentia ex natura, stabilitatem faciunt in ventre, si quidem non subducentia feceris, Si autem exoluatur & humectetur id quod morbum facit, postquam exolutum fuerit, sanus euadit. Et sic ventrem sistentia, subducentibus stabilitatem ventris faciunt, & vicissim subducentia ventrem, sistentibus. Eodem modo res se habet circa rubicundos & pallidos. Nam & pituitosa ac tumefaciētia & pallidos faciunt, & boni coloris, Itēque attenuantia. vtriusque autem medicamentum sunt contraria contrario. Verbi causa, Quum intumuerit pallidus existens, exoluitur sanē si quod medicamentum

Capitis doloris medicina.

Medicina cur penitus non sciatur.

Pallor.

Hippocratis Liber

mentum attenuans adhibitum fuerit. atque hic tumentia at-
tenuans opitulatur. Rursus autem quod aliquādo vtilitatem
cepit, nunc hic opitulanti opitulatur, quum sanè præ graci-
litate decolor & pallidus factus fuerit. Si quis enim pituitu-
sum ac tumefaciens medicamentum exhibuerit, pallor sedat-
tur. Insuper verò etiam dolor, & propter frigiditatem fit,
& propter caliditatem, & propter valde exuperans, & pro-
pter imminutum. Et in perfrigeratis quidem natura extra
corpus ad cutem, propter calfaciens valde, dolor fit. In cali-
dis verò natura, propter frigidum. Et in siccis natura, si hu-
mectentur, & in humidis natura, si resiccentur. In singulis e-
nim quorum natura permutatur ac corrumpitur dolores fiunt. E
Sananturq; dolores contrariis, idq; etiam vnicuique morbo
proprium est. Nam in calidis natura propter frigiditatem
ægotantibus, dolores calefiunt, & reliqua iuxta hanc ratio-
nem fiunt. Alius porro modus hic est, per similia morbus
fit, & per similia adhibita ex morbo sanantur. Velut, vrinæ
stillicidium idem facit, si nō sit, & si sit, idem sedat. Et tussis
eodem modo, velut vrinæ stillicidiū, ab iisdem fit & sedatur.

**Febris &
vomitus
medicame-
ta non cer-
ta.**

Alius rursus modus hic est. Febris quæ propter tumef-
nem ex pituita fit, aliquando quidem ab iisdem fit, & constrin
tur, aliquando autem à contrariis. Aliquando enim si quis
vult aqua calida lauare, & multum potum exhibere, sanus
æger fit, & febris quæ propter tumefactionem facta est, pitui-
tolis ac tumefactionem facientibus oblati, & adhibitis sa-
nescit. Et si quis vult medicamentū bibendum dare, aluum
subducens & vomitorium eodem modo & à facientibus se-
datur, & à sedantibus fit. Nam si quis homini vomenti, aquā
multam bibendam dare velit, eluentur ea propter quæ vo-
mit, vñ cum vomitu. Et sic quidem per vomitum vomitus
sedatur. Rursus autem propterea quod sedatur, quia infernè
procedere ipsi fecit, ex illo id quod intus est vomitum facit,
& ambobus cōtrariis modis homo sanus fit. Et si quidem sic
in omnibus haberet, statā sanè ac certa medicina esset. Ita
alia quidem contrariis curare oportet, qualia tandem sint, &
à qua causa fiant: alia verò similibus, qualia tandem sint, &
à qua causa fiant. Huius autem rei causa corporis debilitas
existit. Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à
corpore verò cibi superatur. Postquam verò plus aut minus
in ipsum

Causa.

A in ipsum ingestum est, aut alia quæpiam transmutatio facta est, superatur, superant autem cibi. Et quum sanè superatur corpus ab his quæ ipsi offeruntur, florere hæc ipsa facit, & superant hæc simul corpus, & contraria ipsi faciunt. Et calida lauari, donec quidem corpus superat eius exhibitionem, florere corpus facit. Quum verò superatū fuerit, gracile corpus facit. Et conuiuari similiter vt lauari facit. Hæc enim donec superantur florere corpus faciunt. Vbi verò superauerint, & alui secessus & varia vitia inducunt. Quum autem id quod offertur, transmutatur, necesse est & id cui offertur, transmutare. Etenim corpus transmutatum parum efficax ac potens est, & ab omnibus offensiones percipit. Hoc autem faciunt,

Quæ corpus inuenit & contra.

B & aluum subducentia: & florere ipsum facientia, gracile corpus faciunt, & reliqua omnia contraria his facientia. At verò Medicina breuem occasionem habet: & qui hoc nouit, illa stata ac certa habet: & scit quæ consueta sint, & quæ non consueta, ad quæ cognoscenda non est occasio in medicina, & quòd aluum subducentia, non subducentia sunt, & reliqua quòd contraria sunt, & contrariissima non contrariissima. Occasio autem hæc est, vt cibos offeramus ea copia, quantam corpus cui offeritur superare valeat. Nam si quis sic fecerit, omnino necesse cibum est aluum subducentem oblatum, subducentē esse, & pituitosum, pituitosum. Si igitur superauerit corpus ipsos cibos, neque morbus, neque contrarietas fit ex his quæ offeruntur, & hæc est occasio quam medicum nosse oportet. Quum verò occasionem supergressus fuerit, contrarium fit, & antequam ei excessum factum esse putant, consequens est vt caleseat. Donec enim corpus id quod oblatum est superauerit, corpus nutritur. Vbi verò hæc occasionem transmiserit, contrarium fit, nam attenuatur & gracilescit. Sed & alia omnia, & quæ tumefaciūt, donec quidem superauerit corpus, ampliūque pro occasione offeruntur, etiam iuxta naturam suam singula faciunt, & pituitosa siue tumefacientia tumefaciunt. vbi verò occasionem transmiserint, contraria sunt. Medicamenta sunt omnia quæ præsentem statum transmouent. Omnia autem fortiora transmouent. Licet autem si velis, medicamento transmouere, & rursus si velis, alimento ac cibo. Omnia verò ex præsentī statu transmouere, ægrotaui opitulatur. Si enim id quod morbum

Qualis medicina ars.

Quando omnia suam naturam conseruant. Medicamenta quid faciunt.

Hippocratis Liber

facit, non transmuteris, augetur. Medicamenta fortia à natura, in debilibus morbis dare non oportet, neque paucitate medicamenti, debilitas ipsius facienda est. Sed fortibus natura, fortibus pharmacis utendum est, debilibus verò, pharmacis non fortibus. Neque partiendum est medicamentum, sed singulis secundum naturam, debilibus quidem debilia à natura, fortibus verò morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda sunt. Ceterum morbi ea parte qua proximi sunt, educendi sunt, & qua parte singulis exitus quam proximus est extrahendi. Aluum autem subducentia talia sunt, quæcunque lubrica & inciliua sunt, & quæcunque in calidis attenuantur. Vter enim calidus est: & reliqua quæ salsuginosa sunt, & quæcunque ex talibus plurimum participant. Contra aluum non subducentia, sed sistencia sunt, quæ flatum exhibent, humida enim resiccata flatum faciunt: & quæ adstringunt, & quæ à calore compacta sunt, & friabilia, & sicca.

Acida pituitosa.

Omnia autem quæ foris extenuant, intra corpus assumpta tumefactionem inducunt, eadem autem & ventrem sistencia, & pituitosa, ac tumefaciencia existunt. Et quæ aluui subducunt ac extenuant, cum calefacientibus eadem sunt. Insuper autem etiam acida pituitosa sunt. Omnia verò quæ frigefaciunt ea quæ in ventre sunt, talia aluum subducunt, item quæ frigida sunt, & quæ humida. Quum autem non aluum subducentia fuerint, calefaciunt. Frigefaciunt autem & calida in ventrem assumpta, & citò secessum faciunt. Si verò secessum non faciant, calida in ventre existunt. Ex his quæcunque repletionem faciunt, maximè pituitosa sunt. Quæ verò plurima assumpta repletionem non faciunt aluum subducunt. Medicina itaque mihi iam tota inueta esse videtur, quæ sic habet & quæ docet singulas & consuetudines, & occasiones. Qui enim sic medicinam nouit, minimè fortunam respicit, aut expectat, sed & citra fortunam, & cum fortuna, rectè faciet. Constans enim ac firma est tota medicina, & doctrinæ optimæ in ipsa compositæ, minimè fortuna egere apparent. Nam fortuna sui iuris est, & nullius imperio subest, neque optantis est ad ipsam peruenire. Scientia verò imperata facere cogitur, & facile est ipsam feliciter assequi, si quis sciens uti velit. Deinde verò quid opus est Medicinæ fortuna? Si enim morborum medicamentum clara sunt & manifesta, velut

Medicina quæ.

Fortuna in his parum facit.

equi

Aequidem arbitror, non expectant sanè fortunam: ad sanandos morbos siquidem sunt medicamenta. Si verò cum fortuna exhibere ipsa prodest, non magis medicamenta quàm ea quæ non sunt medicamenta, vnà cum fortuna adhibita sanos faciunt. Quicumque verò fortunam ex Medicina, aut alia quampiam arte expellit, dicitque eos qui probè rem aliquam sciunt fortuna non uti: is contrarium mihi iudicare videtur. Mihi enim soli hi fortunatè assequi, itémque infortunatè non assequi videntur, qui rectè quid, & malè facere sciunt. Fortunatè enim assequi, est rectè facere, hoc autem hi qui sciunt faciunt. Non assequi autem hoc est, si quis non sciat, hoc non rectè faciat. Indoctus autem qui est quomodo fortunatè assequi possit: Si quid enim etiam assequatur, non memorabilem sanè successum habebit. Qui enim non rectè quid facit, non fortunatè assequi poterit, quum reliqua quæ æquum est facere non faciat. Morbi muliebres. Vteri omnium morborum causæ sunt: hi enim ubi ex natura transmoti fuerint, morbos exhibent, siue ascenderint, siue descenderint. Et quum quidem vteri osculum suum non demittentes, & pudendi eminentias non contingentes, transmoti fuerint foras, leuissimus morbus est. Quum verò in anteriorem partem promoti fuerint, & osculum in pudendi eminentias ac labra immiserint, primum quidem ipso contactu dolorem vterus percipit ac exhibet: deinde obturatus, & velut operculo cōtectus, ex eo quod pudendi eminentiis incumbit, fluxus non contingit, qui mensium nomine venit. Hic verò fluxus congregatus, tumorem ac dolorem exhibet. Et si quidem infra descendens & auersus, in inguen se immiserit, dolorem exhibebit. Si verò sursum ascendens auersus & obturatus fuerit, etiam sic propter raritatem ac coarctationem dolorem exhibet. Quum verò propter hoc ægrotarit, coxendicum ac capitis dolorem facit. Vbi verò vteri impleti intumuerint, nihil fluit, & pleni fiunt: quum autem pleni facti fuerint, coxendicæque contingunt, dolores exhibent, & in coxendicæ, & in inguen, & velut pilæ in ventre discurrunt, & caput dolore affligunt, modo altera ipsius parte, modo totum, prout contingit ipsi morbus. Hæc itaque sic curanda sunt.

Si quidem descenderit solum, & illini possit, vtere quocunque liber ex graueolentium genere, aut cedro, aut alij intri-

Medicamē
ta sine for-
tuna sanāt.

Quæ ad-
uersa vel se-
cunda for-
tuna huic
videatur.

Vteri om-
niū morbo-
rum causæ
fœminis.
Vteri mo-
lestiæ.

Medela,
1 2 to,

Hippocratis Liber

to, myttoto Græcis appellato, aut aliquo alio ex grauter & male olentium numero, eoque suffitum facito, & fomenta ne adhibeto, neque cibo neque potu vrinam ciente hoc tempore vtitor, neque calida lauato. Si autem sursum ascenderit, & non auersa fuerit, medicamentis apposititis bene olentibus, & quæ simul calfaciunt vtere. Velut sunt myrrha, aut vnguentum, aut aliud quoddam odoratum simulque calfactorium. Et his quidem subdititiis vteris, fomentum autem ex infernis ex vino adhibebis, & calida aqua lauabis, & vrinam cientibus vteris. Ex hoc autem manifestum fit auersa sit necne. Si enim sursum progressa auersa non fuerit, fluxus proccedit. Si vero auersa sit, fluxus, menstrua appellata, non contingit. Hunc morbum fomento primum tali curare oportet. In vinum grossos immittito, ipsumque vinum calfacito, & cucurbitam circum osculum vasis in quo calefit addito, hoc modo: Cucurbitam per medium dissectam euacuato, & summitate ipsius modice rescissa, velut in vtriculis fieri solet, hanc ipsam vasi velut operculum circumdato, quo odor per angustiam means ad vterum perferatur. Insuper autem & calida aqua fouere, & calfacientibus medicamentis subdititiis vti oportet. Calfacientia autem sunt ea quæ ducunt ex superius relatis, itemque hæc. Stercus bubulum, fel bubulum, myrrha, alumen, galbanum, & si quod aliud eiusmodi est. Plurimis etiam ipsarum per purgantia inferne medicamenta aluus subducenda est, & per debilia quæ vomitum faciunt, ne euacuatio ex supereuacuatione fiat. Cæterum subdititias glandulas sic facere oportet, si fortes facere velis. Mel semicoctum facito, & ex præscriptis subdititiis pharmacis ea quæ valde efficacia sunt immittito, & vbi immiseris, glandulas formato instar earum quæ in sedem induntur, verum longas facito has ac tenues. Mulierem vero supinam reclinato, locis à pedibus lecti altius instratis, deinde apponito, & panniculo intesto, aut alia quadam re consimili calfacito, donec colliquescat. Si vero debiliorem glandulam subdere velis, in linteolum illigato. Sed & si humore pleni vteri osculum tumidum habuerint, & non fluxerint, fluxionem facere oportet, & subdititiis pharmacis sanare, itemque fomentis velut scriptum est, ita faciendo velut in priore fluxione suppressa. Quin & si in anteriorem partem proced

Calida appo-
sita.

A procedens vterus auersus fuerit, fluxionem facere oportet, velut in superiore fluxione suppressa. Quum verò fluxus nimius fuerit, neque calida aqua, neque alio quopiam calface-re oportet, neque vrinam cientibus vti, neque cibis aluum subducentibus. Lestæ autem partes à pedibus altiores esse oportet, vt ne declinatio fluxui facilitatem præbeat. Vtere autē simul etiam subdititiis adstringentibus. Fluxiones por-rò quum confestim venerit purgatio statim subcruentæ fiunt, quum verò tardius prodierit, purulente. Et iunioribus subcruenta magis prodeunt. Seniores verò magis mucosa menstrua habent.

B H I P P O C R A T I S

COI LIBER DE AERE, A- QVIS ET LOCIS, I A N O CORNARIO MEDICO

PHYSICO INTER-

P R E T E.

*

QUICVNQVE artem medicam integrè ad-
sequi velit, primùm quidem temporum an-
ni rationem habere debet, quantum poten-
tia quodlibet eorum valeat: nō enim simi-
le quicquam in illis existit, verùm differunt
inuicem propter varias quæ in eis sūt mu-
tationes. Deinde ventorum calidorumq; & frigidorum, ma-
ximè qui ex his omnibus hominibus sunt cōmunes, & mox
qui in vnaquaque regione sunt indigenæ & proprij. Neque
verò negligentiorē se circa aquarum facultates cogno-
scendas exhibere conuenit. Quemadmodum enim gustu dif-
ferunt, & pondere ac statione, sic quoque virtute aliæ aliis
longè præstant. Quare si quis ad urbem sibi incognitā per-
ueniat, circumspicere oportet eius situm, quomodo scilicet
ad ventos, & solis exortus iaceat: non enim æquales vires
sunt, ad Septentrionem sitæ, & vergentis ad Austrum: neque
eius quæ solem exorientem, & quæ eundem occidentem

Quæ pro-
spicienda
sunt medi-
co.

Venti.

Situs vrbis

1 3

spect

Hippocratis Liber

Aquarum qualitas. spectat. Hæc itaque diligenter oportet perscrutari, ac simul D
quo modo habeant circa eam aquæ: nū ne palustribus vtan-
tur & mollibus, aut duris & ex sublimi loco prolabantibus,
Terræ qualitas. & scaturientibus ex petris, siue salis, & crudis. Terra etiam
ipsa consideranda, nudane sit & aquis carens, aut densa &
aquosa & an concaua sit & æstuosa, vel alta & frigida, ho-
minum insuper diæta perquirenda, qua maximè capiatur.
Hominum victus prænotandus. An bibuli sint & lurcones & ocio dediti, aut exercitiis variis
vtentes, & tolerantes laborum, ciborumque plus adpeten-
tes quàm poculorum. Ex his enim singula sunt inuestigan-
da. Nam qui hæc omnia probè, quantum fieri potest, cognou-
erit, aut horum plurima, cum non latere possunt quum in
Prænotio futurorum quomodo paretur. urbem etiam ignotam sibi peruenierit, neque morbi regioni E
peculiares & patrij, neque communis regionis natura, quæ-
cunque tandem ea fuerit, vt non possit in cognoscendis mor-
bis dubius hære, aut errare sicubi ad morborum medica-
tionem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire solent, qui non
prius prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea
studiosè rimatus fuerit, vniuscuiusque temporis, ac anni
futuri constitutionem prædicere poterit, qui videlicet mor-
bi communi adfectione ciuitatē sint inuasuri tum æstate,
tum hyeme, & quæcunque pericula vnicuique sint timenda
ex diæta ac victus immutatione: quum enim tēporum mu-
Astrorum cognitio ad artem medicam facit. tationes, & astrorum ortus ac occasus obseruauerit, quem-
admodum singula horum eueniant, prænoscerit vtique & de F
anno, qualis hic sit futurus: hoc nanque modo si quis rima-
tus fuerit ac præcognouerit temporum occasiones, maximè
de singulis sciet, vt plurimūque sanitatem adsequetur, &
recta via procedet, non minima artis suæ gloria. Quod si cui
hæc sublimiora videantur, is si ab hac sententia discedat, di-
scet sanè non minimam partem conferre ad rem medicam
Situs urbis calidæ. ipsam Astronomiam, sed omnino plurimam, quū vnà cum
temporibus & ventriculi in hominibus mutantur. Quomo-
do autem singula quæ diximus scrutari ac explorare opor-
teat, deinceps dicam manifestè. Quæcunque quidem ciuitas
ad ventos sita est calidos, puto autem eos qui inter bruma-
lem solis exortum itidēque occasum persiant, huic hi
venti sunt peculiares. A Septentrionalibus autem ventis
tuta ac protecta ea ciuitas existit. Aquæ verò eius mul-
ta &

Aer & subsalsæ sunt, & necessario non sublimes, æstate quidem calidæ, hyeme frigidæ. Et quæ quidem vrbes bene sitæ sunt ad solem, & ad vêtos, & aquis bonis vtuntur, hæc minus à talibus mutationibus afficiuntur. Quæ verò aquis palustribus ac lacustribus vtuntur, & non bene sitæ sunt ad ventos, & ad solem, hæc magis. Et si quidem æstas sicca fuerit, citius sedantur morbi. Si verò pluuiosa, diuturni fiunt: & phagedænas ad edentes ex omni occasione oboriri verisimile est, si vlcus fiat. Si verò hyemis frigida sit, homines capita humida ac pituitosa habere par est: & ventres ipsorum frequenter exturbari, pituita à capite influente: & formas ipsorum vt plurimum debiliores esse: ipsosque ad edendum ac bibendum non apppositos esse. Nā qui capita debilia habent, non fuerint boni potiores. Crapula enim magis grauat. Morbi verò hi ipsi vernaculi sunt. Primum quidem mulieres morbosæ, ac fluxionibus obnoxie sunt, deinde multe steriles sunt ex morbo, non à natura; & frequenter abortiunt. Pueris verò incidunt conuulsiones ac anhelationes, quæ morbus puerorum, & sacer esse putatur. Viris autem dysenteria, & alui proflutia, & febres lenes, diurnæ, hybernæ, & pustulæ nocturnæ multe, & hæmorrhoides in sede. Pleuritides autem, & peripneumonia, & febres ardentes, & quicunque acuti morbi putantur, non multum proueniunt. Non enim fieri potest vt isti morbi vigeant, vbi alui liquidæ existunt. Lippitudines verò oboriuntur humidæ, non graues, nec diurnæ: si non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus communis occupet. Et vbi quinquagesimum annum transgressi fuerint, defluxiones ex cerebro accedentes, homines semisyderatos faciunt, vbi caput derepente insolatum, aut frigore correptum fuerit. Atque hi quidem morbi ipsi vernaculi sunt: præterquam si morbus aliquis omnibus communis ex temporum mutatione oboriatur, nam & huius participes fiunt. Quæcunque verò ciuitates his ex opposito sitæ sunt, ad ventos frigidos, inter occasum solis æstiuum, & orientem æstiuum, etiam ipsi hi venti vernaculi ac indigenæ sunt, ab austro verò & calidis ventis protectæ sunt. Et de his vrbus sic res habet. Primum quidem aquæ & duræ & frigida vt plurimum dulcescunt. Homines autem vegetos & siccos esse necesse est; & plures ventres infernos crudeos ac duros habere,

Quæ vrbes salas aquas habent.

Hyemis frigida quæ mala inuebat.

Hippocratis Liber

habere, supernos verò fluidiores: biliososque magis quàm D
 pituitosos esse. Capita verò sana ac dura habent, & plerunq;
 vasa ipsis rumpuntur. Morbi autem populares ipsis hi sunt,
 pleuritides & quos acutos esse receptum est. Necesse est, au-
 tem ita habere, quum alui duræ existant, & suppurati multi
 ex omni occasione fiunt. Huius autem causa est, corporis ex-
 tensio, ac ventris duritia. Siccitas enim & aquæ frigiditas fa-
 cit vt vasa rumpantur. Edaces autē tales naturas esse neces-
 se est, & nō multum bibacēs. Nō enim fieri potest vt simul
 multum edant ac bibāt. Lippitudinēque his fieri ex tempo-
 ris interuallo necesse est, duras autē ac vehemētes, & statim
 oculos rumpi. Sanguinis itē ex naribus fluxiones vehemen-
 tes ætate fieri iunioribus triginta annis. Morbos etiam fa-
 eros appellatos, paucos quidē, verum vehemētes. Longæ ve-
 rò vitæ magis quàm alios, hos homines esse par est: & vlcera
 nō pituitosa oboriri, neque efferari. Mores verò magis, feros
 quam mansuetos. Ac viris quidem hi morbi vernaculi sunt:
 præterquàm si quis omnibus cōmunis ex temporum muta-
 tione ingruat. Ex mulieribus verò, primū quidē multæ ste-
 riles fiunt, propter aquas quæ duræ sunt ac crudæ, & frigidæ:
 Purgationes enim mensium nō cōtingunt cōmodæ, sed pau-
 cæ ac prauæ. Deinde pariunt difficulter, & non valde abor-
 tiunt. Vbi verò pepererint, pueros nutrire non possunt. Lac
 enim ab aquarum duricia ac cruditate extinguitur, & tabes
 frequentes à partu fiunt. Præ violentia enim ruptiones ac F
 vulsuras habet, pueris autē hydropes in testibus fiunt, quan-
 diu parui fuerint, deinde ætatis progressu euanescent. Pu-
 bescent autē serò in hac ciuitate. Et de calidis quidē ventis
 ac frigidis, & vrbibus ad hos sitis, hoc modo velut dictū est,
 res se habet. Quæcunque verò ciuitates sitæ sunt inter æsti-
 uos ac hybernos solis ortus: & quæcunq; ex opposito harum;
 de his ita habet. Quæ quidem ad orientem solem sitæ sunt,
 eas par est esse salubriores his quæ ad septentrionem con-
 uersæ sunt, & his quæ ad calidos ventos sitæ sunt, etiam si sta-
 dium solum intersit. Primum enim moderatior est calidi-
 tas ac frigiditas. deinde aquas quæ ad solis ortus sunt, omnes
 splendidas esse necesse est, & odoratas, & molles, & amabi-
 les oriri in hac ciuitate. Sol enim emergens ac illustrans
 ipsas castigat. Matutinum enim tēpus ipse aer vt plurimum
 semper

A semper occupat. Et hominum formæ boni caloris sunt, & magis floridæ, si non quis alius morbus prohibeat. Et clara voce præditi sunt homines, & ad iram ac intelligentiâ præstantiores septentrionalibus, si quidē & alia quæ in ipsa nascuntur meliora existunt. Et ciuitas quæ hoc modo sita est veri maximè similis est, iuxta caliditatis ac frigiditatis moderationem. Et morbi pauciores fiunt ac debiliores, similisque sunt morbis, qui in ciuitatibus ad ventos calidos conuertis oriuntur. Et fœminæ isthic valde fœcundæ sunt, ac faciliè pariunt. Et de his quidem ita habet. Quæ verò ad occasus sitæ sunt, & ipsæ à ventis ab oriente spirantibus protectæ sunt, & tum calidi venti leuiter afflant, tum frigidi ab **Vrsis**

B præterflant: eas vrbes necesse est situ morbosissimo positas esse. Primum enim aquæ non sunt splendidæ. Causa verò est quòd aer matutinum tempus vt plurimū occupat, qui aquæ immixtus claritatem eius disperdit. Sol enim priusquam eleuetur, non illustrat. Aestate verò, mane quidem auræ frigidæ spirant, & ros decedit. de cætero verò sol ad ipsas occidens, quàm maximè homines percoquit. Quapropter etiam decolores ac infirmos ipsos esse par est, & ex omnibus prædictis morbis participare. Nulla enim re ab ipsis separantur. Verisimilèque est ipsos graui voce præditos ac raucos esse, propter aerem, eo quòd impurus plerunque isthic est, & morbosus. Neque enim ab aquilonaribus valde expurgatur. Non enim perseverant venti. Qui verò perseverant

C ac ipsi incumbunt, aquosissimi existunt. Nam venti occidentales, similes sunt autumnis. Et huiusmodi ciuitatis situs est ad diei mutationes, eo quòd multum temporis inter matutinum ac vespertinum intercedit. Et de ventis quidem qui commodi sunt ac incommodi ita se res habet. Cæterum de aquis deinceps narrare volo, quæ morbosæ sint, & quæ saluberrimæ: & quæ mala ab aqua fieri verisimile est, itemque quæ bona. Plurimam enim partem conferunt ad sanitatem. Quæcunque igitur palustres sunt, & stabiles ac lacustres, eas necesse est æstate esse calidas, ac crassas & olentes. Quum enim non defluant, sed aqua pluuia semper noua inferatur, & sol vrat, necesse est ipsas decolores esse, & prauas ac biliosas. Hyeme verò glaciatas & frigiditas ac turbatas præ niue ac glacie, vt pituitosissimæ ac raucosissimæ existant:

Hippocratis Liber

Bibentibus autē splenes semper sunt magni ac pleni : & ven- D
tres duri, tenues ac calidi. Humeri vero & claviculæ & fa-
cies attenuata. In splenem enim carnes colliquantur, quapro-
pter graciles existunt. Edaces autem esse tales ac tificulo-
sos par est, ventresque tum supernos, tum infernos, calidif-
simos habere, ut etiam fortioribus medicamentis opus ha-
beant. Atque hic morbus ipsis & æstate & hyeme familiar-
is est. Ad hæc etiam hydropes plurimi ac letalissimi fiunt.
Æstate enim dysentericæ multæ ac alui profluvia incidunt,
& febres quartanæ diurnæ. Hi autem morbi prolongati,
tales naturas ad hydropas deducunt ac occidunt. Et hi qui-
dem morbi ipsis æstate fiunt. Hyeme verò iunioribus qui-
dem peripneumoniæ, & insanicæ morbi, Senioribus verò, E
febres ardentes, propter ventris duriciem. Mulieribus au-
tem, tumores oboriuntur, & pituita alba, & vix in ventre
conciipiunt, ac difficulter pariunt, & foetus magnos ac rumi-
dos, deinde ex alimentis tabescentes ac deprauati fiunt. Et
purgatio commoda post partum mulieribus non contingit.
Pueris verò herniæ accedunt, & viris varices, & vlcera in ti-
bia. Quare fieri non potest ut tales naturæ longæuæ sint, sed
ante temporis aduentum senescunt. Præterea foeminae se in
vtero habere putant, & ubi partus tempus adest, ventris mo-
les illa ac plenitudo euanesceat. Hoc autem contingit ex
aqua quam vteri ex aqua concepta laborant. Atque has qui-
dem aquas ad omnē rem improbas esse censeo. Secundo ve- F
rò loco eas quarum fontes ē petris scaturiunt. Duras enim
esse necesse est: aut isthic ubi calidæ aquæ existunt: aut ferrum
nascitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut sulphur, aut
alumen, aut bitumen, aut nitrum. Hæc enim omnia præ
violentia caloris nascuntur. Non itaque ex huiusmodi terra
aquæ bonæ prodeunt, sed duræ & æstuosæ, quæ & difficul-
ter minguntur, & ad alui egestionem contrariæ sunt. Opti-
mæ verò sunt quæ ex sublimibus locis, ac terreis collibus
fluunt. Hæ enim & dulces sunt, & albæ, & vinum modicum
ferre possunt, & hyeme calidæ fiunt, æstate verò frigida. Ta-
les enim fuerint ex profundissimis fontibus. Maximè ve-
rò laudare eas oportet, quarum fluxiones ad solis exortus
erumpunt, & præsertim ad æstiuos. Necesse est enim odora-
tas esse ac leues. Quæcunque verò salsæ, & crudæ ac du-
ræ sunt,

Aquæ quæ
optimæ.

Aquæ sal-
sæ.

Aquæ sunt, ad hoc quidem ut eas omnes bibant, non bonæ sunt. Sunt tamen aliquæ naturæ, & morbi, quibus tales aquæ in potu commodæ sunt, de quibus statim dicam. Habet autem & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes suos ad orientes habent, hæ præ omnibus optimæ sunt. Secundum ab his locum habent, quæ inter æstivos solis exortus ac occasus emergunt, & magis hæ quæ ad orientes. Tertio loco sunt, quæ inter occasus æstivos ac hybernos scaturiunt. Pessimæ verò quæ ad austrum, & quæ inter æstivum ortum & occasum. Et hæ quidē ad australes partes valde prævæ sunt, ad boreales verò meliores. His autem hoc modo uti convenit. Quisquis sanus est ac valet, is nullum discrimen faciat, sed semper eam quæ præsens est bibat. Quicunque verò morbi gratia, eam quæ commodissima est bibere volet, is si ita fecerit, maximè sanitatem assequi poterit. Quorum quidem ventres duri sunt, & idonei ad hoc ut ambulantur, his dulcissimæ & leuissimæ ac splendidissimæ cōducunt. Quorum verò molles ventres, & humidi ac pituitosi sunt, his durissimæ & crudissimæ, ac subsalsæ aquæ conferunt. Sic enim maximè resiccati poterint. Quæcunque enim aquæ optimæ coctu sunt, ac facillimè liquecunt, eas par est & ventrem maximè exoluere ac eliquare. Quæ vero crudæ sunt, & minimè coctu bonæ, hæ magis constringunt ventres ac resiccant. At enim mentiuntur homines de salis aquis, propter imperitiā, in eo quod per alium secedere eamque solvere putantur. Maximè enim contrariæ sunt ad alui egestionem ac secessum. Sunt enim crudæ, & coqui non possunt. Quare venter magis ab ipsis adstringitur quàm eliquatur. Et de fontanis quidē aquis hoc modo res se habet. De pluviialibus autem, & quæ à niue fiunt, ut habeat, deinceps dicam. Aquæ igitur pluviales leuissimæ & dulcissimæ, & tenuissimæ ac splendidissimæ sunt. Primū enim sol quod tenuissimum ac leuissimum est in aqua educit ac sursum rapit. Clarū autem hoc, ipsum mare facit. Quod enim falsum est isthic relinquitur, præ crassitudine ac gravitate, & fit mare. Quod verò tenuissimum est sol sursum rapit, præ leuitate. Rapit autem tale non solum ab aquis stagnantibus, sed etiam ex ipso mari, & ex omnibus in quibus aliquid humoris inest. Inest autem in omnibus rebus. Et ex ipsis hominibus tenuissimum ac leuissimum

Hippocratis Liber

ac leuissimum humorem ducit. Eius rei maximum signum D inde sumere licet, vbi homo vestibus indutus in Sole iter fecerit, aut sederit. Quascūq; enim corporis partes Sol aspicit, hæ non exudant. Sol enim quicquid cōparet sudoris sursum rapit. Quæ verò sub veste contextæ sunt, aut sub aliqua alia re, hæ exudant. Educitur enim ac domatur à Sole sudor. Seruatur autem ex tegmentis, vt ne disperdatur à Sole. Quū verò in vmbra deuenerit, totū corpus similiter sudore perfuit. Non enim amplius Sol affulget. Quapropter etiam ex omnibus aquis hæ citissimè putrescunt: & odorem malum pluuiæ aqua habet, eo quòd ex plurimis congregata est ac permixta, vt citissimè putrescat. Ad hæc verò, vbi rapta est & in sublimè eleuata, dum circūfertur & ad aerē permiscetur, E quod turbidum est in ipsa, ac noctem refert, id excernitur, ac decedit, & fit aer, & nebula. Quod verò tenuissimum est ac leuissimum in ipsa, hoc relinquitur ac dulcescit, dum à Sole vritur ac coquitur. Fiunt autē & alia omnia quæ coquuntur semper dulcia. Quandiū igitur dispersa fuerit, & nondū congregata, fertur sublimis. Vbi verò coaceruata fuerit, ac simul congregata derepente à ventis inter se aduersariis: tunc deorsum prorumpit, qua parte plurima collecta fuerit, Tūc enim hoc magis fieri verissimile est, quū nebulas à vento stabilitatem non habente concitatas ac procedentes, derepente ventus cōtrarius, ac aliæ nebulæ reliserint: atq; tunc quidem prima ipsius pars congregatur, quæ verò à posteriore parte sunt, insuper accedunt, & sic crassescunt, & nigrescunt, ac si F simul congregantur, & præ grauitate deorsum prorumpūt, & pluuiæ fiunt. Atq; hæ quidem aquæ optimæ sunt secundum hanc rationem. Verū opus habent vt decoquantur, ac exco lentur. Sin minùs, odorem prauum habent, & raucedines & vocis grauitatem bibentibus inde accedere par est. At verò aquæ ex niue ac glacie fientes, omnes malæ sunt. Quū enim semel concretæ fuerint, non ampliùs in pristinam naturam restituuntur. Sed quòd quidem in ipsa clarū ac leue, & dulce est, excernitur ac disperditur. Quòd vero turbidissimum est ac ponderosissimum, relinquitur. Hoc verò cognoueris hoc modo. Si enim volueris hyemis tempore, vasculū certa aque mensura infusa, sub dio exponere, quo maximè congeletur: deinde post diē in locum calidum deportatum sinere, quo

- A maximè glacies liqueſcat, & vbi exoluta fuerit, aquam metiri: reperies aquam multo paucioſiorem. Atq; hoc ſignum eſt, quòd à cògelatione id quod leuiſſimum ac tenuiſſimum eſt diſperditur, & non quod gràuiſſimum ac craſſiſſimum exiſtit. Non enim hoc diſperdi poterit. Hac igitur de cauſa has aquas, quæ à niue ac glacie eliquantur, peſſimas eſſe puto ad omnes res: Itèmq; eas quæ ad has ſequuntur. Atque ſic quidem de pluuialibus, & nivalibus, ac glacialibus aquis res ſe habet. Calculo verò maximè laborant homines, & ex rhenum affectionibus, & vrinæ ſtillicidio, & coxendicū morbo corripiuntur, & herniæ ſunt, vbi aquas omnigenas bibunt, & de magnis fluminibus in quæ alia deferuntur: & de ſtagno, in
- B quod fluxiones multæ ac omnis generis deueniunt. Et qui aquis inueſtitis vtuntur, quæ ex longo, & non breui locorum intervallo afferuntur. Non enim fieri poteſt, vt alia aqua ſimilis ſit alij. Sed alia: dulces ſunt, alia: falſæ, & aluminosæ, alia: de calidis fluunt. Vbi verò hæc ſimul inter ſe miſcentur, diſſident: & quæ fortiſſima eſt, ſemper ſuperat. Præualeat autem non ſemper eadem, ſed aliàs alia. Sed & ex vêtis, alij quidem Boreas robur exhibet, alij verò Auſter, & de reliquis eadē ratio exiſtit. Talibus igitur neceſſe eſt limum & arenā in vaſis ſubſidere, & ab his ſi potentur, morbi prædicti ſiunt. Quòd autem non omnibus, còſequenter declarabo. Quorum quidem alius ſatis fluida eſt ac ſana, & veſica non ardens, neq; ſtomachus veſicæ valde coardecit, hi facile vrinam eiiciunt, & in
- C veſica nihil iſſis congregatur. Quorum verò alius ardēs ac feruida fuerit, in his neceſſe eſt etiam veſicam idem perpeti. Quū enim magis quàm pro natura fuerit calefacta, ſtomachus iſſus inflammatur. Vbi verò hæc perpetitur, vrinam non dimittit, ſed in ſeiſa concoquit & adurit: & quòd quidem tenuiſſimum in ipſa eſt, excernitur: & quòd puriſſimum eſt, tranſit & emingitur. Quòd verò craſſiſſimum ac turbidiſſimum eſt, coaceruatur, & còcreſcit primū quidem parum, deinde maius ſit. Dū enim voluitur ab vrina, quicquid craſſum compactum fuerit, ad ſeiſum adaptat, atque ſic augeſcit, & in toſum concreſcit. Et quum vrinā emittit, ad veſicæ ſtomachum allabatur ab vrina impulſum, & vrinæ emiſſionem impedit, & dolorē vehementem exhibet. Quare pueri calculoſi fricant ac trahunt pudēda. Videtur enim iſſis cauſſa miſt

Hippocratis Liber

mictionis eo loco esse. Signum autē eius quod hæc ita se ha-
 bent, hoc est: Vrinam splendidissimam calculosi mingūt ad
 similitudinem seri, eo quod id quod crassissimū est ac bilio-
 tissimum isthic manet, & coaceruatur ac cōcrescit. Et pleri-
 que sanē hoc modo lapidem & calculū contrahūt, fit autem
 pueris etiā ex lacte, si nō salubre id fuerit, sed valde calidum
 ac biliosum. Ventrem enim percalefacit, & vesicam. Quare
 vrina dū aduritur, hæc patitur, & sanē sentio melius esse pue-
 ris vinū quā aquosissimū dare. Minus enim venas adurit
 ac resiccat. Muliebribus autem pudendis non similiter con-
 tingit. Meatus enim vrinæ in vesica brevis est & amplus, vt
 facilē vrina impellatur. Neq; enim manu pudendum fricat,
 veluti masculus, neq; vrinē in vesica meatū contingit. Ad pu-
 enda enim perforatus est. Et quia meatus sunt ampli, etiam
 plus bibūt quā pueri. Et de his quidem sic res se habet, aut
 his quā proximē. Caterū de annis hoc modo considera-
 tione facta quis cognoscere possit, qualisnam annus sit futu-
 rus, salubrisne an morbosus. Si enim secundum rationē fiant
 signa in astris occidentibus ac orientibus: & in autūno aquæ
 fiant: & hyems sit moderata, & neq; valde clemens, neq; mo-
 dum excedēs frigiditate: & in verē ac æstate tēpestiuē plu-
 uat: sic sanē saluberrimū esse annum par est. Si verō hyems qui-
 dem sicca sit, & borealis, ver autē pluuiosum & australe, ne-
 cesse est æstatē febriculosā fieri, & lippitudines inducere.
 Quum enim æstus derepente accedat, terra humida existēte
 à vernis imbribus, & ab austro: necesse est æstū duplicatum
 esse, & à terra irrigua ac calida, & à Sole vrente: quū ventres
 in hominibus nondum cōstricti sint, neq; cerebrum resicca-
 tum. Non enim fieri potest, quū ver tale existat, vt corpus &
 caro non humore fluida fiant, adeō vt febres acutissimæ in
 omnes irruant, maximē autem in pituitosos. At dysenterias
 par est fieri & mulieribus, & viris humidioribus. Et si quidē
 circa canis exortum accedat aqua ac tempestas, & Etesia spi-
 rauerint, spes est cessationis, & vt autumnus salubris fiat. Sin
 minus periculum est ne & pueri, & mulieres moriantur: Mi-
 nime verō senes: & ne qui superstites euadunt, in quartanas
 desināt, & ex quartanis in hydropas. Si verō hyems australis
 fiat, & pluuiosa, & clemens, ver autem boreale & siccū &
 tempestuosum, primū quidem mulieres quæ vterum gestāt,
 & par

Prognosti-
 ca ex tem-
 porū qua-
 litate.

- A** & partus ipsis ad ver instat, abortum facturas esse verisimile est. Quæ vero etiã pepererint, impotentes ac morbosos pueros parere, ita vt aut statim pereant, aut tenues & debiles, ac morboſi uiuant. Atq; hæc quidem mulieribus, reliquis verò dysenterias & lippitudines siccas: & aliquibus deſuxiones à capite in pulmonem. Pituitosis igitur dysenterias fieri verisimile est, & mulieribus, pituita de cerebro deſuente, propter naturæ humiditatē. Biliosis verò lippitudines siccas, propter carnis caliditatem ac siccitatem. Valde autem senibus deſuxiones, propter raritatem ac eliquationem venarū, adco vt aliqui quidē derepente pereant, aliqui verò semifiderati, aut dextra aut sinistra parte fiant. Quum enim hyems sit australis, & pluuiosa, ac calida, & corpus non adstringatur neq; venæ, vere accedente boreali & sicco ac frigido, cerebrū postquam ipsum dissolui ac purgari contigit, à grauedine ac raucedine, tunc simul cum vere stabilitur ac cōstringitur. Quare derepente æstate accedēte, & ardore ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et intestinorum leuitates & aqua intercus ferè reliquis morbis desinentibus superueniūt, quū non queant facilē ventriculi à cōcepta humiditate exsiccari. Si autem ætas pluuiosa sit & austro multū perfletur, similisque sequatur autumnus, necesse est hyemem morbidam esse, & his qui pituita abundant, & qui quadragesimum annum exceſſerunt febres ardentes fieri verisimile est, qui verò bile abundant, costarū inflammationes & pulmonis, pleuritis ac peripneumonias dictas. Si verò ætas sicca existat, & borealis, sequens verò autumnus pluuiosus & australis, capitis dolores ad hyemē expectare conuenit, & cerebri corruptiones, ampliūque raucedines, grauedines, & tussis, aliquibus etiam tabes. Quod si borealis sit autumnus ac siccus, ac neque sub caniculam, neque sub Arcturi occasum pluuiosus, cōfert pituitosis natura, & maximè qui natura sunt humida, & mulieribus. Biliosis autem infestissimum hoc tēpus existit. Valde enim exsiccantur, acciduntq; eis lippitudines aridae, & febres acutæ, ac diurnæ, & aliquibus bilis atra, siquidem quod liquidissimum & aquosissimum in bile est consumitur: deſissimum verò & acerrimū relinquitur, quod idem accidit secundum eandem rationem & circa sanguinem, unde hi morbi his accidunt, pituitosis autem hæc omnia com-
moda

Hippocratis Liber

moda sunt. Exsiccantur enim & in hyemem perducuntur, minime humecti, sed resiccati. Hæc igitur si quis mente concipiet & considerabit, is præcognoscet plurima omnino quæ Mutationes temporum observandæ. ex huiusmodi mutationibus sint futura. Maxime autem ob-
 servare oportet magnas temporum mutationes, ut neque medicinas in illis libentes exhibeamus, neque vramus quæ circa ventrem, neque secemus, priusquam prætereant dies decem aut plures, & non pauciores. Periculosissima sunt etiam ambo solstitia, maxime verò æstivum. Periculosum etiam æquinoctium utrunque, magis verò autumnale. Oportet autem & Canicula. astrorum exortus considerare, præcipue canis, deinde arcturi, & Pleiadum occasum. Morbi enim in his maxime diebus Arcturus. iudicantur, alique perimunt, alij verò desinunt, aut in aliam E Pleiades. speciem, aliumque statum transmutantur. Et circa hæc quidem, sicut dixi, habet. Volo autem & de Asia & Europa differētia inter Asiā & Europā. monstrare, quantum differant inter se per omnia, & de gentium formis quid distent, & nihil inuicem simile habeant. Verum de omnibus si quis dicere velit in immensum excresceret sermo, quare de maximis, & plurimum differentibus diuersitatibus dicam, quantum saltem mihi in ea re est competentum. Ac dico quidem plurimum differre Asiam ab Europa secundum naturas omnium ex terra nascentium, itemque hominum. Longè enim pulchriora & maiora omnia nascuntur in Asia. Estque regio ipsa, hac nostra multo mansuetior, sunt etiam hominum mores benigniores & cultiores. Causa verò horum est temporum anni temperata mixtura. Siquidem in medio solis exortu sita est ad aurorā, à frigiditate ac caliditate omni remotior. Incrementum autem & benignitatem inde proficisci omnibus in confesso est, quum nihil sit præcellens & cogens violenter, sed per omnia æqualitas vigeat, quam non habeant ubique per omnem Asiam omnia secundum eundem modum. Quæcunque enim in ea regio in medio sita est calidique & frigidi, ea omnium fertilissima existit, & arboribus refertissima & maxime serena, aquisque vititur & celestibus & ex terra promanantibus. Neque enim à calore combusta est valde, neque à squalore & aquarum inopia exsiccat, neque à frigore oblaeditur. Verum austris perflatur & irrigua est, tum propter imbres multos, tum propter niues. Fructus autem suo tempore maturos multos in ea nasci par est, siue ex

A sparsis seminibus hi proueniant, siue terra ipsa per se sponte producat eorum plantas, quarum fructibus vtuntur homines, eas ex agrestibus cicures & domesticas facientes, & pro commoditate sua transplantantes. Pecora etiam ipsa pleniora proueniunt, quæ & pariunt sæpius & pulcherrimè educantur. Quin & homines habitiores esse ac specie pulcherrimos, & magnitudinis eximiam, minimèque differentes, quantum ad formam ac corporum proceritatem attinet, constat. Certumque est hanc regionem proximè accedere ad naturam ac temperaturam optimæ constitutionis, verum virilitatem, laboris tolerantiam, ac audaciam non verisimile est huic naturæ innasce. Sicut neque eiusdem neque diuersi generis constantes

Asiaticorum
poris robor
re non præstant.

B ac perpetui sunt amatores. Vincit enim in ipsis voluptas, quæ ratio est multiformes generari partus, præcipuè in feris. Atque sic quidè de Aegyptiis ac Libycis mihi habere videtur. Qui verò ad dexteram hybernæ solis usque ad Maotidem paludem habitant (hic est enim Europæ & Asiæ terminus) sic habent. Multò maior diuersitas est inter illas ipsas gentes quam de quibus iam dixi, quum propter varias temporum mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autem eodem plane modo, quemadmodum & circa aliorum hominum terras accidit. Vbi enim tempora magnas mutationes faciunt & frequentissimas, illic & regio agrestis & maximè inæqualis existit, inueniuntque & montes plurimos & densos, itemque campos & prata. Vbi autem non valde variant tempora, illic æqualissima regio est, quod idem & de hominibus ipsis est intelligendum. Si quis enim rectè consideret, videbit quorundam naturam, motanis, syluosis ac asperis locis similem esse, aliorum verò aquosa ac exilia loca referre: sicut quidam pratorum ac paludum naturam præ se ferunt, atque alij sunt à quorum planitiebus nudisq; ac siccis terris constitutio similis existit. Tempora enim quæ formarum naturam variant, sunt diuersa: quum ergo inter sese fuerint maximè diuersa, varias & multiplices formas producunt. Porro quæ parum inter se differunt gentes relinquam. Quæ autem plurimum non natura solum, sed & legibus & consuetudinibus discrepant, de illis referam quomodo habeant. Ac primum omnium de Macrocephalis, quum nulla omnino alia gens sit, quæ similia capit a habeat. A principio quidem consuetudo in causa fuit, vt

Europæ &
Asiæ terminus.
Gentes cur
inter se differant.

Macrocephali.

nam tam

Hippocratis Liber

tam longis capitibus essent. Nunc autem natura ipsa cum D
 consuetudine conspirauit, Siquidem generosissimum apud
 eos putatur, caput habere quàm maximè longum: consuetu
 dinis autem hoc initium fuit. Quum recēs infans natus est,
 caput eius adhuc tenerum ac molle existēs, quàm celerimè
 constringunt manibus, coaptantēsq; cogunt in longitudinē
 augeri, quin & vinculis connectunt, ac aptis instrumētis col
 ligant, quo rotunditas capitis prohibeatur, ac longitudo au
 geatur. Ea cōsuetudo tantum effecit vt eiusmodi natura ca
 pitum existeret. Temporis verò progressus natura quoq; ta
 les produxit, vt non esset necesse consuetudine priore coge
 re. Quum enim semen genitale ab omnibus corporis mem
 bris procedat, à sanis quidem sanum, à morbidis morbosum E
 fitque vt ex caluis calui gignantur, ex caësiis caësi, & vt plu
 rimum distortus distortum generet, eadēmq; ratio sit circa
 reliquas formas, quid prohiberet vt non ex Macrocephalis
 Macrocephali gignerentur? Nunc autem non nascuntur ita
 magnis capitibus quemadmodum prius, quum consuetudo
 nō amplius daret, per incuriam hominum intercepta. Et de
 his quidem hæc sufficiant. De illis autem qui Phasim acco
 lunt adiiciam. Regio eorum palustris est, calida, aquosa &
 densa, imbrēsque in eam decidunt omnibus temporibus &
 magni & impetuosī, homines verò ipsi vitam agunt in palu
 dibus, domōsq; ligneas, & ex arundinibus in ipsiis aquis ha
 bent extructas, neq; multum inde prodeūt, vt adeant vel em
 poria vel vrbes. Verū nauculis ex vno ligno fabrefactis per
 meant sursum ac deorsum, habent enim fossas ac ductus a
 quarum plurimos. Bibunt autem aquas calidas & stagnan
 tes, quæ & à sole sunt putrefactæ, & ab imbrium casu auctæ.
 Ipsēq; fluuius Phasis omniū fluuiorū stagnantissimus est, &
 qui lentissimo cursu profluat: fructus autē qui illic nascūtur
 omnes insalubres sunt, euirati imperfectiq; præ multitudine
 aquarum, neque vnquam maturescunt. Atq; quum multus
 aer ab aquis regionē occupet, ob hanc ipsam causam, quòd
 ad formā ac corporū speciē attinet, Phasiani sunt à reliquis
 hominibus longè diuersi. Sunt enim magnitudine ingenti,
 ac corpulentia valde excellēti, neq; iuncturæ eorū vllæ neq;
 venæ comparent, pallidūmq; præ se ferunt semper colorem,
 quemadmodum qui regio sunt obnoxij morbo: loquuntur
 autem

Phasis ac
cola,

Phasis qua
liter fluat.

Phasiani
quales.

A autem ut si qui alij omnium hominum grauissimè, nimirum aere vtentes non sereno, sed obscuro, & maximè humectato. Sunt insuper ad laborem à natura ipsa segniores, anniq; tēpora non varias habent, neque ad æstum, neq; ad frigus permutationes. Venti autem eis sunt plurimi austrini omnes, præter vnū eius regionis proprium, & indigenā, qui aliquādo violentior ac molestior calidus existens spirat, quē Cenchrona patrio vocabulo appellant. Verū Boreas non valde ad eos pertransit, quod si aliquando spiret, debilis tamē existit ac valde lenis. De natura ergo ac diuersitate & forma eorum qui Asiam & Europam incolunt, ita habet. Quod autem timidiore, effeminate, ac imbelles præ Europæis
B Asiani existant, moribusq; mansuetiores, tempora ipsa anni in causa sunt, quæ non magnas permutationes faciunt, neque caloris, neque frigoris, sed semper æqualia permanent: vnde neq; mentes stupore percelluntur, neque corpora fortē trāsmutationem incurrunt. A quibus verisimile est iram exasperari, cognitionemq; & calorē ampliū excitari, quā si semper in eodem statu quis persistat. Mutationes enim sunt quæ hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Propter quas sanè causas imbelles vniuersum Asianorum genus existit, atque adhuc ampliū propter leges. Multo maxima enim Asiæ pars sub regibus est. Vbi autem non in sua potestate viuunt homines, neq; sui iuris sunt, sed dominis subiecti, ibi non multū curiosi sunt quo modo se ad bellum adparent, imò magis hoc curant, vt ne bellicosi videantur. Pericula enim eis nō æqualia instant. Nam hi in militiā proficisci, laborēque perferre, ac mortem oppetere pro dominis suis coguntur, relictis interim domi liberis, vxoribus ac reliquis amicis: atq; siquidem viriliter & feliciter bellum gesserint, dominis inde commoda accedunt, eorumq; facultates inde augentur. Verū ipsis præter pericula & cædes nihil demeritur. Proinde neque his hominibus regionem frequenter habitata esse necesse est, Imò eam propter inertiam bellicā ac otium à plerisque relinqui. Vt enim quisq; maximè à natura virilis & magnanimus est, ita plurimum eius animus leges auersatur: cuius rei magnum indicium vel inde habere licet, Quod quicumq; in Asia Græci itēq; Barbari dominis non subsunt, sed iure suo degunt, sibi ipsisque omnes labores

Cur Asiani
imbelles.

Mentēque
excitant.
Asiani cur
non bella-
ce,

Fortes, le-
ges auersan-
tur.

Hippocratis Liber

lucrificiunt, illi bellicolissimi omniū existunt. Periclitantur enim ipsi sibi, virilitatisque præmia ipsi reportāt, sicut timiditatis ac ignauix pœnā luunt pariter. Inuenias autē & Asia nos ipsos inter se plurimum differentes, generosiores alios, alios degeneres, quorum omnium causa ad temporū mutationes est referenda, quemadmodū & in præcedentibus dixi.

Quare non
nulli ab a-
liis diffe-
rant.
Scythica
gens.
Mæotis pa-
lus.
Sauroma-
tæ.

Atq; sic quidem habet in Asia. In Europa verò genus hominum est Scythicum, circa paludem habitans Mæotim, quod à reliquis gentibus maximè differt, Sauromatæ appellatur. Horum fœminæ equites sunt, arcubus vtūtur, ac sagittas iaculantur ex equis, cum hostibus cōgredientes, dum virgines existunt, neque de virginantur prius, quàm hostium tres confecerint, neque prius maritis cohabitant, quàm sacra deo patrio more fecerint. Quod si qua sibi virū acceperit, ab equitatu libera est, nisi necessitas cogat cōmuni expeditione omnes exarmari. Dexteram autem mammam nō habent, Nam puellis adhuc infantibus matres æreo instrumento in hunc vsum parato, ignēque candefacto eam auferunt, ac exurunt, ne iterum succrescere cōtingat, atque vt omnis vis ac robur in dextrum humerum & brachium deferatur. Caterū reliqui Scythæ quod ad formam adtinet, ipsi sibi similes sunt, aliis dissimiles. Sicut quoque Aegyptij ipsi inter se, præterquam quod hi à vehemēti calore, illi ab intenso frigore sunt compressi. Verū solitudo quæ Scythica dicitur, in planitie sita est, pratis abūdans, sublimis & mediocriter aquosa. Sunt enim fluuij in ea magni, in quos aqua ex cāpis per riuos deducitur. In hac itaque Scythæ degunt, qui Nomades vocantur, propterea quod nullas habeāt domos, sed in curribus habitant. Sunt autem currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui sex circumaguntur. Sunt etiā luto obturati ac instar domorum fabrefacti, aliqui simplici, aliqui etiam triplici tabulato, Vnde robur illis inest aduersus omnes iniurias aquarum, niuis ac ventorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem boum paria duo, aliquos tria, atq; hi cornibus carent, quum præ frigore regionis cornua eis non enascantur. In his itaque curribus degunt mulieres. In equis autem vehuntur viri. Sequuntur autem simul oues, boues & equi. Tandiu deinde in vno subsistunt loco, dum sufficit ipsis pecoribus pabulum, quo deficiēte in aliam regionem commigrant.

Aegyptij
cur inter
se simi-
les.
Scythæ.
Nomades
quomodo
viuant.

A grant. Vescuntur autem ipsi carnibus coctis, bibuntque lac equinum, comedunt etiam Hippacen, id autem est caseus Hippace equinus. Haecenus ergo de victu & moribus diximus, temporibusque anni ac formis, quae à reliquis hominibus longissime sunt Scythiae genti diuersae. Ipsa enim sibi inter se gens similis existit quemadmodum & gens Aegyptiorum. Minime autem fecunda ea gens est, regioque ipsa minimas feras nutrit, neque numero, neque specie insignes. Sub ipsis enim Vrsis Riphæisque montibus sita est, unde Boreas spirat, Solque ipse supremo aestiuo solstitio deficiens proximè accedit, ac tum quidem exiguo tempore calefacit. Neque verò venti à calidis locis spirantes valde ad eam regionem penetrant, nisi parumper & debiles. Verum ab Vrsis venti procedentes sunt illic perpetui frigidi à niuib, glacie imbribusque condensati. Qui nunquam à montibus decedunt, ut propterea etiam inhabitabiles fiant. Aerque ipse totum fere diem nubilus campos occupat. Ipsi verò in humidis locis degunt. Et fere perpetua est ipsis hyems, aestas autem paucissimis diebus atque illis non valde multa, Sunt enim planities eminentiores, & nudae, neque ullis montibus circumseptae, sed fere sub ipsis Vrsis accliuës. Neque ferae nascuntur illic magnae, sed quales possibile est sub ipsa terra cõtegi. Prohibet enim hyems & nuditas terrae, quae & diuerticulis & umbraculis caret, propter temporum anni mutationes, neque multas neque fortes, sed similes semper, vel parùm admodum diuariantes, unde & formas corporum inter se similes habent, quum eodem vtantur victu & amictu, estatis & hyemis tempore, attrahuntque aërem aquosum cõdensatum, aquam insuper bibentes à niuib & glacie resolutam, nullo etiam corporis exercitio accedente, quum non verisimile sit corpus aut animum ullis exercitationibus apta fieri, vbi non mutationes temporum fiunt fortes. Propter quas causas formae eorum sunt crassae & carnosae, Iuncturae verò humectae & inefficaces, ventriculi que humidi omnes, maximè omnium tamen inferior aluus, Nequit enim ipsa exsicari in eiusmodi quum regionis, tum naturae & temporis constitutione. Sed pinguedine & nuditate carnis formae inuicem sunt similes, masculorum masculis, & foeminarum foemellis. Tempora enim quum sint inter se similia, nullas corruptiones, neque malignitates inferunt

Riphæimō
tes.

Qui venti
hic spirent.

Cur nō ma
gna anima
lia illic gi
gnantur.

Cur omnes
hi carnosī
pingues
que.

Cur inter
se dissimi
les.

Hippocratis Liber

in feminis genitalis mixturam ac compactionem, nisi quid-
dam aliud fortuito vel casu contingat, aut à morbo. Magnum
autem argumentum humiditatis corporum Sytharum hoc
exhibebo. Multos enim ipsorum, præcipue qui Nomades sunt,
reperias exustos humeros ac brachia habentes manuumque
iuncturas, pectora, coxas, & lumbos, nullâ sanè aliâ ob cau-
sam, nisi ob humoris & molliciei naturæ detractiōē. Nam
neque arcus intendere, neque telum torquere possunt præ im-
potentia humiditatis humerorum. quum autem vruntur, hu-
mor ipse à iuncturis exoluitur, fiuntque corpora ipsorum va-
lidiora, melius nutriuntur, & magis redduntur articulorum
vfu potētia. Fluida verò fiunt ac lata primū propterea quòd
fasciis non colligantur, quemadmodum fieri solet in Aegy-
pto. Deinde quòd non animaduertunt quomodocunque in-
ter equitandum equis infideant. Postremum etiam propter
desidiā perpetuā. Masculi enim eorum antequā potentes
fiant equos cōscendere, atque in illis vehi, plurimū temporis
desident in curribus, raroque prodeunt vt inambulent, pro-
pter exilia ac perpetuas circulationes. Muliebrum autem
corporum formæ ad miraculum vsque fluxæ existunt. Porro
Scytharum gēs fului valde coloris existit propter frigus in-
gens. Non enim vehemens accedit ad eos sol, à frigore verò
albedo, exurit & fit fulua. Neque verò possibile est fœcun-
dam esse eorum naturā, quum viri minimè cupidi sint cum
fœminis cōmisceri, ob nimiam corporis liquiditatem, ven-
trisque molliā ac frigiditatē, quæ causæ adparent minimè
viros ad coitum incitari. Accedit his lassitudo ex continua
equitatione cōtracta, quæ eos ad cōmisionem reddit im-
potentiores, atque hæ sunt causæ cur viri infœcundiores puten-
tur. Mulieres pinguedo carnis & humiditas steriles facit,
præ quibus vteri earum genitale semen nequeunt cōtinere.
Lunares nāque purgationes eis non eueniunt quemadmo-
dum est necesse, sed minus & intempestiue per longius tem-
pus. Ipsūque amplius vteri os præ pinguedine concludi-
tur, vt nequeat semē suscipere. Sunt enim otiosæ & pingues,
ventresque earum frigidi & molles, vnde necessariò sequi-
tur non multū fœcundā Scytharum gentem esse, cuius rei
famulæ earū indicium exhibent. Nā hæ viris misceri pluri-
mum gaudent, in vteroque cōceptum cōtinent, propter corpo-
ris

Mulieres
scytharum mol-
lissimæ.

Quid con-
tinua equi-
tatio fa-
ciat.

In Scythia
cur mulie-
res steriles.

Sterilitatis
altera cau-
sa.

A ris exercitium frequens carnisque fragilitatem. Amplius autem plurimi Scythæ Eunuchi fiunt, & muliebria officia obeunt, instarque fœminarum omnia faciunt, & loquuntur, vocanturque hi effœminati. Et regionis quidē incolæ causam ad Deum referunt, coluntque hos ipsos homines & adorant, sibiipsis timentes ne quid tale accidat. Mihi verò affectus diuini quidem esse videntur, sicut & reliqui omnes, neque vllum aliquem alio esse diuiniorē aut humaniorē, sed diuinos omnes, verum vnusquisque eorum suam propriam habet naturam, neque aliquis citra naturam accidit. Quare quomodo hic affectus contingat, vt mihi videre videor, narrabo. Ab equitatione ipsa diuturni eos corripunt articulo-
B rum dolores. Nimirum propendentibus semper ex equis eorum cruribus, deinde claudi fiunt, contrahunturque coxendices quum inualuerit morbus. Medicantur autem sibiipsis hoc modo, **A** principio morbi vtranque venam retro aures incidunt, quo facto sanguine multo promanante, somnus eos corripit præ imbecillitate, sicque obdormiscunt: quorum quidem aliqui depulso somno sani exurgunt, aliqui verò minimè. Atque mihi sanè videntur ea medicatione seipsos perdere. Venæ enim retro aures sunt, quas si quis fecerit sterilitatem inferat his quibus secantur, quare id etiam ipsis ex earum incisione accidere certum est. Quando igitur postea vxores adeunt impotentēque se factos vident cum illis coire, primum quidem nihil molestius cogitantes quiescunt, quum autem bis aut ter, aut amplius frustra opus tentarunt, neque quicquam proficiunt, mox putant se Deum offendisse, in quem culpam reiciunt, Induuntque se veste muliebri, palam se euiratos esse confitentes, ad mulierumque contubernia transeunt, earum opera tractantes. Hoc itaque malo ditissimi Scytharum afficiuntur, minimè verò infimi. Imò qui maximè & genere & potentia prævalent ex nulla alia, quàm continuæ equitationis causa hoc perpetiuntur. Pauperes verò minus, quum non multum equitent. Vnde si hæc affectio aliis diuinior censenda esset, non nobilissimis, non ditissimis Scytharum ferè solis accideret. Sed esset omaibus, æqualiter peculiaris. Imò magis inuaderet pauperes circa cultum deorum negligētiore, si saltem gaudent dij in hominum admiratione

Quæ venæ
secundæ steri-
lem red-
dunt.

Cur ditio-
res potius
quàm pau-
peres hos
patiuntur.

Hippocratis Liber

ne constitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Diuites enim sapius diis sacra faciunt, victimas offerunt, statuas erigunt, coluntque, quum pecuniis abundant, pauperes autem minus id faciunt, quum non habeant. Quin etiam aliquando deos detestantur, qui eis opes non suppeditent, ut verisimilius esset, pauperes ac parum abundantes hoc malo propter crimina sua puniri, quam diuites & qui opibus abundant. Verum sicut & prius dixi, diuinus quidem hic affectus est, secundumque naturam accidit similiter ut alij omnes, neque alia eius causa quam ea quam dixi, Scythijs existit. Simili autem modo & reliquis hominibus euenit.

Continua
equitatio
vbique no-
cet.

Vbi enim frequenter & continue homines equitant: ibi plurimi à diuturnis doloribus articularum, coxendicūmq; maxime & pedum corripuntur, ad coitumque fiunt impotentes, quæ omnia mala Scytharum genti adfunt. Atque propterea Scythæ omnium hominum minimè sunt ad coitum valentes. Et quod Anaxyridas (braccharū siue fœminalium id genus est) semper habent, & plurimum temporis in equis delides degunt, ut neque manu tractare pudenda liceat, atque præ frigore & lassitudine voluptatis ac iucunditatis coeundi obliuiscantur, neque prius aliud sibi faciendum putent, quam ut euirati fiant. Hactenus ergo de Scytharum gente recensui. Reliquum autem in Europa hominum genus

Cur in Europa homines inter se dissimiles sint.

Seminis genitalis varietas varias formas reddit.

Cur sæuiores in Europa.

valde inter se dissimile est & diuersum, tum quod ad magnitudinem adtinet, tum quod ad formam, atque id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas & frequentes. Sunt enim eis calores vehementes, & hyemes fortes, pluuia multæ, rursūque siccitas diutina, & venti plurimi, ex quibus multæ & omnimodæ fiunt transmutationes. Neque à vero discrepat circa generationem has ipsas mutationes sentiri, inque seminis genitalis coactione aliam, neque ex eodem etiam eandem, ætatis pariter ut hyemis, pluuioso ut sicco tempore, progigni. Eaque causa est, cur putem Europæos magis quam Asiaticos secundum corporum formas inter se discrepare, & magnitudines diuersissimas in singulis adeo urbibus prouenire. Plures enim corruptiones contingunt in seminis coactione, quum tempora frequenter variant, quam si eadem sunt & similia. Eadē autem morum ratio in vtrisque existit. Feritas, integritas, & audacia

A audacia à natura Europæis innascitur. Frequentes enim mentis perculsiones feritatem inducunt, mansuetudinē contra & benignitatem extirpant. Quare etiam magnanimos magis eos qui Europam incolunt Asianis iudico. Siquidem similitudo & æqualitas segnitiam parit. Mutatio autem & animum & corpus ad exercitationē excitat. Augetur itaque à desidia & ocio timiditas, ab exercitio verò & laboribus crescit virilitas. Vnde bellicosiores quoque Europæi extant, non ob hanc solum causam, sed & propter leges. Non enim regibus obediunt quemadmodū Asiāni. Vbi enim sub regibus viuunt, ibi necesse est homines timidissimos esse, quem admodum & suprà ostendi. Seruitute nanque animi eorum **B** pressi non libenter, neque volentes temere pro aliis se periculis exponunt. Europæi autem suo iure viuētes, quum pro seipsis pericula belli subeant, magna cupiditate feruntur, volentesque ac alacres difficultates omnes adgrediuntur, ipsique sibi ex re bene gesta præmia reportant, vt certum sit leges plurimum ad magnanimitatem conferre. Tota itaque & vniuersa res de Europa & Asia sic vt retuli habet. Ceterum Europa ipsa adhuc habet gentes inuicem differentes, non magnitudine & forma solum, sed & magnitudine ac fortitudine. Quæ verò in eis hanc diuersitatem faciant, in præcedentibus dixi dicāmq; amplius magis manifestè. Quicunque regionem montanam, asperam, nudam & nō aquosam incolunt, his mutationes temporum cōtingunt magna **C** & diuersæ, vnde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem & ad viriliter agendum à natura præstent, quibusque feritas & immanitas non mediocriter à natura sint congenita. Qui verò loca concaua, pratensia & æstuosa habitant, ventosque calidos plus sentiunt quàm frigidus, & aquis vtuntur calidis, hi magni quidem esse non possunt, neque bene cōpositi & longi ac erecti, sed in amplitudinem à natura producti carnosius sunt, & capillis nigris. Imò & ipsi toti nigri magis quam albi, & qui minus de pituita habeant quàm de bile. Virilitas autem & tolerātia laboris non æquæ ipsis à natura inest, nisi consuetudo accedat, & hæc in eis efficiat. Quòd si flumina extent in ea regione, quæ stagnantes & pluuias aquas euehant, homines ipsi incolumes ac splendidi viuunt. Si verò flumina desint, aquasque

Segnities
vbi magis
vigeat.
Europæi
cur bellicos
iores quā
Asiani.

Locorum
varietas
varios homi-
nes creat.

Quæ flu-
mina salu-
bria.

Hippocratis Liber

Quales gnat alta regio. puteorum stagnantes & olentes bibant, necesse est ab ipsis illis aquis & ventrem lædi & splenem. Quicunque autem altam habitant regionem, planam, ventis expolitā & aquo-

Sterilis quales.

mi quoque eorum existunt mansuetiores, Qui verò macra, aquis carentia, & nuda loca tenent, & quæ temporum mutationibus non sunt permixta, horum formas necesse est esse asperas & vegetas, flauas magis quàm nigras, mores etiam eorum rigidi sunt, pertinaces & contumaces. Vbi enim mutationes temporum cōtingunt frequentes, & plurimum inter se diuersæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimùm differentes. Temporū itaque varietates potissimā sunt, quæ naturam ipsam permutant. Deinde etiam

Quales vbi tempestates variant. Pinguis regio quos gnat.

regio in qua multæ variationes fiunt, postremum autem aquæ. Inuenias enim ferè semper & formas hominū & mores regionis naturæ compares. Nam vbi terra pinguis est & mollis, & aquosa, aquæ autem valde sublimes, ita vt æstate calidæ sint, & hyeme frigidæ, & temporum ratio aliàs probè conueniat, ibi & homines carnosī, articulis non adparentibus, humidi, laboris intolerantes, & vt plurimùm maligni nascuntur. Segnitiēsque & somnolentia eis inest multa. Sūntque ad artes tractandas crassi, non acres aut subtiles.

Montosa quales.

Vbi autem regio est nuda, natura munita & aspera, quæque & à frigore hyberno prematur, & à sole æstiuo exuratur, ibi duros & robustos, & articulis probè disiectos, vegetosque & hirsutos reperias homines, & in quibus à natura laboris tolerantia, & vigilantia insit. Quique mores habeant pertinentes, ad iram procliuēs & contumaces, magisque feritate participantēs quàm mansuetudine. Insuper ad artes etiam acutiores & plus solertes, & ad res bellicas gerendas aptiores. Quin & omnia quæ à terra proueniunt, terræ ipsius naturam resipiunt & sequuntur. Atque hæcenus quidem maximè contrarias corporum naturas & formas diximus, è quibus coniectura facta, si quoque reliqua consideraueris, nunquam à vero aberrabis.

HIPP

AHIPPOCRATIS.

COI LIBER DE FLATI-

BVS, IANO CORNARIO

MEDICO PHYSI-

CO INTER-

PRÆTE.

SUNT quædã artes, quæ illis quibus earum *Medicinæ*
 cognitio contingit, multum laboris ac mo-
 lestiarum exhibet: illis verò qui earum vsu
 indigent, iucundæ ac vtilis existunt. Imò
 ignaris etiam ac plebeis hominibus com-
 mune quoddam sunt bonum. His verò qui
 eas exercet planè molestæ. Ex harum artium numero est &
 ea quæ medicina appellatur. Medicus enim oculis perlustrat
 singula pericula, contrectat etiam nulla voluptate, & ex alie
 no malo proprias sibi demetit molestias. Aegrotantes autem
 artis beneficio, à maximis malis liberantur, à morbis, à do-
 loribus, à tristitia, à morte. Omnibus enim his euident me-
 dicina auxiliatrix reperitur. Huius autè artis quæ vilia vul-
 go putantur, cognoscere difficile est. Quæ verò alicuius pre-
 tij existunt, facile: atque vilia quidem soli medici norunt, vul-
 gus ignorat. Non enim corporis, sed animi opera existunt.
C Quæcunque quidem manuum operam exigunt, ad ea con-
 suetudine perueniendū est. Est enim vsus ipse egregius ma-
 nuum exercitator & magister. Verum de non adparentibus
 & difficillimis ægritudinibus planè opinio magis quàm ars
 ipsa iudicat. In his ergo plurimum refert expertusne sit quis,
 an omni experientia carens. Vnum autem est horū omnium
 iudicium, hoc scilicet, Quæ tandem causa sit morborum,
 & quod principium ac quali fons sit, ex quo corpori mala om-
 nia scaturiant. Si quis enim causas corporis affecti probe
 cognouit, potens est valde ea adferre, quæ corpori commo-
 dent, nimirum cōtraria corporibus morborum natura per-
 specta. Est enim maximè secundum naturā ipsa medicina.
 Quare statim vbi fames molestat, morbus fit. Quicquid
 enim

Vsus peri-
 tiæ do-
 ctor & ma-
 gister sum-
 mus.

Morbi la-
 tentes gra-
 uesque opi-
 nione non
 arte cense-
 tur.

Quid pri-
 mū in mor-
 bis, & quæ
 medela.

Contraria
 tollunt con-
 traria.

Hippocratis Liber

enim homini molestiā ac tristitiā infert, hoc morbus vo-
catur. Quod ergo est famis remedium? hoc scilicet quod fa-
mem sedat, id autem facit cibus, eo ergo malum illud medi-
candum. Amplius autem ubi sitis vrgeat, bibere compescit:
& rursus, repletioni euacuatio, euacuationi repletio, labori
quies succurrit, & quietis medelā ex labore reperias: atq; vt

Medicina
quid.

~~Medicina~~

breuiter dicā, ~~contraria cōtrariis sunt medicamina~~. Me-
dicina enim nihil aliud est nisi adpositio & ablatio. Ablatio
quidem eorum quæ ~~excedunt~~ ^{superant}, adpositio verò eorum quæ de-
ficiunt: qui autē istud optimē facere potest, is optimus medi-
cus censetur, quantumque quis ab hoc præstando deficit,
tantum deficit quoq; ab ipsa arte. Atque hæc quidem præter
institutum futuri sermonis à me dicta sunt. Morborū autem

Loci mor-
bos dissi-
les faciunt.

Tria sunt
quæ corpo-
ra hominū
& anima-
lium cun-
ctorum su-
stentant.

omnium vnus & idem modus est. Locus verò ipse eorū dif-
ferentiam facit. Quare videntur quidē morbi inter se nihil
simile habere, propter diuersitatem scilicet locorum, quum
sit tamen vna morborum omniū & species & causa quoque
eadem. Quæ autem hæc ipsa sit, in sermonis huius progressu
manifestum facere conabor. Corpora enim omnia tum ho-
minum, tum reliquorum quoq; animantium à triplici nu-
trimento sustentantur. Horum autē nutrimentorum nomi-
na ~~hæc sunt, cibus, porus, spiritus~~. Ac spiritus quidem qui in
corporibus sunt, flatus vocantur: qui verò extra corpora exi-
stunt, aer. Qui sanē maximus est in omnibus quæ corpori
~~accidunt & auctor & dominus~~. Quare opera precium est eius

Vētus quid
& quid pos-
sit.

potentiam diligentius perspicere. Ventus enim ipsius aeris
~~fluctus & vnda existit~~. Quando igitur multus aer fortes flu-
ctus facit, tum & arbores radicitus euellūtur, & mare vndis
~~exaltat~~, spirituum potentia ita cogente, & naues onerarias
etiam & ingentes in altum disiciente. Talem itaque vim in
ista exercet, etiam si oculis minimē sit conspicuus, & tantum
consideratione cognoscatur, & effectū suo fiat manifestus.

~~barum~~
~~in natura~~

Spiritu ae-
rē cūcta
vrgent.

Quid autem sine hoc sit tandem? aut cui rei non adest?
Omne enim quod inter cælum & terram est, spiritu reple-
tum est. Hic & hyemis & æstatis causa est. In hyeme quidem
frigidus & condensatus. In æstate autē mitis & tranquillius,
Quin & solis & lunæ, & astrorū omniū cursus per spiritum
procedunt. Etenim igni spiritus nutrimentum præbet. quo si
ignis priuetur, viuere nō possit. Et solis perpetuum cursum,

Aer perpetuus & tenuis cōseruat. Verū neque mare ipsum spiritus exors esse omnibus manifestū esse puto. Non enim viuere natantia animantia possent, si non spiritu participarent: quomodo autem participarent, si non per aquam & ex aqua spiritum adtraherent? Et Lunæ hic fundamentum est, & terræ vehiculum, neque quicquam vsquā est spiritu vacuum. Atque hætenus quidem quantum aer aliis commodet diximus. Mortalibus autem vita, & morborum egritis, solus is est autor. Tantæque omnibus corporibus spiritus necessitas extat, vt siquidē omnibus aliis abstineat homo, neque cibumumat, neque potum, possit tamen dies duos vel tres & plures ducere, Si cui verò spiritus in corpus viæ intercipiantur, in breui parte vnus diei intereat, vt vel hinc quāto vsui spiritus corpori sit liceat æstimare. Amplius autem ab omnibus operibus aliquando immunes quiescunt homines: multæ enim sunt mutationes in vita, verū ab hoc opere nulla omnibus mortalibus animantibus requies cōtingit, vt cessent spiritū adducere, ac rursus exhalare. Vides ergo ex his quæ dixi quanta cōmunio omnibus animātibus in fruendo aere existat. Subiiciam igitur mox & illud, quod nō aliunde vnquā verisimile sit morbos euenire quā inde, si is aut plus, aut minus, aut cumulator, aut morbidis sordibus inquinatior in corpus se ingerat. Sed hæc de vniuersa hac re dicta sufficiant. Ad ipsa nunc opera sermonem conuertens demonstrabo, omnes morbos ex hoc oriundos corporibus innasci, ac generari. Primū autem à communissimo morbo febriili exordium sumam, & qui omnium morborū comes est: præcipuè tamen ex inflammatione & tensione abscessuū. Quod satis indicant sequētia offendicula, statim enim cum inflammatione inguinū abscessus & febris cōsequitur. Sunt autem febrium genera duo, vt hoc quoque nunc attingā, quorum alterū cōmune omnibus pestis adpellatur, alterū propter malam dietam priuatim his contingit qui ea vtuntur, vtriūque autem generis aer autor & causa existit. Communis ergo febris propterea omnibus accidit, quod eūdem spiritū omnes adtrahunt, sitque vt simili corpori similes spiritus similiter permixti, similes gignāt febres. Sed est fortasse qui dicat, Vt quid ergo non omnibus animantibus, sed alicui eorum generi incidunt hi morbi? Cui ego sic responderim, Differt corpus

Spiritus
vsus quā
necessarius
sit.

Spiritus
semper tra
hitur vel
emittitur.

Morbi vn
de.

Febrium
duo gene
ra.

Communis
peculiaris
que febris
causa.
salub. (m)
qualis (p)

Hippocratis Liber

**Febris ma-
li nutrica-
tus.**

**Horroris
tremorisq;
caussa.**

pus à corpore, natura à natura, & nutrimentū à nutrimento. D
Non enim omni animantium generi eadem aut non confe-
runt, aut commoda sunt, sed sunt alia aliis magis conuenien-
tia. Quando igitur aer eiusmodi inquinamenti plenus est,
quibus humana natura offenditur, homines agrotāt. Quan-
do verò alteri cuiuspiam animantiū generi aer inconueniens
est, tum morbus illud genus corripit. Qui ergo populares
sint morbi hactenus dictum sit, & quare, & quomodo, & qui-
bus, & vnde gignantur. Quomodo autē propter malam diæ-
tam febris accidat deinceps exponam. Est autem mala diæta
hæc. Primum quidem quum quis plures cibos, liquidos aut
ficcōs ingerit in corpus, quàm ipsum corpus ferre queat, neq;
laborem aliquem ciborū saltem multitudini parē adiungit. E
Deinde quum varios & dissimiles inter se cibos adsumit, se-
ditionem enim mouent quæ sunt inæqualia, aliquāq; citius,
alia difficilius cōcoquantur. Cum multorum autē ciborum
ingestione necesse est & multū spiritū ingredi. Omnia enim
quæ eduntur & bibuntur, spiritus in corpus inferūt, aliquan-
do plures, aliquādo etiā pauciores. Id autē inde manifestum
fit, quòd plurimis eructationes post cibos & potus euenire so-
lent, discurrete nimirum aere incluso, vbi per ruperit bullas
quibus fuerat inclusus. Quādo igitur corpus cibus expletum
est, ac spiritus quoque multitudo vehementer excellit, cibiq;
ventri diu immorantur, quum præ multitudine exire ne-
queant, & inferior venter vel alius ipsa sit obturata, per vni-
uersum corpus permeant flatus, sanguinéque plenas corpo- F
ris partes maximè petentes eas infrigidant: infrigidatis au-
tem his locis vnde fontes & radices sanguinis prodeunt, per
vniuersum corpus horror cōsequitur: vniuerso autē sangui-
ne frigefacto, totū corpus horret. Quæ ratio est cur primum
horrores ante febres corpus concutiant, quantòque maiore
impetu multitudinis & frigiditatis ipsi flatus præcelluerint,
tantò maior sit & horror, à pluribus videlicet & frigidiori-
bus fortior, à paucioribus ac minus frigidis, minùs etiā for-
tis. Cum horroribus autem & tremores corporis accidunt,
secundum eundem planè modum. Sanguis enim præsentis
horroris timore percussus concurrit, ac penetrat per omne
corpus ad locos maximè calidos. Hi enim sunt eius saltus.
Decedente itaque ab extremis corporis partibus sanguine,
viscera

A viscera contremiscunt & carnes. Sunt autem quædam corporis partes sanguine plenæ, quædam verò exangues. Exangues itaq; propter frigus non tremunt, sed parumper commouentur quum calor ex eis defecerit. Sanguine autem abundantes propter sanguinis multitudinem & tremunt, & inflammationes suscitant. Nequit enim fieri ut sanguinis multitudo conquiescat. Hiatus etiam præcedere solet febres, siquidem multus aer coaceruatus, cumulatim supernè petens commouet ac diducit os, quum per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebetè feruentibus vapor multus eleuatur: Sic & corpore calefacto penetrat per os aer conuolutus, & quadam vi erumpens. Amplius autem & articulari exoluuntur ante febres, calefacti enim nerui diducuntur. Quando autem cõgregatus fuerit cumulatim plurimus sanguis, calefit rursus ipse aer, qui antea sanguinè in frigidauit. Nimirum à calore multo victus, accensusq; ac velut igneus factus per omne corpus calorem spargit, cooperatè ei in hoc etiam ipso sanguine. Liquefit ergo quicquid ignea vis illa attigerit, sitque inde spiritus. Qui cum ad meatus corporis irruerit, sudores fiunt. Si quidem spiritus compactus in aquam transmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit, eodem plane modo, quo à feruentibus aquis vapor eleuatur, si obstaculum habeat, ad quod impingere oportet, pinguescit ac condensatur, guttæque destillant ab his corporibus quibus vapor ipse fuit impactus. Insuper autem & dolores capitis simul cum febre accidunt, cuius rei hæc causa est. Sanguinis transitus in capite magna angustia coarctantur. Repleti enim sunt multo aere. Cuius abundantia ac conclusio dolorem excitant in capite. Sanguis enim ipse natura calidus existens, vi coactus per angustam viam transire celerimè non potest, quum multa impedimento sunt obstacula, & oppilationes, quapropter etiam pulsus fiunt circa tempora, Hoc ergo modo, ut dixi, febres fiunt, & cum febribus dolores, ac aliæ quædam ægritudines. Porro sunt aliquæ aliæ infirmitates utpote voluuli, agitationes intestinorum, tormina atq; opilationes: quòd autem hæ ipsæ omnes à flatibus causentur, nemini puto non manifestum esse. Omnium enim horum causa est spiritus transitus. Nam is quum contingit locos teneros, in consuetos, ac prius intactos, quemadmodum spiculum

Hiatus.

Sudores
quicrescuntur.

Capitis dolor cum febre cur fiat.

Pulsus temporū cur.

Hippocratis Liber

Calor fo-
menti foris
appositi
quid fa-
ciat.

Distillatio-
nis causa.

Fauces quæ
exasperen-
tur, tussis
que fiat.

Sanguis cū
putruit pus
efficitur.

spiculum infixum penetrās per carnem perrumpit, aliquan-
do præcordia petens, aliquando ilia. Imò quandoq; vtraque
simul addigens. Quare solent quidam calida fomenta extra
adhibentes dolorem mitigare. Rarefacto enim corpore à ca-
lore fomentum spiritus inde exhalat, vt quies inde aliqua &
mitigatio cōtingat dolorum. Sed dixerit fortassis quispiam,
Quomodo ergo fluxus generantur per ipsos flatus? Et quo-
nam modo sanguinis rupturarum circa pectus flatus autor
& causa existit? Opinor autem ego me ista per hæc manife-
stè declaraturum. Quum igitur venæ circa caput aere reple-
te sunt, primū quidem caput ipsum propter flatus inclusos
aggrauatur, deinde conuoluitur spiritus cum sanguine pro-
pter angustiam viarum, tenuissimum autem ipsius sangui-
nis per venas excluditur, atque id ipsum tenuissimum liqui-
dum quum coaceruatur, per alios meatus fluit, & vbi tādē
cumulatim progrediens constiterit, ibi constituitur & mor-
bus. Si itaque ad oculos peruenerit, sequitur eorum dolor. Si
ad aures, morbus & illas occupat. Si ad nares, grauedinē ge-
nerat. Si ad pectus, raucedinē. Pituita enim ipsa acribus hu-
moribus permixta, quocunque proruperit, maximè in non
consuetos locos, eos exulcerat. Quòd si fauces teneras aliās
fluxus petiuerit, eas exasperat: spiritus enim qui fauces ingre-
ditur, ad pectus vsq; procedit, ac rursus effertur per eandē
viam. Quum autem spiritus ingrediens in fluxum qui intus
est inciderit, tussis gignitur, & repellitur sursum pituita.
Quæ quum sic habeant, fauces exulcerantur, exasperantur
& inflammantur, adtrahuntque calefactæ humorem de ca-
pite, caput autem rursus ab aliis corporis partibus adtrahēs
his transmittit. Quum igitur hic fluxus consueuit sic mana-
re, implentur meatus, & transmittūt in pectus. Acris autem
quum sit pituita carnem penetrans, exulcerat ac perfringit
venas. Ex quibus sanguis effusus in alienos sibi locos vbi mo-
ram traxerit putrescit, ac in pus conuertitur, & neq; sursum
potest conscendere, neque infra exire. Sursum non, nam non
facilis est via humori ad ardua prodire, sicut neque aliis re-
bus, quæ aliquam admixtam secum habent grauitatem. In-
fra autem procedere prohibet septum transuersum. Quare
sanè contingit fluxum aliquem citra spiritum rumpi, & ali-
quando quidem sua sponte, quandoque etiam propter dolo-
res,

Ares, Ac sponte quidem quum aer in venas vltro receptus sanguinis meatus coarctat. Multitudine namq; sua compressus sanguis meatus perfringit, qua eius copia maximè prorūpit. **Locus affectus spiritu vexatur.** Effusione autem eius facta, venæ rursus spiritu complentur, & ex eo dolor sequitur. Necesse est enim affectum locum spiritu occupari, aliæque dictis similia fieri. Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo, **Quum** violentia quadam inuicè discedunt & finduntur carnes, fissurâ subtercurrit spiritus, ac dolore adfligit: quum autem ipsi flatus carnes pergressi, meatus corporis rarefecerint, sequitur post flatus humiditas, cui viam iam antea aer præstrauit. Irriguo itaq; corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, tumoresq; in furas descendunt, atq; morbus fit, qui aqua intercus adpellatur. Maximū autem signum est, morbum hunc à flatibus generatum esse, quod iam sæpe aliqui hoc malo affecti exoluti sunt, & ab aqua euacuati. Atq; his quidē subitò aqua ex ventre prorumpens multa adparet, post morā autem paucior fit. Cur verò hoc fiat satis manifestum est. Nam primū subitò prorumpens aqua aere plena est, is tumorem ac acerrimum præ se fert ingentem, cū autem aeris spiritus euauerit, remanet plane eadē aqua, & adparet quidem paucior, verū penitus eadē existit. Adiciam autem aliud adhuc signū. Si quis vniuersum ventrē penitus euacuet, non tres procedunt dies rursus plenus fit. Quid ergo aliud quod impleat putandum est quā spiritus? Quid enim aliud tam repētè impleisset? Nā neq; tantum potum in corpus ingestum est, neque carnes in causā esse possunt, vtpote antea liquefactæ. Superfunt autem ossa, nerui, chordæ, fibræ, à quorū nullo vllum aliquod aquæ augmentū potest provenire. Ergo quomodo aqua intercus fiat iam sit dictū, quod verò stupor attonitus vel sideratio à flatibus fiat, deinceps demonstrabo. Cū ergo flatus frigidi multi penetrent ac inflēt carnes, partes corporis stupida fiūt, & siquidē plurimi flatus per vniuersum corpus discurrāt, totus homo syderatur. Si per partē, pars illa percutitur. atq; vbi abierint flatus, cessat & morbus, quādiu autem permāserint, cōsistit & morbus, idq; sic habere indicat perpetuus syderatorū hiatus. Videtur autē mihi amplius & sacrū adpellatū morbū ab ipsis flatibus gigni: à quibus autē rationalisq; quibus ego persuasus sum, illis ipsis & auscultaturos persuadeat.

Scissuræ carnis fragmentave quæ fiunt & hydrops.

Syderationis apoplexiæ causa.

Sacer morbus comitialisq; quæ fiat.

R

re

re conabor. Opinor autem inter omnia quę in corpore sunt, D

Sanguis
quid possit

nihil magis ad prudentiā conferre, quā sanguinē. Hic ergo quū in cōstanti habitu persistit, cōsistit & prudētia: sanguine verō permutato, cōcidit simul & prudentia. Quod autē hęc ita habeant, multa sunt testimonia. Ac primum quidem, qui

Somnus
qualis.

omnibus animantibus communis est, hęc cōfirmat somnus, Quū enim corpus inuasit somnus, sanguis frigescit. A natura enim somno frigefaciendi vis est. Infrigidato autē sanguine, lāguidiores fiūt eius meatus: quod hinc pal. i. fit, quod corpora adgrauata reclinantur, Omnia enim grauiora natura ad fundum deferuntur: & oculi ardent, & prudentia permutatur, opinionēsq; peregrinæ mentē occupāt & exercent, quę sanē insomnia adpellantur. Quin & temulētis per ebrieta-

Insomnia.
Temulētia
quoque sensus variat.

tem aucto repēte sanguine percellitur animus, & in animo prudētia, fiuntq; præsēntium malorum obliuiosi, ac futurorum bonorum fœcūda spe beantur. Possēm autem plurima eiusmodi cōgerere, in quibus sanguinis permutationes, animi quoq; prudētiā permutāt. Siquidē igitur penitus totus conturbatus est sanguis, penitus & prudentia prostermitur. Affectus enim & cognitiones à consuetudine contingunt: quū autem à cōsuetudine solita recedimus, aufertur nobis

Sacer mor-
bus quī fiat
Sanguis
quid possit
& faciat.

prudentia. Dico itaq; & sacrum morbum tum fieri, quū plurimus spiritus per omne corpus vniuerso sanguini fuerit permixtus: tum enim multę oppilationes fiunt multifariā per omnes venas, quūq; in crassiores & pleniores sanguine venas aer prodierit, progressusq; diutius maneat, prohibet sanguinis cursum, atq; alio quidem loco consistit, alio lētius penetrat, alicubi adhuc tardius. Qua sanē inæqualitate transitus sanguinis per corpus facta, omnigenę inæqualitates per omne corpus contingunt. Omne enim corpus vndique contrahitur ac turbatur, nimirum corpore partes suas ad tumultum ac conturbationem sanguinis subministrante, cōting' intq; ex sanguinis peruerfione, totius omnino corporis subuerfiones. Eo enim quo corripuntur à morbo, tem-

Comitiales
cur nihil
sentiant.
Comitialiū
cur os spu-
mescat.

pore, neq; sentiunt quicquā, neq; audiunt quę dicuntur, neq; vident quę fiunt, neque vllōs aliquos dolores percipiunt. Sic nanq; aer conturbatus sanguinem turbauit, ac cōspurcauit. Spumāq; etiam per os illis excurrit, neque id ab re est. Nam per iugulares venas aer transiens, penetrat quidem ipse, ad-

A ducit autem simul secum quòd tenuissimū est in sanguine, id ipsum quum humidū sit, multa permixtione albescit. Tenuēs enim mēbranas purus permeans aer pellucet, quapropter & albæ spūmæ omnes adparent. Porro liberantur aliquādo huic morbo obnoxij, maximè accedēte hyeme. Quomodo autem id fiat, dicam. Quando variis laboribus exercitatum corpus calefactū est, calescit & sanguis, qui calefactus, rursus calefacit & flatus, hi verò calefacti, dissoluntur & ipsi, & compactum sanguinem dissolunt simul, proceduntq; ē corpore partim cū spiritu, partim cū pituita eiekti. Deferuente itaque spuma, & consistente sanguine, tranquillitateque per omne corpus facta, quiescit etiam morbus. Quare, vt dixi, flatus ipsi verè omnium istorum morborum omnimodæ existunt causæ. Cæteraque omnia quæ causæ videri queant, vel hos adiuuant, vel consequenter post hos in corporibus morbos generāt. Hactenus ergo morborum omnium causas flatus esse demonstraui. Id enim à principio receperam me facturum. Recensui autem spiritum ipsum, quum in aliis omnibus rebus potentem, tum maximè in animantium corporibus plurimū posse. Deduxi autem sermonē vsque ad morborum cognitionem, atque adeò ægritudinū singularum, in quibus verū argumentum huius sermonis est à me manifestatum. Quòd si pergerem singula ægritudinum genera recensendo ampliùs corroborare, longius quidem sermo ipse extenderetur. Verus autem nihilominus futurus esset, & qui fidem suam omnibus probaret.

Flatus
quid faci-
ant.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE MEDICA-

MENTIS PURGANTIBVS,

IANO CORNARIO ME-

DICO PHYSICO IN-

TERPRETE.

*

n 2

ED

Ayuntamiento de Madrid

LIBROS
DEL PP
LMA

Hippocratis Liber

EDICAMENTORVM purgantiũ res non D
ita se habet, quẽadmodum vulgò putatur.
Eodem enim medicamento purgantur &
non purgantur. Quandoque verò alia pur-
gat quàm quæ purgare solet. Aliquando ni-
mium purgat. Aliquando ea quæ debet, fa-
cit. Quare fieri non potest vt quis medicamentis confusus, ea

Cibi quate
min⁹ nobis
medentur.

temerè exhibeat. Nam & cibos nos alentes, medicamẽta es-
se putadum est, verũ min⁹ quàm illa. Homines enim qui
his rectè in cibo vtuntur, sani sunt: qui non rectè, agrotant:
qui verò modum excedunt, purgantur quidem velut à sin-
ceris medicamẽtis, verũ min⁹ & tardi⁹ quàm à sinceris
medicamentis. Clarum igitur est, quòd & hi medicamenta E
existunt. At verò hi tardiores, qui & familiares nobis sunt, &
quotidie in corpus ingrediuntur, si temerè & negligẽter ex-
hibeantur, temerè homines turbant, & quodammodo mor-
bos inducunt. Quin & sinceros & acidos cibos si quis citra
delectum ac inconsideratè exhibeat, nihil cõmodi perficiet.

Medicamẽ
ta pro natu
ra cuiusq;
danda.
Pharmacũ
daturus
quid prius
agat.

Oportet igitur primũ biliosis dare quod bilem purgat. Pi-
tuitosis quod pituitam, hydropicis quod aquam, atrabilia-
riis quod bilem atram. Si verò extra hæc purgaueris, quæ
euacuabis. Quare in vtranq; partem peccabis. Quum itaq;
pharmacum alicui dare voles, siue deorsum siue sursum pur-
gãs, interrogare ipsum oportet, an pri⁹s biberit medicamen- F
tum, & an ali⁹s ex deorsum purgãtib⁹s cita sit, & celeriter
obediat, aut dura. Et si citam ac facilem solutu esse dixerit,
mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet. Si ve-
rò dura fuerit, fortioribus indiget. Idem modus in sursum
purgantibus requiritur. At si nũquam neque sursum, neque
deorsum, se purgatum esse dixerit, neque medicamentum
bibisse: cognoscere oportet an ad ea quæ sanus in corpus in-
gelisit, ali⁹s deorsum solutu facilis fuerit, aut sursum versus
apposita ad vomitionem, & an ad repletionem aliquam al-
ui profluuium ipsi successerit. Hæc omnia interrogare opor-
tet, quo rectè consulere possis. Turpis enim est calamitas,
medicamento purgante dato hominem occidere. Quicun-
que igitur à febrib⁹s fortibus corripitur, his medicamen-
ta purgatoria dare non oportet, donec remiserit febris. Sin-
minus,

Febricitan-
ti qualia
medicamẽ
ta danda.

A minus, saltem non intra quatuordecim dies. Carnes enim ipsorum & ventres, quum calidi sint, medicamentum assument, & nihil depurgantur, & febris maior fit, & color eueritur, & morbi regij speciem præseferunt. Commota enim bile, & non purgata, non sorbere vult eger, neque bibere, sed omnia abominatur, & plerunque perit. Si vero detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: à meridie vero nimium purgatur, & perit. At si hac die superstes maneat, & vnà cum purgatione remittat febris sanus fit. Quapropter in febribus vehementibus medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verum si alicui opus fuerit, infusum per B clysterem adhibere potes, quotiescunq; volueris. Hoc enim minoris periculi est. Iuxta eandem rationem etiam tempore ætatis, à canis ortu, per dies quinquaginta vitare oportet & non dare medicamentum, sed infusus per clysterem vti. Idem enim periculum imminet.

HIPPOCRATIS

COI DE DIAETA SIVE VI-

CTVS RATIONE, LIBER

PRIMVS, IANO CORNA-

RIO MEDICO PHY-

C SICO INTER

P R E T E.

*

I QVIS mihi ex prioribus, qui de Ratio cur de humanæ victu scribat,

diæta humana ad sanitatem conferente scripserunt, rectè cognouisse ac omnia per totum, quantum humanæ menti possibile est, conscripisse videretur: satis esset mihi aliorum laboribus, quos nossem rectè habere, vti, prout singula vtilia esse viderentur. Nunc verò multi quidem iam scripserunt, nullus autem rectè nouit, quidnam

n 3

fuerit

Hippocratis Liber I.

Potius lau-
dādi, quam
vituperan-
di qui ali-
quatenus
tam adiu-
uant.

 fuerit ipsis scribendum. Et alij quidem aliud assequuti sunt, D
 Verum totum nullus adhuc ex prioribus. Immerito autem
 nullus aliquis ipsorum reprehendatur, propterea quod inueni-
 re non potuerunt. Imo laudandi potius omnes quod inuesti-
 gare conati sunt. Itaque redarguere ea quæ non rectè dicta
 sunt, minimè institui, Verum his quæ sufficienter cognita
 sunt, testimonium præbere animus est. Quæcunque qui-
 dem igitur rectè à prioribus dicta sunt, vt non sit possibile
 me aliter conscribere, rectè cōscribam. Quæcunque verò nō
 rectè dixerunt, si quidem redarguam hæc quod nō sic se ha-
 bent, nihil perfecero. verum exponendo qua de causa singu-
 la ipsorum rectè mihi habere videntur, declarare volo.

Propterea verò hunc sermonem præpono, Quod multi E
 homines vbi audierint aliquem prius de re aliqua exposuiss-
 se, eum qui de his posterius disserit non recipiunt, non co-
 gnoscetes quod eiusdem intelligentiæ est, ea quæ rectè di-
 cta sunt posse iudicare. Ego igitur velut dixi, rectè qui-
 dem dictis testimonium præbebo, quæ vero non rectè dicta
 sunt ac cognita, qualia sint declarabo. Quæ autem nullus
 ex prioribus explanare tentauit, ea etiā ipsa qualia sint de-
 monstrabo. Porro eum qui de victu humano scripturus
 est, censeo primùm quidem totius hominis naturam nosse
 ac diiudicare oportere. Nosse quidem ex quibus ab initio
 cōstitutus est, diiudicare verò quæ in ipso partes dominium
 obtineant, Si enim constitutionem ab initio non cognoscet,
 & id quod in corpore dominatur, non poterit ea quæ homi- F
 ni conducunt offerre. hæc igitur scriptorē cognoscere oport-
 tet. Deinde verò ciborum ac potuum omnium, ex quibus vi-
 ctum habemus, facultatem, quam tandem singula habent &
 secundum naturā, & secundum necessitatem ac artem hu-
 manam. Oportet enim scire quomodo fortium natura vim
 detrahare oporteat, & quomodo debilibus robur per artem
 addere oporteat, prout singulorum occasio se obtulerit. Et si
 relata iam etiam cognouerit, nondum sufficiens est hominis
 curatio, propterea quod homo edens sanus esse non potest,
 nisi etiam laboret. Contrarias enim inter se vires habent ci-
 bi & labores. Verum inter se mixti conferunt ad sanitatem.
 Quæ obser-
 Quæ obser-
uanda.

 Labores enim ea quæ insunt consumere solent, cibi autem
 & potus ea quæ euacuata sunt, explent. Oportet autem
velut

A velut par est laborū vim pernoscere, tum naturalium, tum eorum qui per vim fiunt, & qui ex ipsis carnes in augmentū præparant, & qui in defectū. & non solum hæc, sed etiā mensuram ac proportionē laborum ad multitudinem ciborū, & hominis naturā, & corporum staturas ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes ventorum, & ad situs regionum in quibus degunt, & ad anni constitutionē ac statum. Sed & Astrorum ortus & occasus cognoscere oportet, quo mutationes & excessus ciborū ac potuum, & ventorū, & totius mundi, ex quibus sanē morbi hominibus oriuntur, obseruare sciat. Quum autē hæc omnia cognouerit, nondum sufficiens inuentum est. Siquidē enim supra hæc inuenta fuerit ciborum mēsurā, & laborum ad vnāquāque naturam numerus, ita vt excessus neque supra, neque infra modum fiat, inuenta sanē exactē fuerit hominibus sanitas. Nunc verò prædicta quidē omnia inuenta sunt, qualia sint, hoc verò inuenire impossibile est. Si quidē igitur præsens quis sit, & inspicat, cognouerit utique hominē exeuntem & in gymnasijs exercitantem, vt custodire sanum possit, alia detrahēdo, alia apponendo. Verū non præsentī impossibile est cibos ac labores exactē præscribere. Nam quantum possibile est inuenire à me iam relatum est. At enim etiā si valde parum defectuosiora quàm alia fiant, in multo tēpore necesse est corpus ab excessu superari, & ad morbum peruenire. Alij itaq; hucusque inquirere conati sunt, & neq; hæc dixerunt ac pro-

C diderunt. A me verò hæc inuenta sunt priusquam homo ægrotet, vt ab excessu in vtrā tandē partē factus fuerit, prænotio contingat. Nō enim derepēte morbi hominibus accedunt, sed paulatim collecti, acruatim apparent. Priusquam igitur in homine sanitas à morbo superatur, quæ perpetuitur homines à me inuentū est, & quomodo hæc in sanitatem restituere oportet. Hoc autem vbi accesserit ad ea quæ scripta sunt, ratiocinationum huius doctrinæ conatus perficitur. Cōstituuntur quidem igitur tum animātia alia omnia, tum homo ipse ex duobus differētijs quidem facultate, cōcordibus verò & cōmodis vsu, igne inquam, & aqua. Hæc autem ambo simul sufficientia sunt, tum alijs omnibus, tum mutuo sibiipīs. Vtrumvis verò seorsum, neq; sibiipīs, neque ulli alteri sufficiens est. Vim igitur ac facultatem vtrunque

Astrorum
ratio cogno
scenda me-
dico.

Morbi sen-
sim pullu-
lant.

Ignis & a-
qua cuncta
signunt.

ipforum

Hippocratis Liber I.

ipforum talem habet. Ignis enim omnia per omnia mouere potest, Aqua verò omnia per omnia nutrire, Particulatim verò vtrunq; superat & superatur, ad summū ac minimum, quantum eius fieri potest. Neutrum enim superare penitus potest, ob hanc sanè causam. Igni quidē vbi ad extremitatem aquæ peruenerit, deficit alimentum: auertitur igitur eò vnde nutriri potest, Aquæ verò vbi ad extremitatem ignis peruenit, deficit motus. Sistitur itaq; in hac, quum verò steterit, nō amplius potens est, sed ab illabente igne in alimentum cōsumitur. & propterea neutrum penitus superare potest. Si verò etiā alterutrum superetur, nihil sanè ex his quæ

**Potestas
ignis & a-
quæ.**

nunc sunt fuerit velut nunc habet. Quum autem sic semper se habeant, erunt & eadem & neutra, & neq; simul deficient. E Ignis igitur & aqua velut à me dictum est, sufficientia sunt omnibus per omnia ad summum ac minimū similiter. Cæterum vtrique horum hæc adsunt, Igni quidem caliditas & siccitas, aquæ verò frigiditas & humiditas. Habent autē inter se mutuo, ignis ab aqua humiditatē. Inest enim ab aqua humiditas. Aqua verò ab igne siccitatē, Inest enim in aqua

**Quæ ignis
& aqua in-
ter sese per-
mutent.**

ab igne siccitas. Quum autem hæc sic habeant, multas & omnigenas formas ac species, tum seminum, tum animalium, à se inuicem secernunt, quæ nihil inter se simile habēt, neque visu, neque facultate. Etenim quum nunquam simul in eodem cōsistant, sed semper alterentur, necessarium est etiam ea quæ ab ipsis secernuntur ac producuntur dissimilia fieri. Equidem nullum omnino corpus perit, neque fit quod prius non erat, Verum permixta & discreta alterantur. Homines autem putant hoc quidem ex orco in lucem auctum generari, illud verò ex luce in orcum imminutum perire accorrupti. Oculis autē magis credere oportet quàm opinionibus. Ego verò hæc ex sententia exponā. Animalia enim sunt & illa & hæc, & neque animal mori possibile est non cum omnibus (Vnde enim moriatur?) neque quod non est generari, quum non sit vnde generetur. Sed augentur omnia ac minuuntur, ad summum & ad minimum, quātum eius fieri potest. Quid verò dicam generari & perire, vulgi gratia interpretabor. hæc autem commisceri & discerni significare declaro. Habet autem res hoc modo. Generari & perire siue corrumpi, idem est. Idem est commisceri & secerni. Generari idem

**Quid gigni
& perire.**

Ari idem est quod cōmisceri. Perire corrumpique ac minui
 idem est quod secerni. vnumquodque ad omnia, & omnia ad
 vnumquodque idē sunt. Cōsuetudo enim in his naturæ cō-
 traria est. Seorsim autē omnia & diuina & humana sursum
 ac deorsum vicissitudinē habent ac transeunt, dies & nox ad
 summum ac minimū, Sic & Luna ad summum ac minimū.
 Ignis accessus est & aqua, Sol ad longissimū ac breuissimū.
 Rursus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco
 tenebræ Ioui. Accedunt & transmutātur illa huc, hæc illuc,
 Omni tēpore transigunt illa res horum, hæc autē illorum,
 & quæ quidē faciunt, non sciunt, quæ verò faciunt, scire sibi
 videntur. & quæ quidem vident, non cognoscunt, attamen
 B omnia ipsis fiunt per diuinā necessitatem, & quæ volunt, &
 quæ nō volunt. Accedentibus autem illis huc, his verò illuc,
 & inter se permixtis, vnumquodque destinātū fatum explet,
 & ad maius, & ad minus. Corruptio autem omnibus mu-
 tuo inter se est, maiori à minore, & minori à maiore. Et au-
 gescit maius à minore. Reliqua autē omnia, & hominis ani-
 ma, & corpus velut anima, ornantur ac gubernantur. Irre-
 punt autē in hominem partes partium, tota totorū tempera-
 turam habentia, ignis videlicet & aqua, partim acceptura,
 partim datura, & quæ quidē accipiunt, plus faciunt, quæ ve-
 rò dant, minus. Secant homines lignum per ferrā, alter tra-
 hit, alter protrudit, Idē autem hoc faciunt, & minus facien-
 tes, plus laborant ac faciunt. Sic & hominis natura, aliud
 C protrudit, aliud trahit, aliud dat, aliud accipit, & alij dat, ab
 alio accipit, & alij quidem tanto plus dat, ab alio verò nihil
 minus accipit. Locum autē vnumquodque suum seruat, &
 quæ quidē ad minus eunt, ad minorem locum secernuntur,
 quæ verò ad maius vadunt, permixta in maiorem ordinem
 mutantur. Peregrina verò non eosdē mores habētia, ex alie-
 na regione protruduntur. Semper autē anima & maiora, &
 minora habens, suas ipsius partes circumambulat, nō appo-
 sitione, neq; detractione partium indigens, verū augmen-
 to & decremento earum quæ iam sunt opus habens. Locum
 verò vnique perficit, ad quem perueniant. & allabentia
 suscipiant. Non enim potest id quod non similes mores ha-
 bet, in discordibus locis permanere. Oberrant enim velut
 ignota, permixta verò inter se cognoscuntur. Concors enim
 concordi

Hippocratis Liber I.

*Qualis ho-
minis ani-
ma perspi-
cito.*

concordi adhæret ac afsidet, discordia autem rebellât, & pu-
gaant, atque inter se difsident. Quapropter anima hominis,
in homine augetur, in alio verò nullo, & aliorum magnorum
animalium similiter. Quæcunque verò aliter ab aliis per vim
fecernuntur, de aliis quidè animalibus prætermittâ, de ho-
mine verò declarabo. Irrepat in hominem anima, ignis &
aquæ temperamentum habens, partem corporis humani. Fœ-
mellæ autem & masculi, & multi & omnigeni nutriuntur,
Nutriuntur autè & augefcunt per diatâ qua homo vitur.
Necesse est autem omnia quæ ingrediuntur partes habere,
Cuiuscunque enim pars non inerit à principio, augeri nō po-
terit, neq; multo, neque modico alimento ingrediente. Non
enim habet quod augefcere faciat. Id verò quod omnia habet
augefcit, vnumquodq; in suo loco. Alimento autè ingre-
diente ab aqua & igne, ficco & humido, alia quidem intra
coguntur, alia verò foras protruduntur. Quemadmodum fa-
bri lignarii lignum ferra difsecât, & alter quidè trahit, alter
protrudit, idè fanè facientes: & qui deorfum premit, superio-
rem trahit, neq; enim aliàs admitteret deorfum ire. Si verò
violenter cogât, toto opere aberrabunt. Similiter & circa ho-
minis alimentum se res habet. aliud trahit, aliud protrudit. in-
tro autè coactum, foras repit. Si verò importunè & violenter
cogatur, omni fuccellu priuabitur. Singula autè tanto tem-
pore eundem ordinem habet, donec locus nō amplius fufci-
piat, neq; alimentum aquarum ac ignis fufficiens ad fummum
habeat. Poftea ad extremam regionem tranfeunt & fœmellæ &
masculi, eodem modo præ violentia & neceffitate impulfi.
Quæcunque autè deftinatum fatum expleuerint, ea primū fecer-
nuntur, ac fimul commifcentur. Singula enim fecernuntur,
omnia autè hæc cōmifcentur. Poftquam verò regionem per-
mutauerint, & nafti fuerint harmoniam rectè habentem sym-
phonias tres comprehenſim penetrantes per omnia, viuunt
& augefcunt iifdem quibus etiâ antea. Si verò harmoniam
non aflequuti fuerint, neq; grauiâ acutis confona fiant, pri-
ma ſymphonia perit. Et fi etiâ ſecunda generetur, propterea
quod vnus per omnia corruptus eſt, omnis tonus vanus eſt.
Non enim cōcentum habuerit, ſed tranſitio fit ex maiore ad
minus, ante deftinatum fatum quod qui faciunt, non ſciunt
quid faciât. Cur autem vtrique tum mafculus, tum fœmina
fiant,

A fiant, in sermonis progressu declarabo. Vter autem ipsorum **partus cõ-**
 harmoniam allequetur humidus existens mouetur ab igne, **positio.**
 motus autem viuificatur, & alimentũ attrahet ab ingredien-
 tibus in mulierem cibis ac spiritu, primũ quidẽ vndiquaq;
 similiter, donec recenter rarus est. à motu autẽ & ignis sicca-
 tur ac consolidatur, consolidatus autẽ & firmatus circum cir-
 ca densatur. Et ignis inclusus non amplius sufficiens alimen-
 tum attrahere potest, neque spiritũ expellit, propter ambien-
 tis corporis densitatẽ. Consumit enim humorem intus exi-
 stentem. Quæ igitur solida natura sunt in cõpacto ac sicco, ea
 non consumuntur ab igne in alimentũ: sed valida ac robusta
 fiunt, & consistunt humore deficiente, atque hæc sanẽ ossa ac
 nervi nominantur. Ignis autem ex cõmixto ac moto humore
 B corpus secũdum naturam ordinat ac disponit propter talem
 necessitatem. Nam per solidum & siccũ non potest diutinos
 transitus facere, quia alimentũ non habet, per humida verò
 & mollia potest, hæc enim ipsius sunt alimentũ, Inest autem
 & in his siccitas, quæ ab igne non cõsumitur, Hæc autẽ inter
 se congregantur mutuo. Ignis igitur penitissimẽ ad intima
 obturatus, & plurimus est, & maximũ exitũ facit. Plurimus
 enim humor in ea parte inest, quæ venter appellatur, & exci **Venter.**
 dit inde vbi alimentũ non habet foras, & exitum facit. Pluri-
 mus autẽ humor in ventre inest, tum propter alimenti in ge-
 stionem, tum propter concoctionem. Qui verò in reliquum
 corpus conclusus est ignis, triplices circuitus facit. Etenim
 C quod humidissimũ est in igne, in his locis quæ venæ cauæ ap **Venæ.**
 pellantur, existit. In media autem horũ id quod reliquum est
 aquæ congregatũ stabilitur, atq; ea vocantur carnes. In sum- **Caro.**
 ma, ignis omnia quæ in corpore sunt, secundum suum ipsius
 modum exornauit, ad vniuersi imitationẽ, parua ad magna, **Mundi imi-**
 & magna ad parua, Ventrẽ quidem maximũ, sicco & humi- **tatio.**
 do promptuarium, vt det omnibus, & accipiat ab omnibus,
 iuxta maris facultatẽ quod est animalĩ in ipso nutritorum,
 ac nutriri solitorũ alimentũ, discordium verò pernicies. Cir-
 cum hunc autẽ aquæ frigida & humida cõgregatio: transi-
 tus spiritus frigidi & calidi, ad terræ imitationẽ, omnia quæ **Terra qua-**
 in ipsum incidunt alterantis, Et alia quidem consumens, alia **lis.**
 verò augens, atq; tenuis ac ignis dispersionẽ fecit, in superq;
 non obscuri & apparẽtis à cõpacto secretionẽ, in quo delata
 omnia

Hippocratis Liber I.

**Partes
ignis.**

omnia in apertum perueniunt, singula iuxta destinatum factum. In hoc verò triplices circuitus ignis fecit, inter se mutuo intro ac foras terminantes, alios quidem ad cavitates humorum Lunæ facultate, alios verò ad externam circumferentiam, ad ambientem soliditatem astrorum facultate. Medij verò & intro & foras terminantes, calidissimum ac fortissimum ignem habent, qui sanè omnibus dominatur, omnia secundum naturam gubernans, sine strepitu, tum ad visum, tum ad tactum. In hoc Anima, Mens, Prudentia, Augmentū, Motus, Imminutio, Permutatio, Sōnus, Vigilia. Hic omnia per omnia gubernat, & hæc, & illa, nunquam quiescens. At verò homines ex manifestis obscura considerare non nouerunt. Quū enim artibus vtantur similibus humanæ naturæ, id ipsum ignorāt. Diuina enim Mens edocuit ipsos sua ipsorum imitari, ita vt cognoscant quæ faciunt, & non cognoscāt quæ imitentur. Omnia enim similia sunt, dissimilia existentia, & omnia concordia, discordia existentia, quæ comprobamus, non comprobamus, æquitatē habentia, iniqua sunt. contrarius est modus singulorum ei quem cōsistentur. Lex enim & natura, quibus omnia transigimus, non consistentur quæ consistentur. Legem enim posuerunt ac tulerunt homines ipsi sibiipsis, non cognoscentes de quibus tulerunt. Naturam verò omnes dij exornauerunt. Quæ igitur homines sancierunt, nunquam eodem modo habent, neq; rectè, neque non rectè. Quæ verò dij sancierunt, semper rectè habēt. Et recta ac non recta intantū differunt. Ego verò Artes hominis manifestas, affectionibus & manifestis, & obscuris, similes esse declarabo. Vaticinatio tale quid est. Ex manifestis quidem cognoscere obscura, ex obscuris verò manifesta, & ex præsentibus futura, & ex mortuis viuētia. Et ea quæ intelligi non possunt, vates intelligunt, qui quidem doctus est, semper rectè, qui verò non doctus est, aliàs aliter. Naturam hominis etiam hæc quātum possibile est, imitantur. Vir mulieri concumbens puerum facit, Hoc manifesto obscurū cognoscere datur, quòd sic futurum est. Mens hominis obscura, cognoscens manifesta, ex puero in virum transit, hoc præsentī futurum cognoscit. Non simile à morte vllum aliquod animal existit, neque mortuo animal viuū. Venter quod intelligi non potest, nouit. per hunc enim intelligimus quod sitit

**Leges qui
sibi fecerūt
nesciunt.**

aut

A aut esurit. Hæ artis varicinandi & humanæ naturæ affectiones, cognoscētibz quidem semper recte habent, verum non cognoscentibus alijs aliter. Artis fabrilis ferrariæ instrumenta ferrum circumliquant, statu ignem fabri cogunt, & alimentum iam præfens auferunt, vbi verò rarefecerint, feriunt ac tundunt. Aquæ autem alimento ferrum rursus roboratur. Eadem patitur homo à pædotriba, præfens enim alimentum igne detrahitur, quum præ spiritu homo cogatur, rarefactus autem tunditur, atteritur, subuertitur. Aquæ autem aliunde accessione corroboratur ac fortis euadit. Et fullones idem transigunt, calcitrant, feriunt, destruētes, tundunt, trahunt destruētes, robustiora faciunt, deradentes supereminētia, & attexentes pulchriora reddunt. Eadē etiam homo perpetitur. Sutores coriarij tota in partes dissecantes, scindentes & pungentes, marcida ac lacera, sana & integra, faciunt, Et homo idem patitur. Ex totis partes secantur, & ex partibus compositis tota fiunt. Punguntur & secantur à medicis marcida, sananturque, ac viuit homo. Medicina id quod molestat, tollit, & id à quo homo ægrotat aufert, sanum facit. Natura eadem sua sponte nouit. Desidens conatur resurgere, currens conatur requiescere, & alia eiusmodi natura habet quæ medicinæ sunt. Fabri lignarij serra secantes, alter trahit, alter protrudit, Idem autem vterque facit, & in vtranque partem tendit. Idem terebrant, alter trahit, alter protrudit, & qui premit, superiorē deorsum trahit, & minus facientes plus faciunt, naturamque hominis imitantur. Spiritus alter trahit, alter protrudit, Idem autem vterque facit, & in vtranque partem tendit. Cibi partim deorsum premuntur, partim sursum vergunt. Ab vna anima diuisa, plures & maiores, & minores & pauciores fiunt. Aedificatores ex diuersis rebus vnā concordem facientes, sicca quidem humectantes, humida verò siccantes, & tota diuidentes, diuisa verò componentes, Si enim non sic contingeret, nihil priuatim ac proprium constitui posset: dietam humanam in hoc imitantur. Nam & in hac sicca humectantes, & humida resiccantes, tota quidem diuidunt, diuisa verò componunt. Hæc omnia diuersa ac discordia existentia, cum natura concordant. Musices autem organum primum producere oportet, in quo harmonia quæ vult declarabit. Con-

Vaticinatio
& medicina
fere similes sunt.

Cibariorū
potestas
multis comparatur.
Domorum
structura.

Musica.

struct

Hippocratis Liber I.

structiones ex iisdem non eadem sunt, ex acuto, ex graui, no-
mine quidem similibus, sono autem non similibus. Quæ plu-
rimùm diuersa sunt, maximè concordant, & quæ minimùm
diuersa sunt, minimè concordant. Si verò quis similia omnia
faciat, non inest delectatio. Plurimæ ac multiformes trans-
mutationes, maximè delectant. Coci obsonia hominibus
parant, omnis generis diuersa commiscentes, ex iisdem non
eadem, ad hominum cibum ac potum. Quòd si omnia simi-
lia facerent, non haberent delectationē, & si in eodem etiam
omnia construerent, non utique rectè haberent. Pulsantur to-
ni in musica partim supernè, partim infernè. Lingua musi-
cam imitatur, cognoscens quidem dulcedinē & acorem eo-
rum quæ allabuntur itémque dissonantia, pulsat autem so-
nos supernè ac infernè, & neque ea quæ supernè pulsantur, si
infernè pulsantur rectè habent, neq; quæ infernè, si supernè.
Quum autem lingua probè fuerit attemperata, symphonix
delectatio contingit. Si verò discors fuerit ac incongrua, mo-
lestia. Pellium tinctorum tendunt, serunt, pestinant, lauant.
Eadem est puerorum curatio. Plicatores ac textores du-
centes in orbem fila plicant, à principio in principium desi-
nunt. Idem circuitus in corpore est, unde incipit, in hoc desi-
nit. Aurum operantes, tundunt, lauant, molli igne liquant,
forti autem non conflatur, Vbi verò elaborarunt, ad omnia
utuntur. Homo frumentum tundit, lauat, molit, & ubi igne
coxit, utitur, & forti quidem igne in corpore non conflatur,
verùm molli ac lento. Statuarij imitationem corporis fa-
ciunt, anima excepta, mentem autem habentia non faciunt,
ex aqua & terra humida siccantes, & sicca humectantes, ab
his quæ superabundant detrahunt, & ad ea quæ deficiunt ap-
ponunt, ex minimo ad maximum augentes. Eadem patitur
homo, augetur à minimo ad maximum, ex superabundan-
tibus detrahens, & deficientibus apponens, sicca humectans
& humida siccans. Figuli rotam versant, & neque retror-
sum, neque antrosum procedit, sed simul in vtranque par-
tem, Vniuersi hæc imitatrix circularis existit. In eadem au-
tem quum iam circumfertur, omnis generis opera efficiunt,
ut alterum altero in nulla re simile existat. Ex iisdem homi-
nes eadem patiuntur, itémque reliqua animalia in eadem
circumferentia omnia operantur, & ex iisdem nihil simile,
iisdem

A iisdem instrumentis ex humidis sicca faciētes, & ex siccis humida. Grammatica tale quid est, figurarū compositio, quæ signa ac notæ sunt humanæ vocis, facultas reuocandi in memoriam præterita, & quæ faciēda sunt declarandi. Per septem figuras notitia contingit, Eadē omnia homo tranſigit, siue sciens literas, siue literarum rudis. Per septem figuras etiam sensus hominibus contingit. Auditus sonorum, Visus manifestorū, Nasus odoris, Lingua voluptatis & iniucunditatis, Os sermonis, Corpus tactus calidi aut frigidi, Spiritus transitus intro ac foras. Per hæc cognitio hominibus contingit. Palæstra & pædotribæ tale quiddā docent, præuaricari secundum leges, iniuriam facere iuste, defraudare, furari, rapere: violare honestissima ac turpissima. Qui hæc non facit, malus, qui hæc facit, bonus est. Ostentatio multorum ac vulgi est, delipientiæ hæc esse vident, & vnū ex vniuersis bonum iudicant, reliquos vero malos. Multi mirantur, pauci cognoscunt. Homines in forum progressi eadem perpetrant, defraudant vendentes & ementes, Qui plurimum defraudauit in admiratione est. Bibētes & insanientes eadem perpetrant, currunt, luctantur, pugnant, furātur, defraudant. Vnus ex omnibus præfertur. Simulatores & deceptores alia ad sciētes dicunt, & alia sentiunt, iidem ereptant, & irrepunt non iidem. Inest autē homini, alia dicere, alia facere, & eundem non esse eundem, & nunc aliam habere mentem, nunc rursus aliam. Sic quidem artes omnes cum humana natura communicant. Caterū anima hominis, quemadmodum etiam antea à me dictum est, ignis & aquæ temperamentum habens, partes autem hominis, irrepit in omne animal quod sanè spirat, itēque in omnem hominem, & iuniorem, & seniores. Non autem similiter in omnibus augeſcit, sed in iuuenibus corporibus, vt pote celeri circunuolutione existēte, & corpore auctili, expallæ & attenuatæ partes illæ animæ in corporis augmentum cōsumuntur. In senioribus autem, vt pote tardo existente motu, & corpore frigido in decrementum hominis cōsumuntur. Quæcunque autem corpora in vigore sunt, & in ætate fœcunda, eas nutrire & augere possunt. Potentes autem hominēs, vt quisque plurimos homines alere potest, ita fortis iudicatur ac potēs, vbi verò defecerint quos alit, imbecilior censetur. Sic etiā circa singula corpora

Literaria.

Sensus humani.

Palæstra,
& puerorū
institutio.
Hypocritæ.
Procreatio.

pora res se habet. Quæcunq; plurimas animas nutrire possunt, ea fortiora sunt, vbi verò hæ discesserint, imbecilliora.

Quicquid igitur in aliud corpus ingressum fuerit, non au-
gescit. Quicquid verò in foemina, augetur, si ea quæ ipsi
congrua sunt, contingant. Discriminantur autem partes &
augetur simul omnes, & neque prius altera alteris, neque
posterioribus. Verum maiores natura priores apparent minori-
bus, quum non priores existant. Non autem in æquali tem-
poris spatio omnes foetus exornantur, sed alij citius, alij tar-
dius, prout singuli & ignem & alimentum fuerint nati. Ali-
qui itaque in quadraginta ac tribus diebus scaturiunt ac for-
mantur, aliqui in quatuor mensibus. Similiter etiam vitales
fiunt ac gignuntur, aliqui citius, septimo mense perfecti: ali-
qui tardius, perfecti nono mense in lucem prodeunt, & osten-
dunt se temperamentum habere, quod semper habebunt. Ma-

**Conforma-
tio mem-
brorum.**

**Qui mas-
& foemella
gignantur.**

**Quid in
conceptus
cupiditate
agendum.**

**Procreatio
diuersa.**

sculi igitur & foemellæ hoc modo gignuntur, quantum eius
fieri potest. Cæterum foemellæ ab aqua magis, & à frigidis
ac humidis & mollibus augetur tum cibis, tum potibus,
itemque studiis ac exercitiis. Masculi verò magis ab igne, à
ficcis videlicet ac calidis cibis & reliqua diæta. Si igitur fo-
emellam parere velit, diæta ad aquam vergente vtendum est.
Si verò masculum, exercitiis ac victu ad ignem tendente vtetur.
Et non solum virum hoc facere oportet, sed etiam mu-
lierem. Non enim solum quod à viro secernitur auctile est,
sed etiam quod à muliere, ob hanc sanè causam. Vtraque
dem pars sufficientem motum non habet ad humoris mul-
titudinem, vt quod influit consumat, & propter ignis debili-
tatem coagmentantur. Quum verò ambæ coinciderint, mu-
tuo inter se incurrunt & obuoluuntur, ignis ad ignem, & aqua
similiter. Siquidem igitur in sicco loco circunuoluitur
ignis, coillapsam aquam superat, & ab hoc ignis augetur, ne
ab illabente vnda extinguatur, aliumque accedentem susci-
piat ac sibi consociet. Si verò in humorem inciderit, statim
ab initio extinguitur ab illabente vnda, & in minorem or-
dinem dissoluitur. In vna autem die vniuscuiusque mensis,
consociare ac superare ea quæ accedunt potest, & hoc si coin-
ciderint ab vtrisque in vnum locum. Consistere autem pos-
sunt inter se & foemella & masculus, propterea quod anima
quidem idem est in omnibus animatis. Corpus autem vni-
cuiusque

A cuiusque differt. Anima quidem igitur semper similis, & in maiore, & in minore. Non enim alteratur neque per naturam, neque per necessitatem. Corpus autem nunquam idem in illo aliquo est, neque secundum naturam, neque ex necessitate, propterea quod partim secernatur in omnia, partim permisceatur ad omnia. Si quidē igitur mascula corpora ab utrisque secreta fuerint, augescunt pro re præsentī, & sunt hi viri animis splendidi, & corpore fortes, si non à diæta postea detrimentum sentiant. Si verò à viro quidem masculum seceratur, à muliere verò fœmineum, & superauerit si ita cōtingat masculum. (Genitura enim ammiscetur ad fortiorē aut debiliore, Non enim habet ex præsentibus aliquid ad quod familiarius secedere possit. Suscipit enim parua maiorem, & maior minorem. In commune autem super hæc quæ adsunt dominium exercent) corpus sanē masculum augefcit, fœmineum vero minuitur, & in aliam sortem secernitur. Et hi quidem minus prioribus splendidi sunt, tamen quia masculum à viro superauit, viriles euadunt, & hoc nomē meritō habent. Si verò à muliere quidem masculum secretū fuerit, à viro autem muliebres, superauerit autē masculū, augefcit eodem modo sicut prius, fœmineum verò minuitur. Et sunt hi Androgyni, id est viri effœminati, atque sic rectē appellantur. Tres quidē igitur hæ sunt generationes hominū, differentes in eo quod magis aut minus tales sint, propter partium aquæ temperamentū, & alimenta, & institutiones, ac consuetudines—declarabo autē in progressu sermonis etiā de his. Cæterum fœmella eodem modo gignitur. Si enim ab utrisque fœmineū secretum fuerit, fœminosissimæ ac ingeniosissimæ fiunt, Si verò à muliere quidem fœmineum, à viro autem masculum, superauerit autem fœmineum, audaciores quidem prioribus fiunt, veruntamen ornatae ac moderatae etiam ipsæ. Si verò à viro quidem fœmineum, à muliere verò masculum secretum fuerit, & fœmineū superauerit, augefcit eodem modo, & sunt hæ audaciores adhuc prioribus, & viriles ac viragines nominantur. Si autem quis non credat animam animæ admisceri, demens est. Si quis enim carbonēs ardentes ad ardentes adiiciat, fortes ad debiles, & alimentum ipsis præbuerit, simile corpus omnes exhibebūt, & alter præ altero non cognoscitur, sed in qualicunque cor-

Clarus vir
quando
gignatur.

Semimares

Fœmellæ
procreatio.

Similitudo
animæ.

o pore

Hippocratis Liber I.

Gemello-
rū procrea-
tio.

Cur simi-
les.

Superfæta-
tiones quo-
modo fiât.

Qui sani
diutius
perseue-
rent.

pore ignem susceperint, tale in omni-
bus erit. Vbi verò præ-
sens alimentum consumpserint, se-
cernuntur ac obscuratur. Idem
hoc anima hominis patitur. At verò
quomodo gemini nascantur, hoc sermone declarabo.
Equidem natura vterorum in
fœminis vt plurimum in causâ est.
Si enim similiter in vtrâq; partem iuxta
osculum dispositi à natura fuerint,
& similiter hauerint, & à purgatione
siccantur, alere possunt, si semē viri
conceperint ita vt statim discindatur.
Sic enim necesse est dispergi in vtrâq;
vterū similiter. Siquidem igitur multū
semē ab vtrîsq; & fortē secretū fuerit,
in vtrîsque locis augeri potest, dominiū enim
habet in alimentū quod accedit.
Si verò aliter contingat, gemini nō
fiunt. Quū itaq; masculum ab vtrîsq;
secretū fuerit, necessariū est in vtrîsque
masculos gigni, quum verò fœmineum
ab vtrîsq;, fœmellæ fiunt, quum autem
alterum fœmineum, alterū masculū
fuerit, vtrū altero præualefcet, id ipsum
augefcet pro ea ratione. Similes porro
inter se fiunt gemelli, ob hanc causam.
Primum quidem quod æquales sunt loci
in quibus augefcunt. Deinde quod simul
secreti sunt. Postea quod iisdē alimentis
augefcunt, vitalēsq; in lucem prodeunt.
Cæterum superfætationes hoc modo
fiunt. Quum vteri calidi & siccī natura
fuerint, ipsaq; mulier eiusmodi, & semen
calidum ac siccum illapsū fuerit, nō fit
amplius vlla aliqua humiditas in vteri-
bus, quæ semen super illabens contineat.
Quapropter cōsistit ab initio ac viuit,
perseuerare autē non potest, sed etiam id
quod iam adest insuper corrumpit, quia
non eadem vtrîsque conferunt. Etenim
quod tenuissimū est in aqua, & quod
rarissimū in igne, si in hominis corpore
temperamentum acceperint, sanissimum
habitum constituunt. Propterea quod
neq; in temporū anni maximis mutationi-
bus, neq; in regionum permutationibus,
neq; in ciborū ac potuum alterationibus,
aqua dēssima euadit in aquæ impetuosis
incurfibus, neq; ignis in ignis imperu.
Possunt enim ambo & generationem &
satietatē plurimā suscipere. Aes molli-
ssimum ac rarissimum, plurimū tempera-
mentū suscipit, ac optimū euadit.
Eodem modo etiā quod tenuissimū est
in aqua, ac rarissimū in igne, vbi tem-
peramentū acceperint. Qui igitur hæc
naturā habēt, sani perseuerant omni
tempore vsq; ad quadragesimum annū,
aliqui verò etiam vsq; ad extremā senectutem.

A Autem. Qui verò à quadragesimo anno, à morbo aliquo correpti fuerint, nunquam ferme euadunt. Quæcunq; autē corpora ignis fortissimi, & aquæ densissimæ temperamentum acceperint, fortia & robusta fiunt, verū multa custodia opus habent. Magnas enim transmutationes in vtranq; partē habent, & in aquæ incurſibus in morbos incidunt, & in ignis cōsimiliter. Qui igitur eiusmodi naturā habet, eū victu vti conducibile est tēporibus anni contrario. Et aquæ quidē incurſu cōtingente, vti oportebit eū ab his quæ ab aqua sunt, paulatim pro tēporum ratione discendendo. Porro vbi aquæ crassissimæ & ignis tenuissimi in corpore mixtura facta est, talia cōtingunt, ex quibus frigidam & humidam naturā cognoscere oportet. Talia enim corpora in hyeme morbosiora sunt, quàm in æstate, & in vere quàm in autūno. Ceterum quod ad ætates attinet, Sanissimi ex talibus pueri sunt. Deinde adoleſcētes. Morbosissimi autem senes, & his vicini, & he naturæ cito senescunt. Talibus in victu cōferunt quæ calfaciunt ac siccant, tum in cibis, tum in exercitiis, & externas corporis partes magis quàm internas exercere conducit. Si verò humidissimū in igne, & densissimum in aqua, in corpore mixturā acceperint, ex his humidā ac calidam naturam cognoscere oportet. Laborant quidem ex morbis huiusmodi maximē in vere, minimē in autumnō, quia in vere excessus est humiditatis, in autumnō vero symmetria & moderatio siccitatis. Ex ætatibus verò morbosissimæ sunt iuniores. Corpora autem citò auſcunt, & tales distillationibus obnoxij sunt. His cōducit exhibere quæcūq; siccant ac frigefaciūt, & in cibo, & in potu ac laboribus. Verū labores intra corpus his facere maximē cōfer. Si verò mixturā acceperint fortissimum in igne, & tenuissimū in aqua, sicca & calida est natura, & talibus morbus in ignis accelsionibus contingit, sanitas verò in aquæ. Et in ætatibus vigētibus ad carnis bonam habitudinē, morbosissimi sunt, sanissimi autē senes. Ita etiā vtrisque proximi. Dieta quæ frigefaciunt ac humectant, & ex laboribus qui minimē excalfaciunt ac colliquant, plurimā frigiditātē exhibebunt. Huiusmodi naturæ viuacissimæ ac sanissimæ existunt. Si autem mixturam acceperint corpora ignis rarissimi, & aquæ siccissimæ, sicca & frigida talis natura est, morbosa quidē in autūno, sana verò in vere, & vicinis

Quæ atas
sana vel cō-
trā.

Quæ cuiq;
ætati cōue-
niant.

Naturarū
cognitio.

Hippocratis Liber I.

temporibus. Similiter ætates ad annos quadraginta morbo-
se, pueri sanissimi, ita & vtrisque proximi. Diætæ his cõferunt
quæ calidæ existentes humectant, & labores sensim adhibiti
leuiter calfacientes, & non multum ab his quæ sunt auferentes.
De naturæ igitur cognitione sic à prima constitutione co-
gnoscere oportet. Cæterum ætates ipsæ ad seipsas hoc modo

Cognitio
ætatum.

habent. Puer itaque ex calidis & humidis temperatus est, quia
ex his constitutus est, & in his augmentum accepit. Humidissi-
ma igitur & calidissima sunt corpora proxima generatio-
ni, & augescunt quam plurimum, & quæ his proxima sunt
eodem modo. Adolescens autem calidus quidem est, quia ignis
impetus aquæ dominatur. Siccus autem, quia humidum ex pue-
ro consumptum est, partim in augmentum corporis, partim in
motum ignis, partim præ laboribus ac exercitiis. Vir quum
steterit iam corpus, siccus est, & frigidus, quia caliditatis im-
petus non amplius dominatur, sed stat corpus ab augmento
quiescens, ac perfrigeratum. Verum ex adolescenti ætate siccitas
inest. Ab insequenti autem ætate & aquæ accessu, humidita-
tem non habet, quapropter ex siccis & frigidis exuperatus est.

Quomodo
inter sese
ætates dif-
ferant.

Cur mares
fœminis ca-
lidiores
sint,

Prudentia
qui præ-
stent,

Senes autem frigidi sunt & humidi. Quia ignis quidem re-
cessus cõrigit, aquæ autem accessus, & sicciorum quidem subla-
tio, humidorum autem status. Ex omnibus autem masculi
calidiores sunt & sicciores, fœminæ verò humidiores ac fri-
gidiores. Propterea quod ab initio vtrique in talibus geniti
sunt, & à talibus augescunt. Vbi verò in lucem editi sunt mas-
culi, victu ac diætâ laboriosiore vtuntur, vt excalescant ac resic-
centur. Fœminæ verò humidioribus ac pigrioribus diætis
vtuntur, & caliditatis purgationem ex corpore singulis men-
sibus faciunt. Porro de animæ sapientia ac desipientia, hoc
modo se res habet. Quod humidissimum est in igne, & sic-
cissimum in aqua, si in corpore temperamentum acceperint, sa-
pientissima sunt. Quia ignis quidem habet humiditatem ab
aqua, aqua autem siccitatem ab igne, vterque autem sic sufficien-
tissimus est. Neque ignis alimentum indigentior multum procedit,
neque aqua motus indiga multum leuis redditur. Sic itaque
vtraque & per se sufficientissima sunt, & inter se permixta.
Quod enim minimè vicinis indiget, hoc maximè præsentibus
obtemperat, velut ignis qui minimè mouetur, non præ ne-

Qui præ- cessitate, & aqua quæ maximè, non præ violentia. Ex his autem
anima

morbo- D
cōferūt
adhibiti
ferētes.
one co-
modo
est, quia
umidifi-
catione
na sunt
ia ignis
ex pue-
rtim in
ir quum
tatis im-
gumento
ate siccifi-
humidifi-
catus est.
uidē re-
um subla-
maſculi
es ac fri-
us geniti
nt maſcu-
nt ac reſic-
us diætis
lis men-
tia, hoc
e, & ſic-
erint, ſa-
litate ab
e ſufficiē-
procedit,
ic itaque
ermixta.
præſenti-
præ ne-
his autē
anima

A anima temperata, ſapientiſſima eſt, & memoria valentiſſi-
ma prædita. Si verò aliquo aſcitamento vtens, alterutrū ho-
rum augeſcat aut contabeſcat, delipientiſſima redditur, pro-
pterea quòd quā ſic habeant ſufficiētiſſima exiſtunt. Si au-
tem ignis ſinceriſſimi, itēq; aquæ temperamētum anima
fortiatur, ſit autē ignis paulo inferior ac defeſtuoſior quā
aqua, ſapientes quidē ſunt etiā hi, verū defeſtuoſiores quā
in priore temperamento: propterea quòd ignis ab aqua ſu-
peratus: & tardiorem motum faciēs, ſegnius ſenſibus allabi-
tur. conſtantes autem cum manſuetudine ſunt eiufmodi ani-
mæ, ad quācūq; tandem rem animum applicuerint. Si ve-
rò recto viſtu vtantur, & ſapientiores & acutiores præter na-
turam fieri queant. Talibus conſert viſtu vti ad ignem ma-
gis tendente, & non repletionibus, neque ciborum, neque po-
tuum. Curſibus itaque vtendum eſt velocibus, quo & corpus
humore euacuetur, & humor amplius citius ſiſtatur. Luctis
autem & fricationibus & eiufmodi exercitiis vti non condu-
cit, vt ne meatus cauioreſ redditi repleantur. A talibus enim
animæ motum grauari neceſſe eſt. Conſert & deambulatione
nibus vti, tum à cœna, tum mane, itēque à curſibus. A cœ-
na quidem, quo alimentum ſiccior anima ſuſcipiat ab ingre-
dientibus ac ingeſtis. Manē verò, quo tranſitus humoris eua-
cuentur, & meatus animæ non obturentur. Ab exercitiis ve-
rò, vt ne in corpore relinquantur quod ſecretū eſt à curſu, ne-
que animæ commiſceatur, neque tranſitus obturet, neque a-
limentum conturbet. Conſert & vomitibus vti, quo corpus
depurgetur, ſi quid defeſtuoſius labores tranſegerunt. à vo-
mitu autem paulatim adiiciendo cibus offerendus eſt, mini-
mum ad quatuor dies. At vero vngi conducibilius eſt quā la-
uari. Coitu vtendum eſt, aquæ acceſſibus cōtingentibus, fre-
quentiore, in ignis autē impreſſionibus, pauciore. Porro ſi
in aliqua anima defeſtuoſiorem vim ignis accipiat quā
aqua, eam tardiorem eſſe neceſſe eſt. & appellantur tales ſto-
lidi. Nam vt tardiore exiſtente circuitu, ſenſus paulatim al-
labuntur, & qui acuti exiſtunt parum cōmiſcentur, propter
circuitus tarditatē. Senſus enim animæ qui per viſum ac au-
ditum contingunt acuti ſunt, qui verò per tactum, tardiores
& facilius percipiuntur. hos quidem igitur percipiunt etiā
tales nihilominus, velut ſunt frigida & calida ac conſimilia.

dētiſſimus
memoriæq;
tenaciſſima
præditus.

Conſtantes.

Horum vi-
tus & exer-
citatio.

Cur his pla-
rimum la-
borandum
ſit.

Diuerſa
naturæ.
Ignis & a-
quæ tempe-
ratura di-
uerſa ſunt.

Hippocratis Liber I.

Quæ verò per visum aut auditum percipere oportet, quæ nō prius sciunt, percipere non possunt. Si enim non commota fuerit anima ab igne allabente, non percipere poterit quale quid tandem sit. Tales igitur animæ non perpetiuntur hoc ob celeritatem, Si autem recta diæta vtatur, etiam talis homo melior fieri possit. Conferunt itaque huic eadē quæ prior, Verūm siccioribus ac paucioribus cibis vtetur, laboribus autem pluribus & acutioribus ac velocioribus. Cōfert & fomentis vti, & vomitibus à fomentis, & exhibitionibus ciborum à vomitibus ex longiori tempore, si defectuosius contigerint vomitus. Et sanè hæc faciens, sanior ac sapientior fuerit. Si verò ampliùs adhuc superetur ignis à præsentī aqua, hos iam alij desipientes, alij attonitos iue stupidos appellāt. Et hæc insanix quædam species tardior existit. hi plorant nemine molestante aut verberante, formidantque non formidanda, & tristantur in rebus nihil ad se pertinentibus, & sentiunt ea quæ nō conueniunt sapientibus. Conferunt itaque his, fomentis vti, & à fomentis veratris expurgari, ac diæta vt quam prius dixi, indigētque talis homo attenuatione pulmonis ac siccitate. Si autem aqua defectuosiore vim accipiat quàm ignis, quum alias sincerum temperamentum habeant, sani sunt homines corporibus, & sapientes. Talis autem anima citò percipit allabentia, & non sape ab vna re ad aliam transit. Natura quidē igitur, talis animæ bonæ est. Melior autem reddetur rectæ diæte vsu, & peior prauæ. Cōfert huic, diæta vsus ad aquam magis vergentis, ita vt excessus vitet & ciborum, & potuum, & laborum. Vtetur & cursibus curuis & rectis reuertentibus, luctis ac reliquis exercitiis, ita vt in nullo excessum faciat. Si enim sanum fuerit corpus, & non ab aliquo alio perturbetur, animi temperamentum sapiens existit. Si verò ampliùs aquæ vis ab igne superetur, tali homini necesse est tantò acutiorem animam esse, quanto citius mouetur, & ad sensus citius allabi, verūm minùs constantem priore, propterea quòd iudicat ea quæ obueniunt, & in pulmonem procedit ob celeritatem.

Nutricatus multum facit. Conferunt tali homini diæta vt magis ad aquam vergente, quàm priori, & maza magis quàm pane, & piscibus magis quàm carnibus, & potu aquosiore, & Venere rariùs vtetur, & laboribus qui sunt maximè secundum naturam quàm

Attoniti siue stupidi. Tardus furor.

Cum ignis aquam superat quales fiant.

Naturæ huic nutritus.

Diuersæ naturæ & nutritio.

A quàm plurimis, violentis autem vti non est necesse. Vtetur & vomitibus paucioribus ex repletionibus, quo corpus quidem euacuetur, quàm minimè vero caleseat, Cōducit etiam talibus ad sapientiā, vt minimè carnosī sint. Nam ad carnis bonam habitudinem, ardoris inflammationē fieri necesse est. Quum autem tale quid huiusmodi anima perpetitur, ad infantiam adigitur, ex superata aqua adacta. Talibus confert actiones obire ac transigere à cibo accepto magis quàm ieiunis. Stabilior enim redditur anima alimento commo-
do ammixto, quàmimenti indiga. Si verò adhuc amplius superetur aqua ab igne, talis anima valde acuta est, & tales necesse est sōmnia videre, vocant autem ipsos subfuriosos.

Quam varia hæc natura à ceteris.

B Nam res valdè propinqua insanīæ est. Etenim à breui & incommoda in inflammationē insanīunt, & in ebrietatibus, & carnis bona habitudine, & præ carniū esu. Verum talē oportet ab his omnibus abstinere, itēmq; à reliqua repletionē, ac exercitiis violentis. In vītu vtendum est Maza vīno dulci non subacta, & oleribus coctis, sed non purgantibus, & pisciculis ex muria, & aquam bibere præstantissimum est, si fieri possit, sin minus, vinum molle & album quod aquæ sit proximum. Deambulationibus quoq; multis mane vtendum, à cœna verò satis est exsurgere, quo cibi quidem nō resiccentur à deambulationibus post cœnā, corpus autem euacuetur à matutinis. Lauare autem magis cōducit aqua tepida circumaffusa, quàm vngi. Confert & in æstate interdū som-

Qui nutritus.

C no vti breui nō multo, vt ne corpus ab anni tempore resicceat. Conueniens est etiam verè veratris purgare, fomentis antea præparatos, deinde sensim ad diatam inducere, & neque hunc ieiunum actiones obire oportet. Et ex hac sanè cura, huiusmodi anima sapientissima fuerit. Sapientis quidem igitur ac desipientis animæ hoc temperamētum causa est, quemadmodum à me scriptum est, potēstque ex diata & melior, & deterior fieri. Caterum cursus impetu igne præualecente, impossibile forte fuerit aquæ aliquid apponere. Similitēq; aqua præualente in temperamento, ignem augere. Ex his verò & sapientiores & desipientiores animæ fiunt. At verò talium non amplius temperamētum est, qualis est, Iracundus, Segnis, Dolosus, Simplex, Infestus, Beneuo-

Quæ nulla cura mutetur.

Hippocratis Liber I I.

meat causa est, per qualia enim vasa secedit, & ad qualia D
allabatur, & qualibus ammiscetur, talia sapiunt. Ob id itaq;
impossibile est talia ex diata transmutare. Naturam enim
obscuram transformare non est possibile. Similiter autem
& vocis qualiscunque tandem fuerit meatus spiritus causa
sunt, per qualescunque enim aer mouetur, & ad qualescunq;
allabatur, talem necesse est esse vocem: & hanc quidem tum
deteriorem, tum meliorem facere possibile est, quia leui-
ores ac breuiiores meatus spiritus facere possibile est. Verum
illa ex diata alterare impossibile existit.

H I P P O C R A T I S^E

COI DE DIAETA SIVE VI- CTVS RATIONE, LIBER II. IANO CORNARIO ME- DICO PHYSI- CO INTER- PRETE.

*

Regionum
qualitas.

Loca alta.

REGIONVM singularum situm & natu-
ram hoc modo cognoscere oportet. Et in
summa res hoc modo se habet. Regio F
ad meridiem sita calidior est, & siccior,
quàm ea quæ ad septentriones iacet, pro-
pterea quod soli propinquior est. Et in his
regionibus necesse est & hominum genera, & nascentia ex
terra, sicciora accalidiora & fortiora esse, quàm in contra-
riis, velut Libyca gens ad Ponticam, & vtrisque vicina. Ipsa
autem loca iuxta seipsa hoc modo habent. Alta & squallida
& ad meridiem sita, sicciora sunt quàm campestria & aqua-
liter sita, propterea quod pauciores humores habent, illa
enim stationem pro aqua pluuia non habent, hæc habent.
At verò lacustria ac palustria humectant & calfaciunt. Et
calfaciunt quidem quia caua sunt & circumdata, & non per-
flantur: humectant autem, quia nascentia ex terra quibus
homines

A homines aluntur, humidiora sunt, & spiritus quem attrahimus crassior est, propter aquæ stationem ac immobilitatem. Verùm caua loca & non aquosa, siccant, & calfaciunt.

Et calfaciunt quidem quia caua sunt & circumdantur. Sicant autem, tum propter alimenti siccitatem, tum quòd spiritus quem inspiramus siccus existens, humorem ex corporibus trahit in alimentum sibi ipsi, quum non habeat alium humorem ad quem allapsus nutriatur. Vbi autem regionibus montes adiacent ad austrum, in his squalidi austri & morbosì afflant. Vbi autem ab Aquilone montes adiacent, in his aquilones perturbant ac morbos faciunt. Vbi verò ab Aquilone caua loca vrbibus adiacent, ab æstiuis ventis calida & morbosa hæc regio existit, propterea quòd neque Aquilo perflans puram spiritus inductionem exhibet, neque ab æstiuis ventis perfrigeratur. Caterùm insulæ propinquæ continenti tempestuosiores sunt & agrè in ipsis hybernamus. Marinæ verò hyeme tepidiores sunt, propterea quòd niues & glacies incontinenti stationes habent, & ventos frigidos in vicinas insulas mittunt. Verùm insulæ intra pelagus positæ non habent in hyeme niuium stationem. Porro de ventis quam naturam ac facultatem singuli habent, hoc modo cognoscere oportet. Naturam quidem habent omnes venti humectandi ac frigefaciendi, tum animalium corpora, tum nascentia ex terra, ob hanc causam, Necesse est omnes ventos spirare à niue, à glacie, & gelu vehementi, & fluminibus, & stagnis, terræque humectata ac perfrigerata. Et fortiores quidem ventos, à maioribus & fortioribus, debiliores verò à minoribus & debilioribus. Quemadmodum enim animalibus spiritus inest, Sic etiam aliis omnibus, aliis quidem minor, aliis verò iuxta magnitudinem. Naturam quidem igitur habent humectandi ac frigefaciendi omnes venti, Verùm propter situm regionum ac locorum, per quæ venti ad singulas regiones accedunt, diuersi inter se fiunt, frigidiores, calidiores, humidiores, sicciores, morbosiores, salubriores, Singulorū autem causas sic cognoscere oportet. Boreas siue aquilo frigidus spirat ac humidus, quia progreditur à talibus regionibus, meâtque per tales locos, ad quos non accedit sol ipse, neque aerem resiccans, humorem ebibit ac exhaurit, Quare

Qualitas insularum.

Ventorum natura.

Septentrio.

Hippocratis Liber I I.

Auster.

**Qualis sit
auster.**

**Qui venti
boni sint.**

**Loca non
sana.**

**Cur medi-
terranei vē-
ti siccī.**

**Montani
venti.**

ad terram habitabilem accedit suam ipsius vim habens, ubi **D**
non per regionis situm corrumpitur. & his quidem qui pro-
ximè habitant frigidissimus est, qui vero remotissime, mi-
nimè. Auster autem à similibus aquiloni natura regionib-
us spirat. Ab Australi enim polo spirans, & à niue multa
glacièque ac gelu fortibus procedens, necessariò his qui pro-
pe ipsum illic habitant talis spirat, qualis nobis est Aquilo.
Verùm omnem non item similis accedit regionem. Nam
quum per solis iter & in meridiem spiret, humiditas ipsius à
sole ebibitur, & resiccat, rarefcit, quapropter necesse est
ipsum calidum ac siccum huc accedere. In proximis igitur
regionibus necesse est ipsum talem vim calidam ac siccam
exercere. & hoc sanè in Libya facit, Nam & terræ nascentia **E**
exarescunt, & homines latenter reliscat, Quum enim non
habeat nec mare, nec fluuium unde humiditatem accipiat,
ex animantibus ac plantis humorem exhaurit. Vbi vero pe-
lagus transit, tanquam calidus & rarus existens, multa hu-
miditate regionem in quam illabitur implet, & necesse est
ipsum calidum ac humidum esse, ubi non regionum situs
alterius qualitatis causa existat. Eodem modo etiam alio-
rum ventorum facultates se habent. Cæterum iuxta sin-
gulas regiones venti hoc modo se habent. Venti ex mari
in regiones illabentes, sicciores quodammodo sunt. Qui ve-
rò à niue aut glacie, aut stagnis aut fluminibus procedunt,
omnes humectant ac frigefaciunt, tum plantas, tum animan-
tia, & sanitatem corporibus exhibent qui nō frigidityte su- **F**
perexcellunt. Hi enim lædunt, propterea quòd magnas muta-
tiones calidi ac frigidi in corporibus inducunt. Hæc autem
perpetiuntur hi qui in regionibus habitant palustribus ac
calidis, prope flumina magna. Reliqui verò venti qui à
prædictis spirant viles sunt, tum aerem purum ac sincerum ex-
hibentes, tum animæ calori humiditatem præbentes. Qui-
cunq; verò venti ex terra accedunt, eos necesse est sicciores
esse, tum à sole, tum à terra resiccatos, Quum autē non ha-
beant venti unde alimentum trahant, à viuētib; humorem
trahentes, & plantas & animalia omnia lædunt. Et qui-
cunque venti relictis montibus ad vrbes accedunt, non so-
lùm siccant, sed etiam turbant spiritum quem inspiramus, &
corpora hominum morbosa faciunt. Naturā quidem igitur
& vim

- A** & vim singulorum sic cognoscere oportet. Quomodo autem ad singulos se præparare oporteat, in sermonis progressu declarabo. At verò ciborū ac potuum singulorum vim, tum eam quæ secundum naturam est, tum eam quæ per artem accessit, hoc modo cognoscere oportet. Quicumque igitur *Quæ non* in summa dicere aggressi sunt, aut de dulciū, aut pinguum, *ritē priores* aut salforum, aut alterius cuiusdā consimilis facultate, non *digestere.* rectē iudicant. Non enim eandem vim habent, neque dulcia inter se, neque amara, neque vlla aliqua eiusmodi. Multa enim ex talibus sunt quæ & aluum emolliunt, & sistunt, siccantque & humectāt, Similiter autem etiā in reliquis omnibus. Sunt & quæ adstringunt, itēque aluum mouēt, & vri-
- B** nam cient. Sunt quæ neutrum horum faciunt. Similiter & excalfaciuntibus ac reliquis omnibus, alia aliā facultatem habent. De omnibus quidem igitur impossibile est qualiānam sint declarare, Verūm quam singulatim vim habeāt, docebo. Ordeum natura quidem frigidum est & siccum. *Ordeum.* Inest & purgatoriū quiddā à succo palarum. Eius signum habebis si voles ordeum non purgatū coquere, Purgat enim is succus fortiter, Si verò decorticatum coxeris, perfrigerabit magis ac aluum sistet. Quum autem tostum fuerit, humor quidem purgatorius præ igne perit. Frigiditas autem & siccitas relinquitur. Quæcunque verò perfrigerare ac siccare oportet, id ipsum polentæ transigunt. *Maza.* Maza omnis generis sic vtimur, facultatem autē habet maza hæc talem, fæ-
- C** rinæ ex toto collatæ alimentum quidem minus habent, verūm magis per aluum secedunt. Puræ autē magis nutriunt, minus verò per aluum secedunt. Maza prius subacta, resperfa, vino dulci non emollita, leuem facit, & per aluum secedit, ac frigefacit. Et frigefacit quidem, quia frigida aqua madafacta est, per aluum autem secedit, quia cito concoquitur. leuem verò facit, quia multum alimenti cum flatu foras excernitur. Quum enim transitus alimenti angustiores sint, aliud insuper accedens non suscipiunt, & quod quidem cum flatu attenuatum est, foras excernitur, quod vero intus manet, flatum inducit, & partim supernè eructatur, partim infernè secedit. Multum itaque alimenti à corpore diffatur. Si verò velis mazam statim vt subacta est exhibere, talis re-
- ficcatoria est. Quum enim polenta sicca existat, & aqua sit madafacta

madefacta, atque sic præparata in ventrem illabatur, humo- D
rem ex ipso trahit calidum existentem. Solet enim calidum
attrahere frigidum, & rursus frigidum calidum. Cõsumpto
autem humore ex ventre necesse est siccare. Aqua verò quæ
vnà cum maza ingressa est, frigefacit. Quæcunque igitur sic-
care oportet aut frigefacere, aut ventris profluuiò diffusum,
aut alia quapiã eiulmodi caliditate, maza efficax existit. At
verò siccam, vino dulci emollita ac trita maza, siccatur quidem
non similiter, propterea quòd vehementer est adstricta, ali-
mentum verò plurimũ corpori præbet, Nam vt leniter lique-
scentis alimentũ transitus suscipiunt. Per aluum quidem igi-
tur tardè secedit, flatum autem non inducit, neq; eructatur.

Quæ verò & aqua, & vino dulci emollita ac prius subacta E
est, nutrit quidem minus, per aluum autem secedit, & flatum

Cyceon. magis inducit. Cyceon autem solum in aqua quidem frige-
facit ac nutrit, in vino verò calfacit ac nutrit, & aluũ sistit. In
melle autè calfacit quidem minus ac nutrit, per aluum verò
magis secedit, si non meracũ mel fuerit: sin minus, non sece-
dit, sed aluum sistit. In lacte verò bene alunt omnes Cyceon-
es, hoc est farinæ. Veruntamè ouillum aluũ sistit, caprinum
verò magis per aluũ secedit. Bubulum verò minus. Equi-
num autem & asininum magis secedunt. Triticum fortius
est ordeo & magis nutrit, minus autè per aluum secedit, tum
ipsum, tum succus. Panis autem ex tota farina collata, siccatur
& per aluum secedit. Purus autem magis nutrit, minus verò
secedit. Ex ipsis porrò panibus, fermentatus quidem leuis F
est & secedit. Et leuis quidem est, quia à fermenti acore hu-
miditas consumpta est, quæ sanè alimentum existit, secedit
autem, quia cito concoquitur. Non fermentatus secedit qui-
dem minus, nutrit autem magis. Qui succo subactus est, le-
uior est, & multum nutrit, ac per aluum secedit. Nutrit, quia
purus est, leuis est, quia leuissimo subactus est, & fermentatus
ac tostus ab eodem est: per aluũ secedit, quia passò, & aluum
mouente tritici parte, permixtus est. Ex ipsis autem pani-
bus maximi maximè alũt, propterea quod minimè exuritur
humiditas ab igne. Et furnacei panes magis alunt quàm fo-
carij & veruarij, propterea quod minus exuruntur ab igne.

Lac.

Triticum.

Panis va-
rietas,

Clibano autem cocti & subcinericij siccissimi sunt, hi qui-
dem propter cinerem, illi verò per testam humore priuati.

Simil

- A** Similaginei omnium horū fortissimi sunt, Et adhuc magis qui ex alica fiunt, valdèque nutriunt, verum non similiter secedunt. Farina pura in aqua pota frigefacit, & lotura pollicis tritici. Furfurum succus coctus, leuis, per aluum secedit. **Farina.**
- Verum farinæ in lacte datae magis per aluum secedunt, quàm in aqua, propter serum, & maximè inter aluū mouentia numerantur. Quæcunq; verò farinæ cū melle & oleo coquantur, aut assantur, omnes æstuosæ sunt, & ructum ciēt. Et ructum quidē ciēt, quia probè alentes non secedunt. Æstuosæ autem sunt, quia pingua, & dulcia, & inter se concordia, non eadem coctura indigentia, in eodem sunt. Similago & alica cocta, fortia sunt & alunt, non tamen per aluū secedunt. **Similago.**
- B** Trygis, id est, Tragus siue olyra, leuior est tritico, & quæ ex ipsa fiunt similiter vt ea quæ ex tritico parantur, & magis per aluū secedunt. Auena comesta humectat ac perfrigerat, itēque in sorbitione accepta. Polentæ ac farinæ recētes sicciore sunt vetustis, quia igni & præparationi propinquiore existunt. Vbi verò vetustæ fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur. Panes calidi siccant, frigidi minùs, grauitatem autem quandam inducunt. Fabæ alunt, aluum sistunt, & inflant. Inflant, quia meatus aliud insuper accedens alimentum non suscipiunt. Aluum sistunt, quia totam alimentum fecem habent. Pīsa inflant quidem minùs, per aluum autē magis secedunt. Ochri siue eruilia, & dolichi siue phasoli ac siliquæ, hi magis per aluum secedunt, minùs inflant, & probè alunt. Cicer album per aluum secedit, & per vrinam eiicitur, & alit. Et alit quidem, carnosum in ipso. Per vrinam verò eiicitur, dulce, per aluum autem secedit, falsuginosum. Milij grana ac paleæ siccant, & ventrem sistunt, & cū ficubus, fortibus doloribus conferunt. Ipsum autē Milium coctum alit, non tamen aluo secedit. Lentæ æstuosæ sunt & turbatiuæ, & neque per aluum secedunt, neque ipsam sistunt. Eruum aluum sistit, & robustum est, & crasse facit, & explet, & boni coloris hominem facit. Lini semen comestum aluum sistit, habet & quiddam frigefactorium. Hormini semen consimilia lini semini facit. Lupini natura robusti sunt & calidi, verum per præparationē leuiore ac frigidiores fiunt, & aluo secedunt. Irio humectat & aluo secedit. Cucumeris semen per lotiū magis abit quàm secessum. **Trygis.**
Auena.
Polentæ recētes.
Panes calidi.
Faba.
Pisum.
Ochri.
Cicer.
Milium.
Lens.
Eruum.
Linum.
Horminū.
Lupinum.
Irio.
Cucumis.

Explet

Hippocratis Liber I I.

Cnicus.
Papauer.

Caro cuius-
que anima-
lis.

Caro auiū.

Explet autem & crassescit. Et secedit quidem per aluū, propter paleam externā, explet autem & crassescit, propter carnem. Lotum verò secedit quidem verum minus, crassescit autem & explet magis, humectat autem & vrit, propter pingue & oleosum. Cnicus aluum mouet. Papauer aluū sistit, magis autem nigrum hoc facit, sed & album idem agit, alit autem & robustum est. Horum porro omnium succi carnis aluum mouēt, oportet itaq; in preparatione id obseruare, ut quæ siccare velis, ab his succos detrahas, & carne vtaris. Quæ verò aluū mouere velis, ut succo copiosiore, carne verò pauciore & succulentiore vtaris. Caterum de animalibus quæ in ciborum vsum veniunt, sic cognoscere oportet. Carnes Bubulæ robuste sunt, & aluum sistunt, & ægre in ventre concoquuntur, propterea quod crassi ac multi sanguinis est hoc animal, & carnes graues, itémq; sanguis ac lac. Quorum autem animalium lac tenue est, & sanguis similiter, eorū etiam carnes consimiles sunt. Caprinæ carnes his leuiiores sunt, & magis aluo secedunt. Suillæ robur quidem magis quam hæc corpori inducunt, multum autem aluo secedunt, propterea quod tenues & modici sanguinis venas suæ habent, carnem verò multam. Agninæ leuiiores sunt ouillis, & hedinx caprinis, quia exanguiiores sunt & humidiores. Quum enim sicca & robusta natura sint animalia, dum quidem tenere sunt, aluo secedunt, vbi verò augmentū sumpserint, nō similiter. Et vitulinæ carnes eodem modo se ad bubulas habent. Verum porcine suillis grauiiores sunt. Quum enim animal sit natura carnosum & exangue, humiditatis excessum in tenella ætate habet. Quum igitur meatus superaccedens alimentum non suscipiant, intus manens calfacit ac perturbat ventrem. Asininæ carnes aluo secedunt, & pullorū adhuc magis. Equinæ leuiiores sunt. Caninæ calfaciunt ac siccant & robur inducunt, non tamen aluo secedunt, catulinæ verò humectant & secedunt. Suis syluestris caro siccatur & robur exhibet, ac secedit. Cerui siccatur, minus autem secedit, magisque vrinam prolicit. Leporinæ siccæ sunt & aluum sistunt, vrinæ autem citamentum quoddam faciunt. Vulpinæ humidiores sunt & vrinam cient. Et erinaceorū terrestrium carnes humidiores sunt ac vrinam cient. Porro de volucrum generibus sic res se habet. Omnia ferme volucrum genera sicciora sunt quam

A quàm quadrupedia. Quæcunque enim vesicam non habent, neque mingunt, neq; spūtum aut saluam fundunt, omnino sicca sunt. Propter caliditatem enim ventris, humiditas ex corpore consumitur in alimentum caliditatis, quare neque mingunt, neque spurum aut saluam fundunt. Cui autē tales humiditates nō insunt, id ipsum necessariō siccatur. Siccissima igitur caro est palumbis, deinde columbæ, tertio loco perdicis, ac galli, & turturis, Humidissima verò anseris. Semini-
B leges autem volucres prædictis sicciores sunt. Verū anatis carnes, & reliquarum auicularum quæ in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humida sunt. At verò ex piscibus siccis-
C perca, thrissa. Leues autē sunt petrosi ferme omnes, velut tur-
 dus, phuca, elepheteris, gobio. Tales autem & prædicti itidem, leuiōres sunt erronibus. Nam hi vt quiescentes raram ac le-
 uem carnem habent, Errones autem & vndas verberantes la-
 boribus fracti, solidiorem carnē habent. Torpedines autem & squatinæ ac Rhombi, & huiusmodi, sunt leuiōres. Qui-
 cunq; verò pisces in lutosiis & aquosis locis alimenta habent, velut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui eiusmodi, gra-
 uiores sunt, propterea quod ab aqua & luto, & in his nascenti-
 bus, alimenta habent, à quibus etiam spiritus in hominem ingrediens ipsum lædit ac grauat. Fluuiatiles autē & palu-
 stres his adhuc grauiōres sunt. Polypi verò & sepia, & eius-
 modi pisces, neq; pisces velut videntur sunt, neq; per aluum
 secedunt, quapropter etiam oculos comesti grauant. Iuscula
 tamen horum aluum mouent. Caterum conchylia velut
 sunt pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, ostrea, ipsa quidem sic-
 ca sunt, succi autem ipsorum aluum mouent. Mituli verò &
 peccines ac tellinæ magis aluo secedunt. Vrticæ autem &
 chartilaginosi generis pisces, maxime humectant ac aluum
 mouent. Caterum Erinaceorum oua, & locustarū humor,
 & musculi & vræ, ac cancri, magis quidem fluuiatiles, sed &
 marini, aluum mouent & vrinam cient. Salsamenta siccant
 & attenuant, pleraque etiam aluum leniter mouēt. Ex salsame-
 ntis siccissima sunt marina, deinde fluuiatilia, Humidissi-
 ma autem sunt palustria. Ex ipsis autem salsamentis pisces
 perca appellati valde siccī sunt. Animalium porrò cicurū
 ea quæ in syluis & agris pascūtur, sicciora sunt his quæ intra
 zdes

Pisces.

Pisces er-
rones.Pisces gra-
uiōres, &
contra.

Conchylia.

Saliti pi-
sces.Animaliū
& carniū
diuersitas.

Hippocratis Liber I I.

ædes nutriuntur, quia labore resiccantur, itémq; præ Sole ac frigore, & spiritu sicciore nutriuntur. Verū syluestria sicciora sunt mansuetis, & crudiura ac sylvarum materie pasta, itémque parum edacia, sicciora sunt edacibus. Et frugiuora herbiuoris sicciora sunt, Et frugiuora non frugiuoris, & paucibibibis multibibis, & sanguine referta exanguibus ac paucū sanguinem habentibus, & quæ in vigore sunt vetustis valde ac iuuenulis, & mascula fœmineis, & castrata non castratis, & nigra albis, & hirta nudis. Contraria verò his humidiora sunt. Ex ipsius autem animalibus carnes hæ fortiores sunt, quæ optimè exercètur ac sanguinolentissimæ sunt, & in quibus recumbunt, Leuissimæ autem carnes sunt, quæ minimè exercètur, & in vmbra degunt, & in intimis animalis partibus sitæ sunt. Exanguium autē partium robustissimæ sunt, cerebrum & medulla. Leuissimæ verò carniū partes sunt capitales, & sub ventre, muscoli, pectines, pedes, Ex piscibus siccissimæ sunt supernæ partes, leuissimæ sub ventre, Et capita ipsorum humidiora sunt, propter pinguedinē ac cerebrum.

Oua qualia.

Caseus.

**Aqua.
Vinum nigrum.**

Oua volucrum robustum quid habent, & alunt, & instant. Robustum quid habent, quia generatio est animalis. Alunt, quia hoc est pulli lac. Instant, quia ex parua mole in multam diffunduntur. Caseus robustus est & æstuosus & alit, Robustus quidem, quia proximus est generationi. Alit autē, quia carnosæ reliquæ sunt lactis. Aestuosus est, quia pinguis. Aluum autem sistit, quia succo & coagulo compactus est. Aqua frigefacit. Vinum calidum est & siccum, Habet & purgatorium quiddā à materia. Vina nigra & austera sicciora sunt, & aluum non mouent, neque vrinam cient, neq; saluam faciunt. Siccant autem & calefaciūt, humiditatem ex corpore consumentes. Mollia verò nigra humidiora sunt, & instant atq; aluum magis mouēt, Dulcia nigra humidiora sunt, calfaciunt autem & instant humiditatem inducentia. At verò alba & austera calfaciunt, magisque vrinam cient, quàm aluum mouent. Noua vina aluum magis mouent, quia propiora musto sunt, itémq; alunt, & odorata magis quàm inodorata eiusdē ætatis, quia magis concocta sunt: & crassa magis quàm tenuia. Verum tenuia dulcia magis vrinam cient, & aluum mouent, & humectant corpus & sanguinem debilem faciunt, & aduersarium corporis sanguinem in corpore au

A re augent. Mustum inflat, & subducit, ac conturbat feruens Mustum.
 in ventre, & aluo secedit. Inflat quidem, quia calfacit, subdu-
 cit autem ex corpore, quia purgat, cōturbat autem, quia fer- Vinum a-
 uet in ventre, atq; ita aluo secedit. Vina acida frigefaciūt, at cidum.
 tenuant & humectant. Frigefaciūt quidem & attenuant hu-
 miditatis euacuationē à corpore facientes, humectant autē
 per aquam vnā cum vino ingredientem. Acetum frigefacit, Acetum.
 quia colliquans humiditatem in corpore consumit. Sistit au-
 tem magis quā mouet aluum, quia nō alit & acre est. Sapa Sapa.
 calfacit & humectat ac subducit. Calfacit, quia vinosa est, hu-
 mectat, quia alit, subducit quia dulcis est. Vinum recens sub
 B torculari expressum & nondū excolatum, humectat, subdu- Mel.
 cit, & inflat, quia etiam mustum idem facit. Mel calidum est
 & siccum, si meracum sit, cū aqua autem humectat & aluū
 mouet biliosis, pituitosis verò sistit. Dulce verò vinum pitui-
 rosis magis aluo secedit. De oleribus porrò hoc modo res se Allium.
 habet. Allium calidum est, & aluum mouet & vrinam ciet
 corpori, oculis verò non est commodum. Multam enim cor-
 poris purgationem faciens, visum hebetat, aluum autem &
 vrinam mouet, propter vim purgatoriam: coctum debilius
 est quā crudum, flatum autem inducit, propter spiritus in- Cēpa.
 tentionem. Cēpa visui cōmoda est, corpori verò mala, quia
 calida & æstuosa est, & aluo secedit, & alimentū quidem nul-
 lum corpori præbet neq; vtilitatem, calfaciens autem siccit
 propter succum. Porrum calfacit quidem minus, vrinam ve Porrum.
 C rò ciet, & aluū mouet, habet & quid purgatoriū, humectat
 autem & ructū acidum sedat, Præstat à reliquis cibis postre-
 mum ipsum edere. Raphanus siue radícula, humectat pitui-
 tam diffundens sua acrimonia, folia minus prosunt, præter-
 quam ad articulem morbum. Radix viriosa est, innatās ac
 aggrè concoctilis. Nasturcium calidum est, & carnē liquat. Nasturciū.
 sistit autem pituitam albam, quare vrinæ stillicidiū inducit.
 Sinapi calidum est & aluum mouet, sed & hoc vrinæ diffi Sinapi.
 cultatem facit. Quin & Eruca idem facit. Coriandrum cali-
 dum est, & aluum sistit, & ructum acidum sedat, & somnum
 conciliat, si postremum edatur. Lactuca frigidissima est, Laſuca.
 prius quā succum habeat, debilitatem autem quandam
 corpori inducit. Anethum calidum est, & aluum sistit, & Anethum.
 sternutamenta sedat olfactatum. Apium magis vrinam ciet Apium.
 quā

Hippocratis Liber I I.

quàm aluum mouet, & radices magis quàm ipsum, aluum D
 Ocymum. mouent. Ocymum siccum est & calidum: & aluum sistit,
 Ruta. Ruta urinam magis quàm aluum mouet, Habet & vim
 quandam condensandi, & ad medicamenta noxia commoda
 Asparagus est præpotata. Asparagus siccus est & aluum sistit. Salvia
 Salvia. sicca est & aluum sistit. Solanum frigefacit, & semen in
 Solanum. somnis effundere nō permittit. Portulaca fluuiatilis frige-
 Portulaca. facit, sale verò condita ac seruata, calfacit & purgat. Cala-
 Calamintha. mintha calfacit & purgat. Mintha calfacit & urinā ciet, &
 Mintha. vomitus sistit. Et si quis semen eius sæpe comedat, collique-
 Rumex. facit. Rumex calfacit ac aluum mouet. Atriplex humida
 Atriplex. est, non tamen aluum mouet. Blitum calidum est, non mo-
 Brassica. uens aluum. Brassica calfacit ac aluum mouet, & biliosa E
 olus comestum sistit. Radices verò magis aluum mouent,
 Cucurbita. Cucurbita frigefacit & humectat, & aluum mouet.
 Rapum. Rapum æstuosum est, humectat autem & conturbat cor-
 Pulegium. pus, non tamen aluo secedit, & urinæ difficultatem indu-
 Origanum. cit. Pulegium calfacit & aluum mouet. Origanum cal-
 Thymum. facit, & biliosa subducit. Thymbra similia origano effi-
 Hyssopum. cit. Thymum calidum est, per aluum secedit & mingi-
 Herbarum. tur, ducit & pituitosa, Hyssopum calidum est & pituitā du-
 vires. cit. Porro syluestria olera, quæ os calfaciunt, & odorata
 sunt, ea calfaciunt & minguntur magis quàm per aluum se-
 cedunt. Quæ verò humidam habent naturam frigidamque
 ac fatuam, & odores graues, magis per aluum secedūt, quàm
 per urinam. Quæ autem acerba & austera sunt, aluum si-
 stunt. Quæ acria & odorata sunt, urinam cient. Quæ acria
 & sicca in ore sunt, ea omnia siccant. Quæ acida sunt, frige-
 faciunt. Cæterum succi urinam cienter sunt, crethmi, a-
 pij, alij cremor, cytisi, sceniculi, porri, adianti, solani, qui &
 frigefacit. Item scolopendrium, mintha, sefeli, caucalides,
 hypericū, vrticæ. Aluum autem mouent & purgant, ciceri,
 lenticula, ordeum, beta, brassica, mercurialis, sambucus, cni-
 cus. Hæc omnia aluum magis mouent quàm urinam. At ve
 Poma. rò de pomis hoc modo se res habet. Quæ quidem seminibus
 referta sunt, ea magis aluum mouent, Item viridia magis
 Mora. quàm sicca. Verum vis & facultas ipsorum referatur. Mora
 calfac

A calfaciunt & humectant ac aluo secedunt. Pira matura cal- Pira.
 faciunt & humectant ac aluum mouent. Dura verò sistunt.
 Pira syluestria, hyberna, matura, aluum mouent ac purgât.
 Cruda verò sistunt. Mala dulcia ægre concoquuntur. Acida Mala dul-
 verò & matura, minùs. Cydonia adstringunt, & non mouêt cia
 aluum. Succi autem malorum, vomitus sistunt & urinâ ciêt, Cotonea.
 & ante vomitum odores ipsorum idem præstant. Mala syl-
 uestria aluum sistunt. Cocta comesta magis aluum mouent.
 Verùm ad respirationē quæ erecta ceruicē fit, & succi ipso-
 rum, & ipsa quoque, haulta profunt. Sorba, Mespila & Cor- Sorba.
 na, & quæcunque alia huius generis poma, aluum sistunt & Mesp. Cor-
 acerba sunt. Mali punici dulcis succus aluum mouet, habet na.
 B autem quid æstuosum. Mala punica vinosa, minùs æstuosa Mala puni-
 sunt. Acida verò magis frigefactoria. Nuclei autem omniū ca.
 sistunt. Cucumeres crudi, frigidi sunt & ægrè concoctiles. Cucumis.
 Maturi autem & pepones, mingūtur & per aluum secedunt. Pepones.
 verùm statuosi sunt. Borri vuarum calidi sunt & humida, ac Vua.
 aluum mouent, maximè albi. Dulces quidē igitur calfaciūt
 fortiter, propterea quòd multum iam caliditatis habent. Im-
 matura verò minùs calfaciunt, magis autē purgant potati.
 Ficus & vuæ passæ æstuosæ sunt, sed aluum mouent. Ficus Ficus.
 viridis humectat & aluum mouet, ac calfacit, humectat,
 quia succo plena est. Calfacit, propter succum itidem, aluū
 mouet, propter succi dulcorem. Primæ ficus pessimæ sunt,
 quia succulentissimæ, optimæ autē sunt postremæ. Ficus ari-
 da æstuosa sunt, sed aluo secedunt. Amygdalæ æstuosæ sunt, Amygdala
 C verum probè nutriunt. Aæstuosæ quidem sunt propter pin- Nuces.
 guitudinem, nutriunt autem propter carnositatem. Nuces
 rotundæ similes his sunt. Latæ verò maturæ probè alunt, &
 aluum mouent. Depuratæ verò etiam flatum inducunt. Tu-
 nicæ verò ipsarum aluū sistunt. Acyli ilicis glandes, & quer- Castanæ.
 cinæ fagineæ glandes, aluum sistunt crudæ & assatæ, coctæ
 verò minùs. Pingues carnes æstuosæ sunt, sed aluum mouêt,
 Carnes conditæ ac asseruatæ in vino quidem siccant & alūt, Caro variè
 & siccant quidem propter vinum, alunt autem propter car- condita
 nem. In aceto autem asseruatæ calfaciunt quidem, verùm quid possit
 minùs propter acetum, multum autem nutriunt. At verò
 sale seruata minùs quidem alunt, humiditate per salem pri-
 uatæ, attenuant autem & siccant, ac sufficenter aluum mo-
 uent.

Hippocratis Liber I I

Qui vires demātur & augeantur. uent. Cāterū vires singulorum detrahēre, & addere ac au-
gere, hoc modo oportet. Ex igne & aqua omnia constituun-
tur, & animalia, & terra nascentia, & ex his augeſcunt, & in

Toſta.

**In ſiccis lo-
cis nata.**

hæc ſecernuntur ac reſoluuntur. Fortiū quidem igitur edu-
liorum vim ſæpe coquendo ac frigefaciendo detrahēre opor-
tet, & vice verſa augere. Humidorum autem torrendo ac af-
ſando humiditatem eximere. Siccorum verò rigando ac ma-
defaciendo. Salſorum rigando & coquendo. Amarorum &
acrium dulcium mixtura. Acerborum pinguium tempera-
mento, & de reliquis omnibus ex prædictis iudicium facere
oportet. Quæcunque toſta aut aſſata ſunt, aluum magis ſi-
ſtunt quā cruda, propterea quòd humiditas itēque pin-
guitudo per ignem ablata ſunt. Quum itaque in ventrem E
inciderint, humiditatem ex ventre trahunt, & oſcula vena-
rum cōcludūt ſiccāntq; ac calefaciunt, quare tranſitus humi-
ditatis ſiſtunt. Quæ verò ex inaquolis ac ſiccis & æſtuoſis lo-
cis veniunt, ea omnia ſicciora ac calidiora ſunt, & robur am-
plius corpore exhibent, propterea quòd pari mole ac copia
grauiora ſunt & denſiora, & maiore redditū tribuūt, quā
quæ ex humidis & riguis ac frigidis. Hæc enim humidiora
ſunt & leuiora ac frigidiora. Non igitur ipſius cibi & potus,
& animalium ipſorū vim noſſe oportet, ſed etiā patriæ vnde
ſunt. Quum igitur forte alimentum corpori offerre voles, &
ex iſdem cibus, his quæ ex inaquolis locis veniunt vtendum
eſt, & cibus, & potibus, & animalibus. Vbi verò leuiore & hu-
midior, his quæ ex riguis veniunt vteris. Dulcia & acria, & F
ſalfa, & amara, & auſtera, & carnoſa calfacere ſolent. Item
quæ ſicca ſunt, & quæ humida. Quæcunque igitur de ſicca
parte plus in ſe habent, ea ſiccant & calfaciūt. Quæ verò hu-
midæ partis plus habent, ea omnia calfacientia humectāt, &
aluum magis mouent quā ſicca. Nam vbi alimentum am-
plius corpori præbuerunt, reuulſionem in ventre faciunt, &
humectantia aluo ſecedunt. Quæ autem ex calfacientia ſic-
cant, tum edulia, tum pocula, neque ſaliuam, neque vrinam,
neq; ſeceſſum facientia, corpus ſiccant, idque ob hanc cauſa-
ſam. Corpus calfactū humore vacuatur, & pars eius ab ipſis
cibus, pars in alimentū caloris ipſius animæ cōſumitur. Pars
etiā calfacta & attenuata per ipſum corpus expellitur. Dul-
cia & pingua ac oleoſa replent, quia ex modica mole mul-
tū

A tum diffunduntur. Calfacta autem & diffusa, caliditatem in corpore replent ac tranquillam esse faciunt. At verò acida, & acria, & austera, & acerba, & ex toto collata, & sicca, nō replent: propterea quòd oscula venarum aperiunt & expurgant, & partim siccantia, partim mordentia ac adstringētia, humiditatem carnis horrere ac confidere & in modicā molem contrahi faciunt, atque ita vacuum multum in corpore fit. Quum igitur voles à modicis implere, aut à pluribus euacuare, talibus vtaris. Recentia omnia maiorē quàm alia fortitudinē habēt, propterea quòd propinquiora viuo sunt. Verū antiqua & marcida, magis quàm recētia aluum mouent, quia propiora putredini sunt. At verò cruda alunt & ructus cient, propterea quòd quæ ignem coquere oportebat, ea venter transigit, debilior quàm ingesta sunt existens. Cæterum obsonia ex variis intritis præparata, æstuosa & humida sunt: propterea quòd pinguis, & tosta, & calida, & inæquales inter se vires habentia, in eodem coherant. Verū quæ in muria præparantur, meliora sunt, & non æstuosa. Porro de balneis hoc modo habet. Aqua potabilis humectat & frigefacit, exhibet enim corpori humiditatē. Salsum autē balneum calfacit ac siccatur. Quum enim natura calidū sit, trahit à corpore humiditatem. Calida autem balnea ieiunum attenuant ac frigefaciunt: per caliditatem enim humiditatē de corpore auferunt, euacuata autem de carne humiditate, corpus perfrigeratur. à cibo accepto eadē calfaciunt, ac humectant, ea quæ supereminet in corpore diffundentia in maiorem molem. Balnea autem frigida vice versa, vacuo quidem corpore præbent quandam caliditatē. Vbi autem cibis ingestus est, ab humido existente detrahunt, & frigidum existens replent. Non lauari siccatur quum humiditas consumatur. Similiter etiam vnctionis neglectus. Vnctio verò calfacit, humectat, ac mollit. Sol & ignis siccant, propterea quòd quum calida sint & sicca, humiditatem Vmbra ex corpore trahunt. Vmbra & frigus moderatē humectāt, dant enim magis quàm accipiunt. Sudores omnes abeunt, siccant & attenuant, humore ex corpore deficientē. Coitus attenuat, humectat & calfacit, Calfacit quidem propter laborem & excretionem frigiditatis. Attenuat autem propter euacuationem: humectat, propter colliquationis reliquias

Qui paucis
satiatur.

Obsonia
ex intritis
variis con-
dita.
Balnea.

Balnea ca-
lida.

Frigida,

Vnctio.
Sol, ignis.
Vmbra.
Sudores.
Coitus.

Hippocratis Liber I I.

- Vomitus.** quias in corpora præ labore. Vomitus attenuant propter cibum euacuationem, non tamen siccant, si quis postridie recte curet, sed humectant, propter repletionem & colliquationem carnis præ labore. Si verò quis sinat hæc postridie consumi in alimentum caliditati, & diutam sensum adhibeat, siccant. Ventrem autem compactum vomitus soluit, & egerentem magis quam oportet, sistit, illum quidem humectans, hunc verò siccans. Quum igitur aluum quis sistere volet, auidè deuoratum cibum euomere oportet, priusquam humescat & infra detrahatur: & magis acerbis & austeris eduliis vti. Vbi verò soluere aluum quis velit, plurimo tempore cibus immorari confert, & acribus, ac salis, & pinguius ac dulcibus, tum cibus, tum potionibus vti. Somni ieiunum attenuant & frigefaciunt, si non longi fuerint, præsentem humiditatem euacuantes, Qui verò magis calefaciunt, colliquant carnem, & corpus diffundentes exoliunt, ac debiles faciunt. à cibo verò sumpto calefacientes humectant, alimentum in corpus diffundentes. à matutinis autem deambulationibus somnus maximè siccatur. Vigilia in exsatiatis cibo noxia est, non permittens cibum liquari ac concoqui. Ieiunos autem attenuat quidem, verum minus lædit. Segnicies ac oculi humectat, & corpus debile facit. Anima enim quiescens humiditatem ex corpore non consumit. Labor siccatur, & corpus robustum facit. Semel in die cibum capere attenuat, & siccatur, & aluum sistit, propterea quod per animæ caliditatem humiditas ex ventre & carne consumitur.
- Prandium.** Prandium contraria facit, Aquæ potus calidus attenuat, similiter & frigidus. At verò & spiritus, & cibus, & potus, humiditatem in corpore congelant, si excellenter frigida fuerint, & per congelationem ac frigiditatem aluos sistunt. Nam animæ humiditatem superant. Rursus autem etiam caliditatis excessus eandem congelant, in tantum ut diffundi nequeat. Quæcunque verò calefacientia corpus, & alimentum non præbentia, carnem humiditate euacuant etiam excessum non facientia, ea frigiditatem homini exhibent. Nam præsentem humiditatem mota, statim ab ipsa repletur ac perfrigeratur. Caterum quam vim labores habeant nunc exponam. Sunt enim alij naturales, alij violèti. Naturales igitur sunt. Visus, labor, auditus, vocis, curarum. Visus quidè igitur talis

A talis vis est. Anima in id quod videtur intenta, mouetur & calefcit. Calfa cta verò, euacuata humiditate siccatur. Per auditum verò allabente sono, anima cōcutitur & laborat, laborans autem calefcit & siccatur. Quæcunque fiunt hominibus in cura, anima etiā ab his calefcit ac siccatur, & humiditatem cōsumens laborat, & carnes attenuat, & hominē euacuat. Quicunq; labores vocis sunt, velut sermo, aut lectio, aut cantus, omnes hi animam mouent, Mota autem siccatur & calefcit, & humiditatem in corpore consumit. At verò **Deambula** deambulationes etiam ipsæ maximè præ reliquis naturales **tiones.** sunt, Habent autē quid violentum. Vis ipsarum talis est.

B Deambulatio à cœna & aluum, & corpus, & ventrem siccatur, ipsūque amarum fieri nō finit, ob hāc causam. Quum mouetur homo, calefcit corpus, itēq; cibi. Attrahit igitur humiditatem caro, & aluum amarū fieri non finit. Corpus quidem igitur repletur, aluus verò attenuatur. Siccatur autem eadem, ob hāc causam. Quum corpus mouetur & calefcit, quod tenuissimum est alimenti cōsumitur, partim per insitum calorem, partim verò vnā cū flatu foras excernitur, partim etiā per lotium eiicitur. Quod verò siccissimum est de cibis relinquitur, Quare vnā cum aluo etiā caro resiccatur.

Matutine
deambula
tiones.

Matutinæ deambulationes attenuant, & partes circa caput leues, & agiles, ac promptas reddunt, & aluum soluunt. Attenuant quidē, quia motum corpus calefcit, & humiditas attenuatur ac purgatur, partim per spiritum ac flatum, partim vero emungitur & excreatur: sed & aliqua pars in alimentum caliditatis animæ cōsumitur. Aluum autē soluunt quia quum calida sit, frigidus spiritu supernè allabente, caliditas frigiditati cedit. Leues autem partes circa caput faciunt, ob hanc causam. Quum euacuata est aluus, ex reliquo corpore & capite humiditatē in seipsam attrahit, nimirū calida existens. Euacuato autem capite, & visus & auditus depurgantur, & homines agiles fiunt. Deambulationes autē post exercitia, corpora pura reddunt, & attenuant, non permitteñs carnis colliquationem fieri præ labore, sed ipsam depurgant. Cæterum cursus longi ac curui sensim facti, calfacientes carnem, concoquere ac diffundere possunt, & vim ciborum in carne concoquunt: verum corpora tardiora ac crassiora reddūt quàm cursus circulares. Et multa comedē-

Deambu
lationes
post exerci
tia.
Cursus.

Hippocratis Liber I I.

tibus commodiores sunt, & hyeme magis quàm æstate.

*Cursus ve-
futi.*

Qui verò in veste fiunt, eandem vim habēt, magis autem exalfaciunt, & corpora humidiora faciunt, & decoloratio-
ra: quia sincerus spiritus allabens ipsa non depurgat, sed in
eodem spiritu exercentur. Conferunt itaque & siccis, & car-
nolis qui carnem demoliri & abolere volunt, itēmque senio-
ribus, propter corporis frigiditatem. Cursus autem recti
reuerentes, & equestres indefiniti, carnem minus diffun-
dunt, attenuant autem magis, propterea quod externis ani-
mæ partibus hi labores sunt, & humiditatem ex carne re-
uellunt, & corpus attenuat ac siccant. Circulares verò cur-
sus carnem minimè diffundunt, attenuant autem & disten-
dunt carnem & ventrem maximè, propterea quod acutissi-
mo spiritu vtentes, humiditatem in seipsos celerrimè tra-
hunt. At verò concussiones siccant quidem derepente, non
sunt autem idoneæ, neque commodæ: nam conuulsiones in-
ducunt: quia exalfactum corpus, cutem quidē fortiter atten-
nuat, carnem verò minus coagmentat quàm cursus circula-
res, carnem autem humore euacuant. Commotiones &
alleuationes carnem quidem minimè exalfaciunt, corpus
autem & animā irritant, & spiritu euacuant. Lucta & fri-
catio, externis corporis partibus magis laborem exhibent:
calfaciunt autem carnem, & corroborant ac augeri faciunt,
ob hanc causam. Quæ ex natura solida sunt, confricta con-
fidunt ac coagmentantur, quæ verò caua sunt, augefcunt.
Quod itaque densum est in carne, id confrictum coagmen-
tatur, caua verò augefcunt, itēmque venæ. Nam carnes cal-
factæ ac siccata, alimentum in seipsas per venas trahunt, de-
inde augefcunt. Volutatio in puluere consimilia luctæ
efficit. Magis autem siccatur propter puluerem, & minus in-
carnat. Micatio per summas manus attenuat, & carnes
fursum trahit. Follis, & manuum ad rythmum motus,
consimilia faciunt. Spiritus detectio, meatus disparare, & cu-
tem attenuare, & humiditatem sub cutem extrudere potest.

*Cursus re-
cti.*

*Cursus cir-
culares.*

Lucta.

ἀλυσμός.

ἀνγκή.

κωρυμβία.

*χινθία & χα-
γανία.*

*Pulvis &
oleum qua-
le.*

Exercitia in puluere & oleo in tantum differunt, quòd
pulvis quidem est frigidus, oleum autē calidum. In hyeme
igitur oleum corpus magis auget, propterea quòd frigus
prohibet à corpore quid auferre. In æstate verò calidita-
tis excessum faciens, carnem liquat: quum & à tempore, &
oleo,

A oleo, ac labore, corpus calefiat. At verò pulvis qui inter exercendum accedit, in æstate quidem magis auget. Nam frigefaciens corpus, in excessum cal fieri non permittit. In hyeme verò frigus & algorem inducit. Morari in pulvere post exercitia in æstate, modico tempore, confert frigefaciendo. Verum longior mora superexiccat, & corpora dura ac lignosa efficit. Frictio ex oleo & aqua mollit, & non vehementer exalfieri finit. Porro de lassitudinibus quæ in corpore fiunt, hoc modo res se habet. Homines inexercitati ab omni labore lassantur. Nulla enim corporis pars exercitata est ad vllum aliquem laborem. Corpora autem exercitata, ab insuetis laboribus delassantur. Aliqua verò etiam à consuetis exercitiis lassantur, si modum excesserint.

Confricatio olei cum aqua.

Species quidem igitur lassitudinum eiusmodi sunt. Vis autem ipsarum sic habet. Etenim inexercitati humidā carnem habentes, quum laborauerint corpore calefacto multam colliquationem remittunt. Quicquid igitur exsudauerit, aut cum corpore depurgatum fuerit, non exhibet magis laborem in corporis parte præter consuetudinem euacuata. Quicquid verò ab excretionē intus remanserit, non solum huic laborem exhibet, sed etiam ei parti quæ humiditatem suscepit. Non enim commoda est corpori, sed infesta. Et in carnes quidem corporum non similiter congregatur, Verum in carnosas partes, quare his laborem exhibet, donec exiuerit. Tanquam enim circuitum non habens, quiescens calefit tum ipsa, tum quæ allabūtur. Si igitur multum fuerit quod excretum est, etiam sanum corpus exsuperat, vt totum concalescat, & febrem fortem inducit. Calefacto enim sanguine & attracto, celerem circuitum faciunt ea quæ in corpore sunt, & tum reliquum corpus præ spiritu purgatur, tum quod compactum est calefcens attenuatur, & simul ex carne foras sub cutem extruditur, atque hoc sudor calidus vocatur. Hoc autē excreto, & sanguis in naturalem statum restituitur, & febris remittit, & lassitudo sedatur maximè tertia die. Carterum eiusmodi lassitudinē sic curare oportet, vt fomentis & balneis calidis id quod compactum est dissoluamus, & deambulationibus vehementibus depurgemus, & modico cibo ac attenuationibus carnis euacuationē cogamus ac coagmentemus, & oleo sensim multo tempore

Desidiofi quid patiantur.

Hippocratis Liber I I.

tempore fricemus, vt ne violēter excalescat. Vnguentis etiā
 tum exudatoriis, tum mollientibus, vngere ac mollire con-
 ducit. At verò exercitatis, ab insuetis laboribus propterea
 lassitudo cōtingit. Quum corpus non fuerit laboribus exer-
 citatum, necesse est carnē humidam esse ad eum locum, ad
 quem non est aduetus se laboribus exercere, quemadmodū
 etiam ad singula exercitationū genera. Carnem igitur ne-
 cesse est colliquari, & excerni, considerēque ac contrahi, ve-
 lut priori. Confert autem hoc modo curari. Exercitationi-
 bus vtendum est consuetis, quo id quod compactum est cale-
 scens extenuetur ac depurgetur, & reliquum corpus nō hu-
 metetur, neque in exercitatum maneat. Vtile est & hunc
 balneis calidis vti, itēque frictione similiter vt priorē. Ve-
 rū fomentis nihil habet opus. Labores enim calfacientes
 sufficientes sunt attenuare & depurgare id quod cōcompactum
 est. Lassitudo autem à consuetis exercitiis hoc modo fit. A
 moderato quidem labore lassitudo nō mouetur. Quum ve-
 rò maior quā oportet labor fuerit, carnem superexticcatur,
 euacuata autē humore caro, calescit, & dolet, & horret, & ad
 febrem perducitur longiorem, si non quis rectē curet. Opor-
 tet autem primum quidem ipsum balneo non valde multo,
 neque nimis calido lauari. deinde exhibito à balneo molli
 vino, in cœna offerre plurima & omnigena edulia, & potu
 aquoso, vino verò molli ac multo vti. Postea longo tempore
 his immoretur, donec venæ repletæ attollantur. Deinde ve-
 rò vomat, & post modicam stationem, molliter dormiat. Po-
 stea per dies sex sensim ad cibos & labores consuetos adhi-
 beat, atque ita ad cōsuetum cibum ac potum perducatur.
 Vim autem habet hæc curatio talem. Resiccatur excellen-
 ter corpus, humectare potest citra excessum. Si quidem igi-
 tur possibile esset, laboris excessum nosse, quantus is esset,
 commodum foret ipsi per moderatum cibum mederi. Nunc
 verò illud impossibile est, hoc verò facile. Corpus enim re-
 siccatur, ab ingestis omnigenis eduliis id quod conducibi-
 le sibi ipsi est, sumit, vnaqueque pars de singulis cibis, reple-
 tum autem & humectatū, alio per vomitum euacuata, rur-
 sus excessum remittit. Alius autem vacua existens reuelut.
 Excedentem itaque humiditate caro eructat, moderatam
 verò non remittit, nisi per vim, aut labores, aut medicamen-

Curatio.

Medela.

Curationis
 eius vis.

A ta, aut aliâ quandâ reuulsionem. Qui autem additione cibi
sensim crescente vitur, is corpori diætâ placidè constituit. *Qui aptè
nutricabit.*

HIPPOCRATIS

COI DE DIAETA SIVE VI-
CTVS RATIONE, LIBER III.

IANO CORNARIO ME-
DICO PHYSI-
CO INTER-

PRETE.

*

E diætâ humana exactè quid conscribere,
vt ad ciborum copiam, laborum commen-
suratio ac symmetria fiat, non est possibi-
le, quemadmodum etiam antea à me rela-
tum est. Multa enim sunt impedimenta.
Primum quidem hominum naturæ, di-
uersæ existentes. Nam & siccae ipsæ ad seipsas, & ad alia col-
latæ magis ac minus siccae sunt & humidæ. Similiter etiam
aliæ omnes. Deinde ætates non iisdem indigentes, Insuper
& regionum situs, & ventorum mutationes, & temporum
Calterationes, & anni constitutiones. Est & inter ipsos ci-
bos multa differentia, Triticum enim à tritico differt, & vi-
num à vino, & reliqua omnia ex quibus victum facimus di-
uersa existentia, impediunt quo minùs possibile sit exactè
de diætâ conscribere. At enim prænotiones inuentæ sanè à
me sunt eorum quæ in corpore dominantur, siue labores
cibos, siue cibi labores superent, & quomodo singulis me-
deri oporteat, prædisceréque sanas naturas, & vt non acce-
dant morbi, nisi quis valde multum delinquat ac sæpè. hæc
autem medicamentis iam opus habent. Sunt autem quæ ne-
que per medicaméta sanari possunt. Quantum quidem igitur
inueniri possibile est quæ maxime ad rem faciunt, à me
inuentum est. Verum exactè à nullo. Primum igitur mul-
tis ac vulgo hominibus cōscribam, ex quibus maxime utili-
tatem

*Quid ve-
terperfectâ
victus ra-
tionem.*

*Qui mo-
dus vitæ.*

Hippocratis Liber III.

tatem capere possint, qui sanè cibis vulgaribus vtuntur, ac laboribus necessariis, profectiõibusq; necessariis, ac operis marinis ad vitam degendam repertis, quique caleſcunt plus quàm expedit, perfrigeranturque præter commoditatem, & reliqua diætã inconstantĩ vtuntur. His itaq; ex præſentibus sic victum facere conducit. Annum equidẽ in quatuor partes diuidunt, quas pleriq; omnes nouerunt, hyemem, ver, æſtatem, autumnum. Et hyemem quidem à pleiadum occaſu, vſq; ad æquinoctium vernum. Ver autem ab æquinoctio vſque ad pleiadum exortum. Aẽſtatem verò à pleiadum ortu vſque ad arcturi exortum. Autumnum ab arcturi ortu, vſq; ad pleiadum occaſum. In hyeme quidem igitur tempori frigido & compacto ſe opponendo, hoc victu vti conducit. Primum quidem ſemel tantum in die cibum capere conuenit, niſi quis valde ſiccum vètrẽ habeat. Id verò ſi fieri non poſſit, modicum prandere. Victu autem vtendum eſt ſicco & aũſtero, & calfactorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autẽ magis vti expedit, & obſoniis aſſatis potius quàm coctis. Et potionibus nigris meracioribus ac paucioribus. Oleribus minimum, præterquàm calefacientibus & ſiccis. Succis item ac ſorbitiõibus minimẽ vtendum eſt. Laboribus autẽ multis omnibus, curſibusq; curuis ſenſim creſcente acceſſione, & luſta in oleo longa, à leuibus ordiendo ac ſenſim addendo. Et deambulationibus ab exercitiis, acutis ac celeribus. à cõna verò, tardis in tepore. Matutinis autem multis, leni initio factis, ac ſenſim creſcẽte acceſſione, ita vt placidẽ rursus deſinas. Vtendum eſt & ſtrato duriore, & nocturnis itineribus, & funambulationibus, ac curſibus per funem vti cõfert. Omnia enim hæc attenuant ac calfaciunt. Vtendum etiam nauigatione. Vbi autem quis lauari velit, ſi quidem in palæſtra ſe exercuerit, frigida lauetur. Si vero alio quopiam exercitio vſus fuerit, calida commodior exiſtit. Vtendum & vomitibus, ſi humidiores ſint ter in menſe, ſin ſicciores, bis à cibis omnis generis. à vomitibus ſenſim perueniendum eſt ad conſuetum cibum per dies tres, eoque tempore laboribus leuioribus ac paucioribus vtendum. à bubulis autem & porcinis carnibus, aut aliis, quicquid tandem modum exceſſerit, repletus vomat: & à caſeoſis & dulcibus ac pinguibus, eum qui non eſt adſuetus repleri, vomere conducit: & ab ebrietate,

Anni quatuor partes.

Victus hybernus.

Vomitio-
nis
modus.

A tate, ac ciborū mutatione, & regionum alteratione vomendum est. Oportet autem frigori seipsum purum exhibere, præterquàm à cibis ac exercitiis. Sed & in matutinis deambulationibus vbi corpus calefieri cœperit, itémq; in cursibus etiam in alio tempore, excessum vitare oportet. Melius est enim corpori hyemem ferre, quàm exerceri hoc tempore. Nam neque arbores quæ hyemem non pertulerunt hoc tempore, fructum ferre possunt, neq; ipsæ sanæ esse. Utendum est & laboribus hoc tempore multis vsque ad excessum, nisi lassitudines succedant. Signum autem docebo idiotas, ostendámque quapropter hæc ita se habent. Tempore existente frigido ac compacto, confimilia patiuntur etiam animalia ipsa. Necesse igitur est corpora tardè calefieri à labore, & modicam quandam humiditatis præsentis partem exerneré. Deinde modicum tempus concessum est quo laborent, multum autem quo quiescant. Dies enim brevis est, nox verò longa, propterea igitur neque tempus, neque labor excessum habet. Ob hanc itaque causam hoc tempore sic diætā instituere oportet, à pleiadum occasu, vsq; ad solstitium hybernū diebus quadraginta quatuor. Circa solstitium autem maximè in custodia ac tutela esse, & à solstitio alios totidem dies eadem diætā vti. Postquàm autem tempus adduxerit fauonium, & mollius factum fuerit, oportet etiam cum tempore diætā sequi, diebus quindecim, quum arcturus oritur & hirundo volat. Sequens verò tempus magis varie transigere oportet vsque ad æquinoctium diebus triginta duobus. Oportet igitur etiam diætā vti hoc tempore variegatiore, mollioreque ac leuiore, & cibo, & potu, & labore, atq; ita sensim ad ver perducere. Quum autè æquinoctium factum fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes breviores, & tempus calidum ac siccum constiterit, etiam præfens victus probè nutriens ac meracus sit. Quemadmodum igitur arbores rationem non habentes, hoc tempore præparant sibi ad æstatis commoditatem, tum incrementum, tum umbram: Sic oportet hominem, quum sanè mente ac ratione præditus sit, carnis incrementum salubre sibi præparare. Oportet igitur vt ne derepente diætā transmutetur, tempus in sex partes diuidere, per octo dies. In prima itaque parte, & labores detrudere oportet, & reliquis quoq; velocioribus

*un hye
me cond
exercitiis*

Plus otij
quàm labo
ris hyeme
datur.

Vergilia-
rū occasus
Solstitium.

Fauonius.
Arcturi or-
tus
Hirundo.

Æquino-
ctium.

Homines
arbores
imitantur.

Diuisio tē-
poris in sex
partes.

vti.

Hippocratis Liber I I I.

vti. Cibis autem mollioribus, & potibus aquosioribus ac al-
bioribus, & lucta cum oleo in Sole vtendū est. In singulis au-
tem temporibus singulas diatas paulatim trāsmutare oportet,
& deambulationes detrahēre à cœna plures, matutinas
pauciores; & mazam pro pane offerre, & olera cocta exhibere,
& obsonia cocta assatis adæquare, & balneis vti, & parum
prandere, & re venerea pauca vti, & vomitibus primū quidē
quarto quoque die, deinde per longius tempus, quo &
corpus pura carne incarnatum constituas, & diatam in hoc
tempore mollem, vsque ad pleiadum exortum. Et in hoc
iam ætas adest, & ad hanc nunc diatam instituere oportet.

**Victus æ-
statis.**

Quum itaq; pleias exorta fuerit, cibis mollioribus ac pau-
cioribus vti oportet. Deinde maza magis quā pane, atq; ea
prius subacta, & vino dulci non emollita, potibus autem mol-
libus albis aquosis, prandio modico, & somnis à prandio bre-
uibus, & repletionibus ex cibis ac potibus quā minimis.

Potu inter edendum vtendum est sufficiens, per diem ve-
rò minimè bibendum, nisi necessaria aliqua siccitate corpus
vtatur. Vtendum est & oleribus coctis, exceptis æstiuolis ac
siccis. Vtendum etiam crudis, exceptis calfacientibus ac sic-
cis. Vomitibus nisi si qua repletio contingat, vtendum non
est. Re autem venerea minimè. Balneis autem tepidis vti
licet. At verò poma fortiora sunt quā pro humana natura.

Poma.

**Per ætatē
exercitatio.**

Meliùs est igitur à pomis abstinere. Si verò quis cum cibis
vtatur, minimè deliquerit. Laboribus quoque ac cursibus
circularibus exerceri oportet, & cursibus rectis reuertētib; F
modicis multo tempore, & deambulationibus in vmbra, lu-
cta autem in puluere, quo quā minimè excalescat. Verūm
volutationes in puluere meliores sunt quā cursus circula-
res. Frigefaciunt enim corpus humore euacuantes, à cœna
deambulandum non est, sed saltem surgendū. Manè verò de-
ambulationibus vtendum. Soles vitādi sunt, itēmq; frigora,
tum manè, tum vespere, quæ flumina, aut stagna, aut niues
exhalant. Hanc autem diatam tolerare oportet vsq; ad sol-
stitium æstiuū, quo in hoc tempore adimas omnia quæ sicca
sunt & calida & nigra ac meraca, itēmq; panes, præterquam
si parum quid voluptatis gratia concedere velis. Sequēti ve-
rò tempore vtetur mollibus & humidis & perfrigerantibus
ac albis, vsque ad arcturi exortum ac æquinoctium per dies

A nonaginta tres. Caterùm ab æquinoctio sic dietã instituire Vicius au-
 oportet, per autumnum ad hyemem adducendo, ita vt muta- tumni.
 tiones frigorũ ac teporis vites vestitu crassio. Vtendum au-
 tem hoc tempore motu in veste, frictiõeq; ac lucta in oleo,
 ita vt sensim accessio crescat. Deambulationes quoque in te-
 pore faciendæ sunt, & calidis lauacris vtendũ, & somni diur-
 ni detrahendi. Cibis autem vtendum est calidioribus, ac mi-
 nus humidis, & puris, & poribus nigrioribus, verũ molli-
 bus & non aequalis. Oleribus verò minus. Reliquam itẽ diæ-
 tam omnem sic cõsonam adhibere oportet, vt ab æstiuis de-
 trahas, hybernũ autem vtaris non ad summũ, quo hyber-
 num victũ quàm proximẽ cõstituas, in diebus duodequin-
 quaginta, vsque ad pleiadum occasum, ab æquinoctio. Hæc
 B porrò multitudinis commonedã gratia ac vulgi hominum
 causa prodo, qui ex necessitate vitam temerẽ transigunt, ne-
 que licet ipsis aliorum negligentes esse, ac suam ipsorum sa-
 nitatẽ curare. Quibus verò iam hoc certum ac percõgnitum
 est, quod neque diuitiarum, neque corporis, neque vllius al-
 terius rei vlla utilitas est, citra sanitatem, ad hos inuenta est Sine sanita-
te nihil iu-
uat.
 à me dicta, quantum possibile est, ad veritatem ac certitudi-
 nem possibilem rerum adducta. Hanc itaque in sermonis
 progressu declarabo. Inuentum autem hoc honestũ quidem
 mihi repertori, vtile verò discipulis, nullus adhuc priorum Quæ inue-
nerit Hipp.
 ne attentavit quidem cõponere, quod ad omnia alia magni
 æstimandum duco. Est autem præcognitio antequam a gro- Quid præ-
cognitio &
cognitio.
 C tent cognitio, quid corpora perpetiantur, vtrum cibus supe-
 rat labores, aut labores cibos, aut moderatẽ inter se habeat.
 Vtrum enim tandem superetur, morbi fiunt, ab æqualitate
 autem inter ipsa mutua, sanitas adest. Ad hæc sanẽ comme-
 moranda accingor, & demonstrabo qualia fiunt hominibus
 qui sani sibi esse videntur, & iucundẽ comedunt, laborarẽq;
 possunt, & corporis ac caloris sat̃s habent. Nares citra cau-
 sam apertam à cœna implentur, & repletæ esse videntur, e-
 mungunt autem nihil. Vbi autem deambulare mane inci-
 piunt ac exerceri, tunc emungunt ac spuũt, & progressu tem-
 poris etiam palpebras graues habent, & pruritus frontem
 occupat, & à cibis abstinent, & bibere minus possunt, & co-
 lor fit decolor, & aut destillationes mouentur aut febres hor-
 ridæ, iuxta quodcũque tempus repletio fuerit mora. Quic-
 quid

Plenitudi-
nis signa.

Medela.

Diurna dor-
mitio bona
non est.
Morborū
alia causa.

quid autem eo tempore fecerit, in id ipsum culpā ac causam D
reiciit, quum id ipsum causa non sit. Huic enim cibi superāt
labores, & repletio paulatim collecta in morbum ipsum ad-
duxit. Sed non huc vsque differre oportet, verū vbi prima
signa cognouerit, scire quod cibi labores superant, & paula-
tim collecta repletio existit. Mucus enim & saliuā repletio-
nis indices sunt ac signa. & quiescēte quidem corpore, mea-
tus spiritus obturant, multa repletionē existente, vbi verō ca-
lesfactum est prae labore, attenuata excernuntur. Talem au-
tem sic curare oportet. Exercitatum in consuetis exercitiis
citra lassitudinem, calidāque lotum, cibis omnigenis exple-
to, ac vomere facito, à vomitu verō os & fauces colluat vino
austero, quo oscula venarum constringantur, & nihil attra- E
hant, velut à vomitu fieri solet. deinde surgens modicē de-
ambulet in tepore. Postridie verō deambulationibus qui-
dem vtēdum est, exercitiis autem paucioribus & leuioribus
quā prius, & si aestas fuerit, impransus degat, sin minus, pa-
rum comedat, & de cœna quam sumere solebat, dimidium
detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes
consuetos ac deambulationes, verū cibos sensim ingerat,
quo quinta die à vomitu consuetum cibum assumat. Et si
quidem ab hoc satis bene habuerit, de cætero cibis quidem
paucioribus, laboribus autē pluribus curetur. Si verō signa
repletionis non quieuerint, interpositis duobus diebus ab ea
qua consuetos cibos assumpsit, rursus vomat, & eodem mo-
do sensim ad consuetos cibos redeat. Quod si non succeffe- F
rit, etiam tertium eadem repete, donec à repletionē libere-
tur. Sunt autem homines qui vbi labores superantur à ci-
bis, talia patiuntur. Incipiente quidem repletionē somni lon-
gi & dulces ipsis contingunt, & interdiu etiam dormiunt.
Somnus autē contingit carni, & sanguis funditur, & spiritus
diffusus trāquillus est. Quū verō non suscipiat amplius cor-
pus repletionem, secretionem iam remittit intro, prae circui-
tus violentia, quae sanē secretio contraria alimento à cibis,
animam perturbat. Quo tempore non amplius iucundi ipsis
sunt somni, sed necesse est hominē perturbari, & videtur sibi
cum aliquo pugnam committere. Qualiacunque enim pa-
titur corpus, talia videt anima, visu iam concluso. Quum igi-
tur ad hac peruenerit homo, prope iam est vt egrotet. Quod
autem

A autem veniet morbus. valde manifestū est, Qualis enim secretio venerit, & quancunq; partem superauerit, eam ipsam morbo affligit. Verū non oportet ita desipientem esse & hucusque differre, sed statim vbi prima signa cognouit, curā contingere, & huic velut priorem curare, longiori autem tempore, ac fame opus habet. Sunt præterea etiam talia repletionis signa. Dolet corpus aliquibus totum, aliquibus pars quadam, quæcunq; tadem. Dolor autem est velut lassitudo, & delassati esse sibi videntur, segniciēque ac repletionē curantur donec ad febrem perueniant, & adhuc nondum hoc cognoscunt, sed balneis ac cibis vtentes, ad pulmonis inflammationem, peripneumoniam Græcis dictā, morbum deducunt, & ad extremum periculum deueniunt. Verū oportet providere antequā ad morbos perueniant, & hoc modo curare, vt maxime mollibus fomētis hominē foueamus, aut si id fieri nequeat, multa calida lauemus, ac corpus dissoluamus, & à multis ingestis cibis, primū quidē acribus ac plurimis, deinde salsis. probè vomere faciamus, quo facto exurgat ac modico tempore deambulet in tepore, deinde dormiat. Ma ne verò deambulationibus sensim crescētibus vtendū est, & exercitiis leuibus, & ciborū exhibitionibus sensim crescētibus, velut prius. Attenuatione autem plurima opus habet, itēq; deambulationibus. Si verò providētia nō adhibita ad febrem peruenerit, nihil aliud offerre oportet præter aquā per dies tres. Si quidem igitur ex hac sedetur, bene est: sin minus, ptisanæ succo curādus est, & aut quarta aut septima die decedet febris, si exsudabit. Bonū autem est & vnguentis exsudatoriis vti, sub iudicationes, exsudare enim cogunt. Quidam verò etiā talia à repletionē perpetiūtur. Caput ipsis dolet ac grauatur, & palpebræ ipsis à cœna cōcidunt, & in somnis turbantur, & calor inesse ipsis videtur, & alius aliquādo sistitur. Et talis vbi venere vtitur, leuior statim esse sibi videtur: postea verò magis grauatur. His caput repletionē reuellens, & aluum sistit, & ipsum grauatur. Periculum autem subest, vt quò erumpat ipsa repletio id ipsum corrumpat. Verū providere hoc modo oportet. Si curam celerem facere velit, veratro purgandus est, deinde exhibendi cibi leues ac molles ad dies decem, atque hi alium mouentes, quo venter inferior superet, & de capite reuellere valeat.

Repletio-
nis signa.

Curatio.

Morbus a-
lius pleni-
tatis.

Curatio.

Hippocratis Liber I I I.

Utendum & cursib. tardis ac matutinis, & deambulationib. D multis. Item lucta in oleo, & prandio, & somno à prandio nō longo: à cœna verò exurgere satis est, & partim balneis, partim vnctione vtendum, balneis verò tepidis, à venere autem abstinentum. Hæc quidem velocior cura est. Si verò medicamentum bibere nolit, multa calida lotus, à cibis dulcib. ac salis vomat, à vomitu verò satis est vt exurgat: mane autem deambulationib. adhibendus est, & exercitiis præscriptis ad dies sex, die septima repletionem corporis facta à similibus cibis vomitum faciat, & eodem modo cibi rursus sensim adiciendo exhibeantur, atq; his hoc modo ad quatuor hebdomadas vtatur. In tanto enim tempore maximè sedatur. Deinde cibi exhibendi quo corpus reficiatur, & diarta paulatim E ad consuetum morem redigenda est. Fiunt etiam talia à repletionem. Quibusdam venter quidem concoquit cibum, carnes autem non suscipiunt. Alimentum autem intus manens flatum inducit. Vbi verò pransi fuerint, sedatur. Nam à fortiore id quod leuius est expellitur, & videntur sibi libera ti esse. Verum malū multo maius postridie accedit. Quum autem quotidie augescens fortius inualuerit, id quod prius inest superingesta superat, & calfacit ac perturbat corpus, & profluuiū ventris facit. Sic enim nominatur quandiu ipsum solum alimentū putrefactū secedit. Vbi autē corpore calefacto purgatio aeris fiat, tunc & intestinū raditur ac exulceratur, & sanguinolēta egeruntur, hoc autem dysenteria, à mala intestinorum affectione appellatur, morbus grauis & periculofus. Sed prouidere oportet, & prandium detrachere, & cœnæ tertiā partem. Cursibus autē pluribus, & luctis ac deambulationibus vti, tum ab exercitiis, tum mane. Quū verò dies decem præterierint, dimidiū cibi detracti apponere, ac vomitu vti, atq; sic ad dies quatuor cibū exhibere: vbi autē alij decem dies præterierint, etiā reliquum cibū apponere, ac vomitum facere, atq; sic ad consuetum cibū reducēs, & talem laborib. cōfidenter præmens ac vrgēs, in hoc tēpore salum facies. Fir etiam talis repletio. Postridie cibum eructant crudum, citra ructum acidum. Alius autem egerit, pauciora quidem quā pro ratione ciborū: attamē multū. Dolor verò nullus intus est. His ventriculus frigidus existens, cibos in nocte concoquere non potest. Quum igitur morus

Cum potio
nes non ad
mittit.

Plenitatis
varia mala

Dysente-
ria.

Curatio.

Plenitas a-
lia,

A motus fuerit, cibum crudum eructat. Oportet itaque huic præparare ventriculi caliditatem, tum ex victu, tum ex laboribus. Primùm quidem igitur vtendum est pane ex tota fari na collata, fermentato, diffracto in vinum nigrũ, aut in iusculum suillæ carnis piscibus verò coctis in muria acri. Vtendũ etiam carnosis, velut extremitatibus percoctis, & suillis car nibus coctis pluribus, & porcinis non multis, & catulorũ, ac lædorum. Ex oleribus verò porro & allio cocto ac crudo, blitũque cocto & cucurbita. Potionibus verò meracioribus, somnisq; longis citra prandiũ prima die, itẽmq; somnis ab exercitiis, cursibus autẽ curuis sensim accessione augescẽte, luctũq; molli in oleo, balneisq; modicis. Est & ficus cum ci-
B bis bona, & meracũ vinum ab ipsa. Ex hac autem curatione aliis citius, aliis tardius repletio sedatur. Alij porrò quidam talia patiuntur. Faciem decolorem habent, & vbi comed-
 rint, paulò post eructant acida, & acor in nares proserpit.

Medela
per nutrica
tum.

Quibus fi-
cus post ci-
bum pro-
fit.

Plenitatis
alius mor-
bus.

His corpora pura non sunt, & plus est quod de carne col- liquatur præ labore, quàm quod depurgatur præ circuitu. Et hoc sanè intus manens alimento contrarium est, ipsumque violat ac acidum facit. Alimẽtum quidem igitur eructatur, illud ipsum verò sub cutem expellitur, & hominem decolo- rem facit, & morbos similes aquę inter cutem parit. Verũm providere oportet hoc modo. Velocior quidem curatio est
 Medela
quæ,
 potò veratro, exhibere cibos quemadmodum à me scriptum
 est. Verũm tutior à diæta, hoc modo. Primũ quidem cali-
C da lotus vomitum faciat, deinde septem à vomitu diebus ci- bum consuetum capiat, decima autem à vomitu die rursus vomat, & similiter cibum assumat, & tertiũ similiter faciat. Et cursibus quidem circularibus paucis ac velocibus vtatur & motibus, ac fricitione, & mora longa in gymnasio ac exer- citio. Vtatur & volutione in puluere, & deambulationi- bus multis ab exercitiis, sed & à cœna. Plurimis autẽ matu- nis in puluere vtatur. Quũ autẽ lauari vult, calida lauẽtur, & eo tempore impransus degat. Et si quidẽ vno mense resti- tuitur, de cætero convenientibus curetur. Si verò quid re- liquum fuerit, medela vtatur. Sunt autem quidam quibus post die ructus acidi fiunt. His in noctem secretio præ re- pletionem fit. Quum igitur motum fuerit corpus ex somno densiore spiritu vsum, calidum ac acidum vnà cum spiritu

Hippocratis Liber I I I.

**Carnosa
corpora
quæ patian-
tur.**

**Defidiofo-
rum mor-
bus.**

**Curatio.
Quæ exer-
citationes.**

**Vocis exer-
citatio.**

**Morbus
alius.**

Curatio.

foras expellit, & ex hoc morbi fiunt, nisi quis prouidentia D
vtatur. Conducit autem etiam his facere velut priori. Verū
laboribus pluribus hos vti oportet. Quibusdam etiam talia
fiunt. In corporibus densa carne præditis, quum cibi conca-
lescunt ac diffunduntur, & à primò somno, & præ cibis car-
ne calefcente, secretio per somnum fit à carne multæ humi-
ditatis. Deinde caro densa existens alimentum non suscipit,
Id verò quod à carne secretum est alimento contrarium ac
foras protusum hominem suffocat ac calcacit, donec euo-
muerit. Postquam autem leuior factus est, dolor nullus
in corpore manifestus inest, sed decoloratur. Progressu ve-
rò temporis, & dolores, & morbi fiunt. His cõsimilia patien-
tur etiam qui inexercitati derepentè laborauerunt, & colli- E
quationem carnis violentam ac multam fecerunt. Hos au-
tem sic curare oportet. De cibo detrahenda est tertia pars.
Vtendum autem cibis acribus, & siccis, & austeris, ac odo-
ratis, & vrinam cientibus. Cursibus verò plurimis curuis in
vestitu, rectis autem reuertentibus & circularibus, exutis ve-
stibus, frictione & lucta modica. Micatio per summas ma-
nus commodior est quàm follis. Vtendum & deambulationi-
bus ab exercitiis multis, itémque matutinis. A cœna verò
etiam vocis exercitatio valde commoda est, humiditatis
enim euacuationem faciens rarefacit carnem. Conducit &
impransum degere. His autem cibis vtendum est per dies
decem, deinde dimidium ablati apponendum est ad dies sex,
& vomitus faciendus, ab vnoquoque verò vomitu, ad dies
quatuor sensim adiiciendo exhibendus est cibus. Quum au-
tem dies decem à vomitu transierint, omnem detractum ci-
bum assumat, laboribusque ac deambulationibus deditus
sit, & sanus euadet. Talis autem natura copiosiore labore
quàm cibo opus habet. Quidam etiam talia perpetiuntur.
Secedit ipsis cibus per aluum liquidus inconcoctus, velut ex
intestinatorum leuitate, & dolorem nullum exhibet, patiuntur
autem hoc ventres maxime qui humidi ac frigidi sunt: &
propter frigiditatem quidem non concoquunt, propter hu-
miditatem verò secessus fit. Corpus igitur cõtabescit, alimé-
tum conueniens ac debitum non accipiens, Ventresque cor-
rumpuntur, & in morbos incidunt, verum prouidere opor-
tet. Confert huic de cibis tertiam partē auferre. Sint autem
cibi,

A cibi, panes non fermentati ex tota farina collata, clibano cocti, aut subcinericij calidi, in vinū austerum tincti, & pisciū partes ex dorso ac cauda. Verū capitales & sub ventre finendæ sunt velut humidiores. & coctos quidē pisces in muria edere oportet, assatos autem in aceto. Vtendū etiam carnibus sale & aceto inueteratis, & caninis assatis, & de palumbe ac reliquis eiusmodi volucris, assatis ac coctis. Oleis verò minimè, Vino vtendum est nigro, & deambulationibus à cœna ac matutinis, à deambulatione autem dormiat. Cursibus verò curuis sensim accessione augescēte vtatur. Sit & frictio multa, & lucta tarda, & in oleo, & in pulvere, quo caro concalescens resiccet, & humiditatem ex ventre reuellat. Vngi autem magis conducit quàm lauari, impransus verò degat. Quum autem dies septem transierint. dimidiū cibi apponatur, & ad quatuor dies exhibeatur, & vomat. Post alios verò septem dies, omnem cibum assumat, & vomitu rursus, facto, cibus eodem modo exhibeatur. **Qui-** **Morbus**
bus **alius.**

B quibusdam verò aliis talia fiunt. Secessus non putrefactus per aluum abit, & corpus contabescit cibis non fruens, hi verò progressu temporis in morbos incidunt. His ventres frigidi ac sicci sunt. Quum itaque neque conuenientibus cibis, neque exercitiis vtuntur, talia perpetiuntur. Conducit autē sic affecto, panibus puris furnaceis vti, & piscibus coctis cū intritis, & carnibus coctis suillis, & extremitatibus percoctis, & plurimis assatis, & ex acris ac salis his quæ humectāt, & falfuginosis. Vinis autem nigris mollibus, & inter cibos **Curatio,**
Qui cibus
& exercita-
tio.

C uis ac ficubus impleri cōfert. Oportet & modicū prandere, & exercitationibus pluribus vti, cursibusq; curuis sensim crescentibus, postremū autē cursibus circularibus, & post cursum lucta cū oleo: deambulationibus verò nō multis ab exercitiis, à cœna verò satis est exurgere. Matutinis autē pluribus deambulationibus vtatur. Lauetur calida, & vtatur laboribus, ac vnctionibus somnōq; lōgiori indulgeat, & molli ter cubet. Oportet & venere aliquo modo vti. Verū de cibis quarta pars detrahenda est, & post dies decem rursus ad consuetos cibos reducendus est. Sunt etiā quibus secessus liquidus ac putrefactus per aluum abit, & qui aliās sani sunt ac exercentur, nullum dolorē res exhibet. Quibusdā verò excludun- **Morbus**
alius.
tur ea quæ cōueniebant, progressūq; temporis venter per calidita

Hippocratis Liber III.

Medela.

Cibus qui.

**Beta refri-
gerat,
Quæ exer-
citatio.**

**Vomitus.
Semel co-
medere his
confert.**

**Morbus
alius qui
stercoris
vomitū fa-
cit.**

lilitatem carnes attrahit, & dolorem exhibet, & cibi exclu-
duntur, & venter exulceratur, & ipsum sistere iam operosum
ac difficile est. Verum prius providere oportet, ac nosse ven-
trem calidum ac humidum magis quam debet esse, labo-
rumque incōmodum excessum factum esse. Per diætā igitur
frigefacere ac siccare oportet, & primum quidem exer-
citia ex dimidia parte detrahē, & de cibis tertiam partem.
Utatur autem Maza antea subacta, ac vino dulci emollita,
& piscibus siccissimis coctis, & neque pinguibus neque salis.
Utatur & carnibus assatis volucrum, coctis quidem, palum-
bis ac columbarum, assatis autem perdicum & gallorum citra
condimenta. Leporinis vero coctis in aqua, itemque ferinis
omnibus. Ex oleribus autem quæ frigefactoria sunt, velut beta
cocta acida. Vino verò nigro austero. Gymnasia autem, cur-
sibus circularibus velocibus, verum frictio non multa adhi-
beatur, sed modica, neque lucta. Micatio per summas ma-
nus, & manuum ad rythmum motus, & follis, & Volutatio
in pulvere, commoda sunt, sed non multa. Deambulationi-
bus ab exercitiis utatur sufficientibus iuxta laborē, & à cœ-
na pluribus, iuxta cibum, & mane moderatē, iuxta habitum.
Lauet autem tepida, ac quiescat. Sic ubi in hac diætā transe-
git dies decem, apponatur cibi dimidium, & laborum ter-
tia pars, & vomitum faciat à cibis siccis & acris, & in ci-
bo ne moretur, sed quam celerrimē vomat: à vomitu ad dies
quatuor & cibus, & labor partitus exhibeatur. Vbi autem dies
decem præterierint, reliquum cibi apponatur, & vinum po-
tabile, verum labores pauciores, & ubi vomitum fecit, cibus
velut scriptum est exhibeatur. Hoc verò tempore semel
tantum in die cibum capere cōducit, donec malum sedetur.

Aliis porro quibusdam siccus & perustus secessus fit, & os
siccum, & progressu temporis etiā amarum fit, & alius sisti-
tur, itemque vrina. Quum enim non habeat intestinum hu-
miditatem circa excrementum, intumescens transitus obtu-
rat, & dolorē exhibet, & calor occupat, & quicquid biberit,
aut edarit homo, id ipsum reuomit. Postremum verò etiam
stercus vomit, atque hic nō superuiuet, quum ad hoc perue-
nerit. Verum providere oportet ac nosse, quod caliditas &
siccitas in homine prædominantur. Victum igitur ipsi con-
stituere oportet ex maza prius subacta respersa, & pane
ex

A ex tritico trimestri, succo furfurum fermentato. Oleribusque
 vtendum, exceptis acribus & siccis, atque illis coctis, & pisci-
 bus leuissimis coctis, & partibus capitalibus tum piscium,
 tum locustarum, & mitilis, & herinaceis, & cancris, & cōchy-
 liorum succis, ipsiq; liquidissimis. Carnibus autē suillis & **Qui nutri-**
 extremitatibus anterioribus coctis, & hœdorum & agnorū **catus.**
 accatulorum coctis. Piscium verò fluuiatilium ac in stagnis
 degentium coctis. Vino molli aquoso. Laboribus autē vtend-
 um est non multis, neque velocibus, sed omnibus quietis,
 Deambulationibus verò mane vtatur, iuxta habitum suffi-
 cientibus, & ab exercitij laboribus, moderatis. à cœna verò
 ne deambulet. Balneis vtatur & somnis mollibus, & pran-
 dio, & somno à prandio non longo. Pomis etiā humectanti-
 bus vnā cū cibis vtatur, & cicere viridi, ac sicco in aquā ma-
 cerato. De laboribus verò prioribus dimidium detrahat
 etiam hic à principio, & vomitū faciat à dulcibus & pingui-
 bus ac salis, hisque plurimis: moretur autē plurimum tem-
 pus in cibis vsq; ad vomitum. Deinde cibum exhibeat ad
 triduum, & nō maneat impransus. Quum verò dies decem
 præterierint labores sensim adiiciendo augeat, & si quidem **Morbus a-**
 repletio inerit à cibo, aut ventris vitio, vomat: sin minus, sic **lius.**
 reliquo tempore, curetur. Fiunt insuper etiā talia. Horro-
 res à deambulationibus matutinis accedunt, & caput grauatur.
 Huic plures fiunt deambulationes quā modus requi-
 rit. Corpus enim & caput humore euacuātū horret ac gra-
 uatur. Progressu verò temporis ad febrē perueniūt horro-
 res. Sed non hucusque differre oportet, verū prius curare **Medela**
 hoc modo. Quamprimū aliqua signa apparuerint, vnctus **quæ.**
 ac frictus, modicè prandium amplius solito faciat, & vinum
 multum bibat molle, deinde somno vtatur à prandio suffi-
 cienter. ad vesperā verò vbi exercitiis leuibus vsus est, cali-
 dūque lotus, cōsuetō more cœnet. Deambulationibus autē à
 cœna ne vtatur. verū ad tempus differat. Postridie in aqua
 lauetur, & somnis mollibus tempus transigat. Et per dies
 quinque paulatim ad consuetos cibos ac labores procedat. **Morbus a-**
 Sunt autem quidā qui horrent ex gymnasiis, & quum se **lius.**
 exuunt donec decertent, vbi verò perfrigerati sunt, rursus
 horrent, & stridor dentiū tremulus corpus occupat, somnūq;
 talis grauatur. Vbi autem expergiscitur, sæpe oscitat, & à
 cœna

Hippocratis Liber

Curatio.

cœna palpebræ ipsi graues sunt. progressu verò tēporis etiā febres malignæ accedunt. Verum cauere oportet, & nō hucusque differre, sed prius curare hoc modo. Primum quidem ab omnibus exercitiis dimidiū auferatur. Cibis verò omnibus humidioribus ac frigidioribus vtatur, & potibus mollioribus ac dilutioribus. Vbi verò præterierint dies quinque, tertia pars laborum ablatorū apponatur. Cibis verò iisdem vtatur. Post alios autē quinque dies, dimidium reliquorū laborum apponatur. Et rursus post alios quinq; , omnes labores & leuiiores & pauciores reddito, vt ne rursus excessus fiat. Nam his qui hæc signa perpetiuntur, labores maiores sunt quam cibi. Ad æquare igitur hæc oportet. Quidā verò non hæc patiuntur, sed aliqua ex his, aliqua verò non. In omnibus autem his signis, labores superant cibos, & curatio eadem est. Et cōfert his calida lauare, ac molliter cubare, & semel atque iterum inebriari, verum non vsque ad excessum, & venere vti, vbi excessus contigerit, & segnem esse ad labores. Deambulationes autem in totum non sunt faciendæ.

Cur hæc
fiant.

H I P P O C R A T I S

COI LIBER, DE IN-
SOMNIIS, IANO CORNA-
RIO MEDICO PHY-

SICO INTER-
PRETE.

Quæ per
somnia fi-
unt.

VISQVIS de his quæ in somnis obue-
niunt rectè coniectat, is magnam habere
vim ad omnia, ipsa reperiet. Anima enim
vigilat, & quum, quidē corpori inseruit, in
multas partes distributa, non sui iuris est,
sed partem aliquam singulis corporis par-
tibus siue sensibus distribuit, auditui, visui, tactui, gressui,
actioni, ac omni corporis facultati. Ipsa autē animæ cogita-
tio sui iuris nō est. Quum autem corpus quiescit, anima in
motu est, & corporis partes perreptans, domum suam gtu-
bernat

A bernat & omnes corporis actiones ipsa perficit. Nam corpus dormiens nō sentit, ipsa verò vigilans cognoscit, ac visibilia videt, & audibilia audit, vadit, tangit, tristatur, animaduertit. In summa, quæcunq; corporis aut animæ munia, ea omnia anima ipsa in somno obit. Quicunque igitur hæc rectè iudicare nouit, magnam sapientiæ partem nouit. Quæcunq; quidē igitur somnia diuina sunt, & quædam euentura significant, aut vrbibus, aut populo priuato, siue bona, siue mala, non ipso delictum, de huiusmodi sunt qui iudicant certam artē habentes. Quæcunq; autem corporis affectiones sunt, & anima per ipsas repletionis aut euacuationis rerum à natura insitarum excessum, aut cōsuetorum mutationem

B permonstrat, de his quidem itidem iudicant, & partim assequuntur, partim aberrant, & de neutris rectè sentiunt, cur nam fiat: neq; sciunt quādo assequuntur, neque quādo aberrant; cauere admonentes ne quid mali accidat. Atque hi non docent quomodo cauere oporteat, verū diis supplicare iubent. Et supplicare quidem decorum ac valde bonum est. Oportet autem etiam ipsum opitulari, & deos inuocare. De his igitur res hoc modo se habet. Quæcunq; infomnia mens homini, in noctem per somnū offert de diurnis actionibus, & reddit quo modo facta sunt, ea quæ seria ac iusta in re per diem facta sunt, aut de quibus cōsiliū initum est: hæc homini bona sunt, sanitatem enim significant propterea quòd anima in diurnis cōsiliis perseuerat, neque repletionē, neque euacuationē, neque aliqua alia forinsecus allapsa re, victa. Quum autē infomnia diurnis actionibus aduersantur, & de ipsis pugna oboritur, quum sanè hoc cōtigerit, turbationem in corpore significat. Et si quidem fortis fuerit, forte est malum: si verò leuis, debilius. De actione quidem igitur, auertenda sit, siue non, nihil decerno. Verū corpus hominis curari cōsulo. Repletionē enim aliqua intus facta, secretio quædā contigit quæ animam perturbauit. Si igitur fortis fuerit contrarietas, vomitum facere conducit, & cibos leues exhibere sensim adiciendo aliquid ad dies quinq; & deambulationibus multis ac velocibus sensim augescētib; uti, & exercitiis exerceri moderatis, pro ciborum assumptorum ratione. Si verò debiliior fuerit contrarietas, detractō vomitu, tertiam sibi partem adime, atque hanc sensim rursus ad

Quantum
sit somnia
nouisse.

Quæ con-
iectores nō
assequantur.

Somnia per-
spicito.

Quæ bona
& contrā.

Curatio.

Hippocratis Liber

dies quinque adice, & deambulationibus preme. Sed & vo-
cis exercitiis utatur, & diis supplicet, & turbatio ipsi sedabi-

Sol, Luna,
stellæ quid
portendant
in somno vi-
sz.

tur. At verò solē & lunā, & cælum ac stellas, pura atque agi-
lia solito more videre, singula bona sunt. Sanitatē enim cor-
pori significant ab omnibus præsentibus. Verum talem ha-
bitum præsentī diata cōseruare oportet. Si verò quid cōtra-
rium his fiat, morbum quendā corpori significat: à fortibus
quidem, fortiorē. à debilioribus verò, leuiorem. Et astrorum
quidem exterior est in corpore circuitus, solis vero medius,
lunæ autē ad cavitates, Quodcunque igitur horū astrorum
extingui, aut ladi, aut disparere, aut sisti à circuitu suo vide-
tur, iuxta illam ipsam partē morbum redundare significat:
& si quidem ab aere, aut nebula, aliquod ex ipsis astris pati
quid horum videt, debiliorem: si verò ab aqua, aut grandine
fortiorem. Significat autē secretionem in corpore humi-
dam ac pituitosam factā esse, & in externam circumferentiā
illapsam esse. Cōducit itaque huic & cursibus in omni vesti-
tu uti multis, sensim augescētibz, ut quā maxime exu-
det. Itē deambulationibus ab exercitio multis citra pran-
dium uti, & detracta ciborum tertia parte, ad dies quinque
sensim adiciendo rursus exhibere. Si verò fortius videatur
malum esse, etiā fomentis uti. nā per corporis cuticulā pur-
gationem facere expedit, propterea quod in externa circun-

Quæ nutri-
catio.

Luna per
somnū pa-
ti visa quid
portendat.

ferentia offensa ac læsio existit. Cibis verò vtendū est siccis,
acribus, austeris, meracis, & laboribus maxime siccantibus.
Si verò quid horum luna patiatur, reuulsionem intro facere
conducit, utique vomitu ab acribus, & saltuginosis, ac molli-
bus cibis, cursibus autem circularibus celeribus, & deambu-
lationibus velocibus. Vtendū & vocis exercitiis, & prædium
auferendum, cibiq; detractio, ac rursus appositione, eodē
modo vtendum est. Ob id autē intro reuellendum est, quia

Quid sol.

ad cavitates corporis offensa apparet. Si autem sol tale quid
pati videatur, fortius iam malum est, & difficilius exigi po-
test. Oportet autem in vtranque partem reuulsiones facere,
& rectis cursibus, & curuis, & circularibus uti, & deambu-
lationibus, & aliis laboribus omnibus. Ciborum autē detra-
ctione, ac rursus appositione, eodem modo. deinde vomere,
& rursus sensim cibos augere, ad dies quinque. Si verò fe-
renitate existente premantur hæc, & debilia esse videantur,

A & præ siccitate à circuitu suo impediri, periculum significat delabendi in morbum. Verum oportet labores detrahere, & diæta humestiore ac molli uti, & balneis ac otio ampliori, & somno longo ac multo, donec malum sedetur. Si autem igneum ac calidum esse videatur quod se illis opponat, bilis secretionem significat. Si verò superata hæc dispareant ac evanescent, periculum est ad mortem perueniendi ex morbo. Si verò versa ac mutata hæc esse videantur, præsentē statum in fugam verti significant. Fugere autem ipsa celeriter, esseque qui ea persequantur, periculum denuntiant futurę infantię hominis, si non curatus fuerit. Omnibus autem his conducit, ut veratro purgati, optimam victus rationem instituāt. sin minus, ut victu ad aquam tendente utantur. vinum verò non bibant, aut omnino album, tenue, molle & aquosum. Abstineant autem ab acribus, resiccantibus, calfacientibus, ac falfuginosis. Laboribus secundum naturam plurimis utantur, & curis in vestitu plurimis. Frictio verò ne fiat, neque lucta, neque volutatio in pulvere. Somnis utatur mollibus, & in otio degat, exceptis laboribus naturalibus, à cæna deambulet. Bonum est & fomentis uti, à fomentis verò vomere, per triginta verò dies non repleatur. Quomodo autem repletus fuerit, bis in mense vomat à dulcibus & aquosis ac leuibus. Quæcunque autem ex his aliàs aliò præ nulla necessitate errant, animæ turbationem quandam præ cura significant. Confert autem huic otium, & animam conuerti ad spectacula, maxime risum mouentia: quod si fieri non possit, ad id ex quo ad biduum aut triduum maxime voluptatem capiat, & sedabitur. Sin minus, periculum est delabendi in morbum. Quæcunque astra ex circumferentia excidere videntur, suntque pura & splendida, & ultra ac prorsum ferri videntur, sanitatem significant. Quicquid enim in corpore parum ex circuitu excernitur secundum naturam, à vespera in auroram: id ipsum recte habet. Nam & quę in ventre secernuntur, & quę in carne eructantur, omnia ex circuitu ac circumferentia excidunt. Quæcunque verò nigra & obscura sunt, & ad vespeream ac occasum ferri videntur, aut in mare, aut in terram, aut sursum, ea magis morbos significant. Et quæ quidem sursum feruntur, fluxum capitis significant. Quę verò in mare, ventris morbos. Quæ in terram, tubercula maxime significant ex carne enascentia. His conducit tertiam cibi partem detrahere, & à vomitu, ad dies quinque

Diuerfitatū somniorum obseruatio.

Pura videre astra quid portendat.

Hippocratis Liber

Quid puritas acris.

quinque eandem rursus sensim adiciendo exhibere, in aliis autem quinque diebus cibos omnes assumere, & vomitu facto, rursus eodem modo cibis sensim auctus exhibeatur. Quaecunque verò ex his pura & candida in cœlo hæreere videbuntur, sanum esse significant, quia quod in hominem descendit ex æthere est. Tale autem videt anima, quale sanè descenderit. Quæ autem nigra fuerint, & non pura, neque conspicua, morbum significat, non propter repletionem, neque euacuationem; sed forinsecus inductum. Huic confert curibus circularibus velocibus uti, quo quàm minima corporis colliquatio fiat, & spiritu quàm densissimo vtens, id quod inductum est excernat, à curibus autem deambulationibus celeribus vtendum est. Viæ autem mollis & levis ad dies quatuor offic-

Cum deus qui dat.

ratur. Quicquid porrò à deo accipere quis sibi videtur purum, bonum est ad sanitatem. Significat enim ea quæ in corpus ingesta sunt pura esse. Quicquid verò huic contrarium videre quis putat, non est bonum. Morbum enim in corpus venisse significat. Oportet igitur velut priorem etiam hunc

Quid pluvia serena.

curari. Si quis se complui putet clementi cœlo, aqua molli, & non valde madefieri, neque vehementem tempestatem ingruere, bonum est. significat enim moderatum ac purum spiritum ex aere ingressum esse. Si verò vice versa, valde complui quis sibi videatur, & tempestatem ac turbinem esse, idque aqua non pura, morbum designat à spiritu qui in ipso est.

Verum oportet etiam hunc simili diætâ uti, & omnes hos paucò cibo ali. De significationibus quidem igitur astrorum sic iudicare oportet, prouiderèque ac diætâ statuere,

Quibus diis supplicandum. Diuersa visa.

& diis supplicare, in secundis quidem rebus Soli, Ioui cœlesti, Ioui possessori, Mineræ opulentæ, Mercurio, Apollini. In contrariis verò, diis malorum auersoribus, & terre, & herouibus, quo mala ac grauiâ omnia auertat. Cæterum & hæc sanitatem præsignant. Nimirum ea quæ in terra fiunt, acutè videre, & audire, & securè iter facere, & securè ac citra timorem currere, & videre terram leuem ac probè cultam, & arbores florentes, fructuosasque, ac satiuas, & flumina solito more fluentia, & aqua pura, neque copiosiore, neque pauciore quàm conueniens est. Item fontes & puteos eodem modo.

Hæc omnia sic visa, sanitatem homini designant, & corpus rectè habere, omnesque circuitus, & exhibitiones ciborum,

ac secre

A ac secretiones, integras esse. Si verò quid his contrariū videatur, detrimentum aliquod in corpore significat. Et visus quidem ac auditus læsus, morbum circa caput significat. Itaque matutinis deambulationibus, itémq; à cœna pluribus vtendum est, ad superiorem diætam. Cruribus verò læsis, vomitibus reuellendum est, & iustā ampliore vtendū, vltra superiorem diætam. Terra autem aspera, carnem non puram significat, quare deambulationibus ab exercitiis pluribus vtendum est. Arborū verò sterilitas, seminis humani corruptionem indicat. Si igitur folia arboribus decidant, ab humidis ac frigidis corpus læditur. Si verò floride sint arbores, verum infructuosæ, à calidis & siccis, hæc igitur per diætam frigefacere ac humectare oportet, illa verò siccare ac calfacere. Flumina autem non solito more fluentia, sanguinis circuitum significant, & auctiora quidem fluentia, excessum imminuta verò, defectum. Oportet itaque per diætam hunc quidem augere, illum verò imminuere. Non pura autem fluentia, turbationem significant, quæ à cursibus circularibus & deambulationibus, corpore per densum spiritum moto, purgatur. Fontes verò & putei commoti cōspecti, status circa velicam significant, quos medicamentis vrinam cientibus expurgare oportet. Mare perturbatum, ventris morbum significat, sed oportet aluum mouentibus, leuibusque ac mollibus expurgare. Terram aut domum moueri videre, sano quidem viro debilitatem significat, agrotati verò sanitatem, & ex præcensi statu transmotionem. Sano itaq; transmutare diætam conducit, Itaque primū vomat, & rursus, vbi paulatim cibum assumpsit, à præsentī enim diætā totum corpus mouetur, debili verò eadem diætā vti conducit. Nam corpus ex præsentī statu transit. Terram ab aqua aliqua aut mari inundatam videre, morbū significat, humiditate multa in corpore existente. Verū oportet vomitibus, & prandij detractione, & laboribus & sicco victu vti, deinde sensim adiciendo, ac modico cibo renutrire. Sed neque nigram, neque combustam terram videre bonū est, sed periculum est de labendi in fortem ac lethalem morbum. Siccitatis enim excessum in carne esse significat. Verū oportet & labores detrahē, & cibos qui sicci & calidi, & acres ac vrinam cientēs sunt: nutrirēq; prisanæ succo decocto, & omnibus mollibus ac leuibus

Medela.

Cursus fluminis per somnū visus quid velit.

Fontes, putei.

Mare.

Motus terræ vel domus.

Terra inundatio.

Terræ nigre perustæque somnium bonū non est.

Hippocratis Liber

Natatio
quid por-
tendat.

Vestis cal-
ciamentiq;
somnia.

Nigra.

Noua.

Mortui.

Corpora
formæ pe-
regrinæ.

Comestio,
potatiôq;
Carnis co-
mestio.

bus modicis : & potu vti aquoso, albo, copiosiore : & balneis D
multis calidis, sed ieiunus ne lauet, molliter cubet ac dor-
miat, & in otio degat, frigus & Solem vitet. Supplicet autem
terræ, & Mercurio, & Heroibus. Si verò in stagno, aut in ma-
ri, aut in fluminibus natâre quis sibi videatur, nō est bonum,
humiditatis enim excessum significat. Confert autem huic
& diætâ sicca, & laboribus vti, febricitâtî verò id bonum est,
extinguitur enim caliditas ab humoribus. Quicquid porrò
quis circa seipsum videt solito more fieri, ad naturam sui-
ipsum, neq; maius, neq; minus, bonum est ad sanitatē. Et ve-
stitum album indutū esse, & calciamentum pulcherrimum,
bonum est. Quicquid verò membris maius fuerit, bonū non
est, sed neque quodcunque tandem fuerit minus : & oportet E
hoc quidem per diætâ augere, illud verò minuere. Nigra
autem morbosiora sunt, & periculosa. Mollire itaq; oportet
& humectare. Noua quoque transmutationem significant.
Mortuos videre puros in vestibus albis, bonum est, & accipe-
re aliquid ab ipsis purum, bonum est. Sanitatem enim signifi-
cat corporum, & salubritatem ingestorū, à mortuis enim nu-
trimenta, & incrementa, ac semina fiunt. Hæc autem pura in
corpus irrepere, sanitatem significat. Si verò contra quis vi-
deat ipsos nudos, aut nigris vestibus indutos, aut non puros,
aut aliquid accipientes, aut ex domo portantes, non est com-
modum. Morbum enim significat, quæ enim in corpus inge-
runtur, nociua sunt. Verū oportet cursibus circularibus &
deambulationibus depurgari, & alimento molli ac leui à vo F
mitu sensum nutriri. Quæcunq; verò formæ peregrinæ cor-
pora in somnis apparent, & hominē perterrent, ciborum in-
consuetorum repletionē, & secretionem, & bilis supernæ ac
infernæ eruptionem, & morbum periculosum significât. Ve-
rū oportet vomitum facere, & ad dies quinque cibos quam-
leuissimos non multos, neque acres, neque siccos, neque cali-
dos sensum adiiciendo accipere, & laboribus naturalibus ma-
ximè vti, exceptis deambulationibus à cœna. Vtendum e-
tiam balneis ac calidis lauacris, & otio, Solem verò & frigus
vitet. Si verò quis per somnum edere aut bibere consuetos
cibos ac potus sibi videatur, inopiam alimenti significat, &
animæ tristitiam. Et si carnes robustissimas quis edere se pu-
tet, maximum alimenti excessum designat. Si verò debilis-
simas,

A simas
num
condu
nes ex
guific
omni
liarib
cant.
sti ac
gefaca
gitur
corpo
B tenua
dies q
sus in
nes, &
aut in
somnia
itēme
cibum
præte
Solem
sunt v
ipsa d
re, dii

C H

Hu

r
sa
r

A sumas, minorem. Quemadmodum enim id quod editur bonum est. Sic etiam id quod videtur. Cibos igitur detrudere conducit. Nam alimenti excessum hoc significat. Sed & panes ex caseo ac melle facti per somnum comesti, similiter significant. Aquam autem puram bibere bonum est, reliqua omnia nociua sunt. Quaecunque homo ex consuetis ac familiaribus se videre putat, ea animæ concupiscentiam significant. Quaecunque verò fugit perterrefactus, sanguinem fisti ac præ siccitate coerceri significant. Confert itaque frigefacere ac humescere. Quum verò quis pugnat, aut punitur, aut ab alio ligatur, secretionem circuitui contrariam corpori contigisse significat. Conducit igitur vomere, & attenuare ac deambulare, & cibis leuibus uti, & à vomitu ad dies quinque sensim renutrire. **Quin** & oberrationes & ascensus in somnis visi, grauius significant. Fluminum transitiones, & hostes armati, monstra formæ peregrinæ, morbum aut insaniam significant. Confert itaque his qui talibus in somnis vexantur, cibis modicis uti leuibusque ac mollibus, itemque vomitibus, atque sic sensim rursus ad dies quinque cibum exhibere. Utendum & laboribus naturalibus multis, præterquam à cœna, Calida lauacra, & otium, frigisque ac Solem vitent. Qui igitur his quemadmodum conscripta sunt uteretur, vitam sanus deget, & inuenta est sanè à me hæc ipsa diæta, quantum possibile est humano ingenio excogitare, diis auxiliantibus.

Aquæ potio.

Diuerſa
ſomnia a-
ſpicio.

Inuentum
Hippocratis.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE ALI- MENTO, IANO COR- NARIO MEDICO PHYSICO IN- TERPRETE.

Hunc Librum Galenus Hippocratis esse negat. Sed tamen non alicuius plebei ac vulgaris hominis esse dicit, & fortassis ipsius Theſſali. Quidam Herophilum autorem putant.

ALIM

Hippocratis Liber

ALIMENTVM & alimenti species, D
vnum & multę: vnum quidem, qua-
tenus vnum genus est. Species verò
humiditate ac siccitate finitur, & in
his formę, ac quātitas est, & ad quę-
dam, & ad tot. Auget autem, & cor-
roborat, & incarnat, & afsimilat, &
dissimilia facit quę in singulis sunt,
iuxta vniuscuiusque naturam ac fa-
cultatem quę ab initio adest. Afsimilat autem pro viribus,
quum id quod superingeritur superatur, id verò quod prius
ineſt superat. Exile autem fit aliquando quidem prius, in
tempore dissolutum aut insuper appositum, aliquando verò ^E
posterius, in tempore dissolutum aut appositum. Destruit
autem vtrunque in tempore & post tempus, id quod extrin-
secus afsiduo superingestum est, & per multum tempus o-
mnibus membris solidè implicatum est, & propriam qui-
dem formam producit, priorem verò aliquando autem &
priores, destruit. Facultas porro alimenti peruenit & ad
ossa, & ad omnes partes, & in neruum, & in venam, & in ar-
teriam, & in musculum, & in pelliculam, & carnem, & pin-
guedinem, & sanguinem, & pituitam, & medullam, & cere-
brum, & medullam spinalem, & interanea, omnesque ipso-
rum partes, & sanè etiam in caliditatem, & spiritum, & hu-
miditatem. Alimenti verò & id quod hoc nutrit, alimen- ^F
tum est, & quod velut nutrimentum est, & quod nutrimen-
tum futurum est: Principium autem omnium vnum est, &
finis omnium vnus, & idem finis est atque principium: &
quę particulatim in alimento probè & malè distribuuntur.

Probè quidem, quę prædicta sunt. Malè verò, quę con-
trarium his ordinem habent. Succı varij, & coloribus, &
viribus, & in detrimentum, & in vtilitatem, & neque læden-
tes, neque commodantes, & multitudine, & excessu, & defe-
ctu, & implicatione, aliquorum quidem, aliquorū verò non.
Et omnium caliditatem lædunt ac iuuant, & frigiditatem
lædunt ac iuuant, & facultatem lædunt ac iuuant. Faculta-
tis autem varię naturę sunt. Succı corrumpentes & totum,
& partem, & forinsecus ac intrinsecus, spontanei & non spon-
tanei, Nobis quidem spontanei, causę verò non spontanei.

Rursus

Ciborum
vis.

Succorum
vis.

- A** Rursus autē causæ, aliæ manifestæ, aliæ obscuræ, & aliæ
possibiles, aliæ impossibiles. Natura omnibus subuenit. Ad
hanc verò forinsecus quidem cataplasma, Illitio, Vnguentū,
Nuditas & totius & partis. Caliditas & frigiditas, iuxta ean-
dem rationem & adstrictio, & vlceratio, & morsus, & corro-
sio. Intrinsecus verò & quædam ex prædictis, & suprà hæc
causæ obscuræ, & parti & toti, & alicui & non alicui, excre-
tiones ventris secundum naturam, item vrinam, sudoris, sa-
liuæ, muci, vteri, iuxta hæmorrhoidas, verrucam, lepram, tu-
berculum, carcinoma, ex naribus, ex pulmone, ex ventre, ex
sede, ex cole, secundum naturam, & præter naturam, discrimi-
mina horum aliis iuxta aliam rationem, aliquando etiā ali-
ter. Vna natura sunt hæc omnia, & non vna. Multæ naturæ
sunt hæc omnia, & non vna. Medicina sursum & deorsum, &
neque sursum, neque deorsum. In alimento medicina, opti-
mum. In alimento medicina malum. Malum & optimū ad
aliquid. Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, surfur, vlcera
capitis manantia, impetigo, vitiligo, lētigo, aliquando lædit,
aliquando prodest, aliquando neque lædit, neque prodest.
Alimentum, non alimentū. Si nutrire non potest, nomen est
alimentum, non opus. Opus & res est alimentum, nō nomē.
In pilos alimentum, & in vngues, & in extremā superficiem
intrinsecus peruenit. Forinsecus alimentum ex extrema su-
perficie, ad intima peruenit. Confluxio vna, conspiratio vna,
Consentientia omnia. Iuxta totius quidē corporis naturam
omnia, iuxta partem verò, partes in vnaquaq; parte ad opus.
Principium magnum ad extremam partē peruenit. Ex ex-
trema parte ad magnum principium peruenit, Vna natura,
esse, & non esse. Morborum differentia, in alimēto, in spi-
ritu, in calore, in sanguine, in pituita, in bile, in humoribus,
in carne, in pinguedine, in vena, in arteria, in neruo, muscu-
lo, pellicula, osse cerebro, medulla spinali, ore, lingua, stoma-
cho, siue gula, ventre, intestinis, septo transuerso, peritonæo
membrana alium ac intestina amplectente, hepate, splene,
renibus, vesica, vtero, cute. Hæc omnia & singulatim & par-
ticularim. Magnitudo ipsorum magna, & non magna. Si-
gna lan-
guis, iactatio, visus, imaginationes, morb⁹ arquatus, sin-
gultus, morbus comitialis, sanguis integer, somnus. & ex his

Causæ va-
riæ.Causa non
semper pa-
ter.Medicina
varia.

Alimētum.

Mira & bre-
uis discus-
sio mēbro-
rum.Signa lan-
guentis.

r &

Hippocratis Liber

Signa obseruanda. & ex aliis naturalibus, & quæcunque alia huiusmodi ad detrimentum & vtilitatem procedunt. Labores totius & partis. Et magnitudinis signa, alterius ad maius, alterius ad minus, & ab vtrisque ad maius, & ab vtrisque ad minus. Dulce non dulce, dulce ad potetiam, velut aqua. Dulce ad gustum, velut mel. Signa vtrorunque, vlcera, oculi, & gustus, & in his magis & minus. Dulce ad visum, & in coloribus, & in aliis mixturis. Dulce magis & minus. Raritas corporis ad perspirationem, quibus amplius aufertur, saniores sunt. Densitas corporis ad perspirationem, quibus minus aufertur, morbidiores. Qui probè perspirant, debiliores & saniores sunt, & à morbis facile reconualescunt. Qui malè perspirant priusquam ægrotent, fortiores sunt. Vbi autem ægrotarunt, difficilius à morbis reconualescunt. Hæc autè & toti & parti. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, reliqua verò omnia idem. Principium alimenti spiritus, nares, os, guttur, pulmo, & reliqua respiratio. Principium alimenti & humidi & ficci, os, gula, venter. Verum antiquius & primordiale alimentum, per abdomen vmbilicus. Radicatio venarum hepatis. Radicatio arteriarum cor, ex his aberrat in omnia sanguis & spiritus, & color per hæc meat. Vis vna & non vna, qua omnia hæc & alia gubernantur, alia quidem ad vitam totius & partis, alia ad sensum totius & partis. Lac nutrimentum, quibus videlicet secundum naturam alimentum est, aliis verò non. Aliis autem vinum alimentum est, & quibusdā non alimentum. Et carnes, & alia multa alimentum species, & iuxta regionem & iuxta consuetudinem alunt, partim ad augmentum, & ad esse, partim ad esse solum, velut in senibus. Quædam verò supra hæc, etiam ad robur. Dispositio Athletica non est à natura. Habitus sanus melior in omnibus. Magna est res quantitas ad vires solerti ratiocinatione adoptata. Lac & sanguis alimenti sunt redundantia. Circuitus ad multa consoni sunt, ad fortum eiusque alimentum. Rursus autem sursum repit in lac, & in alimentum, & ad infantem, Viuificantur non animalia, viuificantur animalia. Viuificantur partes animalium. Naturæ omnium nullo doctore vsæ sunt. Sanguis alienus vtilis. Sanguis proprius vtilis. Sanguis alienus nocius Sanguis proprius nocius. Humores proprii nociui. Humores alieni nociui. Humores alieni con-

Varietas consideranda.

Pulmo.

Alimenti principii. Venarum sedes & arteriarum.

Lac.

Vinum.

Sanguis variat.

ducibiles

Aducibiles. Humores proprii conducibiles. Consonans dissonans est. Dissonans consonans est. Lac alienum bonum. Lac proprium nocium. Lac alienum nocium. Lac proprium commodum. Cibus iuuenibus facile ac leuiter putrefactus. Senibus verò ad summum transmutatus. His qui in vigore ætatis consistunt impermutabilis, Ad figurationem, soles triginta quinque. Ad Motum, septuaginta. Ad perfectionem, ducenti & decem. Alij tradunt. Ad formam, quadraginta quinque, ad motum, septuaginta sex, ad exitum, ducenti & decem. Alij sic. Ad formam, quinquaginta, ad primum saltum, centum, ad perfectionem, trecenti. Alij sic. Ad discriminationem, quadraginta, ad transitum, octoginta, ad elapsum, ducenti quadraginta. Non est, & est. Gignuntur autem in his & plures & pauciores, secundum totum, & secundum partes. Non multo autem plures aut pauciores, pauciores verò tot, & quæcunque alia his similia.

Ossium alimentum ex confractione. Naso bis quinque. Quota ossium coalescentia. Maxilla & clavicula, & costis duplicia, cubito triplicia. Tibiæ & brachio quadruplicia, femori quintuplicia. Et si quod in his plus aut minus potest. Sanguis humidus & sanguis solidus. Sanguis humidus bonus. Sanguis solidus malus. Sanguinis alia variatio.

Ad aliquid omnia mala & bona sunt. Via sursum deorsum via. Potentia alimenti melior quam moles. Moles alimenti melior quam potentia. Et in humidis & in siccis detrahit & apponit idem, & alteri quidem aufert, alteri verò

C apponit idem. Venarum pulsationes, & respiratio spiritus, iuxta ætatem, & consonantia & dissonantia sunt, & morbi & sanitatis signa, & sanitatis magis quam morbi, & morbi magis quam sanitatis. Alimentum enim etiam spiritus est. Cibariorum variatio.

Humidum alimentum magis facile transmutatur quam siccum. Siccum alimentum facilius transmutatur quam humidum. Alimentum quod ægrè alteratur, ægrè consumitur. Quod facile apponitur, facile consumitur. Et quicunque veloci appositione opus habent, his humidum ad reficiendas vires medicamen optimum. Quicunque verò adhuc velociori indigent, per olfactum. Qui autem tardiore appositione opus habent, solido alimento utantur. Musculi solidiores ægrè magis quam alia colliquescent, excepto osse & nervo. Quæ denudata sunt, ægrè transmutantur, & secundum genus

Hippocratis Liber

nus ipsa seipsis fortiora sunt quam pro reipsa: propterea ipsa seipsis ægrius colliquescent. Pus ex carne, purulentum ex sanguine, & ex alia humiditate. Pus ulceris alimentum. Pus alimentum venarum, arteriarum. Medulla alimentum ossis, propterea callo obducuntur. Facultas & potentia omnia auget & nutrit, & germinare facit. Humiditas alimenti vehiculum est.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HUMIDORUM SIVE LIQUIDORUM VSV, IANO CORNARIUS MEDICOPHY- SICO INTERPRETE.

*

Aqua.

QVA potabilis, salsuginosa, mare. Potabilis quidē in officina medica optima. Nam & ferramentis & ærimentis optima, & medicamentis plurimis inueteratis communissima. Verum ad corpus nosse oportet, quod hæc aut madefacit, aut frigefacit, aut calfacit. Aliter verò nulli commodat, aut detrimento est potata. Vbi modica potabili in spongiâ vteris, optimum oculis est. Cutis ipsa supernè exulceratur calidæ aspersione. Fomentum corporis totius aut partis, Cutis duræ mollitio, distentē laxatio, nervorum, carniū, humorū sub cutem effusio, sudoris secretio. Humectare proluione, velut nares, vesicam, flatum. Incarnare, attenuare, liquefacere, minuere, colorem reuocare, colorem dispergere. Somniferum & in caput, & in alia, conuulsionum, tensionum, mitigantium dolores stupefacit auris, oculorum, & quæcunq; talia, frigida calfacere, velut pix ulceribus, præterquā à quibus sanguis erumpit, aut erupturus est, fractis, luxatis, reliquis quibus lintheola sunt medicus, Capitis grauitati. Moderatio in vno quoq; ne ultra

A torqu
tem, v
to, aut
tis au
nec la
est.

Ve
le qui
autem
ratis,
aut ni
tur. N

B luxat
calid
etian
est. M
fiat ic
sandu
ampl
natio
nis er
rò co
crita
funt,
ribu

C appa
tum
regr
pter
ab h
dent
osil
ca, q
san
lup
Ide
gra
pter
pell

A torqueamus, velut calida corpori, ex excessu in vtramq; partem, vt ab vtraque non aberrer, coniectatione ex detrimento, aut inutili facta, velut in tepida. Oportet enim detrimentis aut vtilitatibus etiam si sint vti, viquequo iuuent, aut donec ladan. Madefactio itaque & humectatio, debile quid est. Frigefactio verò & calfactio, forte: velut ex sole.

Madefactio.

Frigefactio.

Calfactio.

Verum frigida calida existens, velut potabilis aqua, debile quid est. Calida autem ne vterius pergat, vt vrat. Indicat autem de his ipse agrotus, exceptis mutis, aut leuiter syderatis, aut stupefactis, aut velut in vulneribus perfrigeratis, aut nimio dolore vexatis. his enim hæc sensu non percipiuntur. Nam nō sentiunt hi perusti. Itēmq; profundæ ac magnæ luxationes. Iam verò etiam pedes deciderūt perfrigerati, ex calidæ perfusione. Sed his corpus perfusi iudex est, similiter etiam frigidæ. Harum aut vtrarumq; paucitas, debile quid est. Multitudo verò, forte. veruntamen sinere oportet, donec fiat id cuius gratia fiunt. antea verò quam postremū fiat, cessandum est. Harum porro vtraque lādīt, & calida quidem amplius ea vtentibus has læsiones inducit, carniū effeminationem, neruorum debilitatem, mentis stuporem, sanguinis eruptiones, animi deliquia hæc ad mortem. Frigida verò conuulsiones, tensiones, nigrores, rigores febriles. Mediocritas quidem extra noxam est. Reliqua verò lædūt ac prouident, velut relatu est. Voluptatibus, & intunditatibus, & doloribus ac molestiis, prout singula ex ipsis conueniunt, ita sani apparent. Corpus tegi ac velari aduetum, quicquid insuetum est, quicquid longissimè à familiari calore abest, & peregrino frigori propinquissimū, id ipsum auersatur: & propterea sanè calida gaudet, & ferre potest. Cerebrum & quæ ab hoc oriuntur, frigida quidem tristantur, calida verò gaudent, si sanè frigidius & solidius à natura fuerit. Propterea ossibus, dentibus, neruis frigida inimica, calida verò amica, quia ab illa conuulsiones, tensiones, rigores febriles, quæ sanè frigida facit, calida verò sedat. Ob id etiam à calida voluptates, & illecebræ, à frigida verò dolores & auersationes. Ideoque spina, pectus, dorsum, præcordia, magis frigida aggrauantur calida verò gaudent, & ferre ipsam possunt. propterea sanè spina, pectus, dorsum, præcordia, contraria perpessa sunt, quia sunt cōtraria. propterea sanè in hoc loco an-

Calida copiosius vites quid patiuntur.

Ossibus dentibus neruis frigida inimica.

Hippocratis Liber

xietatem ex calida obortam, frigida sedat. propterea sanè ^D
 frigida potu gaudet. propterea sanè cibis calidis delectatur.
 propterea sanè & in animi deliquiis frigida extremis parti-
 bus affundere prodest. Quòd autem posteriores partes cali-
 dam magis sufferunt quàm anteriores, quæ relata sunt in cau-
 sa sunt. Quòd verò etiam frigida, rectè habet. Nam & extre-
 mæ partes anteriores sunt, & tegi non adsueta: velut etiam
 interna pars se habet ad externam. Cogitandum autem quòd
 vtrique in vnoquoque corpore potior est externa cute, quæ
 & sibi ipsi, & nervo sanguineo cõtìnuata ac cohærens, eo quod
 extrà proprium calorem, in externo frigore est, ab vtrisque
 frequenter superatur, & vtrisque frequenter opus habet, fre-
 quentius autem calida ad voluptatem. Perpetiuntur autem ^E
 & extremæ partes tale quid, quare citò multa percipiunt, tar-
 de autem primùm attolluntur. Et venæ quoque aliæ prius,
 aliæ posterius. Atque sic omnia apparent, & vbi frigescunt
 extremæ partes, & vbi calefiunt, in vasorum euacuationibus,
 in animi deliquiis. Et iuxta rationem meritò etiã venas se-
 quuntur, ea quæ ab his eueniunt. Et calefacit primùm calida
 velut in manibus, internas partes. At vlcera calida gaudent
 ex confesso, quia tegi adsueta sunt. Meritò itaque altera gra-
 uatur. Meritò igitur & ipsæ venæ, quia sunt in calido. Meritò
 etiã ipse thorax, & ventriculus ipse a frigida superatus, mo-
 leste fert, & mortem minatur, quia maxime deluetus est. Ve-
 rum plurimum abest ab eo vt patiatur: propinquissima au-
 tem inter se sunt, egere, & pati. Meritò igitur frigida potu ^F
 delectatur. Et sic cõtentiunt inter se omnia hæc. Quòd verò
 omnia desquamata & ambusta in superficie, non valde tegi
 adsueta, maxime frigidam moleste ferunt, par est. Citissimè
 enim superatur. Et profundissima si superetur, maxime vti-
 que grauentur. deinde etiã natura nervosa participant. Quo-
 niam imus venter calida delectari videtur, considerãdus lo-
 cus est, & postea extremæ partes, & vesica, & genitales par-
 tes, & virilis membri glans natura frigidior est, quàm quis pu-
 tat. Sustinens enim non deorsum exilit caliditas: & propterea
 calida delectatur. Considerandum etiam, quòd post calidam
 frigescit corpus magis perfrigeratum, post frigidam verò re-
 calefcit magis cõtariu: velut etiã aqua frigefacienda & cale-
 facienda sunt, propter tenuitatē. Et quod post calidam durescit
 corpus

Corpus fri-
 gesceat & a-
 gis post.

A corpus magis resiccatum, velut oculi post frigidam. Altera enim similis est aeri ambienti, altera nō. Mare pruriginosis, & qui ab acribus humoribus vellicātur prodest, vt & lauent, & foueant ex calido. Qui verō nō adfueti sunt, aliquantum læduntur. Verum ad vlcera, & ambusta, ac desquamata, & quæcunq; talia, contrariū est. Aptum est autē puris. Bonum est & ad attenuandum, & ad piscatorum vlcera. Hæc enim neq; suppurātur, si nō vellices: & ad vlcera cuniculosa, & depascentia proserpendo sedat ac sistit, velut sal, salfugo, nitrum. Omnia autē hæc si quis parum vtatur, irritat: si excellenter, bona sunt. Melius autē est calidum ad plurima. Accetum ad corpus & articulos, simile est mari, & potentius, ad

Acetū quā
vim ha-
beat.

B perfundendum & ad fomentū: & ad vlcera recens vulneratis, & ad sanguinis grumos, vbi nigredines sunt in pudendis, collutio est ad aures, & ad dentes. Calido autem hæc fiunt, & alia, sed & ex tempore coniecturā facere oportet. Eliquat velut sal, & vt alia quæ impetigini, lepris ac vitiliginibus conducunt, affusum ad calidū solem. maximè verō conducit vnguibus leprosis. Superat enim post tempus verrucas fornicarias attenuat, & sordes in auribus sanat. Mollit autem & corpus, & multos alios locos, si nō odor offenderet, & maximè mulieres. Valuerit & ad podagram, si non corpus vulneraretur. Eadem etiā fex aceti facit. Vinum dulce ad diuturna vulnera commodum est assidue vtenti. Sed & ad medicamentorum potionem. Austerum autem & album, & nigrum vinum, frigidum ad vlcera commodum est, frigidum propter caliditatem. Lanæ quæ frigiditatis gratia, aut perfunduntur, aut induuntur, aut intinguntur, aquam frigidissimam postulant. Quæ verō adstrictionis gratia, vinum nigrum etiam lanas aspergere potest, velut etiam betarum folia, aut linteola intinguntur, in plurima quibus adstrictio inest, velut sunt hederæ albæ folia, & quæ acerbiora sunt, aut friabiliora, velut hederæ & rubus, rhus coriarius, saluia: & in ea quæ mollire oportet, velut farina cocta. Aqua frigida prodest papulis rubicundis, quales alia atque alia parte tubulæ erumpunt, quales per splenia attractoria emergunt: In carnosis verō & tenera carne præditis subrubicundæ sunt: in nigris autē rotundæ, dothienes hoc est furunculi appellatæ, & quales in ipsis calidis lauacris oboriuntur, &

Vinum dul-
ce.

Aqua frigi-
da.

Hippocratis Liber

**Tumores
articulorū.**

*Calida
articulorū
duratū*

**Calida.
Frigida.**

mulieribus ex mensium sub cutem recurſu fiunt, & ab irri-
tamentis cutis, aut inſolita veſtimentorū aſperorum geſta-
tione, & ex ſudoris exitu, aut vbi quis ex frigore, derepente
ad ignem, aut calida lauacra acceſſit. Nam ſi hæc poſterius
fecerit, nequaquam amplius erumpunt. Alioqui quæ ex
frigore fiunt, aut quæ exaſperantur inſtar milij, deinde exul-
cerantur, eas frigida lædit. Calida verò prodeſt. Tumo-
res in articulis, & dolores ſine vlcere, ac podagricos, & con-
uulſa, plurima ex his frigida multa affuſa leuat ac extenuat,
& dolorem torpeſcit. Topor autē moderatus, dolorem ſol-
uit. Sed & calida aqua attenuat ac mollit. Podagricis, re-
ſolutis, ante ac retro diſtentis, conuulſis, talia accedunt, di-
ſtentiones, tremores, leues ſiderationes: Talibus laxatis, clau-
dicationes, torpores, vocis interceptiones, ad talia, excretio-
nes per infernas partes ſuppreſſæ. Cauendum autē eſt in fri-
gidæ uſu, ne modum excedamus. Articulos induratos, aut
ab inflammatione aliquando oborta, aut à diſtortione, ope-
ræ precium eſt ſanare, aqua calida in vtriculus inſuſa.
Manū deligare, & oculos lachrymas lenit, ita vt ad acres,
ſtillamentum lene inſundat quis, vt ne ſalſuginosa contactu
lædat. Et ſoſſulis vlceribus oculorum elotio prodeſt, & re-
pletio ad naturam reducens. Calida oculis cōuenit, dolo-
ribus, ſuppuratōibus, lachrymis mordacibus, ſiccis omni-
bus. Frigida doloris exortibus, valde rubicūdis, & qui col-
lectiones tuberculorum iuxta venas habere ſolent, qualia
ſunt vlcuſcula capitis manātia, circa thoracem, & alia dura. F
Verūm pōdici & vtero non valde commoda eſt, neq; ſangu-
inem in frigore mingentibus. Vlceribus quidē frigida mōr-
dax, cutem obdurat, doloroſa non ſuppurari facit, liuefacit,
nigrefacit, rigores febriles facit, conuulſiones, ante ac retro
diſtentiones. Quandoq; verò in hac diſtentione, ſine vlcere iu-
ueni carnoſo, media æſtate, multa frigida aquæ effuſio, ca-
loris reuocationē facit. Calor autem hæc ſoluit. Callida
ſuppuratoria eſt, non in omni vlcere, maximum ſignū ad ſe-
curitatem, cutem mollit, attenuat, dolorem eximit, rigores,
conuulſiones, ante ac retro diſtentiones lenit, capitis graui-
tatem ſoluit, plurimū autem conduit oſſium fracturis,
magis autem denudatis, & ex his maximè his qui in capite
vlcera habent, & quæcunque præ frigore, aut moriuntur,
aut

A aut vlcerantur: itémque in vlcerationibus voluntariis, ac in-
uoluntariis, qualia sunt desquamata: herpetibus serpendo
ad dentibus, denigratis aut in gingiuis, aut in aure, aut in
fede, aut vtero. His omnibus calida amica est ac iudicatoria.
frigida verò inimica & occidēs, præterquam in quibus san-
guinem fluxurum esse timor est. Atque hoc modo vtendum
est liquidorum perfusionibus, inunctilium illitionibus, fo-
liorum impositionibus, aut linteolorum cataplasmatibus, quæ-
cunque aut frigiditate, aut caliditate profunt, aut nocent.

B **H I P P O C R A T I S**
COI LIBER, DE HVMO-
RIBVS IANO CORNA-
RIO MEDICO PHY-
SICO INTER-
P R E T E.

*Genuinum Hippocratis librum hunc esse Galenus
dicit. Verum quædam insunt ad extremam di-
ctionis breuitatem contracta: quædam rursus
C ultra modum extenta.*

LMPETVS & ferocitas humorum, vbi non Difficilis
reciprocatio humorum est, velut florum, humorum
ducendus est quæ repit per conuenientes ac discretio.
commodas regiones, exceptis his quorum
maturitas tempore contingit. Maturatio-
nes extra aut intro repunt, aut aliò quò
oportet. Cautio, infinita magnitudo, experiendi difficul-
tas, pilorum nuditas, viscerum vacuitas, infernis repletio,
supernis alimentum, mutatio sursum, mutatio deorsum. Considera-
Spontanea sursum & deorsum, quæ profunt & lædunt. da medico.
Cognata species, regio, mos, ætas, tempus, constitutio mor-
bi, excessus, defectus. Quibus quantum deficit, aut non, me-
dela,

Hippocratis Liber

de la, declinatio, deriuatio, in caput, in obliqua, quā maxime d
reperit, aut reuulsiō in supernis deorsum, in infernis sursum,
aut ficare, aut aliquibus inferna, aut aliquibus superna, aut
eluitur, aut quibusdam mitigabitur. humores effusi ne in-
tro reuellantur, sed secretiones siccantur. Turbatio, infusio
per sedem, pelluium, quibus abscedit ad sedem, unde exol-
uitur aut medicamentum, aut vlcus, aut humor aliquis com-
pactus, aut erupcio pustulosa, aut flatus, aut cibus, aut ani-
malculum, aut aestus, aut alia quādam affectio. Conside-
randa hæc, spontanea desinentia, aut velut ab exustione ex-
citata bullæ, in quibus qualia lædunt aut prosunt. Figura,
motus, eleuatio, & rursus subsidientia, somnus, vigilia.

Quæ faciēda, aut impediēda, cito assequi. Castigatio E
per vomitum, infernè per exitum, aut sputum, mucum,
tussim, ructum, singultum, flatum, vrinam, sternutationem,
lachrymas, pruritus, euulsionēs, contactus, sitim, famem, re-
pletionem, somnos, labores, ocium, corpus, mentem, discipli-
nam, memoriam, vocem, silentium, vteri purgationem.

Quæ supernè erumpunt ac torquent, pingua, intempera-
ta ac meraca, spumosa, calida, mordacia, æruginosa, varia,
ramentosa, fæculenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta,
sicca. Quæcūque circumfluunt, ferendi facilitatem cōtem-
plari oportet, itēque difficultatem, priusquam periculum
veniat. Item quæ sedare nō oportet, maturatio, descensus eo-
rum quæ infra sunt, redundātia & fluctuatio eorum quæ su-
pra. & quæ ex vteris, & in auribus sordes, concitatio ac per- F
mixtio, apertio, euacuatio, calfactio, perfrigeratio, intrinse-
cus, forinsecus. horum quidē, horum verò non. Quum in-
fra vmbilicum fuerit id quod torquet, tardum & molle est
tormen. Vice versa, contra. Quæ per aluum egeruntur quæ
repunt, non spumosa, matura, cruda, frigida, fætida, sicca, hu-
mida. Quæ olfactum malè afficiunt. Sitis quæ prius non
adfuit, neque aestus, neque alia causa. Vrina, nasi humecta-
tio, lactationem. Siccitatem. & non esse contractum ac are-
factum, & spiritum turbulentum, præcordia, extremitates,
oculos malè affectos. coloris transmutatio. Pulsus, frigiditas,
palpitationes, cutis duriciēs, neruorum, articulorum, vocis,
mentis, figura voluntaria, pili, vngues. facile ferre, aut non,
qualia oportet. Signa hæc. Odores corporis, oris, secessus,
auris,

Tormētum
vmbilici.

Quanta sit
hæc obser-
uatio vide-
to.

Auribus, flatus, vrinae, vlceris, sudoris, sputi, nasi. Corpus salu-
 ginum, aut sputum, aut nasus, aut lachryma, aut alij humo-
 res. Penitus similia, iuuantia, ledentia. Insomnia qualia
 videat, & in somnis qualia faciat, an acutè audiat, & obedire
 paratus sit animo, an magis sortia sint ac plura quæ com-
 moda sunt ac seruant, quàm alia, an sentiant omnia omni-
 bus, sensibus, & ferant, veluti odores, sermones, vestitus, figu-
 ras, & huiusmodi patienter, quæ sanè & sua sponte compa-
 tentia profunt; & quando etiam talia iudicatione inducunt.
 Item tot, & talia, veluti sunt flatus, vrina, qualis, & quanta, &
 quando. Quæ verò contraria sunt, auertere, ipsisque aduer-
 sari. Quæ propinqua & communia sunt affectionibus, pri-
 ma & maximè affliguntur. Constitutionem autem ex primis
 incipientibus, quicquid tandem excernatur ex vrinis, qua-
 lesnam fuerint, & qualis sit corporis collapsio, coloris im-
 mutatio, spiritus imminutio, & reliquæ cum his victus ra-
 tiones. Scire etiam oportet an similia sint quæ decedunt,
 transitus, vrinae, per vteros, sputa, per nares, oculi, sudor, ex
 tuberculis, ex vulneribus, ex pustulis, quæ sua sponte, quæ
 arte. Quod similia sunt inter se omnia quæ iudicant, & quæ
 profunt, & quæ nocet, & quæ perimunt, quo hæc quidem fu-
 giens auertat, illa verò accersat, & ducat, ac suscipiat. Sed &
 alia eodem modo, cutis, extremarum partium, præcordio-
 rum, articularum, oculorum, oris, figurarum, somniorum,
 qualia iudicant, & quando, talia machinari. Insuperque qui
 tales abscessus fiunt. Qualia profunt cibis, potibus, odoribus,
 visu, auditu, cogitatu, secretionibus, humoribus, calefactio-
 ne, frigefactione, siccitatibus, humectando, siccando, vnguen-
 tis, illitionibus, cataplasmatibus, emplastris, insersionibus, de-
 nique & epithematis quæ imponuntur. Figura, defrictio,
 curatio, labor, ocium, somnus, vigilia: spiritus supernè, in-
 fernè, communibus, propriis, arte paratis. In exacerbatio-
 nibus neque præsentibus, neque futuris, neque pedum frigi-
 ditate, sed in declinante deorsum morbo. In exacerbationi-
 bus per circuitus sentibus, ciborum oblationes dandæ non
 sunt, neque cogere oportet, sed auferre de appositionibus an-
 te iudicationes. Quæ iudicantur, & iudicata sunt integrè, in Apho-
 neque mouere oportet, neque nouare, neque medicamentis, nisi
 neque aliis irritamentis, sed sinere. Concocta medicamentis
 aggredi

Quæ per
 exordia di-
 gnoscenda.

Hæc eadē
 in Apho-
 ris di-
 xit.

Hippocratis Liber

aggredi oportet, & mouere non cruda, neque in principiis, si non turgeant. Multa verò non turgent. Quæ ducere oportet: quò maximè repunt per conuenientes locos, eò ducere oportet. Quæ prodeunt non multitudine æstimare oportet, sed quãdiu prodeant qualia oportet, & faciliè æger ferat. Vbi verò opus est, debilitare etiam, aut animi deliquiũ inducere oportet, donec hoc feceris, cuius gratia hoc fit, interim aliò vertere, aut siccare, aut humectare, aut reuellere, si sufficiat æger, id quod ex his coniectabis. Sicca quidem calida erunt, humida verò frigida. Quæ verò aluum mouent, plerumque contraria. Hæc imparibus diebus, sursum, si & circuitus, & constitutio talis sit ex exacerbationibus. Fiunt autem plurima paribus diebus, deorsum: sic enim & sua sponte profunt: si non circuitus faciant exacerbationes in paribus. In talibus autem, in paribus sursum: in imparibus deorsum. Tales autem pauci sunt. Et tales constitutiones etiam difficiliter iudicantur. Quin & vltius tempore progressa sic fieri necesse est, velut ad decimamtertiam, ac decimamquartam diem. Decimatertia quidem deorsum, decimaquarta verò sursum, Ita enim ad iudicationem conducit. Et quæ ad vigesimam.

Caterum quæ infrà prodeunt, multum purgare oportet, & hæc non propè iudicationem, sed longius ab ea. Raro autem in acutis, multa ducere oportet, in delassatis, totum. In febribus ad articulos, & circa maxillas maximè abscessus fiunt, propè sanè dolores vniuscuiusque, ad supernam partem magis & in totum. Si verò lentus fuerit morbus & deorsum tendens, infernè etiam abscessus fiunt. Maximè autem pedes calidi, infernè significant: frigidi supernè. Qui verò ex morbis se erigentibus statim in manibus aut pedibus dolores fiunt, in his abscessus contingunt. Sed & si quid doluerit quis antea quàm ægrotet, ad eas partes firmatur. Quemadmodum etiam tussientibus & anginosi in Perintho. Faciunt enim tusses abscessus, velut etiam febres. Iuxta eandem rationem contingit ab humorum aut corporis colliquatione & frigiditate. Proinde nosse expedit, in quibus temporibus humores florent, & quales in singulis morbos faciunt, & quales in vnoquoque morbo affectiones: & reliquum corpus ad quem morbum maximè natura repit: & quale quid splen intumescens facit. Horum sanè & natura, & ferme colores deteriorés

Concusio-
nes & de-
cretoriaqui
fiunt.

Perinthus.

Humorum
obseruatio.

Lienosi
quid pa-
uantur.

res sunt, & corpora tument. Et si quid aliud est, in his exercere se prodest, velut est animi intemperantia circa cibos ac porus, somnum, vigilias, aut ob amores quosdam, velut testularum, aut propter artes, aut propter necessitates: tolerantia laborum, & quorum ordinata est, aut inordinata: Mutationes ex qualibus ad qualia: ex moribus animæ industria, aut quærens, aut meditans, aut videns, aut dicens, aut aliud quid, velut tristitiæ, iracundiæ, cupiditates, quæ ex casu contingunt. Molestiæ animi aut per oculos, aut per auditum, velut etiam corporum, Molis quidem ad seipsas attritis, dentes stupescunt: Ambulanti verò circa cauum locum, crura tremunt: quum autem quis manibus ea quibus opus habet B leuat, hæc tremunt: Serpens de repente conspectus pallorem cum virore inducit. Timores, pudor, mœror, voluptas, ira, aliæque huiusmodi quomodo obediunt. Vnicuique autem pars corporis ad actionem pertinens in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & eiusmodi potentia. Quæ extrinsecus profunt aut nocent, vinctio perfusio, illitio cataplasmatum vsus, deligatio lanarum & talium rerum: & internæ partes talibus obediunt, non solum externæ his quæ intro assumuntur: Sed & quæ in lanis ab ouili succidis adhibentur, & quod à rege nomen habet cuminum, videntibus & olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbant, sermones, vox, & huiusmodi, mamma, genitura, vterus, & quæ signa in atatibus, & in suffocationibus, & tussi, & quæ ad testiculos. Quemadmodum arboribus terra, ita animalibus ventriculus: & nutrit, & calefacit, & frigefacit. Frigefacit, dum euacuatur, calefacit, dum impletur. Quemadmodum terra stercoreata hyeme calida est, ita etiam ventriculus. Arbores corticem tenuem siccum habent, intrinsecus autem carne sicca, sanæ, non putridæ, diuturnæ. Ita & ex animalibus testudines, & quicquid eiusmodi est. Aetatibus, temporibus, annis, similia animalia, non deteruntur si moderatè melioribus vtantur. Quemadmodum hydria quod recens est transmittit, quod inueteratum retinet. Sic & ventriculus transmittit alimentum, & fecem retinet, velut vasculum. Modi morborum hi sunt, partim quidem cognati sunt, de quibus interrogando discere oportet: partim à regione, familiares enim sunt per multas, & multi ipsos noscunt: partim ex corpore, & victus ratione,

Molæ colli
se dentes
molestant.

Quæ crurū tremorem, & pallorem faciunt.

Quæ foris vel intus of-
ficiant.

Terra sata,
vêtriculus
animalia
nutrit.
Ventris
qualitas.

Quid ani-
malia tuea-
tur.

Morborū
natura.

Hippocratis Liber

**Morborū
quorundā
cauſſa.**

**Bilis per
æſtate quid
faciat.**

**Ventorum
qualitas.**

**Magna vē-
torum cæ-
terarūmq;
rerum ob-
ſeruatio.**

tionē, ac temperiei conſtitutione, aut à temporibus. At re-
giones ad tēpora malè diſpoſitæ, tales morbos pariunt, quali
tempori ſimiles fuerint, Verbi gratia. Inequalis calor aut fri-
gus eadem die quum talia fuerint, morbos autumnales fa-
ciunt. Et in aliis temporibus ſecundum rationem, alij ab
odoribus cœnoſis aut paluſtribus: alij ab aquis, calculoſi, ſple-
nici: alij à ventis bonis & malis incipiunt. Qualia verò ſunt
tempora tales erunt etiam morbi, & conſtitutiones ex iſtis.
Si tempora tempeſtiuè, & ordinatè ſe habuerint, morbos iu-
dicatu faciles faciunt. Vernaculi autem temporū morbi iu-
dicant mutationes, & prout euariauerit tempus, ſimiles aut
diſſimiles erunt morbi, qui in hoc tempore oriuntur. Si verò
ſimiliter procedat, eiufmodi quoque fuerint morbi, & ad ta-
lem modum tracti, veluti eſt morbus regius autumnalis. Fri-
gora enim ex caloribus, & calor ex frigore. Et ſi æſtas bilioſa
ſiat, & bilis aucta intus relinquatur, etiam aliquantum ſple-
nici ſient. Quum igitur & ver ſic proceſſerit, etiam vere fit
morbus regius. Proximus eſt enim hic motus temporis, iuxta
hanc ſpeciem. Quum verò æſtas ſiat, veriſimilis, ſudores in
febris, & febres faciles, & non peracutæ, neque linguæ ob-
aridæ ſient. Si verò hybernū ſiat ver, & poſtremum hyemis
tempus, hyberni etiam morbi, & tuſſes, & peripneumoniæ, &
anginæ. Et autumnus ſi non in tempore ac de repente hyber-
narit, non aſſiduè, tales morbos facit, eo quòd non in tempo-
re incepit, ſed inæqualiter fit. Quapropter etiam tempora à
iudicatione aliena ac inconstantia ſiunt: quemadmodum e-
tiam morbi, ſi prærumpan, aut præexcernantur, aut intus
relinquātur. Recidiuas enim etiam tempora faciunt, quem-
admodum & morbos ita inducunt. Itaque inſuper confi-
dendum eſt, quomodo habentia ſe corpora tempora ſuſci-
pian. Auſtri auditum grauunt, caliginem inducunt, caput
grauant, torpidi ſunt, diſſoluunt, Quum hic præualuerit, ta-
lia in morbis patiuntur, vlcera glabra, maximè os, puden-
dum, & aliæ partes. Si verò aquilo, tuſſes, faucium affectio-
nes, ventres durioreſ, vrinæ difficultates, horrores, dolores la-
terum ac pectoris. Quum hic dominatur, tales morbos ma-
gis expectare oportet. Si magis redundauerit, ad ſqualores
ſequuntur febres itēque ad pluuias, ex quolibet tandem
redundantiæ tranſmutatæ fuerint, & quomodocunque ha-
bentia

Absentia se corpora ex alio tempore susceperint, & quocunque tandem humore in corpore dominante. Caterum siccitates & austrinae sunt, & aquilonares. Differunt enim & alia hoc modo. Magnum enim, & hoc est. Nam alius in alio tempore ac regione magnus est. Veluti aestas bilem parit, ver sanguinem, reliqua prout singula. Mutationes maximè pariūt morbos, & praesertim maximæ: & in temporibus magnæ mutationes, & in aliis. Quaedam sensim fiēte progressu fiunt. Tempora huiusmodi sunt securissima, velut etiā diætæ, & frigus, & calor maximè sensim facto progressu. Et ætates sic transmutantur. Naturæ quātum ad tempora attinet, aliæ ad æstatem, aliæ ad hyemē, bene aut malè dispositæ sunt. Quantum verò ad regiones, & ætates, & victus rationem, & alias morborum constitutiones, aliæ ad alias bene aut malè se habent.

Bilis per æstatem, sanguis per ver viget. Temporū mutationes quantum possint.

B Et ætates ad tempora, & regiones, & victus rationē, & morborum constitutiones. Et in temporibus, victus, & cibi, & potus, qualitatem suam requirunt. Nam hyems ab operibus otium habet, & quæ in corpus ingerūtur matura ac simplicia postulat. Magnum enim & hoc est. Autumnus autem laboribus deditus. Sub insolationibus potus frequentes sunt cibi inconstātes, vina, arborum fructus. Quemadmodum autem ex temporibus morbos coniectare datur, ita quādoq; etiam ex morbis aquas, & ventos, & siccitates prænoscere licet, & aquilonares, & austrinas. Licet autem ei qui probè ac rectè didicit, vnde sint hæc consideranda, velut & lepræ quædam, & circa articulos dolores. Aquæ vbi futuræ sunt, pruriginosi sunt, & alia huiusmodi. Et quæ pluuiæ alternis, aut singulis diebus, aut per alios circuitus, aut assidue fiēt. Et venti aliqui per multos dies flant, & cōtrario inter se modo flant, alij per pauciores. Et iidem per circuitum. Hęc habent cum temporum constitutionibus similitudines. Verum brevius talia. Si verò annus diutius talis fuerit, qualem constitutionem fecerit, tales etiam morbi diutius erunt. Et si magis fortes fuerint, maximi quoque morbi sic fiēt, & communissimi, & ad plurimum tempus. Ex primis aquis, vbi post multam siccitatem, aqua futura est, de aqua inter cutem prædicere licet: & vbi talia parua signa apparuerint in ventorum quiete, in transmutatione. Colligendi igitur sunt quæ in qualibus aquis aut ventis morbi significant, & audiendus est si quis nouit,

Posse & ex morbis & ex anni temporibus & temporum stationibus omnia præuideri.

Hydropū cōiectatio.

Hippocratis Liber

nouit, quod tali hyeme prægressa, tale ver aut æstas erit. D

Colores non sunt similes in temporibus, neque in aequilinaribus, neque in austrinis, neque in ætatibus, neque in vnoquoque ad seipsum, neque in alio ad alium. Considerandum autem est ex his quæ præsentia ac quiescentia nouimus de coloribus, & quod ætates temporibus similes sunt, & colore, & mutatione. Qui hæmorrhoidas habent neque pleuritide, neque peripneumonia, neque phagedæna, neque furunculis, neque tuberculis terebinthi figuram habentibus corripuntur. Fortassis autem neque lepris, fortassis neque vitiliginibus. Multi tamen tempestiuè curati, non tardè correpti sunt, & sic perniciosè fuerunt. Et quicumque alij abscessus, velut fistulæ, aliorum medela sunt. Quæ vbi insuper comparent sedare solent, ea prius fientia impedimenta ab his liberant. Alterius loci morbos loca excipientia, aut dolore, aut grauitate, aut ob aliud quiddam liberant, aut quod aliis sunt communicationes. Propter inclinationem non amplius sanguis prodit, sed iuxta humoris cognationem talia spunt, conuenit quibusdam sanguinem detrahare tempestiuè in talibus, in aliis autem velut in his, non hoc conuenit. Impedimentum in spuentibus cruenta, tempus anni pleuritidis, bilis. Tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non suppurata fuerint, his disparentibus recidiua fit, & pro ratione recidiuarum, recidiua fiente, rursus intumescunt, & permanent, quemadmodum febrium recidiuæ, in simili circuitu: in his spes est ad articulos abscedere. Vrina crassa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in lassitudinis febribus quarta die aliquando prodit, & liberat ab abscessu. Si verò vltra hoc, etiam sanguis è naribus largè eruperit etiam valde. Cui intestinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus est, quietior erat. Postquam autem hic curatus fuit, magis dolebat.

Vrina crassa alba quod faciat. Archigenes.

HIPP

A H I P P O C R A T I S

C O I L I B E R D E M O R B O

S A C R O , I A N O C O R N A -

R I O M E D I C O P H Y -

S I C O I N T E R -

P R E T E .

Non genuinum Hippocratis, sed memorabilis tamen viri, hunc librum Galenus esse dicit, tum quod ad dictionem, tum quod ad sententiam attinet. Hippocratis autem neque dicendi modum, neque sententiarum acumen in ipso esse.

E M O R B O sacro appellato sic se res habet. Nulla re videtur mihi aliis diuinior esse morbis, neq; sacratior. Verum naturam habet quam etiam reliqui morbi, vnde fit. Homines verò naturā & causam eius diuinā esse putauerunt, præ inexperientia & admiratione, propterea quòd reliquis morbis nulla re similis est, & per inopiam quidē quòd nō cognoscunt, diuinitas ipsi conseruatur. Per abundantiam verò & parabilē modū sanationis medentur. Exoluuntur enim aut expiationibus aut incantamentis. Si verò propter admirationē diuinus cēsetur, multi morbi sacri erunt, & nō vnus quemadmodū ego demonstrabo etiā alios nihil minus admirabiles, neq; minus mortuos, quos nemo sacros esse censet, Primum etenim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, nihil minus mihi sacri esse videntur, nec minus à deo fieri quā hic morbus, etiam si nihil admirabile habeant. Deinde video insanos homines & delirantes à nulla manifesta causa, & multa & simul impotuna facere, vndique multos in somno plorare ac vociferari, alios verò suffocari, alios exilire & foras fugere, atq; ita delirare donec expergiscuntur. postea autē etiā sanos esse ac sapientes velut prius, esq; ipsos pallidos ad debiles, atq; hæc nō semel, sed sæpe, aliq; multi sunt ac omnigeni morbi in quib⁹ singulis recēsendis in longū sermo extēderetur. Caterū qui

Comitialis morbus.

Cur hoc malum nō magis diuinum quā alia putandum sit.

Quid cetera faciant.

s

primi

Hippocratis Liber

Magi. primi hunc morbum sacrum esse pronunciauerunt, tales ho-
 mines mihi fuisse videntur, quales etiam nunc sunt magi &
 expiatores & circulatores, & quidā arrogantes, qui se vehe-
 menter pios esse simulant, & amplius quid scire. Hi itaq; cō-
 filij ac mentis inopiā obuelantes ac prætexentes diuinitatē,
 quum nihil haberent quod exhibitū prodesset, vt ne manife-
 sta fieret ipsoꝝ ignorantia, sacra hanc affectionē esse pro-
 nunciarunt, & rationibus idoneis collectis, curationem cōsti-
 tuerunt sibi ipsis securam, expiamenta offerentes & incanta-
 menta, & à balneis abstinere iubētes, & à cibis multis ac ine-
 ptis ad hominū agrotorū esum, velut ex marinis quidē à
 mullo, & melanuro, mugilq; ac anguilla, hi enim pisces op-
 portūne haberi possunt. Ex carnibus verò à caprina, ceruina
 suilla, ac carnina. Hæ enim carnes maximē aluum turbāt. Ex
 volucribus autē, à gallo & turture ac otide, insup̄erq; ab his
 quæ robustissimæ esse censentur. Ex oleribus à mētha, allio,
 ac cepa. Nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea
 nigrum habendū nō esse præcepere. Niger enim color mor-
 talis est. Neq; in caprina pelle decubēdum esse, neque ean-
 dem gestare oportere, neq; pedem sup̄a pedem habendum
 esse, neq; manum sup̄a manum. Hæc enim omnia curatio-
 nis impedimenta esse, Omnia autē hæc diuinitatis gratia ap-
 ponunt, velut amplius quid scientes, & alios prætexus pro-
 ferentes, quo si sanus æger euadat, ipsis gloria & dexteritas
 adscribatur, sin moriatur, in tuto positæ sint ipsoꝝ excusatio-
 nes, habeantq; prætexitū quòd non ipsi sint in causâ sed dei. **F**
 Neque enim medicamentum aliquod edendum aut biben-
 dum exhibuerunt, neq; balineis incoxerunt, vt ipsi in causâ
 esse videri possint. Mihi autē videtur nullū ex his qui medi-
 terranea Africa inhabitāt sanum esse posse, propterea quòd
 caprinis pellibus ac carnibus vtuntur, quum neque stratum,
 neque pallium, neq; calceamentum habeant, quod non sit ca-
 prinū. Non enim alia vlla ipsis sunt pecora præter capras &
 boues. Si autem hæc admodū & comesta morbum augent, &
 non comesta sanāt, nō est sanē Deus alicuius autor aut causâ,
 neque profiunt expiamenta, sed edulia sunt quæ & sanant
 & lædunt. Numinis verò vis dissipatur. Sic igitur mihi vidē-
 tur hi qui hoc modo hos morbos curare aggrediuntur, neq;
 sacros ipsos putare, neq; diuinos. Vbi enim præ talibus expia-
 mentis

**Quæ veta-
 re. it.**

**Libes cur
 non sanarē
 tur ab hoc
 morbo.**

A mentis ac tali curatione transmutantur, quid vetat etiā prae aliis artibus similibus illis, & discedere ab hominibus & accedere? Quare nō Deus autor est, sed aliquid humanū. Quisquis enim lustrationibus & magicis incantamentis talē affectionē abducere potens est, is etiā aliis artibus abduxerit, & ex hac ratione diuinitatis opinio penitus pessum it. Talia itaq; dicētes ac excogitātes, ampliū quid se scire simulāt, & homines decipiūt, proponētes his lustrationes ac purificationes, quum verba ipsorum magna ex parte se ad Deum ac dæmonium extendant. Atqui mihi sanē nō de pietate verba facere videntur, velut ipsi putant, sed potius de impietate, & quōd Dei nō sunt, pietāsque ac diuinitas ipsorum impia est ac B scelestā, velut ego docebo. Si enim & lunā abolere, & solē obscurare, tempestatēque ac serenitatē facere, pluuias item ac siccitates, & mare sterile itēmq; terram, & alia huiusmodi omnia, se scire profitētur, siue ex sacrorum mysteriis, siue ex alia quadam professione aut meditatione, hāc potentiam iactent, qui talia studio habēt, impij sanē mihi esse videntur, & deos nō esse putare, neq; si sint, aliquid posse, neque vllum aliquid etiā extremū malū prohibere. Quod quum faciant, quomodo nō ipsis infesti sint? Si enim homo incantamentis ac sacrificiis vtens, & lunam abolebit, & solem obscurabit, & tempestatem ac serenitatem faciet, non vtique ego horum aliquid diuinum esse putauerim, sed humanum, si sanē diuinitatis potentia ab humana volūtate superatur, & in C seruitutē redacta est: fortassis autē hęc non hoc se modo habēt, sed homines victus indigni multa & omnigena molitur & euariant, tum in alia omnia, tum in hūc morbū, in singulis affectionis speciebus causā deo adscribentes. Non enim semel, sed sapius eorundē mentionem faciunt. Siquidem enim capras imitentur, & si balatum edant, & frendāt, & si dextris partibus cōuellantur, Matrem deorum causā esse aiunt. Si verō acutiorem & concitatiorem sonum emittant, equo assimilant, & Neptunum autorem esse dicunt. Si verō etiam aliquid stercoreis emittāt, quod sæpe quibusdam contingit prae morbo coactis, Hecates enodiæ appellatio additur. Si autem tenuiorem & densiorem vocem edant, velut auiculæ, Apollo Nomius, id est pastor, si verō spumā ex ore remittant, ac pedibus calcitrent, Mars causā habet. Qui-

Quare non diuinū malū hoc sit.

Quales venefici.

Quare hęc fingantur.

Quibus diis hęc tribuant.
Apollo Nomius.

cunq

Hippocratis Liber

cunque porrò pauores noctu ingruūt, timorēque ac deliria. D
& exaltationes è lecto, terrorēsq; ac fugā foras, Hecates in
dias esse dicunt, & heroum insultus, expiantisq; vtun
tur ac incantamentis, & scelestissimum ac impiissimū, meo
sanē iudicio, faciunt numē. Expiant enim morbo correptos
sanguine, itēmq; aliis sceleribus inquinatos, aut iniustos, aut
ab hominibus intoxicatos, aut qui scelestū aliquod facinus
perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, sacrificare
nimirum ac precari, & ad templa progressos diis supplica
re. Nūc verò horum quidem nihil faciūt, verū expiāt, & alia
expiamenta terra occultant, alia in mare proiiciunt, alia ad
montes deferunt, vbi nemo attingat, neq; conculcet. Oporte
bat autem ea ad templa deferre ac deo contribuere, si qui- E
dem Deus est auctor, Non tamē ego puto hominis corpus à
deo inquinari, sordidissimum scilicet à purissimo. Verū
etiam si cōtingat ab alio inquinari, aut quid perpeti cupierit
vtique à deo purgari ac purificari magis quā inquinari.
Deus itaq; est qui maxima ac sceleratissima peccata purgat
ac purificat, & liberatio nostra existit, ipsiq; terminos tēplo
rum ac delubrorū diis designamus, vt nullus qui non purus
sit eos transcendat, & ingressi respergimur, nō velut qui in
quinemur, sed si quod etiam prius scelus habemus purifice
mur. Et de expiationibus quidem sic se res habere mihi vi
detur. Hic verò morbus nulla re diuinior reliquis mihi esse
videtur. Sed naturā habet, quā etiā alij morbi, & causā vn
de singuli gignuntur. Naturā autē & causā, ab eodē Deū F
fieri, à quo etiā alia omnia. Et sanabilis esse mihi videtur ni
hilo min⁹ quā alij, nisi iam prē tēporis lōgitudine inualue
rit, vt fortior sit medicamentis quæ adhibentur. Incipit autē
velut etiā alij morbi secundum genus. Si enim ex pituitoso
pituitosus, ex bilioso biliosus gignitur, & ex tabido tabidus,
& ex splenico siue lienoso lienosus: quid prohibet vt cuius pa
ter & mater hoc morbo correpti fuerint, etiam posterorum
ac nepotū aliquis eo corripiatur? Semen enim genitale ab om
nibus corporis partibus procedit, à sanis sanū, à morbidis
morbosum. Aliud porrò signū magnum est, quod nihilo di
uinior reliquis sit morbis: pituitosis enim natura oboritur,
biliosis verò nō accidit. Atqui si diuinior est reliquis, simili
ter omnibus morbū hunc fieri oportebat, & non discrimē fa
cere

Malū hoc
medicabile

Pituitosos
tantū comi
cialis mor
bus vexat.

A cere inter biliosos ac pituitosos. Sed enim ipsis cerebrum au-
tor est & causa huius affectionis, velut etiam aliorum maximo-
rum morborum. Quo vero modo, & ex qua causa fiat, ego ma-
nifeste docebo. Cerebrum hominis duplex est, quemadmo-
dum etiam aliis omnibus animalibus. Medium autem ipsius
diuidit membrana tenuis. Quapropter non semper eandem
capitis partem dolet, sed particulatim vtriusque, aliquando vero
totum. Sed & venae in ipsum tendunt ex vniuerso corpore, mul-
tae & tenues, duae vero crassae, altera ab hepate, altera de lie-
ne. Et quae quidem ab hepate venit, hoc modo se habet. Al-
tera quidem venae pars deorsum tendit, per partes ad dextram,
iuxta ipsum rhenem ac lumbum, ad internam femoris par-
tem, & descendit in pedem, & vocatur vena caua. Altera ve-
ro sursum tendit per venas dextras ac pulmonem, finditur
autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum vero sur-
sum fertur per clauiculam ad dextram ceruicis partem, ad
ipsam cutem, ut conspicua fiat. Iuxta aurem vero occultatur.
Atque hic finditur, & crassissima quidem ac maxima & caui-
sima ipsius pars, in cerebrum desinit: alia vero pars in aurem
dextram, quae sane venula tenuis est. alia autem in oculum
dextrum, alia in ipsum nasum. Atque sic quidem venae ab he-
pate habent. Tendit autem & a liene vena in sinistra sursum
ac deorsum, velut ab hepate, verum tenuior & imbecilior.
Ceterum in has venas etiam spiritus copiam inducimus, Haec
enim corporis nostri respirationes sunt, aerem in se ipsas tra-
hentes, & in reliquum corpus ac venulas deriuantes, refrige-
rantque ac rursus dimittunt. Non enim possibile est spiritum
stare, sed procedit sursum ac deorsum. Si enim alicubi con-
stitit ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars ubi
constiterit. Cuius rei signum hoc est. Quum enim desidenti
aut decumbenti venulae compressae fuerint, ut spiritus a ve-
na non discurrat, statim torpor occupat. Et de venis quidem
reliquis sic habet. At vero morbus ipse fit in pituitosis, in bi-
liosis vero non. Incipit autem fieri in foetu adhuc in utero ex-
istente. Purgatur enim & florescit cerebrum, velut etiam aliae
partes prius quam gignantur. In hac autem purgatione, si
quidem probe ac moderate purgatum fuerit, & neque plus
neque minus quam oportet defluerit, hic foetus sanissimum
caput habebit. Si autem amplior colliquatio a toto cerebro

Cerebrum
hominis du-
plex.

Venae duae.

Vena iecor-
is.Vena lie-
nis.Cerebrum in
utero pur-
gatur.

facta

Hippocratis Liber

Tinnitus facta fuerit, morbosum caput augescens foetus habebit, & **aurium vn-** sonitu plenum, & neque solē, neque frigus tolerabit. Si verò **de.** ab vna aliqua parte colliquatio contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut vena aliqua simul gracilis facta fuerit, ille sic afficitur qualiter sanē colliquatio cōtigerit. Si verò purgatio non contingat, sed in cerebro spissetur ac cogatur, sic necesse est foetus pituitosos esse. Et quibuscunq; quidem pueris existentibus erumpunt vlcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui saliuosi fiunt ac mucosi, hi ipsi progressu ætatis facilius degunt: hic enim ab ita purgatur pituita, quam in vtero purgari oportebat, & qui sic purgati fuerint, comitiali siue sacro morbo ferē non apprehenduntur. Qui verò mundi sunt, & neq; vlcus vllum, neque mu-

Vlcera & pustulæ profunt pueris.

Tremuli giberosique vnde.

Diuersi huius morbi affectus.

Cur mutescant.

cus, neque saliuua vlla prodit, neque in vteris purgationem fecerunt, talibus periculum imminet, vt ab hoc morbo corripiantur. Si porrò ad cor progressum fecerit defluxus, tremor apprehendit & anhelationes, & pectora corrumpuntur, aliqui verò etiam incurui fiunt. Quum enim descenderit pituita frigida ad pulmonem aut ad cor, perfrigeratur sanguis. Venæ autem violenter perfrigeratæ, ad pulmonem & cor assiliunt, & cor tremore concutitur, vt præ hac necessitate anhelationes incidant, & spiratio ceruice erecta. Non enim spiritum suscipere potest, donec id quod influxit à sanguine fuerit superatum, & calefactum in venas fuerit diffusum. Deinde & tremor & anhelatio sedatur, sedatur autem prout copia eius fuerit, Si enim amplius inflexerit tardius: fin minus, citius. Et si quidem densiores ac crebriores fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur: fin minus, rariùs. Hæc itaque perpetitur homosi ad pulmonem ac cor fluxus processerit. Si verò in ventrem, profluuium alui apprehendunt. Si verò ab his viis exclusus fuerit, & in venas quas dixi defluxum fecerit, mutus fit & suffocatur, & spuma ex ore effluit, & dentes constringuntur, & manus conuelluntur, & oculi distorquentur, & nihil sapiunt, aliquibus etiam stercus infernè secedit. Atque hæc fiunt aliquando in sinistra, aliquando in dextra, aliquando vtrinque. Quomodo verò singula hæc perpetiatur ego narrabo. Mutus quidem est, quum pituita derepente in venas delapsa, aerem excluderit, & non admiserit neque in cerebrum, neque in venas ca-

uas neque

A uas neq; in ventriculos, sed occupat respirationem. Quum enim accipit homo per os & nares spiritum, primum quidē ad cerebrū venit, deinde verò in ventriculū magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad venas. Ex his verò ad reliquas partes in venas dispergitur, & quantū quidem eius ad vētriculum venit, perfrigerat, & nihil aliud cōfert. Idem præstat & quod ad pulmonem venit. Qui verò ad venas peruenit aer, confert ad ventriculos ingressus & ad cerebrum. Atque sic sapientiā & motum membrīs exhibet. Quare vbi fuerit exclusus à venis aer præpituita, eūque non suscepērint, mutum ac desipientē hominē reddunt. At verò manus impotentes fiunt ac conuelluntur, sanguine quiescente &

B dum non diffunditur velut solebat. Oculi quoque distorquentur aere à venis excluso, & cōmouentur. Spuma verò ex ore prodit ex pulmone. Quum enim spiritus nō ingredietur in ipsum, spumescit & ebullit velut moriens. Stercus verò subit dum violenter suffocatur. Suffocatur autē, hepate & vētre sursum ad septum trāsuersum irruentibus, & stomacho ventris cōcluso. Irruunt autē, quum tantum spiritus in os nō ingreditur quātum solebat. Calcitrant autem pedibus, quum aer in membris conclusus fuerit, & foras penetrare nō poterit præpituita, verū exiliens per sanguinem sursum ac deorsum, conuulsionem ac dolorē inducit, & propterea sanē calcitrant. Porro omnia hæc perpetitur, quum pituita frigida defluerit in sanguinē calidum existentem.

C Perfrigerat enim & sistit sanguinē. Et si quidem fluxus multus fuerit ac crassus, statim occidit. Dominatur enim sanguini per frigus, ipsūque cōgelat. Si verò paucior fuerit, in præsens quidem dominatur obturās respirationē. Deinde temporis progressu quum dispersus fuerit per venas & amixtus sanguini, multo existenti ac calido, si sic superatus fuerit, venæ aerem suscipiunt, atq; ita ægri resipiscunt. Et quicumque quidem pueri parui hoc morbo corripiuntur, vt plurimum moriuntur, si multus fluxus contingat, isque humidus existat. Venæ enim tenues existentes pituitam præcrassitudine ac multitudine suscipere non possunt, sed perfrigeratur ac congelatur sanguis, & sic moriuntur. Si verò modica existens pituita in vtrasque venas defluxum fecerit, aut in alterius partis, superuiuit, nota ex morbo impressa

Cur oculi distorquentur.

Cur os spumescat.

Cur oletet. Cur præfoetur.

Cur calcitrent.

Cur infantes hic moribus necat.

Hippocratis Liber

reliſta. aut enim os conuellitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, vbicunque ſanè vena pituita repleta ſuperata fuerit & gracilis reddita. Hâc itaque venam neceſſe eſt debiliorem eſſe, & hanc corporis partē læſam deſectuoſiorem. Verùm ad longius tempus plerunque prodeſt. Nō enim amplius morbo apprehenditur, ſi ſemel notā impreſſam ſuſceperit. Quapropter neceſſariò etiam reliquæ venæ aſtiguuntur, ac partim ſimul gracileſcunt, vt aerem quidem ſuſcipiant, pituita autem deſluxus non amplius ſimiliter illabatur. Debiliora tamen ſimiliter membra eſſe veriſimile eſt venis aſtictis. Quibuſcunque autē imperſectis & valde modica pituita deſlexerit, & ea in dextas partes, hi citra notā impreſſionem ſuperuiuiunt, verùm periculum eſt ne morbus cōnutriatur, & ac ſimul augeſcat, ſi non his quæ commoda ſunt curentur. Pueris quidem igitur ſic fit hic morbus, aut quàm proxime huic modo. Seniores verò non occidit ſi accedat, neque diſtorquet. Nam & venæ ſunt cauæ, & ſanguine calido reſertæ, quapropter neque ſuperare poteſt pituita, neq; perfrigerare ſanguinem vt cōgelet ipſum, ſed ipſa ſuperatur, ac ſanguini citò ammiſcetur. atque ſic venæ aerem ſuſcipiunt, & ſapientia cōtingit, ſignaque prædicta minus inuadunt propter fortitudinē. At verò antiquiſſimis ſi hic morbus accedat, propterea ipſos occidit, aut leuiter ſideratos facit, quia venæ ipſis ſunt euacuatae, & ſanguis modicus eſt ac tenuis & aquoſus. Si igitur multum deſlexerit, & hyemis tempus fuerit, occidit. Suffocat enim reſpirationes, & ſanguinem congelat, ſi in vtranque partem deſluxus fiat. Si verò in alteram tantum, leuiter ſideratum facit. Non enim poteſt ſanguis pituitam ſuperare, quum tenuis ſit frigiduſque ac modicus, ſed ipſe ſuperatus congelatur, vt impotentes ſiant illæ partes iuxta quas ſanguis fuerit corruptus. Ad dextas autem magis deſluit quàm ad ſiniſtras, quia venæ ſunt cauioreſ & plureſ quàm in ſiniſtris. Ab hepate enim tendunt & liene. Deſluit autem & eliquatur pueris maximè, quibus ſanè caput fuerit percalefactum, ſiue à ſole, ſiue ab igne, ſiue etiā derepente inhorruerit cerebrum, etiam tunc pituita ſecernetur. Eliquatur etenim per calorē ac cerebri diſfuſionem, ſegregatur autem à frigore ac concretione, & ſic deſluit. Et quibuſdam quidem deſluxionis cauſa hæc eſt.

Aliis

Cur adu-
toſ non tol-
lit.

Cur ſeneſ
perimit vel
ſiderat.

Cur dex-
trā partem
potius ve-
zet hic mor-
buſ. 7

A Aliis verò etiā vbi derepente post aquilonares ventos auster flāre cōperit, compactum ac debile cerebrum derepēte soluit ac laxat, vt pituita redundet, & sic defluxum facit. Defluit insuper & ex ignoto timore, si quidem timuerint aut aliquo vociferante, aut inter plorādum spiritum cito reuocare non potuerint, id quod pueris frequenter contingere solet. Quicquid sane horum ipsorum acciderit, statim horret corpus, & ager mutus factus spiritum non trahit, sed spiritus quiescit, & cerebrum compingitur, & sanguis consistit, & sic secernitur ac defluit pituita. Et pueris quidem hæ ipsæ causæ sunt, vt ab initio à sacro morbo corripiantur. At verò senibus hyems infestissima est. Quum enim ad multum ignem se-

B nex caput & cerebrum percalfecerit, deinde in frigore versatus fuerit ac inhorruerit, & ex frigore ad teporem accesserit, & ad ignem defederit, idem hoc patitur, ac sic à morbo sacro apprehenditur iuxta prædictum modum. Periculū verò multum est vt & Vere patiantur idem hoc, si caput fuerit insolatum. Minimè autem æstate, non enim fiunt repentinæ mutationes. Postquam verò viginti anni præterierint, non amplius hic morbus corripit, præterquam paucos aut nulum, nisi ex puero connutritus fuerit. Venæ enim plenæ sunt, & cerebrum compactum est, & acerbum ac rigidum, quare non defluit in venas: si verò defluerit, sanguinem non superat multum ac calidum existētem. In quo vero à puero augmentum cepit ac connutritus est, in eo per consuetudinem facit vt in mutationibus vëtorum patiatur, & vt plurimum morbo sacro corripiatur, præcipuè australi ac humida aeris constitutione. Et liberatio difficulter contingit.

Cerebrum enim humidius quàm ex natura fit, & præ pituita inundat, vt defluxiones quidem frequentiores fiant. nō autem amplius possibile sit pituitam excerni, neque cerebrum resiccati, sed perrigatur & humidum existit. Cognouerit autem hoc ipsum quis maximè ex ouibus hoc morbo correptis, & præsertim capris, Hæ enim frequentissime corripuntur. Si enim caput ipsarum dissecueris, reperiēs cerebrum humidum esse, & sudore refertum, ac male olens. Et in hoc nimirum cognosces quòd non Deus corpus aspicit, sed morbus. Sic verò se res habet etiam in homine. Quum enim ætatem adeptus fuerit morbus, non amplius curabilis

Cur ver pe
riculosum
sit.

Ones & ca
præ comi-
tiales.

Comitialis

Hippocratis Liber

inueteratus non sanatur. est, cerebrum enim eroditur à pituita ac colliquatur. Id vero quod colliquatur, aqua fit, & foris cerebrum ambit ac circumalluit, & propterea frequentius ac facilius à morbo hoc corripuntur. Propterea verò diuturnus est morbus, quia id quod insuit venis tenue est præ multitudinem, & statim superatur à sanguine ac calescit. Quicumque verò iam assueti sunt morbo, præcognoscunt se corripiendos, & ex hominum frequentia fugiunt, si domus ipsorum in propinquo fuerit, ad domum: sin minus, in locum desolatissimum, ubi quàm paucissimi ipsos lapsos sint visuri, statimque se obuelant, idque faciunt præ pudore affectionis, non præ timore, velut multi putant, dæmonij. At verò pueri primum quidem cadunt ubicunque tandè contigerit præ inassuetudine, Quam E autem sepius à morbo corripiantur, postquam præsenferint cõfugiunt ad matres, aut ad aliũ maximè notum, præ timore ac formidine affectionis. verecundari enim pueri nondum sciunt. Cæterum in mutationibus ventorũ propterea morbo sacro corripì cenſeo, maximè quidẽ austrinis, postea verò etiam aquilonaribus, deinde etiã reliquis ventis, hi autem sunt qui fortissimi ex ipsis existunt, & inter se tum statione, tum viribus contrariissimi. Etenim aquilo compingit aerem, & turbatũ ac nubilosum excernit, & illustriorem ac pellucidum facit. Eodem modo etiã alij omnes venti ex mari ac aliis aquis proficiscentes. Ex omnibus enim rebus, atque adeò ex ipsis hominibus humiditatẽ ac tenebrositatẽ excernunt. Quapropter saluberrimus omniũ ventorũ aquilo F existit. Auster autem contraria huic operatur. primum enim incipit aerem compactum liquare ac diffundere, quapropter etiã non statim magnus spirat, sed primum lentus ac lenis est, quoniam aerem statim superare non potest, qui prius densus est & compactus, sed temporis progressu ipsum dissoluit. Idem porrò hoc etiã in terram operatur & in mare, fluuiosque ac fontes & puteos, & quæ ex terra nascuntur, & in quibus humor inest. Est autem in omni, in alio plus, in alio minus. Omnia autem hæc ventum hunc sentiunt, & ex splendidis tenebrosa fiunt, & ex frigidis calida, & ex siccis humida. Et quæcunq; in domibus vasa iuxta terrã sunt cum vino aut alio quopiã liquore, ea omnia austrum sentiunt, & formam in aliã speciem transmutant. Solem verò & lunam ac syd

Quid casu-
ri agant.

Quid ven-
torum mu-
ratio pos-
sit.

Aquilo qua-
lis, & au-
ster.

Ac sydera multò hebetiora quàm ex natura sunt reddit.

Quum igitur etiam his quæ adeò magna sunt ac fortia intantum dominetur, & corpus sentire faciat, vt ex horum ventorum alterationibus trāsmutetur, necesse est ab austris quidem solui ac humectari cerebrū, & venas laxiores reddi, ab aquilonis verò statibus, quòd sanissimū est in cerebro compingi, quod verò morbosissimum ac humidissimū est excerni, & forinsecus circumalluere, atque sic defluxus in horum ventorum mutationibus succedere. Hoc modo hic morbus fit & floret, tum ab accedentibus, tum à decedentibus, & nullatenus difficilior aut cognitu aut curatu est quàm alij, neque etiam diuinior aliis. Porro expedit homines nosse, quòd ex

Mutatio ventorum quid possit.

Nulla alia nobis parte voluptates contingunt, & lætitiæ, & risus & lusus, quàm ex cerebro. Itémque mœrores & anxietates tristitiæque ac eiulatus & querelæ. Et hoc sapimus maxime ac intelligimus, & videmus & audimus, & cognoscimus turpia & honesta, mala & bona, iucunda & iniucunda, partim consuetudine discernētes, partim vtilitate percipientes. Eodem voluptates & iniucunditates pro opportunitate dinoscimus, & non eadem nobis placent. Eodem & insanimus & deliramus, & terrores & timores nobis accedunt, partim noctu, partim interdiu, & insomnia, & errores intempestiui, & curæ inanes, & vt non noscamus adstantes, & defuetudo, & inexperientia. Atque hæc omnia perpetimur à cerebro, quum sanum non fuerit, sed aut calidius quàm ex natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut siccus, aut aliud

Cerebrum causa omnium.

Quid perpetiatur præter naturam & consuetudinem. Et insanimus quidem præ humiditate. Quū enim humidius fuerit quàm pro natura, necesse est moueri. vbi verò mouetur affectio, necesse est neque visum quiescere, neque auditum. sed alias aliud videre & audire, & linguam talia dicere qualia semper ac singulis vicibus viderit ac audierit. Quantò verò tempore cerebrum quieuerit, tantò etiam homo sapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriusque cognitio sic contingit. Qui enim à pituita insaniunt, quieti sunt, & non vociferantur neque tumultuantur. Qui verò à bile, vociferatores sunt & malefici, & non quieti. semper aliquid intempestiuum faciētes. Si quidem igitur assidue insaniunt, hæc ipsis sunt causæ. Si verò terrores ac timores accedant, à cerebri transmu-

Cerebrum quando fuerit.

Pituitosi biliosi; furorales quales.

Pauoris causa.

Hippocratis Liber

transmutatione id contingit, transmutatur autē dum cale-
cit, calefcit autē praeibile, vbi ad cerebrum impetum fecerit
ex corpore per venas haematitidas hoc est sanguinarias ap-
pellatas, & timor adest donec rursus redierit in venas ac cor-
pus, deinde quiescit. Angitur autem homo & inquietudine
multa iactatur intempestiue, dum cerebrum perfrigeratur,
& prae ter consuetudinem compingitur. Hoc verò à pituita
perpetitur, ab hac autem affectione etiam obliuiosus euadit.
Noctu verò clamat & vociferatur, quum derepente cere-
brum percalefiat. hoc autem perpetiuntur bilioli: pituitoli
enim nō percalefiunt: quum sanguis multus ad cerebrū per-
uenerit & efferbuerit, venit autē per venas praedictas: Quum
contigerit vt homo videat in somnium horrendum, & in ti-
more fuerit, velut etiā si vigilet, tūc magis facies ignescit, &
oculi rubescunt, quum timuerit, & mens meditatur aliquid
mali operari, sic etiā in somno patitur. Vbi verò expergefa-
ctus fuerit, & resipuerit, atque sanguis rursus in venas praedi-
ctas dispersus fuerit, quiescit. Et propterea iudico cerebrum
vim plurimam in homine habere. Hoc enim est nobis eo-
rum quae ab aere fiunt interpretes, si sanum fuerit. Sapientia
autem ipsi exhibet aer. Oculi verò & aures & lingua, &
manus & pedes, qualia cerebrum statuit ac cognoscit talia
subministrant. Sapientia enim toti corpori contingit, prout
aere participarit. Ad intelligentia verò internuncius est ce-
rebrum. Quum enim homo spiritum in seipsum attraxerit,
primum quidē ad cerebrū peruenit, & sic ad reliquum cor-
pus aer dispergitur, relinquens in cerebro suum ipsius vigo-
rem, & quicquid prudēs ac sapientia praeditū fuerit. Si enim
in corpus primum perueniret, & posterius in cerebrum, re-
lictā in carnibus ac venis dinotione ac iudicio, ad cerebrum
calidus iam existens perueniret, & non sincerus ac purus, sed
ammixto humore à carnibus & sanguine, vt non amplius
exactē sincerus esset. Quapropter dico cerebrum intelligen-
tia ac prudentia internuncium ac interpretem esse. Cae-
terum praecordia aliās fortuitum nomen apud Gracos per
consuetudinem habent, quum phrenes à sapientia dicta vi-
deantur, reuera autem non, neque ex natura. Neque ego sa-
nē noui quam vim habeant praecordia, vt sapiant & intelli-
gant, praeterquam si homo ex improviso nimio gaudio per-
fundatur,

Obliuio
vnde & vo-
ciferatio
nocturna.

Spūs aere
sapientiae au-
thor.

Cerebrum
prudētiā
praebet pra-
cordia nō.

A fundatur, aut tristitia afficiatur, tunc sanè exiliunt & anxietatem exhibent præ tenuitate & quòd distenta sunt maximè in corpore, & ventriculum non habent ad quem suscipiant aut bonum, aut malum allabens, sed ab vtrisque his turbantur, propter naturæ debilitatem. Nam nullo sanè priùs sentiunt ex his quæ in corpore insunt, sed frustra hoc nomen & causam habent, Quemadmodum quæ ad cor sitæ sunt aures appellantur, quum nihil conferant ad auditum. Porro dicunt quidam quòd corde sapimus, & quòd hoc est quod angitur, & quod curam gerit, Verùm hoc non ita se habet, sed cõuellitur quidem velut præcordia, & magis etiam propter easdem causas. Ex omni enim corpore venæ ad ipsum tendunt, & conclusiones habet vt sentiat, si quis dolor, aut collectio homini contingat. Necessè est enim & dum angitur, inhorreere corpus ac distēdi, & si quis nimio gaudio perfundatur, idem pati. Quapropter cor quidē & præcordia maximè sentiunt, sapientia tamen minimè participant, sed omnium horum cerebrū causa est, quemadmodum igitur etiam prudentiam ac aerem omnium primùm ex his quæ in corpore insunt percipit cerebrū, Sic etiam si qua mutatio fortior in aere contingat, præ temporibus anni, etiam ipsum à seipso diuersum redditur in aere. Etenim cerebrum propterea primùm sentit, quia etiam morbi in ipsum irruūt acutissimi, & maximi, ac præcipuè lethales, & qui difficilem iudicationem habent apud inexpertos. Hic verò morbus sacer appellatus, C ex iisdem causis oritur, à quibus etiam reliqui, ab accedētibz nimirum ac decedentibus, velut frigore, Sole, ventis, quæ & transmutantur, & nunquàm quiescunt. Hæc autem sunt diuina. Quare nequaquam hunc morbum ab aliis discriminare oportet, neque reliquis morbis diuiniorē putare, sed omnes diuinos omnesque humanos. Naturam autem vnusquisque habet & vim in seipso, & nullus nec auxilij nec remedij expers est, & plerique his ipsis curantur, à quibus etiam nascuntur. Alterum enim alterius nutrimentū est, alterius verò pernicies ac afflictio. Hoc itaque Medicū nosse oportet, & temporis occasione in singulis pernoscere, quòd alterū quidem per alimētum absoluet & augebit, alterum verò detrahet & minuet. Oportet autem tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus, nō augere morbos, sed festinare vt ipsos exteramus,

Cor cur nō
sedes sapiē-
tiz.

Cordis
præcordio-
rumq; pro-
prietas.

Morbus sa-
cer vnde.

Medicū
quæ scire
oporteat.

Hippocratis Liber I.

teramus, id quod aduersissimum est morbo exhibendo, non D
quod amicum & familiare. A familiari enim & consueto flo
ret ac augetur, ab aduerso verò & hostili perit & dissipatur.
Quisquis autem talem mutationem in hominibus nouit, &
humidum ac siccum facere potest hominem, calidum item
ac frigidum per diætã, hic vtique & hunc morbum sana
uerit, si occasionem eorum quæ conferunt pernosceret, citra
expiamenta ac incantationes, citràque omnem aliam huius
cemodi machinamentorum absurditatem.

H I P P O C R A T I S C O I D E M O R B I S L I B E R P R I M V S, I A N O C O R N A R I O M E D I C O P H Y S I C O I N T E R P R E T E.

*

Quæ medi
cus præsta
re debeat.

VI DE sanatione rectè inquirere
velit, percunctantique respondere,
& contradicere rectè, eum hæc ani
maduertere oportet. Primum quidè
à quibus omnes morbi hominibus
fiunt. Deinde verò qui morbi neces
sario vbi facti fuerint, aut longi sunt
aut breues, aut lethales aut non le
thales, aut aliquã corporis partem
mutilent, aut non mutilent, & qui postquàm orti sunt dubij
sint, an mala ab ipsis euentura sunt, aut bona. Et à quibus
morbis ad quales transitus fiat. Et quæ per fortuitum succes
sum medici ægrotos curantes faciunt. Et quæ bona aut mala
ægotantes in morbis perpetiuntur. Et quæ importunè aut
dicuntur, aut fiunt à medico ad ægrotum, aut ab ægrotò ad
medicum. Et quæ exactè fiunt ac dicuntur in arte. Et quæ
recta in ipsa, & quæ non recta. Et quod ipsius principium, aut
finis, aut medium, aut aliud quid eiusmodi demonstratum,
quod rectè habet vt in ipsa sit, aut non sit. Et quæ parua &
magna,

A magna, & multa & pauca. Et quod omne in ipsa vnum est, & omnia quod vnum. Et quæ fieri possunt intelligereque ac dicere, & si opus sit, neque intelligere, neque dicere, neque facere. Et quod facilitas in ipsa sit, & quod difficultas, & quod opportunitas, & quod intempestiuitas, & quibus aliis artibus similis sit, & quibus nihil similis sit. Et de corpore, quod calidum sit aut frigidum, aut siccum aut humidum. Et quod forte aut debile, aut densum aut rarum. Et quæ multa, pauca fiunt, aut in peius, aut in melius. Et quod honestè aut turpiter, aut tarde aut citò, aut rectè aut nõ rectè. Et quod malum suprà malum fieri necesse est. Hæc animo versantem obseruare oportet in sermonibus, quantum quis ab his delinquat, aut in dicendo aut percunctando, aut respondendo. Et an quæ multa sunt, pauca dicat, & an quæ impossibilia sunt, possibilia esse asserat. Et quicquid sanè etiã aliud dixerit ac aberrarit, hac ratione obseruare oportet, & in contradictione aggredi & impetere. Morbi quidem igitur vniuersi sunt ex his quidem quæ in corpore insunt, tum à bile, tum à pituita. Ab externis verò, à laboribus & vulneribus. Sed & à calido & supercalefaciente, & à frigido ac superfrigefaciente, & sicco ac superexiccate, & ab humido ac superhumectante. Et bilis quidem ac pituita vnà cum nascentibus gignuntur, & sunt in corpore aut plus aut minus. Morbos autem exhibent, partim à cibis & potibus, partim à calido supercalefaciente, & à frigido superfrigefaciente. Necessitatem autem talia habent, vt fiat C hæc quum ipsa fiunt, velut verbi causa. In vulneribus eos, qui crassos neruos fauciatos habent, necesse est claudos fieri. Itémque si muscutorum capita faucia sint, præsertim eorum qui sunt in femoribus. Moritur autem si quis cerebro fauciatus fuerit, aut spinali medulla, aut hepate, aut præcordiis siue septo transuerso, aut vesica, aut vena sanguiflua, aut corde. Non moritur autè vulneratus in his partibus, in quibus hæc membra non insunt, sed ab his longissimè absunt. Ex morbis verò tales necessitatem habent, vt ab ipsis perimantur quum fiant, Tabes, Aqua inter cutem ac subter carnem nascens, & si mulierem fœtum in vtero habentem peripneumonia, id est, pulmonis inflammatio corripiat, aut febris ardens, aut pleuritis siue lateris inflammatio, aut phrenitis, id est, membranarum cerebri inflammatio, aut Erysi-
pelas

Omne vñ est.

Quæ morbos creant.

Bilis & pituita congenerita.

Morbi qui morifera.

Hippocratis Liber I.

Quæ non pelæ ignis facer appellatus, in vtero fiat. Dubij autem mor-
semper pe- bi, vt & perdant, & non, tales sunt, peripneumonia, febris ar-
rimant. dens, phrenitis, pleuritis, angina, vua, hepatitis, splenitis, ne-
 phrytis, dysenteria, in muliere fluxus sanguinolentus. Tales
 verò non lethales sunt, nisi quid ipsis accedat, affectiones flui-
 da circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus,
 tinesmus qui est voluntas egerendi inuitabilis, quartana,
 tertiana, strangulatus vrinæ, lippitudo, lepra, impetigo, mor-
Quæ mu- bus articularis. Multi autem frequenter ab his mutili fiunt,
silent. sideranturq; manibus ac pedibus, & lingue impotentes red-
 duntur. Et ab atra bile quidam leuiter siderantur. Claudi
 verò à coxendicum morbo fiunt. Oculi autem & auditus
Longi mor- mutilantur à pituita obfirmata. Longos autem necesse est
bi, esse, tabem, dysenteriam, podagram, affectiones fluidas circa
 articulos, pituitam albam, coxendicum morbum, vrinæ stran-
 gulatum, in senioribus verò Nephrytim, Mulieribus verò
 fluxum sanguinolentum, hæmorrhoidas ani, fistulas. At ve-
 rò febris ardens, phrenitis, peripneumonia, angina, vua, pleu-
 ritis, citò decernunt. Transitu autem fit in his, ex pleuritide
 in febrem ardentem, ex phrenitide in peripneumoniā. Ve-
 rum ex peripneumonia febris ardens non fit, ad dysente-
 riam tinesmus accedit, & à dysenteria, lienteria siue leuitas
 intestinorum, sequitur: ex lienteria in aquam inter cutem
 transitus fit, & ex pituita alba in aquam inter cutem, & ex
 peripneumonia ac pleuritide, in pectoris suppurationem.
Quæ neces- Mala porrò supra mala fieri necesse est, velut si rigor cor-
sario se- ripuerit, ardor igneus superuenit. Et si neruus dissectus fue-
quantur. rit, conuulsionem facit, & vt dissectus neque coalescat, & for-
 titer inflammetur. Et si cerebrum concussum fuerit ac do-
 luerit eius qui percussus sit, necesse est euestigio mutum fie-
 ri, & neque videre, neque audire. Si verò sauciatum fuerit, se-
 brem necesse est superuenire, & bilis vomitum, & aliquam
Omentum corporis partem sideratam fieri ac perire. Si verò omentum
quando pu- exciderit, necesse est putrefieri. Et si sanguis ex vulnere, aut
trescit, vena effluerit, in supernum ventriculū, necesse est ipsum
 in pus conuerti. Temporum autem occasiones, vt in summa
Tempora, dicam, multe sunt & variæ in arte, quemadmodum etiam
occasionef- morbi & affectiones, & horum curationes. Maximè verò re-
ve. pentinæ sunt, in his quibus animo defectis opitulari oportet, &

A tet, & qui neque urinam neque stercus egerere possunt, & qui suffocantur, & si mulierem parientem aut sauciatam liberare oportet, & quæcunque eiusmodi. Et hæc quidem occasiones repentinæ sunt, & paulò posterius non sufficiunt. Plerique enim paulò posterius pereunt. Occasio verò est, si horum aliquid perpetiatur homo, & qui antequam animam efflet opituletur, hoc totum ex occasione opitulatur. Est quidem igitur ferme hæc occasio etiam in omnibus aliis morbis. Semper enim in quocunque sanè quis opituletur tempore, ex occasione opitulatur. Quicunque verò morbi, aut vulnera non ad mortem tendunt, sed temporarij sunt ac periculosi, doloresque in ipsis fiunt, verum possibile est ut cessent, si quis rectè medeatur. His sanè non prosunt auxilia à medico adhibita, quum adhibeantur. Nam & non prasente medico utique cessassent. Alij verò morbi sunt, quibus occasio est ut curentur matutina diei hora, nihil autem refert an valde mane, aut paulò posterius. Alij morbi sunt quibus occasio est, ut semel in die curentur, nec refert quo tempore id fiat. Alij per tertium aut quartum diem curantur, & alij semel per mensem, & alij per tertium mensem, nec refert an id ipsum tertij augmento vel sine fiat. Tales itaque occasiones sunt, in quibus non aliam quam hanc certitudinem habent. Intempestivitas autem hæc est, si quæ mane curari oportebat in meridie curentur. Propterea verò intempestivè curantur, quia inclinationem ad peius habent, propter curationem non in tempore factam. Quæcunque etiam citius siue in meridie, siue vespere, siue noctu curentur, intempestivè curantur. & si vere curari oporteat, curentur autem hyeme, aut si hyeme oporteat, curentur autem æstate: aut si quod iam curari oportet, id ipsum differatur, aut quod differre oportet, id ipsum iam curetur. Talia omnia intempestivè curantur. Rectè porro & non rectè in ipsa hæc fiunt. Non rectè quidè sit, si morbum alium existentem, alium esse pronuncies; & magnum existentem, paruum dicas, & vicissim paruum, magnum. & si superuicturum, non superuicturum pronuncies, & perituum non perituum. Et si suppuratum existentem non cognoscas, nec morbum magnum in corpore nutriri cognoscas. & si medicamento aut potione quis opus habeat, quo ipsi opus sit, non cognoscas. & si quæ sanari possunt, non san-

Curatio
opportuna.

Quæ ritè
fiant.

Hippocratis Liber I.

nes, & quæ sanatu impossibilia sunt, te sanaturum recipias. D
Atque hæc quidem circa sententiam non rectè fiunt. Circa
Quæ non chirurgiam verò hæc. Pus in vlcere aut tuberculo existens
rite. non cognoscere: & fracturas ac luxationes non cognoscere,
& specillo admoto ad caput non cognoscere an os fractum
sit: & fistulam in vesicam immisissam demittere non posse, &
lapidem in vesica existentem nō cognoscere: & suppuratum
existentem ex concussione non dinoscere, & secando aut vrē
do, aut à profunditate, aut à longitudine aberrare, aut vrere
& secare quæ non oportet. Et hæc quidē non rectè. Rectè au-
Quid rite tem fiunt hæc. Morbos cognoscere qui sint, & à quibus, &
fiat. qui ipforum longi, & breues, & lethales & non lethales, &
qui transmutantur, & qui augeſcunt, & qui minuūtur, & E
qui magni, quique parui. & dum curas possibiles quidē cu-
rare, impossibiles verò scire cur curatu sunt impossibiles. &
dum curas eos qui tales habent, per curationem quantum
Perperam possibile est opitulari. Quæ verò offeruntur ægrotis, ea si
medicadū obseruare oportet, rectène an secus fiant, veluti si quis quæ
non est. ficcare oportet, humectet, aut si crassescere oporteat, non
exhibeat à quibus crassitudo inducitur, aut si quæ attenuare
oportet, non attenuet, quæ frigefacere, non frigefaciat, quæ
calfacere, non calfaciat, quæ putrefacere, non putrefaciat,
Quæ suo tē & reliqua iuxta eandem rationem. Talia autem sua
pore ve- sponte ac casu hominibus in morbis fiunt, tum bona, tum
piunt bona mala. Febrienti ac bilioso, in tempore foras dispersa bi-
sunt. lis, bonum: diffusa verò ac dispersa sub cutē, toleratu leuior F
est habēti, & curatu faciliior sananti. diffusa autem ac disper-
sa & ad vnā aliquā corporis partem allapsa, malum.
Aluus turbata in pleuritico aut peripneumonico, aut sup-
purato, malum. Febrienti aut vulnerato aluus rescicata,
malum. Subaqueoso ac lienoso ab alba pituita detento, al-
Erysipelas uus fortiter turbata, bonum. Erysipelas si extra diffusum
intrò vertatur, malum. Si verò intra diffusum foras ver-
tatur, bonum. A profluuiio alui forti correpto, vomitus su-
perueniens, bonum. Mulieri sanguinem vomenti menses
erumpere, bonum. A fluxione verò infestata, ad nares aut
os fluxionem transire, bonum. Mulieri à conuulsione pres-
sæ ex partu, febrem superuenire, bonum. Et tetano ac con-
uulsione occupante, igneum ardorem superuenire, bonum.
Talia

A Talia enim per nullam medicorū ignorantiam, aut scientiam, fiunt, & non fiunt, sed sua sponte ac fortuito casu fiunt, & prosunt, & nocent, iuxta eandem rationem. Ceterum Medici talia per fortuitum successum bona, in curatione faciunt. Nimirum si medicamento sursum purgante dato, & sursum & deorsum probè purgāt. Et si mulieri medicamento dato, quod bilem aut pituitam deorsum purgat, menses aliās nō fluentes erumpant. Et si lienem suppuratum habenti medicamentum dederint, quod bilem ac pituitam deorsum purget, & sic pus deorsum à liene expurgēt, & à morbo liberent. Et si medicamento exhibito calculoso, calculum in vrinarium meatum præ pharmaci violentia protrudant, vt per vrinam eiiciatur. Et si medicamentum dederint quod pituitam sursum purgat, ei qui pus in superiore ventriculo in tuberculo habet, non scientes quod habet, isque pus vomat ac sanus fiat. Et si eum qui ex medicamento sursum purgante superpurgatur, sua sponte aluo subter erumpente, à vomitu sanum faciant. At verò Mala operantur Medici præ infortunio hæc. Si pharmaco bilis aut pituitæ sursum ductivo dato, venam in pectore præ vomitu rumpāt, ei qui prius nullum manifestum dolorem in pectore habuit, atque sic fiat morbus. Et si mulieri in vtero habenti medicamentum supernè purgans exhibeant, alius autem infernè erumpēs fortum expellat. Et qui suppuratum curat, si alius profusa fiat, ipsum perdit, & qui oculos curat ac subleuit, si dolores incidant acutiores, & si ita cōtingat, rumpantur oculi & destruantur, accusant medicū quod oculos subleuit. Et si puerperæ in ventris dolore medicus aliquid det, & malè habeat aut pereat, medicus in culpa est. Fermè autem quæcunque necessitatem habent vt fiant in morbis ac vulneribus mala supra mala, ea vbi fiunt, in medicū culpā reiciunt, & necessitatem talia fieri cogentem non agnoscunt. Et si ad febricitantem aut vulnus habentem ingressus, admotis quàm primū remediis nō opituletur, sed postera die æger peius habeat, medicum accusant, Si verò opituletur, non æqualiter laudant. Oportere enim ipsum perperì putant, vlcerāq; inflammari, & in morbis quibuscūq; dolores fieri oportere, neque tales esse vt ne fiant. Nervus præcisus ac dissectus non coalescit, neque vesica, neque aliquod ex tenuibus intestinis, cisa.

Quæ bona
malæ me-
dicus fa-
ciat.

Quæ non
bene medi-
co succe-
dant.

Quibus nō
iure medi-
cus argua-
tur.

Quæ non
coeant præ

Hippocratis Liber I.

neque vena sanguiflua, neque tenuis genæ pars, neque pu-
 Princi- denti pellicula. Porro principium fanationis demonstra-
 artus cur tum quidem non est, quòd fanè rectè principium fit vniuer-
 nullū est. sã artis, neque secundum aliquod, neque medium, neque fi-
 nis. Sed incipimus ab ea aliquando dicentes, aliquando ope-
 rantes, & definimus eodem modo. Et neque dicentes ex
 iisdem sermonibus incipimus, neque si de iisdem dicamus,
 neque in iisdem definimus & operantes iuxta eandem ra-
 tionem, neque ex iisdem operibus incipimus, neque in iis-
 dem definimus. At verò facilitas ac promptitudo in his est.
 Quum quis secans aut vrens, neque neruum secet, neque ven-
 nam. Et si suppuratum vrat, pus consequatur. Et si secet,
 eodem modo. Et fracturas rectè componere. Et si qua pars E
 corporis ex natura excidat, vt ipsam rectè ad naturam re-
 trudat. Item apprehendere fortiter ea quæ oportet, & ap-
 prehendendo premere. Et apprehendere leniter ea quæ
 oportet, & apprehendendo non premere. Et in obligando
 tortuosa non facere ex rectis, neque premere quæ non opor-
 tet. Et in contactu vbicunq; tandem contigerit, dolorem ex
 superfluo nō exhibere. Hæc quidē igitur facilitatis ac prom-
 ptitudinis existunt. At verò digitis decenter attingere, aut
 probè, aut non probè, aut longis, aut breuibus, aut probè de-
 ligare omnes deligaturas, non ad artem pertinere iudicatur
 de facilitate ac promptitudine, sed seorsim. Quicunque sup-
 purati fiunt pulmone, aut superiore vel inferiore ventre, aut
 Purulenti tubercula habent, siue in superiore ventre siue inferiore, aut
 pulmonis signa. in pulmone, aut vlcera intrinsecus, aut sanguinem vomūt
 aut spuunt, aut dolorem aliquem habent, vel in pectore vel
 in dorso: Hæc omnia habent ex his quidem quæ in corpo-
 re insunt, à bile & pituita: ab externis verò ab aere insito
 calori ammixto. Sed & à laboribus ac vulneribus. Et qui-
 cunque quidem pulmone suppurati fiunt, ab his fiunt. Si
 peripneumonia correptus in iudicatoriis diebus non purge-
 tur, sed relinquatur in pulmone sputum ac pituita, suppurat-
 us fit. Et si quidem statim curatus fuerit, vt plurimum effu-
 git, si verò neglecta fuerint illa in pulmone corrumpitur. il-
 lis & inhærentibus & putrescentibus, vlceraturq; pulmo &
 suppuratus fit, & nō ampliùs intro ad seipsum nutrimentum
 memorabile trahit, neque quicquam depurgatur ab eo sur-
 sum,

A sum, sed suffocatur, & semper amplius difficulter spirat, & re spirando stertit, & respirat illinc sursum ex pectore, tandem verò obturatur à sputo, & moritur. Fit autem & suppuratus, si pituita ex capite ad pulmonem destillet, & primum quidem vt plurimum latèter defluit, tussimque tenuem exhibet, & sputum paulo amarius solito, & aliquando tenuis adest calor. Temporis autem progressu, exasperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhaerente ac putrescente: & grauitatem exhibet pectori & dolorem acutum ante & retro, calorésque acutiores in corpus incidunt, & pulmo à calore trahit ad se pituitam ex toto corpore: & maximè ex capite, Caput verò calefactum ex corpore, & hanc putrescentem subcrassam sput. Quanto verò magis tempus progreditur, tantò magis pus sincerum sput, & febres acutiores fiunt, & tussis frequens ac fortis, & inedia vexat, & tandem alius infernè turbatur. Turbatur autem à pituita, pituita verò de capite descendit. Hic quum ad hoc peruenerit, perit quemadmodum dictum est in superioribus, purulento ac putrido pulmone facto, aut ventre infra erumpente. Fit præterea & ab his pulmo suppuratus. Quum venula videlicet aliqua in ipso fuerit rupta, rumpitur autem à laboribus: & vbi rupta fuerit, sanguinem fundit, si quidem crassior fuerit, amplius, sin tenuior, minus, & sanguinè quidem ipsum partim confestim sput, partim verò nisi vena adstringatur, in pulmonem funditur, & in ipso putrescit, & vbi putrefactus fuerit pus facit. progressu verò temporis aliquando pus sincerum, aliquando pus subcruentum, aliquando sanguinem, & si magis repleta fuerit vena, ipsam sanguinis copiam aceruatim à seipsa reuomit, sputurque pus crassum ab accessoria & intus putrescente pituita. Hic si anticipetur incipiente morbo, priusquam vena sanguinem fundat ac fortiter laxetur, & priusquam attenuetur, & in lecto decubat, & caput corrumpi incipiat, & reliquum corpus colliquari, superstes ab hoc mobo euadit. Si verò neglectus fuerit, & hæc occuparint, vt ea perpetiatur aut omnia, aut plurima, perit. perit autem hic aut ex iisdem quæ superius dixi, aut à vomitu, sanguine multò multoties per vomitum reiecto. Si verò vena omnino quidem rupta non fuerit, verum Varix inter- acutus tractus in ipsa fiat, fit autem maximè velut varix rior.

Venz fra-
cta signa.

Varix inte-
rior.

Hippocratis Liber I.

qui etiā statim vbi factus fuerit, dolorē quendā tenuem inducit, ac tussim aridā. Si verò diu durauerit & neglectus fuerit, primū quidē sanguinem modicū ac subnigrum dimittit ac reiecit, deinde verò adhuc copiosiorē & sincerissimum, deinde pus, patiturque quæcunq; in superioribus dicta sunt.

Medela.

Conducit autē talibus, si ab initio curandos suscipiat, vt & venæ de manibus sanguinem emittant, & dextra à qua quā siccissimus & exanguiissimus fiat. Eodē porro modo etiam venæ in latere afficiuntur, quæ intus in superficie sitæ sunt.

Purulentus vnde.

Quum igitur affectæ fuerint, varicosæque factæ, & intus eleuatæ, & neglectæ fuerint hæc perpetiuntur. Erumpunt & spuunt à se sanguinem, & aliquando etiā vomunt, & suppurati fiunt, & vt plurimum pereunt. Si verò curentur incipiente morbo, rursus in loco venæ confidunt ad latus, humilesque fiunt. Et pulmo ab his suppuratus redditur, & ab ipso etiam talia perpetiuntur, & sic moriuntur. Ceterū superiore ventre suppurati multipliciter fiunt. Nam quum pituita de capite copiosa & acruatim in superiorē ventrē fluxerit, putrescit & in pus vertitur. Putrescit autē maximē in diebus viginri vna. Hoc igitur pus concutitur & intus fluctuat ad latera allabens. Hic si vratur aut secetur priusquam

Purulentus ventriculus superior quomodo fiat.

diuturnum fiat pus, sanus plerunq; euadit. Fiunt autē & superiore ventre suppurati ex pleuritide, quū fortis fuerit, & in iudicatorijs diebus neq; putruit, neq; sputo reiecta est, sed latus exulceratum fuerit à pituita affixa, & bile, & quum vlcus factū fuerit, reddit de se pus, & ex vicinis locis præcaliditate in seipsum pituitam adducit, & hæc vbi cōputruit, pus spuitur. Aliquādo verò etiam ex venis sanguis se in vlcus ingerit, & putrefactus pus fit. Hic si euestigio assumatur, sanus plerunque fit. si verò negligatur, perit. Fiunt præterea suppurati etiam, si pituita de capite delapsa, ad latus adglutinata fuerit & putruerit. Tunc enim latus vt plurimum inflammatur, & patitur eadem quæ ex pleuritide suppuratus.

Fiunt & quum præ labore, aut exercitijs, aut alio quopiam modo, vena antè aut retro fuerit rupta, & sic rupta vt nō statim spuatur sanguis, sed in carne acutus tractus siue varix fiat: & carō tracta ac conuulsa humiditatē modicā traxerit, & subliuida facta fuerit: & statim quidē sic affectus non percipit præ robore ac bona habitudine, aut si etiā sentit, nihil molesti

A moleſti eſſe putat. Hic ubi deprehenderit, quum iam præ fe-
bribus, aut potu, aut venere, aut aliqua alia re correptus, fue-
rit attenuatus, caro fauciata ſubrelleatur & ſubcaleſcit, &
humiditatem in ſeiſſam à vicinis tum venis, tum carnibus
trahit. Vbi autē attraxerit, intumeſcit & inflātur, & dolo-
rem exhibet tenuem, & tuſim rarā & ſiccā primū. Deinde
adhuc magis trahit in ſeiſſam, & dolorē inducit vehemen-
tiorē, & tuſim frequentiorē. Et primū quidē ſubpuru-
lentum ſpuit. Aliquando verò liuidū & ſubcruentū. Et quan-
to magis tempus, progreditur, amplius in ſeiſſam trahit ac
putrefacit, & de ipſa carne quantum ab initio liuidum erat,
hoc pus fit: & dolorē acutum exhibet, & febrem, & tuſim
B multam ac frequentē, & per ſputum ſincerū pus expuit. Si
verò pus in ventre morā traxerit, totum corpus ab ipſo ca-
leſcit. Maximē verò viciniſſimæ partes. Caleſcente autem
corpore, humiditas maximē eliquatur. Et quæ quidem à ſu-
pernis partibus eliquatur, in ſupernum ventriculū maximē
confluit, & pus fit, ad hoc quod iam in ipſo eſt. Pars verò eius
etiam in infernum ventriculum fluit: & quādoque alius ab
ipſa turbatur, & hominem perimit. Nā cibi ingeſti ſecedunt
inconcocti, & alimentū ab ipſis corpori non accedit. Et ſputi
ſurſum purgatio non æqualis cōtingit, aluo nimirum cale-
facta, & omnia deorſum trahente in ſeiſſam. Et à ſputo qui-
dem ſuffocatur & ſtertit, dum non purgatur: à ventre verò
fluente debilitatur, & plerunq; perimitur. In huiusmodi au-
C tem morbis hunc fluxū maximē exhibet caput, utpote quod
capitum eſt, & ſupernē ſitum. Quum enim ab aluo fuerit ca-
leſfactum, tenuiſſimā pituitam de corpore in ſeiſſum trahit.
Vbi verò hæc in ipſo fuerit collecta, reddit rurſum acervua-
tam & crallam, velut dictū eſt: & pars quidē ipſius in ſuper-
num ventriculū deſluit, pars verò in infernum. Quum igitur
caput fluere inceperit, & reliquum corpus colliquari, nō
amplius æqualiter, ne vſti quidem, ſuperſtites evadunt. Su-
perant enim ſupra pus influentia mala, ea quæ deſluunt: &
carnes liqueſcunt magis à malis, quàm nutriuntur ab inge-
ſtis. Qui verò huiusmodi morbos habent, partim ab his bre-
ui pereunt, partim diutius tempus extrahunt. Differt enim
corpus à corpore, & ætas ab ætate, & affectio ab affectione,
& tempus à tempore, in quo ægrotarint: & aliqui maiorem
tolerantiā

Capitis
rheuma.

Hippocratis Liber I.

tolerantiam in morbis habent, alij omnino ad tolerandum D
impotentes sunt. Proinde certitudo exacta temporis in quo
pereunt nō est, an longum, aut breue futurum sit. Neq; enim
hoc tempus certū est quod quidam definiunt: & plerunque
neque hoc ipsum suppurat. Differt enim & annus ab anno, &
tempus à tempore. At si quis de ipsis rectē cognoscere ac di-
cere velit, is cognoscet omni tempore, & penue, & supersti-

**Qui ventri-
culus infe-
rior puru-
lentus fiat.**

tes euadere, & pati quacunque tandē patiantur. Caterū
inferno ventriculo suppurati fiunt, maxime quidē quum pi-
tuita aut bilis acervata inter carnem & cutē collecta fuerit.

Fiunt autem & à conuulsionibus, quum venula conuulsa
rupta fuerit, sanguis effusus putrescit & suppuratur. Si verò
caro conuulsa fuerit, aut cōtusa, sanguinem ex venis sibi ipsi E
propinquis trahit, atque hic putrescit ac suppuratur. His si
quidem foras de se significationē præbuerit & eruperit pus,
fani fiunt. Si verò sua sponte intro proruperint, pereunt. At
verò diffusum pus in ventriculo inferno, veluti in superno
dictum est, generari haud quaquam poterit, sed velut à me
dictum est in tunicis & in tuberculis innascitur. Et si qui-
dem intro notas habuerit, cognitu difficile est. Neque enim
ex cōcussione cognoscere licet. Cognoscitur autē maxime
ex dolore vbi fuerit, & si terrā figulinam, aut aliud quid hu-
iuscemodi imposueris, breui id resiccat.

**Pulmonis
erysipelas.**

Erysipelas autem
in pulmone fit, vbi pulmo fuerit nimium resiccatus, id quod
contingit ab ardore, & à febribus, & à labore, ac intemperie.
Et quum superresiccatus fuerit, plurimum sanguinis in se F
ipsum trahit, maxime quidē & plurimum ex magnis venis.
Hæ enim ipsi vicinissimæ sunt, ac ipsi incumbunt. Trahit
etiam ex aliis vicinis. Et tenuissimum ac debilissimū tra-
hit. Postquam autem traxit, febris ex ipso fit acuta, & tussis
sicca, & repletio in pectoribus, & dolor acutus in anteriori-
bus ac posterioribus partibus, maxime circa spinā, nimirum
magnis venis percalefactis: Et vomunt aliquando subcruen-
tum, aliquādo liuidum. Vomunt item pituitam & bilem, &
frequenter animo linquntur, propter sanguinis transmuta-
tionem derepente cōtingentem: atq; hoc maximum signum
est Erysipelatis in pulmone generati, & si assidua febris in-
uasio contigerit. Huic si quidem duobus aut tribus aut qua-
tuor ad summū diebus, id quod intus est diffusum fuerit ac
transierit

- A transferit foras, plerunque sanus euadit. Si verò nō diffundatur ac foras transeat, intus putrescit, & suppuratus fit ac perit. Perit autē breui, vtpote pulmone toto suppurato ac putrido. Si verò foras diffusum, intrò vertatur & pulmone corripit, huic nulla vitæ spes reliqua est. Quum enim antea reliccatus pulmo, traxerit in seipsum, non amplius dimittit, sed statim ab ardore, & siccitate, nihil amplius suscipit, neq; Pulmonis vomica. quicquam fursum distribuit, sed corrumpit. Tuberculum in pulmone fit hoc modo, quum pituita aut bilis coacta putrescit. Et quādiu quidē adhuc crudius fuerit, dolor ē exilem, ac tussim siccam inducit. Postquam autē maturum factū fuerit, dolor & ante & retro acutus fit, & calores corripunt, ac
- B tussis vehemens. Et si quidē quā citissimē maturuerit, & Pulmonis vomica quādo sanescat. eruperit, & pus fursum vertatur, ac totum expuatur, & ventriculus in quo fuerat pus, contrahatur ac reliccetur, penitus sanus euadet. Si verò ruptum quidē fuerit quā celerrimē, & maturatum, ac repurgatum, verū penitus reliccari non poterit, sed ipsum tuberculum à seipso pus produxerit, & à capite sanē tunc, itēque reliquo corpore pituita ad tuberculum defluens putrescit, & pus fit, ac expuitur, per quod homo perimitur. Perimitur autē à ventre fluente, ab his quæ antea relata sunt, & loquente ipso ac intelligēte omnes res, æquē vt in priori tempore, reliccatur ac perfrigeratur, conuiuentque venæ in corpore omnes, vtpote sanguine ex ipsis à febre exusto: quādōque verò etiam præ temporis longitudine ac morbi magnitudine, tum malorum iam præsentium, tum eorum quæ insuper accedunt. Quod si multo tempore rumpi non possit, neque sua sponte, neque à medicamentis, cōsumitur debilitatus à doloribus vehementibus, & inedia, & tussi, & febribus, & vtplurimū perimitur. Si verò iam attenuato, & in lectum reclinato, pus eruperit, neque sic valde reualescunt, sed tali modo perimuntur. At si eruperit quidem quā celerrimē, & maturuerit, maturatum autē multa sui parte ad septum transuersum effundatur, statim quidem melius habere sibi videtur. Verū progressu temporis si quidē totum per sputum reiecerit, & ventriculus in quo pus inerat, confidat ac reliccetur, sanus euadit. Si verò & tempus longius protrahatur, & ipse debilior fiat, & per sputum reicere nequeat, sed vltus fuerit aut se-
- t s
- Aus,

Hippocratis Liber I.

Costarum vomica.

Ruptiones.

ctus, & pus exeat, statim quidem & sic melius habere sibi videtur, verum tempore procedente perimitur ab iisdem quæ prius relata sunt. Porro in latere fiunt tubercula, & à pituita & bile eadem ratione qua in pulmone. Fiunt etiam à laboribus, quum vena aliqua tracta rupta fuerit, non tamen penitus rupta, sed ita vt acutus tractus in ipsa factus sit. Si quidem igitur rupta fuerit, statim sanguis è vena effusus putrescit & suppuratur. Si verò acutus tractus in vena fiat, principio quidem dolorè exhibet ac pulsat: progressu verò temporis distribuit vena sanguinem in carnè, atque hic in carne putrescens, pus fit. Eodem modo & caro, si quidem magis doluerit, & sanguinis plus in seipsam trahit ex vicinissimis venis, & statim suppuratur. Si verò minus doluerit, tardius & trahit, & suppuratur. Quibusdam autem quum debiles facti fuerint tractus in carnibus, aut venis non suppuratur, sed fiunt dolores diuturni, & vocantur Ruptiones. Et quæ quidè in carne fiunt, hoc modo fiunt. Quum caro afflicta fuerit, aut conuulsa, aut percussa aut aliud quid perpessa, liuida velut antea dixi fit, non sincero sanguine, sed tenui & aquoso, èque modico. Quum autem plus solito fuerit resiccata, percalescit & dolorem exhibet, & à venis ac carnibus vicinis humiditatem in seipsam trahit: & vbi nimium fuerit humectata, atque eà ipsa humiditas vbi à carne fuerit supercalefacta, per totum corpus dispergitur, qualis est attracta, magis tamen in venas dispergitur quàm in carnes. Venæ enim magis trahunt quàm carnes. Trahunt tamen etià carnes. Quando verò ad multam in corpore humiditatem, modica de carne attracta fuerit, obscura iam fit, & doloris exors, & pro morbida cum tempore sana euadit. Si verò caro magis fuerit percalefacta, & ampliorem humiditatem traxerit, dolorem exhibet: & ad quamcunque corporis partem ab ipsa processerit ac firmata fuerit, dolorem inducit acutum, & aliqui putant ipsas ruptionem transmutatà esse, verum hoc fieri non potest; Propinquissima verò vlceri sunt quæcunque talia & alia. At humiditas de carne exiliit per venas, quum autem percalefacta, & crassa, & copiosa facta fuerit, dolorem exhibet, donec similis fiat reliquæ humiditati, in tenuitate ac frigidityte. Quæcunque verò in venis fiunt, sic habent. Ipsa quidem vena, in quantum tracta est, in loco manet. Quum

- A** Quum autem tracta fuerit (trahitur autem ac conuellitur à Vena con- labore & violentia) fit veluti varix. Percalefcit autem & tra- nulla.
hit in feipfam, liquidam quandam humiditatem, quæ est à
bile ac pituita. Et vbi mixta fuerint sanguis & humiditas de
carne, crassescit sanguis, & multipliciter ipse seipso, ea parte
qua vena conuulsa est, & morbosior fit, & amplius stabilior.
Et quum copiosior factus fuerit, plenitudo ipsa transmigrat, *πλησμεα.*
quocunque tandem contigerit, & dolorem inducit acutum,
vt aliquibus videatur ruptio locum permutasse. Et si conti-
gerit vt ad humerum transferatur, & grauitatem in manu
inducit, & torporem ac segniciem. Et si quidem ad venam
proruperit, aut ad humerum & dorsum tendat, dolor plerum
que statim quiescit. Fiunt porro conuulsiones & à labo-
B ribus, & lapsibus, & à plaga, & si quis onus maius leuet, & à
curribus & lucta, & eiusmodi omnibus. Quicunque verò à *Purulentus*
vulneribus suppurati fiunt, aut ex hasta, aut pugione, aut ia- *vulnere.*
culo, intrò fauciati fuerint, quandiu quidem habuerit vlcus
respirationem foras, per antiquum vulnus, & hac parte frigi-
dum in seipsum adducit, & calidum à seipso hac parte emit-
tit, & sanè facillè tum pus, tum si quid est aliud, expurgatur.
Et si quidem & interna & externa pars simul fuerint sanata,
sanus penitus homo euadit. Si verò externa quidem sanata
fuerit, interna verò non, suppuratus fit. Et si etiam sanata si-
mul sint interna ac externa pars, cicatrix autem intus debi-
lis fiat, & aspera ac liuida, reulceratur quandoque, atque sic
C suppuratus fit. Rursus exulceratur etiam si quid amplius la-
borarit, & si attenuatus fuerit, & si pituita aut bilis ad cicatri-
cem affixa fuerit, & si alio morbo correptus attenuatus fue-
rit. Vbi verò vlcus factum fuerit, siue hoc modo, siue vbi ex-
terna pars priusquam interna coaluit, dolorem acutum in-
ducit, & tussim, & febrem: & frigiditatem ipsum sibi ipsi vl-
cus inducit, eo quòd amplius calidum existat: & ipsum à se-
ipso caliditatem efflat, & pus expurgatur, & per longius tem-
pus curatur, & tardius sanescit: quandoque verò neque sane-
scit. Nam caro, & vlcus, ab ardore qui est in corpore coqui-
tur, & nimium humectatur, vt non possit neque siccari, ne-
que carnem producere, neque sanari. Sed cum temporis pro-
gressu moritur, patiens talia quæ etiam prius dicta sunt. At *Purulentus*
si contingat vt crassarum venarum aliqua saucietur, & san- *alia de caus*
fa.
guis

Hippocratis Liber I.

guis intro fluat ac putrescat, suppuratus sit. Et si quidem hoc pus totum per sputum reiectum fuerit, & vena fauciata coaluerit, & vlcus intus ac foris sanatum fuerit, penitus sanus euadit. Si verò neque vlcus intus coalescere poterit, neque vena constringatur, sed alias atque alias sanguinem remittat. Et si statim vomatur & spuatur, aut etià putrescat, & pus expuatur, plerumque perimitur, aut statim sanguinem vomēs, aut posteriori tempore, dum perit ab iisdem quæ antea dicta sunt. Sæpe verò hi quibus venarum aliqua intus sauciatur à vulneribus, aut quibusdam laboribus, aut exercitiis, aut alia quadam causa, quā coaluerit & sana esse videtur vena alio tempore iterum rumpitur, idque ab iisdem contingit causis, à quibus etiam prius patiebatur. Vbi verò iterum rupta est, sanguinem fundit, & statim pereunt sanguinem multum ac sæpe vomentes (aut aliàs atque aliàs sanguinem recentem vomunt) pus autem spuantes per omnē diem multum ac crassum, tali aut consimili modo pereunt, velut etià in aliis morbis dictum est. At verò in his ac similibus morbis multum refert, quantum ad facilem ac difficilem curationem, vir sit an mulier qui morbum habet, iuuenis an senex, & mulier iu uencula an anicula. Et præterea tempus à tempore differt, in quo ægrotant. Interest item an ex alio morbo ægrotent, aut non ex alio. Differt etiam affectus ab affectu, maior à minore, & corpus à corpore, & curatio à curatione. His autem sic inter se differentibus, necesse est etiam tempus diuturnitatis differre: & aliis longius fieri, aliis breuius: & alios perire, alios non: & morbos aliis durabiles esse & maiores, aliis minores & brevis temporis: aliis permanere vsque ad senectutem & commori, aliàs perire ab ipsis breui. Et qui quidem iuniores patiuntur eas affectiones, quæ à laboribus fieri dictæ sunt, hi & ampliores & vehementiores ipsas patiuntur, & magis quàm alij dolent, & statim in ipsis manifestæ fiunt, ut sanguinem aut spuant, aut vomant. Sed & quædam fientia fallunt ipsos, præ bona corporis habitudine. Seniores autem rarò quidem patiuntur, & si patiantur, debiles ipsas perpetiuntur, utpote ipsi debiliores existentes, & remittunt magis ipsis, & affectionum maiorem curam gerunt. Fiunt igitur ab initio omnino minus seniori quàm iuniori, & ubi factæ fuerint, seniori debiliores fiunt, iuniori vehementiores. Et iuniori quidem,

**Diuersitas
varia.**

**Morborū
affectus di
uersi.**

**Seniorum
& iuniorū
affectus.**

A quidem, utpote qui habet corporis vigorem & siccitatem, & carnem densam ac robustam & ad ipsa ossa assidentem, cute circum ipsam circumtenta: quum aliquid amplius laborarit, solito magis & derepente, conuulsiones vehementes fiunt, & ruptiones multæ ac omnigenæ venarum ac carniū. Et horum aliqua statim manifesta fiunt, aliqua posteriore tempore comparent. At senioribus vigor fortis non inest, & carnes circum ossa diffuunt, & cutis circum carnes: & ipsa caro rara est ac debilis, & neq; tale quid pati possit similiter senior veluti iunior. Et si quid patiatur, leuiter patitur, & statim manifestum redditur. Atq; intantum quidem in affectionum principio, iuniores senioribus difficiliter liberantur. Quum
 B verò morbus conspicuus factus fuerit, & aut pus, aut sanguinem, aut vtrunq; expuerint, qui quidem iuniores sunt, quum corpus ipsorum sit robustum ac densum, non æqualiter depurari possunt ab vlceribus, quorum pus in superno ventriculo existit. Nam & pulmo non valde trahit ad arterias, ut qui densior sit: & arteriæ quum tenues & arctæ sint, pus non suscipiunt, nisi modicum & raro. Quare necesse est pus in thorace, & in vlceribus coaceruari & crassum fieri. At seniori & pulmo rarior ac cauior est, & arteriæ ampliores, ut pus non diutius in ventriculo & vlceribus moretur, & quicquid eius insuper generatum fuerit, hoc totum necessario sursum attrahitur à pulmone ad arterias, & statim expuitur. In
 C iuniore igitur, utpote quum sint affectiones vehementiores, & purgatio pro sputi ratione non fiat, & febres acutiores & frequentiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipso affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum quum venæ sint robustæ ac sanguine plenæ. Vbi verò hæc percalescunt, dolores ab ipsis transfiliunt alias ad aliam corporis partem. Achi quidem plerunque breui perimuntur. Senioribus verò quum affectiones sint debiliores, & sputum ab ipsis purgetur, & febres mitiores, ac paucae fiunt, & dolores adsunt quidem, verum exiles. Et ab huiusmodi affectionibus ne senes quidem penitus liberantur, sed longo tempore afflicti per-eunt. Et aliquando pus spuunt, quandoque sanguinem, quandoque neutrum, tandemque cum his moriuntur. Moriuntur autem hoc modo, quum ipsos morbus aliquis huic quem antea habent consimilis apprehendit, ita ut & hunc habeant, & is quem

Pulmonis
varietas.

Cur iuue-
nes magis
quàm senes
afficiantur.

Hippocratis Liber I.

Morbi periculosi. is quem prius habent vehementior fiat: & ut plurimum perirent. At verò morbi qui hos morbos efficiunt, maxime sunt pleuritis & peripneumonia. Febris porro ab his fit. Quum bilis aut pituita calefacta fuerit, totum reliquum corpus ab his calefcit, & vocatur hoc febris. Calefcit autem bilis & pituita, intrinsecus quidem à cibis & potibus, à quibus etiam nutritur ac augetur. Extrinsecus autem à laboribus ac vulneribus, & à calido nimium calefaciente, & à frigido nimium frigefaciente. Calefcit item à visu & auditu, Verum minimum ab his. Rigor autem in morbis fit quidem & ab externis, ventis, aqua, serenitate, & aliis huiusmodi. Fit autem & ab ingestis cibis ac potibus. Maxime verò & vehementior fit, quum bilis & pituita sanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut vtraque. Magis tamen si pituita sola permixta fuerit. Est enim pituita frigidissima ex natura. Calidissimus autem sanguis. Frigidior est etiam aliquanto bilis sanguine. Quum igitur hi humores ambo, aut alter solum, permixti fuerint ad sanguinem, ipsum congelant, non tamen omnino. Neque enim vivere posset homo, si sanguis densior & frigidior seipso multis modis fieret. Frigefcente igitur sanguine, necesse est & reliquum totum corpus perfrigerari, & ubi huiusmodi quid factum fuerit, rigor appellatur. Et si quidem vehemens fiat rigor, vehementior est etiam tremor. Nam dum contrahuntur venæ, sanguine & coacto & congelato, corpus & contrahunt & tremere faciunt. Si verò minus aliquid, quanto sanguinis coactio fiat, hoc rigor appellatur. Horror autem dicitur debilissimus rigor. Quod autem post rigorem necessariò corripit febris, aut maior, aut minor, sic habet. Quum sanguis percaluerit, & vim depulerit, ac rursus ad suam naturam redierit, concalefcit simul & pituita, & bilis sanguini permixta. Et sanguis ipse seipso multipliciter calidior euadit. His igitur percalefactis, necesse est febrem succedere post rigorem, præ sanguinis caliditate. Sudor verò fit hac de causa. Quicumque morbi in iudicatoriis diebus indicantur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita & bile quod tenuissimum est eliquatur & secernitur, & secedit partim extra corpus, partim intus & isthic in corpore relinquatur, partim præ caliditate attenuatur, & vapor fit, & cum spiritu permixtum foras procedit. Atque hæc quidem huiusmodi sunt.

A sunt, & ab his sudor generatur. Quare verò quandoque calidus, quandoque frigidus est, ita cōtingit. Calidus quidem de percalefacto malo, & exusto, & attenuato, & debili, & non valde multo secernitur, & necesse est ipsum calidiorē ex corpore excerni. Frigidus autē de ampliore malo secernitur, & de eo quod reliquum est & adhuc validum, & nondum putrefactum, neque attenuatum, neq; exustum, & frigidior ac crassior & graueolentior prodit. Manifestum autem hoc ex hac re fit. Qui frigidum sudorem exudant, ē longis morbis plerunque agrotant, inualecente malo eo quod in corpore relinquitur. Qui verò calidum sudorem excludunt, citius à morbis liberantur.

B modo. Pleuritis quidē, quum potiones acruatę & fortes valde corripunt. Percalefcit enim totum corpus ac humectatur à vino. Maximē autem & bilis & pituita percalefcit ac humectatur. Et sanē his commotis ac humectatis, continget vt rigor inuadat ebrium siue sobrium. Et cūm latus natura carne nudum sit, præ omnibus corporis partibus: & non sit quicquam in ipso quod renitatur, præter ventriculi cavitatē: maximē rigorem percipit. Et cūm riguerit ac perfrigeratum fuerit, tum caro quę est in latere, tum venę, contrahuntur ac conuelluntur. Et quantum in ipsa carne inest bilis ac pituitę, aut in venis quę in ipsa carne sunt, id magna ex parte aut totum secernitur, intrōq; compellitur ad caliditatem, carne extrinsecus condensata: atq; id ad latus affigitur, & dolorem vehemētem exhibet, & percalefcit: & per caliditatem trahit ad seipsum, à vicinis venis ac carnibus, pituitam ac bilē. Atq; hoc sanē modo fit, vbi verò ad latus affixa putruerint, & per sputum reiecta fuerint, sani fiunt. Si verò & antiquum multum affixū fuerit ad latus, & aliud insuper accesserit, statim pereunt, præ saluę copia expuere nequeunt: aut suppurati fiunt, & partim pereunt, partim euadunt. Indicium autē hæc de se præbent in septem diebus, aut nouem, aut vndecim, aut quatuordecim: dolorem quoq; inducunt ad humerum, & ad clauiculam, & ad alas, hac de causa. Vena quę splenitis appellatur, tendit à splene ad latus, à latere verò ad humerum & sinistram manum. Hepatitis autem ad dexterās partes eodem modo: & quum huius in latere pars à rigore contracta fuerit, & sanguis in ipsa horruerit, ad alas & clauiculā ac humerum

Calidus frigidus cur.

Pleuritis, peripneumonia.

Vena splenitis.

Hippocratis Liber I.

Peripneumonia qui fiat.

merum concedit, & conuellit ac dolorem inducit. Eodem modo & loci circa dorsum: ab affixo ad latus humore pituitæ ac bilis percalescunt: & quandoque dolorem locis infrà latus exhibent. Sæpe verò si ad infernas partes cōuertatur, dolorem per venas ad vesicam distribuit, multumque ac biliosum æger mingit. Arbitrantur autem huius morbi causam ac principium rigorem esse. Peripneumonia fit quum commota ac calefacta pituita ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in seipsum de vicinis locis, ad ea quæ iam sunt in ipso. Et percalfacit quidem totum corpus ac dolorem exhibet, maxime autem dorso, & costis, & humeris, ac spinæ, nimirum ab his in seipsum attrahens plurimam humiditatem, & superexiccantur hæ partes, & nimium calescunt. Postquam autem attraxit in seipsum, & tum bilis, tum pituita, sedē in pulmone occupauit, putrescit ac suppuratur. Et si quidem in diebus iudicatoriis putrefacta per sputum reiecta fuerint, æger superstes euadit. Si verò & ea quæ ab initio aduenerunt susceperit, & alia insuper accesserint, & neque spuens, neque putrefaciens superarit, præ copia eorum, quæ insuper accedunt, ut plurimum moriuntur. Si verò ad dies perueniant duos & viginti, & febris remittat, & in his per sputum purgati non fuerint, suppurati fiunt. Fiunt autem maxime ex his, quibus & pleuritis & peripneumonia vehementissima existit. Fit autem & peripneumonia & pleuritis sine sputo, ambe ex eadem causa præ siccitate. Siccant autem & calida, ubi nimium calfaciunt: & frigida, ubi nimium frigefaciunt. Congelatur autem latus, & quæ sunt in ipso venæ, & cōuellitur, & quantum in ipso inest pituitæ aut bilis, id à caliditate resiccatur, & dolorem inducit, & à dolore febrem. Huic venam secare, cōducit in manu splenitidem appellatam, aut hepatidem, iuxta vtram sanè fuerit morbus. Atque sic dolor mollior fit, & lateris, & aliarum partium. Nam venæ & quatum in ipsa inest bilis ac pituitæ, & ipsius sanguinis ægrotantis vnà cum his magnam partem foras dimittit. Pars verò ex carne per medicamenta & potiones diffunditur, & à calefactoriis forinsecus adhibitis, ita ut morbus per totum corpus dispergatur. Vocatur autem hæc pleuritis sine sputo. Peripneumonia verò quum pulmo etiam ipse superexiccatus fuerit, & quantum in ipso inest bilis aut pituitæ, neque putrefacit æquali

Splenitis hepatidisq; vena.

Aequaliter, neque per sputum reddit: & quantum in ipso est humiditatis, aut à potu, aut à sorbitione, aut à vicinis locis, hoc totum exurit, præ nimia siccitate ac caliditate. Huic portiones bibere conducit, à quibus pulmo humectatur, ac sputum reiecit. Si enim sputum non reiecerit, & durior fit, & coarescit, & hominem perimit. Febris ardens corripit magis biliosos, corripit item pituitosos. Corripit autem hoc modo. Quum bilis commota fuerit per corpus, & contigerit ut venæ & sanguis attrahant bilem, eamque plurimam ex carnibus ac vetriculo, ad eum qui prius inest, utpote quum etiam natura calidissimus sanguis in corpore existat. Cum itaque percaluerit ex carnibus & vetriculo, supra eum qui iam inest, adhuc magis à bile, percalfacit etiam reliquum corpus. Et quædam sanè partes præ multa humiditate, penitus resicari non possunt. Si verò resiccata fuerint, homo moritur. Extremæ verò corporis partes, utpote natura sicca, resiccantur, & plurima humiditas ex ipsis exurit, & si ipsas contingere velis, frigidas comperies ac siccas. Quapropter hi qui à febre ardente corripiuntur, internis quidem partibus à febre exuruntur, externis autem frigidi sunt. Et lingua ac fauces ab interno spiritu ac caliditate exasperantur & arescunt. Quantum autem in vetriculo & in vesica inest bilis, quod quidem in vetriculo est, aliquando, deorsum exturbatur. plerumque verò in primis diebus vomitur, aut in quatuor aut quinque. Vomitur autem hac de causa. Quum supernus ventriculus supercalfactus fuerit, attrahit in seipsum, & fit vomitus. Et ob hoc ipsum etiam ex febre ardente, & ex pleuritide, ad peripneumoniam maximè morbi trāsmutantur. Vbi enim supernus ventriculus supercalfactus fuerit, trahit in seipsum, & suscipit pulmo, & fit peripneumonia: & plerumque pereunt, nimirum debiles iam existētes, & morbo alio nouo insuper generato, dies transigere nequeunt, donec sputum in pulmone concoquatur. Verum ut plurimum pereunt præ debilitate. Aliqui tamen euadunt. At quibus in vesicam confluit quid bilis, his crassa vrina mingitur, crassa autem à pituita. Biliosa verò alui egestio prodit, eo quod combusta sint ea quæ sunt in ventre. Phrenitis hoc modo se habet. Sanguis qui est in homine, maximam partem ad prudentiam confert. quidam dicunt totum. Quum igitur bilis commota ad

Causa vomitionis qua.

Crassum lotium cur.

Phrenitis quæ fiat,

v

venas

Hippocratis Liber I.

venas & ad sanguinem ingressa fuerit, sanguinem ex consueta compage ac motione dimouet, & serosum facit, ac calefacit. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefacit, & desipit homo, & non sibi constat, præ febris copia, & sanguinis ad ferocitatem transmutatione, & motione non solita cōtingente. Alsimiles autem sunt maxime hi qui phrenitide tenentur, his qui ab atra bile delirant. Nam & hi ubi sanguis ex bile & pituita corruptus fuerit, morbum habent, & dementes fiunt. Aliqui verò etiam insaniunt. Et qui phrenitide correpti sunt eodē modo. Tanto autem minor insania ipsūque delirium sit, quāto paucior ac debilior est bilis quā pituita. Porro subcruentum & liuidum est sputum in pleuritide ac peripneumonia, idque ob hāc causam. Principiō quidem plerumque neutrum spuunt, neque liuidum, neque subcruentum. vnde nosse conuenit morbum vehementem esse. Quum autem sputum subcrasum spueri coeperint, tunc maxime purgantur. Spuitur autem id à distēctione venarum, in pleuritide quidem earum quæ sunt in latere, in peripneumonia verò earum quæ sunt in pulmone: & caliditate ad seipsam affectio trahit. Si verò agro abscessus fuerit ruptus, & purulentus fuerit, prima mox die sanguinem, & pus subcruentum ac liuidum cum salua spuit. Liuidum autē sit à sanguine, si modicus ad multam saluam amixtus fuerit, & nō statim spuatur, sed semiputrefactum & effeminatum in corpore manet. Moriuntur autem ex pleuritide, ubi & multum pituitæ ac bilis ab initio lateri fuerit affixum, & multum insuper ex reliquo corpore effluerit, & neque spuens, neque putrefaciens superarit, præ materiæ affluentis copia. Implentur autem arteriæ ab his quæ insunt, pituita ac pure. Deinde stertit, & frequenter, & illinc statim respirat. tandem verò omnia obturātur, & moritur. Eodem modo ex peripneumonia pereunt. Quicumque verò ex febre ardente moriuntur, omnes præ siccitate moriuntur. Et resiccantur primū quidem extremæ ipsorum partes, manus ac pedes. Deinde partes sicciore. Vbi autem humiditas ex corpore penitus fuerit exusta ac resiccata, sanguis quidem congelatur penitus ac perfrigeratur. Reliquum verò corpus exsiccatur, ac sic homo moritur. At ex phrenitide ita perit. Desipiunt in hoc morbo semper, nimirum sanguine corrupto,

Sputū subcruentū & liuidū cur.

Liuidū sputū sanguis fit.

Peripneumonia quādo necat.

Febris ardens quādo perimat

Phrenetici quomodo pereunt.

A rupto, & ex consueta motione emoto, & quum desipiant, nihil eorum quæ ipsis exhibentur accipiunt, quod saltem memoratu dignum sit. Quum verò progressum fuerit tempus, marcescunt ac imminuti consumuntur, tum ex febre, tum quòd nihil alantur. Et primùm quidem extremæ partes cōsumuntur ac perfrigerantur. Deinde ipsis proximæ. Sed & frigiditatis, & febris, & dolorum principium hoc habet. Quum sanguis qui est in venis perfrigeratus fuerit à pituita, transmutatur & conuellitur acruatim aliàs alia parte, & tremat. Tandem verò omnia perfrigerantur, & moritur,

HIPPOCRATIS

COI DE MORBIS LIBER

SECUNDVS, IANO CORNA-

RIO MEDICO PHY-

SICO INTER-

PRETE.

*

MVLTVM vrinæ emittitur vbi caput nimium *Cum quis*
incaluerit. Liquescit enim in ipso pituita, *multum*
liquescentem autem secedit partim ad nares, *meit.*
partim ad os, partim per venas quæ ducunt
ad pudendum. Quum autem ad pudendum
peruenerit, mingit homo & patitur quem-
admodum ab vrinæ stillicidio. Cæcutiunt autem quum ad ve-
nas in oculis peruenerit pituita, Aquosior enim fit visus &
turbulentior, & splendor in oculis non similiter splendor
est, neque in ipso cōparet si videre voluerit, similiter sicut antè
quum splendor & purus esset. Hic in quadraginta diebus
maximè sanatur. Si verò longo tempore postea morbus re-
uertatur, cutis capitis crassescit, & reliquum corpus attolli-
tur, & crassescit, ac bonum colorem habet. Hac pituita ad car-
nes conuertitur, & ab hac crassus esse videtur. Nam carnes
quum sint perrigatæ & eleuatæ ac rariores, sanguinè ex ve-
nis trahunt, & propterea bene colorati esse videntur. Alius
morb

Hippocratis Liber I I.

**Pustularū
capitis ori-
gō.**

morbus. Caput vlceribus impletur, & corpus intumescit, & color morbi regij est, & aliās alia corporis parte vlcera erū-
punt: & febris aliās atq; aliās corripit, & ex dorso aqua fluit.
Huic quum in capite pituita subbiliosa connutrita fuerit, vl-
cera fiunt vbi sinciput pituita & bile perrigatū fuerit, & vbi
pituita rara & aceruata fuerit, itēque bilis. Hac enim con-
sistit, putrescit, & exulceratur. Attenuata verò pituita ad au-
res penetrant. At in reliquo corpore vlcera eadem ratione
qua in capite fiunt, sanguine & bile putrefactis quacunq; in
parte fuerint collecta. Hac enim parte caro putrescit & exul-
ceratur, & accedentem pituitam ac bilem insuper putrefa-
cit, & fit pus. Alius morbus. Dolor circum circa caput vexat,

**Caput cur
doliter.**

& vomit bilem, & difficulter mingit, & desipit. Hic caput
quidem dolet, præ nimia eius calefactione. Desipit autem
quum sanguis in capite à bile aut pituita fuerit calefactus,
& plus solito commotus. Vomit autem bilem, vtpote com-
motā ipsa in corpore. Et caput præ caliditate trahit in seip-
sum, & crassissimum quidem vomit, tenuissimum verò in
seipsum trahit, Mingit autem & in hoc morbo ab iisdem, ve-
lut etiam in superiore dictum est. Alius morbus. Si circa ce-
rebrum venulæ superueuomant, nomen quidem rectum mor-
bo non est. Neq; enim fieri potest vt aliqua vena, siue parua,
siue magna superueuomat. Nominant tamē & dicunt super-
uomitum. Si verò etiam quā maximē superueuomant mor-
bum ab hoc ipso fieri nō est verisimile. Nam à bono malum

**Malum ex
bono non
fit.**

fieri non potest, neq; à malo vtiq; bonum fiat. Neque rursus
bonum plus iusto fieri potest. Verū superueuomere viden-
tur, quum ad venas bilis aut pituita ingressa fuerit. Eleuan-
tur enim venæ & pulsant, & dolor per totum caput dispergi-
tur, & aures sonitum percipiūt ac nihil audiunt. Et sonitum
quidem percipiunt, vtpote venis pulsantibus & palpitanti-
bus. Tunc enim sonitus est in capite. Grauius autem audiūt,
partim præ interno strepitu ac sonitu, partim quum cerebrū
& venæ circa ipsum eleuantur. Præ nimia enim caliditate,
vacuam circa aurem partem cerebrum de seipso implet: &
quū æqualis aeris copia nō insit, velut priore tempore, ne-
que æqualem sonum exhibeat, ea quæ dicuntur non æquali-
ter se imprimunt, atq; ex hoc grauem auditum habent. Hic
si quidem erumpat ipsi ad narēs, aut ad os aqua & pituita, sa-
nus

**Tinnitus
auriū vnde**

A nus fit. Si verò nō erumpat, septima die maximè moritur. At si in capite venæ supereuomant, id quod ab iisdem fit quæ & prius relata sunt. Signū verò quòd tali modo supereuomat hoc est. Quum quis aut manū, aut caput, aut aliam quādam corporis partem, hoc patientem incidat, sanguis niger profluit, & turbatus ac morbosus: quanquam neque sanguis nominari iuste mereatur, nisi tūc quū rubicundus ac sincerus fuit. Quum itaq; supereuomant ab iisdem causis, dolor & vertigo, & grauitas caput occupant. Dolor quidē, præ nimia sanguinis caliditate. Vertigo verò, quū acruatus ad faciem processerit sanguis. Grauitas autem, quòd copiosior sanguis fit in capite, & turbulentior ac morbosior, quam intrinsecus.

Signū venularum cerebri id efficientium.

Vertigo, grauitas.

Cerebri corruptio.

SI cerebrum corruptū fuerit, dolor ex capite spinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & sudor adest, & somni expers est, & ex naribus sanguis fluit. Sæpe etiam sanguinem vomit. Corrupitur autē cerebrum tali modo, quū aut nimium calefactus aut perfrigeratus, biliosus aut pituitosus plus solito factus fuerit. Vbi verò horum aliquid perpessus fuerit, etiam spinalem medullā supercalefacit. Et quum etiam hic percalefcit, dolorē spinæ inducit. Animo verò linquitur homo, quum pituita aut bilis ad cor consistit. Cōsistere autē necesse est cōmotis ac humectatis. Sudor autē fit præ dolore. Sanguinē verò vomit, quum venæ quæ sunt in capite, à cerebro fuerint calefactæ: quæ verò circa spinam sunt, à spina, Spina autē à spinali medulla. Medulla verò à cerebro, vnde sanè originē trahit. Quum igitur calefactæ fuerint venæ, & sanguis in ipsis efferbuerit, quæ quidē in capite sunt, venæ, distribuūt ipsum ad nares, & ad os: quæ verò circa spinā sanguifluæ, in corpus. Hic tertia aut quinta die plerūq; perit.

Alius morbus. Derepente dolor occupat caput, & statim vox intercipitur ac sui impotens fit. Hic in septē diebus moritur, si nō febris inuaserit. Si enim hæc inuaserit, sanus euadit. Patitur autē hæc, quum atra bilis ipsi in capite commota fluxerit, maximè in partē in qua plurimæ sunt venæ, in collū inquit, ac pectus. Deinde postridie sideratus fit ac impotens, sanguine nimium perfrigerato. Et si superior euaserit, ita vt sanguis calefcatur, siue ab his quæ exhibentur, siue à seipso, attoll

Dolor capitis qui vocem intercipit.

Hippocratis Liber I I.

collitur & diffunditur ac mouetur, & spirationem inducit, & D
spumescit, & à bile separatur, & sanus euadit. Si verò supe-
rior non euaserit, adhuc magis perfrigeratur: & vbi penitus
perfrigeratus fuerit, & calor ex ipso defecerit, congelatur, &
Temulētia moueri non potest, sed moritur. At si ex ebrietatibus hæc pa-
hoc & ipsa tiatur (nam & hoc contingit) itidem moritur.
facit.

Caries ossis capitis.

QUum caries facta fuerit in osse, dolor ex osse corripit.
Temporis autem progressu cutis de capite alia atque
alia parte discedit. Talia verò patitur is cui in secunda ossis
lamina, pituita superueniens resiccata fuerit. Hac enim par-
te rarum fit, & omnis humiditas ex ipso deficit, & quia ari- E
dum est, cutis ab ipso discedit. Hic morbus lethalis non est.

Alius morbus. Si sideratus fiat, anteriorem capitis partem
dolet, & oculis non æqualiter videt, & soporatur, & venæ pul-
Capitis stu sant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic pa-
por. titur hæc, quum venæ in capite fuerint calefactæ, & calefa-
ctæ pituitam in seipsas traxerint. Et principiū quidem mor-
bi ex hoc fit. Anteriorem verò capitis partē ideo dolet, quod
venæ in hac sint crassissimæ, & cerebrum ad anteriorem ca-
pitis partem magis situm est quàm ad posteriorem. Et ocu-
lis ideo non videt, procumbente eo cerebro ac inflammato.
Impotentia verò ideo corpus occupant. Postquam venæ pi-
tuitam in seipsas traxerint, necesse est præ pituitæ frigidita-
te, sanguinem magis nunc sisti ac perfrigeratum esse quàm F
priori tempore. dum autem sanguis non mouetur, fieri non
potest, vt nō etiam corpus quiescat ac torpeat. Et si quidem
sanguis ac reliquum corpus superarint, ita vt calecant, ho-
mo euadit. Si verò pituita præualuerit, sanguis magis perfri-
geratur ac congelatur. Et si frigiditas ac congelatio auge-
scant, penitus cōgelascit ac perfrigeratur homo, & moritur.

Angina.

ANgina siue cynanche fit, quum pituita in capite com-
mota aceruatim deorsum fluxerit, & in maxillis ac cir-
ca collum constiterit. Hic neque saliuam deglutire potest,
respirat autem violenter ac stertit, & aliquādo etiam febris
ipsum corripit. Et morbus sanè ex hac causa fit, & aliquan-
do sub ipsam linguam, aliquando paululum supra pectus.

Vua

Vna morbus.

VVa fit quum pituita de capite ad gurgulionem descendit, & gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus. Temporis autem progressu, nigrescit. Nigrescit autem hoc modo. Venosus est gurgulio ac crassus, & postquam inflammatus est, calefcit: & præ caliditate sanguinem ex vena adtrahit, ac ab ipso nigrescit. Quapropter si non turgentem seces, statim inflammantur. Nam vena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem sanguine replet, & breui suffocantur.

Tonsilla ac vicine partes.

Tonsillæ, & partes sub lingua, & gingivæ, & lingua, & quæcunque huiusmodi hoc loco consistunt: hæc omnes partes ex pituita agrotant. Pituita autem de capite descendit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem vbi fuerit calefactum, percalefcit autem à cibis, & sole, & frigore, & laboribus ac febrili calore. Quum verò calefactum fuerit, tenuissimum ex corpore ad seipsum trahit, Vbi verò traxerit, rursus id ad corpus descendit.

Morbi à capite fientes.

Quum repletum fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum, corpor caput tenet, & frequenter mingit, & alia patitur quæ ex vrinæ stillicidio contingere solent. Idem per nouem dies hæc patitur. Et si quidē per nares aut aures, aqua & mucus erumpat, à morbo liberatur, & vrinæ stillicidium sedatur, mingitq; citra dolorem, vrinā multā, & albā, ad viginti dies. Et dolor capitis cessat, & intuenti splendor ex oculis subtrahitur, & dimidiatas rerū facies se videre putat. Hic quadragesima die penitus sanus euadit. Multis verò quandoque morbus redit, septimo aut decimoquarto anno. Et capitis cutis ipsi crassescit, & ad tactum cedit, & de paucis cibis tener ac bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. Quum ita habentem offenderis in principio morbi, priusquam erumpat aqua per nares & aures, & tenuerit ipsum dolor: derafo capite utrem coriaceum circum frontem deligare oportet, aqua plenum calidissima, quantum sustinere potest, atque hinc ipsum calefieri permittere, & vbi perfrigeratus fuerit, alium adhibere. Si verò hinc debilitetur, desisterq;

Capitis torpor narcotice.

Straguria.

Medela quæ.

Hippocratis Liber I I.

tempore interposito eadem repetere, donec remiserit dolor. D
Et si alius non egerat, infusum per clysterem immittere, &
vrinam cientibus in potu datis, aquam mulsam aquosam in-
super bibendā exhibere. & calore quā maximē foueatur.
Sorbeat autem succum ptisanæ tenuem. Si verò venter non
subeat, mercurialem in aqua costā terito, ac succum excola-
to, & de ipso, ac de ptisanæ succo, parem mēsuram permisce-
to, & modicum mellis adiiçito. Hunc succum ter in die sor-
beat, & vinum mellei coloris, aquosum, album modicum, à
sorbitione insuper bibat. Postquam autem eruperit ipsi per
nares mucosa, & vrinam crassam eiecerit, & à dolore capitis
liberatus fuerit, vtre amplius ne vtatur, sed multa calida lo-
tus, vrinā cientia, & aquam mulsam aquosam bibat. Et pri-
mis quidem diebus milium delingat, & cucurbitā edat, aut
betas per triduum. Deinde cibis vtatur mollissimis ac quam
maximē per aluum subeuntibus, ita vt semper modicum ad
cibos priores addat. At vbi quadraginta dies præterierint (se-
datur enim morbus maximē in tanto tempore) capite ipsius
purgato, prius medicamento exhibito, ipsum deorsum pur-
gato, si tempus anni hoc permittat. Deinde serum ad dies
septem bibēdum dato, aut pauciores, si debilis existat. Si ve-
rò morbus reuertatur, fomento per totum corpus adhibito,
postridie veratrum bibendū dato. Deinde quanto tempore
tibi visum fuerit intermittito, & tunc capite purgato, me-
dicamento deorsum purgante exhibito, crustas octo capiti
inurito. duas circa aures, duas in occipitio. hinc atque hinc F
ad ceruicis neruum, duas in naso circa angulos oculorū. Ve-
næ autem circa aures vrendæ sunt, donec pulsare desinant.
Ferramētis verò cuneoli forma paratis obliquas venas per-
urito. Atque hæc vbi feceris, sanitas continget. Alius mor-
bus. Vlceribus impletur caput, & crura intumescunt, ve-
lut ab aquæ potu, & in tibia tumor infarcitur, & si premas,
color morbi regij apparet, & vlcera aliàs alia corporis parte
erumpunt, maximē tamen circa tibia, & malum aspectum
præ se ferunt. Vbi verò inflammatione liberata sunt, cito
sana fiunt. & febris aliàs atque aliàs corripit. Caput autem
semper calidum est, & ex auribus aqua fluit. Quum ita ha-
bet, medicamētum ei dandum est, à quo pituita & bilis sur-
sum purgatur, si quidē frigus fuerit, præfoto ac calida loto.
Deinde

Caput vl-
ceratur.

Medela
quæ.

A Deinde tribus diebus interpositis caput purgato. Postea etiā deorsum purgans medicamentum bibendum dato. Si verò tempus anni ferat, etiam serum postea bibat. Sin minus, lac alinum. Post purgationes cibis quàm paucissimis, & quàm maximè per aluum subeuntibus vtatur, & non lauet. Si verò caput exulceratur, fecem vini ad smegma faciendū comburito, & glandis corticem tritum leuigatum ammisceto. & pari nitro ammixto, his defricus, multa calida lauetur. Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & argenti flore, adipéque suillo ac oleo laurino.

His permixtis inungatur. Post hoc autem tempus vomitibus vtatur bis in mense, & exerceat se ac calida lauet. At si B his adhibitis, ex reliquo quidem corpore morbus fuerit exclusus, verùm in capite ipsi vlcera adhuc fiant, rursus capite purgato, medicamentum deorsum purgans postea bibendum dato. Deinde raso capite, fissuras raras incutito, & vbi sanguis effluxerit confricato. Postea lanas succidas vino imbutas superligato, & postquam exolueris, sponsia detergito, & ne humectato. Deinde oleo subito cupressum inspergito. Laneis autem deligamentis donec sanus fiat vtatur.

Si morbus repullulet quid agendum.

Alius morbus. Dolor caput corripit, & si paululum moueatur, bilem vomit. Quandoque etiam vrinam difficulter emittit, ac desipit, & septima die quandoque moritur: & nona quoque ac vndecima, septimam transgressus, si non eruperit per nares aut aures. Si verò eruperit, euadit. Fluit C autem aqua subbiliosa. Deinde temporis progressu putrefacta pus fit. Quum igitur ita habuerit, quandiu quidem dolor tenuerit in principio, priusquam ex naribus ac auribus erumpat, spongas aqua calida imbutas cito capiti admo- ueto. Si verò his non laxetur, vtre vtaris eodem modo velut in superiore morbo. Bibat autè aquam mulsam aquosam. Sin minus, aquam de farina crassa in ipsa macerata.

Curatio.

Sorbeat prisanæ quoque succum, & vinum albū aquosum insuper bibat. Postquam verò per aures eruperit, & febris ac dolor remiserit, cibis vtatur per aluum subeuntibus, à modicis initio facto, semper aliquid addēdo. Et caput calida lauetur: & aures colluat aqua pura, & sponsiam melle tintam indat. Si verò neque sic resiccetur, sed diuturna fluxio fiat, collutione facta, argenti florem, sandaracham, cerusam v s singula

Hippocratis Liber I I.

singula æquis portionibus trita leuigatâque in aurē indito, D
eâmq̃ expleto, & si quid præterlabatur, de medicamento
amplius superaddito. Vbi verò resiccata fuerit auris, expur-
gato ac medicamentū eluito. Postea (obsurdescit enim pri-
mum resiccata) lenibus fomentis aures foueto. Nā & sic vix
ac longo tempore sedabitur. Moriuntur autem etiā, si dolor
in aurē fuerit, & nihil in septem diebus eruperit. Hunc mul-
ta calida lauato, & spongiâ aqua calida imbutas exprime,
& tepidas ad aurem appone. Si verò neque sic erumpat, auri
fomentum adhibeto. Sorbitionibus autem ac pōtionibus

Cerebri
madētis si-
gna.

isidem vtatur quibus in superioribus. Alius morbus. Si
aqua in cerebro fuerit, dolor acutus per sinciput ac tempora
emergit, aliās alio loco: & rigor ac febris aliās atque aliās, &
regiones oculorum dolet, & excutit, & pupilla finditur, & ex
vno duo se videre putat, & si surrexerit, vertigo ipsum corri-
pit, & ventum nō sustinet, neq; solem: & aures tinniūt, ac in-
ter audiendū strepitu offenditur, & vomit saliuam ac pitui-
tam, quādoq; etiam cibos: & capitis cutis attenuatur, & con-
tactu gaudet. Quum sic habuerit, primū dandū est ipsi
medicamentum quod sursum pituitā educit, & postea caput
purgato. Deinde interposito tempore medicamentum deor-
sum purgans bibendum dato. Postea cibus quā maxime
aliū subeuntibus ipsum resicito, semper modica adden-
do. Postquam verò comederit iam cibos sufficientes, vomiti-
bus ieiunus vtatur, lenticulæ decocto mel & acetum miscēs,
& olera antea comedēs: & in die illa qua vomuerit, primū

Medela
quæ.

cyceonem bibat tenuem, postea ad vesp̃eram cibus modicis
vtatur, & non lauet. & a cibus deambulet, itēque mane, vi-
tans ventum ac solem, & ad ignem ne accedat. Et si quidem
talia faciens, sanus fiat, bene est. Sin minus, vere vbi ipsum
prius purgaris primū veratro, postea etiā in narēs medi-
camentum infundito, & pauco tēpore interposito deorsum
purgato, Deinde cibus resicito. Postea inciso capite iuxta sin-
ciput, ad cerebrum vsq; perforato, & veluti sectionē ac per-
forationem cūrato. Alius morbus. Rigor, dolor, & febris
per caput, maxime ad autem, & ad tempora, & ad sinciput, &
oculorum regiones dolet, & supercilia ipsi incumbere viden-
tur, & grauitas caput detinet, & si quis ipsum mouerit min-
get, & multum ac facile mingit, & dentes torpent, & stupor

Capitis a-
lius mor-
bus.

A ipsos tenet, & venæ attolluntur ac pulsant in capite, & non potest quietus esse, sed anxius est ac desipit præ dolore. Huic siquidem per nares aut aures eruperit, aqua profluit subpurulenta, & sanus euadit. Sin minus, plerunque in septem diebus moritur. Hic morbus maximè fit ex febre lipyria, quæ liberatus à febre, nondum purgatus, aut cibis seimpleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in sole laborarit. **Quum** sic habuerit, primùm sanguinè de capite mittito, vndeunque tibi visum fuerit. Et post sanguinis missionem, rasò capite perfrigatoria ipsi adhibeto. Et si alius nō subeat, infusum per clysterem immittito. In potu verò ptisanæ succū frigidum dato, & aquam insuper bibendā. Si verò ad perfrigatoria non remittat, transmutatione facta, vt re vtitor ac calefacito, postquam autem quieuerit dolor, cibis vtatur aluum subeuntibus, & ne impleatur. Vbi verò vigesimum diem attigerit sedato dolore, fomento capiti ipsius adhibito, ad nares medicamentum apponito, & interposito triduo medicamentum deorsum purgans exhibeto. Alius morbus. Si venæ circa cerebrum sanguinem supereuomuerint, ac cerebrum calefecerint, febris emergit fortis, & dolor ad tempora, &incipit, ac posteriorem capitis partem, & aures tinniunt ac statu implentur, & nihil audit, & anxius est, & seipsum præ dolore iactat. Hic quinta aut sexta die moritur. Cùm sic habuerit, caput ipsius calefacito. Si enim per aures aut nares aqua eruperit, mortē effugit. Si verò sex dies euaserit, vinctum ipsi velut in superiore morbo constituto. Alius morbus. Si venæ superuomuerint in caput, dolor grauis totum caput tenet, & ad collum, & aliàs ad alias capitis partes trāsīt. Et vbi surrexerit, vertigo ipsum corripit, febris autem non inuadit. Cùm igitur sic habuerit, de rasò capite si non calefactoriis cesserit, frontem ea parte qua capillus desinit à capite findito: vbi verò secueris disparata ac diducta cute, cùm sanguis defluerit, salē tenuissimū inspergito: & postquam effluerit sanguis fissuram cōponito, & duplici filo totam ipsam includito. Deinde splenium cera ac pice illitum, vlceri imponito, & lana sordida superimposita deligato, & ad dies septem nesoluito, si nō dolor vexet: si verò dolor adsit, exsoluito. Donec autem sanus fiat, aquam de macerata in ipsa crassa farina bibendam dato, & ptisanæ succum sorbendum,

Medela.

Cerebri morbus.

Medela.

Capitis morbus.

Medela.

Hippocratis Liber I I.

**Cerebrum
biliosum
suum est.**

Curatio.

**Quæ ven-
trem cient.**

**Cerebri
corruptio.**

Medela.

**Quo mo-
do sanguis
sistatur.**

**Capitis su-
bitus do-
lor.**

dum, & aquam insuper bibendam. Alius morbus. Si cere-
brū bile infestatur, febris emergit debilis, & rigor, & dolor
per totū caput, maxime ad tēpora, ad sinciput, & ad regiones
oculorum: & supercilia ipsis impendere videntur, & ad aures
dolor procedit, & quandoq; per nares bilis defluit: & oculos
hebetes habent, & plerisque dolor ad dimidiam capitis par-
tem extenditur, quandoq; etiam per totum caput. Quum sic
habuerit, perfrigeratoria ad caput apponito, & postquā do-
lor ac fluor cessarit, apij succum in nares instillato, & ne la-
uet quandiu dolor obtinuerit. Et sorbeat milium tenue mo-
dico melle affuso, & bibat aquam. Si verò alius non subeat,
brassicās edat & succum sorbeat. Sin minus, folia sambuci
eodem modo. Et postquam tempestiuum tibi esse visum fue-
rit cibos quā maxime aluum subeuntes ipsi exhibeto. Et si
depulso fluore ac dolore, grauitas ipsi supra supercilia incum-
bat, & in naso mucus crassus ac putridus fuerit, fomento ex
aceto, & aqua, ac origano ipsi adhibito, deinde calida aqua lo-
to, florem æris & myrrham ad nares apponito. Atq; his factis
plerunque sanum efficies. Morbus autem non est lethalis.

Alius morbus. Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex
cervicis neruo ad spinam tendit, & ad cor frigus descendit, &
derepente nouus sudor adest, & per nares sanguis fluit, Vo-
munt quoque multi. Hic triduo moritur. Si verò septem dies
transgrediatur: pleriq; autem non transgrediuntur: & si san-
guinem vomat, aut è naribus fundat, neque calida ipsum la-
uato, neq; calefactoria adhibeto. Verū acetum albū aquo-
sum bibendum dato, & si debilis sit, ptisanam sorbendam. Si
verò plus iusto sanguinem vomere tibi videatur, aut ex na-
ribus ipsi fluat, à vomitu quidem bibat farinā trimestris tri-
tici in aquam inspersam. Si verò ex naribus fluat, venas & in
brachiis, & in temporibus, spleniis suppositis deligato. At si
neutrum horum ipsi affuerit, dolet autem cervicis neruū, &
collum, & spinam, & frigus ad cor processerit, cum eruo pe-
ctora, dorsum, & cervicis neruū, & collum calefacito. Nam
his factis maximam vtilitatem capere poterit. Verū pauci
huiusmodi morbum effugiunt. Alius morbus. Sanum de-
repente inuadit dolor circa caput, & statim vox intercipitur,
& stertit, & os hiat, & si quis ipsum vocet aut moueat, solum
suspirat, nihil autem intelligit, & multū mingit, & mingere
se non

Alie non sentit. Hic si nō febris ipsum corripiat, in septem diebus moritur. Si verō corripiat, plerunq; sanus fit. Huiusmodi verō morbus senioribus maximē fit, & magis quā iunioribus. Hunc ubi sic habuerit, lauare oportet multa calida, & quā maximē calefacere, & aquā mulsam tepidam in os instillare. At si resipiscat, & morbū effugiat, ubi ipsum cibis refeceris, ita vt viribus valere tibi visus fuerit, indito in nares ipsius medicamento, & paucis diebus interpositis, pharmacū deorsum purgans bibendum dato. Si enim ipsum nō purgaueris, timor est ne rursus morbus reuertatur. Effugiunt autē non ita valde ex primo. Alius morbus. Si quis ex ebrietate voce priuetur, & statim sanē ipsum etiā febris corripiat, sanus fit. Si verō non corripuerit, die tertia moritur. Si itaq; in ita affectum incideris, multa calida lauato, & spongas in aqua calida tinctas ad caput apponito, & cepas decorticatas in nares indito. Hic si quidem apertis oculis, & loquutus, ad se redierit, & nō nugetur, hac die sopore pressus iacet, postridie verō sanus fit. Si verō exurgens bilem vomuerit, insanit, & moritur maximē in quinq; diebus, si non dormierit. Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lauato, donec ipse ad seipsum redeat. Deinde multo oleo illitū, ad stragula molli-ter reclinato, & vestimentis contegito: & neq; lucernā apud ipsum ardere, neq; loqui permittito. Vt plurimū enim ex balneo obdormit, & si dormierit, sanus euadit. Postquā verō ad se redierit, primis tribus aut quatuor diebus, miliiū tenue sorbeat, aut ptisanā succum, & vinum mellis speciē referens bibat. Deinde cibis vtatur mollissimis, ac paucis primū.

Senū mor-
bus.

Medela.

Temulen-
tiaz mor-
bus.

Medela.

Cerebri corruptio.

Si corruptio cerebrum inuaserit, dolor tenet maximē an-
teriore capitis partem, & paulatim etiam intumescit,
& liuida fit: & febris, & rigor apprehendit. Quum ita habue-
rit, secare oportet qua parte intumuit, & perpurcato osse
ipsum radere donec ad secundam laminam perueniat, dein-
de velut fracturam curare.

Curatio.

Caries sine tereedo.

Quum caries facta fuerit in osse, dolor ex hoc corripit
ipsum os, & progressu temporis attenuatur ac infla-
tur, & fit in ipso fractura. Et si hanc refeceris, comperies
ipsum

Hippocratis Liber I I.

Curatio.

ipsum os eleuatum, & asperum, ac fuluū. Quibusdam verò etiam ad cerebrū vsq; corrosū. Vbi in hoc modo affectum incideris, si quidē vltra corrosū fuerit, sinere optimū est, & vlcus quā celerrimē curare. Si verò corrosū non fuerit, sed asperū, ad secundā vsq; laminā rasū, velut p̄cedens curare. Alius morbus. Si sideratus quis fiat, & anteriorem capitis partē dolet, & oculis videre non potest, sed sopor ipsum tenet, & venæ in tēporibus pulsant, & febris debilis tenet, & totius corporis impotētia, & eniacescit. Quum sic habuerit, multa calida ipsum lauato, & calefactoria ad caput adhibeto. A fomentis verò myrrhā & æris florem in nares infundito. Sorbeat autem ptisanæ succum, & aquam bibat. Et si quidem vbi hec feceris meliūs habuerit, bene est. Sin minus, quæ vna spes reliqua est, sinciput ipsius findito, & vbi sanguis defluerit, labiis compositis curato ac deligato. Si verò non secueris, decimo octauo aut vigesimo die plerunque moritur.

Medela.

Angina.

Curatio.

Febbris corripit & rigor, & dolor capitis: & maxillæ intumescunt, & sputū difficulter deglutit. Expuit autē & saliuas duras ac paucas: & infrā in faucibus stertit: & si apprehensa lingua inspexeris, gurgulio nō magnus est, sed mollis, fauces autem intrinsecus saliu viscosa plenæ sunt, & non potest excreare, & decumbere non sustinet, verum si decubat suffocatur. Hunc si ita affectū deprehenderis hæc facito. Primū quidem cucurbitas ad verticulū in collo primū affigito. Deinde in capite præraso, & iuxta aurē ab vtraq; parte apponito. Et vbi cucurbitā affixeris, ad multū tempus adherere sinito. Postea fomentū ipsi ex aceto, nitro, origano, & nasturtij semine adhibeto. Hæc terito, & cū aceto pari aqua permixta diluīto, ac parum olei instillato. Deinde in ollulam infusis, operculo addito arundinē cauam immittito, & prunis imposta feruefacito: & vbi per arundinis fistulā vapor ascenderit, hianti ore vaporem intro trahat, cauens ne fauces adurat. Porinsecus autē spongiās aqua calida imbutas, ad genas ac maxillas apponat. Gargarismus porrō ipsi parādus est, ex origano, satureia, apio, mentha, & modico nitro, cum aqua multa aquosiore, & modico aceto instillato, prædictarū herbarum folia trita, & nitrum, in aqua multa diluīto, tepefacito, ac sic gargariset. At si saliuā supprimatur, myrthi ramulum comp

Gargarismus.

Saliaz purgatio.

Aplanatū sumito, & tenera ipsius summa parte incuruata, ac molli lana obuoluta, in fauces immissa, saliuā expurgato. Et si venter non egerat, glādem subdito, aut clysterem adhibeto. Sorbeat autē ptisanā succum & aquam bibat. Si verò tumor ipsi oboriatur, & ad pectus intumescat, ac rubicundus sit, & ardeat, amplior spes salutis est. Facienda verò hec sunt, postquam inflammatio foras conuersa fuerit. Betas in frigidam aquam tinctas apponat. Tepidas collutiones ore gargariset, & ne lauet. Hac faciens maximē euaserit. Est autē morbus lethalis, & paucissimi euadunt. Alia angina. Febris & dolor capitis corripit, & fauces inflammantur, itémq; maxillæ, & saliuam deglutire nō potest, sputat autem crassam ac multā, & difficulter loquitur. Quum ita habuerit, primū cucurbitam affigito, eodem modo veluti suprà diximus. Deinde spōgiam aqua calida imbutam, ad collum ac maxillas adhibeto. Aquam autem mulsam aquosam colluēdam dato. Et succum ptisanæ sorbere cogito. Si verò ipsi talia facienti saliuā non exierit, eodem modo velut in priore fomentū adhibeto. At si ad pectus conuertatur inflammatio, aut ad collum, betas aut cucurbitas cōcisas, in frigidam aquam tinctas superimponat, & frigidam aquam bibat, quo saliuā facilius excreetur. Cū autem ad pectus extumuerit, pleriq; euadūt. Si verò faucibus ac tumoribus sedatis, morbus ad pulmonē conuersus fuerit, febris statim corripit, & lateris dolor, & vter plurimum moritur, vbi hoc factum fuerit. Si verò quinque dies effugerit, suppuratus sit, si nō ipsum statim tussis inuāse-rit. Si verò inuāserit, facta excreatione depurgatus, sanus fit. Huic quā diu dolor latus tenuerit, latus calefaciēdum est, & adhibenda quæ in peripneumonia adhiberi solent. At si quinque dies effugerit, & febris remiserit, tussis autē reman-ferit, primis quidem diebus sorbitionibus vtatur. Postquam autem cibos sumere inceperit, quā pinguisimos ac maximē sallos edat. Quod si tussis non affuerit, nimirum suppu-ratum fieri scito, & vbi cœnauit cū dormire volet, allium edat crudum quā plurimum, & vinum insuper bibat vi-nosum meracius. Et si quidem ita pus eruperit, bene habet. Sin minus, postridie calida loto suffitum adhibeto, & si eru-perit, velut suppuratum curato. Alia angina. Linguae po-sterior pars inflammatur, itémque locus sub tonsillis ad gut-tur,

Secunda
angina.

Medela.

Tertia an-
gina.

Hippocratis Liber I I.

tur, & neque saliuam, neque quicquid aliud deglutire potest. Si **Medela.** verò coactus fuerit, per nares ipsi effluit. Quum ita habuerit mentam viridem tritam, apium, origanum, & nitrum, & rhoem rubrum melle diluito, & ad crassam formam redacta, intus linguæ qua parte tumet illinito. Postea ficus aqua coquito, & de rhoe parum tritum, hoc ficuum decocto diluito, ac gargarisandum dato si id potest, sin minus colluendum. Bibendam verò aquam de farina crassa in ipsa macerata exhibeto. Foris autem ceruicem & maxillas, farina calida in vino & oleo cocta intergito, & panes calidos apponito. Suppuratur enim plerumque in loco sub tonsillis, & si quidem sua sponte eruperit, sanus fit. Si verò non rumpatur, ubi digito contigeris an molle sit, ferramento acuto ad digitum alligato perforato. His adhibitis multi sani fiunt. Est autem hic morbus minimè lethalis.

Vua morbus.

Medela. Si vua morbus in faucibus fiat, summa gurgulionis pars aqua impletur, & rotunda fit ac pellucida, & spirationem intercipit. Et si maxillæ ab utraque parte inflammatae fuerint, suffocatur. Si verò ipse morbus per se consistat, maxillis non inflammatis, minus moritur. Quum sic habuerit, gurgulionem digito apprehensum sursum ad palatum apprimito, & summam ipsius partem præsecato. Postea foliorum hortensium condimentariorum decoctum gargarisandum dato, & farinam frigidam delingendam, aquamque insuper bibendam: & ne lauet.

Tonsillæ morbus.

Medela. Si tonsillæ fiant, intumescunt sub maxillis ab utraque parte, & ad contactum foris durum est tuberculum, & gurgulio totus inflammatus est. Quum sic habuerit, immisso digito tonsillas protrudito, ad gurgulionem autem florem æris siccum illinito, & foliorum condimentariorum hortensium decoctum, velut à Sole calidum gargarisandum dato. Foris qua parte tumor est, ordeaceam farinam in vino & oleo coctam calidam pro cataplasmate apponito. Postquam verò tubercula mollia esse tibi visa fuerint intrinsecus ad contactum, scapello ipsa pertundito. Quædam etiam sua sponte sedantur.

Tuberculum sub lingua.

Si tuber

A **S**i tuberculum sub lingua, hypoglossis appellatum, fiat, *Hypoglossis.* lingua intumescit, & pars sub ipsa ac externa ad tactū dura est, & salivā deglutire non potest. Cū sic habuerit, spongiam aqua calida imbutā apponito, & ordeaceam farinam vino ac oleo coctam, foris ubi tumor est imponito, Gargarifer ficuum decoctum, & ne lauet. Postquam autem purulentum factum fuerit, secato. Aliquando verò sua sponte erūpit, & sedatur non sectum. Si verò foras suppurauerit, perurito.

Inflammatio consistens ad palatum.

Si inflammatio constiterit ad palatum, intumescit & suppuratur. Quum sic habuerit, tuberculum inurito. Vbi vero exierit pus, reliquū eluito, primū nitro & aqua calida. deinde vino. Postquam autem elueris, vuam passam albam exemptis vinaceis tritam, in vsturæ locum indito, & ubi exciderit, vino meraco tepido colluat, & ubi edere quid aut sorbere valet, spongiam indat, atq; hæc faciat donec sanus fiat.

Polypus.

Si polypus fiat in naso, ex medio cartilaginum dependet, veluti gurgulio. & ubi expirationē facit, progreditur foras, & est mollis, ubi verò inspirationem facit, retrocedit; loquitur obscure, & cū dormit, stertit. Quum sic habuerit, spongiam in rotundum concisam, & velut spiram factam, lino Aegyptio obuoluto, ac duram effcito. Sit autem eius magnitudinis, vt ad nasum quadret. Spongiam verò quadruplici lineo filo deligato, ita vt vnumquodque longitudinem habeat cubitalem. Deinde facto vno ipsorum principio, virgam stanneam tenuem sumito, quæ ad alteram sui partem foramen habeat, & transmissio per foramen filorum principio, virgam in acutam in os transmittito, & attrahito donec filorum principium apprehendas. Postea specillo instar vngulæ bifurcato sub gurgulionem subposito, renitēs trahito, donec polypū extraxeris. Postquam verò ipsum extraxeris, & sanguis fluere desierit, siccum linamentum specillo obuolutum indito, & de cætero æris flore in melle cocto, linamentum illine, atq; sic in nasum inde. Et ubi iam vlcus curatum fuerit, plumbū efformatum ita vt ad vlcus perueniat, melle illine, & donec sanus fiat, appone. Alius polypus. Impletur nasus carnibus, & ad cōtactum caro dura apparet, & per nasum

Medela.

Hippocratis Liber I I.

- Medela.** sum spirare non potest. Quum sic habuerit, fistula immissa, D
ferramentis tribus aut quatuor vrito, & post vstionem vera
trum nigrū triticū iniicito, & postquā cōputruerit ac excide
rit caro. linamenta melle illita cum æris flore indito, & vbi
curatū fuerit vlcus. plumbeas massas sine fistulas melle illi-
tas immittito, donec sanus fiat. Alius polypus. Intrinsecus
ex cartilagine caro rotūda prominet, quæ ad cōtactum mol-
Medela. lis est. Cū ita habuerit, chordam nerueam accipito, & fa-
cta in ipsa parua ansula, eam tenui filo obligato, deinde alte
rum principiū per ansulam trāsmittito, alia maiore ansa fa-
cta. Postea principium illud per virgam stanneam transmit-
tito. Deinde ansam illam maiore in nasum indito, & specil-
lo insecto ipsam circū polypum obducito ac adaptato, & vbi
circumsita fuerit, virgam in os transmittito, & a reptam ip-
sam trahito, eodem modo specillo instar vngulæ bifurcato
supposito sub gurgulionē ac renitente. Postquā autem extra-
xeris, curato velut superiorem. Alius polypus. Intrinsecus
circa cartilaginem alicunde durū quid nascitur, & videtur
quidem caro esse, si verò ipsum attigeris, strepitum edit ve-
Medela. lut lapis. Cū sic habuerit, fissio per scalpellum naso expur-
gato, deinde inurito. Atque hoc facto nasum rursus cōsuito,
& vlcus curato, linamētum melle illitum indens, & vbi con-
putruerit, æris florem cum melle illinito. Fiat autem cura-
tio plumbeis massis iidem immisis. Alius polypus. Nascū-
tur ex obliquo cartilaginis in summo, velut cācelli. Omnes
autem hos vrere oportet, & post vstionem veratrum in-
spargere. Postquam autem computruerint, æris flore cū mel-
le expurgare. Curatio autem etiam plumbo immisso fiat.

Morbus regius niger.

- Color** fit niger circa faciem, & maximè circa partes ve-
lut in vmbra occultatas: & oculi cum virore pallidi,
itēque lingua infernē, & venæ sub lingua crassæ ac nigra:
& est homo sine febre, ac mingit vrinam crassam, biliolam.
Medela. Quum ita habuerit, primū venas sub lingua secato, dein-
de calida multa loto, asphodeli radices bibendas ieiuno da-
to, ita vt æquales quinque depurgatas in vino co-
quas, & apij foliorum quantum manu plena capit, addas. Af-
fundito autē vini dulcis tres heminas dimidiatas Aeginē-
ses

Ales, vt à coctura semihemina. super sit. Hoc permixtū bibendum dato. Postquā autem minxerit, cibis aluum subeuntibus vtatur, & à cibo cicer album edat, & vinum album, multum, aquosum bibat: & apium ac porrum in cibo edat, faciat autem hæc per dies septem, & si quidem in his color probè depurgatus esse tibi visus fuerit, bene est. Sin minùs, etiam alios tres hæc faciat. Postea interposita vna atque altera die, medicamentum ad nares apponito. Deinde pharmacum deorsum purgans bibendum dato, à quo bilis purgatur. Et si splenicus fuerit, asininum lac aut serum postea exhibeto. Hæc faciens, sanum efficies. Alius morbus regius. Febris corripit debilis, & grauitas caput tenet, & quibusdam sanè febres cessant, Ipse verò sit cū virore pallidus, & maximè oculi, & debilis est, & corporis impotentia adest, & vrinam crassam cū virore pallidam emittit. Hunc calida lauato, & vrinam cientia bibenda dato. Postquā autem purior esse tibi visus fuerit, & color melior apparuerit, medicamentum ad nares appone, & postea deorsum purgans bibendum præbe. Cibis autem vtatur quā mollissimis. Vinū bibat album, dulce, aquosum, Hæc faciens sanus euadet.

Febris à bile.

SI bile infestatur homo, febris ipsum corripit quotidie, ac dimittit. Detinet autem in meridie, & os amarum est, & quum sine cibo manet, offendit hoc ipsum. Vbi verò ederit, strangulatur, & à modicis quibusdam cibis impletur, & abominatur, & vomitiones ipsum inuadūt, & ad lumbos ac crura grauitas incumbit, & multum dormit. Hic si post febrem exudarit frigidum ac multum sudorem, & febre non libere tur, morbum diuturnum sentiet. Si verò non sudarit, citius iudicatur. Quum sic habuerit, & ad nonum diem deuenierit, pharmacum dato. Nam si statim à febris initio dederis postquā purgatus est, febris repetit, & rursus medicamento opus habet. At si os non afficiatur, verū ad imum ventrem tormē irruat, pharmacum deorsum purgans bibendū dato, & postea lac asininum, aut serum, aut aliquem succum. Si verò debilis fuerit, per clysterem subtus cluito. Ante medicamento verò potionē, si quis febriat, danda est ipsi aqua mulsa aquosa. Altera autem die qua febris detinetur, aquam frigidam quantum bibere volet, dabis. Vbi verò re-

Medela.

Medela.

Hippocratis Liber I I.

Continua
febris.

Curatio.

Medela.

Tertiana
febris.

Medela.

miserit febris, prifanae succum, aut milium tentie sorbeat, & D
vinū album, odoratū, aquosum insuper bibat. Si verò febris
neq; noctu, neq; interdiu remittat, & ad cōtactum supernas
partes habeat calidas, venter autem & pedes frigidi sunt, &
lingua aspera: huic medicamētū ne dederis, sed molli infuso
per clysterē subluo, & prifanae succū bis in die frigidū sor-
bendum dato, & vinū aquosum insuper bibendum. Reliquo
verò tempore aquā frigidissimā bibat. Hic si quidē septima
die exudarit, & febris ipsum dimiserit, bene est. Sin minū,
decimaquarta die plerunq; moritur. Alia febris. Foris ad
cōtactum febris debilis est, intrinsecus autē ardet, & lingua
iplius aspera est, & per nares & per os spirat calidum. Quin-
ta die prae cordia dura sunt, & dolor inest, & calor qualis in E
morbo regio apparet, & crassam ac biliosam vrinam eiicit.
Hūc si septima die rigor & febris vehemēs apprehenderit, &
exudarit, bene est. Sin minū, moritur septima aut nona. Cor
ripit autē maximē hic morbus, si nō annus squalidus fuerit.
Quū sic habuerit, quotidie calida lauato, aquāmq; mullam
aquosam multā bibendā dato, & prifanae succū frigidū bis in
die sorbendū. A sorbitione verò vinū bibat aquosum, albū,
modicū. Si verò alius nō egerat, clysterē adhibeto, aut glan-
dulam subdjo. Cibū autem ne exhibeas, donec febris remit-
tat. Vbi verò sedata fuerit, pharmacū deorsum purgans bi-
bat. Reuertitur enim quandoq; morbus, si impurgatus per-
manserit. Et amplius morbus hic rursus corripit, si sanguis
nimīū biliosus fact⁹ fuerit. Alia febris. Si tertiana febris te F
nuerit, si quidem nō omisis tribus inuasionibus, quāta cor
ripiat, pharmacū deorsum purgans bibendum dato. Si verò
pharmaco non opus habere tibi videatur, radicū quinquē-
folij tritarum acetabuli mensurā, ex aqua bibēdam dato. Si
verò neq; sic cesset, multa calida loto, trifoliū, & silphij suc-
cum, in vino pari aqua ammixta, bibenda praebeo, & reclina-
to vestimenta multa integito, donec exsudet. Postquā
verò exsudarit, si siriāt, polētā cum aqua bibat. Vesperi au-
tem milium coctum tenuē sorbeat, & vinum insuper bibat,
donec febris cesset; & cibis quā mollissimis vtatur.

Febris quartana.

Medela.

Q Vum febris quartana ex alio morbo non purgatum ap-
prehenderit, pharmacum deorsum purgans bibēdum
dato.

A dato. Deinde caput purgato. Postea rursus infra purgato. Si verò his factis non cesset, interpositis duabus inualionibus post purgationem infernam, multa calida ipsum lauato, & seminis hyoscyami milij magnitudinem, & mandragoræ tantundem, & succi silphij trium fabarum magnitudinē, & trifolij tantundem, in vino meraco bibat. At si firmus & sanum se esse putans, ex lassitudine, aut profectione febre correptus, ad quartanā deueniat: fomentis ipsi adhibitis allium dato, in melle tinctum. Deinde lenticulæ decoctum bibat, melle & aceto ammixtis. Postquam autem repletus fuerit, vomat. Postea calida lotus, ubi frigidus factus fuerit, cyceonem ex aqua bibat. Vesperis cibis mollibus & nō multis vtatur. Altera verò exacerbatione, ubi multa calida laueris, & stragula ipsi intexeris, donec exsudet, statim veratri albi radices trium digitorum longitudine, & trifolij drachmam, & succi silphij duarum fabarum magnitudinē, & in vino meraco bibat. Et si vomitiones ipsum vrserint, vomat. Sin minus, post caput purgatum. Cibis autem vtatur quā mollissimis & acerrimis. Quum verò exacerbatio ipsum inuaserit, ieiunus medicamentum ne bibat.

Pleuritis.

Pleuritis ubi corripuerit, & febris & rigor tenet, & dolor per spinam ad pectus, & erectæ cervicis spiratio, & tussis, & saliuua alba ac subbiliosa, & nō facile per tussim reiicit, & per inguina dolor est, & cruentā vrinam mingit. Quum Cita habuerit, si quidem febris septima die remiserit, sanus euadit. Si verò nō remittat, deuenit morbus ad vndecimum Medela aut decimū quartum diem. Et sanè multi in his diebus moriuntur. At si decimū quartum trāsgrediatur, euadit, Quum ita habuerit dolor, calefactoria adhibeto. Bibat autem mel, aquali aceto affuso coctum, ita vt quanta fuerit mensura cocti mellis & aceti, vnde uigesimam partē aquæ affundas. Hoc paulatim & frequenter bibendum dato: & postea quoque aquam modico aceto affuso ammisceto. Sorbeat & milij succum, melle modico adstillato frigidū, quartæ heminae partibus mensura, quoties vtrunque cibum sumit, & bibat vinum album vinosum aquosum modicum. Sit autem vinū quā mollissimum, odorem nō habens. Vbi verò febris dimiserit, per biduum miliū bis in die sorbeat, & betas iucundissime

paratas

Hippocratis Liber I I.

paratas edat. Deinde catulum aut auiculam coquat, & ius D
forbeat, & de carnibus parum edat. Reliquo verò tempore,
maximè quandiu à morbo tenetur: in prandio milium su-
mat, vesperi cibis paucissimis ac mollissimis vtatur. Alia
pleuritis. Febris tenet, & tussis, ac rigor, & dolor ad latus, &
quandoque ad clauiculam: & saliuam spuit subbiliosam ac

Medela. ac subcruentam. Quòd si agro abscessus ruptus fuerit, qua
parte dolor maximè vrget, calefactoria adhibeto, & calida
lauato, si non magna febris ipsum teneat. Sin minus, non. Bi-
bendum autem dato fauum in aqua maceratum, ita vt aqua
iam subdulcem facias, & postea quoq; aquam ammiscens.
Sorbeat ptisanæ succum bis in die, & vinum inde bibat al-
bum, aquosum. Et si quatuordecim dies effugerit, sanus eua-
dit. Alia pleuritis. Febris detinet, & dentium stridor, & tussis
sicca, & cum virore pallida reiiicit, quandoq; etiam liuida: &
dolor latus corripit, & dorsum subrubidum fit. Caput & pe-
ctus calescunt, aliquando etiam venter, & pedes, & crura. Et
quum erectus sedet, magis tussit: & aluus turbatur, & alui
egestio cum virore valde pallida est, ac graueolēs. Hic in vi-
ginti diebus moritur. Si verò has effugerit, sanus fit. Huic do-
nec quatuordecim dies præterierint, aqua de farina crassa in
ipsa macerata bibendam dato, & vinū album vinosum, aquo-
sum postea bibendū. Sorbeat succum ptisanæ frigidū, bis in
die. Verū præ melle mali punici succum, ad ptisanæ succū ad
misceto, postquā iā hic ptisanæ succus coctus fuerit, & lauet
nō multa. Vbi verò quatuordecim dies præterierint, in pran-
dio milium sumat. Ad vespērā carnibus auicularū, cum iuscu-
lo, & paucis cibis vtatur. At talem morbum pauci effugiunt.

Medela. *Peripneumonia.*
Febris detinet dies quatuordecim vt minimum, ad sum-
mū duas de viginti, & per hos dies fortiter tussit. & pri-
mū quidem excreat saliuā crassam ac puram, septima &
octaua die. Si verò febris corripuerit, nona ac decima, sub-
dulcē & purulentā, donec quatuordecim dies præterierint.
Et si quidē decimaquinta die pulmo resiccatus fuerit, & tus-
sifendo reiecerit, sanus fit. Sin minus, duas de viginti obserua-
to, & si quidem in his diebus tussis sedata fuerit, euadit. Si nō
sedata, interrogato ipsum, an saliuā ipsi dulcior appareat, &
si hoc cōfessus fuerit, morbus annū durabit. Nam pulmo sup-
puratus

Apuratus sit. Huic primis diebus vinum dare conuenit dulce, album, aquosum, paulatim frequenter bibendum. Sorbeat *Medela.* etiam ptisanæ succum melle ammixto bis in die, donec dies decem & octo præterierint, & febris desuerit. Periclitatur autem maximè in septem aut quatuordecim. Postquam autem decem & octo dies transgressus fuerit, non amplius moritur, sed pus spuit, & pectus dolet, & tussit. Quum sic habuerit, ieiunus cum salua vini illam potionem bibat, & leguminis fressi decoctum sorbeat, adipe multo ammixto, si non calor fuerit. Si verò fuerit, ne sorbeat, sed cibis vtatur salis ac pinguibus, & marinis potius quàm carnibus. Et si pro ratione purgari tibi visus fuerit, in os infundito, ac fomenta adhibeto, si quidem crassum fuerit pus, fomenta adhibeto: si verò tenue, infundito & ex cibis hareat quàm maximè, & ab acribus absteineat, & à carnibus bubulis, ouillis, ac porcinis.

Suppuratus ex peripneumonia.

Quum ex peripneumonia suppuratus factus fuerit, febris detinet, & tussis sicca, & difficultas spirandi, & pedes intumescunt, & manuum ac pedum vngues contrahuntur. Hunc ita effectum ad decimam diem à suppurationis initio prægressum, multa calida lauato, & ari radicem tali magnitudine tritam, & salis granum, & modicum mellis, & aquam, & olei parum, extracta lingua tepida infundito, & postea humerum concutito. Et si quidem ab his pus erumbat, bene habet. Sin minus, aliud facito. Cibos acres & cyclaminum exsuccato, sitque succi vtrorunque acetabulum paruum, deinde silphij succum fabæ magnitudine terito ac diluito, & lactis caprini aut asinini acetabulum ammisce-
Medela.
to. Hoc tepidum infundito. Quod si ab hoc non erumpat, raphani corticem, & æris florem, trium fabarum magnitudine terito: Sit autem raphani duplum: & oleo diluito quarta heminae parte. Hoc tepidum infundito. Et si eruperit pus, cibis quàm salissimis ac pinguisimis vtatur. At si non prodierit pus, paulatim fomentum adhibeto in os, ex sij succo, vino Tornio, lacte bubulo, aut caprino, singulis pari mensura permixtis, ita vt sint heminae tres, in quas postea furni testas igni candefactas iniicito, atque inde vaporem per fistulam trahat, cauendo vt ne aduratur. Postquam autem purius iam sputum prodierit, vrticæ semen,

Hippocratis Liber I I.

thus, organum in vino albo, melléque ab oleo modico, ipsi D
infundito, idque per tertium diem. postea verò butyrum, re-
finam in melle eliquatā. Et cibis non amplius vtatur salis,
neque pinguibus. At diebus interpositis, infusionum oris vsu
cessante, saluiam, rutam, satureiam, organum, pari portione
ieiunus ex vino bibat acetabuli mensura, omnibus illis in-
fperfis. Quòd si ab infusionibus his oris non eruperit, nihil
miri est. Sæpe enim prorumpit ad aluum, & statim melius
habere sibi videtur, vbi ex angusto ad ampliorem regionem

**Vomica in
terior qui
signatur.
Curatio
quæ.**

deuenerit. Alius morbus. Quum tēpus longius protrahi-
tur, & febris vehemens actusis corripit, & latus dolet, & ad
sanam partē decumbere non potest, sed ad dolentē, & pedes,
& oculorū cauitates intumescunt. Hunc vbi decimus quintus E
ab eruptione dies adest, multa calida lotum in sella firma
collocato, & alius quidē manus ipsius teneat, tu verò hume-
rum cōcutito, vt audias in vtrū latus affectio strepitū edat:
optandum autē esset in sinistrum. Hunc ipsum igitur locum
feces, minus enim lethalis est. Si verò præ crassitudine ac co-
pia strepitum non edat, quo ipsum cognoscere possis, (nam
hoc aliquando contingit) vtrum latus tumuerit ac magis
doluerit, hoc infime secato retro tumorē magis quā ante
ipsum, quo puris exitus facilem fluxionē habeat. Secato au-
tem inter costas per nouaculam primum cutem, deinde scal-
pello acuto, quod panniculo sit obligatū, ita vt summa ipsius
pars, ad vnguis magni digiti mensurā expedita restet, quam
intromittas. Postea emissio pure quantū visum fuerit, vul- F
nus linamento ex lino crudo, alligato foras propendēte filo,
concludito: & quotidie semel pus educito. postquam autem
decimus affuerit dies, omni pure emissio linamētum ex lin-
teo indito. Deinde vinū & oleum tepesacta per fistulam in-
fundito, ne pulmo à pure humectari solitus derepente resic-
cetur. Emittendum autem est id quod mane infusum est, ad
vesperā: quod vespera, mane. Vbi verò pus tenue velut aqua
fuerit, & ad digiti cōtactum viscosum ac modicum, penicil-
lum stanneum cauum indito. Postquam autē omnino ven-
ter resiccatus fuerit, paulatim linamentū præfectum minui-
to, donec vlcus coalescat, & ipsum penitus eximas. Signum
autē an euasurus sit habes: si pus album ac purum fuerit, &
fibræ sanguinis insint, plerunque sanus fit. Si verò prima die
profluat

**Pus de vo-
mica qui
educatur.**

A profluat lutei oui speciem habens, aut secunda die defluat
 crassum, cum virore subpallidū, scetens, moriuntur vbi pus
 effluxit. Alius morbus. Quum quis ex pulmonis affectu
 tabescit, is saliuā crassam, cum virore subpallidam, dulcem,
 tussiendo reiicit, & stridor ac dolor ad pectus & ad dorsum
 fit, & in faucibus tenuis sibilus auditur, & fauces siccae sunt,
 & oculorum cavitates rubicundae, & vox grauis, & pedes in-
 tumescunt, & vngues contrahuntur, & supernae partes atte-
 nuantur ac imminuuntur, & saliuā abominatur vbi excrea-
 turus ipsam in ore habet, & tussit mane maximē & circa
 mediam noctem, imō etiam aliis temporibus. Et corripit
 magis hic morbus mulierculā iuuenulam quā vetulam.
 Huic si iam pili de capite defluant, & nudum sit caput, velut
 ex morbo: & si prunis inspuenti saliuā graueolens sit, intra
 breue tempus ipsum moriturū esse pronuncia, id verò quod
 occidet, alui profluuium fore. Vbi enim iam pus circa cor
 putruerit, nidorosum odorē prunis iniectum de se præbet: &
 cerebrum cōcalescens salsuginosum humorem effundit, qui
 aluum mouet. Huius autem signum est, quod capilli ex capi-
 te defluunt, Hunc vbi ita habuerit ne curato. Si verò à prin-
 cipio morbus obtigerit, lenticulæ decoctum bibendum da-
 to. Deinde interposita vna die, veratrum dato temperatum,
 vt ne aluum infernam moueat. Et quum noctu ad os salsu-
 ginosus humor ipsi influit, medicamenta ipsi frequentiora
 ad nares appone. Si verò non fluit, appone quidē sed rarius,
 & mense semel, ita vt insuper veratrum bibendum des, quan-
 tum duobus digitis comprehendi potest, in vino dulci tem-
 perato. Statim verò lenticulæ decoctum inde bibendum da-
 to. At medicamenta quā paucissima bibat, si non febres
 acutiores ipsum corripiāt. Radicem dracontij albam, & ve-
 ratrī delingat, sed non ex melle. Sic enim minimē aluum
 mouebit. Si verò tormen in aluo inferna oboriatur, primū
 per clysterem illud infusum immittito, in quod coccus cni-
 dius ammiscetur. Quod si neque sic sedetur, lacte asinino co-
 cto purgato, pharmacum autem nullum deorsum purgans
 dato. Si verò ante medicamentum, præpotato veratro bi-
 lem vomat, ab ipso lenticulæ decocto accepto vomat. Cibis
 autem vtatur, si febres acutæ tenuerint, carnibus ouillis co-
 ctis, & volucrum, & cucurbita, & beta. Iusculum autem ne
 forbeat,

Tabes.

Signa mor-
tis.

Medela.

Coccus cni-
dius.Cibus qua-
lis.

Hippocratis Liber I I.

forbeat, neque ad intinctus vtatur. Piscibus vtatur scorpiis, & cartilaginei generis costis. Calidum verò nihil edat, neque lauet si febris multa teneat. Neque oleribus acribus vtatur, præterquam satireia, aut origano. Vinum bibat album. Si verò sine febre sit, calores autem aliàs atque aliàs corripiat, pisces edat optimos ac pinguisimos, & pinguia, & dulcia, & quàm maximè salsa. Et deambulationibus vtatur, neque in vento, neque in sole. Et à cibis vomat, vbi tempestiuum visum fuerit. Et calida lauet, capite excepto. Ex cibis frumentaceis præstat panis, his qui non mazam edere soliti sunt, Mazam verò edere solitis, vtraque dato.

Alius morbus appellatus Tabes.

Medela.

Pulmonis
fistula affe-
cta quid fa-
ciat.

Medelama
li huius.

T Vsis vexat, & sputum multum ac liquidum, & quandoque faciliè tusiendo reiicitur etiam pur, veluti grando. quod dum digitis conteritur, durum & male olens est. At vox pura est & doloris exors, & febres nō corripiunt, verum calor quādoque aliàs atq; aliàs, atque hic debilis. huic veratrum bibendum est, & lenticulæ decoctum, & largè cibus sumendus, ita vt abstineat ab acribus, & carnibus bubulis ac porcinis & ouillis. Exerceatur modicè & deambulet, & à cibis vomitu vtatur. A Venere abstineat. hic morbus per annos septem aut nouem durat. quòd si ab initio ager curatus fuerit, sanus euadit. Alius morbus. Si ex fernido vlcere, aphtha appellato, pulmonis fistula laborarit, febris debilis tenet, & dolor mediū pectus, pruritus corporis adest, & vox raucosa, & saliuam liquidā ac tenuem spuit: quandoq; etiam crassam, velut ptisanæ succum. Et in ore odor oboritur ipsi grauis, velut à piscibus crudis, & aliàs atq; aliàs in saliuā apparent dura, velut fungus ab vlcere, & supernæ partes attenuantur, atque adeò homo totus: & circuli faciei rubescunt, & progressu temporis vngues contrahuntur, & aridi ac cum virore pallidi fiunt. Moritur autem statim, si non curatus fuerit, sanguinem ac pus spuens. postea etiam febres vehementes accedentes ipsum perimunt. Si verò curetur, effugit ex hac tabe. Curare porrò oportet, vt lenticulæ decocto potu vomat. Quòd si tempestiuum esse visum fuerit, veratrum bibat, siquidem potens fuerit homo, per se. Sin minus, dimidium potionis ad lenticulæ decoctum ammisceto, ita vt in quinta aut sexta potione desinat. At ventrem infernum me-

Adicamento ne moueas, si non febres fortes corripuerint. Si non autē corripuerint, lacte asinino subitus purgato. Quod si debilis sit, vt bibere non possit, per clysterem infundito. Minus autem caput moueas, & si quidem saliuā ad os prodierit multa ac falsuginosa, ad nares apponito quid, quod bilem non ducat. Si verò fluxio ad os non fiat, nihil capiti adhibeto, vbi autem saliuā graueolens fuerit, interpositis inter lenticulā decocti vsū diebus, medicamentum in pulmonem infundito, & interposita vna die suffito. Cibus vtatur carnibus ouillis & volucriū, & piscibus cartilaginei generis, & scorpiis coctis. Quarto verò quoque die salsamentum edat optimum ac pinguisimum, & in prandio mazamumat, in cœna verò etiam panem ad hanc addat, & nihil sorbeat, neque cyceonem bibat, si edere poterit. Porro obsonia condat ac edat sesamo pro tritico, & coriandro ac anetho. Silphio autem ne vtatur, neque alio copiā olere acris, præterquam origano, aut timo, aut ruta. Deambulationibus autem vtatur ante & post cibum, vitans ventum & solem. Ab ebrietatibus & re venerea abstineat. Lauet tepida, excepto capite, quod quā rarissimè lauari debet.

Tabes dorsalis.

Dorsalis tabes à medulla fit. Corripit autem maximè recentēs sponso, & veneri deditos. Sunt autem sine febre, & bene cibum capiunt, ac consumuntur. Et si interroges ita affectum, dicet sibi supernè de capite in spinam velut for Cnicas descendere videri, & vbi mingit, aut ventrem exonerat, prodit ipsi genitale semen multum ac liquidum, & genitura in vtero non manet, & in somnis semen profundit, siue dormiat cum vxore siue non. Et quum iter fecerit aut currerit, tum aliàs, tum ad accliuem locum, anhelatio ac debilitas ipsum corripit, & capitis grauitas, & aures sonant. Hunc temporis progressu vbi febres fortes ipsum corripuerint, perdunt febres lypyriæ. Quum ita habuerit, si ab initio curandum susceperis, fomento per totum corpus adhibito, medicamentum sursum purgans bibedum ipsi dato, & postea caput purgato. Deinde deorsum purgans exhibeto. Optandum autem fuerit vt vere hanc curationem aggrediamur, Postea verò serum aut lac asinum bibendum dato. Caterum bubulum lac per quadraginta dies bibedum præbeto.

Seminis
clandestina
fluxio.

Medela.

Hippocratis Liber I I.

beto. Ad vesperam verò quàm diu lac potat, alicam sorbendam dato. A cibis autem absterneat. Postquàm verò lac bibere cessarit, cibis mollibus ipsum reficito, ex modico initium sumens, & quàm maximè crassum ac pinguem facere studeat. Per annum ab ebrietatibus, & venere, & laboribus absterneat, exceptis deambulationibus, in quibus vitet frigus & Solem. Tepida autem lauet.

Pulmonis morbus.

S Aliua crassa ac fuliginosa tussi reiicitur, & color niger, ac subturgidus est, & dolores tenues sub pectus & sub scapulas fiunt: & vlcera ipsis ægrè sanescunt. Minus tamen periculosus est hic morbus superiore, & plures euadunt. Hunc veratrum bibere oportet, & per se, & lenticulæ decocto ammixtum. Infundere etiam in pulmonem oportet ac suffitum facere. Cibis quoque largè vtatur, abstinendo à carnibus bubulis, ouillis, & porcinis, & ab acris oleribus, præterquàm origano, aut satureia. Vtatur deambulationibus. Mane verò ieiunus ad accliuem locum iter faciat. Deinde folia condimentaria hortensia bibat in vinum temperatum inspersa. Deinde verò cibis relatis vtatur.

Arteria vulnerata.

S I vulnerata fuerit arteria, tussis habet, & sanguinem tussiendo reiicit, & fauces sanguine latenter implentur, & grumos eiicit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorsum, & salua viscosa ac multa, & fauces siccæ, & febris ac rigor corripit, & strident fauces velut à pinguedine, atque hæc ad quindecim dies patitur. Postea verò pus sputat, & velut vlceris ricinos, bronchia in pulmone cartilaginosa, & rursus tussit, & sanè sanguis erumpit, & postea pus crassius sputat, & febris fortior fit, & in pulmonem definit, & vocatur ruptio pulmonis.

Medela. At si post primum sanguinem pus non sputat, à laboribus ac exercitiis quiescere oportet, & vehiculum inscendere absterneatque à cibis salis, ac pinguibus, & ab oleribus acris, & postquam ipse seipsum optimè corpore affectum esse putat, pectus ac dorsum inurito, ex parte vtrunq; & postquàm vlcera sana fuerint, per annū absterneat ab ebrietate, & ne nimium impleatur, neque manibus laboret, neq; vehiculum inscendat, sed studeat vt corpus quàm maximè crassum efficiat.

Articuli

Articuli pulmonis conuulsi.

Curatio.

QUum articuli pulmonis fuerint conuulsi, sputum spirit album, quandoque verò cruenta, & desipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorsum, ac latus: & si se vertat, tussit & sternutat. Huic qua parte dolor fuerit calefactoria apponito, & centauriū, & daucum, & saluix folia trita, melle & aceto affuso, præforbenda dato, & aquam insuper sorbendam. Et ptisanæ succum præforbeat, & vinū aquosum insuper bibat. Postquā verò dolor sedatus fuerit, saluiā tussam ac cribratam, & hypericum, & irionem trita, & polentam, singula paribus portionibus, in vinum temperatum coniecta, ieiuno bibenda præbeto. At si ieiunus nō sit, leguminis fressi decoctum sine sale sorbendū dato. Si verò calor fuerit, cibis vtatur mollissimis, non salis, & minimè nidorosis, vbi iam probè se habuerit corpus, & in pectore, & in dorso. At si ambo conuulsa fuerint, tussis emergit, & saliuā crassa ac alba apparet, & dolor acutus adest ad pectus, & sub scapulas, ac latus: & ardor detinet, & rubicūdis in tibiis circulis impletur, & pruritus habet, & non sustinet neque sedere, neque iacere, neque stare, sed aggrè afficitur, ac viribus deficit. Hic quarta die maximè moritur. Si verò hanc effugerit, spes neq; sic multa superest, Verūm periclitatur & in septima. Quod si & hanc effugiat, sanus euadit. Hunc vbi sic habuerit, multa calida bis in die lauato. Et quū dolor habuerit, calefactoria adhibeto, & mel, & acetum bibendum dato, & ptisanæ succum sorbendum, & vinum album vinosum insuper bibendum. Si verò ad balneum & calefactoria affligatur, ipsaque non sustineat, crassi linthei panniculos ipsi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus ac dorsum imponas. Et fauum mellis aqua frigidissima macerato, aquamque bibendam dato, & frigidum ptisanæ succum, & aquam insuper bibat, & ad frigus decumbat. Hæc facienda sunt. Verūm morbus lethalis est.

Erysipelas in pulmone.

SI erysipelas in pulmone fiat, tussis habet, & saluiā expuit multam ac liquidam, velut de gutture, non est autē cruenta: & dolor tenet dorsum, & vacuas partes ventris, ac laterum mollitudinem, & viscera sugunt, & vomit pituitam ac velut acetum, & dentes stupefcunt, & febris, ac rigor, & sitis corri

Hippo cratis Liber I I.

corripit, & vbi quid ederit, in visceribus fugit, & acidum erup-
tat, & vter stridet, & corpus torpescit, & vbi vomuerit, me-
lius se habere putat. Quum autē non vomuerit, digressa die
tormen & dolor in ventre oboritur, & excrementum alui li-
quidum procedit, hic morbus maximē fit ex ebrietatibus, &
carniū esu, & ex aquæ mutatione. Sed & ex aliis causis emer-

Medela.

git. Huic pharmacum deorsum purgans bibendum dato, &
lac asininum insuper bibendum, si non natura fuerit spleni-
cus. Si verò splenicus fuerit, ne purges, neque succis, neque la-
cte, neq; sero, sed eo quod modicum ingestum multum edu-
cet. Per clysteres quoque infusio in aluum fiat, & glandula
subdantur in omnibus morbis, si aluus non egerat. Adhiben-
dum est & frigida lauacrum in hoc morbo, & exercitium, E
vbi febres remiserint, & corpus leuiter se habere visum fue-
rit. Et vere & autumnō vomitus inducatur. At verò alij ca-
pita, & origani pugillum, quantum tribus digitis appren-
di potest, duabus heminis vini dulcis affusis, & aceti acerr-
mi hemina vna, & mellis quarta hemina parte, coquito do-
nec tertia pars reliqua fiat. Deinde vbi hominem exercueris,
& aqua tepida laueris, calidum hoc bibendum præbeto. Da-
to etiam lenticulæ decoctum, melle & aceto ammixtis, do-
nec impleatur. Deinde vomat, & ea die pota polenta & aqua,
ita ieiunus permaneat. Ad vesperam verò betam edat, & pa-
rum de maza, & vinum aquosum bibat. Reliquo verò tem-
pore, à lenticulæ decocto, & à cibis vomat. Et si discesserit do-
lor sub scapulas, cucurbitā affigito, & venas in manibus per-
tundito. Cibis porrò vtatur non salis, neq; pinguibus. Acria
autem & acida edat, & frigida omnia. Vtatur & deambula-
tionibus. Hæc si fecerit, optima victus ratione vsus fuerit, &
per plurimum tempus morbus prorogari poterit. Est autem
non lethalis, sed consenescentes relinquit. Si verò iuniorem
aliquem citius à morbo liberare voles, vbi ipsum purgaris,
pectus & dorsum inurito.

Morbus dorsalis.

Rigor & febris, & tussis, & spiradi difficultas corripit, &
saluam sputum cum virore pallidam, quandoque etiam
subcruentam: & dolet maximē dorsum & inguina: & tertia
aut quarta die cruentam vrinam mingit, & moritur septima
die. Si verò quatuordecim dies effugerit, sanus euadit: effu-
git

Agit autem non ita valde. Huic aquam mulsam bibendam dato, in olla noua feruefactam ac perfrigeratam, & apij aut fœniculi radicis cortice in ipsa macerato. Dato & ptisanæ succum bis in die, & vinum album aquosum insuper bibendum. Qua verò parte dolor constiterit, calefactoria adhibeto, & calida lauato, si non febris multa vexet. Postquam autem quatuordecim dies præterierint, in prandio quidem sumat milium, ad vesperam verò carnes catulinas, aut voluerium, coctas edat: & de iusculo sorbeat. Cibis autem quàm paucissimis primis diebus vtatur.

Tuberculum in pulmone.

QUum tuberculum in pulmone natū fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & vsq; ad quatuordecim dies ita afficitur. Nam ple risq; per tot dies tuberculi affectio inflammatur. Sed & caput dolet & palpebras, & videre non potest: & corpus subfulvum fit, ac venis impletur, Huc multa calida lauato, & aquā Medela, mulsam aquosam bibendam dato, & ptisanæ succum sorbendum, & vinum aquosum insuper bibendum. Si verò dolor vrgeat, calefactoria adhibeto. Vbi autem sedatus fuerit, cibis mollissimis vtatur. Quòd si liberatū à morbo, spirandi difficultas corripiat, dum ad accliuem locū recta pergit, aut alias festinat, pharmacū dato, à quo inferna aluus non moueatur. Et si ynā cum vomitu pus sequatur, si quidē pus fuerit albū, & fibræ in ipso subcruentæ fuerint, effugit. Si verò liuidum, & cum virore pallidum, ac graueolens, moritur. Purgantur autem in quadraginta diebus ab ea qua erupit. Multis etiam annuus fit morbus. Hunc velut suppuratum curare oportet. Quòd si non erūpat (multis enim progressu temporis abscedit ad latus, & extumescit) hunc si hoc fiat secato aut vrito.

Pulmo repletus.

SI pulmo repletus fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, ac anhelatio, & linguam exerit, rubicundis circulis in tibiis repletur, & pruritus vexat, & dolor acutus emergit ad pectus & scapulas, & non potest sedere, neque iacere, neq; stare, sed agris viribus est. Hic quarta die maximè moritur. Si verò hanc euaserit, spes plerunque est, periclitatur tamen etiam in septima. Si verò hanc effugerit, sanus euadit. hunc

Curatio.

vbi

Hippocratis Liber I I.

vbi ita habuerit, multa calida bis in die lauato, & vbi dolor habuerit, calefactoria adhibeto. Et mel & acētū cocta bibenda dato, & ptisanæ succū sorbendum, ac vinū insuper bibendum. Si verò ad balneū & calefactoria affligatur, & ipsa non sustineat, perfrigeratoriū ipsi adhibeto: & fauū mellis aqua frigidissima macerato, aquāmq; bibendā dato. Et decumbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem grauis est & lethalis.

Pulmo ad latus prolapsus.

SI pulmo ad latus prolapsus fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, & saliuam tussiendo reiecit albam & dolor ad pectus & dorsum emergit, & incumbēs pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incumbere videtur, & dolores acuti pungunt, & sanguis stridet velut pellis, & spirationem cohibet, & ad affectum quidem latus decubitū sustinet, non autem ad sanū: verū veluti graue quiddā ipsi de latere pendere videtur, & per pectus transpirare se putat. Hunc calida multa bis in die lauato, & aquā mulsam ipsi bibendam dato. Post balneum, vinum album, cum modico melle misceto, & dauci ac centaurij semina trita his diluito, & tepida hæc sorbenda præbeto. Et infusam aquam calidam in vtricumque aut vesicam bubulam, ad latus apponito, & fascia pectori alligato. Decumbat in latus sanum. Ptisanæ succum tepidum præbeto, & vinum aquosum insuper bibendum. At si ex vulnere hoc fiat, aut suppurato secto (fieri enim in his solet) huic vesicam ad fistulam alligatam statu impleto, ac intro mittito, & penicillum solidum stanneum indito, ac vltèrius propellito. Sic curationem instituens, maximè profeceris.

Medela.

Lateris tuberculum.

QUum in latere tuberculum sit, tussis emergit dura, & dolor, & febris, & grauitas in latere incumbit, & dolor acutus in eodem semper loco vrget, & sitis vehemens, & calidum potum auersatur, & in dolens latus decumbere non potest, sed in sanum. At vbi decumbit, velut lapis impendere ipsi videtur, & intumescit, & rubescit, & pedes intumescunt, hunc secato aut vrito. Postea pus emittito, vsque ad decimum diem, linamento ex lino crudo indito. Decima autem die purè omni emissio, vinum & oleum tepida immittito, vt ne derepentè resicceretur, & linamento, ex linteolo vrito,

Curatio.

A tor, vbi verò id quod infusum est emiseris, aliud infundito. atque hæc per dies quinque facito. postquam autè pus tenuè effluerit, velut pisanæ succus ac modicum, ad manus contactum, stanneum penicillum indito, & vbi penitus resiccatum fuerit, linamento semper modicè præfecto, vlcus ad linamentum coalescere finito.

Hydrops pulmonis.

Si hydrops in pulmone fiat, febris & tussis tenet, & acerua stim respirat, & pedes tument, & vngues contrahuntur omnes, & patitur talia, qualia is qui suppuratus sit, sed debilius ac diuturnius. Et si quid infundas, aut fomentū aut suffitum adhibeas, pus nō sequitur, atq; ex hoc sanè cognoueris, nō pus, sed aquam intus esse. Et si multo tempore aīre ad latera adhibita audire tentaueris, ebullit intrinsecus velut acetum: & hæc quidem aliquandiu patitur, postea erumpit ad aluum, & statim quidem sanus esse sibi videtur, ac à morbo liberatus. Verū progressu temporis aluus incenditur, eademque illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumescunt ventre, scroto, ac facie. Et quidam ab inferna aluo id esse putant, quum videant ventrem magnum, & pedes tumentes. Intumescunt enim hæc, si sectionis tempus transgreddiaris. Hūc si quidem extra intumuerit, inter costas sectum curare oportet. Si verò non intumuerit, multa calida lotum velut suppuratos collocato, & qua parte strepitum perceperis, ea secato quā potes infimo loco, quo effluxio facilis cōtingat. Postquam secueris, linamētum ex lino crudo indito, ita vt crassum & acutum linamentum facias, & sanguinem paucissimum parçè emittas. Et si quidem in linamento pus adhæserit quinta die, plerunque euadit. Sin minus, vbi aquā exhauseris, siccis corripit & tussis, & moritur.

Curatio
quæ.

Pectus aut dorsum ruptum.

Si pectus aut dorsum fuerit ruptum, dolores tenet pectus ac dorsum perpetuò, & calor aliàs atque aliàs corripit, & saluam suberuentam tussiendo reiicit, & velut pilus cruentus per saluam transcurrit. Atque hæc maxime patitur, si manibus quid laborarit, aut in currū aut equum inscēderit. Hunc ante & retrò vritò ex partibus vtroq; loco, & sic sanus euadit. Cæterum per annū à labore se contineat, & ab vltura pingue

Curatio.

pinguefaciendo corpori studeat.

Febris ardens.

Febris tenet, & sitis vehemens, & lingua aspera, & nigra, & cum virore pallida, & sicca, & vehementer rubicunda: & oculi cum virore pallidi sunt, & excrementum egerit rubicundum & cum virore pallidum, talem quoque urinam min-
git, & multum sputum. Sæpe etiam transmutatur velut ad peri-
pneumoniā, & delirat. Ex qua recognoueris quod peripneu-
monia sit. Hic si quidem peripneumonicus fiat, & quatuor-
decim dies transgrediatur, sanus sit. Si vero in decem & octo
diebus peripneumonicus fiat, si non impurgatus permanens
suppuratus fiat, aquam de crassa farina in ipsa macerata bi-
bat, & acetum album quam odoratissimum postea bibat, &
ptisanæ succum sorbeat bis in die, si vero debilis fuerit, ter. &
vinum vinosum, album, aquosum insuper bibat, & quam mi-
nimum lauet. At si suppuratus fiat, velut suppuratum curato.

Peripneu-
monicus.

Medela.

Febris singultriens.

Febris detinet vehemens, & rigor, & tussis, & singultus, &
vna cum salua grumos sanguinis tussiendo reiecit, & septi-
ma die moritur. Si vero decem dies effugerit, melius habet. Ve-
rum vigesima suppuratur, & primis diebus pus modicum tussie
de reiecit, deinde amplius. Purgatur autem in quadraginta die-
bus. Huic primis in diebus acetum & mel cocta bibenda dato,
& postea acetum & aquam ammisceto, quo aquosior potio fiat.
Et ptisanæ succum modico melle ammixto sorbeat, & vinum
album vinosum insuper bibat. Postquam autem decem dies prate-
rierint, si febris sedetur, & sputum purum sit, ptisanam integrā
sorbeat, aut milium. At si vigesima die pus spat, saluam, &
rutam, & satureiam, & origanum, ac hypericum, singula equis
portionibus confusa ac cribrata permisceat, ita ut omnium cia-
thy parui siue cochlearum marina sit mensura, & polentæ tantū.
dem. Hæc ieiunus in vino dulci temperato bibat. Et si hyems
sit, aut autumnus, aut ver, sorbitionibus utatur. Si vero æstas,
minime. Verum amygdalas, & cucumeris semine torrefactum,
& sesamum, singula æquis partibus, ut in totum sit cochlearum mari-
næ mensura terat, & aquæ heminam Aegineam affundat, &
farinam ac fauam inspergat. Hæc post potum sorbeat. Cibis
utatur pinguius & salis, & marinis magis quam carnibus.

Ptisana in-
tegra.

Potio quæ.

D A Calida lauet, minimè verò caput. Hæc faciens à morbo liberatur.

Morbus lethargus dictus.

T Vsis oboritur, & saliuam spuit multā ac liquidam, & nugas garrit, & vbi nugari desierit, dormit: & recremētum malè olens egerit: huic aquam de macerata in ipsa farina crassa bibendam dato, & vinum album vinosum postea bibendum, & prisanæ succum sorbendum Verū huic mali punici succum ammisceto: & vinum vinosum album insuper bibat, & ne lauet. Hic in septem diebus moritur, Si verò has effugerit, sanus euadit.

Curatio.

Morbus siccatorius appellatus.

N Equè sine cibo esse neque cibum acceptū tolerare potest. Verū vbi quidem sine cibo manet, viscera sugūt, & os ventriculi dolet, & aliās alia vomit, & bilem, & saliuā, & piritam, & acria: & postquā vomuit, aliquantisper melius habere sibi videtur. At vbi cibū accepit, ructus adsunt, & cum rubore exardescit, & semper multum se cacaturū esse putat. Vbi verò ea gratia desederit, flatus prodit: dolor caput habet, & totū corpus velut aciculis pungi videtur, aliās alia parte, & crura grauiā sunt ac debilia, & consumitur, ac debilis fit. Huic medicamentum bibendum dato, primū deorsum purgans, postea supernè: & caput purgato, & à cibis abstineat dulcibus, & oleosis ac pinguibus, & ab ebrietatibus. Medela.
Vomat autē à succis, & à cibis, & pro anni tēpore, lac aut serum asininū bibendū præbēs, pharmacū insuper bibendum dato, vtro tandem magis opus esse tibi visum fuerit. Aestate & vere frigida lauet. Autumno autē & hyeme vnguēto vtatur, & deambulet, & modicè se exerceat. Si verò debiliōr sit quā vt exerceri possit iter, faciat. Et cibis frigidis ac aluū subeuntibus vtatur. Et si vēr nō egerat, molle infusum per clysterem iniicito. Morbus hic diuturnus est, & cōsenescens, si ita futurum est, relinquit. Sin minūs, commoritur.

Febris interficiens appellata.

F Ebris tenet, & rigor, & supereilia impendere vidētur, & caput dolet, & vomit saliuam calidam, & bilem multā, quandoque etiam infra egerit, & loci oculos non capiunt, & dolor ad ceruicem & ad inguina emergit, & affectis viribus

Hippocratis Liber I I.

bus est, & nugas garrit. Hic septima die aut etiam prius moritur. Si verò hanc effugerit, plerunque sanus fit. Morbus est lethalis. Huic perfrigatoria adhibere oportet ad viscera, & ad caput, & ordeum torrefactum unam cum paleis fractum aqua macerare, & de excolata aqua, mulsam facere, atque hanc aquo sam bibendam dare. Cibum autem non offerre, neque sorbitionem, usque ad septimum diem, si non debilis esse visus fuerit. Si verò sit, pitisanæ succum frigidum ac tenuem modicum, bis in die exhibere, & aquam insuper bibendam. Postquam verò septem dies præterierint, & febris dimiserit, milium lingat. Ad vesperam cucurbitam, aut betas paucas sumat, & vinum album aquosum inde bibat, donec ad nonum perueniat diem. Postea cibo quam paucissimo utatur, milium in prandio sumens. Balneo donec dolor & febris affuerint, ne utatur. Vbi verò cessauerint, multa lauet. Quod si venter non egerat, molle infusum per clysterem immittito, aut glandulas subdito. Quum verò validus factus fuerit, molli pharmaco ad nares appposito, aluum infra purgato, postea lac asininum bibendum dato.

Morbus liuidus.

Febris detinet sicca, & horror alius atque alius, & caput dolet, & dolor viscera tenet, & bilem vomit, & quum dolor tenet, suspicere non potest, sed grauiatur, & venter durus fit, & color liuidus, & labia, ac alba oculorum partes liuescunt, & aspectum præ se fert velut qui stangulatur. Quandoque etiam colorem transmutat, & ex liuido, cum virore subpallidus fit. Huic medicamentum & deorsum, & sursum purgans bibendum dato, & clysterem adhibeto, & à capite purgato. Et calida quam minime lauet, sed & ubi lauerit, ad solem apricetur. Serum etiam & lac asininum pro anni tempore bibat, & cibis quam mollissimis utatur & frigidis, abstinens ab acerbis & salis: verum dulcioribus ac pinguioribus utatur. Ceterum hic morbus ut plurimum cum agro commoritur.

Morbus ructuosus.

Dolor corripit acutus, & dolitat vehementer, & ipse se ipsum iactat, & vociferatur, & frequenter eructat, & ubi eructauit, melius habere sibi videtur. Sape etiam bilem reuomit modicam, poculi parui mensura: & dolor corripit visceribus ad imum ventrem, & laterum mollitudinem, &

Vbi hoc factum fuerit, melius habere sibi videtur: & venter inflatur, ac durus fit, & strepit, & flatus non egreditur, neque stercus. Hunc si dolor habuerit, multa calida lauato, & calefactori a ipsi adhibeto. Vbi verò in ventre dolor ac flatus fuerit, clysterem adhibeto, & mercurialis coctæ succum, ad prisanæ succum ammisceto, ac sorbendum dato, & vinum dulce, aquosum, insuper sorbendum. Cibum autem ne exhibeas, donec dolor remiserit, & vuarum expressarum retri-menta dulcia, per noctem in aqua maceret, & hanc aquam per sex dies bibat. Si verò vuarum expressarum retri-menta non habeat, mel & acetum cocta bibat. Postquam autem dolorem emouerit, medicamento deorsum aluum purgato. Cibis vtatur inde mollibus & aluum subeuntibus, & mari- nis magis quàm carnibus, carnibus autem volucrum & o- nullis coctis: edat etiam betas & cucurbitam: ab aliis verò abstineat. Morbus hic si iuuenem corripiat, tempore dece- dit: si senio-rem commoritur.

Morbus pituitosus.

Corripit quidem morbus pituitosus etiam virum, sed magis mulierem, & est hæc quidem crassa & bene colo- rata, verum iter faciens debilitatur, & maxime si ad cliue locum iter faciat. Corripit ipsam etiam febris tenuis, quan- doq; etiam suffocatio: & euomit vbi ieiuna est, bilem & sali- uas multas, sæpe etiam vbi cibum accepit, de cibo tamen ni- hil: & quum laborarit, dolet pectus & dorsum, aliàs alia par- te, & rubicundis cutis eminentiis impletur, velut ab vrtica iactis. Huic medicamentum bibendum dato, & serum ac asininum bibat. Si verò serum potet, medicamentum de- orsum purgans ad plurimos dies præbibendum dato. Et si serum bibere desierit, lac asininum postea bibat, & dum hoc poterit, a cibis quidem abstineat, vinum verò quàm iucun- dissimum bibat, donec purgari desinat. At vbi à potione ces- sauerit, milium in prandio sumat. Vespero cibo mollissimo vtatur ac paucissimo. Abstineat à pinguibus & dulcibus ac oleosis. Et aliàs atque aliàs, maxime tamen hyeme, à lenti- culæ decocto vomat, oleribus præsumptis. Et calida quàm minimum lauet, sed & ad solem apricetur. Morbus autem commoritur.

Hippocratis Liber I I.

Pituita alba.

Intumescit totum corpus albo tumore, & venter ad cōtatum crassus est, & pedes ac femora tumēt, Tibiæ item ac scrotum, & acervatim respirant, & facies rubicunda est, & os siccum, & sitis tenet, & ubi cibū accepit, spiritus frequens incumbit. Hic eadē die quandoq; melius habet, quādoq; peius.

Curatio.

Huic si quidē venter sua sponte turbatus fuerit in principio morbi, proximus sanitati est. Si verò non turbetur, medicamentum deorsum purgans dato, à quo aqua purgetur. Et calida nō lauet, & sub dio exponatur, & scrotum ubi impletum fuerit secato. Cibis vtatur pane puro frigido, & beta, & piscibus scorpiis coctis, iusculo autem quā paucissimo. Et frigida omnia edat, & nō dulcia, neque pinguia: sed trita & acida, & acria, excepto allio, cepa, & porro. Origanū verò & fatureiam multam edat, & vinū inde vinosum bibat, & ante cibum iter faciat. At si à medicamēto tumeat, clysterē adhibeto, & cibo, deambulationibus, & illuie præmito. Medicamenta verò quā paucissima exhibeto. Verum sursum purgans nō prius dederis, quā tumores ad infernas partes descenderint. Quod si extenuato iam ipso suffocatio in pectore oboriat, veratrū bibendū dato, & caput purgato, & postea deorsum purgās bibat. Morbus hic maximē à nullo discedit.

Cura, morbus difficilis.

In visceribus veluti spina esse videtur, & pungere, & anxietas ipsum corripit, & lucē ac homines fugit, & tenebras amat, & timor inuadit, & septum trāsuersum foris tumet, & ad contactū dolet, & expauescit, & terriculamētā ac somnia horrenda videt, & quandoque etiā mortuos. Et morbus hic ferē plurimos verē corripit. Huic veratrum bibendū dato, & caput purgato, & post capitis purgationē pharmacum deorsum purgans bibat, postea verò lac asininum bibat. Cibis vtatur quā paucissimis, si nōn debilis fuerit, & frigidis, & aluum subeuntibus, & nō acribus, neque salis, neque pinguib, neque dulcibus. Et calida non lauet, neque vinum bibat, sed aquam maximē, aut saltem vinū aquosum. Neque exercitiis vtatur, neque deambulet. Hæc si fecerit, à morbo liberabitur temporis progressu. Si verò neglexerit, cōmoriatur.

Morbus niger.

Nigrum vomit veluti fecem, quandoque eruentū, quandoque

A doque velut vinum secundarium, quandoque velut polypi atramentum, quandoque acre velut acerum, quandoq; salivam & pituitam, quandoq; bilem cum virore pallidam. Et ubi quidem nigrum cruentum vomuerit, cadaueris foetorem refert: & fauces & os à vomitu aduruntur, & dentes stupefcunt, & id quod vomitu reiectum est, terram eleuat. Et postquam vomuit, paululum melius se habere putat. Et neque sine cibo esse, neq; ampliozem cibum ferre potest. Verum ubi sine cibo manet, viscera sugunt, & salivæ acidæ sunt. Quum verò cibum accepit, gravitas in visceribus est, & pectus ac dorsum velut stilis pungi videntur, & dolor tenet latera, & febris debilis est, & caput dolet, & oculis non videt, & crura gravantur, & color niger est, & consumitur. Huic pharmacum bi-

B Medela. bendum dato frequenter, & pro anni tempore & serū, & lac. Et à cibis absteineat dulcibus, & oleosis ac pinguibus, & frigidissimis ac maxime per alium subeuntibus vtatur. Et caput purgato, & post medicamentorum potiones sursum purgantes, de manibus sanguinem detrahit, si non fuerit debilis. At si alius non egerat, molle infusum per clysterem immittito. Et absteineat ab ebrietatibus & venere. Si verò coierit, ieiunus fomentis vtatur. Et à sole absteineat, neque multum se exerceat, neque deambulet, neque calida lauet, neque acris edat, neque salsa. Hæc facienda sunt. Et una cum ætate aufugit etiam morbus, & cum corpore senescit. Si verò denigratus, fuerit commoritur. Alius morbus niger. Subfulvus & gracilis, & oculis cum virore pallidis fit, & tenuem cutem habet, ac debilis est. Quanto autem tempus amplius progreditur, tanto morbus amplius affligit. Et vomit omni tempore velut stillamentum modicum, ad duorum poculorum paruorum mensuram, & frequenter etiam cibum, ac una cum cibo bilem & pituitam; & post vomitum dolet totum corpus, aliquando etiam antea quam vomat. Et horrores tenues ac febris tenet, & ad dulcia ac oleosa maxime vomit. Hunc medicamentis sursum ac deorsum purgare oportet, & lac asinum postea bibendum præbere. Cibus autem vtatur mollissimis ac frigidis, piscibus littoralibus, & cartilaginei generis, & betis, & cucurbitis, & carnibus tritis. Vinum bibat album, vinosum, aquosius. Labore & deambulationibus vtatur, & calida ne lauet, & à sole absteineat. Atq; hæc sanè facienda sunt.

Medela.

Hippocratis Liber III.

Verum morbus lethalis quidem est, non autem consenescit. D

Morbus corruptorius.

Alia quidem omnia eodem modo patitur. Verum grumos bilis concretos vomit, & deorsum similiter egerit, postquam cibos excreuit. Caterum eadem facere oportet, quæ in priore morbo relata sunt, & clysterem adhibere.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS LIBER TERTIVS, IANO CORNARI MEDICO PHY-

SICO INTER-

PRETE.

E febris vniuersis à me dictum est, de reliquis iam dicam.

Cerebri tumor.

Qum cerebrum ab inflammatione tumuerit, dolor totum caput occupat, maximè qua parte constiterit inflammatio: Constat autè in temporibus: & aures sonitu implentur, & auditus hebescit, & venæ extensæ sunt, ac pulsant. & febris ac rigor aliquando corripunt, & dolor nunquam deficit, sed quandoque remittit, quandoque magis premit, & vociferatur ac exilit præ dolore. Et ubi surrexit, rursus ad lectum decumbere festinat, & iactat seipsum. Hic lethaliter quidem affectus est: in quot verò diebus morietur, non habet iudicationem. Nam alij aliter pereunt. Plerumque tamen in septem diebus moriuntur. Si verò vigesimum primum effugerint, sani fiunt. Quum itaque dolor vexarit, frigefacere caput oportet maximè quidem per rasuram, aut frigefactorio aliquo, velut est solani succus, & terra figularis, in vesticam aut folliculum immisso, ita vt vicissim modo apponas, modo auferas, priusquam tepescant. Sed & sanguinem detrudere oportet, & caput purgare, ad apij succos odoratis ammixtis. A vino autem in totum abstinere. Ptsanæ suc-

cum

Medela.

cit. D A cum sorbere, & infernam aluum soluere.

Cerebri repletio dolorosa.

Q Vum doluerit caput præ cerebri repletionem, vitiosorum humorum purgationem non factam esse significat, & dolores totum caput tenent, & delirat, & moritur septima die, & euadere non poterit, si non eruperit humor septima die per aures. Sic enim & dolor sedatur, & relipiscit. effluit autem multus & inodorus. Huius aures priusquam pus erupisse videris, potius ne curato. Si verò supernam ac infernam **Medela.** aluum purgare voles, seorsum utramque soluito. Postea capiti maximè quidem vniuerso, sed, & per aures, & per nares, fomentum adhibeto. Sorbeat autem prisanæ succum, & à vino abstineat in totum. Postquam verò eruperit pus, contineto te donec multa fluxio sedetur, postea aures colluito vino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo veteri, atque hæc tepida infunduntur. Caput verò frequenter mollioribus ac odoratis fomentis foueto, quo citius cerebrum purgetur, hic primum quidem non audit, progressu verò temporis & fluxio minor fit, & auditus vnà cum fluxione penitus quiescente contingit, & maximè sibi ipsi similis redit. Cauere autem oportet solem, ventos, ignem, fumum, acrium odores, & alia huiusmodi: & quiescere, ac molli victus ratione uti. Sit autè aluus inferna præ vasorum vacuatione solutu facilis.

Syderati.

Q Vi isti ac syderati esse dicuntur, quum cerebrum multa immundicia vitiosorum humorum repletum fuerit. anterior capitis pars primum dolorē ipsis exhibet & suspicere non possunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero, & sopor ipsos tenet, & desipiunt, & tempora saluunt, & febris tenuis habet, & corporis impotentia. Hic tertia aut quinta die moritur, & ad septem non deuenit. Si verò deuenierit, à morbo **Medela.** liber euadit. Hunc si curare voles, capiti fomenta adhibeto, & sectione facta transpirationem effcito. Si verò dolor tenuerit, etiam sternutationes inducere oportet, & caput purgare leuibus ac odoratis, infernam item aluum purgare. A vino autem penitus abstineat, & prisanæ succo utatur.

Cerebri corruptio.

S I cerebrum corruptum fuerit, dolor caput tenet, & per scollum procedit ad spinam, & ager non audit, & frigus

ad caput deuenit, & totus intumescit, & derepente priuatur D
voce, & ex naribus sanguis fluit, & liuidus fit. Quod si mor-
bus leuiter corripiat, vbi sanguis discessit, melius habet. Si
Medela. verò vehementer correptus fuerit, cito perit. Huic sternuta-
tiones per odorata inducito, & aluum vtranque, aut alteram
saltem purgato. & odorata quæ leues odores habent, naribus
ad moueto. & sorbitionem tenuem ac tepidam exhibeto. Ab-
stineat autem penitus à vino.

Lethargus.

MOrbi lethargi appellati status idem est, qui & peri-
pneumonia. Verum difficilior, & non omnino liber
ac remotus est ab humida peripneumonia. Sed multo tar- E
dior est morbus. Patitur autem æger hæc, Tussis & sopor
ipsum tenet, & saluam liquidam ac multam educit, & vehe-
menter impotens est: & quum moriturus est, multum atque
Medela. id liquidum infra egerit. Huic valde exigua vitæ spes est.
Attamen hoc curandum est vt plurimum spuatur, & calefiat, &
à vino abstineat. Si verò effugerit, suppuratus fit.

Morbus sine febris ardens.

IIn morbo febris ardente appellato, sitis tenet multa, & lin-
gua horret. At color eius primo quidem tempore est velu-
ti solet, verum sicca est. Progressu verò temporis induratur,
exasperatur, crassescit ac nigrescit. Si verò in principio hæc
patiantur, citiores indicationes fiunt, Si posterius tardiores.
Cæterum remissionis eadem omnia signa lingua exhibit. F
quæ in peripneumonia: & vrinæ biliosæ aut cruentæ, doloræ
ampliorem: flauæ verò, minorem significant. & sputum præ
caliditate ac siccitate, combustum ac crassum est. Sæpe verò
etiam in peripneumonia transit, quod si cōtingerit, breui mo-
Medela. ritur. Hunc hoc modo curare oportet, Calida bis aut ter sin-
gulis diebus lauato: capite excepto. At in indicationibus la-
uare non oportet. Et primis quidem diebus deorsum purga-
to, & aquam bibedam dato. Nam plerunque vomitum aqua
tere solet. Posterioribus verò post purgationem humecta-
to, & sorbitionibus vtatur, ac vinis dulcibus. Quod si non ab
initio agrum curandum susceperis, sed signis iam in lin-
gua existentibus, siñdere oportet donec indicationes præ-
terierint, & lingue signa mitiora facta fuerint: & neque
medica

A medicamentum dederis, neque ad purgationem faciendam clysterem adhibueris priusquam iudicationes prætereant.

Pulmo tumens præ calore.

QUum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus, tussis tenet fortis & dura, & erectæ cervicis spiratio, & acervatim respirat, & frequenter anhelat, & intumescit, & nares expandit, velut equus ex cursu, & linguâ frequenter exerit, & pectus ipsi canere videtur, & gravitas in ipso inesse. Quapropter hanc capere pectus non potest, sed dirûpitur & impotens fit, & dolor acutus emergit, & dorsum, & pectus, & latera velut acubus punguntur: & ardēt hæ partes velut eius qui sedeat ad ignem & rubores exoriuntur ad pectus & dorsum, velut **B** à flamma, & morsus fortis incidit, & angustia, ut neq; stare, neq; sedere, neq; decubere possit. Verum ita velut desperatis rebus anxius iactat seipsum, & iam mori videtur. Moritur autem maxime quarta aut septima die, quas si effugerit, non valde perit. Hunc si cures infernâ alium quàm citissimè cly Medela. steri adhibito, probe purgare oportet, & decubitis, & naso, & lingua, ac de omni corporis parte sanguinem mittere. Potiones item frigefacientes exhibere & sorbitiones idē præstantes. Danda sunt & urinam cientia sape, sed quæ non calefaciant. Et ad ipsos quidem dolores quum irruunt, calefactoria levia ac humida adhibendo, locum calefacere ac humectare oportet, ubicunq; dolor fuerit; ad reliquas vero partes, frigefactoria adhibere, vicissim ea apponendo ac tollendo, & ubicunq; arserit frigus facere. A vino autē penitus abstinere.

C *Capitis dolor.*

QUum à capite initio sumpto, dolor acutus statim voce interceperit, tum alia, tum si ex ebrietate hoc contingat, ita affectus septima die moritur. Minus tamen moriuntur qui ex ebrietate tale quid perpessi sunt, & voce privati permanserunt. Nam si eadem die, aut postera, aut tertia vocem edant, sani euadunt: faciunt autem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur. His sternutationes fortes inducere Medela. oportet, & infusum per clysterem iniicere, quod bilem vehementer ducat. Quod si sensum æger receperit, Thapsia succū in multa calida aqua dato, quo quàm citissimè reuomat. Postea attenuato, & à vino prohibeto per septem dies. Detrahendus est & à lingua sanguis, si venâ cōprehendere possis.

Phrenitides sunt etiam ex aliis morbis. Patiuntur autem ægri hæc: septū transversum dōlet, ut ne cōtingere quidē permittat, & febris accedit, & mente mouētur, & intētis oculis vidēt, & alia similia faciūt his qui peripneumonia affecti sunt, ubi sanē in peripneumonia mente mouētur. Hoc modo affectū calefacere oportet calefactiis humidis & potionibus, excepto vino. Et si quidē fieri poterit, sursum purgare, & per tussim ac spuitionē educere oportet, quē admodum in peripneumonia. Sin minus, inferna aliis præparāda est, ut egerat. Humectato autē potionibus, hoc enim cōducit. Morbus autē lethalis est. Moriūtur em̄ tertia, aut quinta, aut septima die. Si verō leniter corripiat, iudicat velut peripneumonia. E

Medela.

Angina.

AB angina appellata suffocatur homo, & in faucibus magis ipsi inhaerere videtur, & neque saliuam, neque quicquam aliud detrahit, & oculi affecti sunt ac prominent, velut strangulatis, & intentē per ipsos videt, & ipsos conuerrere non potest, & anxius est, & exilit frequenter, & facies & fauces ardent, imo etiam collum. At videntibus nihil mali habere videtur, & videt ac audit obtusius, & præ suffocatione non intelligit, neque quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. Verūm hians decumbit saliuam fundens, ac talia faciens. Hic quinta, aut septima, aut nona die moritur. F

Lenis angina paracynanche appellata.

AT ubi horum signorum quid abfuerit, laxiorem morbum significat, quem paracynanchen vocant. Huic venam secare oportet, maxime sub mamma. Concomitatur enim hac parte ex pulmone spiritus calidus. Oportet quoque deorsum purgare medicamento, aut per clysterem. Fistulas item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas, quo spiritus ad pulmonem trahatur. Et faciendum uti quā citissime spuat, & pulmo gracilis fiat. Et suffitus fiat per hyssopum Cilicium, sulphur, & bitumen: & attrahat & per fistulas, & per nares, ut exeat pituita. Fauces & lingua cōfricentur his quæ pituitam ducunt. Et venæ sub lingua secantur. Sed & à cubitis sanguis dimittatur, si vires validæ fuerint. A vino abstinere, & prisana succū tenuem sorbeat. Postquā verō remiserit

Medela.

A ferit morbus. & iam cibos gustarit, elaterio recenti purgato, vt ne in aliud malum incidat.

Morbus regius.

Morbus regius huiusmodi acutus est, & citò occidit. Color totus mali corium valde refert, & cum virore pallidus est, quales sunt lacerti cum virore pallicātes. Confimile est etiam corpus: & in vrina subsidet velut eruum fuluum, & febris ac horror debilis habet. Quandoque etiam vestimēta ferre nō potest, sed mordetur ac raditur. Et mane quū cibum nō accepit, viscera plerunq; lancinātur. Et quum quis ipsum excitat, aut alloquitur, non patitur. Hic plerunq; in quatuordecim diebus moritur. Has si effugerit, sanus euadit. Medela.

Quam distentiones Terani appellati, corripuerint, maxillæ rigent velut ligna, & os aperire non possunt, & oculi lachrymantur ac distorquentur, & dorsum riget, & crura contrahere non possunt, similiter neque manus, & facies rubicunda est, & valde dolet, & vbi moriturus est, & potum, & sorbitionē, & pituitam per nares reuomit. Hic tertia die, aut quinta, aut septima, aut decimaquarta perit. Vbi verò has effugerit, sanus euadit. Huic catapotia ex pipere & veratro nigro deuoranda dato: & iusculum volucrum pingue calidum. Inducēdæ sunt etiam fortes ac multæ sternutationes, & fomenta adhibenda. Quum autem fomentis non vitur, calefactoria humida ac pingua yndequaq; in vesicis ac vtriculis apponantur, maxime tamen ad partes dolentes, & calido oleo multo ac sæpe illinatur.

Opisthoronos.

Quam autem distentio in posteriores partes, opisthoronos appellata tenuerit, reliqua quidem plerunque eadem sunt. Verum in posteriores partes conuellitur, & vociferatur aliquando, & dolores emergunt vehemētes, & crura inter

Hippocratis Liber I I I.

interdum contrahere non permittit, neq; manus extendere. **D**
Sunt enim cubiti incuruati, & digiti in pugnum cōtracti, &
pollicē plerunq; aliis digitis cōtinet, & clamat, & nugas gar-
rit quandoq; & non potest seipsum continere, sed aliquando
exilit, vbi dolor premit, quum verò dolor remittit, quietem
habet. Aliquando etiā vox intercipitur simul vt morbo corri-
piuntur, aut infani & atra bile perciti fiunt. Hi tertia die mo-
riuntur voce soluta, & reuoluunt per nares. Si verò effugerint
decimumquartum diem, sani fiunt. Curādus hic est, velut su-
Medela. perior. Quod si voles, etiam sic facies. Aquam frigidam plu-
rimam superfundito, & postea vestimenta tenuia, pura, ac ca-
lida superintegito. Ignem autem tunc non adhibeto. Hoc au-
xilium & ad tetanos, & ad opisthoronos adhibere oportet. **E**

Voluuli.

Voluuli fiunt quum supernus ventriculus calefeit, infer-
nus verò frigescit. Resiccatur enim simul intestinum,
& præ inflammationis caliditate obturatur, vt neque flatus,
neque cibi pertranseant, sed venter durus sit, & quandoq; vo-
mat, primum pituitosa, deinde biliosa, postremū stercus. Et
ager sitim habet ac dolorem, maximè circa præcordia. Ve-
rū & totum ventrem dolet, & inflatus est, & anxius est, & fe-
Medela. bres corripunt, & fiunt maximè septima die. Hos sic curare
oportet. Supernum ventriculum quā citissimè purgato, &
sanguinē de capite ac cubitis detrahito, vt superna aliū ca-
lescere desinat, & partes supra septum transuersum frige-**F**
cito, excepto corde. Infernas autem calefacito, homine in so-
lio aquæ calidæ collocato, ac semper oleo illito. Calefactoria
quoque humida apponito. Et glandulam de melle solum de-
cem digitorum longitudinis facito, & ex summa anteriori
parte fel taurinum oblitito, atque sic bis ac ter subdito, quo
omnia combusta stercora circa rectū ac princeps intestinum
contenta educas. Et si quidem sic obedierit, postea clysterem
adhibeto. Sin minus, follem fabrilē indito, & in ventrē fla-
rum immittito, à quo & ventrem, & intestini contractionem
distendas. Deinde extracto folle, clysterem adhibeto. Sit au-
tem infusum per clysterem iniiciendum paratū non ex val-
de calefactoriis, sed ex his quæ stercora dissoluunt ac colli-
quant. Postea obturata per spongiā sede, in aqua calida de-
sineat

A fideat continens clysteris infusum. Et si hoc infusum susceperit, & rursus dimiserit, sanus euadit. Caterum priore tempore mel optimū delingat, & vinum splēdidum vernaculū bibat. Quod si voluulo amoto, febris ipsum corripiat, desperatus est. Fortassis enim & inferna alius soluta ipsum occiderit.

Desperatio
huius mor-
bi quando.

Peripneumonia.

Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, & spiritum frequentem ac calidum respirat, & anxietas adest, & impotentia, & iactatio, & dolor sub scapulas, & ad clauiculam, & ad mammam, & grauitas in pectore, quādoque etiam delirium. Quidam dolorem non sentiunt, donec tussire inceperint. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo est. Saliuam tenuem, ac spumofam primum sput. Lingua flaua est. Verum progressu temporis nigrescit. Si igitur in principio nigrescat, citius morbus finitur. Sin posterius, tardius. Tandem verò etiam rumpitur lingua, & si digitum apponas inheret. At liberationem à morbo significat lingua, similiter velut in pleuritide. Hæc autem patitur homo, minimū diebus quatuordecim, ad summū vna & viginti, & per hoc tempus tussit vehemēter, & vnā cum tussi purgatur, primum salua multa & spumosa. Septima verò & octaua die vbi febris in vigore fuerit, si humida sit peripneumonia, crassior prodierit: sin minus, non. Nona verò & decima, cum virore pallida ac subcruenta. Duodecima autem vsque decimam quartam, multa & purulenta. Atque hoc in his contingit, quorum naturæ & corporis affectiones humida sunt, & morbus fortis est. Quorum verò & natura, & morbi constitutio sicca est, in his minus. Si quidem igitur decima quarta die resiccatus fuerit, & non amplius purulentum tussiendo reiecerit, sanus est. Sin minus, ad duodeuigesimam, & vigesimam primam animum aduerte, & si quidem tunc sputum illud quieuerit, euadit. Sin minus, interroga ipsum, an dulcior sit salua, & si affirmauerit hoc, scito pulmonem ipsi suppuratum esse, & morbus annū durabit, si non in quadraginta diebus pus eduxerit. Si verò insuauem saliuam esse dixerit, status morbi lethalis est. Verū in primis diebus hi maximè manifesti sunt. Si enim putrefactum ac purulentum expuerit in diebus duobus ac viginti, & non exulceratus fuerit, euadit. Si minus,

Purulenti
pulmonis
signa.

non.

non. Hæc peripneumonia nihil abest ab affectionibus quæ in pulmone sunt. Si igitur aliquid harum affectionum abfuerit, cognoscere oportet & quæ ægrotus mala habeat, & quæ medicus aggredi debeat. Si verò pauca horum signorum habuerit, ne decipiatur. Nam pernicioſa non est peripneumonia, sed mollis. Cæterum peripneumoniam hoc modo curare oportet. Non tamen peccabit, si quis etiam pleuritidem &

Curatio.

phrenitidem ita curare aggrediatur. Primum caput leuius facere incipe, quo nihil intuat ad pectus. Primis autem diebus sorbitiones sint dulciores. Sic enim id quod confedit ac compactum est potissimum elueris ac commoueris. Quarta die & quinta ac sexta, non amplius dulces, sed pingues. Nam ad sputum sursum excreandum conducunt. Si verò pro ratione spueri non possit, ex pharmacis sursum educentibus dato. Alium autem in primis quatuor aut quinque diebus subducere oportet, & hoc paulo amplius, quo & febres obtusiores sint, & dolores leuiores. Quum autem euacuatus fuerit, & corpore debilis, infernam aluum tertio quoque die deorsum commoueto, quo & corpus potens sit, & supernæ regiones hu-

Venter nimis solutus quinto die necat.

moris exortes. Nam si multus humor infra secedat, à quinta die, mortem inducit. Infra enim humore secedente, supernæ partes resiccantur, & sputi purgatio sursum non prodit. Oportet igitur & infernam aluum, neque valde suppressam esse, ut ne febres sint acutæ: neque valde egerere, quo salua sursum educi possit, & æger viribus valeat. At medicamenta sursum educentia, sexta & septima ac nona die, & morbo adhuc vltius progresso, magis exhibeto. Sit autem medicamentum veratrum albū, thapsia, elaterium recens, singula æquis portionibus. Quod si salua non probe purgetur, & spiritus fuerit frequens, & purgatio non præualeat, prædicendū est nullam spem vitæ reliquā esse, si purgatione nihil efficere possit. Sed & alia facienda sunt quæ in peripneumonia fieri solent, si inferna aluus ministerium suum probe obierit. Quin & aliter facere curationem oportet. A prima die initio sumpto, ari magni conchulam maiorem dato, dauci & vrticæ vtriusque itidem vnam, sinapis & rutæ quātum tribus digitis comprehendere potes, & succum silphij magnitudine fabæ. Hæc in aceto dulci & aqua permixta & diluta ac excolata, ieiuno tepida bibenda dato. Postquam verò purum expuere coeperit

Curatio altera.

A cœperit, ari cõchulam maiore, & sesamũ, & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibeda præbeto. Si verò magis ducere voles, radicis Capparis corticem his ammisceto.

Pleuritis.

Quum pleuritis apprehēderit, hæc patitur. Dolor latus, & febris & horror tenet, & frequentē spiritum habet, & erectæ ceruicis spiratio vrget, & tussiendo reiicit subbiliosa, velut à mali punici corio, si non ruptiones habuerit. Si verò habuerit, etiam sanguinem à ruptionibus. Est autem & sanguinea pleuritis, in qua subcruenta reiicit. Et est quidem biliosa mirior, si non ruptiones æger habeat: sin minus, dolorosior quidem est, sed non lethalior. At sanguinea fortis, & dolorosa, & lethalis est. Quum igitur affuerit simul singulus, simulque cum salua sanguinis grumos nigros tussiendo reiecerit. septima die moritur. Si verò dies decem transgressus fuerit, à pleuritide quidem sanus fit, verum vigesima suppuratur, & pus tussiendo reiicit, demum verò reuomit, & non adeò facilis curatu est.

Pleuritides sicca.

Sunt & sicca pleuritides sine sputo. Verum hæc difficiles sunt. Iudicationes autem similes aliis sunt, sed ampliore in potu humectatione opus habent quàm alia. Biliosa verò & sanguinea, nona & vndecima die iudicant, atque hi magis sani fiunt. At si à principio quidem molles quidam tenuerint dolores, à quinta verò ac sexta die acuti, hi vsq; ad duodecimum perueniunt, & non valde effugiunt. Periculum autem maximè est, vsque ad septimum. Imò etiam vsque ad duodecimum. Post has verò sanantur. Quæ verò ab initio molles sunt, à septima autem & octaua acuta, ad decimum quartum iudicant, & sani fiunt.

Pleuritis ex dorso.

Pleuritis ad dorsum intantū ab aliis differt, dorsum dolet velut ex plaga, & suspirat, & acruatim respirat. statim autem spuit pauca, & corpus delassatur. Tertia aut quarta die saniem mingit subcruentam. Moritur autem maximè quinta die: sin min⁹, septima. Has si effugerit, vixerit, Et morbus lenis est ac minus lethalis. Custodire tamē oportet vsque ad decimum quartum. Postea verò sanus euadit. Cæterum quib

Hippocratis Liber I I I.

quibusdam pleuriticis salua quidē pura est, mīctio autem **D**
 cruenta, velut serosa à carnibus allatis sanies, dolores vero
 acuti per spinam ad pectus, & ad inguem tendunt. Hic si se-
 ptimū diem effugerit, sanus fit. At si alicui in his pleuritidi-
 bus cōtingat dorsum rubesceri, & humeros calefacere, & in-
 ter desidendum grauari, & vēter exturbetur egestione cum
 virore pallida ac valde graueolenti, hic propter ventris ege-
 stionem, vigesima prima die moritur. Hās si effugerit, sanus
 fit. Quibus autem statim spura varia sunt, & dolores valde
 acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem transgressi, sane-
 scunt. Qui verò sanus non fit septima, aut nona, aut decima,
 hic suppurari incipit. Melius est autē suppuratum fieri, etiā si
 dolorosum sit, Minus enim lethale est. Porro supra omnia re **E**
 lata signa, in vnaquaque pleuritide considerare oportet lin-
 guam. Si enim bulla subliuida fiat in lingua, velut ferro in
 oleum tincto, si quidē in principio fiat aspera, difficilior est
 morbi emotio, & necesse est sanguinem tussiendo reiicere,
 in diebus quibus id fieri oportet. Si verò facta morbi pro-
 gressu fiat. iudicationes quidem contingent ad decimum-
 quartum diem. Verū necesse est sanguinem spueri. Habet
 autē se res de liberatione ab hoc morbo, hoc modo. Si quidē
 tertia die inceperit maturari ac expui, citius liberabitur. Si
 verò posterius mature scat, posterius iudicationes fiunt, quē
 admodum in capitis signis. Dolores porro in omni pleuriti-
 de, plerunque magis interdiu quā noctu leuiores fiunt. Cu **F**
 rare verò pleuritidas hoc modo oportet, vt plurimum velut
 phrenitidem & peripneumoniam, prēterquam quòd hic bal-
 neis calidis & vino dulci vtendum est. Si igitur prima aut se-
 cunda die postquam inuasit agram, accesseris, si stercus pro-
 diit purum, aut leuiter biliosum & modicum, infusum ex
 Thaplia per clysterem iniicito. Si verò alius commota, no-
 ctu quidem egerat, postridie verò dolor & tormen vexet, tur-
 sus clysterem adhibeto. At si ager biliosus sit natura, & non
 purgatus correptus fuerit à morbo, priusquam saluam bi-
 liosam expuat, etiam medicamento bilem probè purgato.
 Si verò iam expuat sursum prodire nō poterit, sed septima
 aut nona die suffocabitur, maximè si prēcordia doleant.
 Quod si ad dolores in lateribus etiam prēcordia doleant,
 clyster

Medela.

A clysterem adhibere oportet, & in potu ieiuno bibendam dare. Aristolochiam, hyssopum, cuminum, silphium, peplum, mecona appellatum album, florem aris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet. Reliqua verò sic se habent. Multa calida pro viribus ægri lauato, capite excepto, & quum iudicationes sunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito, & oleo illinito. Quum verò impetu fertur morbus, & ægrum & medicum à curationibus quiescere conuenit, ne quid mali inducatur. Dandus autè est pristana succus coctus, aliquanto crassior spissitudine mellis. Post balnea etiam vinum dulce & aquosum bibendum est, non frigidum, modicum, ex angustiori pocillo, & vbi tussis inuaserint, amplius bibendum & quam maximè exscreandum, & putum humectandū, quo pulmo humidior factus, facilius ac citius sputum reddat, & tussis minùs affligat. Sed & mali punici dulcis vinosi succum, lacte caprino modico, & melle ammixto, paulatim saepe dato, & noctu & interdiu, & somnum quam maximè prohibeto, quo purgatio & citius & copiosior fiat. At verò sanguineam pleuritidem sic curare oportet. Post iudicationes cibis leuibus reficito, & quietem agat, & nimium caueat solem, ventos, repletiones, acida, salia, pingua, fumum, flatum in aluo, laborem, venerem. Si enim morbus recidiuarit, mors sequetur. In expuitionibus autem si dolor habeat, & expuere non possit, ieiuno aris florem dato, magnitudine oliuæ, & succi silphij dimidium eius, & trifolij seminis modicum. Hæc ex melle delingat. Aut piperis grana quinq; & succi silphij magnitudinem fabæ, mel, acetum, & aquam, ieiuno tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores sedat. Quòd si pro ratione spuere non possit, sed moretur sputum hærens in ipso, & stertat in pectore, ari magni radices conchulam maiorem, & oleum ac acetum mixta dato, & acetum aqua dilutum insuper bibat. Aliud forte. Florem aris magnitudine fabæ, & nitrum assatum dupla portione, & hyssopi quantum tribus digitis comprehendi potest, molli misceto, & aquam ac oleum modicum adstillato, & tepefacta in conchula maiore infundito, vt ne suffocetur. Hoc etiam in peripneumonia facere oportet, si non purgetur. Si verò neque stertat, neque velut oportet, spat, capparis fructus quantum tribus digitis

Pleuritis
hæmato-
des.

Hippocratis Liber I I I.

comprehendi potest, & piper, & nitrum modicum, & mel, & D
 acetum, & aquam misceto, atque hæc tepida sorbenda præ-
 beto. Altera die eadem in aceto, melle, & aqua feruefacta sor-
 beat. Hoc etiam stertentibus dato, & his qui purgari non pos-
 sunt. At si fortius facere voles, hyssopi & sinapis, & nasturtij
 concham maiorem, melle & aqua terito, & feruefacta ac ex-
 colata, tepida sorbenda dato. Atque hoc modo hi morbi cu-
 rati sanantur, si non quid sputi in pulmone relictum pus fiat,
 à quo arida tussis sequitur, & febris ac horror emergunt, &
 erecta ceruice spiratio tenet, & frequentem & acervatam
 respirationem ager habet, & vox paulò grauior fit, & color
 cum calore faciem occupat. Progressu verò temporis, mor-
 bus magis manifestus redditur. Hunc si intra decem dies sus-
 ceperis, vbi vinctu & balneo calido calefeceris, medicamen-
 tum quod pus ducat, in pulmonem infundito, aliisque pus
 ducentibus vtitor, atq; sic velut suppurato vinctus rationem
 præscribas. Caput quoque resiccato, vt ne quid influat. Si ve-
 rò ex eo quod in pulmonem infusum est, pus non educatur,
 rumpitur hoc ipsum ex pulmone in thoracem, & post ruptio-
 nem sanus esse videtur, quoniam ex angustia ad amplam ca-
 pacitatem pus peruenit, & spiritus quem respirando trahi-
 mus in pulmone locum ac sedem habet. Verum progredien-
 te tempore pectus pure impletur, & tusses, & febres, & alij
 dolores omnes magis ipsum premunt, & morbus inclarescit.
 Hunc post eruptionem per quindecim dies sinere oportet,
 quo pus rursus mature scat, Nam ex eo quod pus ad amplio-
 rem locum deuenit, perfrigeratum est, & id quod in thorace
 humidi erat ad seipsum attraxit, ita vt ipsum sit semiputre-
 factum. Si quidem igitur sua sponte expui incipiat in hoc
 tempore, bene est. Sin minus, medicamentis aut potionibus
 opem ferre oportet, in vltimis ex quindecim illis diebus, fe-
 stinando ad corporis excitationem antea quàm magis affli-
 gatur, ita vt caput purum custodias, influxionum gratia. Si
 verò non spuatur, sed sui significationem ad latera præbeat,
 secato aut vrito. At si neque spuatur, neque ad latera de se si-
 gnificationem præbeat, vbi multa calida ieiunum lauasti, &
 neque potu vsum in firma sella locasti, alter ex humeris ip-
 sum apprehendat, tu verò concute ipsum, aure ad latera ad-
 mota, quo percipias ex vtraque parte significationem sui præ-
 beat.

A beat. Oprandum autem esset ex sinistra. Nam dextras vrere aut secare lethalius est. Quanto enim robustiores sunt dextrae partes, tanto etiā fortiores morbi in ipsis fiunt. Quod si prae crassitudine, humor non fluctuet, neque strepitus sit in pectore: verum spiritum frequentem trahat, & pedes intumescant, & tussicula aliqua adsit, ne te decipiāt, hæc, sed thoracem pure plenum esse probe noris. Proinde in terra eretriade liquida, & valde trita ac tepida, linteum tenue tingito, eoque thoracem circūcirca integito, & qua parte primū resiccatum fuerit, ea secato aut vrito, quā proximè ad septū trāuersum, cauendo tamen ne hoc ipsum lædas. Si verò voles, ipsam terram eretriadē illinito, & similiter velut in linteo considerato. Multi simul illinunt, ne quæ primū illinuntur resiccentur. Post sectionem aut vitionem, linamento ex lino crudo vtere, & paulatim pus emitte. Caterum vbi secare vel vrere voles, corpori in eadem figura, in qua intersecandum aut vrendum futurum est, notam imprimito, vt ne curis te decipiat, si in figuræ trāsmutatione sursum aut deorsum magis cedat. Sed & tusses vitare oportet ex victu, vt ne rursus pus reuellant ad pulmonem. Malū enim hoc est: quare permittendum est vt ad sectionem quā citissimè resicetur. Postquam verò duodecima affuerit dies, reliquū pus totum emittito, & ex linteo linamentum indito, & bis in die pus emittito, & ventrem supernum ex victu quam maximè resiccato, Atq; hoc modo oportet etiā suppurationes ex vulneribus, & ex peripneumonia: & ex magnis destillationibus, & pulmone ad lateres prolapso, considerare ac curare.

Frigefactoria potiones in febre ardenti.

FRigefactorias potiones in febribus ardentibus quando voles bibēdas dato. Sunt autem multarum operationū. alia enim mictionem inducunt, alia alui egestionem, alia vtrunque præstant, alia neutrum, alia solum frigefaciūt, velut si quis in vas aquæ feruentis frigidam aquam infundat. aut ipsum vas ad frigidum ventum exponat. Dabit itaque alias aliis. Neque enim dulces omnibus conducunt, neque acerbæ: neque eadem omnes bibere possunt. 1. Fauorum siccorum heminarum duarum mensurā aqua macerato, & conterens gustato donec subdulcis aqua fiat, deinde exco-

Hippocratis Liber I I I.

lato, & iniectis apiis bibendam dato. D A
 tabulum, aquæ heminis decem affusis, in noua olla prunis
 imposita coquito ac feruere finito vt transpirent, donec suc-
 cus ad tactum pinguis fiat. B
 III. Aquam mulsam aquo-
 sam ad dimidias coquito, deinde apio iniecto frigidam pau-
 latim exhibeto. C
 IIII. Ordeum Achilleum magnum ac-
 plenum heminae mēsurā siccato, & acutis spicis ablatis, vbi
 probè laueris, aquæ cogio affuso coquito ad dimidias, frige-
 facito ac bibendum dato. D
 V. Cumini Aethiopici heminae
 decimæ parti, tres aquæ semicongios affunde, & olla luto pi-
 loso oblita, donec tertia pars restet feruere sine, & frigidam
 hanc ad omnem ardentem aliāque febrem exhibe.

VI. Aquam cœlestem ipsam per seipsam præbe. E

VII. Ptisanæ heminae congio aquæ affuso, ad dimidias co-
 quito, deinde excolato, & apiis iniectis frigidam dato.

VIII. Profunt & vina alba aquosa ex vuis passis.

IX. Profunt & vuarū passarū expressarū retrimēta aquosa.

X. Vuarum passarum albarum exēptis vinaceis heminae,
 radicum quinq̄folij manipulum, tundito, & affusis aquæ
 heminis viginti, ad dimidias coquito, & frigidam hanc pau-
 latim bibendā dato. F
 XI. Ad farinæ ordeī pleni crassæ chœ-
 nicæ dimidiā, aquæ congium affundas, & quum iam in-
 tumescunt crassæ farinæ partes, manibus teras, donec aqua
 alba fiat, & adianti pugillo iniecto, sub dio per noctem expo-
 nito, ac exhibeto. C
 XII. Ouorum trium aut quatuor candi-
 dum in aquæ congio concussum bibat. Hoc valde frigefacit,
 & ægrum ad aluum exonerandam conturbat.

XIII. Ordeī torrefacti probè loti chœnicæ dimidiā, in a-
 quæ cōgio bis aut ter feruere finito, & frigidā hanc exhibeto.

XIIII. Ptisanæ succum coctum tenuem, & vinum dulce
 dato. Hoc vrinam inducit.

XV. Cucumeris peponis corio
 nudati pollinem ex aqua præbeto. Hæc potio vrinā ciet, fri-
 gefacit, & sitim sedat.

XVI. Eruum in aqua præcoquito,
 deinde ollam nouam, in maiorē ollam aqua plenā ponito, &
 alia aqua eruo affusa, ad modicum tempus coquito. Postea
 vbi coctum fuerit eruū, tertiam aquæ partem reliquam
 excolatam bibendā dato, ita vt ad singulos cyathos, & cucu-
 meris, & erui pollinē inspergas. Hoc constanter sitim sedat.

XVII. Vinū Thasiū vetus parte vna, cū viginti quinq; aquæ
 partib

A partibus dato. xviii. Trifolium, cucumeris pollinem, & crassam ordeï farinam in aqua macerato, & hanc bibendam dato. xix. Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti heminis decem ad tertias coquito. Hoc melle & aqua dilutum, aquosum bibat, adianti pugillo iniecto. Hoc urinā ducit, & aluum soluit. xx. Mala odorata dulcia cōtundito, & aqua macerato, & aquam bibendā dato. xxi. Mala cydonea eodem modo, si aluus soluta fuerit in febre ardente.

xxii. Quod si morbus regius insuper corripiat, vix passæ albæ exemptis vinaceis, & cicerum alborū, vtrorumque dimidiam heminā, & ordeï Achillei magni ac pleni tantundem, enici tantundem, aquæ heminas decem, & apium, & mentam, & coriadrū, de singulis parū, terito donec placide aqua dulcescat, & adianti pugillo postea iniecto, vbi sub dio per noctē exposuisti, exhibeto. Potes etiā alia his similia imitari. Omnia verò per noctem sub dio exposita dabis febrienti, exceptis his quibus alui plus quā conuenit fluunt, xxxi. Pulegij pugillos tres, apij duplum, in vino diluto coquito ac exhibeto: hoc urinā ciet, & bilem per aluum trahit.

HIPPOCRATIS

COI DE MORBIS LIBER

C QVARTVS, IANO CORNARIO MEDICO PHY-

SICO INTER-

PRETE.

*

Ad hominis generationem de omnibus & viri & mulieris partibus semen progressum, & in vterum muliebrem illapsum cōdensatur, temporēque veniente natura hominis formam referens ex ipso producit. Habet autem & mulier, & vir, quatuor species humoris in corpore, à quibus morbi fiunt, qui non à violentia aliqua fiunt. Sunt autem species hæ, Pituita, Sanguis, Bilis,

Membra
omnia ge-
nerationi
conferunt.

Hippocratis Liber I I I I.

Pituita, sanguis, bilis. Bilis, & Hydrops siue aqua: & de his non minima, neque de-
bilissima, in semen procedit portio. Et quia animal secundum parentes nascitur, tot humorum species, & sanorum & morbosorum in seipso habet. Ostendam autem quæ in vnaquaque harum specierum & plura & pauciora in corpore fiunt, & à quo ægrotant. Et quòd morbi imparibus diebus iudicantur. Et quæ sint morborum principia. Et qualia singula ex ipsis in corpore efficiant, vt morbum inducant. & à quo rigor febrilis fiat, & cur post ipsum febris irruit. Primum autem demonstrare volo, quomodo bilis, & sanguis, & hydrops, & pituita, copiosiora & pauciora fiant à cibis & potibus, hoc modo. Ventriculus dum plenus est, omnium horum corpori fons est. Verum vbi vacuus est, corpore fruitur colliquefcente. Sunt autem & alij fontes quatuor, à quibus vnusquisque horum humorum in corpus procedit, postquam sanè ipsi à ventriculo acceperunt: & hi quoque fontes vbi euacuantur, de corpore fruuntur. Sed & ipsum corpus attrahit, vbi ventriculus in seipso quid habuerit. Et sanè sanguini fons est cor, pituitæ caput, Aquæ splen, Bili locus folliculi in hepate. hi sunt quatuor humoribus his fontes, ventriculo excepto. Ex his autem maximè caui sunt, Caput & Splen, Nam in hoc ipso maxima amplitudo est. Verum de hoc paulo postea clarius dicam. Quin & hæc sic se habent. In omnibus cibis ac potibus & biliosi quid est, & aquosi. & sanguinei, & pituitosi: in alio plus, in alio minus. Quapropter & quæ eduntur ac bibuntur, alia aliis præstant ad sanitatem. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Postquam verò comedit aut bibit homo, corpus in seipsum humorem relatum ex ventriculo, & fontes trahunt per venas de ventriculo, similis humor similem, & corpori distribuunt. Quemadmodum etiam in plantis similis humor similem trahit de terra. Habet enim eodem modo terra omnigenas in seipsa ac innumeras facultates. Quæcunque enim in ipsa nascuntur, his omnibus exhibet humorem similem vnique, qualem & hoc ipsum quod nascitur sibi similem, iuxta cognationem habet. & trahit vnumquodque de terra alimentum, quale etiam ipsum existit. Nam & rosa de terra trahit talem humorem, qualis ipsa in potentia est: & allium de terra humorem eiusmodi trahit, quale ipsum in potentia est. Et alia omnia terræ

A terræ nascētia, ex terra trahunt, singula iuxta seipsa. Si enim hæc res non ita se haberet, non nascerentur plantæ similes feminibus. Cui porro plantæ in terra cognatus humor multo vberior est quàm conuenit, ea planta ægrotat. Cui verò paucior quàm opportunum est, ea reficcatur. At si ab initio non in sit terræ humor, quem planta iuxta cognationem trahat, ne germinare quidem poterit. Intelligentiā autem huius rei, quòd si non habeat planta humorem secundū naturam, ne ab initio quidē germinet, inde nobis suppeditatur. Ionia enim regio & Peloponesus pro temporibus anni à sole non minime calet ac illustratur, vt sol nascentibus è terra sufficere possit, attamen fieri nō potest, multis frustra iam id tentantibus, vt in Ionia aut Peloponeso Silphium nascatur. **Silphium.** At in Libya sua sponte nascitur. Non enim est neque in Ionia, neque in Peloponeso, eiusmodi humor qui ipsum alere possit. Quum autem sint & aliæ multæ medicinæ, quas sole sufficiente, regiones alere non possunt, aliæ verò sua sponte producant, hoc ipsum eius quod nunc dicturus sum considerandi occasionem exhibet, quantū videlicet locus alteri loco etiam valde vicinus præstet ad iucundi vini productionem, sole æqualiter sufficiente. Hic etenim in terra humor est, qui vinum suaue exhibere potest, illic non est. Sunt etiam syluestria non pauca in loco nascentia, quæ ad orgyæ seu cubitorum quatuor spatium translata, nasci minimè comperias. **Diversitate humorum.** Non enim habet terra talem humorem translato, qualem illa syluestribus plantis exhibebat. Sunt enim ex ipsis quædam venenosiores, aliæ humidiores, aliæ dulciores, aliæ ficiiores, aliæ asperiores, & innumera aliæ aliter se habent. Prius syluestica omnia fuerunt. Innumera enim sunt in ipsa terra facultates. Et propter hæc genera primum nihil alteri simile ex terra productum est, quod non esset cognatum. Et mihi sanè videntur hæc omnes plantæ syluestres fuisse. Verum homines ipsas māsuefecerunt, fructum ferre efficientes vnamquaque iuxta suum semen. Trahit enim similis humor similem ex terra, & ex hoc augetur ac nutritur. & nullum ex terræ nascētibus alteri simile est, quòd non æqualem, neque similem humorem ex terra trahat. Et omnia quæ nascuntur in cibi ac potus vsum venientia, multas facultates de terra ad se trahunt, & in omnibus est aliquid pituitosi ac sanguinei. Et ex hoc beas.

adeò ad hanc demonstrationis necessitatem deueni, quod à D
 cibus ac potibus in ventriculum procedentibus trahit cor-
 pus, secundum fontes quos nominaui, similis humor similem
 per venas. Referam quoque aliud argumentum, quod singu-
 la prout relatum est trahant, & simul dicam unde pituita in
 corpore gignatur. Vbi quis caseum comedit, aut aliquid
 acre, aut aliud quid edit aut bibit, quod pituitosum est, sta-
 tim ipsi ad os ac nares accurrit, atque hoc ita fieri partim o-
 mnes videmus, partim ita esse credere oportet, ex his quæ
 ego referam. Affero itaque, quod quantum in cibo aut potu
 pituitæ inest, illud ubi ad ventriculum peruenit, partim cor-
 pus ad seipsum trahit, partim caput, ut quod cauum sit, & ve-
 lut cucurbita corpori incumbat, ad se trahit, ut pote viscosa E
 existente pituita, ita ut hanc alia per aliam sequatur ad ca-
 put: & quæ quidem recens ex cibo generatur pituita, in ca-
 pite manet. Vetus autem, prout copiosior est recens, ab ipsa
 violente extruditur. Quapropter ubi quis edit aut bibit ali-
 quid pituitosi, excreat pituitam. Habet autem & hæc res se
 hoc modo. Si ubi edit aut bibit quid pituitosi homo, non
 rursus exeat quod redundat, neque per os, neque per nares,
 necesse est ipsum manere in capite, aut ad corpus descende-
 re de capite, & ad ventriculum peruenire. Ac optimum qui-
 dem fuerit, si ad ventriculum perueniat. Exire enim poterit
 una cum stercore, & si quidem multum fuerit ac humidum,
 sterco humectare poterit. Si verò modicum, non hoc effece-
 rit. At si in capite maneat, multum dolorem capiti exhibue- F
 rit, quum in venis est. Si verò modicum, non hoc fecerit. Si-
 gnificationem autem de se præbet copiosum ne sit an modi-
 cum. Quod si ad corpus deueniat, atque illic alio humori
 ammixtum fuerit, si quid multa fuerit pituita, statim cor-
 pus læserit: si verò pauca, non adeò lædere poterit, quum ma-
 gnum sit corpus, si non & aliud quoddam principium ipsi re-
 liquum sit. Verum temporis progressu, si alia pituita super-
 accedat, lædi utique possit. At si corpus vesicæ ac ventriculo
 deleget, atque hæc foras perferant, nihil mali ex ipsa habue-
 rit. In hoc igitur sermone demonstratum est, quomodo ca-
 put pituitam ex ventriculo trahat, & simile ad simile perue-
 niat, & simul à me dictum est, quomodo & quare copiosior
 pituita homini à cibus ac potibus fiat. Nunc verò dicam de
 bile

Caput cu-
 curbitulæ
 instar.

Pituita
 quid agat.

A bile, quomodo & cur copiosior in corpore fiat, & quomodo Bilis, locus folliculi in hepate ipsam trahat. Habet se res hoc modo. Postquam comedit & bibit homo aliquid amari, quodq; aliàs biliosum ac leue est, copiosior etiam bilis fit in hepate, & statim dolet hepar, quod pueri cor vocant, atq; hoc ita fieri videmus, & clarum nobis est quod à cibo aut potu factū est. Trahit etenim corpus in seipsum de cibis omnē prædictum humorem. Trahit etiā folliculus in hepate, quicquid isthic biliosus inest. Et si derepente multa bilis fiat, homo hepar dolet, & de ventre copiosior fit. Hoc enim contingente, procedit de veteri bile propter multitudinem ad ventriculū, & ex hoc tormen ventriculo oboritur, & pars ipsius per vesicam, B pars per aluum egreditur, atque sic minima pars in homine manet, & dolores cessant. Si verò neutrum horum cōtingat, procedit primum de veteri bile ad corpus, distribuitur enim ad ipsum: & si multa fuerit, statim significationem sui præbet alijs humori ammixta. Si verò modica, non adeò læserit, quum magnum sit corpus, si nō & aliud quoddā principium suboritur. Verum tēporis progressu, si alia bilis superaccedat copiosior, hominem utique læserit. Si verò nō superaccedat, excolare illam poterit corpus, ut & bilis, & quæcunque biliosa sunt, prodeant. Nam quæ in cibo ac potu sumuntur, alia aliorum medicamenta sunt. Sic sanè etiam alia quæcunque lædentia sunt medicamēta, ubi aliud ab alio in ventriculum incidit, sua ipsius potestate causam habēs, id, quod C superatum est expellit, ac ipsum lædit. At si superaccedat alia bilis in corpore, ab his quæ in ventriculum incidunt, morbus huic oboritur. Atque in hoc sermone iam ego declaravi, quomodo bilis, & cur copiosior fiat in corpore, à cibis & potibus: & quod trahit in seipsum folliculus in hepar, iuxta similitudinem id quod biliosum est à cibis ac potibus.

Nunc verò dicam de aqua, quomodo, & cur copiosior fiat in corpore, & quomodo splen trahat in seipsum. Affero autem ubi homo bibit amplius, & corpus, & splenem, aquam in seipsa trahere ex ventriculo. Et si plus traxerint quàm oportet, statim hominem affligi, atque hoc ita fieri intelligunt quicumq; homines splenici existunt. Postquam autem traxit splen, optimum est, si vetus aqua quæ in splene inerat, ad vesicam aut vētriculum excoletur, & per hæc expellatur.

Nam

Nam per supernas regiones nō purgatur aqua de splene, nisi D
quantum eius in vasis inest, quæ de liene procedunt: verūm
ad ventriculum & vesicā depurgatio fieri potest. Si verò hæc
ad fluxionem apta non fuerint, neque aqua per ea foras exco-
letur, de splene ad infernas partes aqua procedit, atque isthic
alij humori miscetur. Et si quidem pauca fuerit, non sanè la-
serit, sed de corpore ad vesicam, & ad ventriculum, per venas
excolari poterit. Sunt enim multæ ex hoc tendētes deorsum,
quæ ex infernis partibus ad seipsas trahūt, vbi sicciore fuer-
runt quā prius erant. At si alia aqua generetur, & ventricu-
lus ac vesica foras non expellant, splen eleuatur, & infernæ
corporis partes dolore afficiuntur. Atq; hæc à me dicta sunt,
quomodo & cur aqua copiosior generetur in corpore à potu: E
& quomodo splen trahit. Nunc autem de sanguine dicam,
quomodo & cur amplior in corpore generetur. Postquā bi-
bit aut comedit homo aliquid quod sanguineum est, trahit
quidem & totum corpus in seipsum, trahit autem & cor san-
guineum ad seipsum. Et vbi plus attraxit, nō oboritur cordi
dolor. Est enim cor res solida ac densa, & propterea dolore
nō affligitur. Et ex ipso procedunt venæ crassæ iugulares ap-
pellatæ, ad quas statim si copiosius accedat, sanguineum il-
lud distribuitur, & illæ impletæ breui ad caput & corpus de-
legāt. Et quum ederet aut biberit homo quid sanguinei, sta-
tim venæ iugulares attolluntur, & facies rubet. Accedēte ve-
rò ad cor & corpus sanguine quā satis est vberiore, à cibis ac
potibus, & ad aliū humore ammixto, si non ab ipso egres-
sus fuerit, per alium aut vesicā, reliquo humori ammixtus,
dolorem corpori inducit. Si verò modicus accedat, non sanè
laserit corpus. Verūm tēporis progressu distribuitur ab ipso
ad ventriculū, aut ad nares, quæ ipsum foras excolant, & nul-
la læsio contingit. Si verò paulatim copiosior fiat, morbosus
efficitur. Atque ita quomodo copiosior sanguis generetur, à
me declaratum est. Quum autem sint quatuor, Sanguis,
Bilis, Pituita, & Aqua, omnia hæc à me demonstrata sunt, &
quomodo, & cur copiosiora fiant, à cibis ac potibus. Quod au-
tem ex his fiant ac generentur, hoc argumento constat. Si ho-
mo parū edit, & parum bibit, nullum morbum hoc ipsi indu-
cit. Et hæc quidem de hoc mihi dicta sunt. Attigi etiam obi-
ter ostendere intelligenti, quomodo hæc pauciora fiant. Ve-
rūm

Splen tur-
gens quid
agat.

Cor cur nō
laboret.
Venæ iu-
gulares.

Fōtes cor-
pori submi-
nistṛāt, non
soli.

Quo pāso
sua quisq;
trahat.

Arum de hoc paulò post melius tractabo. Ceterum fontes hi quatuor quos nominavi, quum pleni fuerint, semper corpori distribuunt: quum verò vacui, vice versa trahunt ab ipso, Sic etiā ventriculus facit. Et habet se res hoc modo, veluti si quis tria aut plura anea vasa in planissimo loco componat, & coaptata quàm optimè disponat, fistulis ad foramina insertis, atq; ita placide in vnum vas aquam infundat, donec omnia ab aqua fuerint expleta. Ab vno enim diffuset in reliqua vasa, donec etiam alia fuerint expleta. Postquàm autem plena facta fuerint vasa, si quis de vno aqua effundat, retribuet se retro fluens aqua ad vnū vas, & vacua fient reliqua vasa rursus, quemadmodum etiam susceperunt. Sic sanè & in corpore res se habet. Postquàm enim cibi ac potus in ventriculum inciderint, fruitur corpus de ventre, & vnà cum fontibus impletur. Vbi verò aluus vacuatur, rursus retro humor ab ipso redditur, quemadmodū susceperat, veluti ex aliis ad vnum vasculum. Venæ enim sunt per totum corpus tendentes, aliæ tenuiores, aliæ crassiores, multæ ac frequētes. Hæ autem donec viuit homo, apertæ sunt, & suscipiunt & dimittunt nouū humorem. Vbi verò mortuus fuerit, clauduntur & extenuantur. Quandiu igitur viuit homo, fruitur corpus de vetriculo, vbi quid in seipso habuerit: fruitur etiam fontes, & impleti corpori distribuunt. Si enim corpus non traheret de ventriculi humore, sed soli fontes, & hi ad corpus distribuerēt, non sanè haberet corpus sufficiens alimentum, sed paucius. Non enim amplius haberent alimentū fontes, quod corpori subministrarēt. At verò si fontes isti non essent, dum edimus ac bibimus, verè non cognosceremus, neq; quid iucundū, neque quid iniucundum esset, propter hanc quam referam necessitatem. Hi loci quum minores sint, & intra reliquum corpus, semper etiam antea quàm attrahat vnusquisque iuxta suam facultatem, reliquo corpori denūtiat de cibis ac potibus, qui biliosus sit, & qui pituitosus, & qui sanguineus, & qui aquosus. Quicquid enim horum humorū plus quàm opportunū est, in cibis ac potibus nobis obuenerit, neq; cibos illos iucundos facit. Quæ verò maximè appetimus, pro eorum ratione etiam illi iucundi sunt. Si verò cibis ac potibus opus habuerit fons quidam, pro hac ratione etiam corpus trahet ab ipsis fontibus, donec humor paucior quàm oportet fiat, & tūc sanè appe-

Cur cum multum sumpsimus plus appetimus.

Locus bilis fcl.

Caput pituitę locus, cor sanguinis, lien aqua. Venę iugulares.

Cur cor nõ afficitur, caput & lię multum.

Quo pacto humores in corpore minuantur.

nẽ appetit homo aut edere, aut bibere tale quid, quod portionem illam expleat, ac reliquis adæquet. Et propterea vbi multum cibi sumpsimus aut bibimus, quandoq; adhuc cibũ aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, quàm quod appetimus. Postquàm autẽ comedimus, & adæquatus fuerit humor, his perfectis & in fontibus, & in corpore, tunc cessat appetentia. Atque hæc de hoc à me dicta sunt. Quin & hoc se ita habet, quod ad folliculum in hepate, sola bilis à cibis ac potibus secernitur. Venulę enim quum debiles & tennes sunt, alium humorẽ trahere non possunt, qui grauior & crassior existit: & simul non est ea loci capacitas, vt alius humor in hoc folliculo consistat: & est hic locus maximẽ familiaris bilis secundum naturam, & ob id in ipso nullus alius fit morbus, quàm is quem homines Cardiogmũ, hoc est, cordis morsum vocant. At caput, & cor, & splen, de omnibus humoribus participant. Vnumquodq; tamen si non ægroet, plurimum de relatis participat, iuxta suam ipsius naturam, caput pituita, cor sanguine, splen aqua. Trahũt autẽ & de alio humore venę in seipsas, amplę & crassę, & instar pampini retortę existentes, ita vt vbi trahant, alius humor alium sequatur. Et cordi quidẽ propinquant venę iugulares crassę, ad quas citò distribuitur, vbi illi amplior quàm cõmodus est humor accedat. Hæc verò ad reliquum corpus delegat: & simul ipsum cor solidũ est ac densum, vt ab humore non ægroet, & propterea nullus morbus in corde oboritur. Caput autẽ & splen maximẽ sunt morbis obnoxia. Aegrotant enim & ab his quę à natura insunt, quum plura quàm opportunum est, accesserint, Aegrotant itẽ ab aliis humoribus. Venę enim in ipsis crassę ac multę sunt, & ipsa quoque venosa sunt ac caua, vt & aliis humoribus recipiendis capacitas in ipsis sit, paulatim nimirum accedentibus, & ad eum humorem qui à natura inest, se ammiscētibus. Quemadmodũ in vase magno amplior capacitas est quàm in paruo. Sic sanẽ & in capite, aut in splene, res se habet. Magna enim capacitas maximẽ in ipsis est. Si verò repletę fuerint isthic humore venę, ab ipso sanẽ in illis morbus oboritur. Atque hæc mihi de hoc nunc dicta sunt. Volo autem melius declarare, quomodo vnusquisque horum humorum in corpore paucior fiat. Quatuor equidem humores esse demonstrauimus hominem habentes. Quatuor item ipsorum fontes.

A fontes. Quatuor quoque esse dico locos, per quos homo de singulis his expurgatur. Sunt autem hi, os, nares, podex, vrinae meatus. Et ubi humor aliquis affligens copiosior factus fuerit, si his locis homo depurgetur, nullus ipsum morbus ab illo premit. Et si ventriculus plenus fuerit, liquescente corpore ab humore, defluit ad ipsum, & extra prodit per aliquem horum locorum, & propterea humor paucior fit in corpore. Corpus enim velut & antea dixi, ventriculo retribuit, ubi vacuus fuerit, & fruitur de ipso, ubi plenus existit. Atque haec à me dicta sunt, quomodo & cur pauciores fiant humores hominem affligentes. Quomodo verò & cur homo sanus degat, referam. Postquam comedit ac bibit, & humor ad corpus peruenit, eo quo dictum est modo, ammixtus alij, tum ei, qui in corpore, tum ei qui in fonte est, ea quidē die qua accesserit, in corpore manet. postridie verò alius humor ad ipsum accedit. Atque hi quidem duo sunt dies, duo verò in corpore humores. Et alteri quidem humori duo dies sunt, alteri vnus. Et qui quidem postridie accessit, manet in corpore, ut qui sit crassius. Alter autem coctus à caliditate diffunditur, & tenuis fiens, postera die ad ventriculū accedit, & per omne tempus à recti expellitur. Vbi verò ad ventriculum peruenit, cibos in hoc loco coquit, & de se sanguinem in corpore facit. Si verò permāserit, tempore graueolens fit. Tertia verò die vnā cum stercore, & vrina exit, copia ipse sibi ipsi aequalis, & consimilis, & æquilibrium, etiam si sui ipsius pars quedam sit, quo humor maneat in corpore iuxta relatum rationē. Influit autem & tertia die humor de corpore ad ventriculū amplior & graueolentior, qui videlicet reliquus fuit à secundo, & defert cibos cōcoctos, & quicquid est in corpore morbosum, & rursus simul exit. Indicium est autem vrina quæ saluginosa est, quod cibi deferunt de corpore etiam id quod morbosum est. Et cibi quidē semper postridie per aluum secedunt, humor autem ad tertiam diem. Hoc modo sanitas contingere solet. Atque haec dicta sunt, quomodo, & cur homines sani degunt. At verò humor hic si particulatim foras prodiret postridie, cibi nō similitur ex ventriculo graueolentes facti foras prodirent, sed veluti cocti, & vrina potui similis, & corpus semper euacuaretur, & per omne tempus homo, ubi ventrem exonerasset ac minxisset, opus haberet statim potu ac cibo, pro egestionis factae copia,

Quatuor locis corpus purgatur.

Sanitas quā contingat.

Tertio quoque die quæ sumuntur producunt.

Quid esset si statim olectaretur.

Hippocratis Liber I I I I.

**Duos dies
sine cibo
quis durer.**

**Triduo ex-
eat cibaria
oportet.**

**Si cibaria
statim exi-
rent quid
eueniret.**

**Quid ciba-
ria retenta
diutius fa-
ciant.**

copia, si modo validus esse deberet, quum humor sufficiens in corpore non relinquatur, sed una cum stercore foras prodeat postridie, aut eadem die. Et si quidem comedisset, bene esset. Sin minus, & euacuatus, debilis esset, neque humor crassus fieri posset, ut postridie foras prodiret. Non enim sufficiens in corpore relinquitur. Nunc vero alium exonerantes probe valemus, & si per biduum nihil cibi acceperimus, & viuere, & facere quid possumus, & non penitus debilitamur ex euacuatione in hoc tempore. Humor enim in corpore manens, robur exhibet. Atque hæc à me dicta sunt, quomodo & cur fieri non possit, ut humor qui corpori accessit, foras egrediatur eadem die, imò neque postridie. Id porro assero, si humor pluribus quam tribus diebus in corpore permaneat, aut alius multus implens accedat, venis calescentibus ac stantibus, maius malum, aut minus, homini significationem de se præbere: hyeme quidem minus, & posterius; æstate vero maius, ac prius. Atque hæc à me dicta sunt, de eo quod fieri solet, si humor in corpore maneat. At vero si corpus cibos eadem die egere- ret, non sufficienter humore uti posset, sed essent homines tenues ac debiles. Nunc vero quum maneant cibi ac potus, quandiu permanent, corpus fruitur sensim de ventriculo tra- hens, & impletur. Hæc dixi & quomodo, & cur cibi non pos- sint eadem die exire. Si vero cibi maneant in ventriculo, am- pliorem tempore quam opportunum est, & alij ad ipsos inci- dant, corpus utique repleatur, & dum premuntur à plenitu- dine venæ, calor ac dolor corpori accesserint, æstate quidem citius, hyeme vero posterius. Æstate enim calidus est aer am- biens, & calidior corpus in seipsum trahit. Et si calido ad- huc existente ventriculo, calidior quam opportunus est spi- ritus homini accedat, nihil miri est hominem ex tali febre. hyeme vero cum frigidum spiritum trahat in seipsum, mul- to magis poterit corpus repletionem ferre, homine modice ventrem exonerante. Et hæc à me dicta sunt de eo quod fie- ri solet, si cibi ampliore tempore in ventriculo maneant, & attigi quoque obiter ut declararem omnem humoris ac cibi, & longioris & breuioris temporis differentiã, cur homines ægrotent. Verum de hoc melius tractabo temporis progres- su. Reuertor rursus retrò de sanitate dicturus, quod sanè cor- pus hominis humore de cibis ac potibus fruitur, & prodeunt foras

A foras in sano, tum cibi, tum humor, iuxta relata rationē.

Et si quidē foras prodeat plus humoris, quā de cibis ac potibus accessit, homo attenuatur. Prodit autē foris plus quā de.

accessit ob hanc causā. Si in quiete degat homo & non laboret, mali aliquid ipsi in corpore inest. Verū prae alia sarsitate quae multa est, nō ledit valde. Malum verò illud huiusmodi est. Postquam aliquid ex his quatuor corpori accedentibus, aduenerit copiosius, non ita multo corpus calescit sensim, ut non valde letatur: & liquefcit in ventriculo, & cibum homini iniucundum facit. Si verò humor alius alio copiosior fuerit, febris ex hoc homini oboritur. Verū de hoc exactius paulò post tradam.

Quandoq; etiam ubi cibus iucundus est, homo attenuatur. Causa verò eadem est. His autem

fientibus, plus humoris extra prodit, quā succēturatur. Et propterea in quiete degēti cōtingit ut attenuetur. At verò laborantibus hominibus itidem corpus coalescit. Et hoc à labore calescere, tum humor in ipso diffunditur, tum attenua-

Quid ex
citatio pos-
sit.

tionis morbus oboritur. Quum autem inutilis fiat humor, & ad ventriculum, & ad vesicā defluit, hae autem foras expellunt. Pars verò ipsius extra exhalat, per internā corporis raritatem. Pars autem quae adhuc intus manet, sudor fit, & per corpus foras procedit. Eodem modo & exercitationes iuuenum idem efficiunt quod labor. Si verò etiam non paucior fuerit humor eo qui prius exiuit, accedatque insuper alius à cibis ac potibus, attenuatur propterea homo. Paucior autem

accedit, si nō aliud quid edere poterit, & si neq; laboret prioris laboris aut exercitationis ratione, alij aliis pauciores fiunt. Caterū bonus corporis habitus accedit ex esu, hac de causā. Postquam resiccatus est tēpore humor, & in priore labore prius egressus est alius alio copiosior, & vnus alius alios valde superauit, homo repletus fit. Et si quidem à multis valde superetur, febris ex hoc modo oboritur. Si verò à paucis parum superatur. Sed & corpus hoc modo sufferre ac reualefcere potest, humiditate enim vberiore in ipso existente, calorem exoluit. Caletcit enim corpus à febre, & si quidē modicum fuerit id quod affligit, tertia die eodem modo dimittit, per duas autem cōtinuē tenet: Si verò copiosius, quinta die: per quatuor verò tenet pro ratione. Atque hoc modo morbi per dies iudicātur. At si dimiserit febris in imparibus

Morbōū
decreta.

A diebus

diebus, & sanus homo fit, & moritur. Quae de causa, paulò
 Cur diebus post dicam. Nunc autem referā cur febris dimittat. Sic autē
 nō paribus sentio, Quaecunque febris de corpore hominem corripuerit,
 hae fiant. necesse est tertia die humorem affligentem exire de corpore,
 aut in alio quopiam impari die, iuxta rationem antea relatā.
 Non enim exit prius quā alius bonus de ventriculo ipsi ac
 cedat. Nam intermedia & postera die corpus trahit de ven-
 triculo, quicquid ipsi in seipso dimiserit priore die, nisi ven-
 triculus id expulerit, & alium humorem habuerit, quod san-
 nē malum homini esset. Si verò dimiserit febris tertia die,
 eodem modo dimittit quo etiam eadem die, velut dictū est.
 Atque ita quidem contingit, ut febris de corpore fiens, tertia
 die remittat. Dico autē, etiam si quinta die, aut septima, aut E
 nona dimittat, eodem modo dimittere, quemadmodum &
 tertia exiuit. Etenim alimentum febre contingit, secundum
 locos quos paulò antea dixi. Vbi enim humor copiosior prae-
 ualuerit, homo liberatur à febre. Dimittit autē febris in die
 bus imparibus ea de causa. Quòd videlicet in paribus die-
 bus trahit corpus de ventriculo: in imparibus verò dimittit,
 Ventriculus autem extra propellit in homine sano, iuxta hu-
 iusmodi necessitatem morbi in imparibus diebus iudican-
 tur. Atque hac quidem ratione homo febricitans sanus eua-
 dit. Assero autem & quòd doleant maximè homines aegroti
 in imparibus diebus, propter hoc & secundum rationem fie-
 ri. Conturbatur equidem homo quum febricitat. Cuius rei
 signum est, quòd horror aliàs atq; aliàs per corpus transcur-
 rit. Hoc verò non sanè ita cōtingeret, si nō cōturbaretur hu-
 mor, & de ipso aut plus, aut minus secerneretur, & alius aliū
 superaret. Cōturbatur autem maximè in imparibus diebus
 quum aegrotat. Sed & horror maximè tunc fit. Habet enim
 se res hoc modo, De humore affligente expellitur aliquid ex
 corpore, à recentissimo humore superatum, & procedit ad
 aluum infernam, & aluus ipsa vnà cum affligente calescit, su-
 scipiēs in seipsam magis quā priore tempore. Hoc autem
 maximè fit in morbi iudicatione. Et si paulatim corpus ad
 aluum dimiserit, & non multum fuerit id quod hominē af-
 fligit, & aluus, & corpus, calorem sufferre in iudicatione po-
 test, & homo sanus euadit, vbi humor affligens egressus fue-
 rit, & is qui febre alimentū praebeuit cōsumptus, & sanus praeua-
 luerit

A luerit. Atque hac ratione propter relatas à me causas, homo *Salutis mor-*
 agrotus sanus euasit. Nunc verò referam cur moriantur ho- *tisque caus-*
 mines in imparibus diebus. Sic autem sentio. Si multum fue-
 rit id quod affligit in corpore, magis quàm opportunum est,
 & acuatim robustum, turbatur ad ventriculū, & quum nō
 possit calorem sufferre corpus, eo fruitur, & graueolentiam
 circa spiritum fieri necesse est, & quum nequeat corpus præ
 debilitate, nimirum omni humore morboſo existente, spiri-
 tum trahere, quo ea quæ in ventriculo sunt refrigerentur,
 quicquid est humoris vitalis id foras exhalat, atq; ita homo
 moritur. Non enim superat alius humor, sed totus à morbo
 ſo qui multus est eleuatus, ac cōsumptus à febre exhalauit ac
 B perſpirauit. Atque hoc modo in imparibus diebus maximè
 dolor affligit. Neq; est quisquam cui hoc non ſit notū. At ve-
 rò quòd humor turbetur in iisdē diebus, hoc ſignū est. Qui-
 cunque iam à febre continua correpti, pharmaco vſi ſunt in *Dispari-*
 diebus paribus, hi nimium purgati nunquàm ſunt. Qui verò *bus diebus*
 in diebus imparibus medicamento forti vſi ſunt, nimium pur- *omnia lan-*
 gati ſunt. Multi verò etiam perierunt nimium purgati. Pro- *guentiū di-*
 inde priores Medici in hoc maximè peccarūt. Medicamen- *ſcernuntur.*
 ta enim exhibuerunt in diebus imparibus, & homines pere-
 merunt, non ſcientes quòd hæc res ſe ita habet. Humor enim
 in corpore agroti magis turbatur in imparibus diebus, ni-
 mirum corpore humorem ad ventriculū trāſmittente. Et ſi
 C quis iam turbatū, adhuc magis perturbet medicamento im-
 miſſo, nihil miri eſt ex talibus hominē perire. Quin & vlce-
 ra ſi curentur, maximè in his diebus inflāmur. Venit enim
 humor ad omnes venas quum turbatur, easq; replet. Et vbi
 ad vlcus peruenit, ſi quidem non curetur, & pus exitum ha-
 beat, expellitur ab humore qui in turbatione acceſſit, & vl-
 cus foras expurgatur. Si verò curetur, pus exitū non habens,
 & iſthic vnā cum eo qui acceſſit permanens, dolorē inducit,
 & carnē circa vlcus attollit: & ex illo ſi quidem in cruribus
 habuerit vlcus, attolluntur venæ quæ in iuncturis crurum
 exiſtūt. Si verò in manibus, quæ in manuū iuncturis ſunt, &
 ex hoc glandularū tumores fiunt. Quibuſcunque verò homi-
 nibus febris incidit, ſi nihil aliud malè habeat homo, à pin- *Cur febris*
 guiore quàm oportet exiſtente humore incidit, & venæ im- *nulla de*
 pletæ dolorem accalorem vlceri inducunt. Hoc autem cale- *cauſa fiat.*
 factum

Hippocratis Liber IIII.

factum, etiam reliquum corpus calefacit. Atque hoc modo **D**
 caliditas ad vlcera peruenit. Calefcit enim corpus, & vlcera,
 ab humoris commotione. Et labor talia efficit. Liberantur
 autē vlcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horum die-
 rum rationem, prout etiā vlcera fuerint magna, & tertia, &
 quinta, & septima, & nona, & vndecima. deinde absoluto pri-
 mo circuitu, rursus fecundi principium tertia sequens hinc
 est, quæ à prima, decimaquarta est. Maxima verò vlcera de-
 cimaquarta die ab inflammatione liberantur. Atque hæc ra-
 tio docet morbos in imparibus diebus iudicari, & humorē
 in sano homine tertia die exire, stercus autē secunda. Et hæc
 tertia die cōingentia mutuū inter se testimoniū præbent,
 quòd res se ita habeat. Atq; ita mihi hic sermo vniuersus ad **E**
 summū perductus est. Nunc verò exactius referre volo, cur
 homines ægrotēt, simulq; cū hoc sermone dicam quæ sint
 principia morborum, & qualia vnumquodque ipsorum effi-
 ciat. Sic autē assero. Si cibi plures quā oportuū est, qui
 iam concocti sunt, intus maneat, & homo non purgetur, &
 alij cibi superingerantur, corpus ab humore priore ac recen-
 ti repletū calefcit, & febris ex hoc homini oboritur. Verū
 febris hoc modo fiens, nō periculosa, neque fortis est, in qua
 humor æqualis est, copia paululum vberiore nos affligens. Si
 enim hoc ita se habuerit, & quis admodum validus sit, &
 quæ cōmoda sunt, adhibuerit, sanus euadit. Vnus autē mor-
 bus solus est ex omni humore, & septem signa habet. Nā &
 tussis ipsum habet, quæ & debilis & sicca est; & venter durus **P**
 fit, ystipote & stercore intus contento; caput grauatur; & vo-
 mit; & febrit; & vrina non probē prodit. Hæc septem signa
 huius morbi sunt ex omni humore fiens. Si verò alui ege-
 stione non prodeunte, vnus ex aliis humoribus superet, me-
 lius deget homo. Et si quis febre fiēte ab omni humore, non
 adhibeat idonea, inualefcet morbus quantum ipse humores
 superauerit, hoc modo. Calefcēte sanguine exhalat maximē
 per hunc humor aquosus, qui febri est infestissimus. Relin-
 quitur autem pinguis ac leuis, qui est biliosus, & febri maxi-
 mē nutritum est. Exhalat autem hoc modo. Velut si quis
 aquam & oleum in vas æneum infundat, & ligna multa sub
 iecta ad multum tempus exurat. Aqua enim multo paucior
 erit, ex vase enim exhalabit; oleum autem paululum immi-
 nuetur

Labor
quid fa-
ciat.

Disparia o-
mnia decre-
toria.

Morborū
causæ.

Signa se-
ptem mali
vnius.

Simile.

A nnetur. Nā aqua præ raritate ab igne attenuari potest, & le-
 uis reddita exhalare. Oleum verò vt pote quod est coniunctū
 ac densum, attenuari non potest, neque similiter vt aqua ex-
 halare. Sic sanè & in homine se res habet. Aqua enim calefcē-
 te corpore foras exhalat: Biliōsus autem humor, vt qui con-
 iunctus est ac densus, non similiter attenuatus exhalatē po-
 test. Verū attenuatus hic biliōsus humor, corpus magis ca-
 lere facit. Copiosius enim & melius alimentū febri bilis sup-
 peditat, & prorumpens aut firmata in corpore, morbum su-
 pra priora corroborat. Atque hæc quidem dicta sunt de eo
 quod afficitur homo, si non purgetur & curetur. Si verò non
 ipsa copia prauauerit, siue semel multa fiens, siue paulatim
B colligatur, reliquum corpus dum hoc fit, præ robore sufferre
 potest, donec principium aliquod superaccedat. Atque hoc sa-
 nè modo morbus fit, si homo à copioso fiēte humore non
 expurgetur. Principia ex quibus fiunt morbi, tria sunt. Et v-
 num quidem iam à me relatū est, qualia & quod afficiat in
 corpore. demonstraui enim quomodo & cur agrotet homo,
 si non purgetur. Alterum est, si contingat vt ea quæ ex cælo
 obueniunt, inepta & præter victus rationē sint. Tertium est,
 si violentum quid accidat. Violentum autem esse dico, & ca-
 sum, & vulnus, & plagam, & laborē, & si quid aliud est huius
 modi. Horum verò principiorum inaximum est Violētia si
 magna fuerit: si verò parua, non ita maximum. Secundū est
 si non purgetur homo. Tertium, si quæ ex cælo obueniūt in-
C epta fuerint ad sanitatem. Proinde diligenter ab his se custo-
 dire oportet. Singula verò talia in corpore faciūt, qualia ego
 dicturus sum. Equidem si vulnus fiat, manifestū est quod ca-
 ro dissecta est, & vlcus factum est. hoc autē morbum esse di-
 co. Si verò contusio fiat, homine percusso, aut lapso, aut aliud
 quid tale perpresso, & tumor oboriatur, sanguis statim præ
 violētia calefactus, & venis hiātibus illapsus, nō habēs exitū
 præ copia, quò abire possit, cōglobatur: & propterea tumor
 fit, & tādū adest, donec depurgatus fuerit, eo modo quo de
 locis depurgari dictum est. aut etiam per ipsum tumorē, &
 siue per chirurgiā, siue sine ea, sanguini trāsitus fiat, aut per
 tempus suppurato, aut nō. Sed & labor tale quid efficit. Quū
 enim homines laborarint, quibus sanè maximè sanguinis af-
 flictio contigerit, illic firmatur ac calefcit, & ex hoc dolor
 faciat.

Tria mor-
 borū prin-
 cipia.

Tumoris
 causa.

Labor quæ
 faciat.

Hippocratis Liber IIII.

oboritur. Si verò hæc quidem superarit homo, verum mul-
 ta copia labor accedat, & alius ac vesica non breui copiam
 expulerint, febris sanè ex hoc irruerit. Et si quidem prior
 humor æqualis fuerit, nequaquam. Si verò in labore ipso-
 rum plurimus in corpore permaneat, superat ille. Atque hæc
 à me dicta sunt de violentia, qualia in corpore efficit. Et hæc
 quidem duo sunt principia, Violentia, & plenitudo, quæ si
 non purgentur homines, corpora calefaciunt. At verò quod
 ex cælo obuenit principium, si ineptum fiat in homine, su-
 perat aliquid humoris, & velut ad morbum calefacit & fri-
 gefacit prius si fieri contingat. Dicam autem prius de eo,
 quod calefacit. Sic igitur sentio. Si in eodem homine fue-
 rit aliquid morboſi, quale in priori dixi, & ea quæ ex cælo
 obueniunt, incommoda fuerint, & caleſcat homo, turbatur
 humor omnis in corpore caleſcens. Hoc autem violentia
 facit. Et si quidem depurgetur homo, humore illo turbato,
 ſecernitur quantum eius plus quàm commodum eſt, redun-
 darit. Et habet hæc res ſimilitudinem ad id quod Scythæ
 faciunt ex equino lacte. Lac enim in cauâ vaſa lignea inſu-
 ſum concutiunt. Illud autem dum turbatur, ſpumefcit ac
 ſecernitur, & pingue quidem, quod Butyrum vocant, quum
 leue ſit, in ſuperficie conſiſtit: graue verò & craſſum, deor-
 ſum ſidit, quod etiam ſecretum ſiccant. Vbi verò concre-
 tum ac ſiccatum fuerit, Hippacen ipſum vocant. At ſerum
 lactis medium locum tenet. Sic etiam in homine, dum tur-
 batur humor, quicquid eius eſt in corpore, à principiis quæ
 dixi, diſparatur. Et in ſuperficie quidem bilis conſiſtit.

Cæleſtis
 vis quid fa-
 ciat.

Scythiarum
 butyrum.

Hippace.

Qui humo-
 res febrem
 creant.

Leuiſſima enim exiſtit. Secundo loco ſanguis. Tertio
 pituita. Grauiſſimus autem horum humorum eſt aqua.

His verò ita ſe habentibus, quiſquis ex his in morbo plu-
 rimus fuerit, in principio ſiente turbatione, deuenit ad lo-
 cum, vbi plurimus eſſe poſſit. Verum in turbatione, ſpacio-
 ſa capacitate ſiente, ſecretus diſtrahitur, & calefacit corpus.

Aut aliqua corporis parte firmatus, vnà cum alio humo-
 re, cum quo eſt in alio loco, dolorem ac calorem exhibet.

Qui verò calefactus eſt locus, inſuper etiam reliquum
 corpus concalefacit, & ex hoc febris oboritur. Et oboritur
 magis à bile, & pituita, & ſanguine, calidiſſimi enim hi hu-
 mores exiſtunt. Et ſi quis horum in aliqua corporis parte

firmatus

A firmatus fuerit, ut plurimum morbus illinc nominatur, & cognomen habet. Caterum ab aqua non valde fortis febris oboritur, neque diuturna. Nā igni non bonum alimentum aqua præbet. Atque hæc quidem de hoc dicta sunt. At verò ante turbationem, non habet multus humor quò procedat, sed sursum ac deorsum voluitur & distrahitur alij humori permixtus. Omnia enim plena existunt. In turbatione verò euacuantur. Verum aliud alio magis euacuatur. Et multus humor suum locum occupat, & alienus alij nō ammiscetur, si firmatus fuerit priusquam ille viribus adæquetur. Potest autem ipsi ad æquariis qui ab ipso postea ad morbum superaccescit, donec purgatus fuerit locus qualicunque purgatione.

Hydrops
febris, le-
uem & nō
longam fa-
cit.

**Qui sequen-
tur super-
uenientia.**

B ne. Si verò multus fuerit assurgens humor fruitur: & consumitur ad morbum etiam alius qui prius salubris erat. Et tali modo homo moritur. fruitur autem, si morbus non amplius sufficiens alimentum habuerit, & consumitur ab humore qui in loco dolente existit. primum enim propinquum assumit, deinde longius depascitur, donec consumptū fuerit, & non amplius inest in corpore alimentum. Alimentum autem est homini humor levis. Quemadmodum igitur ut certum est, putrefactio primum paulatim fit, si maximè calefiat: Postea ubi isthic alimentum putrefactioni non amplius sufficit, depascitur de sano, initio sumpto à proximo, ad totum corpus, donec totū quicquid carnosum est, putrefecerit, postquam verò in totum depasta est, alimentum putredine

**Mortis caus-
sa.**

Simile.

Consumitur: Sic sanè etiam in morbo. Sumpto enim à loco illo initio, ubi isthic alimentum sufficiens nō amplius inest, depascitur ulterius, à proximo initio facto. Postquam enim per totum grassatus fuerit, alimentum morbo consumitur, & alius salubris humor non superat. Et si hoc fiat, homo moritur. Quin & in turbatione, ubi hic salubris humor amplio rem locum occupavit, & non firmatus fuerit, sed voluatur ac distrahatur, non amplius alij miscetur, sed ad morbum consumitur, si non depurgetur. Deinde venæ superimplentur. Valde autem impletæ, nihil ex se ipsis remittunt, priusquam spaciola capacitas ipsis contingat. Quemadmodū ubi quis vehementer percussus est, sanguis sub plagā subtereurit, nimirum venis à plaga euacuatis. Postquam autem carnes veluti spongia fuerint repletæ, non amplius remittunt,

A 4 sed

Hippocratis Liber IIII.

sed continent in seipsis, donec in loco aliquid ab ipsis euacuatum fuerit. Quum enim collectus fuerit sanguis præ copia viâ intercept. Quemadmodum si quis vas olearium coriaceum angusti oris oleo impletum, in osculum vertat è directo, & si hoc fecerit, oleum ex ipso prodire non poterit: viâ enim ipsum oleum intercept, utpote multum & acervatum incumbens. Si verò quis ipsum vas inclinet, libera erit via osculi intercepta, qua effluet oleum ex ipso. Idem fecerit etiam aqua in mensa. Ita sanè etiam ubi multus humor in corpore præ turbatione locum occupavit, & venas impleverit, non amplius ab ipsis discedit, priusquam ubi locus vacuus est, alimento à morbo consumpto. Atque hæc à me dicta sunt de hoc, si in corpore quid fuerit unde morbi gignantur, redundantibus etiam aliis: & quomodo principia efficiant calorem & turbationem humorum deducunt ad morbum. Nunc verò dicam quæ efficiant ea quæ ex cælo nobis obveniunt, si ad ea quæ in corpore generata sunt, inepta fiât, & quum humorem in corpore superarint. Assero autem partem humoris in homine, ubi liquatus fuerit, conglobari ac spissari, donec morbum pepererit: partem verò dilatari, ac secerni. Habet autem & hæc affectio similitudinem ad lac. Si quis enim succum in lac immittat, frigiditas in ipso oborta, lac inspissat & conglobat. Ac circum inspissatum, serum est. Sic etiam in homine humor, frigiditate in morbo oborta, cõglobatur & inspissatur. Circum ipsum verò aquosum humorem, adhuc etiam alius humor, quanto copiosior fuerit in alio corpore, ammixtus est. At si quidem ad aluum deuenierit, sterqus conturbat, & tormen in aluo inducit, & foras pertransit, nullo magno damno illato. Si verò non ad aluum deuenierit, firmabit se aliqua corporis parte, ubi ipsi plurima capacitas erit. Volutatur itaque exquirens sibi ipsi loci capacitatem. Et quod quidem aquosi humoris de conglobatione secretum est, utpote frigidissimū ac grauissimū in corpore existens, ad infernas partes descendit, & circum ossa ac nervos volutatum, adhuc magis corpus ad inflammationem perducit, & clarum est quod circa nervos, & præsertim circa ossa, aquosus humor, qui humorem facit, existit. Circa osseas enim corporis partes, homo maximè riget, & capilli erecti stant, contorta cuticula, ac sicciore fiente quàm priori

Hydrops.

**Horroris
caussa.**

A priori tempore: Nimirum aquoso humore isthic deficiente, & circa ossa obuoluto. Atque hinc sanè solus ille locus ubi primo tempore erat, humorem facere nō potest, unde etiam rigor oboritur. At verò reliquus humor qui æqualissimè crassus est, partim quidem in toto corpore est, partim verò quantum abundauerit, si quidem aluus plena non fuerit, & quod affligit modicum sit: quandoque ad aluum deuenit, & nullum magnū damnum inducit. & aliquando quidem febrem nō inducit, aliquādo verò debilem & innoxia. & quod affligit vnā cum stercore exit. Si verò aluus plena multum quod affligit habeat, periculum est ex ipso morbu aliquem fieri, si alicubi se firmet id quod affligit, aut ad latus, aut ad

B viscus, aut alicubi aliam partem concalefaciat, quo primū illum humorem simul turbet. Qui verò non valde ex calore ab aquoso humore victi sunt, utpote qui circa ossa, & prope medullam cōsistit: hos progressu temporis magis lædet, primū quidē in illum ipsum locum, deinde ipsi propinquum, & semper vterius depascitur, & aluus ipsum assumit, ut quæ calida sit, & postea tum aluus, tum lædens humor, adhuc magis calefacit. At humor crassus calefcens primū diffunditur, is qui propinquus affligenti existit, diffusus autem aquoso humori affligenti miscetur: deinde in concussione corporis inanior redditur, & tam diu rigor tenet, quandiu aquosus humor alij humori ammixtus est. Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata, calefcens

C corpus febrem in se suscipere cogunt: & ab affligente, & ab aluo calefactum, reliquum aquosum humorem superat, Atque sic febris fit post frigus, si qua corporis parte copiosior humor formatus fuerit. Si verò voluatur ac distrahatur, tali modo febris oboritur. Post frigus febris volutatur, maxime affligens circa aluum & supernam, & infernam. Isthic enim plurima loci capacitas existit. Dum autem volutatur, primū propinqua calefcunt, & viscera, & quæ in aluo sunt, Postea etiam alius humor diffusus calore fruitur, & aquoso humori miscetur. Atque febris post rigorem hic fit, ubi affligens volutatur, Imò etiam ubi firmatum fuerit reliqua corporis parte. Et hæc à me dicta sunt quomodo, & quando, rigor morbosus fiat, & quomodo, & ex quali necessitate febris post ipsum irruit. Et quæ sint principia morborum, & qualem

Venter plenus vel va-
cuus quid
faciat.

Qui post
frigus fe-
bris fiat.

Hippocratis Liber IIII.

**Lumbrici
quī creen-
tur.**

lem vnumquodque ipsorum morbum in corpore inducat, & D
quomodo & cur in diebus imparibus morbi iudicantur. Et
vnde homines sani sint, & vnde ægrotent. & quomodo bilis,
& pituita, copiosior & paucior fiat. Itémque alia multa quæ
in ipsa natura humana sunt, demonstraui, quæ sanè hic ser-
mo exigebat. Atque hæc ita relata finem habent. Nunc au-
tem de lumbricis latis dicam. Afferro enim ipsos in puero
dum adhuc in vtero est nasci. Postquam enim semel ex vte-
ro egressus est, non tanto tempore sterco in aluo manet, vt
ex eius diuturnitate ac putrefactione, tantæ magnitudinis
animal generari possit. Excernit enim semper hesternum
stercus per omnes dies, si sanus homo esse debet. Tale verò
animal nasci non possit, etiam si multis diebus homo sterco E
non egeret. Multa enim nascuntur dum puer in vtero est,
hoc modo, Vbi ex lacte & sanguine computrescente ac re-
dundante, vtpote quod dulce est, pus factū fuerit feruidum,
animal isthic generatur. Nascuntur autem & rotundi lum-
brici isthic eodem modo. Signum verò quod hæc res ita se
habet, hoc est. Postquam in lucem editi sunt pueri mulie-
res ipsis in cibo offerunt medicamenta, quo sterco ex inte-
stino exeat, & non comburatur, & simul vt intestinum dila-
tetur. Vbi verò cibum obtulerunt, multi sanè pueri & ro-
tundos & latis lumbricos vnà cum primo stercore excernunt.
Si verò non excreuerint, fiunt etiam insuperque nascuntur
in ventribus. Et rotundi quidem pariunt, lati verò non
amplius, etiam si quidam ipsos parere dicant. Nam ho- F
mo qui latum lumbricum habet, velut cucumeris semē ex-
cernit aliàs atque aliàs, vnà cum stercore ipso, & sunt homi-
nes quī hoc lumbrici partus esse dicunt. Mihi verò non re-
ctè dicere videntur qui talia dicunt. Neque enim ab vno
animali tot pulli generari possunt: neque ea est loci in inte-
stino capacitas, vt partus educare queat. Augescit autem
puero, augefcit etiam lumbricus in intestino, ab his quæ in
ventriculum ingesta sunt, & æqualis fit intestino, quibusdam
in pubertate, quibusdam posterius, quibusdam paulò prius.
Et postquam intestino adæquatus est, similiter augefcit, &
quanto maior factus fuerit, vnà cum stercore excernitur de
intestino recto, & excidit velut cucumeris semen, sæpe ve-
rò etiam maior. Quibusdam verò iter facientibus, aut la-
boran

**Lumbrici
nō gignūt.**

- A** borantibus, & ventriculo calefcente, deorsum descendit, ipsique prominet ex podice inflatus, hocque facit, & de podice refecatur, aut retrocedit. Signa verò quòd non pariat, sed ita habeat velut ego dico, hæc sunt. Si quis curet hominem latum lumbricum habentem, & medicamentum dederit aut potionem, siquidem fuerit homo bene preparatus, totus rotundus factus ad pilæ figuram exit, & homo sanus euadit. Si verò ad medicinam hæreat, recta pars de lumbrico abrumpitur, longitudine duorum aut trium cubitorum, aut etià longè amplior, & vbi abruptus fuerit per multum tempus signa cum stercore non prodeunt. Postea verò auferuntur. Atque hæc argumenta sunt, quòd lumbricus latus non parit, sed abrumpitur. Est autem species ipsius, qualis alba intestini rasura. Signa habet hæc. Cacat aliàs atque aliàs velut cucumeris semen, & vbi ieiunus est homo, exilit ad hepar aliàs atque aliàs, & dolorem inducit: & quandoque sputa ori influunt vbi ad hepar assilit, quandoque non. Quibusdam etiam vocem intercipit, si fortiter ad hepar irruat, & valde multa sputa ex ore fluunt, paulo autem post sedantur, & tormen multum in ventriculo aliàs atque aliàs oboritur. Quandoque etiam ad dorsum dolor incidit. Nam & hic aliquando firmatus innititur. Hæc lumbrici lati signa sunt. Contingit & hoc. Qui hoc animalculum habet, in toto quidem tempore valde debilis fieri non poterit. Vbi verò debilis factus fuerit, vix reualefcit. Latus enim lumbricus partis alicuius particeps fit, ex his quæ in vētriculum ingesta sunt. Si quidem igitur curatus fuerit iusto modo, sanus fieri poterit. Si verò non curetur, sua sponte non exit. Mortem tamen non inducit, sed confenescit. Atq; hæc à me dicta sunt de lumbrico lato, vnde nascitur, & quæ morbi ipsius signa sunt. Cæterum calculi morbo principium oboritur à lacte, vbi puer lac impurum fugit. Lac autem in nutrice impurum fit, si pituitosis cibis ac potibus, & alimentis impuris nutritur. Conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipsa ad lac. Habet autem & hæc res se hoc modo. Si nutritrix non sana fuerit, sed biliosa, aut aquosa, aut sanguinea, aut pituitosa: Lac etiam malum puero generatur. Consentiant enim corpus & ventriculus. Plurimum verò ipsi ad lac cedit, de eo quod ipsa plurimum in seipsa habuerit. Et puer si de nutrice lac non

Longus
lumbricus.

Lumbrici
signa.

Calculus
puerorum
vnde fiat.

Hippocratis Liber IIII.

lacte non purum suxerit, sed biliosum velut dixi, morbosus fit D
ac debilis: & in præsens maximè affligitur, quandiu lac pra-
uum ac morbosum suxerit. At vbi suxerit lac nõ purum, sed
terreum & pituitosum, & habuerit puer venas de vètriculo
ad vesicam tendentes amplas ac attrahètes: procedit autem
& quod bibit nutritrix, & lac in ventriculũ pueri, tale quale
trahit à vètriculo de lacte, in totum similiter prout venæ ad
ventriculũ detrudere possunt: si quid sanè in lacte non pu-
rum fuerit, id quod vesica fruitur lapis fit tali modo, velut in
aqua nõ pura, in calice aut vase æneo turbata, & rursus seda-
ta, fex aceruata fit in medio. Sic sanè & in vesica de vrina nõ
pura existente. Et non per vrinam eiicitur, vt quæ in cauo sit E
loco, & maximè aceruata fiens, præ dolore per mictionem
non pertransit, & à pituita cruda cõcrescit. Glutinium enim
fit pituita ad fecem ammixta. Et primũ parua lanugo su-
perstat, deinde quod accedit arenosum fit, glutino fiente pi-
tuita, quæ est in vesica de lacte, & augetur, & quicquid hu-
moris in glutinatione accesserit, emingitur. Rursus autè fex
solida fit, & lapidis speciem accipit. Quemadmodũ ferrum
ex lapidibus ac terra dum cõburuntur fit. Et in prima quidè
in ignem immisione, cõglutinati sunt lapides cum terra ad
ferri recrementũ. At vbi iterum atque iterũ in ignè immis-
sa fuerint, recrementũ quidem foras decedit liquefcens ex
ferro, id quod ita fieri oculis videmus. Ferrum autè in igne
relinquitur, & recremento decedẽte subsidet, fitque solidum F
ac densum. Sic profectò etiã fex in vesica, dum pituita gluti-
num fit, emingitur id quod ab vrina liquefcit. Fex autem
subsidet, & densatur, ac solida fit velut ferrum. Vbi verò sub
sedit ac solida facta est, sursum ac deorsum in vesica voluta-
tur, & feriens vesicam dolorem inducit, & si vehementer fe-
riat ac vlceret, aliquid de ipsa aufert. Verũ id quod insuper
affertur, adhuc magis quàm id quod arenosum decessit, con-
cretionem efficit. Atque tali modo fit lapis de lacte in vesi-
ca: & si puero anxietas aliqua ab hoc oboriatur, aliàs atque
aliàs, vbi meiere vult, vrinæ meatũ apprehendit. At si puero
iam adulto lapis gignatur ex terræ esu, dolor non adest ipsi
prius quàm ipse sibi ipsi cibum deligat. Et hæc à me de hoc
relata sunt. Cæterum morbus signa quinque habet. Nam
vbi meiere vult, dolore affligitur, & vrina paulatim fluit ve-
lut in

Lapis in
vesica qui
fiat.

Similitèrque
ferrum fit.

Calculi di-
uersa caus-
sa.

Quinque
calculi si-
gna.

A lut in vrinæ stillicidio, & est subcruenta, nimirum vesica à la-
pide exulcerata, & vesica inflammata est. Verùm hoc signum
inconspicuū est, indicat tamen summa pars præputij. Quan-
doq; mingit arenosa, verùm à talibus, qualia ego dicam. Eii-
cit autem aliquando lapides duos, aut etiam plures paruos, *Quī duo,
vel plures
calculi fiāt.*
generatos eodem modo, velut de vno dixi. Fiunt etiam tali
modo, Quum lapis fuerit concretus, & profundè subsederit
in vesicam in arena separata, ita vt ipsam aduenientem la-
pis non assumat in seipsum, sed grauior ac copiosior fiat, vt
tamen ipsa ad seipsam non concreseat, etiam sic duo lapides
fiunt. Fiunt etiam plures eodem modo. Sed & collisis inter
se in agitatione aliquid disparatur, & arenosum per vrinam
eiicitur. *B* Quod etiam aliquando contingit, vbi arena ad ve-
sicam descendit, & non coaluit. Quidam dicunt quòd po-
tus in pulmonem deuenit, ex hoc verò in reliquum corpus.
Hi autem qui hæc dicunt, redarguuntur ex hoc quod dictu-
rus sum, quòd videlicet pulmo cauus est, & in ipso fistula est.
Quòd si pulmo cauus non esset, & fistula non ipsi adhæreretur,
animalia vocem non ederent. Vocem enim edimus de pul-
mone, quia cauus est, & fistula ipsi adest. Vocem enim arti-
culant labia & lingua, Verùm de hoc exactius in peripneu-
monia tractatione egi. Cæterum hominibus quibus potus
in pulmonem ferri videtur, aduersabor, habetque res se hoc
modo. Procedit potus in ventrē, à ventre autem in reliquum
corpus expenditur. Oportet autē his quæ dicturus sum men-
tem adhibere. *C* Sermonis argumenta, quòd potus non pro-
cedit in pulmonem, sed in ventrem, hæc sunt. Si enim potus
procederet in pulmonem, quum pulmo expletus esset, ho-
mo non facilè respiraret, neq; loqui posset. Non enim esset,
pulmone pleno existente, quod resonaret. Et hoc quidem
vnum argumentum est. Deinde si potus in pulmonem pro-
cederet, cibi in nobis ficci existentes non similiter concoque-
rentur. Atque hæc duo argumenta existunt. Sed & medi-
camenta alium subducentia, si in potu sumantur, extra ven-
trem procederent. Habet autē hæc res hoc modo. Quæcun- *Medicamē
ta quid a-
gant.*
que medicamenta purgatoria sunt aut supernè, aut infernè,
aut etiam vtrunque præstant, ea hæc faciunt. Omnia valde
vrunt, & fortia quidem ex ipsis, si partem aliquam teneram
corporis contigerint, eam exulcerant. Mitiora verò turbu-
lentum

Hippocratis Liber I I I I.

lentum corporis motum faciūt, quācunque tandem partem occuparint. Si verò aliquod ex his medicamentis in pulmonem perueniret, videtur mihi magnū aliquod malum induturum esse, Pituita enim de capite descendens, eum in valde breui tēpore exulcerat. Tenera enim & rara res est pulmo, & si exulceratus fuerit, non bene habebit homo ille, ob multas sanè causas. At verò venter à medicamento non exulceratur. Nam res est valida ac robusta, nimirum velut pellis & corium. Et plerique sanè ex Libyæ incolis pecorum pellibus pro vestibus vtuntur, ventribus autem pro vtriculis. Robusta enim res venter existit. Deinde vbi à vino nigro homines repleti fuerint, nigra recrementa excernunt. Atq; hæc omnia argumēta existūt. Et vbi allia comederimus, aut aliud quoddam edulium olidum, vrinam reddimus comesta odore referentem. Et hæc quidem omnia argumenta sunt. Sed & hoc considerandum venit quòd dicturus sum. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam sorbuerit, aut aliud quid eiusmodi, & hoc ipsum in pulmonem peruenierit, certè arbitramur ipsum ne minimum quidem tempus viuere posse. Vbi enim modicum quiddam pituitæ in pulmonem peruenierit, aut in fistulam ipsius, multa ac fortis tussis oboritur, ac conuulsio. Si verò vtiq; & vixerit homo qui cyceonem biberit, aut farinam coctam sorbuerit, vbi sanè concocta fuerit sorbitio, videtur mihi multa & fortis caliditas corpori oboritura esse, multusque dolor, vt omnino moriatur homo hoc modo, si illa in pulmonem perueniant. Atque hæc iam argumenta septem sunt. Præterea quomodo lac infantes pueros nutrire posset, si ad pulmonem descenderet? Atque hoc mihi aliud adhuc argumentum est. Et hæc ne produxissem quidem ad sermonis mei confirmationem, nisi multi adeò homines essent, quibus potus in pulmonem procedere videtur, & necesse est ad opiniones fortiter inhaerentes multa argumenta adducere, si quis velit auditorem à priore sententia abducere ac conuertere vt suis verbis fidem habeat. Et propter hoc etiam potus in pulmonem non procedit, sed in vētrem; quia contigua & annexa est ipsi gula hominis semper hians, & in hæc procedit. Et simul pulmonis fistulæ velut hederæ folium incubit, quare neq; descendere permetteret in transglutiendo, si in ipsum procederet. Atq; hæc mihi de hoc relata sunt.

Procedit

Libum vestitus,

Cur lotium olæat esculenta.

Lactis etiā exēplo hos refellit,

Quid pulmonis fistulam regat cum quid edimus.

A Proccedit nanque potus in ventriculum, & vbi expletus est, splen de ipso suscipit, & distribuit ad venas, & ad omentum, & in decliue deorsum, & in scrotum, & ad crura, & ad pedes. Et postquam morbus ex aqua multa obortus fuerit, proccedit de ventriculo, & semper ad splenem venit de potu, vbi biberit homo. Contingit autem in hoc morbo, vt neq; febricitent aliàs ex ventre, quam vbi homo sitiatur, vesica autem & ventriculus non iusto modo excolunt, neque conueniente diætâ homo vtatur. At splen subægrotaus à ventre de potu trahit. Morbus autem oboritur, & scrotum pellucidum fit, & clauiculae, & collum, & pectora attenuantur. Colliquatur enim ab hoc morbo, & humor ad ventriculum defluit, & inferna partes aqua plenæ sunt, & venter cibum auersatur, & quandoq; valde adstringitur, quandoq; defluit. Nec vesica iusto modo excolat, & plerunque horror aliàs atque aliàs per corpus diffunditur, & quandoque febris corripit. Et quibusdam facies tumida fit, quibusdam non. Aliquibus etiam tibiæ rumpuntur, vbi morbus diuturnus factus fuerit, & aqua illinc effluit. Incidunt & vigiliæ & impotentia corporis, ac maxime lumborum. Et postquã edit aut bibit, etiam paulò amplius splen affligitur, & spiritum frequentem semper emittit. Atq; hæc signa hydropis sunt. Est autem & circa ventriculum solum, siue febris corripuerit, siue non. Et venter magnus fit. Et crura implentur aqua. Verùm superne corporis partes attenuantur his qui ita affecti putantur. At signa omnia debiliora sunt & simul in cruribus aqua non discedit, & dolor tanto minor existit. Cæterùm circa ventriculum solum hydrops & aqua hac de causâ fit. Etenim vbi acruatim aqua accessit, & via in principiis non pateat ad infernas partes, sed acruatim in venis concludatur, nimirum vt quæ respirationem non habeat, neq; seorsum, neque deorsum inniti potest, haud aliter quam si quis magnum vas angustî osculi occludat, ac subito inuertat, deinde sensim operculum de osculo detrahat. Et si enim hoc feceris, aqua nõ effluet foras, neq; enim respirationem habet, sed à spiritu qui intus est, cõclusa est. Nã spiritus qui intus est replet vas, & externo spiritui renititur, & excursus aquæ non datur præ spiritu vas implente, & simul aere incumbente. Si verò quis sensim vas inclinaret, aut fundum perforaret, spiritus de vase exibat. Egresso autem spiritu, proccedit

Quæ gra-
uifcantur ta-
bescantque
in hoc mor-
bo.

Subtercu-
tanei mor-
bi signa.

Cur solus
venter tur-
geat.

Simile.

Hippocratis Liber

Mulieres
etiam hoc
patiuntur.

cedit etiam aqua foras. Sic sane in hydropo, si quidem per-
spiratio sursum aut deorsum contingat, in principio morbi,
transit ad crura hydrops, & ad pedes. Sin minus, isthic solum
volutatur circa ventriculum, Atque ita quidem de his à me
dictum est. Fit autem & mulieribus hydrops in vtero ipso,
& signa sanè in ventriculo, & in cruribus, & reliqua signa ea-
dem habet. Et de hoc ipso à me dictum est in morbis mulie-
ribus. Atque hæ tres sunt species morborum ab hydropo.
Fiunt autem hi morbi omnes citò difficiles, & omnes citò au-
gentur. Adhuc autem difficiliore sunt, si ex alio morbo cor-
pus liquefactum, ad hunc deuenerit. Si quidem igitur subito
occupauerit morbus hominem, moritur, nempe alio morbo
diutissimè iam affligente. At vbi etiam alius valde fluidus
fuerit, citissimè moritur, & sentiens, & loquens. Atque hæc
à me relata sunt de hydropo, & vnde oriatur, & quòd hæc sint
ipsius signa.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE AFFE- CTIONIBVS, IANO COR- NARIO MEDICO PHYSICO IN- TERPRETE.

*

Hunc Galenus Polybi esse dicit.

IRVM prudentem ratione apud se inita,
quòd maximi pretij res est hominibus sa-
nitas, nosse cōuenit quomodo ex sua ipsius
intelligentia, in morbis vtilitatem capiat.
Nosse autem conuenit ea quæ à medicis &
dicuntur, & adhibentur corpori suo, eaque
diiudicare posse. Atque hæc singula hætenus nosse satis
est, quatenus idiotæ contingere potest. Hæc verò nouerit
quis

A quis maximè, si harum rerū cognitione ac studio teneatur.

Morbi omnes hominibus à bile ac pituita fiunt. Bilis autem & pituita morbos exhibent, quum in corpore nimium Morborū origo.

aut resiccantur, aut humectantur, aut incalescunt, aut frigescunt, patiuntur autem hæc pituita & bilis, & à cibis, & à potibus, & à laboribus, & à vulneribus, & olfactu, & auditu, & visu, & coitu, & calido, & frigido. patiuntur autem quum singula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non consueta, aut plura & fortiora, aut pauciora & debiliora. Vniuersi igitur morbi hominibus ex his fiunt.

Oportet autem ad hæc idiotam nosse, quæ par est nosse idiotam. Quæ verò artifices nosse par est, ea etiam adhibere ac

tractare. De his autem quæ dicuntur & fiunt, fieri potest ut idiotam ex intelligentia quadam coniecturam faciat. Iam verò unde singula hæc nosse oportet, ego referam. Sin in capite do-
put dolores inciderint, huius caput calefacere conducit: ita lor.

ut multa calida lauemus, & sternutatione facta pituitam ac mucos subducamus. Et si quidem ex his à dolore liberetur, sufficiunt hæc. Si verò non liberetur, purgandum est caput à pituita. Victus autem sit sorbitio, & potus aqua. Vinum autem non exhibeatur, donec dolor sedetur. Quum enim calidum existens caput, vinum attraxerit, dolor fortior euadit. Dolores incidunt à pituita, cum in capite mota cumulata fuerit. Si verò aliàs atque aliàs dolor & vertigo in caput inciderit, profunt quidem & hæc adhibita,

prodest autem etiam, si sanguis à naribus fuerit detractus, aut à vena in fronte. Si verò diurnus & fortis in capite fiat morbus, & purgato capite non decedat, huius caput aut scarificare oportet, aut venas in circuitu inurere. Ex his enim solum sanum fore spes est. Aegrotos considerare oportet statim in constitutionis morborum principio, quare opus habeant: & quales sint ut pharmaco purgentur, aut ut aliud quid, quodcumque tandem volueris, exhibeas. Si verò omisso principio, ad finem iam vergente morbo exhibueris, in desperato iam corpore, forte quiddam præbere veritus, periculum est ne magis delinquas, quam successum consequaris. Si in aures inciderit dolor, conducit multa calida lauare, & auribus fomentum adhibere. Et si quidē lor.

Auriū do-

ad hæc cesserit pituita de capite attenuata, & dolor cessauerit,

Hippocratis Liber

rit, sufficiunt hæc. Sin minus, optimum omnium pharmacū **D**
 faerit, quod in potu exhibitum, sursum pituitā purgat. Aut
 purgandum est caput medicamento, quo capitis pituita pur
 gatur. Fit autem & hic dolor, quum intrinsecus ad aures pi
 tuita ex capite allapsa fuerit. Si verò fauces inflammatae fue
 rint gargarismis vti oportet. Fit autem & hoc à pituita. Si
 verò gingivæ, aut aliquid sub lingua inflammatū fuerit, his
 quæ commendantur vtendum est. Apituita autem & hæc
 sunt. Si verò vna dependerit & suffocarit (Quidam hoc
 gurgalionem vocant) statim gargarismis vtendum est, præ
 paratis velut scriptum est in medicamentis. Si verò ex his
 gracilis non fiat, retrò naso capiti cucurbitæ duæ adhibean
 tur, & sanguinis plurimum detrahatur, & pituitæ fluxus re
 trò reuellatur. Si verò neq; ex his detumescat scalpello inci
 dito, & aquam educito. Sectio autem facienda est, vbi sum
 mum subrubicundum factum fuerit, Nam si tale factum se
 ctum non fuerit, inflammatur, & aliquando derepente stran
 gulat. Fit autem & hoc à pituita, vbi ex calefacto capite acer
 uatim defluerit. Caterum quod ad dentium dolores at
 tinet, si corrosus fuerit dens, & mouetur, eximatur. Si verò
 non corrosus est, neque mouetur, dolorem autem exhibet,
 per vstionem reliccatur. Profunt etiam quæ commaducan
 tur. Dolores autem sunt, quum pituita sub radices dentium
 subierit. Exeduntur autem & corroduntur, partim à pitui
 ta, partim à cibis, si natura debiles fuerint, & cauitatem ha
 buerint, & malè in gingiuis fixi fuerint. Si in nare Polypus
 nascatur: quæ res ex naso in obliquum per respirationē dif
 fluatur, ac intumescit: eximitur laqueo ex naso ad os distra
 ctus. Aliqui etiam pharmacis erodunt. Nascitur autem à pi
 tuita. Atque hi quidem sunt morbi qui à capite oriuntur, ex
 ceptis oculorum morbis, de quibus priuatim agemus. At
 verò de morbis circa ventrem, hæc considerare oportet.

Pleuritis. Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, hi mor
Peripneu- bi acuti vocantur, & sunt maximè quidem ac fortissimi
monia. hyeme: sunt etiam æstate, verum minus, & molliores. Quod
n. x. os. si fortè in tales incideris, hæc sanè faciens ac consulens, maxi
Phrenitis. mè successum senseris. Pleuritis, In pleuritide febris
 detinet, & lateris dolor, & crecta cervice spiratio, & tussis, &
 sputum ab initio quidem subbiliosum spuit. Postquā autem
 quinta

A quinta aut sexta dies aduenerit, etiam subpurulentum. Huic Morbi lateris quidem dolorem dandum est, quod pituitam & rum curabilem à latere deducat. Sic enim dolor lenissimus fuerit. Al-
 tius autè curanda est per clysterè subducentè ac frigefacientem. Hoc enim vniuerso morbo cōmodissimum erit. Exhibendus est etiā potus, & sorbitio. Et potiones dandæ sunt acidiore, quo sputum de latere repurgetur. Quum autem pus purgari inceperit, latus calefacere cōducit, & forinsecus maturare ea quæ circa latus sunt, prius autè hoc facere non expedit. Resiccatur enim. Fit autè hic morbus maximè ex potu, quū quis humecto corpore, aut ebrius, aut sobrius, friguerit. Fit etiā aliter. Iudicatur autè morbus breuissimus septima die, longissimus decimaquarta. Et si quidem in hac, per sputum reiectū ac purgatū fuerit pus à latere, sanus fit. Si vero per sputum nō fuerit pus reiectum, pectore suppuratus efficitur, & morbus longus erit. Porro iudicari in morbis est, quum morbi augescunt, aut marcescunt, aut in aliū morbū transeunt, aut delinunt. Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tussis, & excreat primum quidem pituitam crassam ac puram, Sexta verò & septima, subbiliosam & subliuidam. Octaua autem & nona suppurulentam. Huic si quidem dolor adost, aut dorsi, aut laterū, dandū est medicamentum, quod in pleuritide ad lateris dolorē, in medicamentario libro scriptū est. Per potus autem, & sorbitiones, & ventris subductionem ac frigefactionem, eadem curatio adhibeatur quæ in pleuritide. Quo verò sputū & pus ex pulmone repurgetur, danda sunt pharmaca in partu, quibus pulmo humectatur, & pus sursum purgatur. Fit autè hic morbus, quū pituita acervatim ex capite ad pulmonem fluxerit. Aliquando etiam ex pleuritide in peripneumoniam & febrē ardentem transitus fit. Iudicatur autem breuissimus quidē in diebus quatuordecim, longissimus verò in duobus de viginti. Pauci verò hunc morbū effugiunt. Fiunt etiā pectore suppurati ex hoc morbo, si non in iudicatoriis diebus pulmo fuerit purgatus. Phrenitis vbi apprehenderit, febris primum debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextera, ad hepar. Quum autem quarta aut quinta aduenerit, & febris fortior fit, & dolores augescunt, & color subbiliosus efficitur, & mens percellitur. Huic ad dolorem quidem dan-
 da sunt

Causa morbi huius.

Morborū decretoriū quid. Peripneumonia.

Medela.

Morbus hic unde fiat.

Phrenitis.

Medela.

Hippocratis Liber

da sunt quæ in pleuritide, & tepor faciendus ubi dolor hæret. D Sed & aluus curanda, ac reliqua similiter facienda sunt, excopto potu. Potu verò vtendum est quocunque alio volueris, præter vinum. Aut acetum & mel ac aquam dato. Vinum autem non conuenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibusuis aliis. Conducit autem in hoc morbo etiam caput multa calida lauare. Mollito enim corpore, sudor quoque magis sequitur, & aluus & vrina secedit. Et æger ipse seipso temperatior euadit. Fit hic morbus à bile, quum mota visceribus ac septo transuerso infederit. Iudicatur autem morbus, breuissimus septima die; longissimus vndecima. Effugiunt & hunc pauci, transitque etiam ipse in peripneumoniam, & si

Causos. transierit, pauci effugiunt. Febris ardens siue causos, quum habuerit febris detinet, & sitis fortis, & lingua aspera ac nigra sit, à spiritus sanè caliditate. Et color subbiliosus fit, & sputa biliosa. Et æger extrinsecus quidè frigidus sit, intrinse-

Medela. cus verò valde calidus. Huic conducit frigefacientia adhibere, & ad aluum, & forinsecus ad corpus, cauendo ne inhorrescat, potiones quoque ac sorbitiones dandæ sunt frequentes, & paulatim quàm frigidissimæ. Venter autem curetur, & si quidem non subeant quæ insunt, infusa frigidissima per clysterem immittatur, aut quotidie, aut alternis. Hic autem morbus fit à bile quum mota intra corpus firmata fuerit. Solet etiam in peripneumoniam transire. Iudicatur autem breuissimus quidem nona aut decima die. Longissimus autem decimaquarta. Et si quidem transierit in peripneumoniam, pauci effugiunt. Si verò nõ transierit, multi effugiunt. Atque hi quidem morbi acuti vocantur, & oportet hos sic curare.

Hybernæ febres cur obseruandæ. Quæcunque verò aliæ febres hyeme fiunt, siue ex vino, siue ex lassitudine, siue ex aliqua alia re, eas obseruare oportet. Transeunt enim aliquando in morbos acutos. Transitus verò ipsarum talis est. Quum cõmotis duobus humoribus, pituita & bile, non conducentia corpori exhibentur, ipsi inter seipsum coacti, pituita videlicet ac bilis, corpori vbicunque tandem contigerit allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Obseruare igitur ac vitare oportet febres in hyeme. Sit autem obseruatio, & tutela ab ipsis, quies

Quæ obseruatio. & gracilitas, & ventris euacuatio. In sorbitionibus autem & potionibus degendum est, donec febris imminuta fuerit. Ex

De Affectionibus.

195

Morbos
acutorum
natura.

Per æstatē
quæ vexet.
Medela.

Fervor la-
teriorum.

Causas
febris.
Curatio.

Dolores æ-
statis.

Medela.

A Ex morbis ferme maximè acuti & occidunt, & laboriosissi-
mi sunt, & opus est ad ipsos plurima tutela, & exactissima cu-
ratione. Et à curante nullum malum accedere oportet, suffi-
ciunt enim quæ ab ipsis morbis adsunt. Verùm ut boni quid
præster, pro viribus conetur. Et si quidem rectè curante me-
dico, à magnitudine morbi superetur æger, non hæc culpa
medici est. Si verò non rectè curante, neque cognoscente, à
morbo superetur, medici culpa est. Aestate porro hæc fiunt
febris detinet fortis, & sitis. & vomunt aliqui bilem, ali-
quibus verò etiam infernè secedit. His in potu dandum
est, & ad sorbendum, quodcunque tandem tibi idoneum es-
se visum fuerit. Si verò bilis aut pituita ad cor confederit,
aqua frigida, aut aqua mulsæ pota, vomant. Si verò venter
non secesserit, clysteri vtendum est, aut subditiua glande.
B Morbus autem fit à bile. Liberantur autè maximè septima
die, aut nona. Si verò febre detinente non purgentur, neque
deorsum, neque sursum. dolor autem affuerit per totum
corpus, tertia aut quarta die, pharmaco leui aut potione,
deorsum purgato. facito autem sorbitionem ex milio, aut
farina: & iisdem porcionibus curato. Patiuntur autem &
hæc à bile. Si verò externæ partes non valde feruidæ fue-
rint, verùm internæ, & lingua aspera ac nigra sit, huic phar-
macum ne dederis, curato autem frigescentia adhiben-
do, & ad aluum, & ad reliquum corpus. Vocatur autem hæc
febris æstuosa. Iudicatur maximè vndecima die, & decima-
C quarta. Si verò febrilis calor apprehenderit ac dimiserit,
grauitas autem corporis ipsum detinuerit: hunc donec qui-
dem calor tenuerit, sorbitionibus ac potionibus curato.
Quum autem non tenuerit, etiam cibos dato. purgato autè
quàm celerrimè pharmaco, siue sursum siue deorsum opus
habere tibi visum fuerit. Si verò febris quidem nō tenuerit,
os verò amarum habuerit, & corpus grauetur, & cibū auer-
setur, pharmacum dādum est. Patitur autè hæc à bile, quum
in venas ac articulos incubuerit & sit mata fuerit. Quicun-
que verò alij dolores in æstate circa ventrem fiunt, si qui-
dem ad præcordia & cor tēderint, aquam mulsam aquosam
facito, & aceti tribus heminis affusis, tepidam bibendam da-
to. & vbi modico tempore ipsam retinuerit, & igne ac vesti-
bus concalesctus fuerit, vomat. Si verò à vomitu rursus ac-
cess

Hippocratis Liber

cesserint ac suffocauerint, rursus vomitum faciat. Aut ipsum D
 multa calida lotum, per clysterē subluē, & tepesfactoria ad-
 hibe, si affuerit dolor. Patiuntur autē hac maxime à pituita,
 quum cōmota ad cor collapsa fuerit. Danda sunt etiā his qui
 talibus doloribus vexātur, pharmaca quæ descripta sunt ad
 eiusmodi morbū, in medicamētario libro. Si verò transierit
 dolor aliās ad alium ventris locum, & febre caruerit, multa
 calida lauetur, & doloris gratia bibēda dentur, quæ in pleu-
 ritide sunt descripta, aut alia prout tibi visum fuerit. Si ve-
 rò à dolore nō liberetur, per pharmacum deorsum subpur-
 getur. A cibis autem absteineat, quousque dolor affuerit. Ta-
 les autem dolores, qui sic errāt, à bile fiunt. Quicumque verò
 dolores infrā vmbilicum fiunt, in his molli infuso per cly- E
 sterem immisso subluito. Si verò non sedentur, pharmacum
 deorsum purgans dato. Quicunq; verò dolores derepente
 in corpore fiunt citra febrem, in his lauare multa calida cō-
 ducit, & tepesfacere. Nam pituita & bilis compacta quidem,
 fortia sunt, & praualent in quacunque corporis parte consti-
 terint, & laborem ac dolorem fortem exhibent. Diffusa ve-
 rò debiliora sunt, quacunque corporis parte manifesta fue-
 rint. At verò morbi qui in æstate fiunt, sic fieri solent. Quum
 corpus à sole fuerit calefactū, humectatur, humectatum au-
 tem ægrotat, aut totum, aut ea parte in quam pituita & bilis
 incubuerint. Si quidem igitur quis ipsos incipientes curet,
 neque longi fiunt, neq; periculosi. Si verò non curet, aut ma-
 le curet, & longiores fiunt, & sæpe quoque occidunt. Sed & F
 tertianæ & quartanæ febres, ex talibus fieri solēt. Hæc mor-
 borum constitutio maxime quidem æstate fit, aliquibus ve-
 rò etiā hyeme. Tertianæ febris quum apprehenderit, si qui-
 dem videbitur tibi nō purgatus esse, quarta die pharmacum
 dato. Si verò pharmaco non videbitur opus habere, medica-
 menta in potu exhibeto, quibus febris aut transmutetur,
 aut deficiat. Exhibeto autem velut scriptum est in medica-
 mentis. Et in apprehensione quidem, sorbitione & potu nu-
 trito. Interposito verò tempore, cibis per alium secedenti-
 bus. Apprehendit autem plerunque non ita sæpe. Si verò
 non curetur, in quartanam transire solet, & diuturna fieri.
 Si verò quartana apprehenderit, si quidem impurgatus fue-
 rit, primū caput purgato, & interpositis tribus aut quatuor
 diebus,

Causa ho-
 rum malo-
 rum æsta-
 tis.

Tertiana.

Quartana.

- A** diebus, pharmacum sursum versus purgās dato in ipsa apprehensione. Et interpositis diebus rursum aliud deorsum purgās dato in ipsa apprehensione. Si verò ex his nō sederit, rursum interpositis diebus, multa calida lauato, & pharmaca quę scripta sunt dato. potibus autem & sorbitionibus, & reliqua dicta vtendū est velut in tertiana. Apprehendit autē hæc febris plurimos multo tēpore, alios verò pauco. Et fit tum tertiana, tum quartana, à bile & pituita. Cur autem tertiana & quartana, alibi à me scriptum est. Vim porrò habēt medicamenta in his febribus, vt potis his corpus in loco sit, in cōsuetā caliditate, ac frigiditate, & neq; præter naturā calefiat neque frigeat. Dāda sunt autē velut scriptū est in medicamentario libro. Pituita alba quum tenuerit, corpus totū intumescit albo tumore, & in eadē die alia parte melius sibi videtur habere, alia deterius. Et tumor aliās in alia corporis parte maior & minor fit. Huic pharmaca danda sunt deorsum purgātia, à quibus aqua, aut pituita purgatur. Victus autem ratio constituenda est, in cibis & potibus, ac laboribus, à quibus siccissimus ac gracilissimus euadat. Morbus autē hic fit à pituita, quum quis ex febribus diuturnis pituitosus existens, impurgatus māserit, & pituita ad carnes ipsius, cōuersa fuerit. Et nihil quidē albidior est hæc pituita quā alia. Verū corporis color albidior apparet. Sanguis enim à pituita copia aquosior fit, & nō inest similiter in ipso bonus color. Quia propter albidiores apparent, & vocatur hic morbus pituita
- B** pituita alba. Medela quæ. Morbi huius causa.
- C** alba. Si quidem igitur curatus fuerit inchoāte morbo, sanus fiet. Sin minus, in hydropem transit morbus, & hominē corrumpit. Quicunq; splenē habent magnū, qui quidē fuerint biliosi, hi mali coloris fiunt, & malis vlceribus scatent, & ex ore graue olent, & tenuēs euadūt. Et splen durus est, & semper cōsimili magnitudine, & cibi non secedunt. Qui verò pituitosi sunt, hæc & minus patiuntur, & splen aliās maior, aliās minor efficitur. His conducit si quidē impurgati fuerint, & caput & reliquum corpus purgare. Si verò purgatione non egeant, victus ratio constituenda est, ita vt pituitosis corpus resiccemus ac attenuemus, cibis & potibus, & vomitibus, & exercitiis plurimis, & deambulationibus. Et in vere sursum per veratrum purgētur. Biliosis autē conducit, vt per victum humedantē, aluum & vesicam subducamus, & vt de
- phlegma
λευκόν.
lienosi quales sint.
Medela.

Hippocratis Liber

vena splenitide frequenter sanguinē mittant & medicamen
tis vrinam cientibus vtantur, quæ splenem mollire scripta
sunt, & vt pro anni tempore bilem purgent. Quidam verò
splenici à pharmacorum potu nihil vtilitatis sentiunt, neq;
à reliqua curatione quicquam gracilior splen ipsorū euadit,
sed quæ adhibentur à magnitudine morbi superantur. pro-
gressu verò tēporis, aliquibus in hydropem morbus degener-
at, & corrumpuntur. Aliquibus autem splen suppuratur, &
vsti sani fiunt. Cum quibusdā verò consensescit durus & ma-
gnus existēs. Morbus autē fit, quum ex febribus & mala cu-
ratione, bilis aut pituita, aut ambo in splenē incubuerint. Et
diuturna quidē est affectio, nō autem lethalis. Ex pharmacis
quæ splenis gratia exhibentur, alia per vesicam purgant, &
ipsum molliorē faciunt. Alia verò purgant quidem, verū
neque per vesicam quicquam, quod manifestius fiat, neque
vsquam alia parte. Splenē tamē molliunt. Voluulus quum
apprehenderit, venter durus fit, & nihil secernit, & dolor in-
fernē omnem aluum tenet, & febris, & sitis. Aliquando verò
præ dolore ager etiam bilem vomit. Hunc humectare opor-
tet, & intrinsecus, & extrinsecus. Et multa calida lauare. Et
bibenda dare quæ aluum mouēt, & vrinā subducunt. Et cly-
sterem adhibere, si admittat. Si verò nō admiserit clysterem,
fistulam ad vtriculi extremitatē alligato, & insufflando mul-
tum flatum immittito. Et vbi intestinum & venter eleuata
fuerint à flatu, exempta fistula, statim infusum per clysterē
immittito. Et si susceperit, secessum emittet, & sanus euadet. F
Si verò nō sic susceperit infusum, moritur maximē septima
die. Talis autē morbus fit quum stercore acruatim cōbu-
sto in intestino, pituita circa hoc colligitur. Et intestinum in-
tumesceat, vtpote his acruatim induratis, & neque pharma-
ca quæ supernē bibuntur suscipit, sed reuomit, Neque infusa
infernē adhibita admittit, Est autē morbus acutus & peri-
culosus. Aqua inter cutem fit plerunq; quum quis ex longo
morbo impurgatus multo tempore manet. Corrumpuntur
enim carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiā hydrops à sple-
ne, quum agrotauerit: & ab hepate, & à pituita alba, & à dy-
senteria ac lienteria. Et si quidem ex purgatione non facta
fiat hydrops, venter aqua impletur, pedes autē & suræ attol-
luntur. humeri verò & clauiculæ, & pectora & femora lique-
fiunt.

A fiunt. Hunc si à principio acceperis, priusquam aqua super- Medela.
excreſcat, phar maca bibenda dato à quibus, aqua aut pituita
purgatur. Bilem verò ne moueto. Cibos autē & potus & la-
bores ac deambulationes constituito, à quibus gracilis ac sic-
cus eradat, & carnes quam robustissimæ fiant. Morbus autē
est lethalis, cum aliàs, tum si venter aqua repletus fuerit.

Quum verò à splene, aut hepate, aut pituita alba, aut dy-
senteria in hydropem trālitus fit, conducit quidē per eadem
curare, effugiunt autē non valde. Nā in morbis quum alter
alteri succedit, plerunq; occidit. Quum enim corpori à prae-
senti morbo debilitato, alius morbus accesserit, prae imbecil-
litate perit, priusquam alter morbus qui posterior accessit,
desinat. Aqua porrò sic fit. Quum carnes à pituita, & tēpore, Morbus
& morbo, & nō purgata immunditia, & mala curatione, ac qui fiat.
febris corruptæ fuerint, liqueſcunt & fiunt aqua & venter Medela an-
quidem non distribuit aquam in seipsum, verū in circuitu cept.
circa ipsum consistit. Siquidē igitur à pharmacis, & alia vi-
ctus ratione, æger vtilitatē percipiat, & venter ipſius euacua-
tur, bene est. Sin minus, sectione facta, aquam emittito. Seca-
tur autē vel iuxta vmbilicum, vel retro iuxta lumbos. Effu-
giunt autē & hinc pauci. Dysenteria quum habuerit, dolor
adeſt per totū ventrem, & tormē, & egerit bilem ac pituitā,
& sanguinē cōbuſtum. Huius vbi purgaueris caput, phar-
maco in potu exhibito, quod sursum pituitā purgat, & aluū
lacte cocto elueris, reliquum corpus curato, & si quidem fe-
bre caruerit, pinguibus & dulcibus ac liquidis semper quæ
insunt, ex aluo subducito. Et multa calida partes sub vmbi-
lico lauato, si dolor affuerit. Potus autē & sorbitiones ac ci-
bos exhibeto, velut scriptum est in medicamentario libro.

Morbus hic fit, vbi bilis & pituita in venas ac aluum incu- Morbus
buerint, ægrotat quidē sanguis, & corruptus ſecedit: ægrotat hic vnde.
autem & intestinum, & raditur ac exulceratur. Fit autē hic
morbus, & longus, & laborioſus ac lethalis. Et si quidē robu-
ſto adhuc corpore curetur, spes est fugæ. Si verò colliquato
iam, & ventre omnino exulcerato, nulla vitæ spes ſuperest.

Lienteria. In lienteria, hoc est intestinorū leuitatē, cibi ſe- Lienteria.
cedunt nō putrefacti, liquidi, dolor autē non adeſt, & corpus
attenuatur. Hunc per eadē curato, velut à dysenteria detē-
tos. Morbus autē fit, quum ex capite & superiore ventre, pi-
tuitæ

Hippocratis Liber

tuizæ defluxus fit in ventrē inferiōrē. Quod vbi cōtingit, cibi D
ab ipso frigescunt ac humescant. Et secessus ipsorum nō pu-
trifactorū velox cōtingit. Et corpus liquefcit, dum simul ci-
bi per multum tempus in ventre nō cōcoquantur, & simul à
ventrē calido, præter naturam calefcit. Profluuium ventris
longum quum detinuerit, secedūt primū quidē liquida, quæ
sunt ingesta: postea pituita. Et probè quidem edit, verū à
multo secessu debilis ac tenuis fit. Hunc sursum versus resic-
cato, verat̃ro in potu dato, & capite à pituita purgato. Ven-
trē quoq; lacte cocto eluito. Deinde reliqua cibis ac poti-
bus curato, à quibus venter & totū corpus resiccet̃ur. Mor-
bus autē ab iisdem fit, à quibus etiā intestinorum leuitas. Hi
morbi, dysenteria inquit, & dīenteria, ac diarrhœa siue pro-
fluuium ventris, cōsimiles sunt. Et oportet ipsos sic sanare, ita
ut defluxum à capite & superiōrē vêtre intercīpias, aut auer-
tas. Morbi enim natura hinc est. Et nemo sententiā tuam re-
prehendēt. Pernē autem & reliquos morbos sic considerare
oportet, vnde vnīcuique natura sit. Et si sic consideraueris ac
deprehenderis principiū morborum, minimè aberraueris,
Tenesmos vbi apprehenderit, secedit sanguis ac mucus, &
dolor fit in ventre inferiōre, maxime vbi ad secessum deue-
nerit. Huic cōducit ventrē humectare, & pinguefacere, ac te-
pescere. Et quæ insunt subducere, & calida lauare, excepto
capite. Solet autem hic morbus plures cibos expetere, Tor-
mina enim euacuato ventre à sanguine ac mucō pertrāseun-
tibus, & ad intestinum allabētibus, fiunt. Quum autē insunt F
cibi minōrē mordacitatem intestino inferunt. Et fit quidem
ex iisdem à quibus & dysenteria, verū debiliōr, & brevis,
& nō lethalis. Quum ex vino aut à conuiuio bilis supernē
ac infernē fluxus, aut diarrhœa corripuerit, diarrhœa qui-
dem cōducit ieiunare. Et si sitim habeat, vinum dulce dare,
aut vuarum passarum dulcium retrimenta. Ad vesp̃rā verò
danda sunt, quæ etiā his qui à pharmaco purgati sunt dan-
tur. Si verò non cesset, velis autem sedare, vomitū à cibo, aut
lenticulæ decocto facito, & confestim sursum reuellit̃ur in-
fernus secessus, & si succo lentium aut cicerum infuso elue-
ris, etiam sic sanè sedabit̃ur. At verò bilis fluxui conducit, si
dolor adsit, dare quæ in pharmacis scripta sunt sedantia do-
lorem. Véter autem curetur, tum superior, tum inferior, per
potio

Profluuiū
ventris.

Malorum
observatio
Tenesmos.

Cholexa.

Medela.

A potiones humectantes, & per balnea calida corpus mollientia, capite excepto, & sic tū vomitus procliuor fit: & si liquor aliquis ingressus fuerit, ea quæ aduersantur sursum reuomitur: tum infernus secessus magis prodit. Si verò euacuaueris, violenter vomuntur, & violentius secedunt. Ad vespërâ verò dato & huic ea quæ dari solent ei qui pharmacū bibit. sunt autē & hi dolores qui ex potationibus aut ex conuiuio oriuntur, quum cibi & potus plus solito in ventrem ingressi fuerint, & quæ extrinsecus corpus supercalefacere solent, bilem, ac pituitam mouerint. Urinæ stillicidij modi quidem multi & omnigeni sunt. Conducit autem forinsecus quidem corpus balneis calidis mollire.

Dolores
crapulæ.

Medela.

B aluum quidem per cibos, à quibus fluida fiat, Vesicam verò per potus, à quibus urina quam plurimum diffunditur. Danda sunt & urinam cientia medicamenta, quæ scripta sunt in medicamentario libro sedantia dolorem. Morbus autem fit à pituita. Et quum quidem vesica siccata fuerit, aut perfrigerata, aut euacuata, dolorem exhibet. Quum verò humida est, & plena, aut etiam diffusa, minus. fit autem senioribus diuturnior hic morbus. Iunioribus autem breuior. Neutris verò lethalis. Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ iuncturam, & summas nates ac coxendicem. Tandem verò etiam per totū crus dolor vagatur. Huic confert quum dolor tenuerit, mollire in quacunq; tandem cruris parte dolor haferit, per balnea, & tepesfactoria ac fomenta. Et aluum

Ischias.

Curatio.

C subducere. Vbi verò quiuerit dolor, pharmacum dandū est infra purgans. Et postea bibat lactasinum coctum. Doloris autem gratia dentur quæ scripta sunt in medicamentis. Morbus hic fit, quum bilis & pituita in sanguisquam venam incubuerint, aut ex alio morbo, aut aliter quantumcunque sanguinis à pituita & bile compactum egrotarit. Hic enim per crus vagatur per sanguisquam venam: & ubique constiterit, ibi etiam dolor manifestus fit maxime, molestus quidem, sed non lethalis. Si verò in vnum aliquem locum incubuerit dolor, & constiterit, & medicamentis non fuerit exactus, vrito quocunque loco fuerit dolor. Vrito autem dino crudo. Articularis morbus quum tenuerit, corripit calor & dolor corporis articulos. Corripit autem acutus, & in alium atque alium articulum dolores incumbunt,

Morbus
hic vnde.Articularis
morbus.

tura

Hippocratis Liber

Medela. tum acutiores, tum molliores. Huic conducit adhibere quæ parte dolor hæret, frigefactoria. Et quæ insunt ex aluo subducere, per clysteres, aut glandem subditam. Ad sorbendum verò & bibendum dato quodcunque tibi conducibile visum fuerit. Quum verò dolor intus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & post hoc serum coctum, & asininum lac. Hic morbus à bile fit & pituita, quum commota in articulos incubuerint. Et brevis quidem fit & acutus, non autem lethalis. Solet autè iunioribus magis quàm senioribus contingere. Podagra violentior est omnibus eiusmodi circa

Podagra. articulos morbis, & diuturnissimus ac ægrè cedens morbus. Et est quidè hic morbus sanguinis in venulis à bile ac pituita corrupti. Quantò autem in tenuioribus fuerit venulis, & in plurima corporis necessitate constitutis, & in nervis, & ossibus multis ac defsis: tantò sanè durabilior est morbus, & qui ægerrimè depelli possit. Conducunt autem & huic eadem quæ morbo articulari. Et longus quidem est & hic morbus ac molestus, sed non lethalis. Si verò in digitis dolor relinquatur, venas paululum supra articuli in digito nodum inurito. Vrito autem cum lino crudo. Morbum autem regium sic curare oportet. Extrinsecus quidem corpus molliendum est balneis calidis. Alius verò & vesica humectanda, & urinæ cientia danda, quæ sunt præscripta. Si verò fortis fuerit, purgato capite, pharmacum quoddam potandum dato quod bilem deorsum purgat. Postea verò urinam ciētibus utendum est. Morbus autem fit, quum bilis commota sub cutem ver-

Regius morbus. titur. Quòd si hæc nouerit vir idiota, non similiter in incurabiles morbos inciderit. Solent enim morbis ex paruis occasionibus magni ac diuturni fieri. Et quicumque cibi, aut potus, aut sorbitiones congruè ac consequenter se habent, & quæcunque pharmaca doloris gratia, ea omnia sine periculo semper exhibentur, si iuxta præscriptum exhibueris. Quæcunque verò pharmaca purgant bilem aut pituitam, in his pericula fiunt, & culpæ medentibus imputantur. Quàm maximè igitur ea vitare oportet. Atque hi quidem sunt morbi qui circa ventrem fiunt. Exceptis pectore suppuratis, & tabidis, & muliebribus morbis. Hi enim seorsim describentur.

Quæ medicamenta cautius danda. Tubercula quæ enascuntur omnia, à pituita aut sanguine nascuntur, quum sanè à vulnere, aut casu fuerint collecta. Con-

A ducit autem horū aliqua cataplasmatibus integere, & per phar-
 maca in potu data diffundere. Aliqua vero impositis cata-
 plasmatibus maturare, & diffundūt quidem cataplasmata, quæ
 quum calida sint, humectant, & non in seipsa trahunt. Matur-
 rant autem, quæ calefacientia contrahunt. Quum verò ali-
 quod sectum fuerit, aut sua sponte ruptum, pharmaco humo-
 rem repurgare conuenit, vbi autem pus effluere desuerit,
 velut vlcus sanare. Lepra, & pruritus, & scabies, & impetigi-
 nes, & vitiligo, & alopecia, à pituita fiunt. Sunt autem talia
 turpitudine magis quam morbi. Fauus, & struma, & pani, &
 furunculi, & carbunculus, à pituita fiunt. Quo verò hæc de-
 purges, pharmacis sic vtendum est. Quicumque biliosi sunt,
 B his dato ea à quibus bilis purgatur. Pituitosis verò, ea à qui-
 bus pituita. Atrabiliarij autem, ea à quibus atra bilis. Hydro-
 picis ea per quæ aqua. Quæcunque verò pharmaca in potu
 dantur, & non purgant neque bilem, neque pituitam, ea quum
 in corpus ingressa fuerint, vim exhibere oportet, aut frige-
 facientia, aut calefacientia, aut siccantia, aut humectantia, aut
 contrahentia, aut diffundentia. Quæ verò somnum faciunt, ea
 quietem sanguini exhibere oportet. Quum ad ægrotum de-
 ueneris, interrogare oportet quæ patitur, & ex qua causa, &
 quot iam diebus: & an venter secedat, & quo victu vitur, Et
 primum considerare, an morbus à bile aut pituita factus sit,
 aut vtrisque. Et hoc probe nosse conuenit, quod necesse est, vt
 ab altero horum, aut vtrisque fiat. Deinde vtrum siccitate aut
 C humiditate opus habeat. Aut aliqua quidem partes corporis
 siccitate, aliqua verò humiditate. Postea an morbum sursum
 purgare oportet, aut deorsum, siue per vesicam. Et an auge-
 scit morbus aut marcescit, & an soluitur, aut in aliu transiit.

Vulneratos fame affligito, & ex aluo quæ insunt subduci-
 to, aut per clysterem, aut pharmaco infra purgante exhibi-
 to, & in potu dato aquam, aut acetum. Aut sorbitiones præ-
 beto. Inflammata cataplasmatibus frigefacito. Talia verò ca-
 taplasmata sint, aut betæ coctæ in aqua, aut apiuni, aut oleæ
 folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali puniceæ. At-
 que his coctis vtendum est. Crudis verò rhamni folijs, aut vi-
 ticis, aut saluicæ, aut Tithymali. Aut pulegij viride, aut
 porrum, aut apium, aut coriandrum, aut isatidis folia impo-
 ne. Si verò nihil horum habueris, neque vllum aliud cata-
 plasma,

Lepra, pra-
 ritus, sca-
 bies, impe-
 tigo, vitili-
 go, alope-
 cia.

Fauus, stru-
 me, pani, fu-
 runculi, car-
 bunculus.

Sauciorum
 curatio.

Quæ vul-
 nus refrige-
 rent.

Hippocratis Liber

plasma, polentam aqua aut vino subactam imposito. Tanto D
autem tempore hæc cataplasmata prosunt, quāto frigidiora
fuerint quā vlcus. Quum vero fuerint calidiora, aut simi-
liter calida, nocent. Pinguiā ad inflammata non conducunt,
neque ad ea quæ non sunt purgata, neq; ad putrescentia: Sed
ad inflammata conferunt frigida. Et ad impurgata ac pu-

**Quæ vul-
neri cōplen-
do profici-
t. Tempera-
mentum o-
mnium.**

trescentia, acria faciunt, & quæ mordacitatem aliquam indu-
centia purgant. Vbi verò carnem producere voles, pinguiā
& calida magis conducunt. Ab his enim caro pululat. Qui-
buscunque cibis aut potibus homines sani in victu vtuntur,
ex his oportet præsentibus vti ad ægrotos, ita vt præpares ca-
lidos & frigidos, & humidos, & siccos. Ex frigidis quidem ca-
lidos, & calidos ex non calidis, & siccos ex non siccis, & reli-
quos iuxta eundem modum. Neque verò de præsentibus de-
sperare oportet, tanquam nihil possint, & absentes querere, E
qui nullam vtilitatem agro afferant. Comperies autem, si
rectè consideraueris, extra hos, paucos quibus ad agrum vta-
ris. Sorbitiones autem in morbis omnibus dato, aut ptisa-
nam, aut milium, aut farinam, aut alicam. Et quæcunque ex
his dederis ad secessum, tenuia dato, & magis percocta, &

**Quæ sor-
beantur.**

**Quæ ven-
trem vri-
nāq; ciūt.
Quæ strin-
gunt.**

dulciora potius quā saliora aut calidiora. Quæ verò ad ro-
bur aut refocillationem, crassiora, pinguiora, & moderatè
cocta. Potibus autem vtendum est, si quidem aluum & vesi-
cam subducere velis, vino dulci aut aqua malsa. Si verò ad-
stringere, austero, albo, tenui. Si corroborare, austero, nigro. F
Qui vinum bibunt citra affectionem erga ipsum, his dandi

**Post purga-
tionē quæ
dantur.**

sunt potus qui præparantur, & in medicamentario libro scri-
pti habentur. His qui medicamentum biberunt, post pur-
gationem detur, febrientibus quidem, aut lenticula, aut mi-
lium tenue, aut ptisanæ succus. Danda est autem ptisana &
milium, velut quæ leuia sint. Alica verò velut omnium ro-
bustissima. Et farina velut his robustior. Lenticula autem
odorata præparetur, & modica secundo loco detur, vt quæ le-
uis sit sorbitio, & stomacho grata sursum versus. Ammiscea-
tur autem aut sal aut mel, & cuminum, & oleum. Ad lenticu-
lam verò ammisceatur pulegij herba, & patū aceti. Non fe-
brientibus autem, panis puri medullam in iusculum interi-
to, aut mazam & frustum piscis dato, aut ouiculæ tenerimæ
carnem, aut volucris aut caruli coctam. Febrientibus autem
etiam

A etiam betam dato, aut cucurbitā, aut blitum. Et post cibum bibant vinum vinosum, vetus, album quā aquosissimum.

Quibus lauari non conducit, vngantur vino & oleo calido, & alternis extergeantur. Quom aluum debilis, à cibis humectare volueris, mazam dato & obsonia. Et marinorū quidem piscium frusta cocta cum intrito, carnes autem ouiculæ tenerrimæ, aut hordi, aut catuli, aut volucris coctas. Et betā, aut blitum, aut rumicem, aut cucurbitam, si tempus tulerit. Ex oleribus verò apium, & anethum ac ocimum, & vinum mellei coloris, vetus, album item ac aquosum. Quum verò siccare volueris corpus, panem dato, & obsonia assa, & sicca, & hæc omnia calidiora, & carniū partes carnosas: pisces, petrosos, olera, rutam, aut thymum, aut origanum. Vinum verò nigrum austerum. Præparentur autem obsonia cum sale & camino. Aliis verò condimentis parcissimè vtendum est.

Quum autem ex morbo refocillare volueris, alia quidem eadem dato, quæ exhibes quum ventrem humectas, Verūm pro lactentibus carnes fortiores, & pro catulis, volucrum, ac leporinas, & ex his aliquas assatas, tum de carnibus, tum de piscibus, & quā optimè preparatas. Quibuscunque morbis siccitas conducit, his semel in die cibum exhibere expedit, & cibos ac potus pauciores dare, quā vt replentur, & hos laboribus ac deambulatione perficere, & quā minimū dormire. Quibuscunque verò humiditas conducit, his expedit in ediam non ferre, & cibi ac potus non indigos esse,

neque laborare, & dormire quantum voluerint. Quosunque cibos, aut obsonia, aut potus ægroti concupiscunt, exhibeto, si non corpori damnum inde accessurū est. Quum aut cibos aut potus augere inceperis aut detrachere, paulatim & additiones, & detractiones facere oportet. Quicumque cibos sufficientes perficere possint, his sorbitiones ne dederis. Excludunt enim cibum. Qui verò non possunt, his dato. Si verò quid dare volueris refectionis gratia, alicam dato, & prisanam triticeam. Hæ enim sorbitiones sunt fortiores. Dantur autem post cœnam. Pharmaca quæ portantur, & quæ ad vulnera adhibentur, discere oportet: omnibus enim hoc expositum ac procliue est. Non enim ex intelligentia homines hæc reperiunt, sed potius ex fortuna. Neque artifices magis quā idiotæ. Quæcunque verò in arte medica, intelligentia

Quæ siccant.

MOVEDITIA.

Quicquid languēs perit dat.

Sorbitiones validæ.

Medicamenta casta reperta.

discun

Hippocratis Liber

discuntur & reperiuntur, aut de cibis aut de medicamentis: **D** ea ab his qui dinoscere possunt quæ in arte sunt, discere oportet, si quid discere velis. Post sorbitiones cibum debilibus dato, & vinum vinosum insuper bibendum. Ante cibos verò & potus aut sorbitiones, & postea, & cibum & potum quicumque tandem tibi videbitur debilibus exhibeto, ita ut & corpus & animam inspicias. Sic enim maximè profueris.

Qui vis eorū quæ porriguntur cognoscitur.

Quam facultatem singuli cibi habeant, coniectare oportet, ex his qui vim manifestam faciunt. Quicumque flatum, aut morsum, aut repletionem, aut ructum faciunt, aut tormen, aut secedunt, aut non secedunt: hi manifesti sunt quòd hæc operantur, & ex his etiam alios considerare oportet. **E** Habent enim singula edulia, & quo profunt, & quo lædunt. Verum alia manifestissimè operantur quæ operantur, alia verò obscurius. Cibi & obsonia præparentur ac exhibeantur debilibus, à quibus neque status fit, neque ructus acidus, neque tormen: & quæ neque valde per alium secedunt, neque valde reliscantur. Hæc autem sic fiunt. Quæcunque quidem venter superat & corpus ipsa suscipit, ea neque flatum exhibent, neque tormen. Si verò venter non superarit, ab his & status, & tormen, & alia huiusmodi fiunt. Leuissima sunt cibaria, & potus ac obsonia, quæ moderata in corpus ingesta, aut paulò amplius supra modum, neque repletionem exhibent, neque tormen, neque flatum, neque aliud quiddam eiusmodi, & celerimè concoquuntur, & concocta secedunt, & per omnem diem in ventrem ingesta, minimè molesta sunt, etiam si diu **F**

Leuia quæ.

antea fuerint ingesta. Grauiæ autem sunt, quæ moderata exhibita, aut infra modum, repletionem & dolorem exhibent. & quæ neque dari, neque edi, neque bibi possunt, ut non dolorem exhibeant. Et si quis ipsa per tempus rursus bibat aut edat, etiam sic dolorē exhibent, & non pro ratione secedunt.

**Sanitati conducen-
tia.
Robur facientes.**

Ad sanitatem optima sunt, quæ modicè ingesta, sufficiunt, ut & famis & sitis sint medela. Et plurimo tempore corpus ipsa suscipit, & pro ratione secedunt. Ad robur autem optima sunt, quæ carnem plurimam ac densissimam producant, & sanguinem crassè faciunt, & pro ingestorum ratione secedunt, & corpus plurimo tempore ipsa suscipit. Pinguiæ, & caseosæ, & mellitæ, & ex sesamo paratæ, ructum acidum maximè faciunt, & bilis fluxum supernè ac infernè, & tormē, & flatum,

A flatum, & repletionem. Hoc ipsum etiam cōtingit, cū quis plura ederit aut biberit, quā venter concoquere potest.

Debilibus siquidem pro morbi ac corporis ratione dederis, quæcunq; tandem dederis, consumit hæc corpus, & neq; indigum est, neque repletum. Si verò aberraris à temporis occasione, detrimentum in vtraque sequitur. Quæcunque cibaria aut potus, aut obsonia corpus suscipit, ab his maxime neq; tormen fit, neque flatum, neque ructus acidus. Quum enim in ventrem ingesta fuerint, corpus ab ipsis trahit quod ipsi commodum est. Et necesse est iam quod restat debilius esse, quā ut tormen, aut flatum, aut aliud quid huiusmodi in ventre faciat. Vina dulcia, & austerā, & mellei coloris vetusta, ventrem subducūt, maximèque vrinam cient ac nutriunt, & neque flatum exhibent, neque tormen, neque repletionem. Carnes percoctæ & exassatæ, vtræque debiles sunt ad robur augendum. Ad secessum verò percoctæ commodæ sunt, Assatæ verò magis sistunt. Quæ verò moderatam habent & cocturam & assaturā, hæ & ad robur, & ad secessum moderatè se habent. At verò crudiores ad robur quidem commodæ sunt, sed non ad secessum. Ex cibis ac potibus qui commodissimi sunt corpori ac maximè sufficētes, & ad alimentum, & ad sanitatem, & ex his ipsis etiam, ubi quis ipsis non in tempore vtatur, aut pluribus quā tempestiuum est, & morbi, & ex morbis mortes fiūt. Reliqui verò cibi ac potus, qui talem vim nō habent, parum vtilitatis afferunt, etiam si quis semper ipsis in tempore vtatur: parum autem etiam lædunt. In vtranque enim partem debiles sunt, vt & boni aliquid faciant, & mali. Sunt autem cibi & potus qui hanc vim habent hi, panis, maza, carnes, pisces, vinum. & ex his alij magis, alij minus. Quicumque ex sicco victu viuūt, his non cum cibo potus detur, sed post cibum, multo tēpore interposito. Et sic quidem siccus humor à siccis cibis ortus, corpus siccatur. Si verò quis simul cū cibo bibat, cibus humidior factus, corpus humidius facit. Panis calidus, & carnes calidæ, ipsæ per se comestæ, siccant. Si verò cum liquore dederis, aut statim à cibo potum præbueris, non siccant. Panis purus ex farinis, ad robur ac refectionem commodior est, quā qui non est ex tenuibus farinis paratus, & recēs vtilior est quā vetus, & ex farinis recentibus melior quā veteribus. Polenta ex

Cibaria potulāq; con-
ferentia, &
contrā.

Vina.

Carnes.

Siccus nu-
tritus.

Polenta.

Hippocratis Liber

ordeo non madefacto, sed circuncirca consperso ac decorti-
 cato, fortior est quàm ex madefacto: & recens quàm vetusta.
 Vinum quĩ Et maza prius subacta fortior est, quàm nõ subacta. Vinum
 debilitetur diffusum, ac perfrigeratum, & excolatum, tenuius fit ac debi-
 lius. Carnes coctæ, si quidem percoctas feceris, debiliores
 sunt ac leuiiores. Assatæ verò si exassatæ fuerint, & inuetera-
 tæ ex aceto aut sale, debiliores sunt & leuiiores recentibus.
 Debiles ac leues cibi, ventrem quidem nõ lædunt, neq; cor-
 pus, eo quòd calefacti non intumescunt, neq; replent, sed ci-
 tò mollescunt, & concocti secedunt. Humiditas autē ab ipsis
 debilis corpori accedit, & neq; augent, neq; robur memora-
 bile exhibent. At fortes cibi & intumescunt vbi in ventrem
 ingesti fuerint, & replēt, & difficilius quidem ac tardius con-
 coquuntur, & nõ secedunt. Verùm humor ab ipsis fortior ac
 incorruptus accedens, multum robur ac augmentum corpo-
 ri addit. Ex carnibus leuissimæ sunt in corpus, caninæ, &
 volucrium, & leporinæ coctæ. Graues autem sunt bubulæ. Et
 porcina moderatiores, flatum autem faciunt, & coctæ & as-
 satæ. Et sanis autē & debilibus conueniunt ouillæ. Suillæ ve-
 rò his qui laborāt & exercitantur, & ad bonum habitum, &
 ad robur cōmodæ sunt. Debilibus autem & priuatam vitā
 degētibz fortiores. Sed & farinæ māsuetis leuiiores sunt,
 eo quòd fructum non similem edunt. Differunt autem &
 pecorum carnes, & eorum quæ fructum edunt, & quæ non e-
 dunt. Et fructus non idem in omnibus facit, sed partim den-
 sam ac fortem victimæ carnem efficit, partim rarā & humi-
 dam, ac debilem. Vt in summa dicam, pisces leue sunt edu-
 lium, & cocti, & assati, & ipsi per se, & cum aliis cibis. Ipsi ve-
 rò inter se ipsos sic differunt. Stagnorū pisces, & pingues, &
 fluuiatiles, grauiiores sunt. Littorales autem marini, leui-
 ores, Et percocti assatis sunt leuiiores. Ex his itaque fortes da-
 to, vbi reficere aliquem voles. Leues verò, vbi gracilem &
 tenuem facere oportuerit. Balneum calidum moderatum
 quidem, mollit, & auget corpus. Quòd verò opportunū mo-
 dū excedit, siccās quidē corporis partes humectat, humidās
 verò resiccat. Et siccæ quidem humectatæ debilitatē & ani-
 mi deliquium exhibent. Humidæ verò siccate, siccitatē ac si-
 tim. Ex oleribus allia, & cocta & assata, vrinā cient, & per
 aluum secedunt, & ad menses muliebres conducunt. Cepæ
 ad

Aad vr
 hiber
 libus
 ciet,
 hab
 dit, tr
 frigi
 nam
 sum.
 quid
 sicci
 rò hu
 B Acer
 Acid
 nam
 bent.
 per h
 dam
 famu
 ce, &
 & pin
 da su
 & ten
 pitui
 hum
 da au
 C sum
 leuis
 tim
 ten
 cūm
 hiber
 cit. N
 tur.
 mar
 Stabi
 ſti ci
 facti,
 & na

Aad vrinæ cōmodæ sunt. Succus enim acrimoniā quandā exhibet, vt secedat. Atque his quidem sic vtendum est, sed debilibus non exhibenda. Apium & coctum & crudum vrinam ciet, & palustre magis quā satiuū, quod etiā maiorem vim habet. Coriandrum stomacho gratū est, & per aluum secedit, tum coctum, tum crudum. Ocimum & humidum est & frigidum, ac stomacho gratum. Porrum coctum quidē vrinam ciet, & secedit. Crudum verò æstuosum est & pituitosum. Malum puniū reficit & pituitosum est, & cū nucleo quidem, aluum sistit. Citra nucleū verò, secedit. Calidi cibi, sicci quidem sistunt, humorē enim in ventre resiccant. Si verò humidi sunt, humectantes per caliditatē, aluū subducunt.

B Acerba siccant, & contrahunt corpus. Habent & vim sistēdi. Acida attenuant, morsum inducentia. Salsa secedunt, & vrinam ciet. Pingua & dulcia, humiditatē & pituitam exhibent. Reficiunt cucurbita, & beta, & blitum, & rumex, & per humiditatē secedunt. Brassica verò acrimoniam quandam habet ad secessum, & simul boni succi est. Caseus, & sesamum, & vua passa, reficiunt & pituitosa sunt. Vinum dulce, & mellis speciem referens, ambo & reficiunt, & vrinā ciet, & pituitosa sunt. Austera verò, ad robur & siccitatē commoda sunt. Vrinam autem ciet etiam austera vetusta, quæ alba & tenuia existunt. Oleum & quæcūq; oleosa, reficiunt & pituitosa sunt. Ex oleribus coctis secedunt, quæ ex natura humidissima aut acerrima sunt, aut caliditatē habent. Danda autē sunt hæc tepidiora ac flaccidiora, Sic enim ad secessum cōmodat. Cucumis pepo, & vrinā cit, & aluo secedit, ac leuis est. Alter autē pepo, frigiditatē quandam exhibet, & sitim sedat. Alimentum verò à neutro horum contingit, nisi tenue quoddam. Sed neque malum, neque memorabile. Mel cū aliis quidem comestum, & nutrit, & bonū colorem exhibet. Ipsum autem per seipsum attenuat magis quā reficit. Nam & per vrinam, & per secessum plus iusto expurgatur. Vrinam cientia in ventre & cito calefunt, & calefacta marcescunt ac liquefunt, & ob id citum secessum faciunt. Stabiles autem ac aluum sistentes cibi, & calefunt, & calefacti cito resiccantur ac compinguntur, & propter ea obduri facti, non secedunt. Quæ per aluum secedunt, succosa sunt, & natura calida. Quæ per vrinam cient, sicca & frigida.

Apium.

Coriandrū.

Ocimum.

Porrum.

Malum puniū.

Cibaria.

Brassica.

Vinum.

Oleum.

Mel.

Cibariorū
varietas.

Frum

C 2

Hippocratis Liber

**Frumētum
vinum.**

Frumentum & vinū, differunt quidem & ipsa inter seipsa D
ex natura, tum robore & debilitate, tum leuitate ac grauita-
te. Differt etiam locus à loco, ex quo illa fuerint. Est enim
alius aquosus, alius aquarū inops, & apricus, & vmbrosus, &
bonus, & malus. Quare omnia hæc ad hoc conferunt, vt sin-
guli cibi aut fortiores sint, aut debiliores. Quicumque sanè
panem comedere soliti fuerunt, his dandus est & in morbis.

**Quū plus
iustitome-
ditur quid
agendum.**

Quum quis cibos aut potus plures solito acceperit, si non
solito more perfecerit, optimum est vt statim reuomat. Po-
ma & fructus arborei, tum mollis, tū duri corticis, propterea
post cibū molestiora sunt, & sano, & debili, quia corpus eius
qui cibum sumpsit, solū ab ipsis humores trahit. Si verò ie-
iunus quis edat, plures. Quicumque cibi aut statum, aut æ-

**Cibaria cū
vexāt, quid
agas.**

stum, aut morsum, aut repletionem, aut tormen faciunt, à ta-
libus liberat vinum meracum insuper potatū. Corpus enim
à vino calefactum, per calorem amouet ea quæ insunt à ci-
bis & potibus ac similibus. Venter aliquando perturbatur,
aliquando sistitur, aliquando etiam pro ratione secedit. Cur
autem hæc sic se habent: primum quidem venter quum hu-
midior fuerit, & quum sicciior, susceptum cibum corrumpit.

**Ventris di-
uersitas.**

Deinde quum mutatio facta fuerit, siue ex frigore ad calidi-
tatem, siue ex caliditate ad frigiditatem, itidem corrumpit.
Quare necesse est ventrem, ab iisdē cibis ac potibus propter
hæc ipsa, & molliorem fieri, & duriorē. Cibaria & potus &
obsonia, excepto pane, & maza, & carnibus, & piscibus, & vi-
no, & aqua, reliqua omnia tenues ac debiles vtilitates exhi-

**Languen-
tium nutri-
catio.**

bent, ad augmentum, & ad robur, & ad sanitatem. Tenuia
item ac debilia mala ab ipsis fiunt. Quosunque ægrotos, fe-
bres non continenter detinent, sed intermittentes corripiūt,
his cibi dandi sunt post apprehensionem, ita vt coniecturam
facias, ne febris à recens accepto cibo irruat, sed cibis iam cō-
coctis. Vinum & mel optima iudicata sunt in hominibus, si
iuxta naturam & sanis, & debilibus cū temporis opportu-
nitate ac mediocritate exhibeantur. Et bona quidem sunt ip-
sa per seipsa, Bona verò etiā permixta, & tum alia, tum quæ-
cunque memorabilem vtilitatem habent. Quæcunque sanis
commoda sunt, ea etiam ægrotis exhibita fortiora sunt. Et
oportet detracto ipsorum vigore ea dare, alioqui non feret
ipsa corpus, sed magis lædunt, quàm prosunt.

HIPP

A H

rump
cursu
febre
net. D
do au
fatis e
dit, ali
verò e
C tur. Po
gentes
sis con
Et rig
vehem
corrip
fo, & i
tam li
hæc qu
Post h
fiendo
pectus
vlcus
beat, si

D E F **HIPPOCRATIS**

COI LIBER DE INTER-

NIS AFFECTIONI-

BVS, IANO CORNA-

RIO MEDICO PHY-

SICO INTER-

P R E T E,

SI PVLMONIS arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis venula ex his quæ in pulmonem dependent, rupta fuerit, aut aliqua fistula ex his quæ per pulmonem distentæ sunt: & alia in aliam distracta fuerit, & sanguine fuerint impletæ: distrahūtur sanè ac

Pulmonis arteria sauciata venæve fractæ.

rumpūtur ob has maximè causas, propter laborem, propter cursum, ob casus, ob plagas, ob vomitus violenter fientes, ob febres. Hæc igitur patitur. Primùm quidem tussis sicca obtinet. Deinde paulò post expuit saliuam subcruentam, aliquando autem puram. Et si quidem hic breui à morbo liberetur, fatis est: Si verò non, tēporis progressu sanguis amplior prodit, aliquando purus, & aliquando etiam subputridus. Sæpe verò etiam fauces nō animaduertentibus sanguine implentur. Postea sanguinis grumos paulatim & frequenter emergentes reiciunt. Aliquando verò etiam graueolentia ab ipsis contingit, & fauces aliquando spuma quadam replentur. Et rigor ac febris apprehendit, circa initia quidem morbi, vehementer. In progressu autem debilius, & alias atq; alias corripit, & dolor quandoq; in pectoribus insitus est, & in dorso, & in lateribus. Et vbi sanguinē spueri desierit, saliuā multam liquidam expuit, quandoque verò etiam viscosam. Atq; hæc quidē sic patitur donec quatuordecim dies præterierint. Post hos verò si nō desuerit morbus, squamas ab arteria tussiendo auellit, quales à pustulis decedunt. & dolor incidit in pectus, & in dorsum, & in latus, & præcordia cōtingēs velut vlcus dolet. Huic cōducit vt quàm maximè quietē intus habeat, si morbus sic se habuerit. Si enim quid laborarit, & do-

Curatio.

Hippocratis Liber

lor acutior. & tussis magis quā prius premit, & rigor ac febris magis occupat. Et si sternutauerit, dolor acutus irruit. Dolet autē & in lecto, quū se circūuertit. Huic cibos quidem eosdē, quos & pectore suppurato exhibere oportet, verū hos nō multos. Ex obsoniis autē his vtatur. De piscibus quidem, squatina, aut pagro, aut galaxo magno albo, aut aliis similibus, omnibus cū rhoe & origano cōditis. Carnē autē edat gali assatā, sine sale. aut capræ coctam. & vino austero vetustissimo ac iucundissimo nigro vtatur. Deambulationib. autē moderatis. Verūtāme hęc fiant febre nō tenente. Si verò febris tenuerit, sorbitione farinæ aut milij vtatur. Si verò cibos assumat, paucos assumat, & obsonia per aluum secedētia. Et si pharmaco tibi vtēdū esse videbitur, cnidio cocco, aut tithymalide ipsum subpurgato. Et post purgationē, farinæ coctæ pinguis heminā absorbēdā dato. Deinde quā maximē reficito, vt quā minimū tenuis sit. Ad huiusmodi enim morbū nō cōducit tenuē esse. Deambulationes etiā primū paucas faciat, vt ne lassitudo succedat. Fomentū verò aliās atq; aliās adhibeatur. Et qua die fomētū adhibetur, sine cibo sit excepta farina cocta, cuius heminā absorbeat. Aquā autē bibat. Postera die minus quā solitus fuit edat, & bibat vinū nigrū, iucundū, austerū modicū. De cetero verò bis aut ter in die cibi dētur. Sic autē huic paulatim dato, donec ventrē cōfirmaueris. Nā ex febribus & inedia, si os quidē appetiuerit, venter autē suscipere noluerit, vbi acruatim suscepit, inflāmur. Quare paulatim dare oportet. Si verò acruatim dederis, & parū laborarit, deambulationibus vēter nō perfrigeratur, nimirū cibis quiete cōpactis. Quare etiam febris succedere solet, & hyeme quidē minus, æstate verò periculū est ne delinquat. Hūc quā maximē reficere oportet, quo quā crassissimus fiat, & deambulationib. moderatis vtatur, & min⁹ solito luctetur, & parū laboret primū, deinde ampli⁹, nūquā aut multū. hęc si fecerit, celerrimē san⁹ erit. Si verò tenuis fiat propter laborem, remittat ac quietē agat. Hic vbi sanus fuerit, neq; ad vētū celeriter curret, neq; equū, neq; currū cōscēdat. Viter etiā vociferationē, & iracundiā. Periculū est em̄ ne morb⁹ reuertat. Quare hęc oīa vitare oportet. Si verò cibū auersetur, etuiū torreto, & corticē depurgato, deinde per triduū in aqua macerato, singulis aut diebus aquā diffundito, & alia affundito. Postea

**Medela
quz.**

**Quæ euen
da.**

A Postea quarta die excolato ac resiccato, deinde tenuissimè molitum cribrato. Et lini semen tostum tundito ac terito. Et sesamum tostum tundito ac terito. Et polentā nō salsam, puram, tenuē accipito. Et erui quidē ac polētā, amborū æqualis sit mēsurā, sesami verò tertia pars, lini verò dimidia vnus partis. Hæc in lacte caprino cocta quā liquidissimè absorbeat. Postea verò in prandium ipsi dentur cibi puri, & obsonia fortiora. Vinū autē idem bibat. Dato autē ipsi & centaureæ radices, ad has rupturas faciētes, in vinū ipsas deradens. dato item dracontij radices in vinum derasas. Sed & tussis gratia, dracontii derafum in melle delingendum dato: Et si decoctum in lacte assueuerit se sorbere nō posse, lac bubu-

Sorbitio
quæ.

B lum quā plurimū bibat, tertia parte aquæ mulæ ammixta. Atque sic celerrimè sanus erit. Morbus autem curatione multa opus habet. Est enim difficilis. Si enim curatus & sanus factus nō seipsum custodierit, pleriq; reuertens morbus interitus causā fit. hic si quidē ab hac curatione sanatus fuerit, satis est: Sin minus, ipsum lacte crassefactum, & in pectore, & in dorso vrito. Si enim successerit vstio, fugæ morbi spes est. Si verò arteria conuulsa fuerit, aut aliqua vena ex his quæ ad pulmonē tendunt, hæc patitur. Ab initio quidem morbi, tussis acutā obtinet, & rigor, & febris, & saliuam expuit multā, albam & spumofam, aliquādo verò subcruentā, & dolor caput ac collum detinet. hic morbus fortior est priore, & vsq; ad decem primos dies talia patitur. Postea pleriq; vndecima die pus crassum violenter expuunt. Decimaquarta verò die puriora expuit, si euasurus est, & dolore minus vexatur, & breui sanus fit. Si verò morbus diuturnus futurus est, tunc & pus multo amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore inest. Calores autem debiliores habent quā prius. Hunc si à principio acceperis, infra subpurgato scammonix succo, si nō febricitarit. Post purgationem autē accipiat ea quæ prius, & alia eadē assumat, quieto quā maximè corpore & molliter cubet, & hæc quidem ab initio faciat vsq; ad decem dies. Si verò pectore suppuratus fiat, eadem quæ etiā prius faciat. Si verò sanus fiat, ab his cibis ac potibus abstinere oportet, ab acidis, & acribus, & salis, & pinguibus. A labore itē ac iisdem à quibus prior, abstinat. Hæc si fecerit, celerrimè à morbo liberabitur. Si verò

Curatio.

Arteriæ lā-
cinatio.

Medela.

Hippocratis Liber

quid horum non fecerit, rursus reuerso morbo periclitabitur, & morbus peior erit. Nā multi rupto pulmone vitā degunt, donec moriantur. Hunc si nō statim quis curet, recidivante morbo postea non habueris quo prodesse possis, nisi hæc feceris. Lacte bubulo crasse factum, in pectore & dorso vrito. Si enim vstio successerit, proderis. Morbus autem hic ex iisdem delictis fit, ex quibus etiā prior. Pneumonis siue pulmonia, ab his maximè fit. Quum pulmo sanguinem in seipsum traxerit, aut pituitā fāsam, & non rursus dimiserit, sed in ipso coacta ac compacta fuerint: ab his tubercula fieri solent in pulmone & suppurari. Hic autem hæc patitur. Ab initio & per totum morbum tussis acuta sicca obtinet. Et rigor, & febris, & dolor in pectoribus & in dorso incumbit. Aliquando etiā in latere, & erecta ceruice spiratio vehemens incidit. hic vsque ad quatuordecim dies talia patitur. Sæpe verò etiam plures. Deinde erumpit pus, & multū expuit. Sæpe verò etiam velut araneorum tunicas expuit. Sæpe etiam subcreuentum. Et si quidē depurgatus fuerit & breui gracilis factus pulmo, interitum effugit. Si verò non adhæret, & per annum morbus tenet, & transmutatur, vt aliās alia æger patiatur, huic in principio antequam pus erumpat, hæc adhibere oportet. Quum febris remiserit, multa calida lauetur, & sorbitionibus multis vtatur. Pisanæ succum coctū, melle ad coctum affuso, sorbeat. Et vinum bibat dulce album, aut aquam mulsam coctam. Quum verò pus expuere inceperit, eadē bibat, quæ prior suppuratus, & cibis ac potibus, & obsoniis iisdem vtatur, abstinens ab acidis, & acris, & falsis, ac pinguibus. Et à venere ac ebrietatibus, nisi morbo commodum fuerit. Ex coloris autē inspectione æstimandum est, qualibus opus habere videatur. Reliqua verò eadē faciat. Bibat etiā lac bubulum, ac caprinum pro tēpore. prius autem subpurgetur lacte asinino cocto. Bibat etiā equinum lac excolatum quotidie manè, poculi tres heminas continens mensura, si facere poterit. Si quidē igitur sic curatus melius habebit, satis est. & si non eruperit pus in pectus, ipse seipsum curet, quietē quā maximè corpori exhibens, & quæ cōmoda sunt sibi ipsi exhibēs. Si verò erumpat pus in pectus, qua parte tibi significationem de se præbere videbitur, illic maximè sectione aut vstione facta, pus emittito modicum primum.

pulmonis
morbus vn
de fiat.

Medela.

Pus secatione vstione
neve educitur.

Aprimū. Reliqua verò eadem facito, quæ & in priore suppu-
rato facta descripta sunt. Si in pulmone varix fiat, tussis sicca
corripit, & rigor, & febris in principio quidem morbi valde
vehementer, habet etiam erecta ceruice spiratio, & dolor in
capite consistit. Et supercilia impendere videntur, & tumor
in faciem descendit, & in pectus, & in pedes. Sæpe verò etiam
in capite innititur, & præ dolore ubi is vexat, respicere non
potest, & corpus subpallidum est, & venæ per ipsum tendunt
flammæ, aut nigrae. Huic quum sic habuerit, & dolor ma-
ximè premit, primū sanguis detrahatur. Deinde multa ca-
lida lauato. Et ubi situs habuerit, Cyceonem in vino nigro
austero quàm iucundissimo, æquali mēsurā aquæ mixtum,

B bibendum dato. Frigidum autem maximè bibere oportet.
Sorbitionibus autē utatur ptisanæ succo cocto, melle bono
affuso. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim die-
bus. Si verò diutius morbus teneat, & dolor amplior fuerit
in corpore, & impotentia aderit, huic sic habenti eadē exhi-
beto, quæ ei qui pulmonem suppuratū habet, ubi quatuorde-
cim dies præterierint. Hic morbus fit à labore, & atra bile.

Quum venæ causæ per pulmonem tendentes, sanguine aut
atra bile impletæ fuerint, venulæ aliæ in alias rumpuntur, morbī causā
ut quæ in angustiis sunt conclusæ, & exitum non habeant; &
dolorem exhibet ac flatum in pulmone. Hic morbus diffi-
lis est, & multa curatione opus habet, Alioqui ægrum nō re-
linquit, & plerumq; in multis simul commoritur. Si inflam-
matio in pulmone fiat, fit autē maximè à vinolentia, & gu-
lositate, piscium capitonum, & anguillarū. Hi enim pingue-
dinem habet naturæ hominis infestissimam. Iam verò etiā
factus est morbus à pituita, ubi sanguini mixta in pulmo-
nem infuxerit. Accidit etiā ex carnis esu, & ex aquæ muta-
tione. Hæc igitur æger patitur. Tussit fortiter, & saliuam ex-
puit liquidā ac multā. Sæpe etiā crassā & albam, velut
à raucedine, Et dolor premit acutus in pectora, & dorsum, &
laterum mollitudinem ac latera. Et acidum eructat. Et ex
pectoribus ac pulmonibus, velut venter murmurat. Et vo-
mit pituitam acidam, & si id quod vomuit in terram effun-
das, radit terram velut aceto infuso, & dentes stupe-
sunt, & rigor ac febris, & sitis fortis detinet, & si quid pingue vo-
luerit edere, exugitur ad viscera, & vomitum inducit.

C

Et

Pulmonis
inflamma-
tio.

Et totum corpus torpor occupat. Quum verò reuomuerit, D paulò leuior sibi esse videtur. postea vbi vespera dici accessit, venter sonitum edit, & tormine versatur, ac murmurat.

Medela. Huic quum sic habuerit, & tempestiuum esse visum fuerit, curationem sic adhibeto. Mel & lac, & acetum, & aquam, mixta in ollam infusa tepefacito, & origani capitati ramulis agitato, vbi verò tepida facta fuerint, bibenda dato, aut apprehensa lingua, sensim per fistulam infundito. Deinde conuolutum quietem habere iubeto. Postea si vomitus succedat, promptè vomat. Si verò non succedat, irritatione per pennam facta vomat, & si quid pituitæ vomuerit, per dies quinque idem faciat. hinc enim leuior euadet. Bibat autem hæc exercitatus, si fieri poterit, & multa calida lotus: Sin minus, saltem lotus. Postquam verò quinque dies præterierint, manè ieiunus bibat in aqua mulla, aut vino mulso silphij succum, erui magnitudine, & allium comedat ac raphanidas ieiunus: & meracum vinum insuper absorbeat nigrum, aut album austerum. Bibat etiã inter cibum, & post cibum. Cibi verò siccis, & carnibus caninis vtatur coctis, si rigor & febris non apprehenderit. hic si à tali infusione per fistulã in os, purgetur, satis est. Sin minus, sursum per veratrum ipsum purgato. Post purgationem verò farinæ coctæ duas heminas absorbendas dato, melle affuso. Vinum verò idem bibat aquosum. At si nō in principio affueris morbo, lacte ipsum crasse factum in pectore ac dorso vrito, ita enim maximè à

Vstio. morbo liberari poterit. Si verò non fuerit vstus permanet, F & nō valde deficit, sed ad senectam vsque adhæret. Sæpe etiã commoritur, si non in primis quadraginta diebus mortuus fuerit. Quare multa quàm maximè opus est cura. Et serum ac lac pro tempore bibat, bubulum & caprinum, & alinum ac equinum. Sic enim faciliè deget. Est autem morbus difficilis. Si pulmo ab erysipelate intumuerit, Hic autem tumor maximè à sanguine fit, quum pulmo in seipsum sanguinem attraxerit, & susceptum tenuerit.

Pulmonis erysipelas. Morbus autem hic æstatis tempore maximè fit: Hæc igitur ab ipso æger patitur. Tussis incidit sicca, & rigor, & febris, & erecta ceruice spiratio, & dolor fortis in pectoribus, & nares aperit, velut equus à cursu. Et linguam exerit, velut canis æstate ab ardoris flatu vstus. Et tumor detinet pectora.

Aetora. & parum loquitur. & rubor est in facie. & pruritus fert in corpore. & præ dolore decumbere non potest. Sed ipse seipsum anxius iactat. Hic in septem diebus moritur. Veruntamen in principio quum sic habuerit, per hæc curetur. **Medela.** Corpus quidem perfrigeretur, betis in aqua frigida tinctis, ac corpori impositis, in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua tincta ac expressa apponito. Et si quidē sic melius habuerit, satis est: Sin minus, terram figularem frigidam pro cataplasmate imposito. & sub dio decumbat. Sic enim tractatus sæpe septem dies effugerit. Quum autem septem dies præterierint, & dolor adhæserit, dolentem partem intus, cum oleo illinito, & tepesfactoria eadem quam in **Curatio.** B pleuritide adhibeto: & potionē ad subpurgationem ipsi dato, ex peplio, & meconide, siue peplo, & grano cnidio. Et post purgationem, lenticulæ heminam absorbendam dato. Bibat autem aquam. Postera die multa calida aqua ipsum lauato, capite excepto. Postea origanum in aqua mulla macerato, & bibendam dato. Potibusque quàm calidissimis utatur. Cibus autem accipiat eosdem quos & qui à pleuritide correptus est, si non febris adhæserit. Hic morbus gravis est, & pauci effugiunt. Si pectus & dorsum dirupta fuerint: (Dirumpuntur autē maxime à labore) æger hæc patitur. Tussis obtinet acuta, & salivam expuit aliquando subcruentam, & rigor & febris plerunque corripit. & in pectore, & in dorso, dolor inest acutus. & in latere velut lapis incumbere videtur, & à dolore perpetuò pungi, velut si quis acu stimulet. **Pectoris scapulae rime scissura.** Huic quum sic habuerit, statim lacte in potu dato, pectus & dorsum inurito. Et sic celerrimè sanus erit. De cætero verò quietam maxime corpori vitam degat. Si quid enim laborarit, & aut currum, aut equum ascenderit, aut humeros oneri subdiderit, periclitabitur ne rursus morbus recidiuā faciat. Et si hoc contingat, periculum est ut corruptatur. Morbus enim reuersus magis premit quàm ab initio. Si verò nō fuerit vltus, iisdem ipsum curato quibus & suppuratum, sorbitionibus, & potibus, & cibis. In summa verò, quietem agat, & commodis cibis alatur. Si enim sic tractatus fuerit, celerrimè sanus erit. Morbus autem gravis est. Si in latere tuberculum nascatur, & suppuratus fiat, hæc patitur. Rigor tenet & febris, & tussis sicca per multos dies. Et dolet latus. **Tuberculi lateris.** Et dolet mam

Hippocratis Liber

Curatio. ad mammam, & ad claviculā, & ad scapulas, dolor impetum D
facit. Hic quum sic habuerit, in primis decē diebus sorbitio-
nibus vtatur, ptisanæ succo cocto melle affuso, quū sorbitio
cocta fuerit. Vino autem vtatur albo, dulci, aut austero, & a-
quoso. Et vt vinū sēpē sorbeat, ac expuat iubeto. Et à somno
impedito, donec vndecim dies præterierint. Post hos dies ci-
bis paucissimis vtatur, carnibus catulinis aut galli calidis.
Oportet autē ipsas probē cum iusculo præparare, & iusculū
absorbeat. Et sorbitionibus prius quā cibo vtatur, & ne si-
tiant, donec latus suppuratum fiat. Suppuratur autē maximē
in quadraginta diebus, aut paulò prius. Hoc autē cognosces,
vbi suppuratum fiat latus. Pus enim non expuit, neque reuo-
mit. Hunc quum sic habuerit, vbicunque tumor significatio- E
nem sese præbuerit, secato aut vrito. Et postea pus paulatim
emittito. Et postquā exhaustus, linamentū crudi lini im-
mittito & hoc postridie rursus exempto, paulatim pus exhau-
rito. Deinde rursus linamentum indito, & rursus tertia die, &
aliis deinceps, bis per diem exhausto, donec resiccatum fue-
rit. Dato autem & cibos & obsonia, si admiserit. Et bibat mo-
dicum non multum, siue vinum, siue aquam. Edat etiam ori-
ganam tenellam plurimam melle tinctā. Si verò tenellam
non habeat, siccam tritam & melli ammixtam plurimā ex-
hibeto. Et neq; frigeat, & balneis lauet, & molliter cubet. Et
sic hunc morbum curans, celerrimē sanum feceris. Quum au-
tem sanus euaserit, vitet frigus, calorem, solem. Et deambu-
lationibus modicis vtatur post cibum, vt ne lassitudo corpus F
corripiat. Hæc faciens sanus erit. Ex his morbis quoscunq;
vsseris, statim post vstionem, porrum multum tritum super
vsturas imponito, & per diem vnā finito. Tres sunt tabis
species. Prima quidem fit à pituita. Quum enim caput pitui-
ta impletum agrotarit, & calor accesserit, pituita in capite
computrescit, vt quæ moueri non potest vt decedat. Postea
quum crasse factæ fuerint & putrefactæ ac superexpletæ ve-
nula, fluxio in pulmonē fit. Et pulmo vbi susceperit, statim
agrotat, vt qui à pituita mordetur quæ salsa est ac putrida.
Hæc igitur æger patitur, febris debilis inuadere incipit, &
rigor, & dolet pectora ac dorsum. Aliquando etiā tussis pre-
mit acuta, & expuit saliuam, multam & liquidam ac saliam.
Et hæc quidē in principio morbi patitur. In progressu verò
corpus

**Puris emif-
sio.**

**Tabis tres
species.**

- A corpus attenuatur, cruribus exceptis, hæc enim intumescunt, & pedes & ungues contrahuntur, ex humeris autem tenuis & debilis est, & fauces velut lanugine implentur, & velut per arundinem sibilat: & fortiter sinit per totum morbum: & multa impotentia corpus habet. Hic quum sic habuerit, in anno corruptus male perit. Verum studiū quā maximē adhibere oportet, ac reficere. Et primū quidem veratrum bibendum Medela dare, infra autem subpurgare epithymo, aut pepilio, aut grano cnidio, aut tithimalide. Hæc quater in anno dare oportet, sursum bis, deorsum bis. Dandum est & lac asininū coctum quæ. ad subpurgationē, aut bubulum, aut caprinum. Bibat etiam crudum lac bubulum, tertia aque mulsæ parte ammixta, per
- B quinque & quadraginta dies, ammixto etiā origano. Caput autem ipsius prius purgetur, pharmaco ad nares appposito. Cibaria autem & obsonia dentur, neque pingua, neque nidorosa, neque valde acria. Hæc autem morbum obseruando facere oportet, & deambulationibus ad cibos uti, obseruando ne frigeat. Hyeme verò iuxta ignem habitationem faciat. Vinum autē bibat austerum, nigrū, quā vetustissimum ac iucundissimum, verum modicū. Et si tibi visum fuerit, ante pharmacū fomētum adhibeto, & sic pharmacū dato. Si verò dare nolueris, facto fomento, vomitum ex cibis facere cogito, velut prius scriptum est. Huic si commodæ fuerint, deambulationibus utatur. Si verò non conducant, corpore quā maximē quiescat. Hic hoc modo tractatus, facillimē in morbo deget. Est autem morbus lethalis, & pauci hunc effugiunt. Secunda tabes fit à labore. Eadem autem æger patitur quæ & prior. Morbus autem hic magis priore quiescit, & æstate remittit, Saliuam verò expuit crassiorē priore, & tussis premit maximē senes, & dolor fortior est in pectoribus, & velut lapis incumbere ipsis videtur. Dolet etiam dorsum. Et color ipsius limpidus existit, & si quid laborarit, flatus & anhelatio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maximē moritur. Curare autem oportet iisdem, quibus etiā priorem.
- Hic morbus multis adhæret vsque ad tres annos, sed moriuntur. Estq; morbus grauis. Tertia tabes. Ab hac hæc patitur. Medulla ipsius spinalis sanguine plena fit. Tabescit autem similiter & à cauis venis. Hæ verò pituita hydropiformi, & bile replentur. Patitur autem eadem, ab utris tandem tabescat.

Tabes secunda.

Tabes tertia.

Hippocratis Liber

tabescat. Et homo statim niger fit ac subtumidus. Et partes D
sub oculis pallidæ fiunt. Et venæ in corpore pallidæ distentæ
sunt, quædā verò valde rubicundæ. Maxime autē manifestæ
sunt, quæ sunt sub alis. Et sputum pallidum, quæ ubi ipsum inua-
serint, suffocant: & tussire volens aliquando non potest. Quan-
doque autem præ suffocatione & tussiendo cupiditate, bilem
aceruatim vomit, aliquando verò pituitam. Sæpe verò etiam
cibos quum comederit. Et ubi reuomuit, leuior sibi esse vide-
tur. Deinde modico tempore interposito, in iisdem doloribus

Curatio.

iacet. Hic etiam acutius loquitur quam quum sanus esset. Et
rigor ac febris interquiescens, rursus sudorosa corripit. Huc
ubi sic habuerit, cibis & sorbitionibus, & potibus ac pharma-
cis, & reliquis omnibus curato, velut priores. Morbus autem E
durat maxime annos nouē. Postea durat dum corrumpitur,
pauci verò ex ipso effugiunt. Grauis enim est morbus. Si ve-
rò voles, sic ipsum curato. Primum fomentum adhibeto, & ubi
fomentum adhibueris, postridie aquæ multæ dimidium con-
gium ipsi bibendum dato modico aceto affuso, & hæc citra
respirationem bibere iubeto. Deinde stragulis ipsum ad mul-
tum ac quàm longissimū tempus cōtegito. Si verò non susti-
neat, & euomere velit, vomat. Si verò vomitus non sequatur,
tempore iam aliquo interposito, aquæ tepidæ poculo magno
superingesto vomat, irritatione per pennā facta. Quum ve-
rò euomuerit, ut bene habeat, quietē agat per hūc diem. Ubi
autem cœnæ tempus fuerit, cœnet mazam modicā, & obso-
nium habeat, salsamentū & porrum. Hæc autem quàm pluri F
ma edat. Vinum verò bibat dulce. Reliquo tēpore per totam
diē, exordio manē facto, multa calida lauetur, & post balneū
cauere oportet, ut ne frigescat, sed decubens plurimo tēpore
dormiat. Quum autē à somno surrexerit, viginti stadia mi-
nimum circumbeat illa die. In aliis autem diebus alia quin-
que stadia prioribus addens vadat, singulis diebus additione fa-
cta, donec ad centum stadia perueniat. Ventrem verò quoti-
die subpurgare oportet, succis betæ, & à brassica, ita ut vtran-
que seorsim coquas, & de vtraque congiū excoles. Deinde
adipis à rhenibus detracti minæ quadrantē ammisceas ac si-
mul coquas, in vtrisque succis diuissim facta coctura. Quum
autē bibere voluerit, ad brassicæ quidem succū, salem adici-
to. Ad betæ verò succum, mel affundito. Licet autem seorsim
vtranque

A temperato. Trahit enim magis pituitā & humorē ex carni-
bus, & corpus magis resiccat. Euomat autē donec ficus euo-
muerit. Hæc enim postremū euomuntur. Atq; hæc quidē hac
die faciat. postera verò contineat seipsum vsq; ad cœnā, & in
cœna sumat panē, cui nihil fursurū decessit. Obsonium autē
sit ex fortioribus. Vinum verò bibat nigrum, austerū. Atque
hæc quidē popularis pituitæ medela est. Si verò edere & bi-
bere potest, & cibis delectatur, deinde verò crura grauentur,
& color immutatus fuerit, huic ostendendū est, pituitā mo-
lestantem in ventre esse. Verū oportet quum sic habuerit,
mel & vinū dulce, & oleum, & nitrum tali ouilli magnitudi-
ne, permixta per clysterem infundere. hæc enim mitissima
B sunt in clysterem ad hominis naturā. Mensurā autē singulo-
rum esse oportet, vini quidem heminam, olei verò heminæ
dimidium, & mellis tantundē. Si verò clysterē non voluerit,
humectum hominē facere oportet, fomento humido admo-
to. Fortassis enim etiā sic stercus subeuacuari poterit. Nam à
ciborum nimia resiccatione hæc patitur. Si quidē igitur quis
edat cibos valde succosos, fortassis hæc non ita vehementer
patiaur. Si verò etiā aliquando patiaur, modica curatione
opus habuerit. Hunc ita curans, celerrimē sanum feceris.

Quæ facile
subluant.

At si antiquior fuerit pituita, appellatur autē hæc pituita
alba, hæc patitur. Grauat hominē magis, & speciem à popu-
lari alienā habere videtur pallidiorem & totū corpus laxo
tumore intumescit, & facies rubet, & os siccum est, & sitis te-
C net: & quum comederit, spiritus densus ipsi incidit. Hic eadē
die aliquādo melius habet, aliquando de repente dolet, & sibi
mori videtur. Huic si quidē venter sua sponte turbatus fue-
rit, sanitati proximus erit. Si verò non sua sponte venter tur-
betur, purgare oportet cneoro dato, aut hippophae, aut cni-
dio grano, aut lapide Magnesie. Et post purgationem, lenti-
culæ hemina vna aut duæ dentur ad absorbendū. Coquatur
autem allium in lenticula. Detur etiā betæ pinguis hemina
non conditæ, polenta circuminspersa. Bibat vinum nigrum,
austum, & forte. Postera verò die mane stadia viginti de-
ambulet. A qua deambulatione reuersus, panē edat paruum
exassatum, & obsoniū habeat allium coctum. & de eodē vi-
no paulo meracius bibat. deinde stadia vadat triginta. & vbi
tempus aderit cœnet, quātum etiā prandere cōsuevit: obso-

Quæ ven-
trem mo-
ueant.

Hippocratis Liber

Quæ caro sonium autem habeat, maximè quidem pedes, & capita suil
piscisve dā la. Sin minus, galli carnibus & suis tritis vtatur. Ex piscibus
di. autē scorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut go

Morbi hu- ribus autē solo allio, & nullo alio vtatur. Hoc verò quàm plu
ius causā. rimum edat, & crudum, & assatū, & coctum, semper plus sin
gulis diebus. & laboret ex modico ampliùs, respectu ad cibos
facto. hic morbus maximè fit tempore ætatis ex aquæ potu.
Insuper & à somno multo. Iudicatur autē in triginta diebus,

Medela. an lethalis sit, aut non. Atque hæc quidem faciat vbi trigin
ta dies præterierint. In primis autem diebus, sorbitionibus
vtatur, lenticula cocta acidiorē ab aceto, & prisana acida. Bi
bat aquam mulsam tepidā, polēta modica inspersa, quo cor
pus præparatū sit ad pharmacorū potum. Et his diebus sub
dio dormiat. & si tibi visum fuerit sanguinē à lūbis detrahe
re cucurbitā affigito, & venas in scroto crassissimas secato.

Aqua inter hic ita curatus citissimè san⁹ fiet. A pituita maximè in aquā
cutē de pi- inter cutem trāsitus fit, hoc modo. pinguedo colliquefcit, & à
uita quæ calore qui in pituita est, fit aqua. Cognosces autē hoc an quis
fiat. sanari possit, aut non. Donec enim quis in pectine pinguedi
nem habet, fieri nō potest vt ipsum sanes. Cognosces autem
ex his maximè, an pinguedo insit in pectine, aut non. Si qui
dem febres succedāt, & nō potest exurgere, & vmbilicus in
flatus extra prominet, indicium est non ampliùs inesse pin
guedinem, & sanabilem esse. Huic conducit vētrem siccare,
& panem dare cui nihil furfurum decessit, antiquū calidū.
Obsonium autē carnē leporinam, & canis perfecti, & oui
culæ, & suis assatam, & galli assatā ac calidā & polypos edat

Viāus. coctos in vino nigro austero. Vinū autem bibat nigrum, au
sterum quàm crassissimū ac acerbissimū. Piscibus autē vta
tur, gobio, dracone, callionymo, cuculo, scorpio, & aliis hu
iusmodi, omnibus coctis, nō recētibus, & frigidis. hi enim sic
cissimi sunt, & in iusculū ne intingat, & insulsi sint pisces. ex
oleribus autē vtatur raphanis, & apio. Torreat autē lēticulā
ab aceto acidiorē, & edat. Et deambulet quotidie, & post co
cā, & mane. & serotino tēpore dormiat, & mane exurgat. Et
si quidē ab his restituitur, satis est. Sin minus, cneorū, aut hip
pophais succū, aut granū cnidiū, bibēdū dato. Et post purga
tionem, lēticulæ heminas duas sorbeat, & panē parū come
dat.

A dat. Vinum verò bibat nigrum, acerbum modicū. Bibat autem pharmacum bis in die, donec vacuus fiat. Si verò tumor, constiterit in scroto, & femoribus ac tibiis, acuto scalpello multa & frequentia vulnuscula incutito. Et si hæc feceris, cito sanum efficies. Aqua inter cutem ex his fit. Quum æstatis tempore siti vexatus aquam multam biberis: nam ex hoc maximè fieri solet: & pulmo expletus fuerit, rursus ad pectora dimittit. Et quum in pectoribus fuerit, calorē vehementem exhibet, vt pinguedo quæ in arteriis inest colliquescat. & si semel liquari pinguedo inceperit, multo amplius in breui tempore aquam inter cutem facit. Fit etiam si tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectora rupta. Quòd autē fiat etiā à tuberculis aqua inter cutem, testimonium habeto, & in boue, & in cane, & in sue. In his enim quadrupedibus maximè fiunt tubercula in pulmone, quæ aquam habent. Si enim dissecueris, citissimè cognoueris. Fluet enim aqua. Videntur autē talia multo magis in homine fieri, quàm in pecoribus, quanto etiam morbosiore diæta vtimur. Facti sunt autē & multi pectore suppurati tuberculis obortis. Hæc igitur in principio ad morbum consequuntur.

Aquæ inter cutē vnde.

Tubercula pulmonis.

Exemplo probat.

Purulenti etiam hinc fiunt.

Tussis sicca, & fauces exasperari videntur, & rigor ac febris succedit, & erecta ceruice spiratio, & corpus intumescit, & pedes tument, & vngues contrahuntur. & donec quidē in superno ventre fuerit aqua intercus, adest dolor acutus. postquam autem ad infernum ventrem venerit, melius habere sibi videtur. Postea progressu temporis patitur qualia prius impleto ventre. Quādoque etiam ad latus intumescit, & indicat vbi secare oportet. Si verò non indicat, multa calida lauato, & humeris apprehensum concutito, & deinde in vtro latere magis fluctuet audito. Quo intellecto costam tertiam ab vltima vsq; ad os secato. Deinde cum terebra caua vltra perforato. Et vbi perforata fuerit, aqua parū emittito, & vbi emiseris, linamentum ex crudolino indito, & spongiā mollem superimponito. Deinde vt ne excidat linamentum deligato. Emittere autem per duodecim dies aquam oportet, semel in die. Post duodecimum autem diem sequēti decimam tertiam totā aquam emitte, & reliquo tempore si subnasca-
tur aqua emitte, & ventrem cibis resiccare. Post sectionem autem hæc exhibere oportet. Succī silphij drachmæ pon-

Curatio.

Hippocratis Liber

dus parato, & aristolochiam tali ceruini magnitudine dera- D
 dito, & lentium ac erui torrefactorum polentam, dimidia
 chœnicis mēſura vtrunque purgato, atq; hæc melle & aceto
 subigito. Deinde paſtillos ſexaginta efformato, & quotidie
 vnum tritum in vini nigri auſteri ac iucundiſſimi hemina
 dimidia diluito, & mane in potu dato. Reliquum verò viſcū
 ac laborem eundem, velut priori tēpore, habere iubeto. Et ſi
 intumuerint pudenda ac femora, cōfidenter vulnuſculis im-
 paſtis pertundito. Hunc ſi ita curaueris, celerrimè ſanum fa-

Aqua inter-
 cus ab he-
 pate.

Curatio

cies. Ab hepate ſit aqua intercus, quum in hepar pituita ac-
 ceſſerit, & hepar ipſam ſuſceperit, & humectum fuerit. Sta-
 tim igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. Deinde E
 temporis progreſſu aqua impletur. Poſtea morſus in corpus
 incidit. Et tumor in tibiis ac pedibus ineſt, & hepar durum
 eſt ac intumeſcit, & clauiculæ attenuantur. Huic quum ſic
 habuerit, in principio ſi hepar doluerit, origanum tritum, &
 ſilphij ſuccum erui magnitudine, in vini albi dimidia he-
 mina diluta, bibēda dato. & lactis caprini poculum quatuor
 heminarum, tertia aquæ muſcæ parte ammixta. A cibis autē
 per primos decem dies abſtineat. Hi enim iudicāt morbum,
 an lethalis ſit, aut non. Sorbeat autē priſanæ ſuccum coctum,
 melle affuſo. Vinum autē bibat album Mendæum, aut aliud
 iucundiſſimum aquoſum. Quum autem decem dies præ-
 terierint, cibos accipiat puros, & obſonium habeat, galli car-
 nem aſſatā calidam. Habeat & catulinam coctā. Piſce verò F
 vtatur galeo, & torpedine aſſatis. Vinum verò idem bibat. &
 ſi quidem ab his quieſcat, ſatis eſt. Sin minus, poſtquam fanè
 craſſiſſimus factus fuerit, & hepar maximum, fungis vrito.
 Sic enim celerrimè ſanum feceris. Inurere autē oportet cru-
 ſtas octo. Si verò aqua intercus innafcatur, & rumpatur in
 ventrem, iſdem medicamētis & potibus, & cibis, ac labori-
 bus, quibus priores curato. Vinum verò bibat auſterum ni-
 grum. Si verò tibi videatur diſceſſiſſe ab hepate, per ferrum
 vbicunque apparuerit vrito, & aquam paulatim emittito, &
 velut reliquos priores curato. Si verò ab his non ſanus fiat,
 temporis progreſſu corrumpitur ac moritur. Morbus enim
 eſt grauis, & pauci hunc effugiunt. Aqua verò intercus à
 ſplene hōc modo ſit, & ab huiusmodi maximè cauſa, quum
 quis ficuum viridiū, & malorū fructus multos ederit. Multi
 verò

Aqua inter-
 cus alia.

Alia à lie-
 nc.

A verò iam etiam à cibo botrorum multorum, & à multo misto, morbum inciderunt. Si quidē igitur in morbū collabatur, statim in doloribus est. Dolores enim acuti in splene cōsistunt, transeunt autem & in humerū, & in claviculam, & in mammam, & ad lumbos, & febres fortes tenent. Et si parum quid ederit, venter impletur, & splen attollitur, & dolore exhibet. Hic morbus si durauerit, reliquo quidem tempore minus dolet. Quum verò fructuum malorū tēpus fuerit, & Medela. hos ederit, magis quàm prius dolet. Hunc ubi sic habuerit, à principio curato, & sursum quidem veratrum exhibeto. Deorsum verò cneorum, aut hippophais succū aut cnidium granum, Lactis item asinini heminas octo, melle affuso: & si B quidem ab his restituitur, satis est: Sin minus, quum maximus fuerit lien, & maximè intumuerit, fungis vrito, capita eius intercipientis: aut ferramentis, cū multa cautione ac observatione ne ultra peruras. hæc à morbi principio facit, & hac diæta nutriatur. Si quidem febris nō affuerit, pane vtatur triticeo affato, aut ex duro tritico, bis cocto: obsoniū autem habeat fassamentū Gaditanum, aut saperdā. Et carnem ouillam tritā. Et acida ac salsa omnia edat. Et bibat vinum austerum Coum quàm nigerrimum. A dulcibus abstineat. Quum autē exsurgit, & potens est, luctetur summis humeris, & laboret per circuitus multos in die, & comedat ea quæ dicta sunt. Si verò aqua intercus fiat, iisdem curato quibus & priores. Alia aqua intercus ab his fit. Aestatis hora si iter Alia aqua intercus. C faciens per viā longam, in aquam pluuialem ac stabilem inciderit, & biberit de ipsa multum affatim. Si igitur carnes absorbuierint & cōtinuerint in seipsis aquam, secessus autem nusquam fiat, hæc patitur. Si quidē fuerit in carne, calorem facit & in ventre, & in corpore, vt pinguedo ventrē ambiens colliquescat. hic quādiu quidem iter facit, nihil mali habere videtur. Postquam autem iter facere cessarit, & sol occiderit, statim dolorem multū habet. progressu verò morbi valde attenuatur. Si verò etiam cibi fastidium accedat, multo plus attenuatur. Si verò cibos edere poterit, & ad laborē impotens fuerit, etiam amplius læditur, & plerisque horum tumor in totum corpus deducitur. Et tenui quidem color corporis liuidus fit, & venter magnus, & sitis fortis tener, & viscera ipsius à calore resiccantur. progrediente verò tempore,

D s ad

Hippocratis Liber

ad edendum quidem promptus fit, & edit quodcunq; quis de-
derit, & bibit, & dolet nihil. Si verò tumor obtumuerit, color
huic fit pallidus. Et venæ nigræ frequentes per corpus disten-
duntur. Indignatur autem & tristatur ex quavis re, etiam si
nihil noui accadat. Venter verò aqua perhumescit, & ma-
gnus fit, & laternæ speciem præ se fert. Et tēporis progressu
cibos nō admittit, sed videtur ipsi cucumeris syluestris odo-
rem habere, præ abominatione. huic ubi sic habuerit, cneori
aut hippophais succum dato, aut cnidium granū. hæc verò
pharmaca ita dare oportet. Cneorum quidē per sextā diem,
Hippophais autē succum per octauam. Cnidium verò gra-
num per decimam. & dare ipsa oportet donec expurgetur, &
vacuus fiat. Interpositis autē diebus alatur ex iisdem qui-
bus & prior. Maximè autem de eadem aqua bibendū dato,
ex qua morbus corripuit, plurimum, quo ventrē ipsius tur-
bet, & valde secessum faciat. Sic enim potissimum sanum fa-
cies. Si verò tibi videbitur, etiam frequēter clysterem adhi-
bero, ex cneori triti dimidia hemina, mellis tertia hemina
parte ammixta, his cum quatuor succi betæ heminis dilutis,
atque sic infusis, postea die etiā asinini lactis cōctis octo he-
minæ dentur affuso melle, aut adiecto sale potandæ. Et post
purgationem, iisdem vtatur quibus prior. & interiectis die-
bus, cibis ac potibus iisdē vtatur, & deambulationibus simi-
liter, & sic curatus breui à morbo liberabitur tertio mense,
aut sexto. Si verò negligentia aliqua contigerit, & non sta-
tim curatus fuerit, breui moritur. Sed & in attenuato iisdē
vtendum est ad sanationem. Præhumeſtare verò antea cor-
pus ipsius oportet per fomenta, quo magis pharmacis obe-
diat. At verò statim curā adhibere oportet: Sin minus, cum
multis consenescit morbus. Sed & vter tandem morbus sit,
clysterem ex his adhibere cōuenit. Vini albi heminas duas
accipito, & mellis heminam dimidiam, & olei heminam di-
midiam, Nitri Aegyptij rubri torrefacti quadrantem, fo-
liorum cucumeris syluestris tusorum ac expressorum succi
heminam. hæc omnia mixta & in ollulam infusa feruefaci-
to, & per clysterem infundito. Morbus hepaticus. Fit ab
atrabile, quum influxerit ad hepar. Accidit autem maxi-
mè in autumno, in mutationibus anni. Hæc igitur æger
patitur. Dolor acutus ipsi in hepar incidit, & sub vltimas
costas,

Curatio.

Morbus he-
paticus.

A costas, & in humerum, & in clauiculam, & sub mammam. Et suffocatio fortis tenet. Et aliquando liuidam bilem reuomit. & rigor, & febris primis diebus debilior habet, & dum attingitur, hepar dolet, & color ipsius subliuidus est, & cibi quos prius comedebat, suffocant ipsum, & ingesti vrunt ac torquent ventrem. Atque hæc quidem in principio patitur. Morbo verò progrediente, & febres remittunt, & à paucis cibis repletur. In solo autem hepate dolor restat, & ipse aliquando fortis, aliquando quietus. Quandoque verò acutus corripit, & sæpe derepente æger animam effluit. Huius con-

B multa calida ipsum lauato, & aquam mulsam bibendam dato, & vinum album dulce, aut austerum, vtrum tandem profuerit. Et sorbitiones easdem quas etiam à pleuritide correpto. Caterum ad dolorem hæc bibenda dato. Oui gallinacei costi liquorem terito, & succi solani dimidiâ hemina affundito, & aquæ mulsæ dimidiam semiheminæ partem ammisceto, diluito, ac bibenda dato, & sedabunt dolorem. dato autē quotidie donec dolor quiescat. Bibat etiam silphij succum erui magnitudine, & cum eo origanum tritum in vino albo diluat, & sic ieiunus bibat. Bibat insuper & pharmaea quæ in pleuritide dantur doloris gratia. Bibat & caprinum lac, tertia parte mellis ammixta, sin autem lactis hemina quatuor. Hoc mane bibat, quum alia non biberit.

C A cibis autem abstineat, donec iudicetur morbus. Iudicatur autem maximè in septem diebus, in his enim manifestum fit, an lethalis sit, an non. Si verò etiam suffocatio accesserit, hæc dare oportet quo vomat. Mel, aquam, acetum, salē, permixta in ollam nouam infundito. Deinde tepefacito, & origani capitati ramulis vnâ cum semine agitato. Vbi verò tepefacta fuerint, tepida ebibenda dato. Deinde stragulis iniectis cōtēctum finito, donec quàm maximè exudarit. Et vbi vomitus ipsum apprehenderit, promptè vomat irritatione per pennam facta. Si verò vomere nō possit, aquæ mulsæ tepidæ poculum duarum heminarum insuper bibat, & sic vomat. Et si quid pituitæ aut bilis euomuerit, rursus idem facere oportet ad horas quatuor. proderit enim. Post morbi verò iudicationem curato modicis cibis, usque puris datis. & si quidem

Medela.

Suffocatio
nis medela.

Hippocratis Liber

quidem panem edere cupiuerit, panem calidum maximè p^Drum edat. Si verò mazam, eam quæ vino dulci subacta non est, edat, vbi tamen priùs aqua subegit. Obsonium autem habeat carnes catuli coctas, aut columbæ, aut pulli gallinacei carnibus omnibus coctis vtatur. Ex piscibus autem galeo, torpedine, pastinaca, & raiis paruis, omnibus coctis. Lauetur autem quotidie, & frigus vitet & parum deambulet antea in securitate. Hec si seruauerit nō est timor vt morbus reuertatur. Nam huiusmodi morbus grauis est ac diuturnus. Alius hepaticus morbus. Doctores quidem eodem modo premunt in hepar, & color differt à priore. Malicorij enim formam habet. In tempore verò æstatis maximè incidit. Fit autem à bubulæ carnis esu, & vini potu nimio. Hæc enim omnia isto E anni tempore hepatis sunt infestissima, & bilem maximè ad hepar adducunt, hæc igitur ager patitur. Dolores acuti incidunt, & non deficiunt vlla hora, sed semper magis premunt. Aliquando etiam vomit bilem pallidam, & vbi vomuit, paulo melius sibi habere videtur. Si verò non vomuerit, bilis ad oculos peruenit, & fiunt valde pallidi. Et pedes intumescunt. Atq; hæc patitur quandoq; valde, quandoque minus. Quum autem dies præterierint, in quibus morbus iudicatur, dolor minus vrget, si nihil deliquerit, & eiusmodi diætam huic constitutuere oportet, qualem & priori. Si enim inebriatus fuerit intempestiuè, aut venere vsus fuerit, aut aliud quid fecerit quod commodum non est, hepar statim ipsi durum fit, & intumescit ac à dolore pulsatur. Et si quid facere festinarit, de F repete hepar & totum corpus dolet. Huic vbi sic habuerit, & primi dies præterierint, fomentum adhibeto: deinde scammonio subpurgato. Si verò venter combustus fuerit, clysterem ex iisdem quibus in prioribus vsus es, adhibeto, quæ probè ducant: & post clysterem, lacte asinino cocto subpurgato, octo heminis eius, melle affuso, in potu datis. Dato etiam caprinum lac mane poculi quatuor heminas complectentis mensura, tertia parte aquæ mulsæ ammixta. Dato item cocti lactis caprini heminas duas, tertia aquæ mulsæ parte ammixta, aut ipso solo melle affuso. dandum est etiam equinum lac, eodem modo velut asininum, & si quidem ab his morbis curatus cedat, satis est: Sin minus, dextri cubiti internam venam secato, & sanguinem detrahit. Si verò non visus

Alius hepaticus morbus.

Medela.

A visus fuerit tibi per asininum lac subpurgandus esse, bubuli lactis crudi duas heminas dato, tertia aquæ mulæ parte amixta, quotidie ad dies decem. Deinde ad alios duodecim dies, sexta parte aquæ mulæ affusa, ad bibendum dato. De cætero verò ipsum lac duarum heminarum mensura, donec pinguescat exhibeto. Si verò neque sic desinat, vrere oportet, quum maximū hepar factum fuerit, & maximè eminuerit. Vrito autem per buxos fufos, in oleum feruens tinctos. Apponito autem donec tibi bene habere, & vitionem factā esse visum fuerit. Aut per fungos octo crustas inurito. Si enim vstio successerit, sanum facies, & reliquo tempore melius deget. Si verò non successerit, de cætero ab aliis sanus non fies,

B corrumpitur ac moritur. Alius morbus hepaticus. Reliqua quidem eadem patitur hic æger velut priores. Color autem niger est. At hepatis fel, pituita & sanguine repletum, velut ratiocinamur, dirumpitur, & vbi disruptum fuerit, celerimè insanit, & indignatur, & loquitur stulta, & latrat velut canis. Et vngues punicei fiūt, & oculis videre non potest, & pili in capite erecti stant, & febris acuta corripit. Huic eadem adhibere oportet quæ etiam prioribus. Plerique verò moriuntur in vndecim diebus, paucique effugiunt. Splenis morbus primus. Fit huiusmodi morbus, propter caliditatem Solis bile commota, quum in seipsum bilem traxerit. Hæc igitur æger patitur, febris acuta in principio accedit, progrediēte verò morbo remittit, excepto ipso splene, in quo **Hepatis tertius morbus,** semper calor hæret, & dolor aliàs atque aliàs incidit acutus, **Splenitis.** & in lateris mollitudinem, & in ventrem. Et cibos in principio quidem admittit, non autem valde secedunt, progressu autem temporis, & color pallidus fit, & dolor fortis irruit, & claviculæ attenuantur, & cibos non similiter admittit, velut in principio, & à modico impletur. Lien verò aliàs magnus **Medela.** fit eadem die, & aliàs minor, huic quum sic habuerit veratrū purgans deorsum, bibendum dato, & cnidio cocco subpurgato. Ad vesperum autem post purgationem, lenticulæ acidioris heminam sorbendam dato: & betarum pinguium heminam polenta inspersa, postera verò & tertia die panem paruum dato, pro obsonio autem lenticula vtatur, & carne suilla in lenticula cocta trita. Vinum bibat austerum, nigrum, paulò meracius. Et quietem his diebus habeat, nisi quod in-

tus

Hippocratis Liber

Saperda.

tus in vmbra paululum deambulet. Reliquo verò tempore hæc exhibenda sunt. Cibus sit panis cui nihil furfurum deces sit. Obsonium habeat carnem canis maioris, vel capræ, vel ouiculæ tritam. & salsamentum Gaditanum, aut saperdam. & acida ac salsa omnia assumat, & acerba. Bibat vinū Coum subastringens quàm nigerrimum. à dulcibus autem & pinguibus ac nidorosis abstineat. & silphium non accipiat, neque allium, neque carnem porcinam. Neque mugilem, nec recentem, nec salsum, neque anguillam. Neque olus vllum coctum sine aceto. Ex troximis autem, hoc est, his quæ cruda eduntur, raphanide vtatur & apio, in aceto tinctis. & polentam vino subactam edat, & vinum meracum sorbeat. Si verò velit, etiam panem in vinum interat, ac calidū edat. Dentur etiā pisces, scorpius, draco, cuculus, gobio, callionymus.

Quæ lienē extenuent.

Hos coctos & frigidos dato. Dato etiam quæ splenem attenuare possunt singulis diebus, asphodeli semen, aut visci folia, aut fœnum Græcum, aut viticis semen, aut rutā, aut mentæ radicem. ex his quodcunque volueris tritum in vino austero dato ieiuno. Si verò adeo validus fuerit, per triginta dies ad ligna secanda cogito. & summis humeris luctetur. & interdū deambulet. & vespere dormiat. Mane verò surgat, & quæ relata sunt edat. Si verò ab his non melius habeat, splenem fungis vrito, decem magnis crustis inustis, quum maximus fuerit splē, & maximè eleuatus. Si enim successerit vstio facta velut oportet, sanum facies, verū non breui. Opus enim habet morbus curatione. Grauis est enim & diuturnus, si non fuerit statim curatus. Alius splenis morbus fit

Lienis scicūdus morbus.

quidem ab iisdem à quibus & prior, patitur igitur æger ab hoc morbo hæc. Venter inflatur. postea verò etiam splen intumescit, & durus est, & dolores acuti in splenē incidunt. Color autem mutatur, & conspicitur niger, pallidus, malicorij speciem referens, & ex aure male olet, & gingiuarū malè olent, & à dentibus discedūt. & ex tibiis vlcera erūpunt, velut pustulæ nocturnæ. Membra verò attenuantur. & stercus non secedit. Hunc quum sic habuerit, iisdē pharomaticis & eduliis, & potibus, & laboribus, atque aliis omnibus curato. & vbi stercus secedere noluerit, clysterem adhibeto, ex mellis hemina dimidia, & nitri Aegyptij magnitudine tali ouilli. Hæc trita in quatuor heminis aquæ de betis coctis diluito, & per clysterem

Asterem infundito. Si verò morbus ab his nō sedetur, splenem ipsius vrito velut prioris, & si vitiō successerit, sanū efficies.

Alius splenis morbus sit, in anno, veris maxime tempore, **Lienis tertius morbus.**

verum à sanguine. Quum enim repletus fuerit splen sanguine, erumpit in ventrem, & dolores acuti in splenem incidūt, & in mammam, & in claviculam, & in humerum, & sub scapulam. Color autem corporis est plumbiformis, & parua vlcuscula velut lancinata in tibiis exurgunt, ex quibus vlcera magna fiunt, & quæ primū infrā secedunt, sanguinolenta sunt, & æruginosa, & venter durus subit, & splen velut lapis est, hic morbus magis lethalis est quàm priores, & ex ipso pauci effugiūt. hunc quum sic habuerit, iisdem purgato quibus & priorem, veruntamen pharmacum sursum purgās ne

Medela.

Bdederis. Deorsum verò granum cnidium exhibeto. Et postera die etiam lactis equini cocti octo heminas dato, melle affuso. Si verò hoc non adsit, bubuli aut caprini cocti duos congios præbeto, ita vt alternatim mel in poculū ammisceatur & vicissim bibantur. Ad vesperam autem post purgationem eadem quæ priori dato. Et si visum fuerit ab interna cubiti sinistri vena sanguinem detrahitō. Reliquis autem diebus quotidie ieiuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia mūrīa parte ammixta. Cibis verò & potibus, & aliis omnibus iisdem curato, quibus & priorem. Abstineat autem à venere, & ebrietate, hic velut prior. Et si videatur etiam vrito, quum crassissimus & maximus splen factus fuerit. & si oportune vsseris ac successerit, sanum facies. Si verò ab hac curatione sanus non fiat, tempore corruptus moritur. Est enim morbus valde grauis. Alius splenis morbus. Accidit & hic

Lienis quartus morbus.

Cportune vsseris ac successerit, sanum facies. Si verò ab hac curatione sanus non fiat, tempore corruptus moritur. Est enim morbus valde grauis. Alius splenis morbus. Accidit & hic morbus vere maxime, quum splen pituitam assumpserit in seipsum, & statim magnus factus fuerit ac durus, & deinde rursus sedatur. Et quū quidem eleuatus fuerit, dolores incidunt acuti. Quum verò mollis fuerit, doloris exors est. Et vbi diuturnus factus fuerit morbus, obscurior esse videtur, & insurgit, & citò sedatur. Hic quū sic habuerit, in principio morbi cibos admittere non potest, & citò attenuatur: & corpus impotentiam multam habet. Morbus autem si non statim curatus fuerit, aut sua sponte quieuerit, interpositis quinque aut sex mensibus, rursus insurgit. Intermittit autem maxime per hyemem. hunc si in principio acceperis, decem cru-

stas

Hippocratis Liber

**Lienis quin-
tus mor-
bus.**

Medela.

**Regius
morbus pri-
mus.**

Medela.

fit in splenem vrito, & statim sanū facies. Si verò non vffe-
ris, iisdem pharmacis curato, quibus & priores. Et aliis item
iisdem, & potibus, ac laboribus. Sic enim celerrime sanū fe-
ceris, huius autem color fit exalbidus, subpallidus, & squali-
dus. Alius splenis morbus. Fit autumnō maximè ab atra-
bile. Fit autem ab olerum multorum quæ cruda eduntur esu,
& ab aquæ potu. Patitur itaq; æger hæc. Quum morbus cor-
ripuerit, splenem vehementer dolet, & rigor & febris apprehendit, & inedia ipsum habet, ac cibos auersatur, & corpus citò cōcidit. Splen autem, magnus quidem non valde fit, verū durus, & ad viscera allabitur, & adhærens fugit. Hunc quum sic habuerit, iisdem pharmacis & eduliis ac laboribus quibus priores curato. Et si se tibi exhibuerit, vrito ipsum eo modo quo etiam alios. Hic morbus in plerisque si statim curatus fuerit, breui decedit. Quatuor morbi regij, primus quidem æstate maximè corripit, bile commota. Consistit igitur bilis sub cute, & in capite, quare statim corpus in alium colorem mutat, & fit pallidum, velut malicorium. Et oculi pallidi fiunt, & in capite sub pilis velut cortex subest. & rigor ac febris corripit, & pallidam vrinā mingit, & crassum subpallidum in ipsa subfidet. & manè quā diu ieiunus fuerit, ad cor & viscera exugitur. & si quis ipsum alloquatur aut interroget, ægrè fert, & anxius fit, & non sustinet audire. Stercus autem excretum cum pallore albicat, & malè olet. Hic quum ita habuerit, maximè moritur in quatuordecim diebus. Si verò has effugiat, sanatur. Curare autē oportet ipsum sic. Quum febris remiserit multa calida lauato, & aquā multā bibendam dato. Et sorbitionibus vtatur, ptisanæ succo, melle affuso. Mel autem non simul coquito, donec præterierint quatuordecim dies. Hi enim iudicant an lethalis sit morbus, aut non. postea verò bis in die lauato, & nutrito primum modicis quæcunque maximè admiserit. postea tamen plura dato. Vinum bibat album plurimum per diem. & si progressu temporis videatur tibi pallidus esse & debilis, vomitum à cibis facere iubeto, velut in superioribus morbis haberetur. Et si quidem ab his morbis quiescat, satis est: Sin minus, veratrum bibendum dato. Post talem autem purgationem, ad vesp̄eram edat mazam mollem, aut panis medullam. Obsonium verò edat, pullum gallinaceum percoctum, probè

A probè conditum cum cepa, coriandro, caseo, sale, sesamo, & vna passa alba. Vinum autem bibat album, austerum, vetustissimum. Aluum verò infra subpurgato, postera die succo cicerum alborum, melle affuso, vtatur, & duas heminas eius modi succi ebibat. Tertia verò die initio factò, singulis diebus hanc aquà bibat, ex his rebus coctà, fœniculi radices tenues ea copia quâta tribus digitis cōprehendi potest, in duos aquæ congios mittito, ac coquito vsq; ad dimidias. Et cicerū alborum chœnicen, in duobus aquæ congiis ad dimidias itē coquito, & quod superest excolatum sub dio per integrā noctem exponito, & ambo hæc decocta misceto. Cum hac aqua & vinum temperatum bibat, & ipsam aquam solam si velit, quàm plurimam bibat: & aliam aquam non bibat. Si verò hanc potionem non admiserit, aliam sic preparatam dato. Caricarum albarum chœnicen in duobus aquæ congiis coquito, excolato, & sub dio per integram noctē exponito. postea hanc aquam bibat, siue nudam ipsam voluerit, siue cum vino mixtam. Bibat autem non acruatim multam, sed pro vna vice dimidiam heminam, vt nealui profluuium ipsi succedat, & modico tempore interposito rursus bibat. Commoda autem sunt & hæc in potu data ieiuno singulis diebus, trita & in vini veteris albi hemina diluta, apij semē, cucumeris semen, fœniculi semen, cuminum Aethiopicum, adiantum, coriandrum herba, vna passæ albæ. His & illis in potu acceptis vtilitatem percipies, & celerrimè sanus fiet.

C Alius morbus regius siue arcuatus. Hic corripit tempore **Secundus.** hyemis, & exebrietate & rigore. Incipit autem primū rigor inuadere, postea etiam febris detinet. Et humor qui est in corpore, cōgelatur in cute. Quòd autem sic habeat, ex his ostenditur. Liuidum est ipsius corpus & subdum. Et venæ per corpus distentæ sunt pallidæ. maiores autem & crassiores sunt quā prius. Et aliæ venæ subnigriores distentæ sunt. **Quales in hoc morbo venæ.** Et si quis aliquam ipsarum secet, sanguis effluer pallidus, si pallidæ sunt venæ. Si verò nigra fuerint, niger sanguis effluet. Et vestem interiorē corpori adiacentē, præ pruritu nō sustinet. Hic promptus est ad iter faciendū & ambulandum, sed præ debilitate crura labascunt, ac ipsum non sufferūt, & sitit vehementer. Hic morbus non minus priore lethalis est. Procedit autem ad amplius tempus, si non in primis diebus

E

sanus

Hippocratis Liber

sanus fiat. Si verò morbus prolongetur, & ad octauum aut nonum diem duret, in morbum incidit, & morbus, & dolor

Medela. magis premit, & exurgere non potest. Et plerique in hoc tempore statim pereunt. Huic ubi sic habuerit, si quidem principio morbi accesseris, quum iam septem dies præterierint, veratrum bibendum dato. Ventrem verò infra subpurgato per succum, velut priori. Et alia eadem pharmaca dato. Ex-

Cātharidæ hibeto & cantharidas, sine alis & capite, quatuor tritas, & in vini albi hemina dimidia dilutas, modico etiam melle affuso. Atque has bis aut ter in die bibat. Progrediente verò morbo, balneis & fomentis curato. Edat autem quæcunque admittit. Vinum bibat album, austerum, & alia eadem assumat quæ prior. Hic morbus diuturnus est & grauis, si non ab initio probè fuerit curatus. Alius morbus regius. Popu-

Tertius. **Morbi cau** si. **si.** laris appellatur hic, eo quod omni tempore corripit. Fit autem à repletionem maxima ac ebrietate. & postquam riguerit, statim sanè corpus immutatur, & pallidum fit, & oculi pallidi valde sunt. Et sub pilos & sub ungues morbus procedit. Et rigor ac febris debilis tenet. Et debile est corpus, & in capite dolor adest. Et pallidū ac crassum mingit, hic morbus minus lethalis est prioribus, & curatus breui sanatur.

Curatio. Huic quum sic habuerit, cubiti venam secato, & sanguinem detrahit, Deinde fomento adhibito, elaterium bibendum dato. Tertia verò die rursus infra subpurgato, cum lacte asinino. Reliquas verò sorbitiones, & potus, ac edulia, eadem dato quæ priori. Et caput ipsius frequenter purgato. & de succo bibendum dato. Et multa calida ipsum lauato, accarnem defricato, & defricatas sordes in vino albo bibendas dato. & ad alia omnia iisdem vtatur. & breui sanus euadet.

Quartus. Alius morbus regius, fit quidem à pituita, hyeme autem maximè corripit. & color ipsius ægri est albus, & pectora ipsius pituita plena sunt, & sputum saluam: & quem excreat, sin gultus ipsi oboritur. Et album lotium ac crassum mingit & in vrina subsidet, velut farina. Hic morbus non est lethalis,

Medela. & breui sanatur. Huic quum sic habuerit, cniidium granum bibendum dato. Et post purgationem, succi ptisanæ quatuor heminas, melle affuso, exsorbendas dato. Superiorem verò ventrem vomitu inducto, velut in prioribus purgato. Sic enim faciliè pituitam à pulmone & arteriis ab-

duxer

A duxeris. Sed & gargarismum ipsi frequenter preparato. Hic aliquando etiam febricit debili febre, & horror tenuis succedit. De cætero verò iisdem quibus priores curato, & pharmacis, & fomentis, & balneis, & eduliis, & potibus, & sorbitionibus. Sic enim maximè sanum facies. Morbus Typhos. Typhos vocatus. Typhos quidem appellatur hic morbus, hoc est stupor attonitus, corripit autem tempore æstatis, quum canis sydus oritur, bile per corpus commota. Statim igitur ipsum febres fortes tenent, & calor acutus, & à gravitate debilitas, & crurum ac manuum impotentia: maximè enim inutilia ipsi fiunt hæc membra, & venter turbatur, & quæ sedcunt grauè olent. Et tormen forte succedit. Sed & hæc patitur, si quis ipsum erigere velit, erigi non potest, neque oculis videre potest præ calore. Et si quis ipsum interrogat, præ dolore respondere non potest. Quum autem moriturus est, acutius videt, & loquitur confidenter, & bibere ac edere cupit, & si quis det quod edat, breui etiam animam emittit, si non euomuerit. Huic morbus hic iudicatur in septem, aut quatuordecim diebus. Multi verò perueniunt etiam ad viginti quatuor. Si igitur hos transierit, sanus erit. Nam in his diebus iudicatur, an lethalis sit morbus, aut non. Hunc quum ita habuerit, sic curato. In primis quidem diebus à balneo Medela. abstineat. Vngatur autem vino & oleo tepido, in lecto, & à cibis abstineat. Sorbitiones autem tenues frigidæ dato. Vinum autem bibat nigrum, austerum, si ipsi conducatur: Sin minus, album, aquosum, austerum. Si verò sitis fortis premat propter calorem, potu aceruatim dato, euomere iubeto, bis aut ter hoc repetito. Et quum calor habuerit, lintea Quæ æstus leniatur. aqua frigida tincta apponito, qua parte se maximè ardere dixerit. Si verò horrorem habuerit corpus, frige-factoria remittito. Hic quum doluerit, ab huiusmodi maximè dolore periclitatur, ne repente animam relinquat. Verum exhibere oportet ipsi doloris causa festinanter, eadem pharmaca quæ ei qui à pleuritide tenetur. Quum autem exsurrexerit, cibo & potu, & balneis quæ celerrimè refocillato. Morbus enim est difficilis, & pauci effugiunt. Alius typhos. Corripit Typhos alter. quidem hic morbus omni tempore, sit autem propter corporis humiditatē, quum cibos humidos, & potum multum, carnes combibunt, & fluidæ fiunt, ab his maximè sit morbus.

Hippocratis Liber

Incipit igitur febris, tertiana aut quartana, in principio fiēs. **D**
 Et dolor fortis in capite consistit, Aliquando etiam in corpo-
 re intermittens. Et vomit saliuam, & frequenter eructat, &
 oculorum regiones dolet, & facies albescit, & tumor in pe-
 des descendit. Quandoq; verò etiam totum corpus intume-
 scit. Et ad pectora, & ad dorsum aliquando dolor currit, &
 venter turbatus est, & oculis fortiter tuetur, & saliuam mul-
 tam & spumofam expuit, & in faucibus detineri videtur, &
 exasperat ipsas. Sæpe verò etiam inflamātur fauces. Hic ubi
 sic habuerit, & dolor ita presserit, & erectæ cervicis spiratio
 fortis inciderit, quandoque derepente præ dolore animam
 emittit, in septem diebus, aut quatuordecim. Multi verò vī
 que ad viginti quatuor dies durant. Sæpe verò etiam dere- **E**

Medela.
 Potio quæ.

pente morbus remittit, & æger sanus esse sibi videtur. Ve-
 rum obseruare oportet donec quatuor & viginti dies præ-
 terierint. Si enim has effugerit, non ita valde moritur. Huic
 quum ita habuerit, in primis diebus sorbitiones dare opor-
 tet, farinam coctam, tenui melle affuso. Vinum verò dan-
 dum est nigrum, paulatim, prout voluerit temperatum. Cibi
 autem ne exhibeantur priusquàm hi dies præterierint. Po-
 lypi verò in vino cocti edendi dentur, & iusculum sorben-
 dum. Et raphanidas multas edat, & nasturtij semen torrefa-
 ctum, molitū ac cribratū, vino nigro acerbo affuso bibat. Et
 polenta tenuis modica manē bibēda detur. A balneo autem
 abstineat, donec hi dies præterierint. Vino verò & oleo tepe-
 factis in lecto illinatur, & extergatur. Et fructus prœoniæ gra- **F**
 na decem in vino nigro cocta bidenda dato, & rapi probē
 percocti succum sorbeat, caseo insulso conditum, & papaue-
 re, & sale, & oleo, & silphio, & aceto. Si verò etiam pharma-
 cum bibēdum dare volueris, cnidium granum dato. Et post
 purgationem, farinæ coctæ & pinguis duas heminas exfor-
 bendas dato. Vinum autem bibat idem. Et ex pharmacis &
 sorbitionibus ac potibus quicquid dederis profuerit, siue sin-
 gulatim, siue plura simul exhibueris. Atque sic celerrimē sa-
 num feceris. Morbus autem est grauis, & pauci effugiunt. A-
 lius typhos, hic quidem propter hoc fit. Quum bilis putrefa-
 cta ammixta fuerit sanguini, per venas & articulos, quum
 sanguis steterit, consistit quidem maximē in articulis. In-
 cumbit autem quandoque etiam in reliquum totum cor-
 pus

Typhos
 tertius.

A pus & dolores acutos exhibet. & multi ex huiusmodi morbo claudi fiunt, quum bilis in articulis conclusa in tofum callefcit. Dolor autem intermittens, corripit per tres & quatuor dies. Hunc ubi sic habuerit, hoc modo curato. Dolore in corpore prænalente, tepefactoria facere & adhibere oportet, oleo prius illito. Quum autem remiserit, veratrum ipsi dato, toti corpori antea fomento adhibito. Postera die serum caprinum coctum bibendū dato, duorum cōgiorum mensura, ita vt in alterum cōgium mel affundas, & in alterum sal adiciās, deinde poculis vicissim permutatis bibat, donec totū ebiberit. Ad vesp̄am verò post purgationem, lenticulæ hæminam forbeat. & betarum pinguium heminam, polēta inspersa ebibat. Et pulli gallinacei carnem, aut columbæ, aut turturis, aut ouiculæ, aut suis pinguem edat. Veratrum autē per sextum diem dato. & si alicubi in articulis tumor fiat, & discessus fieri nolit, cucurbita affixa sanguinem detrahito, punctura per acum triangularem facta in genua, si in genibus tumor fuerit. Verū nullum ex aliis articulis perpunxeris. Interpositis autem diebus cibum accipiat, panem maxime assatum. Mazam verò maximè oleo & melle subactam. Obsonia verò habeat, maximè quidem assatas carnes volucrium, non salsas. Sin minus, etiam coctas, conditas, verū sine caseo, & sesamo, & sale. Piscibus autem vtatur carnosissimis, assatis eodem modo velut carnes: & coctis origano conspersis, ac oleo ipsis affuso. Vinum autem bibat album, si conducatur: aut si hoc non commodet, nigrum. & in deambulationibus se exerceat per diem, & post cōnā, & mane. Serum autem & lac pro tempore semper bibat. Si verò tibi visum fuerit, etiam alinum lac decoctum dato. Et si sanus fiat, in custodia ipsum esse oportet, vt ne à frigore & aestu lædatur. & cibis nō valde expleatur. Periculum est enim ne morbus reuertatur. hic itaque morbus si sic curetur, in sex mensibus sanatur. In tor enim mensium spatio iudicatur an mortalis sit, aut non, etiam si statim curetur. Nam morbus est grauis, & plerisque commoritur. Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tempore pomorum, quū quis se fructibus mollis corticis, & foris nō lignosi, omnis generis repleuerit. Plerisque verò etiam ab his factus est talis morbus, ubi videlicet placentarum, & liborum sesaminorū, & aliorū dulciorū ex

Medela.

Potio quæ.

Typhos
quartus.Morbi hu-
ius causa.

E 3

melle

Hippocratis Liber

melle paratorum, esu se insatiabiliter expleuerūt. Mel enim D
coctū astuosum est, & vētri adhæret: postea quū cōcoctū fue-
rit in ventre, effuerescit: & vēter derepēte attollitur, & ardet
ac dirumpi videtur. Deinde repēte ventris profuuiū succe-
dit, & quum semel secedere inceperit, per multos dies purga-
tur, & multi post hanc purgationē sani fiunt. Quū igitur iua

Medela. spēte purgari cessauerit, lenticū succi tres semicōgios ipsum
ebibere cogito, sale adiecto. post purgationem verō succi, ad
vesperā, lenticulæ frigida nō salsa heminā sorbeat: Multum
autē silphij in ipsam deradat: & betæ pinguis nō condita he-
minam, polēta inspersa. Vinum autē bibat nigrū, austerum,
paulatim. Reliquo verō tempore eadē faciat. Et cibos acci-
piat panē exallatum, & Mazā oleo & melle quāmaximē E
subactam. Primis autē diebus farinā edat coctā frigefactā,
melle affuso. Vinum autem bibat nigrū, acerbum, & donec
quieuerit morbus hæc assumat. At qui ex fructibus morbo
arreptus est, statum sentit, & tormē, & dolorē: & cibi secede-
re non volunt, & venter ipsius magnus ac durus est, & rigor
ac febris habet. huic si quidē sponte turbatus fuerit vēter, in
viginti diebus vt minimū purgatur. Et quum purgari cessa-
uerit, sanus statim erit. Si verō non fuerit purgatus, purgato
ipsum hippophais succo, aut cnidio grano. Ad vesperā au-
tem eadē exhibeto, quæ ei qui sponte purgatur. Postera die
si febris habuerit, quietē habeat. Et de eodem vino in aqua
frigidissima ipsi bibendū dato. Si verō febris nō habuerit, vi-
ctū vtatur non humido, sed fortiore. Et deambulet cōiectu- F
ra iuxta cibos facta. Ab hoc morbo multis iam aqua inter-
cus facta est. Et si tibi clysterem adhibere visum fuerit, ea-
dem quæ etiam hydropico per clysterem infundito. Si verō
volueris, hæc infundere potes. In aquæ mulsæ hemina, her-
bam thapsiæ coquito, & sic infundito. hic hoc modo curatus

Typhos celerrimē sanus erit. Alius typhos. Fit hic morbus quum
quintus. humor qui est in corpore, putrefactus fuerit, & magis quā
opportunum est resiccatus. Fit igitur æger hoc morbo corre-
ptus, specie limpidus ac humectus, subpallidus, pellucidus, &
vesicæ vrinx similis, verū nō intumescit, sed tenuis & ari-
dus est, ac debilis. Attenuantur autē in corpore maximē cla-
uicula, & facie fortiter gracilescit, & oculi valde sunt exca-
uari, & hæc quidem à morbo patitur. Color autem corporis
niger

A niger est, causa verò hæc est. Quum bilis atra in venas, & ad cutem subierit, & postea calor successerit, necesse est à calore venas comburi ac resiccare, Quare sanguis è venis excedit. hæc igitur patitur. Hic tenuis fit, & fortiter gracilis. & oculis raro nictat, & muscas à stragulis venatur. Et grauitas ciborum maior est quàm quum sanus esset. & lucernæ extinctæ odore delectatur, & frequenter semen per somnum effundit. Sæpe verò etiã inter eundum genitura ipsi exit. huic quum sic habuerit, ventrem nigro veratro purgato, supernum videlicet: infernum verò scammonia succo. Post purgationem verò eadem quæ & aliis dato. & serum ac lac bubulum, aut caprinum pro tempore exhibeto. dato & lac asinum decoctum, ad purgationem. Hic ita curatus in duobus maximè annis sanus fit.

B Cibos autem quos vult assumat, & quàm maximè nutriatur, & deambulet coniectura ad cibos facta. hic morbus corripit maiorem viginti annis. Vbi verò corripuit, si non à principio morbi quis curatus fuerit, non desinit, nisi viginti anni præterierint. sed adhæret. postea ab aliquibus dum curantur decedit. Morbus autem grauis est. Voluuli porro vocatur hi morbi. fiunt autem maximè ab his. Si hyemis tempore. quis calido & humido victu vitur, & non deambulationibus se exerceat, respectu ad cibos facto. Verum repletus semper dormit, & deinde longum iter perficere cogatur, frigore fauiente. Deinde riguerit sub ossa. hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur. & color ipsius fit plumbiformis, & riget semper, vt etiã calida ipsi affusa, calida esse non videatur.

C Corpus autem ipsius dum lauatur, à calida desquamatur, maximè scrotum, & si digito corpus compresseris, impressionem facies, & nota tibi apparebunt, velut in farina aqua subacta. Maximè autem in potibus impressionem perferit. Crura verò ipsius grauias sunt. & si obambulet, tremat, & si ad accliuem locum iter faciat, vehementer anhelat, & vlnæ dependere videntur, & sitis vrget noctu, cibi verò crudi secedunt quoscunque ingessit. Huic quum sic habuerit, fomertum prius adhibito, ceneorum bibendum dato, aut hippophais succum, aut cniidium granum. post purgationem verò, eadem dato quæ prioribus. Postera die lactis asinini cocti cõgium dato bis ebibendum. sale adiecto. Ad vespertinam cœnet panem. Obsonium autem habeat, ouiculae carnes coctas, & polypos coctos in vino

Medela.

Voluuli.

Curatio.

Hippocratis Liber

nigro, & iusculum sorbeat, & lenticulā habeat sic præparatā: D
hemina lentis coctā probè terito, deinde farinā ammisceto,
& silphium deraſum addito, & ſalem adicito, & acetū affun-
dito, & allium adhæc ſimul coquito, & affuſa aqua bis aut
ter feruefacito, & cum rudicula vndiquaque expaſſa brachia
habente, ſimul ipſa agitato: deinde ablata frigeſacito. Sit au-
tem nō valde craſſa, & odoris gratia etiā pulegium vt ſimul
coquatur, adiciatur. Intermediis verò diebus vomitus fa-
ciat per ſextū diem. Verū aliàs atq; aliàs ante vomitum, &
pharmaçi potum, fomentū adhibere oportet. Et per tertiam
diem lauetur, ſi cōducatur: Sin minus, vngatur. Et deambulet ſi
ita potens fuerit, cōiectione ad cibos facta. & ſambuci, ac cō-
nyzæ ſemper teneræ. folia cocta edenda dato. Sic enim cura- E

Malū hoc
redit.

Voluulus
ſecundus.

Curatio.

Voluulus
hæmatites.

tus, ſaciliſimè deget, & morbus annum deſinet. Multis verò
iam ſanis factis, poſt duos annos morbus reuerſus eſt. Sed ſi
hoc contingat, eodē modo curetur. Si verò tertiu reuertatur,
tumor quidē nō ſuccedit. Tenuis autē ſit & gracilis, incipitq;
à facie attenuari, & colore exalbescit magis quā prius. huic
quandoq; aqua intercuſ ſit in vētre. Si igitur facta fuerit, ſe-
care ipſum nō oportet, moritur enim, ſed iisdem curare qui-
bus eum qui à ſplene aqua inter cutē laboreat. hunc maximè
in principio curare velis, & ſic cito ſanū faciēs. Opus autem
habet morbus multa curatione. Eſt enim grauis. Alius volu-
ulus arcuatus. Hic maximè aſtatis tempore in paluſtribus
regionibus corripit. Magis autem ab aquæ potu. Multi verò
iam à tali morbo correpti ſunt, ex volutatione ad ſolē capi- F
tis dolore affecti. Verū ſimilia prioribus patiūtur, excepto
colore. Nā pallidus ſit æger, velut malicorium. Et oculi ali-
quando morbo arcuato implētur. hūc vbi ſic habuerit, iisdē
curare oportet quibus priorē. Danda etiā in potu aqua à ci-
cere albo cocta, & cum vino eadē permixta danda eſt. Et ca-
put eius tetragono medicamento purgetur. hic minus quā
prior lethalis eſt, & vocatur voluulus arcuatus. Voluulus hæ-
matites. Reliqua quidē eadē patitur cum prioribus. Incipit
autē morbus autumnō fieri. Hæc verò in morbo accedūt. Ex
ore male olet à dentibus, & gingiuz diſcedunt, & à naribus
ſanguis fluir. Aliquando etiā ex cruribus vlcera pullulant, &
alia ſaneſcunt, alia emergunt. Et color niger ſit, & cutis te-
nuis. Eſt autem ad deambulādum ac laborādum promptus.

Hunc

A Hunc ubi sic habuerit, iisdē curato quibus priores, & hæc per Medela,
 clysterem infundito. Cucumeris sylvestris folia quinq; te-
 rito, & mellis dimidiū hemina ammisceto, itēque olei he-
 minā dimidiā, & salis quantū vna manu cōprehēdere potes,
 & succi betarum heminas quatuor. Ad subpurgationē verò
 lactis asinini cocti heminas octo exhibeto, melle affuso. Bi-
 bat etiā bubulum lac pro tempore, per quadraginta dies. Bi-
 bat itē mane bubuli lactis duas heminas, tertia aquæ mulæ
 parte ammixta, per intermedios dies. Hic morbus multa
 medela opus habet. Sin minus, non exit, sed cū homine mori
 tur. Vocatur autē voluulus hæmatites. Morbi crassi appel-
 lati. Ex crassis appellatis morbis, hi maximē fiunt. Quū pi-
 tuita & bilis mixta fuerint in corpore, fluunt in ventrem, &
 quum cōgregata fuerint in ventre, attolluntur, & sursum ac
 deorsum discurrūt, velut vnda. Et rigor ac febris corripit. Et
 dolor in capite cōsistit, & quū dolor circa viscera constiterit,
 suffocationē inducit. Aliquādo verò vomit pituitā acidam,
 quādoq; etiā salsam & postquam euomuit, os amarū ipsi esse
 videtur. In lateribus autē rubores detinentur. Nā quum pi-
 tuita in ventre sit, sanguis à caliditate congregatus in latere
 allapsus est, & rubores in lateribus excitat. Et calor maximē
 latera occupat, ac costas. Et dorsum ipsius incuruū fit. Et quū
 maximē doleat, corporis contactum nō sustinet. Nā velut ex
 ulcere dolet. Et carnes præ dolore vibrantur, & testes cōtra-
 huntur. & in sedē, & in vesicā calor quidā ac dolor irruit, Et
 mingit crassum velut in aqua inter cutem. Et ex capite de-
 fluunt capilli, & pedes semper frigidi sunt. & dolor premit
 maximē latera, & dorsum. & collum, & ad cutē aliquid ipsi
 proserpere videtur. Morbus verò quandoq; vrget, quādoque
 remittit. In progressu autē magis assidue premit, & cutis ca-
 pitis crassa ac rubicunda est. Hic vsq; ad sex annos talia pati
 perseuerat. Postea & sudor multus diffunditur, & male olet.
 Sape verò etiā per somnum semen effundit. Quod verò per
 coitum emittit, subcruentū ac subliuidū prodit. Hic morbus
 fit propter calorē solis, & aquæ potū. proinde hunc quum sic
 habuerit, cneoro aut hippophæ, aut cnidio grano dato, sub-
 purgato. dato etiā lactis asinini cocti heminas octo bibēdas,
 melle affuso. postera die post purgationem, eadem quæ aliis
 exhibeto. Primis autē diebus ex iisdem nutriatur, ex quibus

Morbi cras
si.

Medela.

Hippocratis Liber

**Morbus
crassus se-
cundus.**

etiam is qui ab aqua inter cutē correptus est, & deambula-
tionibus se exerceat, si ita potens fuerit. Si verò præ febribus
impotens fuerit, & cibos edere nō poterit, lenticulæ sorbitio
ne vtatur. potu verò vino nigro quam maximè austero. Hic
morbus maximè corripit autumno, & tēpore fructuū poma-
rum. hic si quidē curatus fuerit in sex annis, satis est: Sin mi-
nus, adhæret vsq; ad decē annos. Cū multis verò simul mo-
ratur, si nō statim curatus fuerit. Alius crassus morbus. Ta-
les crassi morbi à bile fiunt, quum bilis in hepar influxerit,
& in capite constiterit. hæc igitur æger patitur. hepar intum-
escit, & præ tumore ad septū transversum expāditur. & do-
lor statim in caput irruit, maximè verò in tēpora. & auribus
non acutè audit. Sæpe verò etiā oculis nō videt, & horror ac
febris corripit. Atq; hæc quidē in principio morbi ipsi fiunt,
intermittentia quādoq; valde, quādoq; minus. Quāto autem
magis morbus progressus fuerit, tātō amplior dolor in cor-
pore existit, & pupillæ oculorū disperguntur ac habentur,
& si digitum oculis admoueris, nō sentit, eo quòd non videt.
Quòd autem nō videt ex hoc cognoueris, quòd admoto di-
gito nō niētat, & floccos de stragulis tollit, si quos viderit, pe-
diculos ipsos esse putās: & quum hepar magis ad septū trās-
uersum expassum fuerit, delirat. & ob oculos ipsi obuersari
videntur reptilia, & omnis generis peregrinæ feræ, & mili-
tes armati pugnātes. & ipse sibi inter ipsos pugnare videtur,
& talia loquitur velut qui videat pugnas & bella geri, & in-
uadit, & minatur, si quis ipsum exire veteret, & si surrexerit, F
crura eleuare non potest, sed concidit, & pedes ipsius frigidi
sunt. Et quū dormit, exilit à somno, & timet quum insomnia
viderit horrēda. Cognoscimus autē hoc, quòd ab insomniis
exilit ac timet, postquam resipiscit. Nā insomnia denarrat,
& ea quæ corpore fecit, & quæ lingua loquutus est. Atq; hæc
quidē sic patitur. Quādoq; verò etiā per totā diē ad noctem
voce priuatus iacet respirās spiritū multū aceruatū. Quum
autem delirare cessauit, statim euestigio resipiscit, & si quis
ipsum interroget, rectè respondet, & cognoscit ac intelligit
omnia quæ dicūtur. deinde rursus post modicū tēpus, in iisdē
afflictionibus iacet. hic morbus accidit maximè in peregrina-
tione. Et si quis alicubi per desertā viā iter faciat, & timor
Medela. ipsum ex spectro corripiat. Fit etiā aliter. huic quū sic habue-
rit,

Arit, veratri nigri obolorū quinq; pondus, in vino dulci bibendum dato. Aut hec per clysterē infundito. Nitri Aegyptij magnitudinem tali ouilli terito, & mellis optimi cocti dimidiā heminā, & olei dimidiā heminā. in mortario ammisceto, & aquā à betis coctis heminas quatuor per noctē sub dio expositas addito: aut si volueris, pro beta lac asininū coctū ammisceto. & hec mixta per clysterē immittito, siue febris habeat, siue nō. Sorbitionibus autē vtatur, prisana cocta, melle affuso. Bibat etiā mel & aquā & acetū, simul permixta, donec iudicatus fuerit morbus. Iudicatur autē in quatuordecim diebus ad summū, siue lethālis est, siue non. Multis autē iam huiusmodi morbus sedatus, rursus rediit. Si igitur redierit, periculū est ne aeger pereat. Iudicatur autē morbus in septē diebus, an lethālis sit, aut nō. Si verō has effugerit, nō valde moritur, sed morbus in plerisq; curatus decedit. Quū autē defuerit morbus, diata bona vtatur, quiete ingerens quā venter suscipiat, & non cōburantur, neq; ventris profluuiū succedat. Ambo enim hæc periculosa esse videtur. Lauetur autē quotidie, & deābulet post cibos modicē. Veste verō induatur leui ac molli. & pro tempore anni lac & serū bibat, per quinq; ac quadraginta dies. Hæc si fecerit, celerrimē sanus erit. Morbus autē grauis est, & multa cura opus habet. Alius morbus crassus. Fit à pituita putrefacta. Quod autē putrida est vnde fit, ex hoc manifestū est. Eructat ab hac quod odorem habet, velut si quis raphanides edisseret. Incipit autem fieri talis morbus à cruribus, deinde ab his ascēdit ad ventrē. Et quū in ventre cōstiterit, rursus decurrit ad viscera. Et quū in his cōstiterit, fugit & vomitū facit, pituitā acidā subputridā educens, & vbi euomuit, nō habet seipsum neq; sibi cōstat aeger. Deinde angustia fit circa viscera. Quandoq; etiā in caput derepente dolor incūbit acutus. Et auribus acute audire nō potest, neq; oculis videre, præ grauitate. & sudor multis diffunditur male olens, & maximē quū dolor habuerit, & morbū leuat. Color autē ipsius arcuatus apparet. hic morbus priore paulō minus lethālis est. Huic quū ita habuerit, ventrē purgato, deorsum quidem, per hippophaes. sursum autē, per veratrum. & caput tetragono purgato. & quū à veratro purgatus fuerit, postera die lacte asinino cocto subpurgato. Tertia deinde caprino cocto, & similiter quarta ac quinta. Reliquis verō viginti

Tertius
crassus mor-
bus vadet.

Medela.

Hippocratis Liber

viginti diebus, lac bubulum crudum, aut etiam caprinū da-
 to, tertia aque mulsæ parte ammixta. Bibat autem lactis con-
 gium. Post purgationem verò deorsum versus, eadem phar-
 maca exhibeantur, quæ hydropicis. Reliquo tempore quum
 lac bibit, cœnet panem exaslatū. Obsonium autem habeat,
 ex piscibus scorpium, aut callionymum, aut cuculū, aut squa-
 tinæ frustum cum condimentis coctum. ex carnibus, ouillas,
 aut gallinacei pulli coctas. Vinum bibat album, si conducat:
 Sin minus, nigrum austerū. deinde post cibum deambulet,
 vt ne frigeat. Si quidem igitur cōducant, cibos huic dato qui
 diū sunt. Si vero non conducunt, sorbitiones dato ptisanæ
 aut milij. In hoc morbo si æger triginta dies trāsgressus fue-
 rit, sanus fit. hi enim iudicant an lethalis sit, aut non. Est au-
 tē morbus grauis. Alius morbus crassus. Fit hic morbus
 à pituita alba. Congregatur autem in ventre, quum febres
 diuturnæ corpus occuparint, Initium hic morbus à facie su-
 mit, & intumescit facies. deinde descendit in ventrem, & vbi
 in ipso constitit, ventrem magnum attollit, & corpus velut
 à labore lassatur, & in ventre grauitas inest, & dolor fortis,
 & pedes tument, & si pluuia in terram effundatur, pulueris
 odorem non sustinet. Si verò in pluuia steterit, & terram odo-
 ret, derepente cadit. Hic morbus interquiescens, longiore
 tempore quàm prior occupat, & tardius decedit. Curare ve-
 rò ipsum oportet iisdem quibus hydropicum, fomētis vide-
 licet & pharmacis, & eduliis ac laboribus. Hic morbus per
 sex annos maximè obtinet. Deinde decedit tēporis progres-
 su, si probè curetur, etiam si non in principio fuerit curatus.
 Est autem morbus difficilis, & multa cura opus habet. Co-
 xendicum morbus ex his maximè causis fit plerisq;. Si quis
 diutius in Sole versetur, & coxendices fuerint calefacti, & hu-
 mor qui est in articulis, à calore fuerit resiccatus. Quòd autē
 id quod resiccatur, condensatur, ac constringitur, hoc mihi
 signum est. Aeger enim articulos vertere aut mouere non po-
 test, præ dolore qui est in ipsis, & eo quòd verticula sunt com-
 pacta. Dolet autem maximè lumbos, & verticula ex obliquo
 iuxta coxendices, & genua. consistit autem dolor multò tem-
 pore in inguinibus simulque coxendicibus, acutus & æstuo-
 sus, & si quis ipsum erigat, aut transmoueât, præ dolore ei-
 ulat quàm maximè potest. Aliquando etiam conuulsio succe-
 dit,

Quintus
 crassus mor-
 bus vnde.

Curatio
 quæ.

Coxendicis
 dolor.

Adit, & rigor ac febris, fit autem & à bile, & pituita, fit item à sanguine, dolor cōsimilis velut ab omnibus morbis, & rigor ac febris, aliquādo corripit debilis. Caterū eum qui à Sole hoc morbo correptus est, sic curare oportet. Corpus ipsius fo- Medela.
mento humectetur, & cibi ac potus, & alia quæ exhibentur, tepida ac humida præbeantur. Atque hæc omnia cocta, cibo vtatur maza molli, vino dulci non subacta. Vinum bibat album, aquosum, & corpore quietem habeat, & quamuis impotens fuerit vt exfurgat, tamen modicè singulis diebus deambulet, & ne frigeat, & non multa aqua lauetur, & quum tibi bene habere visus fuerit, & corpore humidus esse, leni fomento vehementer foueto. Magis enim remittit, & condensatio-

Bnem ex articulis humectat ac relaxat. Deinde postera die cnidium granum bibendum dato. Si verò non profuerit, hæc per clysterem infundito. cumini heminā dimidiam terito, & colocynthidem integram paruam ac rotundam in mortario tundito ac cribrato, & nitri rubri Aegyptij minæ quadrantem torreto, ac terito. Atq; hæc in ollam conicito, & olei heminam, mellis heminam dimidiam, vini albi heminam, & succi betæ quantum videbitur affundito, & donec bonā crassitudinem habere visa fuerint coquito. Deinde per linteum excolato, & si mel non simul coquere velis, mellis Attici heminam ipsis ammisceto. Si verò Atticum nō habeas, optimi aliās cocti heminā in mortario ammisceto. Si verò crassius fuerit hoc infusum, de eodem vino affundito, iustæ crassitudinis respectu habito, & per clysterem infundito, deinde vs-

Cque ad dies tres purgari finire oportet. Si verò pluribus diebus purgetur, bubuli aut caprini lactis heminas tres ebibendas dato. deinde betas pingues non salsas, condimentis conspersas, edendas exhibeto. Ex hoc morbo multi claudi facti sunt. Si verò à bile morbus fiat, veratrum deorsum purgans ipsi bibendum dato, aut scammonie succum, post huiusmodi verò purgationem, succi ptisanæ melle affuso, heminas duas exorbendas dato, postera verò aut tertia die adhibito fomento, lacte asinino cocto subpurgato. At vespere autem pinguis betæ heminas duas edat, polenta inspersa. Vinum bibat album, aquosum dulce, & nunc, & post pharmaci purgationem. Si verò à pituita ægrotet, cnidium granum, aut hippophaes, adhibito prius fomento, bibendum ipsi dato, post pur-

**Biliosus
morbus.**

Pituitosus.

gatio

Hippocratis Liber

Sanguis.

Tetani tres.

Curatio.

gationem verò, easdem sorbitiones ac potus exhibeto. Itém-
que lactis potionem. Inter mediis autem diebus, diætâ quàm
leuissima vtatur. Et si quidem ab his vtilitatem sentit, bene
est: Sin minus, ipsum vrito multis ac profundis crustis inu-
stis, in osseis quidem partibus, per fungos. In carnosis autem,
per ferramenta. Si verò à sanguine ægrotarit, fomentum ad-
hibeto, & cucurbitam affigito, & venas in poplitibus secato.
Si autè tibi visum fuerit, etiam cnidium granum ipsi biben-
dum dato. Diætâ verò quàm siccissima vtatur. Vinû autem
ne bibat. Si verò bibere velit, quàm minimum & aquosissi-
mum dato, & modice deambulare iubeto, aut si potens fue-
rit, plurimum. Conducit autem & à pituita ægrotanti talia
facere. Si verò stare non possit, in lecto ipsum quàm frequen-
tissime circumferre oportet, à quacunq; causâ ægrotarit, per
omnia similiter, vt ne intus chartilago concreascit. Si verò
concreuerit, & articuli conglutinati fuerint, omnino necesse
est hominem claudum fieri. Et si clysterè adhibere volueris
ei qui à sanguine ægrotat, quo sanguinem ac pituitam à co-
xendicibus abducas, hæc infundere oportet. Salis pugillo tri-
to, olei heminam, & de ordeï decocto duas heminas ammi-
sceto, atque sic infundito. Si enim sic curationem feceris, ce-
lerrimè sanum facies. Morbus autè grauis valde est ac diu-
turnus. Tetani tres. Si ob vulnus tetanus siue distentio fiat,
ager hæc patitur. Maxillæ conglutinantur, & rigent, & os
aperire non potest, & oculi lachrymantur ac detrahuntur, &
dorsum conglutinatum riget, & crura flectere nequit, neque
manus, neq; spinam. Quum autem lethalis fuerit, potum &
cibos quos prius accepit, aliquando per nares reddit. Hunc
quum sic habuerit, fouere oportet, & pinguiter vnctum, ad
ignem nō ita prope calefacere, & tepesfactoria illito corpori
adhibere. Et absinthiū, aut lauri folia, aut hyosciami semen,
& thus terito, deinde vino albo diluta in ollam nouam infun-
dito, & oleum pari cum vino mensura affundito, & cum his
calefactis large calidis corpus ac caput illinito. Postea super
pelliceum indumentum reclinatum, ita vt pars ad quam fuit
animalis caro sursum vergat, mollibus ac puris stragulis ac
vestimentis contegito, quo vehemèter exsudare possit. Aquâ
verò mulsam tepidam, si quidem hanc bibere poterit, per os
exhibeto. Si verò non poterit, per nares infundito. Vinum
autem

A aute
dato
tem
sthor
voca
rendi
aut a
Aliqu
succe
riore
Hic
præf
B tur,
re op
dieb
tanu
tem
res, à
corpe
te id
Poste
tit &
cos d
iacet
& si c
hoc c
nem
rimè
mell

H

A autem album quàm iucundissimū ac plurimum bibendum dato. Hoc quotidie facere oportet, donec sanus fiat. Est autem morbus grauis, & statim curatione opus habet. **Opisthotonos.** In distentione retrorsum fiēte (opisthotonum vocant) alia quidem eadem æger patitur. Fit autem, quum tendines qui sunt retrò in ceruice agrotarint. Aegrotat autē, aut ab angina, aut ab vna, aut locis circa tonsillas suppuratis. Aliquando etiam à capite febribus succedentibus, conuulsio succedit. Iam verò etiam à vulneribus. Hic trahitur in posteriorem partē, & præ dolore circa dorsum ac pectora, eiulat. Hic conuellitur vehementer, vt vix detinere possint ipsum præsentēs, ne è lecto excidat. Hic sæpe in die dolore affligitur, sæpe etiam leuius degit. Huic sic habenti eadem exhibere oportet, quæ priori. Morbus autem adhæret ad summum diebus quadraginta. Si verò hos euaserit, sanus fit. Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis est quàm priores. Fit autem ab iisdem. Multi verò etiam ex casu in partes posteriores, à morbo correpti sunt. patitur igitur æger hæc. Totum corpus conuellitur. Aliquando verò quacūq; corporis parte id contigerit conuellitur. & primū quidem obambulat. Postea temporis progressu in lectum cadit. & rursus remittit & dolor, & conuulsio. & si surrexerit, & fortassis ad paucos dies obambularit, postea rursus in iisdem afflictionibus iacet. Atque hæc patitur ac transmutat, per multum tempus. & si quid comedit, non secedit infra, nisi difficulter, atque hoc combustum. At in pectoribus hæret cibus, & suffocationem inducit. Hunc si iisdem curaueris quibus priores, celerimè sanum facies. clysterem verò ex ptisana cocta tenui, ac melle adhibeto.

Opisthotonos.

Curatio.

Tetanus tertius.

Medela.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE VIRGI-

NUM MORBIS, IANO

CORNARIO MEDI-

CO PHYSICO IN-

TERPRETE.

PRIN

Hippocratis Liber

PRINCIPIUM fit mihi cōpositio-
nis eorum, quæ perpetua sunt in ar-
te medica: Non enim possibile est
morborum naturam cognoscere (si
quidem artis est inuenire) nisi quis
nouerit naturam in indiuisibili, ex
qua in principio discreti sunt: pri-
mum de morbo sacro appellato, &
de attonitis siue syderatis, & de ti-

moribus. ex quibus adeò fortiter pauet homines, vt delyrēt.
& dæmones quosdam videre putent, ipsis infestos, quandoq;
nocte, quandoque interdiu, aliquando verò vtroq; tempore.
Postea ab huiusmodi spectris multi iam se strangulauerunt, E
plures autē mulieres quàm viri. Est enim muliebris natura

Virgines
quæ percel-
lantur.

animi magis deiecti ac imminuti. Cæterum virgines nubi-
les & maturæ viro, hoc magis patiuntur, vnà cum mensum
descensu, antea non valde hinc afflicte. Postea enim sanguis in
vteros confluit, velut effluxurus. Quum igitur osculum ex-
itus non fuerit apertum, sanguis autem amplius influxerit,
propter cibos & corporis augmentum, tunc sanguis non ha-
bens effluxum, præ multitudine refilit ad cor, & ad septum
transuersum. Quum igitur hæc repleta fuerint, cor fatuum
fit, deinde ex fatuitate torpedo, postea ex torpedine delyriū
apprehendit. Quemadmodum quum aliquo longo tempore
desidente, sanguis ex coxis ac femoribus depressus, in tibias

Quid pedū
torporem
discutiat.

ac pedes torporem inducit. A torpore autem, pedes ad iter fa-
ciendum impotentes fiunt, donec sanguis ad seipsum reuer-
tatur. Reuertitur autem celerrimè, quum steterit in aqua fri-
gida, quæ vltra malleolos madefaciat. Atque hic quidem tor-
por facile cedit. Citò enim propter venarum rectitudinem
refluit. Et locus corporis non est periculosus. At ex corde &

Causa fu-
roris.

septo transuerso tardè refluit. Venæ enim oblique sunt, & lo-
cus periculosus, & ad delyrium ac insaniam paratus. Quum
enim hæ partes repletae fuerint, & horror cum febre ingruit,
erroneas febres appellant. his autem sic habentibus præ acu-
ta quidem inflammatione, insanit: præ putredine verò, cla-
mat: præ caliginositate autem, timet ac formidat: præ com-
pressionē verò circa cor, stragulationes parat: præ sanguinis
autem malitia, animus mœrens ac anxius malum attrahit.

Planetes
febres.

Sed

A Sed d
incio
omn
ctris
tem
hom
bres
ptæ.
ctio,
quum
re. Si
affue
tur, si
ctis, f

H

C

res. C
vtraq;
culæ e
refert
bentes
bent.
mum
scerne

A Sed & alium horribiliter compellat, & in puteos proflire ac incidere iubet, & strangulari, tanquam meliora sint hæc, & omnem vitæ utilitatem excedentia. Aliquando verò sine spectris ac phantasmatis, voluptas quædam adest, ex qua mortem, velut bonum aliquod, amat. Postquam autem resipuit homo, mulieres tum alia multa, tum pretiosissimas muliebres vestes Dianæ consecrant, à vatibus id iubentibus deceptæ. Cæterum curatio ut hinc liberentur, est sanguinis detrahitio, si nihil fuerit quod impediatur. Ego verò iubeo virgines quum huiusmodi patiuntur, quàm citissimè viris cohabitare. Si enim conceperint, sanæ fiunt. Si verò huiusmodi non affuerint ipsis, simul cum pubertate, aut paulò post corripientur, si non viro nupserint. At verò ex mulieribus viro iunctis, steriles magis hæc patiuntur.

Quæ Dianæ darent.
Furoris me delat.

HIPPOCRATIS

COI LIBER DE NATURA

MULIEBRI, IANO CORNARIO

MEDICO PHYSICO

INTERPRETE.

PRETE.

*

LIBROS
DEL DR.
L. MICO

C DE MULIEBRI natura ac morbis hæc dico. Maximè quidem numen in hominibus causam esse. postea verò naturas mulierum, & colores. Nam quæ superalbida sunt, humidiores sunt & fluidiores. Nigræ verò duriores acerbioresque ac adstrictiores. Quæ verò vini colorem referunt, medium quid inter utrasque habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Iuenculæ enim humidiores sunt, & multo sanguine plerunque refertæ. Aniculæ verò sicciore, & modicum sanguinem habentes. Mediæ autem, medium quiddam inter utrasque habent. Oportet autem eum qui hæc rectè tractare velit, primum quidem ex diis ordiri. Deinde mulierum naturas discernere, itémque ætates, & tempora, & locos, in quibus cun-
F cunque

Deus potissimus author & causa rerum humanarum.

Medicinus.

Hippocratis Liber

Humoris a
quatici co-
gnitio &
medela.
Primus lo-
cellorum
morbus.

Stercus bu-
bulum.

Cum vteri
hepar pe-
tuat.

cunq; degunt. Frigidi enim loci, fluidi sunt. Calidi verò, sicci D
& stabiles. Initium autem faciam ab humido secundum na-
turam. Si aqua intercus in vteris oboriatur, menses paucio-
res ac deteriores fiunt. Deinde repente deficiunt, & venter
intumescit, & mammae siccae fiunt, & reliqua male habet. Et
in ventre sibi habere videtur, & ex his cognoscet, quod aqua
inter cutem laborat. Sed & in ore vterorum significationem
de se præbet. Tangentibus enim gracile apparet: & calor &
aqua ipsam corripit. Quum autem tempus amplius proces-
serit, dolor in venterem, & lumbos, ac laterum mollitu-
dinem occupat. Hic morbus maxime fit ex abortu. Accidit
item ex aliis. Quum sic habuerit, calida latrare oportet, & re-
pessatoria adhibere, donec dolor sedetur. pharmacum autē E
deorsum purgans bibendum dare oportet. post pharmacum
verò, vteros bubuli stercoreis fomento fouere, & postea medi-
camentum cum cantharide preparatum apponere. Et inter-
positis tribus diebus, id quod cum felle paratur. Vna ve-
rò die interposita, per triduum aceto infuso colluatur, & si
quidem venter mollis & vacuus fiat, & febres sedatae fuerint,
& menses prodeant, viro condormiat. Sin minus, rursus ea-
dem facito, donec menses prodeant. & aliquibus subdititiis
vtatur. Intermediis autem diebus crethmi corticem bibat,
& pronia grana nigra, & sambuci fructum, ieiuna in vino.
& Mercurialem quam plurimam edat, & allium coctum &
crudum. & cibus mollibus, & polypis, ac aliis mollibus vta-
tur. Si verò pepererit sana erit. Si vteri ad hepar accesserint, F
muta de repente fit, & dentes conserit, & color niger fit. pati-
tur autem hæc derepente dum sana est. Est autem huiusmo-
di affectio virginibus maxime antiquis, & viduis, quæ iuue-
culæ sunt & pepererunt, ac viduæ manent. Quum sic habue-
rit, depulsiōne per manum infra facta, sub hepate aut sub
præcordiis, fascia deligato, & aperto ore vinum odoratissi-
mum infusedito. Et graueolentia naribus adhibeto ac suffi-
to. Sub vtero verò bene olentia. Postquam autem resipuerit.
pharmacū infra purgans bibendum dato. & lac asininū post-
ea bibendum exhibeto. Deinde vteros odoratis foueto, &
medicamenta cū buprestis præparata apponito. Postridie ve-
ro Netopon vnguentum. Intermisis autem duobus diebus,
vteros cum odoratis colluito. Et postridie pulegium apponi-
to.

Atque die verò vna interposita, aromata suffito. Atque hæc quidem viduæ facito. Virginē autem vt viro cohabitaret persuadeto, ad vteros verò nihil adhibeto, neque pharmacum bibendum dato, verum conyzam & castoreum in vino ieiunæ exhibeto, & caput odoratis ne vngat, neq; odorata olfaciat.

Si vteri prociderint, & foras egressi fuerint, calor habet maximè pudenda, & sedem. Et vrina paulatim destillat, ac mordet, hæc patitur si ex partu progressa viro cōdormierit. Cum vteri
procide-
rinc.

Quū autē sic habuerit, myrti baccas & loti ramēta, in aqua coquito, & aquā per noctē sub dio exponito, & pudenda cum eo decocto quā frigidissimo perfundito, & eadē trita pro cataplasmate adhibeto, postea bibens aquā lentium, & mel, B & acetū, donec vteri fuerint eleuati, vomat. Et lectum à pedibus altiore facito, & graueolentia sub pudenda suffito, odorata verò sub nares. Cibis verò vtatur mollissimis ac frigidis. Et vinū aquosum album bibat, Ne lauetur autē, neq; cum viro dormiat. Si verò penitus ex pudendis exciderint, dependent velut scrotum. Et dolor corripit inum ventrem, & lumbos, & quum tempus processerit, ad locum redire nō volunt. Morbus autē corripit, quum ex partu progressa vteros doluerit, aut cum viro in puerperij purgatione cōcubuerit. Quum verò sic habuerit, frigefactoria ad pudenda ap- Cum exci-
derint.

ponere oportet, & quod foris est depurgatū, & cum vino nigro, in quo malum punicum coctum est, ablutum, intro deducere. Deinde mel & resinā mixta infundere. Decumbat C autem supina pedes sursum extentos habens, postea spōgias imponito, & ex lumbis deligato. Quum autē sic habuerit, à cibis quidem abstineat, potū verò, quā paucissimo vtatur, donec septem dies præterierint, & si quidem sic ingredi voluerit, bene habet: Sin minus, summas vteri oras deradito. calefacito, abluito, ac cerato picato illinito, & alligata ad scalam muliere, scalam iuxta caput pulsato, & vteros cū manu intrudito, postea crura ipsius alternatim colligato, & sic per diem ac noctem finito, & modicum ptisanæ succum frigidū dato, aliud verò nihil. Postera die decubenti cucurbitā quā maximā ad coxendicem affigito, & multo tempore trahere finito, postquā verò detraxeris, ne scarificato, sed reclinatam finito, & nihil aliud quā succū exhibeto, donec septem dies præterierint. Si verò sitiat, aquam dato frigidam Medela.

Hippocratis Liber

quàm paucissimam. Vbi verò septem dies præterierint, cibis p
mollissimis ac paucissimis vtatur. Si verò ventrem exonerare
revelit, decumbens exoneret, donec quadraginta dies præ-
tereant, postea surgat, & parcissime obambulet, & ne laue-
tur, sed intra pudendum graueolentium suffitum admittat,

**Cum locel
li hæserint.**

& modica edat. Si vteri adglutinati fuerint, incumbunt. &
si contigeris, videbis locum durum sub lateris mollitie, & do-
lor corripit imum ventrem, & laterum mollitudinē, & lum-
bos, & in crure dolor irruit, eaque extendere non potest. Sa-
pe verò etiam suppurantur, & linamentis inditis curatæ ac

Medela.

fluentes moriuntur, si nō vsseris. aut secueris. Quum autem
sic habuerit, pharmacū infra purgans bibendum dare oportet,
& multa calida lauare ac fouere, & quum recens lota aut E
fota fuerit, iubere vt admota manu, cum digito os vterorum
abstrahat, & myrrham caloniam suffiat, rosaceo affuso. Bi-
bat autem pæoniæ grana nigra quinque, castorio ammixto,
in vino odorato, & in coxam sanam decumbat, & apponat
Baccarim vnguentum, aut oleum album ad coxam sanā, &
edat allium plurimum, & crudum, & coctum, & succum sor-
beat, & cibis mollibus vtatur, postquam autem dolor quie-
uerit, abduces euntem super sanam coxam, postea verò fo-
mentum ex vrina adhibeto, lauro inspersa, & à fomento cy-
claminū apponito, postera die lotæ suffitus ex aromatis ad-
hibeatur. Caterum ex hoc morbo maxime steriles fiunt. Si

**Si os vtero
rum cōpli-
catum fue-
rit.**

Curatio.

complicatum fuerit os vterorum, menses non prodeunt. Si F
verò prodeant, pauci ac prauī sunt. Et vbi cum viro coit, do-
let, & dolor imum ventrem tenet ac lumbos. Et si contingat
digitis & os requirat, non est manifestum. Quum sic habue-
rit, vrina humana foueatur, & post fomentum lenticulæ de-
cocto lauētur, & postquam lota fuerit, vteri vnguento Aegy-
ptio foueantur. Et si odor ad nares ascenderit, ipse est ipsam
sanam fore. Et quum dormire voluerit, Aegyptium oleum
in lana subdat. Postera verò die consideret an magis corre-
cti sint vteri, postea odoratis foueto, & purgatoria quæ non
mordeant subdito. & post subdititia medicamēta, pari men-
sura aceti ad aquam ammixta eluito. Quum autem menses
prodierint, ieiuna & illota, & suffita, cū viro cocat. Maxime
verò ex hoc morbo steriles fiunt. Si vteri ad coxam decur-
rerint, & menses non procedunt, & dolor ad imum ventrem
accedit,

**Cum vteri
coxæ dicem
petunt.**

A accedit, & ad lateris molliciem. & si digito cōtigeris, deprehendes os in coxa. Quum ita habuerit, calida lauato, & allia plurima edēda dato. Et lac ouillum purum bibat, & postquā lac purum exhaust, fomento adhibito, postea pharmacū infrā purgans exhibeto. Quum autem purgata fuerit, rursus vteros foueto, ex sceniculo & ablinthio permixtis. Vbi verò recens fota fuerit, oscum digito abstrahito, & scillam apponito, & interposita die postea id quod præparatur cum narcissi no adhibeto. Si verò tibi purgata esse visa fuerit, Netopon apponito. Et postridie rosaceum vnguentum. Cæterum prima mensium decurrentium die ab apponendo cessato. postera verò incipito vbi defecerint. At in mēibus si quidem sanguis eruperit, satis est; Sin minus, cantharides quatuor bibat, pedibus & alis ac capite reiectis, & preonia grana nigra quinque, & sepiæ oua, & apij semen, cum vino. Et si dolor habuerit, & vrinæ stillicidium vexarit, in aqua calida desideat. & aquam mulsam bibat aquosam. Si verò à primo non fuerit purgata, rursus bibat donec fiat. postquam autem purgatio decurrit, ieiuna cum viro coeat. In purgatione verò mercurialem edat, & polypos coctos. & cibus mollibus vtatur. Liberabitur autem à morbo, si in vētre habuerit. Si ex partu non fuerit purgata, tumet venter & crura, & rigor ac dolor in venterem, ac lumbos tenet. Quandoque etiam ad viscera ascendit, & animo linquitur. Atque hæc patitur incipiente morbo. progressu verò temporis, caux faciei partes rubescunt. Quum igitur sic habuerit, fomento vteris adhibito, cyclaminum apponito. Bibat autem medicamentū cum teta præparatum, donec fluxus fuerit commotus. Ad os verò vterorum, adipem anserinum illinito, & myrrham, & resinam tepidam. & quā maxime deambulet, & ante cibum Mercurialem coctam edat, & allium ac porrum. & brassicæ succum sorbeat. & cibus mollibus vtatur, & magis marinis, & calida lauetur. A pinguibus autem & dulcibus abstineat, donec sana fiat. Si vteri pituita impleti fuerint, flatus oboritur, & menses albi pituitosi superueniunt. Aliquando etiā sanguis tenuis pelliculis plenus, & præ humiditate cum viro coire non vult, & pallida ac tenuis fit. Interrogare igitur ipsam oportet, an quod fluit mordeat & exulceret, & si non mordeat, pronunciare à cerebro fluxū esse. Si verò mordeat,

Curatio.

Cum puer
pera non
purgatur.

Curatio.

*pandry poro
vel Argilum
maria*Cum vteri
pituita op-
plentur,
quid acci-
dat.

Curatio.

Hippocratis Liber

à ventre. Si quidem igitur à ventre fuerit, à lenticulæ deco-
cto vomat. Deinde veratro purgato. postea idem in nares
immittito. Postquam autem superior venter tibi purgatus
esse videbitur, pharmacum infra purgans bibendum da-
to. A cibis autem pinguibus ac dulcibus abstineat. Acres
autem exhibeantur, velut commodi, nisi pudenda fuerint
exulcerata, præstant autem frigidi. Et modicè lauetur,
non tamen calida, neque caput. Ieiuna verò bibat hyperi-
cum, semen apij, saluiam in vino aquoso. Quum autem
cessauerit fluxus, cum succo grossorum eluito, & postea acer-
bis colluito, Est autem morbus grauis. Si vteri inflam-
mati fuerint menses omnino non prodeunt, aut prauī & pau-
ci. Et quum ieiuna est, vomitus ipsam corripit. Vbi verò
quid ederit, vomit cibos. & dolor imum ventrem ac lumbos
habet, & animi deliquium inuadit. Venter autem aliquādo
durus, aliquando mollis est, & inflatur ac magnus fit. & pu-
tat se in ventre habere. Si verò contigerit, plenitudo illa va-
cua fit. Huic vsque ad decimū mensem tumor paulatim au-
gescit, velut in ventre habenti. Vbi verò decem menses præ-
terierint, venter aqua impletur, & vmbilicus eminet. Et si di-
gitum admoueris, os vteri gracile & collapsum comperies.
Et vbi menses apparuerint, pauci sunt & prauī. Et clauiculæ
ac collum attenuantur. Et pedes intumescunt. Quum igitur
sic habuerit pharmacum infra purgans bibendum dato. &
ad vteros quæ purgant & non mordent apponito. Et post ap-
positionem vteros eluito, pari mensura aceti acerrimi ad a-
quam ammixa & Mercuri alem edat, & succum eius farina
inspersa, vbi cocta fuerit absorbeat. Morbus autem est peri-
culosus. Si ignis sacer erysipelas dictus in vteris oboriatur,
tumor fit à pedibus exorsus, & ad crura & ad lumbos proce-
dens. Quum autem tempus amplius processerit, intumescit
etiam venter, & rigor ac febris corripit, itémque debilitas.
Præ dolore verò, quiescere nō potest, sed iactat seipsam. Do-
lor autem ex imo ventre ascendit ad lumbos. Postea sursum
vergit ad præcordia, & pectora, & caput. Et mori sibi vide-
tur. Quum autē remiserit, torpor occupat manus. Aliquādo
etiā inguina & crura, & poplites. & liuida fit, & modico quā-
doq; tempore sibi melius habere videtur. Deinde rursus ea-
dē patitur, & corpus pustulis impletur, & facies rubescit, &
sitis fort

Cum vteri
penitus in-
flāmantur.
quid agen-
dum.

Vteri ery-
sipelas.

A sitis.
fiat,
buen
tren
vta
clyst
mac
mis
falsa
mus
ferit
fra p
B effug
quā
geni
com
bos
aute
quū
rem
dum
med
uato
fiat,
purg
C eiust
Si
vent
rat, d
desti
fican
to ca
res a
coct
to, à
fuur
beto
adhi
mit

A fitis fortis tenet, & fauces siccae sunt. Hic morbus si pragnati fiat, moritur. Sin minus curata sanatur. Quum igitur sic habuerit, adhibere oportet, si dolor habeat, frige factoria, & venter turbare. Et si quidem in ventre habeat, cibis ac potibus vtatur, à quibus foetus non corrumpitur. Si vero non secedat, clysterem adhibeto. Si autem in ventre non habuerit, pharmacum bibendum dato, & cibis paucissimis vtatur mollissimis ac frigidis, & Mercurialem edat, & sambucum, & neque falsa, neque pingua, neque acria, velut est origanum, aut thymus, aut ruta. Postquam autem calor & strangulatio remiserit, & tumor non fuerit sedatus, medicamentum fortius infra purgans postea bibendum dato. Morbum autem hunc paucæ

Curatio.

B effugiunt. Si vteri præter naturam hient, & menses plus quam oportet prædeunt, viscosioresque ac frequentiores, & genitura non manet intus. Et si digito contigeris, os hians comperies, & febris ac rigor & dolor, in unum ventrem & lumbos corripit. Hic morbus à fluxu sanguinolento corripit. fit autem quum menses suppressi derepente eruperint. Huic quum dolor maxime habuerit, tepefactoria apponito. Et cum remiserit, vteros foueto, & pharmacum infra purgans bibendum dato. Et quæ non mordent subdito, & post subditiu medicamentum, cum acerbis colluito, & quam minimum lauato. Cibis autem siccissimis vtatur. Si vero his factis sana non fiat, pharmacum bibendum dato, à quo sursum ac deorsum purgetur. Et quum menses moti fuerint, & quum quieuerint,

Cum vteri præter naturam hiant.

Curatio.

C eiusdem modi victum exhibeto. Morbus autem lethalis est. Si vteri ad medium lumborum processerint, dolor in unum ventrem habet, & crura contrahuntur, & quum aluum exonerat, dolores acutiores sunt, & stercus cum vi prodit, & vrina destillat, & animo linquitur. Quum sic habuerit, fistula ad vesicam alligata vteros sufflato, & fomentum adhibeto. Aut multo calido lauato, & male olentia sub pudenda sufflato. Sub nares autem odorata. Quum autem dolor cessarit, lenticulæ decocto præpotato, pharmacum sursum purgans bibendum dato, à quo venter moueatur. postquam autem vteri ad locum suum redierint, medicamentum infra purgans bibendum exhibeto, & postea lac bibendum dato. Postea fomento ad vteros adhibito ex vino, medicamenta cum lauro præparata immittito, & apponito quæ non mordent, ammixto aceto.

Cum vteri lumbos petunt.

Medela.

Hippocratis Liber

Postea aromata suffito. Caterum steriles & claudæ sunt ex **D**
profluuiū hoc morbo. Quum fluxus albus obortus fuerit, velut vrina
album. asinina apparet. Et dolor imum ventrem habet, & lumbos,
 & lateris mollitudinē, & tumores sunt crurum ac manuum,
 & caua eleuantur, & oculi humidi sunt, & color arcuatus ac
 albus fit. Et quum iter facit, anhelat. Morbus autem fit, si vbi
 natura pituitosa est, febricitarit, & bilis commota purgata
 non fuerit. Si quidem igitur venter acuerit, ventris proflu-
 uia fiunt. Si verò ad vteros vertatur, fluxus fit. Postquam igitur
 vētris profluuium habuerit, papaueris albi ac rubri corti-
Medela. cem pari pondere, & spinæ fructum in vino diluto terito,
 & polenta recenti inspersa bibat. Si verò velis, malicorium **E**
 calido cinere torrefactum ac tritum ex vino bibat, pari po-
 lenta ac farina inspersa. Minimum verò lauetur. Cibus au-
 tem vtatur quàm siccissimis ac frigidis. Vbi verò fluxus
 quieuerit, pharmacum bibendū dato, à quo superna purgen-
 tur, & lac asininum bibat. Postquam autē infra purgata fue-
 rit, bubulum lac bibat, ad dies quadraginta, si poterit mera-
 cum, sub dio per noctem expositum, quarta aquæ parte am-
 mixta. Vesperis verò vbi ebibit, alicam sorbeat. Quum au-
 tem decem dies fuerint transacti, lactis & aquæ decimā par-
 tem detrahit. Quātum autem detraxeris, tantam tepidi re-
 cens multæ portionem additam bibat, postridie verò duas
 portiones, vt in decē portionibus, pro modico diluto sit me-
 racum, & ad quatuor dies bibat. Dum autem decimā par-
 tem detrahit, etiā de sorbitione amplius addat. Postquam **F**
 autem quatuordecim dies transegerit decimam lactis par-
 tem bibens, postea tertiā aquæ partem affundens, ad dies de-
profluuiū cem bibat, & cibus vtatur, & sic fiant omnes dies quadragin-
aliud. ta. Quum conceperit & vterum ac partus gestarit, ea quæ
 natura sterilis est, primū quidem menses deficiunt, & pau-
 ciores fiunt, & tempus in quo prius siebant, transmittunt.
 Postea derepente multi fiunt, & puri ac fortes, & si quidē se-
 mel facti fuerint, de cætero secundum rationem in ventre
 habet. Sin minus, & primū fiunt & iterum atque iterū in
 mense, postea ex seipso desinet fluxus, pallidæque ac tenuis
 fit. Pharmacum igitur & sursum & deorsum purgās biben-
Medela. dum dare oportet. Et lac asininum postea bibendum aut se-
 rum. Postea adhibito fomento, vteros medicamēto quod nō
 mordeat

- A mordeat purgato. Deinde cum aceto colluito. Postea aromata suffito. Hæc autem facito vt prima mēsum die facta sint. Et ne sit illota & impasta, cyceonem insulsum crassum bibens, & aromatis suffiatur, netopo affuso & vnguento roseo. Postea cum viro coeat. Si acetabula pituita plena fuerint, menses quidē bene succedunt, & in ventre habet. Corrumpit autē fœtum vbi fortior factus fuerit. Non enim retinere potest, sed abrumpitur. Cognoueris autem hoc modo. Humida fit, & mucosum ac viscosum defluit, & nō mordet, & in mēsis vbi à fluxu purgari cessauerit, per duos ac tres dies muci ab vteris prodeunt. Hanc grossorum succo eluito, & collutione per acerba postea bis aut ter facta. Medela.
- B apponito id à quo pituita purgatur, & mollia fomenta adhibeto. Et post subdititia appōita, pari mēsurā aceti ad aquam ammixta eluito, & in mēsis aromata suffito. Postea impasta & illota cum viro dormiat. Quum menses occultati fuerint dolor in ventrē tenet, & onus incumbere ipsi videtur, & lumbos dolet, ac laterum mollitudinē. Quum verò ad præcordia vteri allapsi fuerint, suffocant, & vbi frequēter acida euomuit, admodicū tēpus melius habet. Dolor autem & ad caput & ad collum procedit. Postquam igitur allapsum parant, aut allapsi sunt, tepefactoria adhibeto, & graueolentia suffito, infra autem odorata, & castorium bibendū dato, & conyzam. Vbi verò deorsum prociderint, infra graueolentia suffito. sub nares autem odorata. Sedatis autē doloribus, pharmacum bibendū dato. Et lac asinum postea bibendum. Deinde succum à quo vomat dato, & ad nares apponito. Postquam autē purgaueris, fomento vteris adhibito ex his quæ cum lauro præparatur, id quod ex narcisso præparatur apponito. Et tribus interpositis diebus, fomento adhibito, id quod ex cantharide præparatur apponito, & postera die adipem aserinū. postea intermissis tribus diebus, collutione cum aceto parata eluito. In purgationibus autē mercuriale ante cibos edat, & cibis mollissimis vtatur, & acria edat. Et bis in die calida lauetur. Si verò menses non fiant, vbi hæc opportuno tempore feceris, cantharides bibendas dato, & postquam prodierint, ieiuna & illota, ac suffita, cum vino dormiat. Quum in ventre habēs, fœtum menstruum aut bimestrem corruerit, & ad perfectionem gestare non
- Cum acetabula pituita implentur.
Menses cum non decurrunt.
Medela.
Medela.
Cum prægnans partum menstruum perdit.

F 5

poterit,

Hippocratis Liber

Medela. poterit, & tenuis præter naturam fiat. Huius vteros purgare D oportet ac corpus pinguefacere. Nō enim prius foetum perferre poterit, quā vteri ipsius crassi fiant, & robusti euadant. Si verò crassefacta fuerit mulier præter naturam non concipit in ventre. Nā omentum multū ac crassum incumbens vteros deprimit, & genituram non suscipit. Hanc attenuare oportet, & pharmacum infra purgans bibendū dare, & ad vteros apponere quod purget ipsos, & flatu inducat.

Crassæ cur non concipiant.

Cū os vuluæ durefcit.

Medela. Si verò os vterorum durum fiat, aut ceruix, digito intro-misso id cognosces. Itēmq; si ad coxā fuerint auersi. Quum sic habuerint, nihil acre adhibeto. Si enim os exulceraueris, vbi inflammatum fuerit, periculū est ne penitus sterilis fiat. Verū apponito quæ non mordent, à quibus purgetur. Si E mulierem parere non potentem purgare velis, & fuerit biliosa aut pituitosa. Cognosces autē vtrum horum sit, si arena substrata quum menses fiunt, in sole sanguinem superfundas, ac siccari sinas. Si enim biliosa fuerit, supra arenam sanguis pallidus erit. Si verò pituitosa, velut mucus erit. Et sanē vtrum horum fuerit, infra purgato, & ad vteros subdi-titia apponito. Si menses omnino non fiant, si quidem præ dolore id cōtingat, primum ventrem infra purgato, deinde medicamentum à quo sanguis ex vteris purgatur apponito. postea intermissa die vna aut altera, rursus id à quo sanguis purgatur apponito. Reliquo verò tēpore corticem crethmi in vino tritum bibat. Si humidius fuerit os vterorū quā oportet, acria apponito, quo morsum perreptet, & inflam-matum valde durum fiat. Si verò indurātū fuerit, acria ad-hibeto. Mordentia enim saniem diffundunt. Deinde mollia apponito. Sed & ad alios morbos non minus apponito. Si puerperæ vteri in coxam incubuerint, aut ad lateris molli-tudinem, ad sanam coxam oleum Aegyptium album, aut baccarum vnguentū apponere oportet, & in sanam coxā de-cumbat, & pæoniæ grana nigra quinq; bibat, & fructus sambuci, conchæ testam maiorem, & castorij magnitudinem fa-bæ in vino. postea lota suffiatur, & potibus ac cibis mollibus vtatur, & mercuriali, & acribus omnibus. excepto raphano ac cepis. Quum suffocarint vteri, graueolentia omnia suf-fire oportet, bitumen videlicet, sulphur, cornu, lucernarium

Com men-ses non de-currunt.

Cum hu-midius fue-rit os vul-uz.

Strangula-tio vuluz.

funiculum, phocæ adipem, castorium. Odorata verò subter puden

Apuden
det, &
marin
plasm
ciner
quito,
calidis
fuerin
vt vap
tia suff
Etam s
occupe
uant. &
B calefia
vteri, l
factus
rhamn
& quoc
ma ind
pone. S
& bilis
dolore
bendū
ri, & trā
cto affu
C si sicci f
sicci fia
calor in
cumeri
aquæ h
nec pur
misce a

Por

CAn
Cind
quanta

Apudenda. Si verò puerperæ inflammati fuerint vteri, ar-
det, & suffocatio habet. Quum autem sic habuerit, muscum
marinum tenuem tritum super linteolo extentum pro cata-
tur.

Cum vteri
inflammā-

Medela.

Cum vteri
compaſſi
fuerint.

plasmate adhibeto. postea crudam ordeaceam farinam, &
cinerem sarmentitium, ac lini semen, oleo & aceto affuso co-
quito, donec velut farinæ subacta massa fiat. Deinde quàm
calidissima ferre potest imo ventri imponito. Si verò fixi
fuerint vteri, lentem & mentam multam in aceto coquito,
vt vaporem inde in os trahat, & nares adhibeat. & graueolē
tia suffito, & mercurialem edat, & in succo eius farinam co-
ctam sorbeat. Quam celerrimè autem & priusquam dolor
occupet, exhibere oportet pharmaca, quæ vteros à dolore le-
uant. & cibos per aluum secedentes assumat. Si verò venter
calefiat, clysterem adhibeto. Si ex partu inflammati fuerint
vteri, solani succum in pudenda infundito. & vbi hic calidus
factus est, alium infundito, Si verò hic nō fuerit, lentisci aut
rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ succum expressum infunde.

A partu
inflamma-
tio vulnæ.

& quod in medio huius est tenerimum, deraſum longa for-
ma inde. postea cerusam aqua tritam & lana exceptam ap-
pone. Si verò horruerit, tolle. Si mulier ab vtero debilis sit,
& bilis ipsam suffocet, & opus sit ipsam leuiter purgare, &
dolorem sedare, peucedani succū trium cyathorū mēſura bi-
bendū dato. Si in lumbis aut lateris mollitudine fuerint vte-
ri, & trāsmouere velis, sulphur & bitumē terito, & melle co-
cto affuso, glandulā crassam facito, & in sedē indito. & vteri

Debilitas
à partu.

Cum lum-
bi & ilia ve-
xantur.

C si sicci fiant, hæc quàm celerrimè apponito. Mulieri si vteri
sicci fiant, & ad pudenda promineant, & inguina dura fiāt, &
calor in pudēdis insit, cancerari incipit. Quū sic habuerit, cu-
cumeris syluestris internā partem aridam terere oportet, &
aquæ hemina affusa, in sedē immittere, & purgari finire do-
nec purgetur. Quum autē mulieri pharmacum dederis, am-
misce ad pharmacū ea quæ vteros purgant, & quæ expellūt.

Cū vulua
dureſcit.

*Potiones, & subdititia medicamenta qua ſe-
cundas educere, & menſes detra-
here poſſunt.*

CAntharides quinq; auulsis alis & pedibus ac capite, de-
inde tribulos ad mare nascentes vnā cū radice mēſurā
quanta est cōchæ testa terito. & anthemii pallidā siue luteam
internā

Hippocratis Liber

internam partem siccam tritam, conchę testam addito, & se-
 minis apij tantundem, & sepię oua quindecim & in vino dul-
 ci diluto bibenda dato, & quum dolor habuerit, in aqua cali-
 da desideat, & aquam mullam aquosam bibat. Aliud. Ra-
 nunculi foliorum & floris triti Aeginei stateris pōdus, in vi-
 no dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album
 & uas passas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendā da-
 to, & vbi vrinę stillicidium vexarit, in aqua tepida desideat.
 Aliud. Adianti staterē Aeginæum, in vino albo pati aqua
 ammixta, bibendū dato. Aliud. Viola albę semē quan-
 tum tribus digitis apprehendi potest, in vino albo eodē mo-
 do temperato, bibendum dato. Aliud. Leucoij nigri ra-
 dicem, in vino eodem modo sumat. Aliud. Crinanthemū E
 quod in domibus nascitur, eodem modo misceto ac bibendū
 dato. Aliud. Anchusę foliorum pugillos duos, in vino al-
 bo æquali aqua ammixta, bibendos dato. Aliud. Chamę
 leonis radicem, velut veratri potionē, derafam in vino albo,
 aqua pari mensura ammixta, bibendā dato. Aliud. Bras-
 sicę & porri succū, ad vtrunq; succi silphij obolis tribus am-
 mixtis, & vino albo cum pari aqua bibendum dato. Aliud.
 Oliuas albas priusquam oleum insit compunctas siccato,
 postea tulas & cribratas ac in vinum iniectas bibēdas dato.
 Hoc & menses detrahit, & secundam expellit. Aliud. Di-
 ctamni Cretici obolū in aqua bibendū dato. Et si hoc in po-
 tu dato, secundam eiicere non potes, sambuci succo cocto im-
 missio foueto, & cantharidē apponito. Hoc etiam fœtum ex- F
 pellit. Quum autē morsum intulerit, auferat, & rosaceo vn-
 guento tinctum apponat donec elapsa fuerit. Aliud. Po-
 puli nigrę cretica grana nouem trita, in vino bibenda dato,
 Cum hoc etiam abluatur: si difficulter pariat. Aliud. Co-
 nyzæ testam conchę maiore cum porri succo diluito, & ne-
 topi testam conchę maiorem ammisceto, & hæc in vino bi-
 benda dato. Aliud quod menses detrahit. Peucedanum
 & panaces, & pæonię radicē, in vino bibenda dato. Aliud
 quod fœtum mortuum & secundas eiicit. Violę & portu-
 lacę semen contundito ac misceto, & in vino albo veteri ex-
 hibeto. Aliud quod menses detrahit. Seminis violę albę
 quantum tribus digitis apprehendi potest, & stercoris capri-
 ni pillulas quinq; aut sex, in vino odoratissimo permisceto,
 & biben

A & bibenda dato, vbi prius fomentum ex aqua & oleo immiseris. Adhibeto autē fomentū in sella, & vbi hæc bibit, quā celerrimē lotam reclinato. Brasicam verō edēdam exhibeto, & succum eius sorbendum. Aliud. Seminis violæ albæ quantum tribus digitis apprehendi potest, in vino bibendum dato, & in aqua calida desideat. Si verō id non habeat, fœniculi radices contusas, in aqua mulsa tepida macerato, & exhibeto. Aliud. Fraxini grana decem, in vino bibenda dato. Hoc in omni vterorum morbo commodū est, & valde ciet vrinam. Aliud. Succum silphij magnitudine erui, & nasturtij semē terito ac ammisceto, & in vino aut lacte canino bibenda exhibeto. Hoc etiam fortum expellit. Aliud fortum eiiciens. Ranūculum herbam, & parum elaterij, in aceto temperato mixta bibenda dato. Aliud ad idem.

Brasica caulem tenerū, extremitate ex netopo illita, affricato. Aliud si menses non fiant. Terebinthi fructum tritum, in vino & aqua dilutum ac excolatum, ieiunā bibendum dato, & calida lauetur. Aliud menses ciens. Rubra pæoniæ grana, in vino ieiunā bibēda dato. Aliud ad puerperij purgamenta purganda. Fœniculi semen, & crethmi corticem, & thus, in vino bibenda dato, Aliud. Tædam quā pinguisimam in vino coquito, & pæoniæ grana quinque in vino terito, & hemina quadrantem bibendam dato.

Aliud. Mercurialis semen & folia, in vino bibenda præbeto. Aliud. Pæoniæ grana nigra quinque, & sepiæ ova in vino bibenda dato. Ad omnē puerperam. Ad irionem & polentam, oleum affunde, & coctū sorbeat, & cibis quā mollissimis vtatur. Aliud. Scammoniam in lacte muliebri tritam, lana exceptam appone. Aliud. Mercurialis folia trita in linteo subde. Aliud. Herbam artemisiā tritam, & vnguento rosaceo imbutam appone. Aliud. Albam radicē tritam ac rosaceo vnguento subactā appone. Aliud.

Pæoniæ radicē melle, vnguento rosaceo & Aegyptio subactam, in lana subde. Aliud. Farinam non lotam eodem appone. Aliud. Lolij & tritici farinam, simul melle subactas, in lana subde. Aliud quod menses & puerperij purgamenta purgat & aquā ducit. Radicis struthij tusi triti quantum tribus digitis apprehendi potest, melle subactum appone. Nascitur autem in Andro in littoribus. Aliud ad vteros depurg

Hippocratis Liber

depurgandos. Mercurialis contusæ, & cucumeris syluestris modicū, in vino tere, & melle subacta appone. Aliud. Pilos leporis cōbustos, ac tritos in vino, & melle coctō & aqua subactos, bibēdos dato, & aqua calida lauetur. Aliud partus purgatoriū. Polentā crassius fresam dimidij hemichœnicis mēsurā, in aquæ heminis quatuor coquito, & vbi efferbuerit, bis aut ter forbendā dato. Aliud purgās puerperij purgamenta. Sambuci folia coquito, & oleo affuso bibenda dato. Edat & brassicas coctas, & porrū. Aliud purgās vteros. Rhœis folia & irionē terito, & in vino, polēta inspersa, bibēda dato. Aliud. Misys obolos duos tritos & vino subactos apponito. Aliud.

Lini semē tritū, vino subactū apponito. Aliud. Trifolij semē in vino bibēdū dato. Si verò ad lūbos vteri incubuerint, E polypos coctos edat, itēmq; affatos, & vinū bibat nigrū, odoratum, meracū quā plurimū. Aliæ potiones, medicamēta subdititia ac purgatoria. Rhœ rubrū, & vinacea, in aqua coquito, & farina tritici recētis in aquā inspersa, bibendā dato.

Aliud. Farinā in aquā iniectā bibēdā dato. Aliud. Mora rubi siccato ac terito, & polēta recēti ammixta, amborū acetabuli mēsurā, in vino odorato & aquoso, bibat. Aliud. Terram nigrā famiā in aqua tritā, tali magnitudine bibēdā præbeto. Aliud. Hypocistidē in vino bibendā dato. Aliud. Mala punica vinosa exsuccato, & polēta cum succo, subactā siccatō. Postēa tritā in vino bibendā dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas in aqua diluito, & polēta inspersa, bibendas exhibeto. Aliud. Mali punici dulcis affati drachmā, in vino F tritā bibendā dato. Aliud. Triticū & ordeū torrefacta, trita, & ad farinā redacta, in vino nigro bibenda dato. Aliud. Mali punici dulcis internā partē, pari aqua ammixta bibendam dato. Aliud. Cicutæ quantū tribus digitis apprehēdi potest, cū aqua bibendū dato. Aliud. Farinæ tritici recētis, & gypsi, æquales partes mixtas in aqua bibēdas dato. Aliud. Mali punici dulcis corticē ac coriū, in vino bibēdū dato. Aliud, si sanguis ex vteris fluat. Viticis folia in vino nigro bibenda dato. Aliud, ad fluxū ac dolorē. Rosmarini radicē in vino bibendā dato. Alias itē potiones ad vteros habes. Cedri fructus, seseli, cuminum Aethiopicum, casia fructū, iuniperi baccas, miliū lentisci fructū, nigellā, dauci radicē ac semen. Aromata verò, thymū, thymbrā, ericē, hypericum, papauer B
A
se
nu
sto
li
ra
di
cu
au
fu
in
an
B
no
ter
fec
ce
&
pr
di
ex
all
bi
tha
C
lon
tec
ma
tot
me
in
ad
lun
pti
gil
Ni
dig
mo
do
A

A album crethmi radices ac semē, malux radices mercurialis semen, & folia, vrticæ semē, saluiam, populū nigrā, dictamnium, pseudodictamnū, amomum, cardamomū, heleniū, aristolochiā, castorium, adiantū, dracontii, peucedanū, rutæ folia ac semē, apij semē, fœniculi semen, hipposelini semen & radices, hippomarathri semē & radices, stiuthij semen & radices, hyssopum cilicium, irionē, prœniam, panaces. Quodcumq; horū volueris, & cū altero permixtū, & per se in vino aut aqua prout volueris coctū, exhibeto bibendū. Cōmoda sunt & purgatoriā, & quæ dolores sedant. Malux radicem in aqua dato. Aliud. Prœniæ semen modico cedrino oleo ammixto, in vino bibendū dato. Et vterorū dolores sedabis.

B Aliud, quum vteri suffocarint. Castoriū & conyzam in vino albo bibenda dato. Si verò ad nares accesserint, cnidij internam partē albā, melle ammixto, naribus illinito. Aliud sedans dolores. Malux radicē, & fœniculi ac crethmi corticem, ex aqua bibenda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & brassicam misceto, & in vino odorato bibenda præbeto.

Aliud. Myrrhæ obolos tres, coriandri parum, resinam, prœniæ radicē, cuminum Aethiopicū, hæc trita in vino albo diluta, leuiter tepefacta bibenda dato. Aliud, quod secundas expellit. Ricini radicem bibendam dato. Aliud, si ad cor allapsi vteri strangularint. Viticis & prœniæ semen, in vino bibendum dato. Apposititia acria sanguinē ducentia. Cantharidas quinque thuri ac myrrhæ ammisceto, & glādulam

C longam magnitudine gallæ formato, & lana obuolutā linteo albo circumdato, & vnguento Aegyptio albo aut rosaceo madefactam apponito. Aliud. Buprestim si parua fuerit, totam, si magna, dimidiā, ad prædicta ammisceto, & eodem modo apponito. Si verò mollioribus vti velint, buprestidas in vinum mitte, & cuminū Aethiopicum, & seseli, ac anisum addito ac feruefacito. ad decem verò buprestidas, acetabulum olei ammisceto, reliquis omnibus æquali portione acceptis. Ammisceto etiā myrrhæ, ac thuris parum. Ex hoc pugillum accipito. & velut priorem glādulā subdito. Aliud. Nigellam terito cū melle, & vino subactā in glādulam redigito, ac vtere velut superiore. Aliud. Philistium eodem modo præparatum apponito. Aliud. Telephium eodē modo præparatū subdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito

Hippocratis Liber

excipito, & myrrhæ parū ammisceto, & eodē modo vtor. D

Aliud, quod sanguinem ducit. Glandem Aegyptiam terito, & fufinum vnguentum quod est in terra Aegyptia addito, & aqua diluta, ac lana inuoluta apponito. Aliud bilē purgans. Cucumeris syluestris medullā tritam, ac melle subactam, & ad glandis formam redactam apponito. Aliud. Colocynthis syluestris. internam partem terito, & melle subactam eodem modo subdito. Aliud. Elaterij portiones quatuor, adipe anserino & caprino, & misy ammixto, in glādulam formato, & in linteo apponito. Aliud Thlaspi tritum, & melle imbutū apponito. Aliud. Foliorū fici saniē deradito, & elaterij portiones duas ammisceto, & nitri tantūdem, mellēque subacta apponito. Aliud, si vteri inflammati fuerint. Nitrum rubrum, ficus pinguedinem internam, vtriusque pares portiones tritas, & ad gallæ magnitudinem efformatas subdito. Aliud. Cumini folia cum vino trita, in linteo subdito. Aliud. Radicē albā terito, & melle affuso feruefacito, & glādulā inde factā subdito. Aliud. Succū filphij, & ficū, mixta in glādē formata apponito. Aliud. Cucumeris syluestris semen tritū eodē modo. Aliud. Fel tauri, nitrū rubrum, netopō, cyclaminū terito, & de singulis gallæ magnitudinē, de cyclamino verò plurimū, melli ammisce to & apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatū, in aqua tritum ac linteo illigatum apponito. Aliud. Myrrham, salem, cuminum, fel tauri, hæc melle subacta ac linteo excepta subdito. Aliud. Grana cnidia triginta deligito, & tria F Indici pharmaci oculorum, quod piper vocatur, & alia tria de rotūdis. Hæc tria in vino veteri trita, & oleo dulci diluta ac subacta, lanāq; excepta subdat, & vrina eluatur. Aliud. Tithymali succum melle subactum, ac linteo exceptū apponito. Aliud. Scillæ radicem longitudine digitorum sex sumito, & duobus digitis lana obuolutis subdito. Alia mollientia, à quibus aqua purgatur, & sanguis ac menses du cuntur, si non diuturni fuerint, & os vteri mollitur. Narcis sinum, cuminum Aethiopicum, thus, absinthium, cyperum, aliorum quidem singulorum æquales portiones sumito, nar cisini verò partes quatuor. Hæc trita & in glādulā efforma ta, linteoque crudi lini excepta apponito. Aliud. Cyclaminum magnitudine tali, & florem aris magnitudine fabæ terito.

A terito, melle subigito, & efformatam hinc glandulā subdito.

Aliud. Pulegium, mirrham, thus, fel suillum, melle subigito, & in glandulam efformata subdito. Alia acerba. Rhoem vino nigro subactum apponito. Aliud. Cnicum eodem modo præparatum subdito. Aliud. Loti ramenta eodem modo apponito. Aliud. Rhoem melle ammixto subdito.

Alia mollientia. Sulphur, adipem, vitellum oui, farinam, melle subige, & tepefacta in lana subde. Aliud. Pinguedinem anseris, adipem ouillum, ceram albam, resinam vnguentum rosaceum, tenui linteo excepta appone. Aliud.

Medullam cerui & adipē liquefacito, & in lana apponito.

B Aliud. Adipem ouillum aut caprinum, & oui candidum rosaceo vnguento subactum, ac lana exceptum apponito.

Quæ ad eluendos vteros infunduntur. Grossos hybernos in aquam missos ad lentum ignem coquito, & oleo ad decoctum affuso eluito. Deinde verò malicorium, & gallam, & loti ramenta, in vino acerbo coquito, & hoc excolatum infundito. Aliud. Fecem vini combustam in aquam mitte, & postea cum aqua collue. deinde malicorio, myrthi baccis, foliis rhois in vino coctis, vinum excolatum infunde. Aliud.

Lentisci, saluæ, hyperici folia, in vino nigro coquito, ac infundito. Aliud. Si quid in vteris fuerit exulceratum. Butyrum, thus, myrrham, resinæ parum, infunde. Aliud. Porrum in aqua coquito, & excolatam aquam ad vinū ammixtam infundito. Aliud. Sambuci fructum, anisum, thus, myrrham, vinum sumito & horum succum infundito. Aliud.

C Brassicam in aqua coquito, & in brassicæ succo, mercuriale coquito, modico lini semine adiecto, & postea excolatū infundito. Aliud. Myrrhæ acetabulum, thus, seseli, anisum, semen lini, netopum, resinā, mel, pinguedinē anseris, acetū album Aegyptium, horum singulorum æquales portiones terito, & in vini albi heminis duabus diluito, & postea tepida infundito. Aliud. Mercurialem in aqua coquito ac excolato, & myrrhæ acetabulum, thuris, netopi, singulorum aquas portiones ammisceto, ac tepida infundito. Aliud. Saluiam & hypericum in aquam coquito, ac infundito. Aliud. Sambuci fructum, & lauri baccas, æquis portionibus in vino coquito, deinde vinum infundito. Aliud. Pulegium in aqua coquito, & oleo ad aquam affuso immittito. Aliud. Pingue-

G

dinem

Hippocratis Liber

dinem anseris, & reuinam, colliquefacta infundito. Aliud. D

Butyrum, oleum cedrinum modicum, cum melle liquefacto, & tepida infundito. Aliud. Cyperum, iuncum, rotundum odoratum, calamū aromaticū, pari portione myrrhæ ammisceto, & cum his Sisymbrium in vino coquito, ac infundito. Aliud. Semen apij, anisi, fœelis, nigellam, in vino coquito ac infundito. Aliud. Cedrum creticum in vino coctam infunde. Aliud. Bryoniam albam & myrrham, in aqua diluta infunde. Aliud. Argenti florem cum vino & aqua infunde. Aliud. Elaterij portiones duas aqua dilutas infunde. Aliud. Cucurbitas siue colocynthidas syluestres duas, in vini aut lactis cocti heminis quatuor madefacito, excolato, ac infundito. Aliud. Cucumeris syluestris medullam palmi parui magnitudine, in aquæ heminis quatuor coquito, & melle ac oleo affuso infundito. Aliud. Radicis thapsiæ duas portiones, & mel ac oleū, in duabus aquæ heminis diluito ac infundito. Aliud. Veratri duas portiones in duabus aquæ heminis tepide infundito. Aliud. Thlaspios acetabulum melle admixto, in duabus aquæ heminis diluito, ac tepide infundito. Aliud. Cucumeris syluestris magnitudinem palmi parui, in aquæ heminis quinq; coquito, & melle affuso infundito. Aliud. Grana cnidia sexaginta, oleo & melle diluta infundito. Aliud. Si natura pituitosa fuerit. Cneori portione tritam in aquæ mulsæ hemina Aeginea diluito, ac infundito. Aliud. Si biliosa fuerit, Daphnes portione odoratæ illius drachmæ pondus, scammonia portione terito & in aquæ mulsæ, aut aquæ vix passæ hemina Attica diluito. Aliud. Daphnoidis portione eodē modo, & si biliosa fuerit, hæc infunde: Si verò pituitosa, grana cnidia electa, & succi tithymali portione infundito. Similiter etiam cneoro, & peplo, vtrisque his vti oportet. Immitto autem cum infuso non ampliore quàm duarum heminarum. Suffitus porro sunt hæc contusa. Gallam suffito.

Aliud. Ramenta loti ad oleæ folia sicca cōtusa misceto, & oleo subacta suffito. Aliud. Prunas subiicito, & ordeï paleis humidis inspersis suffitum facito. Aliud. Super amphoræ oleariæ operculo stæben incendito. Aliud. Cupressi ramenta suffito. Aliud. Scammoniam, myrrham, thus, vnguento affuso suffito. Aliud. Bitumen, & ordeï paleas misce

A misceto, ac addita pinguedine phocæ suffito. Aliud. Fraxinum, cupressi ramenta, cyperi radicem, vnguento rosaceo subacta suffito. Aliud. Calamum, cyperum, bryoniam, muscum, arboreum, anij semen, anisum, simul mixta & vnguento rosaceo subacta suffito. Aliud. Resinam siccam cineri feruido inspersam suffito. Aliud. Cinamomū, myrrham, caliam, paribus singula portionibus suffito. Aliud. Crocum ammixa myrrha, & musco, æquali cum croco portione suffito. Aliud. Calamum, cneorum, crocum, folia rosarum rubra suaueolentia trita & siccata ad crocum ammisceto, & styracem dimidia croci portione addito. Hæc trita mixta & siccata, melle cocto modico subigito. Horum

B verò omnium suffitus sit oboli Attici pondus. Suffiantur autem super stercore bubulo. Formetur autem stercus velut acetabulum olearium, habeatque fundum tenue, & sit siccum. Ignis autem sit sarmentitiū, in quo stercus iaceat, & ex illo mulier insidens contexta suffiatur. Aliud. Galbanum, resinam, mannam, vnguento rosaceo subacta suffito.

Aliud. Panacis & cupressi ramenta, vnguento Aegyptio albo subacta suffito. Aliud. Cinamomum, nardum & myrrham vnguento rosaceo imbuta suffito. Aliud. Viola albæ semen, cedri ramenta, & galbanum, melle subacta suffito. Aliud. Stercoris caprini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phocæ subacta suffito. Aliud. Coaguli phocæ pelliculam contusam ac tritam, & spongiam, & muscum

C arboreum, trita simul mixta, atque phocæ pinguedine excepta suffito. Aliud. Stercus caprinum, & pulmonem phocæ, ac cedri ramenta suffito. Aliud. Stercus bubulum, cedri ramenta, & bitumen suffito. Aliud. Spinæ Aegyptiæ fructum, & cedri ramenta, & myrti sicca folia. Hæc trita & vnguento molli subacta suffito. Multa verò aromata in vnguentum iniicito. Aliud. Vinacea tusa trita, & cedri baccas, & resinā pinus, simul mixta & passo cocto subacta suffito. Fomenta. Stercus bubulum contusum ac cribratum, aceti dimidia mensura, & decocti erui dimidia adiecta, leniter pro fomento adhibeto. Postquàm autem fomentum adhibueris, lenticulæ decoctum bibendum dato ac reuocandum. Et farinam sorbendam, ac vinum insuper bibendum. Postridie verò granum cnidium deuorandum exhibeto. Sequenti

Hippocratis Liber

quenti die quod vrinam ciet, hoc scilicet. Ciceris albi partes **D**
 duas tritas, vix passæ tertiam partem, affusa aqua ad dimi-
 dias coquito, deinde excolatam aquam per noctem sub dio
 exponito, & postridie bibendam dato. Et de cætero saluiam
 ac lini semen, polenta ad ambo hæc ammixta, bis per diem
 in vini diluti heminis quatuor dato. Aliud. Olei heminas
 dimidias tres, foliorum sambuci manus plenæ mensuram.
 Hæc cocta in craterem calidum fundito, & per testas calidas
 immixtas fomentum facito, muliere in sella collocata, ac ve-
 stimentis cooperta. Aliud. Foliorum sambuci manus ple-
 næ mensuram, & myrti tantundem in aquam missa coqui-
 to, & ad excolatam aquam, ordeï paleas iniicito, coquito, &
 linteo excipito, ac cum hoc fomētum facito, prout maximè **E**
 calorem ferre poterit. Aliud. Acetum, oleum, aquam, mel,
 hæc mixta valde feruefacito, deinde accepta vesica capiente
 congiū, aut vtriculo ex tenui corio factō, infundito, & pan-
 niculo laneo obuoluto, foueto. Quum autem tepidus factus
 fuerit panniculus, alium obuoluto. Aliud. Pini corticem,
 & rhois folia in aquam coniecta fortiter coquito: & in exco-
 lata aqua ordeï paleas coquito, oleo affuso, vbi verò simul cu-
 xeris linteo excipito, ac foueto. Aliud. Loti ramenta & co-
 pressa, aqua & oleo affuso coquito. Deinde simul cocta lin-
 teo excipito, ac foueto. Aliud. Aromata in aquæ chœnicem
 coniecta coquito, & in excolata aqua furfures triticeos co-
 quito, & foueto. Aliud. Eodem modo gallam contusam, &
 rhamni corticem in aqua coquito, & cum aqua furfures tri- **F**
 ticeos subigito, ac oleum ammisceto. Postea semiaffatum pa-
 nem duos chœnices habentem facito: linteoque excipito, ac
 foueto. Aliud. Brassicam & porrum decoquito, & cum
 succo eodem modo fomentum facito. Aliud. Ordeï paleas
 coquito, oleo affuso, & linteo excipito, ac foueto. Aliud.
 Solanum & oleæ folia coquito, & eodem modo fomen-
 tum facito. Atque hæc sanè, si quidem humidis vti volue-
 ris, pro fomento velut scripta sunt adhibe. Si verò siccis,
 panes parato & exassatos, & semiaffatos, & cum his foue-
 to. Sed & testis calidis linteo inuolutis foueto, itémque
 cum ipsiis linteis calefactis, & cum lenticulis vasis testaceis,
 feruente aqua infusa, Apponito autem ad pedes. Aliud.

Iridis radicem tundito ac coquito, & eodem modo foue-

to

De Natura Muliebri.

235

A to. Si aqua in vteris gignatur, menses pauciores fiunt, & de- Menses quā
do paucio-
res.
Medela.
teriores, & per longius tempus, & pragnans est semper per
duos menses, aut paulo amplius. Quum autē hoc tēpus ad-
uenerit, & corrumpit, & aqua multa in ipsa gignitur. huic
autem lac bibendū dare oportet, & peplum, mecona dictū,
donec fœtus moueri inceperit. Plerunque verò ante hoc cor-
rumpitur, & per abortum extruditur, & vteri sanguine man-
nant. Hæc autem patitur nihilo magis ex labore, quā aliter.
Hoc autem cognoscere poteris quod hydrops inest, ex
digiti cōtactu. Comperies enim osculum ipsorum gracile, &
obscuratum ac plenum humiditate. Si verò non circa initia,
B sed dum iam mouetur, fœtus ipsi corrumpatur ac suffocetur,
tunc & venter imus intumescit, & ad cōtactum dolet, velut
ulcere præsentē. & febris ipsam ac dentiū fremitus corripit.
Et dolorem habet acutum & vehementē, circa pudenda, imum
ventrem, & lumbos, & laterum mollitudinem ac coxendices.
Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet. Et qua parte
dolor hæserit tepefactoria adhibere, experimēto facto de eo
quod maximē admittat. & pharmacum deorsum purgans
bibendū dato. Interposito verò tempore quantum tibi
sufficiens esse videbitur, & collutione facta, & fomento
adhibito, cyclaminū apponito, ita vt melle subacta, &
lintheo exceptam deliges, & ad os vterorum apponas. Cupressi
etiā ramenta in aqua madefacta, eodem modo apponito.
Verūm hæc breuiore tempore, & per longius temporis
C interuallum, quāto magis mordent & exulcerant. Et specillum
stanneum paratum immittito, & digitum eodem modo.
Portiones quoque bibendas dato, experimentum faciens
quas libetē admittat, & cum viro dormiat, maximē opportuno
tempore præsentē. Si enim genituram conceperit, & pragnans
facta fuerit, ac pepererit, subexpurgantur & quæ prius in
ipsa fuerant, cum ipso puerperij purgamento. Atque sic maximē
sana fieri poterit. Si indurati fuerint vteri, & os ipsorum
asperum sit, & menses occultantur. Quum verò apparuerint,
velut arena sunt. & genitura hoc tempore non sit. Si verò
etiam digito contigeris, asperum comperies os vterorum.
Quum sic habuerit, cyclaminum terere oportet. & salem ac
ficum crudā ammiscere, & cum melle efformata apponere.
& fomento adhibito, purgatoria infundere.

**Vteri duri
ties.**

Curatio.

Edat

Hippocratis Liber

Edat autem mercurialem, & brassicas coctas, & succum sor-
beat, & calida lauetur. Si indurati fuerint vteri, & menses
occultantur, & os ipsorum conuiuet, & non concipit. Quum
sic habuerit, si digito contigeris, comperies os asperum, & di-
gitum non intromittit. & febris ipsam corripit, ac dentium
frenitus. Et dolor habet inum ventrem, & laterum molli-
tudinem, & lumbos. Patitur autem hæc, si foetus in ipsa cor-
ruptus fuerit putrefactus. Quibusdam verò etiam ex partu
contingit. Sæpe etiã aliter. Quum sic habuerit, multa calida
ipsam lauare oportet, & fomentum adhibere. Quum autem
recens lota aut fota fuerit, immisso specillo os aperito ac di-
latato, & per digitum eodem modo, & velut in priore scri-
ptum est apponito. Et poriones similiter bibendas dato. & eo

**Vteri ad la-
tus allapsi.**

dem modo curato velut priorem. Si vteri ad latus allapsi
fuerint, tussis derinet, & dolor sublatus, & vterus durus velut
pila insidet. & ad contactum dolet velut ab ulcere. Et conta-
bescit, & videtur peripneumonia esse, & conuellitur, & gib-
bosa fit. Et menses omnino non apparent. Quibusdam verò
prius conspecti, euanescent. Tunc autem fientes, debiles sunt
ac pauci, aut deteriores quàm antea & genitura non fit hoc

Medela.

tempore. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgãs
bibendum dato, & eo epoto, multa calida ipsum lauato. &
ex tepefactoriis quod maximè admittit adhibeto. & à quib⁹
sanguis purgatur ea apponito. & lini semen tostum, tustum
ac cribratum, & peplum album, & saluiam cum polenta te-
nui, & caseum caprinum, sordibus & salis muria derafis: hæc
misceto, vt casei sint partes duæ, reliquorum verò vna: po-
lenta autem sit antiqua non salsa, & ieiunæ in vino bibenda
dato. Vesperis verò cyceonem crassum melle affuso exhibe-
to, & ex potibus quemcunque libenter admiserit bibendum
dato. Et frequenter fomentum adhibeto. Calidam verò as-
pergito, & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudi-
to. & latus fascia lata deligato, & lac bubulum quàm pluri-
mum ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autem
vtatur quàm mollissimis. Morbus hic vehemens est & lethali-

**Cum os v-
terorum cõ-
cluditur.**

lis. & pauca etiam si curentur ipsam effugiunt. Si os vtero-
rum cõcludatur, forte fit velut grossus ficus. Et si digito con-
tigeris, comperies durum ac contractum. & digitum non in-
tromittit. & menses occultantur. & geniturã nõ suscipit hoc
tempo

- A** tempore, & dolor habet in um ventrē, & lumbos, & laterum mollitudinem. Quādoq; etiam sursum procedit, & suffocat. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgās bibēdum **Medela.** præbeto, & multa calida lauato, & quæ os molliunt apponito, & specillum immittito ac aperito, & digitum similiter, & calidam aspergito. Quum autē mollefactum fuerit, ea quæ sanguinem purgant apponito, & ex potionibus dato, experimento facto quam libenter admittat, & brassicam edat, & succum eius sorbeat. Si vteri obliqui fiant, etiam os ipsorum obliquum fit, & menses ipsi nunc occultantur, nūc prius apparentes euanescent, & non similes fiant, sed deteriores & pauciores quàm antea, & genitura nō fit hoc tempore, & dolor habet in um ventrem, & lumbos, & coxam, & attrahit ipsam. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgās bibendum dare oportet, & calida lauare, ac fouere. Vbi verò recens foras aut lota fuerit, digito immisso os vterorum corrigat ac dirigat, & odoratorum suffitum admittat, & ex potionibus dato, iuxta experimentum quam libenter suscipit. Cibus autē vtatur mollibus, & allia edat cocta ac cruda, & cum viro dormiat, & in sanam coxam decumbat. Alteri verò fomentum adhibeat. Morbus autē difficulter cedit. Si inflati fuerint vteri, & venter attollitur ac inflatur, & pedes intumescunt, & caux faciei partes. Color verò iniucundus fit, & menses nō fiunt, & genitura hoc tempore non fit, & anhelat, & anxia mæret, & quum surrexerit, aut progressa fuerit, erectæ ceruicis spiratio ipsam tenet, & quicquid ederit aut biberit, ipsam molestat, & gemit, & magis a gram tristatur quàm priusquam ederet. Sæpe verò etiā suffocatur. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgās bibendum dato, **Medela.** & calida lauato, ac fomentū adhibeto. Interposito verò tempore quodam, apponito ea à quibus purgetur, ac nō mordeatur. Frequentissimè verò totum corpus foueto. Tunc autem & sub pūdenda odorata suffiantur. Sub nares autem graueolentia, & potiones dato quæ vteros purgāt, & ad locum compellunt. Et Mercurialem edat, & lac bibat, velut de latere dictum est. Morbus autem non est diuturnus. Si sanguinis grumi in vtero coierint, os ipsorum velut eruo plenum fit, **Grumi san-** & si attigeris, ita habere deprehendes, & menses non fiunt, **guinis in** Neque genitura retinetur, quàm diu sic habuerit. Quum **vtero.**
- igitur

Hippocratis Liber

Medela. igitur ita habuerit, cyclamini corticem detrahito, & allium **D**
 & salem, & ficum, & mellis parum terito ac permisceto, &
 glandulam hinc formatam ad vterorum os apponito, & alia
 vteris cōuenientia medicamēta subdito, quæ videlicet acria
 sunt ac corrodunt, & à quibus sanguis purgatur, & de potio-
 nibus dato eas quæ vteros purgāt, & omnia circumradito, &
 vesicæ pellicula siue cuticula digitis obuoluta, os vterorum
 deradito. Si obtorti fuerint vteri, & menses non fiunt, & ge-
 nitura non manet intus, & dolor habet imuni ventrem, &
 lumbos, & laterū mollitudines, & si digito cōtigeris, os vte-
 rorum attingere nō poteris, nam fortiter secessit. Quum sic
 habuerit, pharmacum bibendū dare oportet, à quo sursum
 ac deorsum purgetur, magis tamen deorsum. & os ipsum ac **E**
 vteros quàm maximè fouere, ac calida lauare bis in die, &
 de potionibus dato quam libenter susceperit pro experimen-
 to, & viro condormiat frequentissimè, & brasicam edat.

**Vteriobtor-
ti.**

Curatio.

**Cum vteri non consi-
stunt.** Si vteri commoti in loco non manserint, quo prolapsi fue-
 rint dolores exhibent, & inconspicui fiunt. Quandoque verò
 eminent, velut sedes prolapsa. Et quum quidē supina decu-
 buerit, in loco manent. Quū autē surrexerit, aut se inclina-
 uerit, aut aliàs se commouerit, exeunt. Sæpe verò etiam

Medela.

quietem habent. Hanc quàm maximè quiescere oportet, &
 non moueri, & lectum ad pedes altiorē statui, & iisdem vti,
 velut in superioribus, & cum acerbis infusis conspergere, &
 graueolentia suffire. Sub nares autem odorata. & malum
 punicum in medio per vmbilicum perforato, & in ipso pi- **F**
 cem quæ maximè cōgruat cum vino tepefacito, & nō valde
 premens quàm penitissimè apponito. Quum autem quid
 apposueris, lata fascia exceptum ex lumbis deligato, vt ne
 dilabatur, sed maneat & faciat quod expetitur, & peplū cum
 eafeo, & polenta, bibēdum dato, velut in allapsu ad latus di-
 ctum est, & ex potionibus quam maximè admiserit biben-
 dam præbeto. Cibis autem mollissimis vtatur. & cum viro
 quàm maximè dormiat. Si hiauerit os vterorum magis
 quàm solet, menses plures fiunt, & deteriores, & humidio-
 res, & per longius tempus. & genitura ipsam non contingit,
 neq; intus manet, sed rursus foras effunditur, & si digito con-
 tigeris, os vterorum hians compèries. & impotentia ipsam
 corripit præ mēsisibus, & febris ac rigor, & dolor tenet imum
 ventrem,

**Cum vteri
hiant.**

- A** ventrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem patitur autem hac maximè, si quid in ipsa fufum fuerit, & corruptum com-
putruerit. patiuntur etiam ex partu, & alià aliter. **Quum sic Medela.**
habuerit, pharmacum bibèdum dare oportet, à quo sursum
purgatur, & quum dolor habuerit, tepesfactoria apponere, &
calida lauare, & interposito tempore, per infusa colluere, ve-
lut scriptum est in priore, & de potionibus dare quam liben-
tissimè susceperit, & suffire quæ siccant. Edat autem polypos
& mercurialem. Si leuigati fuerint vteri, & menses plures
sunt, & deteriores, & humidiores, ac frequentiores, & genitu-
ra intus non manet, sed rursus exit, & si digito cõtigeris, com-
peries os leue. Et impotentia ipsam corripit præ mensibus,
B & febris ac rigor, & dolor imum ventrem, & lumbos, ac la-
teris mollitudinè, maximè si quid in ipsa corruptum cõpu-
truerit, & ex partu, & aliàs. **Quum sic habuerit, curare oportet vbi dolor habuerit, velut scriptum est in priore. Si vteri ad ventrem nutauerint. dolor acutus & vehemens coxendicè, & lumbos, ac laterum mollitudinè habet. Et crus claudicat. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, postridie verò suffire hoc modo. Ordei chœnices duas, & oleæ folia probè contusa, & gallam contusam ac cribratam, & hyoscyami tertiã chœnices partē. Hæc mixta, & olei hemina dimidia affusa, efformata, in olla per dies quatuor, ter in die suffito. Noctu verò lac bubulum, & mel, & aquam bibat, & calida lauatur. Si ad caput conuersi fuerint vteri, signum hoc est. Venas in naso & sub oculis dolere videtur. Hanc calida multa lauare oportet, etiam in capite, lauro & myrto in aqua incoctis, & caput vnguento rosaceo illinatur, & odorata subter suffiantur, & brassicā edat, & succum absorbeat. Si ad crura & pedes conuersi fuerint, ex hoc cognosces. Magnis pedum digitis conuellitur sub vngues. Et dolor crura ac femora tenet, Quum sic habuerit, multa calida ipsam lauare oportet, & fomentum adhibere quod maximè libèter admiserit, & subter suffire graueolentia. Et vnguento rosaceo vngere. Si mulier cibum auersans vteros doleat, & febris ipsam ac rigor corripiat, pepli albi quintā dimidiæ chœnices partem, & seminis vrticæ tantundem, & casei caprini rasi dimidiā chœnicem, simul cum vino vetere mollito, deinde cocta sorbenda dato. Si ex repit.**

Cum vteri
leuigati fue-
rint.

Medela.
Cum vteri
in vêtre va-
gentur.
Medela.

Cum vteri
caput ve-
xant.
Medela.

Cum vteri
crura & pe-
des mole-
stant.

Cum cibi
fastidium
ob vuluæ
dolorē ob-

Hippocratis Liber

Cum fluor
post partū
vexat.

Medela.

Sanguinis
vomitus.

Medela.

Cum diu-
turno tem-
pore non
conciat.

Morborū
vterorū re-
mediū.

Purgamēta
vterorum.

Cum vteri
sedem pe-
tunt.

Cū os vte-
rorum vlcē-
ratur.

Cum secun-
da decede-
re non pos-
sunt.

partu fluxus corripit, & cibi in ventre non maneant, vuam D
passam nigrā, & mali punici dulcis grana trita, & coagulum
hædi, vino nigro diluito ac vtitur, ita vt caseum caprinum
derasum, & polentā tritici torrefactam adiicias, & bene tem-
perata bibēda præbeas. Si ex partu sanguinem vomat, he-
patis fistula sauciata est, & dolor ad viscera procedit, & cor
conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet, & tepefa-
ctoria quæ maximè admiserit adhibere, & asininum lac bi-
bendum ad dies quinque dare. Postea verò vaccæ nigræ lac
bibendū præbere, ita vt sine cibo degat, ad dies quadraginta.
Ad vesperā verò sesamum tritū bibat. Morbus hic est peri-
culosus. Si mulier diu nō concepit, mensibus apparentibus E
tertia aut quarta die, alumen tritum vnguento dilutū, lana
exceptum apponito, & per tres dies appolitū habeat. Tertia
verò die fel bouis radito, & ramētum oleo dilutum ac suba-
ctum, linteum exceptum apponito. Et tres dies appositum ha-
beat. Sequenti verò cū viro coeat. Ad vterorum morbum
sedandum, lini scissi vnā cum stipula pugillum tenuiter tu-
sum, in vino albo quā iucundissimo per noctem madefa-
cito, deinde excolatum in ollula tepefacito, & in eo lanā mol-
lissimam tinctā apponito, & vicissim priore detracta aliam
subdito. Si vteros purgare voles, primum quidem ordeum
oleo imbutum in prunis suffire oportet. Postridie verò car-
nem ouillam coquere, cum ordeī decocto sub dio per no-
ctem exposito. Sit autem decoctum ordeī congi mensura, &
valde ipsas coquito. Vbi verò costæ fuerint, leuiter tepidas F
edat, & iusculum sorbeat. Postridie autē thus & pulegium
tritum, melle subactum & lana exceptum ad triduum sub-
dito. Si vteri ad sedem conuersi fuerint, & secessus secedere
prohibuerint, dolores habent & lumbos, & imum ventrem,
& ilia. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet, &
lumbos fouere, & graueolentia suffire, & apponere quæ pur-
gant & impellunt ipsos vteros, & bibenda dare ea quæ ma-
ximè admittit. Si vlceratum fuerit os vterorum aut inflam-
matum, myrrham & adipem anserinum, & ceram albam, &
thus, in leporis pilis qui sub ventre sunt misceto ac terito, &
in lana mollissima apponito. Si secundæ decedere nō pos-
sint, statim quidem a cibo abstinere oportet. Viticis autem
folia trita in vino & melle, oleo affuso tepefacito, & heminæ
mensuram

- A** mensuram bibendam dato. Si inflammati fuerint vteri, Cum vteri sambuci folia tenerrima in tritici recentis crassiore farina stamescant. coquito, & leuiter tepida sorbenda dato. Si vteri transmo-
ti fuerint, hederam siccissimam tritam, & linteolo tenui illi- Cum vteri mouentur.
gatam subdito, & pingue aliud nihil adhibeto. Bibendum verò dato triticum recens, & peplum tostum, & saluiam, & cyperum, & anisum. Hæc trita vino diluta cum fursuri- Cum men- ses stato tē pore non fiunt.
bus ordei bis in die dato, pro vice dimidiam heminam. Si menses constituto tempore non fiant, brassicæ folia & ru-
tam terito, postea paleas ordei chœnicis mensura madefaci-
to, donec staccescant, & per noctem sub dio exponito. Ma-
ne verò in hemina inde excolata brassicam ac rutam dilui-
to, & affuso oleo conuassato, & bibenda dato, postea poly-
pum vino albo suffocatum edendum dato, & vinum ebiben-
dum. Si verò volueris, pisces odoratissimos coctos edendos pudenda
dato, & iusculum sorbendum. Si ex feruido & superficiali- vlcerata.
rio vlcere pudenda fuerint exulcerata, myrti baccis in vino
coctis pudenda colluat. Et postea mali punici dulcis putami-
na in vino coquito, & myrrham ac resinam simul mixta vi-
no diluito, & intinctum in his linteum subdito. Si vrina Stranguria.
stillicidium corripit, cucumeris siue cucurbitæ os & fun-
dum refecato, & subiecta pruna cucumim circumponito,
& inspersa in ignem myrrha, mulierem super cucumim lo-
cato, ita vt summam cucumeris partem quàm penitissimè
C in pudendum indat, quo vapor plurimus in pudenda trans-
mittatur. Et ex potionibus vrinam cientibus ieiunæ ali-
quas exhibeto. Si ad cor progressi vteri suffocent, & non Cum vteri
decedant, porri semen tritum, & pulegium, in aqua cyathis corpetunt.
tribus, & aceti albi cyatho vno, & mellis tertia cyathi par-
te diluito, tepefacito, & ieiunæ sorbenda dato. Si ex par-
tu, aut abortu, rigor corripuit, iuniperi fructum & saluiam Rigor à
simul trita, in aceti albi cyatho diluito, & vini albi dilu- partu.
ti poculum affundito, versato ac stare finito. Mane ve-
rò excolato, & tepefactum bibendum dato. Si vteri infla- Vterorum.
ti fuerint, & si ventus in vtero fiat & dolor, saluiam & cype- inflatio.
rum tusa madefacito per noctem, & mane excolato, & pu-
rum cremorem in ollam fundito, tritici farina crassio-
re adiecta, & aceti albi cyatho affuso, & succi silphij ma-
gnitudine fabæ addita, & cocta crudius sorbenda dato.
Si in

Hippocratis Liber

Graueolen. Si in pudēdis graueolentia fuerit, & columella nascatur, D
tia in pudē & dolor habeat, dolorem quidem sedabit apij semen ieiunā
dis. in vino datum. Graueolentiam verò, anisum eodem modo
Vlcera in datum. Columellam verò refecare oportet. Si vlcera fiant
pudendis. in pudendis, & pruritus corripiat, oleæ & hederæ & rubi &
 mali punicæ dulcis folia trita in vino veteri dilue, & postea
 carnem recentem foliis intege & appone. Et habeat subdi-
 tam per noctem. Mane verò eximat, & myrtū in vino deco-
 quat, & cum vino pudenda colluat. Si genituram non su-
Genituram scipiat, mēlibus secundū naturam fientibus membrana an-
cum non su te vteri os excreuit. Contingit etiam ex aliis causis. Cogno-
scipit mu- scas autem hoc, si digitum admoueris, membrana prætextū
lieri, continges. Ad hæc medicamentum subdititium facere opor-
 tet. Resinam itaque & æris florem melle diluito, & linteum
 ex his tinctum penitissimè indito, filo ad extremā partem
 dependente illigato. Quum itaque hoc exiluerit, myrtum in
Anhelatio vino coquito, & cum vino tepido eluatur. Si anhelationes
nes. corripuerint mulierem, sulphuris magnitudinē fabæ, & na-
 sturtij tantundem, & rutam, & cuminum Aethiopicum, hæc
 trita & vino diluta, ieiunæ bibenda præbeto. Oportet autem
 & à cibis abstinere, & non frequenter edere. Si pariens in-
Inflatio in flata fuerit, hepar ouillum aut caprinum calido cinere obru-
partu. tum, edendum dato meracius ad dies quatuor. & vinum bi-
 bat vetus. Si lumbos doleat, anisum & cuminum Aethio-
Lumbi do picum bibat, & calida lauatur, & subcalidam bibat. Si men-
litantes. ses non fiant, testam crassam exurito ac terito, & origanum F
Mēses cum in pinguedine anseris coctam terito, & ad testam in linteū
non fiant. ammisceto, ac tepida apponito. Si vteri conclusi fuerint,
Vteri con- & menses nō apparuerint, colocynthidem syluestrem, & fil-
clusi. phij semē, cuminum Aethiopicum, nitrum, salem thebaicū
 adipem rhenalem, farinam, myrrhā & resinam. Omnia hæc
 feruefacito: simulque mixta ac trita in glandulam efforma-
Vteri cum to, & apponito. Si vteri ad viscera conuersi strangularint,
viscera pe- vinum cedrinum, & cuminum Aethiopicum bibat, & calida
tunt. lauatur, & subcalidam bibat. Si menses non fiant, adipem
Cum men- anseris, & netopum, & resinam, mulier lana excepta subdat.
ses nō fiūt. Si verò magis quàm conuenit prodeant susinum, & raiz
Vteri trans- linguam, in lana apponat. Si transmoti vteri aliquò allapsi
moti. fuerint, ordeum decorticatum tritum vnā cum paleis sume,
 & cum

A & cū cornu ceruino vino subige, & hinc vteros suffito.

Si secunda decedere non possint, fœniculum vino & oleo Cū secun-
ac melle feruefactum bibendum dato. Si menses non ap- dz non de-
pareāt, & velis ipsos detrahē, crassiorē tritici farinam & cedunt.

ordeum coquito, & oleo affuso edenda dato. Si inflamma- Vteri inflā-
ti fuerint vteri, coryledonis folia, & porrum, in crassiore tri- mati.
tici farina coquito, & affuso oleo edenda dato. Si moti vte- Vterimoti.

ri aliquō allapsi fuerint, & dolorem exhibuerint, oleæ sca-
biem, & lauri ac cupressi ramenta, in aqua coquito, & linteo

excepta apponito. Si vterus doleat, & ad vesicam fuerit Vterus do-
dolor, porri semen in aqua tritum ieiunæ bibendum præbe. litans.

& tepefactoria adhibe. Si vteri prominuerint, lotos ipsos Vteri pro-
minentes.

B cum aqua tepida, & vino ac oleo illitos, rursus intrudito, &
ex lumbis deligato, & graueolentia suffito, & si vrinā emit-
tere non poterit, calida lauato ac foueto, & cupressi ramenta

suffito. Et potiones vrinam cientes bibendas dato. Si flu- Fluxus,
xus fiat, acerba suffito, & stercus asini dera sum, lanæ illiga-
tum subdito. Sit autem stercus siccum. Si in pudendis vl-
cera fiāt, adipem bubulum illinito, & apponito, & cum vino Pudenda.
in quo myrtus cocta est colluito. Si ex partu os vterorum vlcerosa.
fuerit exulceratum, florem rosarum tritum & vino imbutū Or vteri vl-
ceratus.

in pilis leporinis apponito, & acerbis colluito. Si vterus Vteri do-
doleat, alij caput integrum, & nitrum tostum, & cuminum lor.

terito, & melle subacta subdito, & calida lauatur, & subcali-
dam bibat. Si ex feruido ac superficiali vlcere pudenda

C fuerint vlcerata, adipem bubulum, & buryrū, & anseris adi-
pem, ac fusinum vnguentum misceto, & ex his pudenda illi-
nito, & aqua tepida colluito. Si vteri ascendentes suffoca-
rint, funiculum lucernarium accensum extinguito, & nari-
bus admoueto, quo fumum attrahat, postea myrrham vn-
guento dilutam, & lana exceptā apponito. Et resinam oleo
dilutam bibendam dato. Si secunda non secedat, cony-
zam tritam lana exceptam apponito, & ignē in vino tritam
bibendam dato. Si caput doleat, & imum vētrem, & lum-
bos, bilis in vteris est. Huic itaque pharmacū dare oportet,
quod sursum ac deorsum purgare potest, & calida lauare, &
appondere quæ bilem purgant. Et anisum ac nigellā vino di-
luito, & bibenda dato. Si fluxus oboriat, caneros fluui-
ales in vino suffocato, & vinum bibendū dato, & quæ siccant
suffito.

Vteri ascen-
dentes.

Secūda nō
secedens.
Capitis do-
lor.

Medicamē
ta aduersus
fluxus.

Hippocratis Liber

suffito & apponito. Si fluxus oboriatur, porri pugillum in D
 vino tritum bibendum dato, & siccis & acerbis vtatur. Si
 fluxus oboriatur, muli sterlus combustum, tusumque ac cri-
 bratum, vino dilutum bibat. Reliquis autem eodem modo
 vtatur. Si fluxus oboriatur, & iam diuturnus fuerit, spon-
 giam combustam ac tritam, vino odorato dilutā, bibendam
 dato, & per suffitus resicca, & quæ restringunt appone. Si
 vteros purgare velis, nitrum, cuminū, allium, & ficus terito,
 & melle subacta apponito, & calida lauetur, & subcalidā bi-
 bat. Si vteros doleat, cyclamini radicē in vino ieiunā bi-
 bendam dato, & calida lauetur, & subcalidam bibat. Si lac
 extinctum fuerit, reliqua quidem eodem modo curato, fœni-
 culi verò semen bibendum dato, & radices fœniculi decorti-
 catas, ac butyrū simul coquito. Quum autem cocta fuerint,
 frigefacito ac bibenda dato. Commodum est etiam hyppo-
 marathrum & hipposelinū simul coctum. Si lac extinctum
 fuerit, porrum tritum aqua dilutum bibendum præbe, & ca-
 lida lauetur, & porrum ac brasicā edat, simul coctis Cytisi
 foliis, & succum sorbeat. Si lac extinctum fuerit, saluiam,
 cedri aut iuniperi baccis adiectis coquat, & ad diffusum, vi-
 num affundat, ac bibat, & ad cætera farina inspersa additō-
 que bulbo, & modico oleo affuso, edat. Et acria, & acida, &
 falsa, ac cruda olerā omnia vitet. Nasturtiū verò in vino po-
 tum commodū est. Nam lac purgat, & calida lauetur, & sub-
 calidam bibat. Si velis mulierem prægnantem fieri, ipsam
 & vteros purgato, postea farinam ieiunā edendam dato, & F
 vinum meracum insuper bibendum, & nitrum rubrū, cumi-
 num, ac resinam, melle subacta in linteo subdito, & vbi aqua
 defluerit, nigros pessos mollitorios apponat, & cū viro dor-
 miat. Si prægnantem facere voles mulierem, ipsam & vte-
 ros purgato. Deinde linteum tenuissimum resiccatum, ac
 melle imbutum in glandes efformato, & in fici succo tin-
 ctos apponito, donec fuerint aperti. Postea verò magis
 intrudito. Vbi autem defluerit aqua, vino & oleo colluta
 cum viro dormiat. Bibat autem & pulegium in vino cedri
 no, quum viro condormire volet. Medicamentum factum
 ex vteris pellens. Cucumeris syluestris succum potionis
 mensura, in mazam conspersum apponito, vbi ad duos dies
 antea ieiunauit. Aliud. Staphidis syluestris pugillos
 duos

Vteri pur-
gatio.
Vteri do-
lor.
 Lactis ex-
 tincti reme-
 dia.

Vt mulier
prægnas
fiat.

Vt fœtus
ex vtero ex-
pellatur.

A duos, in aqua mulla dilutos, bibendos dato. Experimentum foecunditatis. Caput allij integrum deraſum vteris apponito. Poſtridie vero digitum immittat, ac cōtingens conſideret. & ſi quidem oluerit inde os, bene habet: Sin minus, ruruſum apponat. Aliud experimentum. Netopum modicum in lana inuolutū apponat, & conſideret an per os oleat. Alia ſubditicia medicamenta. Scorpij marini fel, in lana inuolutum, & in vmbra ſiccatum apponito. Pulegium ſiccum tritum, melle imbutum in lana apponito. Cucumeris ſylueſtris ſemen, & teſtam combuſtam, vino ſubaſtam, cum pilis leporinis, in lana ſubdito. Alumen Aegyptium, lana inuolutum apponito. Cantharidas vino ſubaſtas, in lana ſubdito. Herba artemiſſiam vino ſubaſtam apponito. Nigellam in vino tritam, in lana ſubdito. Aliud ad recens enixam. Vnguentum roſaceum & ceram, in lana apponito.

B Bulbion ex tritico, tritum & vino ſubaſtum in lana ſubdito. Vini albi veteris fecem combuſtam, & in vino albo extinſtam ac tritam, in lana apponito. Galbanum, netopum, & miſy, cum vnguēto roſaceo, in linteo apponito. Elaterij portiones duas, & fauum cum vino, in linteo apponito. Butyrū & alumen melle ſubaſtum, in linteo ſubdito. Scammonia ſuccum, & adipē, cum maza miſceto, & vino imbuta, & linteo apponito. Si concipere nolit, miſyos faba magnitudinem aqua dilutam bibendam dato, & per annum non concipiet. Si periculum facere velis in muliere, an pragnans ſit aut nō, rubro lapide ſive terra erythrea oculos ſublinito. Pudenda ſi

Ne concipiat mulier
An conceperit experimentum.
Pudenda ſi
vicerola ſint.

C Et ſi quidem ingreditur pharmacum, pragnans eſt, ſin minus, non. Si pragnāti pudenda feruido & ſuperficiario vlcere fuerint exulcerata, amygdala trita, & medullā bubulā in aqua coquito, & modica farina adieſta, pudenda illinito. & baccharum myrti decocto colluito. Si virgo ex lapide laborarit, ſemen radicis Aethiopicae, in vino veteri ad dies decem dato. Deinde in aqua ad dies viginti, & bis in die multa calida lauato. Cataplaſmata. Allium, portulacam. apium, loti & cedri ramenta, trita ſimul mixta aqua mulla diluito, & cataplaſma hinc factū imponito. Rubi folia, myrti folia, ſimul trita aqua mulla diluito, & polenta ammixta ſubaſta imponito. Sābuci folia, myrti folia, terebinthi folia tenerrima, eodē modo apponito. Loti ramenta, mori folia, ſimul

Hippocratis Liber

simul trita mixta, aqua diluta cum vva passa imponito. D
 Suf-
 fitus. Ouiculæ aut capræ cornu tusum, & ordeum tostum
 ac fresum, oleo subigito ac suffito. Cerui cornu, & oliuas
 nondum habētes oleum, simul trita mixta suffito. Rhoem
 rubrum, & polentam tostam, oleo subigito ac suffito. Po-
 lentam, & stercus bubulum, & paleas, oleo subigito ac suffi-
 to. Loti ramenta, & rhois folia, & cupressi sicca ramēta,
 vino nigro austero subacta suffito. Galbanum, mannam, &
 resinam vnguento subacta suffito. Capræ cornu, & gallā,
 & adipem suillum, & cedriam suffito. Terram ex asinorū
 pedibus deradito, ac stercus asininum, cum vino nigro subi-
 gito ac suffito. Collutiones. Folia myrti, & lauri, ac he-
 deræ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito. E
 Rhois, & mali punicæ, ac rubi folia, in aqua mulsa coquito, & cum
 ea excolata colluito. Sambuci & lentisci folia in aqua co-
 quito, & excolatam leuiter tepidam infundito. Fœniculi,
 & brasicæ radices tusas in aqua coquito, oleo affuso, & post-
 ea cum excolata colluito. Oenanthen, & cyperum, & vvas
 passas, in aqua mulsa coquito, ac colluito. Malagmata.

Maluam & fœnogræcum in aqua feruefacito, & cum ex-
 colata aqua leuiter tepida colluito. Cupressi ramenta &
 amaracū, in passo aqua temperato coquito, ac colluito. Ser-
 pillum & violæ albæ radicem, in aqua mulsa coquito, ac col-
 luito. Hypericū, & lentiscum, & baccas cedri in aqua co-
 quito, & cum leuiter tepida colluito. Fauum, & butyrū, &
 resinam, & adipem anserinum, in aqua coquito, & colluito. F

Fomenta. Lolium tostum ac molitum, in posca meracio-
 re coquito. Postquam autem coxeris, linteo illigato, & foue-
 to. Lentem tostam, decorticatam, & in farinam crassiorē
 alicæ similem redactam, in aqua coquito, & linteo illigato,
 ac foueto. Eruum eodem modo parato, ac foueto. Com-
 moda est & saluia eodem modo parata. Saluiam & hype-
 ricum in aqua coquito, & ordeï paleis in decocto coctis, &
 linteo exceptis foueto. Loti & cupressi ramenta in vva pas-
 sæ cremore coquito, linteōq; ipsa illigato ac foueto. Oleæ,
 & myrti, & hederæ, & lauri folia, in aqua coquito, & in deco-
 cto, ordeï paleas coquito, deinde linteo illigato, ac foueto.

Cupressi ramenta & cedri, & ordeï fursures, simul misce-
 to, & in vva passæ cremore subigito, ac panem formato, &
cum

A cum hoc affato, calido in linteum alligato, foueto. Viola alba semen, aut radices, in aqua coquito, & cum aqua fursures tritici subigito, ac panē formato, cum quo calido in linteum inuoluto, foueto. Serpillum in aqua coquito, & fursure triticeo in aquam coniecto, eodem modo foueto. Spōgias calefacito & adhibeto. & cum mollibus lanis, & panniculis laneis, & vasis testaceis aqua infusa, & vtriculis eodem modo, & decoctionibus in vtres infusis foueto. Purgatorium.

Si mulierem parere non potentem, facere velis vt pragnans fiat, considerare oportet in mensibus, an biliosa aut pituitosa sit: cognosces autem hoc, arena tenui sicca ad solem conspersa, & quum menses prodierint, sanguine super arenā in sole effuso, ita vt ipsum siccari sinas. Si enim biliosa fuerit, sanguis super arenam siccatus, pallidus fit. Si verò pituitosa, velut mucus existit. horum igitur vtrum tandem fuerit, ventrē purgato, siue sursum siue deorsum purgatione opus habere visa tibi fuerit, postea paucis diebus interpositis, vtros purgato. Vterorum fomenta. Si duri fuerint vteri, & non Vteri cum
duri fue-
runt. concipiat, Vinum quā iucundissimum cum pari aqua temperatum, trium semicongiorum Atticorum mensura, & fœniculi radices, & seminis fœniculi quartam partem, & vnguenti rosacei semiheminam. Hæc in vas nouum fundito, & vinum affundito. Vasis autem operculum perforato, & imposita arundine foueto. Arundinem verò cum operculo tollito. Si enim sine operculo abstuleris, exuretur. Postquam autem fora fuerit, scillam apponito, velut infra scriptum est.

C Apponito autem donec dixerit molle & amplum esse vterorum osculū, & si quidem exulcerata fuerit, & pustulæ in purgatione fuerint, si summa labia vlcerata fuerint, anisum, & adipem anserinum, in rosaceo oleo terito, & in lana inuoluito & accepta carne bubula, magno pedis digito crassiore, sed digitorum longitudine, ipsam pharmaco illinito. & lana exceptam inuoluito. & ad extremā carnis partē quæ foras spectat filium alligato, & reliquā in vtros indito, vbi est vlcus. Mensium purgatoria. Si non procedat mēstrua purgatio, cucumeris syluestris internā partem pondere trium obolorū, & artemisiā herbam, & thuris obolum terito, & ammixto melle in lana inuoluito, & ad os vteri opponito, quinquies in die hoc faciens. Aliud. Vitem viridem terito, & melle am-

H

mixto

Hippocratis Liber

mixto lana excipiro, & eodem modo apponito. Aliud. D

Cupressi fructum, & cucumeris sylvestris internam partem, & thus, terito & melle ammixto lana excipito, & eodem modo subdito. Aliud. Cupressi fructum & thus terito, & melle ammixto lana excipito, ac subdito. Aliud. Abrotani obolos tres, cum melle lana excipe, ac subde. Aliud. Elatherij obolum, & myrrhæ obolum terito, & cum melle lanæ inuoluto, ac subdito. Purgatorium si mulier non concipiat. Tauri urinam collige trium heminarum mensura. Deinde artemisiam herbam, aut parthenium, aut adiantum & laurum viridem, & cedri ramenta simul contunde. Deinde in effusa scrobe carbones accède, & imposita olla urinam tauri infunde, & contusa in mortario adice, postea sellâ circumponc, & artemisiam herbam, aut hyssopum, aut origanum impone, & muliere super hæc collocata, donec sudet foue. Vbi verò sudarit, laua cum calida. & in lauacrum artemisiam & laurum immitte. Deinde subdititium medicamentum adhibe. Aut artemisiam, aut bulbium in vino albo tritum lanæ inuolutum subdat. Hæc ad tres dies faciat, & deinde cum viro dormiat. Subdititium pharmacum ad conceptum faciens. Ex nitro & thure, cum melle glandem formato, & apponito. Aliud purgatorium molliens. Caricam coquito donec granula abiiciat, & hæc expressam leuissimè tritam in lana cum rosaceo vnguento apponat. Aliud acrius. Brassicæ, rutæ, pares portiones tere ac vtere eodem modo.

Aliud molle & purgatorium. Medullam anseris, aut bouis, aut cerui, magnitudine fabæ, affuso vnguento rosaceo & lacte muliebri terito, velut molle pharmacum teri solet. Deinde ex hoc os vteri illinito. Aliud tepidum purgatorium. Anseris medullam magnitudine nucis, resinæ lētissimæ aut terebinthinæ magnitudine nucis. Hæc in vnguento rosaceo ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum facito. & deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem madefacito.

Aliud detrahens purgationem & sistens. Paxoniæ grana nigra aut rubra, tria aut quatuor in vino trita bibenda dato. Si verò magis detrahere voles, grana nigra eodem modo trita bibenda præbeto. Aliud purgans ac detrahens.

Lauri baccas ad summum viginti, & feseleis dimidium acetabulum, cum vino trita bibat. Aliud. Tauri fel trium dimid

Cū mulier
nō cōcipit.

A dimidiorum obolorum Atticorum pondere, in vino ieiunæ bibendum dato. Et efformata quoque ex ipso catapotia deuoranda dato. Aliud. Farinam recentem, myrrhæ obolos tres, croci tantundem, castorij obolum, Hac cum vi. guë. to rosaceo trita apponat. Aliud purgatorium. Semen vriticæ, & maluæ succum, cum adipe anserino tritum subdat.

Aliud. Si non purgata fuerit ex partu, floris farinæ quantum tribus digitis comprehendi potest coquito, & melle affuso, ventri velut cataplasma imposito, & bibendum dato.

Aliud quod vteros aperit & purgat. Cantharidas quinque aceto albo affuso terito, & non valde liquidum pharmacum facito, sed vt digitis effingi possit, & de sicu alba pingui, sine granulis & pelle, duplam cantharidum partem ammisceto, & efformatam glandulam tenui lana inuolutam subdito.

Aliud. Si ex partu non fuerit purgata, trifolium in vino albo bibendum dato, hoc etiam menses educit, & fetus expellit. Aliud purgans vteros. Quum puero immortuo sanguis intus manserit, colocynthidem syluestrem in melle tritam delingat, aut subdat. Aliud sanguinem purgans.

Sanguinem ex vteris expelles, si violæ albæ semine tritum, vino dilutum bibendum dederis. Aliud quod similiter sanguinem ex vteris expellit. Rhoeis seminis quum rubrum fuerit, grana viridia triginta terito, & rosas caninas, rubras rubicundo ex ipsis delecto, in vino bibenda dato, quum sanguis eruperit. Aliud purgatorium. Si menses non appa-
C ruerint, styracem & origanum terito, commisceto, & adipe anserino affuso apponito. Aliud quod subditum vteros purgat ac euacuat. Absinthij radicem tritam cum melle, cum oleo apponito. Subdititia vteros purgantia, aperientia, & aquam ducentia. Scillæ frustum longitudine sex digitorum, & digiti parui crassitudine accipito, & de hoc duos digitos circunderadito ac leuigato, & reliquum lana sordida inuoluito, eam verò partem quæ circumrassa est ad os vterorum subditā, per diem ac noctem appositā finito. Postquā autem lauit & abstulit, aqua odorata colluatur. Aliud pur-
gatorium molle, quod aquā & pituitam ducit, & pallidos ac horū medi
subcruentes menses detrahit, si non diuturni fuerint, & os
emollit. Vnguentum narcissinum, cuminum quod edimus, myrrham, thus, absinthiū, cupressum, salem, rosaceū oleum

Postrema
camentum

Hippocratis Liber I.

sumito. Et de aliis quidem singulis congiū accipito, narcis^D
fini verò partem quartam, & omnia in glandem efformata,
ac crudi lini linteo excepta subdito, aut linteum tenue pen-
næ circumdato ac deligato, & in oleo albo Aegyptio tinctum
apposito, & tota die appositum finito. Deinde ubi lauit & ab-
stulit, aqua odorata colluatur,

H I P P O C R A T I S

COI DE MORBIS M V-

LIEB RIBVS LIBER PRI-

MVS, IANO CORNA-

RIO MEDICO PHY-

SICO INTER-

P R E T E.

Cur mulie-
res crebrius
laborant,

Quæ puer-
peria facile
decurrant,

Cur steri-
les magis
afficiantur.

E muliebribus morbis sic sentio. Mulierem
quæ non peperit grauius & citius e mēſibus
ægotare, quàm eam quæ peperit. Quum
enim peperit venulæ fluidiores sunt ad mē-
ſes. Fluidas autem ipsas facit purgatio illa
quæ fit à partu. Et ubi hæc erumpit, vicinæ
maxime ventri ac mammis corporis partes discinduntur.
Discinditur item reliquum corpus, à quo verò hoc fiat, dictū
est à me in natura pueri in partu. Discisso autem corpore ne-
cesse est venas magis aperiri, & ampliores ac fluidiores ad
menses fieri: itēque vteros magis aperiri, nimirum puero
per ipsos egresso, qui & vim & dolorem induxit, & quū hæc
sic se habeant, mulier purgationem à partu experta, minus
laboriosè mēſibus decurrentibus purgatur. Si verò etiam
affectio aliqua mulieri quæ iam peperit accadat, vt menses
venientes probè purgari non possint, facilius dolorem feret,
quàm si nō peperisset. Assueti enim sunt vreri, & corpus ido-
neum vt impleatur, utpote in ventre habenti, & simul multa
amplitudo in corpore est. Maior autem fit etiam amplitu-
do vbi peperit, nimirum corpore discisso, & corpus in amplitu-
dine

A dine existens minus dolore affligitur, si non venæ superim-
plentur, & nimium doleant. At verò ei quæ non peperit,
quum corpus non assuetum sit, si impleta fuerit, & fortius ac
solidius & densius sit, si purgationem à partu experiatur: &
quum vteri ægrius aperiatur, menses laboriose prodeunt,
& affectiones plures accidunt: vt propterea menses obturentur,
si prius non peperit. Habet autem res se hoc modo, velut
etiam prius à me dictum est. Dico mulierem rariore car-
ne præditam & teneriorem esse quàm virum. & hæc res sic
se habet, à ventre trahit humiditatem, & citius, & magis,
corpus mulieris quàm viri. Etenim si quis super aqua, & per
regionem aquosam, duobus diebus ac duabus noctibus, mol-
les lanas ponat, & vestem puram & contextam æquali ad la-
nas pondere, sublatis vtrisque apponderatione facta, multo
graviore lanas comperiet quàm vestem. Fit autem hoc ex
eo quod semper ab aqua sursum decedit in vasa ampliora of-
cula habentia. & lanæ quidem tanquam raræ & molles, ex
decedente amplius suscipiunt. Vestis autem vt quæ plena
est & ex contextu obturata, explebitur, non multum ex de-
cedente aqua suscipiens. Sic sanè etiam mulier, velut quæ ra-
rior est, ampliorem à ventre humiditatem corpori attrahit,
& citius quàm vir. & tanquam teneriori carne prædita mu-
lieri, vbi corpus sanguine repletum fuerit, si non ab ipso se-
cesserit, carnibus impletis ac calefactis, dolor oboritur. Ha-
bet enim mulier sanguinem calidiorem, & propterea cali-
dior est quàm vir. Si verò amplior accedens sanguis secesse-
rit, dolor non fit à sanguine, neque calor. Vir autem vt qui so-
lidior carne præditus est quàm mulier, neque in superna
ventris parte adeò sanguine superimpletur, vt nisi aliquid
sanguinis singulis mensibus secedat, dolorem fieri necesse
sit: & sanguinis quantum satis est ad nutrimentum trahit: &
quum corpus ipsi non sit tenerum, non dolore affligitur, ne-
que superincallescit à plenitudine, velut mulieri. Multum
autem confert ad hoc viro, quòd magis laborat quàm mulier.
Nam labor aliquid humoris abducit. Postquàm igitur mu-
lieri quæ nō peperit, occultati fuerint menses, & viam foras
reperire nō potuerint, morbus fit. Hoc autem cōtingit, si vte-
rorum os cōclusum fuerit, aut distortum, aut aliqua pudēdi
pars cōtracta. Si enim horū quid fuerit, menses exitum inue-

Exemple
cōprobat.

Cur mu-
lier cali-
dior sit
quàm vir.

Quid so-
minas affi-
ciat.

Vteri inue-
stio.

H 3 nire

Hippocratis Liber I.

nire non poterūt, priusquā vteri ad sanā naturā redierint. **D**
 Fit autem hic morbus his maximē, quæ angustos vteros ha-
 bent, aut ceruicem vltra pudendū sitā. Si enim horū alterū
 fuerit, & mulier viro non misceatur, & venter magis quā
 oportet euacuetur, ab hac affectione vteri obtorquentur.
 Neq; enim humidi in seipsis sunt, vtpote muliere nō coeun-
 te: & amplitudo ipsis spatiosa est, vtpote quum venter magis
 vacuus existat. Quare obtorquetur, dum siccior & leuior est
 venter quā cōuenit, & aliquādo dum ipsi obtorquetur, etiā
 os ipsorum distorqueri cōtingit, nimirum ceruice vltra pu-
 dendum sita. Si enim humidi fuerint vteri, à coitu, & venter
 non euacuetur, non facile distorquentur. Hæc igitur causa
 est vt ipsi sint conclusi, nimirum à venere abstinēte muliere. **E**
 In tertiis porrò mensibus optimē afficietur, si quæ prius in-
 sunt progressa fuerint educta. Sin minùs, mulier hæc patie-
 tur. Suffocatio aliàs atque aliàs in ipsa irruet, & febris aliàs
 atq; aliàs corripiet, ac horror, & lumborum dolor, hæc patie-
 tur in tertiis mensibus, si ipsi non prodierint. In quartis verò
 si non egressi prioribus exitū fecerint, etiā tunc tertij mensis
 afflictionibus omnibus magis affligetur, & maximē tēpore
 mensium. Deinde minùs. Sæpè verò etiā à dolore libera sibi
 esse videbitur. Erunt autem in quartis etiā hæc signa. Vri-
 nam multam ac crassam eiiciet, aliàs atque aliàs. Et venter
 ipsius durus erit, & maior quā prius, & dentibus fremet, &
 cibū auersabitur, & vigilabit. Hæc patietur in quartis men-
 sibus. Si verò curetur, etiam in his sana euadit. Et in quintis **F**
 si non multi menses descenderint, dolor adhuc fortior acci-
 dit. In sextis verò iam incurabilis est. & iuxta priora quidem
 signa magis dolebit. Deinde ad ea etiam hæc aderunt. Anxia
 erit, & aliàs atq; aliàs seipsam iactabit, & animo deficiet, &
 pituitam vomet, & sitis fortis ipsam corripiet. Nimirū dum
 exurit venter ab vteris sanguine plenis. & ad contactum
 dolebit, maximē pectinem. Et aliàs atque aliàs acutè fe-
 briet. & vteri aliàs atque aliàs murmurabunt, dum videlicet
 sanguis in ipsis commouetur ac discurret. & venter consueto
 modo non secedet. Neque vesica urinam excolabit, maximē
 quum vteri ad stomachum qui neruosus est, mulieri allapsi
 fuerint. & ad ventrem irruerint, dolet spinam, & totum dor-
 sum. & lingua ipsius refrenatur. & hanc nō claram habet. &
 animi

Menses diu-
 tius remo-
 rari quid
 agant.

Menses sex
 mēibus re-
 tenti nō ha-
 bent mede-
 lam.

- A** animi deliquium adest. Aliquibus etiā vocis priuatio, & stomachus mordetur. & flaua bilis exit. & spiritus offendens. & anxia est, & iactat seipsam, & ardet. Postquam autē transmutati fuerint, & vesica tenuem sanguinē ab uteris trahet, tunc vrina mingitur rubra, Et dolet quidē reliquum corpus, maximē verō collum, & spinam, & lumbos, ac inguina. Et ipsi ad hoc progressæ, & venter attollitur, & crura supra modum intumescunt, & tibiæ ac pedes. & mors succedit. Et circa hāc quidem sic finiunt menstruæ purgationes ad sex menses occultatæ. sunt item hæc. Quibusdam mulieribus menses bimestres in uteris existentes multi ad pulmonem procedunt. & ubi recepti fuerint, omnia patiuntur quæ in tabe dicta sunt. & non est possibile ipsam superesse. sunt & hæc. **Qui-** Mensiu va-
rius affe-
ctus.
- B** busdam suppurati fiunt menses, ubi per duos aut tres menses moram traxerint. Hoc autem maximē fit, si à febre fuerint combusti. Signa verò sunt si suppurati fuerint. dolores enim incidunt in pectinem. & pulsationes fortes, & contactum nō sustinet. & si melius habitura est, menses ipsi erumpunt, in pudendum, & procedit pus ac sanguis, & procedit graueolens, ad septem, aut octo, aut nouem dies. In priore verò tempore dolet velut dictum est antea. Postquam autem depurgata fuerit, optimum quidem est si non fiant vlcera. Si verò relinquantur vlcera, ampliore curatione opus habebit, quo vlcera non putrescant, & graueolentia fiant. Sterilis autem euadet, etiam si melius habebit, ubi magna vlce-
- C** ra fuerint quæ in uteris facta sunt. Si verò non continget, Menses cū
non in pu-
dendū pro-
cedunt. ut menses ipsi in pudendum procedant suppurati facti, ad partes supra inguen, iuxta lateris mollitudinem erumpent, circa tuberculum, ut pote pure rupto, & illa parte purulenta graueolentia procedent. & si hoc fiat, mulier non superstes manet. Si verò etiam superstes maneat, semper sterilis erit. Hac enim parte de cætero via sit mēsisbus ut foras prodeant. Nam os uterorum ad hunc locum allapsum est. fit & hoc.
- Quibusdam ubi bimestres aut trimestres aut diuturniores fuerint menses, & ad lateris mollitudinem allapsi fuerint, quum non suppurati sint menses, velut tuberculum sit supra inguen, sine capite, magnum, rubrum. & vulgus medicorum ignarum quid hoc esset, iam sæpe secuerunt, & sic in Cum vēte-
extuberet. periculum induxerunt. Caterum id quod velut tubercu-

Hippocratis Liber I.

lum fit, tali modo fit. Fruitur sanguine caro ipsa, utpote oscu- **D**
lo vterorum lateris mollitudini adiacente, & impletur caro
ab ipso, & insurgit ac eminet, velut sanguine repleta. Et ali-
quando si transmotum fuerit os vterorum, & ad pudendum
conuersum, & menses processerint per pudendū, id quod cir-
ca lateris mollitudinem emiuit sedatur. In vteros enim di-
stribuitur, hi verò foras laxatur. Si verò nō conuersum fue-
rit os vterorum ad pudendum, circa lateris mollitudinem
suppuratur, & hac parte transitus fit mensibus, & eadē peri-
cula sunt, quæ prius sunt relata. Sed & ad vomitum cōuertit-
tur, & quibusdam in sedem, velut in virginum morbis à me-
dictum est, & signa & dolores eosdē ostendit, quos isthic re-
tulimus. Ad hanc viam minus faciunt menses mulieribus **E**
quàm virginibus. Quum menses fuerint occultati, dolor

**Signa men-
sium nō de-
fluentium.**

Medela. habebit inum ventrem, & onus quoddam incumbere vide-
tur, & lumbos & laterum mollitudinē mirum in modū do-
let. Si verò omnino non procedunt, præ morbo aut crassi &
viscosi, aut glutinosi sunt. Primū igitur ventrem purgare
oportet sursum ac deorsum. Deinde vteros subditio medi-
camento, à quo sanguis purgatur. Atque ita quiescere, & po-
tandum dare pharmacum, à quo sanguis prodeat. Bibat etiā
Crethmon in vino tædaceo. Si verò fluxus ipsi non fiat, con-
tinget ut prægnans esse videatur, & dum cum viro coit do-
leat, ut putet quid incumbere, & grauitas fit in ventre, & ven-
ter prominere, & desideriis similibus afficitur, velut in ventre
habeat, & stomachi dolore afficitur, maximè ubi quinquā- **F**
ginta dies præterierint. Et dolor aliàs atque aliàs habet ven-
trem, & partem circa umbilicum, & collum, & inguina, &
lumbos. Et postquam menses duo aut tres præterierint, quā-
doque menses aceruatim ipsi in pudendū erumpunt, & quæ
prodeunt velut carnem esse putat, quemadmodum ex fœtus
corruptione & nigra. Quibusdam etiā vlcera sunt in vte-
ris, & opus habent diligenti animaduersione. Multis verò

**Vterorum
vlcera.
Vterorū va-
rij morbi.**

contingit ut putent se sex mensibus in vtero habere, aut etiā
paulo breuiore tempore, & venter prominere, & alia sibi fieri
putat, velut in ventre habenti. Postea sunt & quibus suppu-
rati eruperunt supra inguen, simul cū quinto aut sexto men-
se, & viam ea parte patefecerunt. Quibusdam autem vlcera
sunt in vteris etiā infra sub inguine, & periclitatur mu-
lier

Alier de vita. Si verò etiam superstes maneat, sterilis erit. Quibusdam etiam in pudendum erumpunt, & prodeunt ipsi putrefacti ac purulenti. Et ab his vlcera fiunt in vteris, & periclitatur. Et oportet vt ne antiqua fiant vlcera, cum attentione mederi. Sterilis autem & hæc fit, etiam si fuerit curata. Si verò nõ eruperint menses sex mensibus intus cõclusi, omnia patietur velut ea quæ non peperit, in qua menses viâ inuenire non possunt. Et si quidem curata fuerit, sana erit. Sin minus, etiam ad octo menses durans moritur. Multis verò contingit, vt menses pituitosi ad multum tempus prodeuntes, etiã pauciores sanis sint sana autem talis fit, si cõuenienti cura fuerit sanata. Si verò menses mulieri prodeant quidem, verum pauciores quàm conuenit, vtpote osculo vterorum paululum à pudendo emoto, aut nuper cõcluso ad hoc, vt prodeant quidẽ, verum obturentur ab ipsis etiã transitus, per quos penetrant vbi ad vteros descendunt: moderati sanè paulatim prodeunt, sanguine semper perfectè osculo incumbente. Et postquam dies præterierint quibus purgari solet, & conclusus fuerit sanguis in vteris relictus, & alij menses subdescendentes non expulerint conclusum sanguinem, sed semper paulatim grauant, & primis mensibus duobus aut tribus non valde prodeunt. Postquam autem plures menses præterierint, adhuc magis dolebit, & non habet in ventre, quàm diu sanè sic habuerit, & febris corripiet ipsam debilis, maximè in diebus quibus purgari solet. Verisimile est autem & in intermedio tempore ipsam febrire, & horrere, & stomachi dolore vexari, & ad multitudinem addere singulis diebus. Et dolet aliàs atque aliàs corpus, & maximè lumbos, & spinã, & inguina, & articulos manuum ac pedum. Verum his locis non simul dolet, sed aliàs atque aliàs, qua parte sanguis discretus, & in vteris esse non potens impetu suo grauaret, & qua sanè corporis parte incubuerit, tumor, est sitq; etiã conuulsio fortis articularũ corporis. Et aliàs aliud ex relatis antea signis ipsi apparet. Hæc si quidem iuxta debitũ modum curata fuerit, sana euadet. Sin minus, morbus septimestris aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudã faciet, aut partes aliquas impotètes efficiet, si præ rigore & cibi fastidio, sanguis circa neruos compactus fuerit, quencunq; tandem locum occupauerit. Hic autem morbus magis sit pingatur.

H 5

his

Cur san-
guis circa
neruos cõ-
pingatur.

Hippocratis Liber I.

Cur mul-
az purga-
ziones men-
struæ &
crassæ de-
fluant.

Mensium
modus &
qualitas.

his quæ virum non habent. Si verò hi morbi iam relati, aut D
quicumque postea referentur, incidant in eam quæ partum
non sit experta diuturniores erunt, & minus dolorosi. Verùm
signa eadem, & iidem fines, tum ei quæ non peperit, tum ei
quæ puerperia experta est, contingunt, si nō curentur. Opor-
tet autem statim curationem facere. Sin minus statim com-
parent morbi. Si verò menses plures quàm oporteat pro-
deant, & crassiores: Nimirum corpore natura fluido exi-
stente, & osculo vterorum prope pudendum sito, & ad hæc
multo cum viro coitu vtatur, & conuiuetur, semel aliquan-
do multi descendentes, & cumulatè prodeutes, os vterorum
& impetu suo magis dilatant. & si ad hæc non incidat vasorum E
euacuatio, sed rursus multus accesserit calor, & os amplum
faciunt, & corpus: vt pote dum conuiuante & voluptatem ac
consuetudinem viri consecretante muliere, facili fluxu ad vte-
ros etiam calor defertur, & decolor erit quàm diu sic habue-
rit. & si postea morbus aliquis aut affectio inciderit, vt cor-
pus affligatur, & vteri similiter iuxta solitum morem ampli
sunt, & corpus facili fluxu in ipsos præditum est. Et post hæc
febris habet, & cibum auersatur, & anxia est, & tenuis ac de-
bilis. & lumbos ex mensibus dolebit. & progressu temporis
si non curata fuerit, omnia ipsam magis affligent in inter-
medio tempore. & periculum ipsi imminet, ne sterilis fiat,
aut à tempore & morbo vexata, si alius morbus coincidat,
ex hoc moriatur. prodeunt autem menses crassiores & plu-
rimi, in intermediis diebus. Incipientes autem & desinen F
tes, pauciores & tenuiores. Moderati verò sunt menses
prodeutes in omni muliere si sana sit, vt duarum hemina-
rum Atticarum mensura secedant, aut paulo plures, vel pau-
ciores. atque hoc ad duos aut tres dies. Longius autē tem-
pus aut breuius, morbosum & sterile est. Coniectare por-
rò oportet mulieris corpus inspiciendo, & interrogare col-
latione ad priora facta, an semper morbosa viuat, aut non.
Si enim pauciores aut plures dies quàm solent prodeant, aut
ipsi pauciores aut plures fuerint, morborum sunt: Nisi natu-
ra ipsa morbosa & sterilis fuerit. Si verò hoc fuerit, & ad sa-
lubriorem statum transmutatur, melius est. procedit autem
sanguis velut à victima, & cito congelatur si sana fuerit mu-
lier. Quibus verò in natura est, vt plures quàm quatuor dies
purgen

A purgentur, & menses valde multi prodeunt, hæc tenues sunt, & fortis ipsarum tenues, & emarcescunt. Quibus autem purgatio infra tres dies fit, aut pauci menses secedunt, hæc crassæ sunt, & bene coloratæ, virilesque ac partus immemores, & neque concipiunt. Si suffocatio derepente accesserit: fit autem maximè his quæ cum viris nõ coeunt, & senioribus magis quàm iunioribus. Leuiiores enim vteri ipsarum sunt: fit autem potissimùm tunc, vbi mulieri vasa euacuata fuerint, aut plus solito laborarit: resiccati à labore vteri cõuertuntur, vt qui vasa sunt ac leues. Est enim ipsis locus spaciosus vt conuertantur, vt pote vtre vacuo existente. Dum autem cõuertuntur, impetunt hepar, & iuxta consistunt, & ad præcordia irruunt. Currunt enim & progrediuntur sursum ad humiditatẽ, tanquàm à labore magis quàm opportunum est resiccati. Hepar autem humidum est. Postquàm autem impetierint hepar, suffocationem faciunt, derepente perspirationem circa ventrem intercipientes, & aliquando simul incipiunt hepar impetere, & à capite pituita defluit ad præcordia, velut ab eo quod suffocatur, & aliquando simul cum pituita defluxu, descendunt ab hepate ad locum suum, & cessat suffocatio. Descendunt autem detrahentes humiditatem, & grauati. Stridor autem ab ipsis fit, dum ad suam ipsorum sedem procedunt, postquàm autem eò deuenerint, aliquando veter post illa humidior fit quàm superiori tempore. Laxa tamen iam caput pituitam in ventrem. Vbi verò apud hepar & præcordia fuerint vteri, & strangularint, mulier albas oculorum partes subuertit, & frigida fit. Sunt autem & quæ liuidæ fiunt.

C Quædam etiam dentibus frædunt, & saliuæ ad os fluunt, & similes sunt his qui ab Herculeo morbo detinentur. Si verò diutius moram traxerint vteri apud hepar & præcordia, mulier stragulari. Quandoque verò vbi mulier vasa euacuata habuerit, & insuper laborarit, vteri cõuersi ad vesicæ stomachum allabuntur, & vrinæ stillicidium inducunt. Aliud autem nihil mali habet, & curata citò sanescit, quandoque etiam sponte. Quibusdam verò ex labore aut inedia, ad lumbos aut ad costas allapsi, dolores exhibent. Si mulier corpore male habuerit, & menses biliosi prodierint, ex hoc probè cognosci possunt. Nigri sunt valde, quandoque verò nigri aut splendidi, & paucissimi prodeunt, & citissimè congelantur, & semen amborum, & maris & femine euanescit, & non habet

Suffocatio
nis vuluæ
caussa quæ

Menses biliosi.

Hippocratis Liber I.

habet in ventre, & incipiente quidem morbo, purgatur die-
bus quibus solita fuit, non pluribus, progredientibus autem
menſibus, pluribus diebus purgatur, & menſes pauciores ſin-
Febres er- gulis diebus apparent. Et febres ſuccedunt erroneæ acutæ,
gaticæ. cū horrore & cibi faſtidio aliàs atque aliàs, & ſtomachi do-
lor, & dolebit maximè ubi mēſes ipſi appropinquant. Poſt-
quàm autē purgata fuerit, & ad modicū tempus, ſuperiorū
reſpectu melius habuerit, poſtea rursus ad idem perueniet.
Dum autē curatur, citò ſana fit. Si verò non curetur, & tēpus
procedat, omnia prius relata valde ipſam affligent, & dolor
corripiet, nunc vētris partem infrà vmbilicū, nunc inguina,
nunc lumbos & coxendicū ad ſedem iuncturā, nunc collum,
aliquando verò ſtrāgulatio fortis accidet, & caligo ante ocu-
los obuerſabitur, & vertigo, vtpote purgatione ſurſum ver-
gente ac aſcendente. Si enim corpus male habuerit mulieri
Cum fœmi- menſes pauciores fiunt, & quibus corpus plenum fuerit, his
næ corpus menſes plures prodeunt. At verò bilioſæ ſi menſes prodeant,
male habet puſillanimitas incidit, & cibi faſtidium aliàs atque aliàs, &
menſes mi- anxietas, ac vigilia, & eructat frequenter, & non vult deam-
nores de- bulare, & triſtis eſt, & non videre ſibi videtur, & timet. Et ſi
fluunt. curetur, ex his ſana erit. Si verò tēpus proceſſerit, adhuc ma-
gis dolebit. Optimè autē cū hac agatur, ſi vomitus bilioſus
ſuccedat, aut venter turbetur, nō fortiter, & ſubeant bilioſa.
& ſi fluxus ſuccedat ipſi non fortis. Si enim quid ex his fortè
inciderit in corpus afflictum, periclitabitur. Si verò leniter
depurgetur aliquid bilioſi aut totū id quod moleſtū eſt, ſana
Profluui- fiet. Si verò neq; curetur, neq; quicquā horū fiat, moritur mu-
orum cōſue- lier, plerūq; tamen cōtingit vt fluxus incidat bilioſus ex hoc
tudo. morbo, & ſi fluxus fiat, primū quidem pauca ſunt quæ cōpa-
rent; per omnes autē dies omnino plura cōtingunt. Tēporis
autem progreſſu plerūq; etiam morbus acutus fit: & vteri à
purgatione bilioſa prodeunte mordentur, ac exulcerantur.
Sed & in hoc adhuc ſana fit, ſi curetur, & fluxus compeſcatur.
Veterorum Si verò vteri ab vlceribus fuerint inflammati, adhuc acutiōr
vlcera. morbus erit, & multa graueolentia ac purulenta prodibunt,
ab ipſis vteris iam egreſſa, & ſemper velut aqua de carnib⁹,
& prius relata omnia ipſam magis affligent, & vlcera ad-
huc magis efferatiora erunt, donec ipſam vincant. Si ve-
rò etiam ſanata fuerit, ſterilis erit à cicatricibus. Si mulier
corpore

- A** corpore malè habuerit, & pituitosi mēses prodierint, cogno-
sci autem possunt si pituitosi prodeāt. Pelliculosi enim ap-
parent, & velut araneorum casses distenduntur, & subalbidi
sunt. Hoc autem contingit, si corpus & caput ipsi pituita re-
pleta fuerint, & hæc non subpurgetur, neq; per nares, neque
per sedem, neque per vrinæ meatum. Sed in mēsis, & in
turbatione sanguinis, vnà cū purgatione foras exit. Et si hæc
sic habuerint, ad duos quidem aut tres menses nihil egrotat.
postquā autem amplius tempus progressum fuerit, & non
curetur, magis dolebit, & febris erronea corripiet, & cibum
aliās atque aliās fastidiet, & stomachum dolebit, & maximè
dolet vbi menses appropinquarent. Quū verò purgata fue-
rit, ad modicum tempus, superiorum respectu melius habe-
bit, postea ad idem relabitur, & si non curetur, sed tēpus pro-
cedat, sient ipsi omnia quæ ei cui biliosi menses prodibant,
donec fluxus sistatur. Consequitur etiam vt hæc fluxum pi-
tuitosum habeat, aut alia quæ ego dicam paulò postea. Et si
quidē fluxus succedat, semper procedūt per omnes dies, nunc
aceruata, nunc pauca, & quandoque velut à carnibus aqua
prodit, quandoque velut sanies, & in hoc ipso multi sangui-
nis grumi insunt, & radit terram velut acetū, & mordet vbi-
cunque mulierem contigerit, & vteros exulcerat. Et vbi ad
hoc peruenit, reliqua quidem similiter patitur, velut prior.
Minus verò quā illa caput dolebit, & vlcera neque defor-
mia, neque magna, neque purulenta, neque graeolentia, si-
militer velut illi fiunt, sed minùs huic. Si verò curetur, sana
euadit, etiam vbi morbus progressum fecit, & non valde mo-
ritur. Verūm prægnaus esse non potest quæ sic habet. Quæ
cunque viro cohabitantes in ventre habere non possunt, in-
terrogandæ sunt, an ipsis menses prodeant, aut non: & an pu-
rulenti sint, aut frigidi. Si quidem igitur responderit, in-
terrogetur an statim exeat genitura, an postera die, aut ter-
tia, aut sexta, aut septima. Si igitur dixerit statim exire vbi
coiuit, vteri osculum rectum non est, sed distortum, & geni-
tura nō capit. Si verò dixerit, postera die, aut tertia, vterus
perhumectus est, & semen eluitur. Si verò sexta aut septima,
semen computrescit, putrefactum verò exit. Si igitur ab ini-
tio nō suscipiat semen, os vteri primū curandum est, vt re-
ctum sit. Si verò eluatur postera, aut tertia die, vterus & ca-
put. Si

Pituitosi
menses.Qualis ve-
xatio in
his.Fluxus pi-
tuitosus.Quid in his
agendum,
quæ nō cō-
cipiunt.

Hippocratis Liber 1.

Mensium
cognitio.

Medela.

Medela.

put. Si verò computrescat & exeat, & vterus, & totū corpus **D**
curetur. Atque hac singula sic cognoscere oportet, Quali ve-
rò purgatione opus habeat, hoc modo cognoscit. Quum
mensēs prodeunt, linteum complicatum palmi magnitudi-
ne super tenuem cinerem expandito, deinde ut quæ exeunt
super hoc desluant curato. Præstat autem duo esse lintea,
vtrunque seorsim, alterum diurnum, alterum nocturnum, &
diurnum quidem, postera die lauare oportet. Nocturnū ve-
rò, ubi per diem ac noctem super cinere situm fuit. In lo-
tura verò considerare oportet, qualiānam fiant lintea lota,
ubi in sole fuerint siccata. Optimum tamen est in tenebri-
coso loco ea resiccare. Si quidē igitur pituita fuerit quæ con-
ceptionem impedit, mucosa lintea erunt. Si verò propter sal-
suginē & bilē impeditur, fulua & subliuida. His igitur con-
sideratis, & diligenti animaduersione expensis, totum etiam **E**
corpus inspicito, an multa purgatione opus habeat, aut se-
cus, ita ut & ad colorem, & ætatē, & robur, & anni tempus, &
quæ diæta vtantur respicias. Curatio verò & totius corporis
est, & vteros ac osculum ipsorū sanare, & si hoc conclusum
fuerit, aperire. Si verò illi distorti fuerint, dirigere oportet.
Si autem humidi fuerint, resiccare, & alia quoque facere con-
traria. Fæmē autem omnibus multa curatio eadem est, ex-
cepta mensiū detractio. Nam quibus nihil prodit, his de-
trahere oportet. Imò quicquid in mensibus mali inest, hæc
auferre oportet: quum videlicet pituitosi sunt, & pelliculosi, **F**
& saniosi, & tenues, aut albi, & grumosi: & quum nigri sunt,
& carbūculosi, aut caliginosi, aut acres, salsi, turbati, purulen-
ti. Hæ omnes causæ tollendæ. Prohibet enim in ventre con-
ceptum. Quibuscūque igitur menses pituitosi ac pelliculosi
sunt, hæ carnosæ sunt, & his os humectum est, & salua multa
ac viscosa. Et si acidum aut acre quid gustarint, sputū in ore
liquidius erit, & insulsum, & ad omnia quæ ederint aut bibe-
rint, turbatio sequitur, & supprimitur ipsis ac attollitur ven-
ter, & nausea adest, & anxietas ac iactatio multa. Et à capite
fluxus desluit, & omnia obducit, & multā humiditatem in-
ducit, & partes sub oculis liuidæ sunt ac inflatæ. Has totas
fouere oportet & frequenter vomere, & à cibis, & ieiunas.
Infernum autem vētrem mollire, sed pharmacis omnino le-
uibus, quæ minimè bilem ducunt, & semel in die cibum ca-
pere

A pere, & frequenter exerceri. Et cibo siccissimo uti, & potu paucissimo meraciore. Melius autem est ut venter facile solibilis consuetur. Verum uteros si ad hanc dietam non paruerint, pharmacis subdititiis non mordacibus purgare oportet. Fomentum tamen semper purgationibus præmittendum est prius id quod ex fœniculo paratur. Deinde quod ex suffimentis. Fomenta verò & subditiōes medicamentorum facito coniectura facta ut omnia fiant, & pro ratione adhibeantur, quo tempore menses prodeunt. Si quidem igitur puri & sinceri & cruenti fiant, ita ad virum accedat incipientibus mensibus. Optimum autem, desinētibus, & adhuc euntibus magis quam ubi disparuerūt. Quum autem ad virum itura

B est suffimentum quoddam ex adstringentibus suffiat. Atque hoc per canistrum, & arūdinem, pharmaco calido cineri insperso. Quum verò insperferis, & canistrum, sine operculū circumponito, & per arundinem insidenti fomentum adhibeto. Vbi verò opus fuerit ipsam suffiri, plumbea fistula utere, ut aperto osculo suffiatur. Deinde cum surrexit, rursus in lecto plumbeam fistulam apponat, Deinde ea subtracta cum viro coeat. Et si ea quæ à viro prodeunt, non fuerint ei manifesta, extensis & alternatim positis cruribus quiescat. Ieiunium autem vtile est in hac die, præterquam si cyceonem velut non falsum in aqua. Hunc autē tunc bibat quum vult suffiri. Si verò ubi cum viro coiuit, postridie detineat geniturā, & neq; altera die exeat: à cibis quidem & balneis prohibeatur. **Post viri cōgressum quid agat.**

C tur. Bibat autem polentam in aqua non falsam, bis ac ter in die. Atque hæc dieta sit per sex dies, aut quod melius est, septem, si non exierint ea quæ à viro suscepit dum cum ipsa coiuit. Illota verò maneat per omne tempus, & det operam ut morus vitet. si verò deambulare velit, deambulet in loco plano & leui, nequaquam accliui, neq; decliui. Desideat etiā super mollia, si conceperit. Reliquam verò dietam eandē faciat vsque ad dies triginta. Illota autem sit, aut si lauari opus habeat, pauca & non valde calida lauetur. Caput verò ne mactefaciat. Cibis autem utatur & panibus, & maza si velit. Ex carnibus autē, palūbe, & similibus, ex marinis, his quæ alusū sistūt. prohibeatur ab oleribus acribus. Vino verò nigro utatur. Carnibus autem assatis potius quam coctis, tum mansuetis, tum ferinis. Et hæc quidem si conceperit, hoc modo facere

Hippocratis Liber I.

Quæ semen cere oportet. Si vero non conceperit. sed secunda aut tertia die exeunt ei quæ à viro immiffa sunt, fluentia cum multa humiditate: manifestum est quòd vteri sunt humidiores. Curare itaque oportet iuxta relatum modum, donec sicci fiant.

Quum autem sicci esse videbuntur, sic curato. Optimum est pharmacum mollitorium, & retro, & anteriori parte ipsi adhibendum, donec vteri ad naturam suam redeant, & rursus ad virum accedat. quum menses non amplius multi, sed pauci & bene colorati fuerint, & ad libidinem concitatur. Sed & in aliis diebus cum viro consuetudinem habere oportet, si optime habuerint vteri. Quum autem in relatis diebus consuetudinem habuerit cum viro, si probè parati fuerint vteri, & si geniturâ ad decem aut duodecim dies detinuerit, ne adeat E

Cur nõ concipiat sanguis. Si verò non concipiat, vteri autem sani sint: contingit enim & hoc plerisque, quum debiles existentes vteri, ab affectione macilenti fiunt: aut præ medicamenti & fomento multo, genituram ferre non possunt, priusquam assueti fiant & conualescant. Hoc autem sic cognosci potest. Quum ab ipsa exierint, secunda aut tertia die exeunt, aut adhuc prius, crassa & compacta velut mucus: nisi mali quid sit, & propter

Curatio. alium vterorum morbum genitura discedat. Quum igitur talia apparuerint, curatione quidem vterorum non est opus, verum reliqui corporis cura habenda est, quo huiusmodi bonus habitus sit ipsi, ut contractum simul sit corpus, & iuxta mole præditum, ex paucorum balneorum, plurium verò & leuium laborum usu. Ab acerbis autem & salis prohibeatur. Vomibus vtatur ante dies quibus menses fieri solent, & rursus fame maceretur, & alia perficiat quæ dicta sunt. Atque hæc quidem harum curatio est. Quibus autem statim vbi coiuerint

Quum statim postcoitum genitura exit. Medela. Quum os vteri est distortum. Medela. est. Curare verò sic oportet. Si quidem valde conclusum fuerit, tædis & plûbeis fistulis immixtis aperito, & molli fomento ex fœniculo foueto, & subdititiis, quæ vteros attenuant, & in directum redigunt, purgato. Post purgationes autem & verò os distortum est, & ad coxam allapsum: fiunt enim etiam talia prohibentia ne vterus semen suscipiat: Quum igitur talia quid acciderit, odoratis fomentis fouere oportet, post folletum autem per digitum auulsum à coxa detrahit. Quum autem

A autem discesserit, rediis & plumbeis fistulis immisisis iuxta priorem rationem in rectitudinem dirigito. vbi verò rectificari ac aperti fuerint vteri, medicamentis subdititiis purgato, & alia facito iuxta relatum rationem. Quum autem ma-
Cum vteri nimis hiant.
 gis quàm oportet aperti fuerint vteri, purgatione opus habent, post purgationes autem, collutionibus & suffimentis. Si verò propiores sint quàm oportet, vomitibus vteri opus habent, & fomento foetido, donec ad suum locum redeant. Diæta verò vtendum est relata. Si verò os pingue fuerit & crassum, & propterea non concipiat, sinapi coctum ieiuna edat, & meracum insuper bibat. Apponat autem nitrum rubrum, & cuminum, ac resinam. Optimum autem fuerit nitrum vino ammiscere & resinæ, vnâ cum cumino & vnguento albo. Aut cornu cerui vrito, & duplum crudæ ordeacæ farinæ cum vino ammisceto. Si verò non melius habeat, porrum coquito, & ipsam insidere facito. Aut phagum id est glâdem tritam apponat. Et allio recenti vescatur, & aqua multa insuper pota vomat. Quibus porro intus manet viri semen & computrescit, & turbationem facit, his attriplicis semen aut succum, cum melle aut cum cumino delingendum dato. Quum autem à viro immissa graueolentia fuerint, nõ concipit. Portulacâ igitur & adipem anserinum misceto & apponito. Quibus verò sexta aut septima die, à viro immissa prodeunt putrefacta his verisimile est ab vtrisque fieri, & bilis, & fæculis influxu. Curare autem sic oportet, per
Quum os vuluz crassum est. Medela.
Quum semen intus putrescit.
Curatio.
 C veratrum, aut scammoniam, aut peplium. Hæc enim sursum ac deorsum pituitam & bilem purgant, & flatus educunt. Antè purgationes autem fomentis vtendum est, ex suffimentis. Vbi verò fomentum adhibueris, per subdititia purgato, eodem modo velut in prioribus. Et post subdititiorum ac purgationum vsum, mollitoriis vtete, & subdititio medinamæto ex mercuriali & artemisia herba, & anemona, & veratro albo & nigro. Atque hæc quidem medicationes hoc modo his conducunt. Diætâ verò respectu, ad totum hominis corpus facta constituere oportet, siue siccior, siue carnosior mulier esse videatur. Et si quidem siccior fuerit, balneis pluribus, & obsoniis omnibus coctis, tum marinis, tum carnibus
Vterorū humectum
 vtatur. Vno verò aquoso, & oleribus coctis, & pinguibus omnibus ac dulcibus. Hæc enim plerunque faciunt vt humi-
curatio,
 ditas .

A quæ mordeant. Quæ enim tenuia & feruida sunt, calli duri-
tiam diffundunt. Si verò mollitus fuerit callus, mollibus cu-
rato, & his quæ non mordent. Quod si diu non concipiat, mē Medela nō
sibus non apparentibus, quum tertia aut quarta dies aderit, cōcipientis.

alumē tritū, vnguēto dilutū, & lana exceptū apponito, & ha-
beat per tridui. Quarta verò die fel bubulum siccū in oleo
feruefacito, & lanā tenerā eo imbutā subdito, & habeat per
triduum. Postridie autem eximat, & cum viro coeat. Si geni-
turam non suscipiat mulier, mensibus secundum naturam
prodeuntibus, mēbrana præposita est, fit etiam ex aliis caus-
fis, cognosces autē vbi digito obicem cōtigeris, facito autem
medicamentum subdititium, resinam & æris florem cū mel
le subacta in linteo apponito quā penitissimē, filo ad ex-
trēmitatem alligato, vbi verò hoc extraxerit, myrtum in vi-
no coquat, & vino tepido perluatur, præstat autē membranā
auferre. Sunt autem mulieres quæ facili quidem in ven- Partus reti-
tre concipiunt, gestare verò non possunt, sed fœtus ipsis cor- nendi cura
rumpuntur, aut tertio, aut quarto mense, nulla causa accedē-
tio.

te, neque cibo incommodo ingesto, & hæc est causa quæ rela-
ta est, & maxime quum vteri augmentum fœtus dimiserint.
aut venter ipsis turbetur. Debilitas autē, & febris vehemēs,
& cibi fastidiū incidit eo tempore quo fœtus corrumpunt.
Est autem & hæc causa, si vteri fuerint leues, aut natura, aut
viceribus in ipsis innatis. Si enim leues fuerint, quandoque
continentes ipsum pelliculæ, minus quā oportet cohærēt. Leuitas v-
terorum v-
ti dignosca-
tur.

C vtpote quū vteri ipsi pleni existant, cognouerit autem quis
hæc singula, si de his exactē interroget. De leuitate verò co-
gnouerit, si alia mulier cōtigerit, dum vteri vacui sunt. Non
enim hoc tempore manifestum fit. Si verò menses prodie-
rint his acruatim prodeunt. Quibusdam tamen ipsarū con-
tingit vt fœtus edant. Et si qua curetur, spes partus adest, &
de his quidem sic habet. Si mulierem puerperam facere ve-
lis, aliās concipere nequeuntem, menses cōsiderare oportet,
an pituitosi sunt aut biliosi. Cognosces autē sic. Arenā tenuē
ac siccā subiicito, & quum menses prodeunt, in sole sangui-
nem superfundito. ac siccari finito. Et si quidem biliosa fue-
rit, sanguis in arena siccatus pallidus erit. Si verò pituitosa
fuerit, velut mucus. Vtrum igitur horum fuerit, ventrē pur-
gato, siue supra opus habuerit, siue infra, postea vteros pur-
gato

Hippocratis Liber I.

Quæ fœcū gato. Si verò concipere voles, hederæ grana septem, aut fo
ditatem pa
r. nr. lia, singulis mensibus in vino veteri, cessantibus mensibus
bibenda dato. Et malicorium in vino odorato meraco coqui
to, & glandem ex hoc factam in meridie subditò. Aut alumé
Aegyptium tritum lanæ illigatum apponito. Quum autem
sol occiderit, eo detractò, vino odorato perluatur. Hæc autē
cessantibus mensibus facere oportet. Sed & hoc sic habet.

Conceptus Quum purgatæ fuerint mulieres, maxime in ventre con
tempus, cipiunt cum viro consuetudinem habentes, & genitura ipsa
corroboratur, si quando oportet coiuerint. Et semen viri fa
cile ammiscetur, & si præualuerit, illi accommodatur ac ap
propriatur. Tunc enim maxime os uterorum hiat, & disten
tum est post purgationes. Et venæ genituram attrahunt. At
in priore tempore, & os uterorum cōclusum est, & venæ ma
gis sanguine plenæ existentes, nō similiter genituram attra
hunt. Si verò genitura iugi cursu defluat, mulier viro mi
sceri non cupit, & si misceatur, non concipit; & lumbi ac co
xendices doloribus vexantur, & febris debilis corripit, & im
potentia ac animi deliquium succedit, & aliquando uteri in
suo loco non sunt. Si quidem igitur præ plenitudine defluat,
finere ipsam optimum est. Si verò uterus laxus fiat, diæta sit
alica, caro suilla, aut palumbis, & vinum nigrū, potiones ve
rò, quæ ad fluxū describentur. Nunc porro dicam de mor
bis earum quæ in ventre habent. Pronūcio autem de mulie
re in ventre habente duos aut tres menses & yltra, si menses
statim prodeant singulis mēsis, necesse est tenuem ipsam
fieri ac debilem. Quandoq; etiam febris ipsam corripit his
diebus, quàm diu menses prodierint. Et dum prodeunt, &
postquàm prodierint, pallida fit. Sed & pauci prodeunt. His
uteri magis quàm opportunum est, hiant, & augmentum fœ
tus dimittunt. Descēdit enim quum mulier in ventre habet,
sanguis paulatim in uteros à toto corpore, & in orbem circa
id quod in uteris est circumstans, illud auget. Si verò hiarint
uteri magis quàm oportet, sanguinē singulis mensibus, ve
lut procedere solet, dimittunt. Et quod in uteris est, tenue ac
debile fit. Si verò curetur mulier, melior & fœtus, & mulier
euadit. Si verò non curetur, fœtus corrūpitur. Sed & ipsa pe
riclitatur, ne diuturnum habeat morbum, & purgatio plus
quàm oportet prodeat. Quia & post corruptionem pericu
lum

Quādo nō
concepit.

Vitæ ra
tio.

Pregnatiū
mala.

De Morbis Muliebribus.

251

A lum imminebit, nimirum vteris magis apertis, Si verò ^{Causse va} mulieri in vtero habenti caput pituitosum fuerit, & pituita ^{rix abor-} acris in ventrem descenderit, & à capite ventrem pererratus.
pit, & febris debilis ipsam corripit, & palpitationes quibus-
dam debiles subexolutæ, augescences acutæ. Si verò etiam
cibi fastidium, & impotentia corripiat, periculum est ne
breui fœtus corrumpatur. Sed & ipsa in periculum adduce-
tur, si non curetur. vbi verò effugerit, vt pote ventre fluído
existente, statim concludere ac constringere oportet. Multa
verò etiam alia sunt pericula, in quibus fœtus corrumpun-
tur. Nam si mulier in ventre habens agrotarit, aut debilis
fuerit, aut onus leuarit, aut percussa fuerit, aut saltarit, aut
B cibum fastidierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut
amplius aut minus nutrimentum accipiat, aut timeat, &
consterneretur, aut vociferetur, aut intemperanter viuat, fœ-
tum corrumpet. Nam & cibus corruptionis causa est, &
potus multus. Sed & ipsi vteri naturas habent, quibus
abortum faciunt, quum sunt flatuosi, densi, magni, parui,
& alia his similia. Si mulier in vtero habens, ventrem aut ^{Quam fa-} lumbos doleat, formidare oportet ne fœtum per abortum ^{cile abor-}
edat, pelliculis qui ipsum continent ruptis. Sunt etiam quæ ^{tus fiat.} fœtus corrumpunt, si acre quid, aut amarum ederint, aut
biberint præter consuetudinem, dum adhuc paruus intus
est puerulus. Si enim puero quid accidat præter consuetu-
dinem, & si paruulus adhuc fuerit, moritur. Et si eiusmodi
C edat aut bibat, velut diximus, vt necesse sit ipsi turbari ven-
trem, dum adhuc paruus est puer. Percipiunt enim & con-
citantur ipsi vteri, fluxione ex ventre secedente. Et si la-
borauit mulier plus quàm oportet, & venter ipsius conclu-
datur, aut magnus fiat, etiam sic puer corrumpitur, velut
à labore calefactus, & à ventre pressus. Plerumque enim
dum parui sunt, debiles sunt. Quidam verò etiam magni
corrumpuntur, Quare mirari non oportet mulieres, quod
inuitæ corrumpunt. Nam custodia & scientia multa opus ^{Pregnan-}
est, vt in vteris gestent puerum & enutrient, & vt euadant ^{tum varij}
ab ipso in partu. Si verò mulier in ventre habens corpo- ^{affectus.}
re male habeat, & fuerit biliosa & doloribus vexata, & aliàs
atque aliàs febricitet, & os examarescat, & lingua cum vi-
rore pallida fiat, oculi velut morbo regio affecti, vngues bi-

I.

3

liosi

Hippocratis Liber I.

liosi, vrina acris: hæc tum aliàs, tum si febricitet, aliàs at- D
que aliàs ipsi accident: postquam verò etiam purgationem
contigerit biliosam esse, planè timendum est etiam pueros
debiles fore: hæc si biliosa per secessum egerat (id quod val-
de contingit) meliùs deget. Et si biliosa aut valde nigra
sunt partus purgamenta, etiam vt plurimum pinguedo suc-
cedit, & prodeunt paulatim, & non cito congelantur. &
primo quidem tempore leuius fert, postea verò grauiùs, &
minùs purgatur quàm oportet. Si enim corpus malè habue-
rit, etiam partus purgamenta pauciora ac deteriora ipsi pro-
cedent. Patietur autem & hæc omnia, etiam si menses pro-
deant biliosi. Verùm breuiori tempore ægrotabit. Et mor-
bus ad eadem pericula, & signa, & transmutationes deue- E
niet. Aut enim ipsis vomitus biliosus, aut purgatio per ven-
trem, in hoc morbo fit, & vteri exulcerantur. Multa verò cu-
stodia mulier opus habet. Quum igitur tale quid factū fue-
rit, vt ne moriatur, sterilis erit. Si verò nihil horum fiat, &
non curetur, sed partus purgamenta fuerint ipsi occultata, in
Medela. triginta & vna diebus vt plurimum moritur. Huic pharma-
cum in potu exhibendum est quod bilem ducat. Prodest &
anisum, & quæ ad vrinam ciendam dantur. Vomat autem
& sudores eliciantur, & alius succo ptisanæ, & melle, & ouis,
Quid signi- & maluæ aqua infusa eluatur. Quibus in ventre habenti-
ficet partū bus circa septimum aut octauum mensem, derepente man-
periisse. marum & vëtris plenitudo collabitur, & vbera gracilescūt,
& lac non apparet, his dicendum est, puerum aut mortuum F
esse, aut viuere & debilem esse. Si enim in ventre habuerint,
& apparuerint menses: aut abortus fiunt, si plures fuerint &
male olentes, aut fetus morbosus fiunt. Si mulier in ventre
habens pituitosa fuerit, & caput dolet, & aliàs atque aliàs fe-
brit, & in capite obuoluitur pituita. Et grauitatem exhibit
ac frigus, & in corpus procedit, & in venas, quum caput fue-
rit repletum. Fit etiam colore plumbo similis, & vomit pi-
tuitam, lingua alba est, & vrina communiter exalbescit, fri-
gida est, turbatio adest, & æger motus. Vbi verò pepererit,
procedet ipsi purgatio pituitosa, & apparebit pelliculosa, &
velut araneorū casses in hac distēti erūt. & patietur quidē ea
dē omnia etiā ea cui menses pituitosi prodeunt. verū breuio-
re tēpore ægrotabit. & eadē pericula, & signa, & transmuta-
tiones

- A** tiones morbus habebit. Cōtinget enim ipsi vomitū pituitosum fieri, & affectiones similes velut illi accident. Dependent enim eodē modo partus purgamenta, & menses pituitosi, verū purgamentā partus breuiore tempore quā menses, & nisi eruperit ipsa purgatio quæ diu moram traxit, moritur in quinque & quadraginta diebus, etiam si pituitosum partus purgamentū ipsi prodierit. Curata autem mulier, sana fit, & inhabitur ab initio si sanata fuerit, grauis enim erit hic morbus. Huic dare oportet pharmacum quod pituitam ducit, & lac caprinum coctum cum melle miscere. Si verò sepe nō obediat, nasturtiū, aut enicum, aut cneorū, aut poly-podium, aut serum, aut medicamentū ex sale cōpositum exhibeto, & quæcunque pituitam laxant, ac educunt. Si verò mulier in vtero habens, lienosa sit à relatis affectionibus, in hoc morbo menses hydropi similes & pituitosos demittit, & partus purgamenta procedent hydropi similia, & prodibunt modò multa, modò pauca, & fiunt quemadmodum aqua à carnibus, velut si quis carnes cruentas abluat. Aliquando verò paulò crassiora, & non cōgelantur. Et patietur eadem omnia etiā ea cui menses aquosi procedunt, & pericula eadem ac trāsmutationes morbus habebit. Continget enim ipsi fluxum aquosum fieri, aut purgationem occultari, & ad ventrem conuerti, & ad crura, aut ad pectus, aut aliquam harum partium, & pericula erunt eadē quæ prius sunt relata.
- Si prægnans intumescat, vtriciæ semen plurimum, & mel, & vinum dilutum odoratum potandum dato, bis in die. Si prægnatē bilis vexet, ptisanā succum dato, rhoe rubro insperso, aut eo qui ex moris paratur. Sorbeat autem frigidam, & sistetur. Si suffocatio derepente accidat prægnanti. Fit autem hoc maximè vbi mulier laborarit, & cibum fastidierit, vteris à labore calefactis, & pauciore humore fœtui accedente. Et quum vterus ac vëter inanior sit quā m oportet, procedit fœtus ad hepar & præcordia, vt quæ sunt humectæ, & suffocationem fortem derepente inducit. Intercipit enim perspirationem circa ventrem, & mulier voce priuatur, & albas oculorum partes subuertit, & reliqua patitur omnia quæ relata sunt, si mulier non præguans ab vtero suffocetur. Quin & suffocatio fieri incipit mulieri in ventre habenti, quum à capite defluit pituita ad præcordia. vtpote corpore

Periculum
mortis in
Prægnante.

Medela.

Prægnas
lie
nosa quid
patiat.

Suffocatio
vulvæ cur.

Hippocratis Liber I.

corpore respirationem trahere non potente. Et si quidem **D**
vna cum pituita descensu, fortis redierit ad suum locum, ve-
lut qui humorem attraxit, & à pituita delatus sit, mulier sa-
na fit. Stridor autem fit foetu locum suum occupante. Et ven-
ter mulieris ut plurimum humidus fit. Si verò non breui re-
deat foetus in suum locum, duo iam fiunt quæ foetum affi-
gunt, pituita quæ à capite descendit, grauat enim & insitens
frigefacit, & loci alienitas, & periclitabitur. Et si non breui
quis commodiorem diatam adhibuerit, mulier suffocabi-

**Partus dif-
ficultas.**

tur. Et de his quidem sic habet. Si verò mulieri in ven-
tre habenti, tempus partus iam affuerit, & dolor partus te-
nuerit, & ad multum tempus mulier puerum edere non po-
terit, omnino obliquus aut in pedes procedit. Vtile est au-
tem in caput procedere. Et si obliquus procedat, difficilis fit
affectio. Sicut enim si quis in vas olearium angustis oris nu-
cleum immittat, non procliuè est extrahere ipsum obliqua-
tum. Sic sanè etià mulieri grauis affectio est, vbi foetus fue-
rit obliquatus. Difficile est enim ipsum exire. Graue autem
est etià si in pedes processerit, & saepe aut matres pereunt,
aut pueri, aut ambo. Est autem & hæc magna causa ut non
facile exeat, si mortuus, aut syderatus, aut duplicatus fuerit.

**Cur gra-
uida pallescat.**

Quum mulier in ventre habuerit, tota fit cum virore pal-
lida, quoniam purus ipsius sanguinis semper quotidie ex cor-
pore destillat, & in foetum descendit, & augmentum ipsi ac-
cedit. Et quum paucior sanguis sit in corpore, necesse est
ipsam esse pallidam, & semper alienos cibos appetere, & san-
guinea in ventrem intrare. Et debilior fit, quoniam san-

Parturitionis signa.

guis minuitur. Affero porro mulierem vbi pariet, frequen-
tem spiritum emittere. Et si purgatio inceperit, venter ple-
nus est, & calore pressus. Maxime verò frequenter respirat,
vbi partus appropinquat. Et tunc maxime lumbos dolet. Nā
& lumbi à foetu colliduntur. Dolet autem stomachum siue
ventriculi osculum in intermedio tempore aliàs atq; aliàs,
utpote dum venter, maxime verò vterus, circum foetum
obuoluitur. Et si puerperæ vterus infetur, ouicula aut ca-
pra hepares cinere obruito, deinde coquito, & hoc edat, ac vi-
num meracius vetus, si nihil prohibuerit, bibat, ad dies qua-
tuor, si longius aberit à partu. Si verò lumbos doleat, ani-
sum & cuminum Aethiopicum bibat. Et calida lauetur. Si
verò

A verò anhelatio corripiat, sulphuris magnitudinem fabæ, & cardamomi tantundem, & rutæ ac cumini Aethiopici tantundem. Hæc terito, & vino diluta ieiunæ bibenda præbeto. Et à cibis frequenter abstineat. Si in partu purgatio multa prodierit, vterus contrahitur, & vesica, & intestinum, & neq; sterqus continent, sed & urinam emittunt. Oua igitur forbenda dato, & panem cinericium edendum, & reliqua quæ scripta sunt. Si verò ea quæ in partu est, sicca fuerit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido, cum maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & anserinum adipem cum oleo infundat. Si verò parere non poterit, resina, aut cuminum, aut pinus corticem suffito. **Quicunque** verò tumores vteri in partu, aut ex partu fiunt, eos adstringere non oportet, velut medici faciunt: verum pharmaca optima exhibeto. Cuminum Aethiopicum quatum tribus digitis capi potest, & anisi, & seselli grana quinque aut sex, præoniæ radicis aut etiam seminis testam conchæ maioris dimidiam. Hæc in vino albo odorato maxime, ieiunæ exhibeto. Aut dauci Aethiopici radicem, seselli, præoniæ radicem, eodem modo. Aut hipposelini, aut dauci Aethiopici semen, eodem modo. Aut crethmi radicem. Aut cuminum Aethiopicum quatuor obolorum Atticorum pondere. Aut piper, anisum, daucum, præoniæ Atticæ radicem, hæc in vino terito, & bibenda dato. Aut myrtidani ramulos duos aut tres, & cuminum Aethiopicum, & præoniæ radicem. Aut etiā lini semen similiter, quo etiam pueros tussientes nutriunt, cum oui assati vitello, & cum sesamo tosto. Si prægnanti pudenda superficiario ac feruido ulcere affecta sint, amygdalas tritas, & medullam bubulam in aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito, & aqua à coctis myrti baccis perluo. Nunc verò dicam de puerperij purgamentis, & his quæ post partum exeunt. Quum mulieri aut partus purgamenta non fuerint purgata, aut menses nō prodierint, aut etiam vterus durus fuerit: dolor habet lumbos, & lateris mollitudinem, & inguina, & femora, & pedes amarè dolet, & venter attollitur, & horrores per corpus discurrunt.

Ex talibus autem febres fiunt acutæ. Hanc ita habet, si quidem sine febre fuerit, balneis curato. Caput autem oleo anthino inungito. Maluam autem coquito, & oleo

partus difficultas quæ tollatur.

Puerperarum purgatio.

Hippocratis Liber I.

cyprino in aquam eius infuso, mitigandi gratia insidere iubeto. In omnibus autem morbis in quibus fomentum auxiliatur, melius est postea oleo ungi. Si vero febris habeat, à balneis abstinere, fomentis autē & tepesfactoriis imum ventrem & lumbos curare. In potu autem exhibere pharmaca vterina, aut sapiæ ouis, aut castorio ammixtis, post hoc verò farinam cum ruta coctam, aut prisanæ succum sorbendum dare. Si verò mulieri cum puero in partu non prodierit humor velut oportet, sed si quidem in capite habuerit humorem à calore attractum, in partu & ante, caput dolebit. Si verò in ventrem acruatim descenderit, vbi conciratus fuerit, ipsum turbabit. Et nō oportet longè progredi sinere, sed auxilium ferre, vt ne ex partu ventris profluuium succedens, corpore male habente, ipsam dolore affligat. Si verò à capite delatus fluxus, ad puerperij purgationē vertatur, & multum concitetur, melius habebit. Si verò plus moderato, curam adhibeto. Si verò in ventrem, facilius vtrique exitus puero contigerit. Si verò purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumescit, & femora ardent. Et ex ore ac naribus pituita fluit fortiter aquosa, & dolet caput, & febris habet, & horror, & tumet, & dentes stridunt, & venter, & vesica constringetur, & oculus subuertit, & caliginosum visum habet. Quum mulieri puerperæ purgatio non facile procedit, velut vteris inflammatis, & osculo ipsorum concluso.

Obtorquetur enim stomachus vteri post pueri egressum.

Si enim quid horum fuerit, purgatio non procedet. Si verò non processerit purgatio, continget ipsam febrile, & horrorem habere, & ventrem magnum esse, & si ipsam attigeris, totum corpus dolore, maximè si quis ventrem attingat, & aliàs atque aliàs stomachi dolore vexatur, & lumbos dolet, & cibi fastidium, & vigiliæ, & punctura adest. postea quinto aut septimo die quandoque venter turbatur, & secedunt nigra, & valde graeolentia aliàs atque aliàs, & vrina velut asinina. Et si secesserint, videtur sibi melius habere, & curata, breui sana sit: sin minus, periclitabitur profluuium ventris forti ipsi illapso. Et puerperij purgamenta ipsi occultantur. Si verò venter ipsi nō turberetur, neque purgatio prodeat sua sponte, neque ea quæ cōmoda sunt breui exhibeantur,

Quid si nō
curētur eue
niat.

- A** tur, tempus autem progrediatur, multò magis ex prædictis affligetur. Et insuper periclitabitur, ne liuida fiat velut plumbum, & aquam intercutem incidat. & umbilicus extabit ipsi, ab uteris eleuatus. Et circumcirca nigrior erit. & ubi hæc facta fuerint, fieri non potest ut mulier superstes maneat. Pereunt autem aliæ alio tempore, pro corporis & affectionis ratione. Verum vnâ & vicesimâ diem non excedunt, id quod plerunque sic cõtingit. Si verò purgatio ipsi eruperit, siue à pharmacis, siue sua ipõte: fit enim & hoc si uteri os laxarint, a sanguine aceruatim derepente delato coacti: & si eruperit, graueolentia purulenta depurgatur, Quâdoque etiâ nigra: & melius habebit, & curata sanescit. Fiunt autem & vlcera
- B** in uteris, utpote puerperij purgamentis putrefactis. Si verò fiant, maiore cura opus erit, ut ne ipsi vlcera magna & putredinosa fiant: periculum est autem ne aut moriatur, aut sterilis fiat. Signa verò hæc fiunt, si vlcera intus fuerint. Quum purgatio ipsi prodierit, velut spina per uteros transire videtur, & calor ipsam corripit, ac maximè ventrè inuadit. Et si attingatur, partem infra umbilicum dolet, velut si purum æruosum vlcus contingat. Post dolores fortes aliàs atque aliàs in uteros incidunt. Et febris aliquando ad contactum manus debilis & aliàs atque aliàs puerperij purgamentâ procedunt, maligna, purulenta, graueolentia. Hæc sunt signa, si vlcera in uteris fuerint, & multa cura opus habent. Atq; hu-
- C** perij primis tribus aut quatuor diebus processerit, verum postea derepente euanescit: easdè affectiones cõsimiles prioripatitur, sed minus. & si transmutetur morbus, id idem transmutabitur. Diuturnus autem & debiliõr priore erit. Si verò curetur mulier, superstes erit, sicito curetur. & de hoc morbo sic habet. Si verò ex partu non fuerit purgata, venter intumescit, & splen, & crura. Et febris habet, & rigor corripit, & dolores profiliunt ad lumbos. Aliquando etiam ad viscera. Et perfrigeratur, & febris habet, pulsus debiles sunt, & aliquando acuti, & aliàs attolluntur, aliàs deficiunt. Hæc patitur incipiète morbo, & sic habet. Temporis autem progressu, caua faciei partes rubescunt. Quum sic habuerit, leues cibos exhibeto. Et si turget, pharmacũ infra purgans bibendum dato, si biliosa fuerit, quod bilem purgat: Si pituitosa, quod

Signa vlc
rum in vul
uis.

Cur puer
peræ pur
gatio sub
sistit.

Cur post
partum nõ
purgatur.

Medela.

Hippocratis Liber I.

quod pituitam. Postea vero vteros odoratis foueto, & molli-
torium in die apponito. Si verò osculum solidum fuerit, tota
die foueto, & mollitoria apponito. Deinde calida aqua lau-
to, & plumbeas fistulas indito. postea salis grana, & myrrhā
in lintheū illigato, & picem coctā ammixtis aromatis lana
excipito, & singulorum pares portiones ad gallā paruā figu-
ram efformato, & per diem ac noctem apponito. Deinde ve-
rò intermissis tribus diebus, iisdem foueto. Et grana cnidia
decorticata duarum portionum mensura, & piperis grana tri-
ta, oleo Aegyptio albo, & melle optimo ammixto, in lanā in-
farcito. & pennæ obuoluta tota die ac nocte apponito. Et si ti-
bi purgata esse videatur, melius est tinere: Si verò purgatio-
ne opus habere videatur, duobus diebus interpositis, rursus **E**
id quod ex cucumere syluestri paratur, per diem ac noctem
subdito. Deinde Netopon, & oleū rosaceum odoratissimum,
& adipē cerui liquefacito, & die vna in lana subdito. Statim au-
tem vbi purgatoriis, & calida, fuerint purgata loca affecta,
adipe anserino, & myrrha, & resina tepida os vterorum illi-
nat, & foueat, vteros verò postridie vino & oleo narcissino
eluat, Aut si narcissinum non sit, vino solo. Atque hæc die
vno ante menses faciat. Postquam autem menses prodierint
primis diebus attramētum, hoc est spodium cyprium terat
& salis granum addat, & hæc lana excepta paululum in cor-
pore habeat. Et ieiuna vinum meracum odoratū absorbeat,
Vbi verò quieuerint menses, per diem id quod ex pulegio pa- **F**
ratur apponat, & virum accedat. Et si in ventre cōceperit, sa-
na euadit. Cibis autem in purgatione vtatur. Ad hæc cōmo-
dat, mercurialem coquere, & porrū, allium, brasicam, & gra-
na mali punici ammiscere, & succum sorbere. Aliis autē ob-
soniis marinis potius quā carnibus vtatur. A dulcib⁹ verò
& oleosis prohibeatur. Bibat autē semper ieiuna id quod ex
tæda paratur, donec purgetur. Et mēsisbus prodeuntibus idē
valde bibat. Si verò paulo pauciore quā oportet prodie-
rint mulieri puerperij purgamenta, velut vteris angusto ore,
præditis ac distortis, Aut aliqua pudēdi pars valde fuerit con-
clusa ab inflammatione. Mulier acutē febricit, & stomachi do-
lore vexatur, & dolor totum corpus, & molestē fert, & ad ar-
ticulos manuum ac crurum & lumborum dolor procedit. &
locum

Puerperæ
mala pur-
gatio quid
apporet.

- A** locum circa collum, & spinā & inguina dolebit, & quædam corporis partes impotentes fient, & ostea calor quietus erit, & horror valde manifestus. Vomūt autem & pituitosa, amara, acria, & de hac sic habet, & continget vt si curetur, sana fiat. Sin minus, clauda & quarundam corporis partium impotēs erit. Non autem valde sterilis est hic morbus. Si quidem vlcera atque fuerint vteri, & puerperij purgamenta non prodierint, velut oportet, omnia dolebit, & si non magna fuerint vlcerata breui fanescit. Oportet autem curationē vlcerum in vteris exactē facere, vt quæ in tenera & subtili sensu prædita sint parte, & in nervosa cavitare. Multæ autē sunt partes cum quibus societatem habet, sicut put, stomachus. Mens percellitur, & improba fit, & nō facile intelligit. Si verò vteri angustia oris ipsi fuerint, & puerperij purgationem nō emisierint, inflammatur: & si non curetur breui, omnia magis ipsam affligent. Et odor malus erit, & exitus intumescit. Et si non inflammati fuerint vteri, sua sponte exit malū graue olens, & liuidum, aut nigrū grumofum, & mulieri puerperij purgamenta purgantur. Quandoque verò non exit, sed mulieri mortē portendit, nisi quis breui venā secet, aut ventrē emolliat, præstat autem etiam clysterem adhibere. Si verò ad vomitum facilis fuerit, etiā vomitum inducere. Melius autem est lotium ciere & exudare. Verū in his occasio optima est, quum opus his fuerit. Si verò ex partu purgata mulier fuerit, paulo vltra quàm oportet. Cōtingit enim hoc, si vteri amplioris osculi fuerint, & venæ quædam ruptæ sint, quæ sub vteros tendunt, præ violentia egressus ipsius fœtus: febris & rigor habebit ipsam tenuis, & calor per totū corpus. Aliquando etiā horror, & cibi fastidium, & omnino abominabitur, & tenuis erit ac debilis, & pallida, & tumida, & cibū auersatur. Si verò quid edat aut bibat, non concoquitur. Quibusdam verò etiā aliuis & vesica erumpit, & horror magis obtinet. Et de hac sic habet. Si verò puerperæ aliqua pudendi pars obturata fuerit: iam enim etiam hoc cognoui: si vlceratum fuerit os pudendi, vbi sanè vlceratum fuerit, in partu à pueri exitu violatū, simile quid fit vlceri superficialio acferuenti, & valde inflammatur. Et labia præ inflammatione inter se coincidunt, & se mutuo contingunt, utpote quæ sunt exulcerata. Sed & frig⁹ fit, & ambo labia clausa sunt, cōstringentia

Vterorum
vlcera.

Cum vtero
rum os an-
gustū fue-
rit.

Purgatio
cum nō exit
perimit.

Cur magis
purgēt quā
expediat.

Cū puden-
da obturan-
tur.

Hippocratis Liber I.

gentia purgationē relietam. Si verò prodiret purgatio, vlce-
 ra non cōclusa essent. Nunc autē influit, & aliena carne cras-
 fescunt. Proinde ea sanare oportet, velut in reliquo corpore,
 & ad cicatrices perducere. Locus autē levis & concolor red-
 datur. Mulier quædam patiebatur eadem quæ patiuntur
 vteri dam à puerperij purgamētis non purgantur, & ad hæc
 dolebat pudendum. Et ex cōtactu cognouit, quòd obturata
 esset, & narrauit, & curata depurgata est, & sana euasit ac fœ-
 cunda. Si verò curata non fuisset, neque purgatio ipsi sponte
 erupisset, vlcus maius fecisset, & malo non remittente, peri-
 clitata fuisset ne vlcera cancerosa fierent, Si verò processe-
 rit mulieri puerperij purgatio ad caput, thoracēque ac pul-
 monem: fit enim & hoc: moriuntur sæpe statim, si detineatur E
 ac firmetur. Si verò probè exeat per os aut nares, sana euadit.
 Si verò morbus paulo diuturnior fiat, patietur sanè mulier
 ea quæ dicta sunt de virgine, cui mēses primū cōparentes
 sursum impetum fecerunt. Verū mulier lōgiore tempore
 superstes erit quā virgo, & affectiones debiliores erunt, do-
 nec pulmo purulentus fiat. Si verò puerperij purgatio nō ex-
 eat per os, sed sursum tamen impetum fecerit, occultabitur,
 & non procedat iusto modo. Et tussis corripiet, & anhelatio-
 nes. Et impleto pulmone à sanguine, valde dolebit latus &
 dorsum. Et quum tussiet, siccè tussiet. Aliquādo verò spumo-
 sum expuet. Temporis autem progressu sputū apparet sub-
 nigrum & turbatū. Et calor pectora tenet, magis quā reli-
 quum corpus, nimirū sanguine ipsa calefaciente. Et febrit F
 mulier, & venter ipsi coarctatur, & cibū fastidit, & vigilabit,
 & abominabitur, & nō superstes manet, sed moritur plerun-
 que vicesima septima die. Si verò purgatio sursum progressa,
 per os non exeat, neque in pulmonem vertatur: conuertetur
 ipsi ad faciē, & erit hæc valde rubicūda, & caput graue, quòd
 neque mouere potest absque doloribus, & oculi valde rubi-
 cundi erunt, & ex ipsis sanguis tenuis fluat. Et quibusdam ex
 naribus sanguis manat. Et si his exierit, diuturnior morbus
 fit. Et aures nō acutè audiunt in hoc morbo, & stomachi do-
 lore vexatur, & eructat, & mente alienatur, & deliria fiunt
 furiosa. Quibusdam autem adest oculorū distortorū feroci-
 tas. Et reliqua omnia perpetietur, velut si purgatio ad pulmo-
 nem vertatur. Verū nō tussiet, neq; expuet eiusmodi, neq;
 dorsum

Cum pur-
 gatio caput
 petit.

Cum pur-
 gatio faciē
 petit.

A dorsum similiter dolebit. Curata verò sana fit. Nō multa verò spes est de vita ipsius. Et si etiam superstes maneat, surditas aut cecitas omnino ipsi accedet. Atque hic est huius morbi finis. Si ex partu fluxus corripit, & cibi in ventre nō maneant, vñā pāssam nigram, & mali punici dulcis grana terito, & vino nigro dilutis vtitor, ita vt caseum caprinum dera-sum, & polentam tritici torrefactam inspergas, & bene temperata bibenda præbeas. Si ex partu sanguinem vomat, hepatis fistula fauciat est: & dolor ad viscera procedit, & cor cōuellitur. Hāc multa calida lauare oportet: & tepesfactoria quæ maximè admiserit adhibere: & lac asininū in dies septē vel quinque bibendum dare: postea verò vaccæ nigræ lac bi-

Profluuiū
post partū.

B bendū præbere, ita vt sine cibo degat, si fieri poterit, ad dies quadraginta. Ad vesperam verò sesamum tritū bibat. Morbus hic est periculosus. Quomodo autem lac fiat, dictū à me est in pueri in partu natiuitate, & alia similiter. Si lac fuerit extinctum, porrum tritum & aqua dilutum bibendum dato. Et calida lauetur, & in cibo porrū ac brassicam edat. Sed & cytisi folia simul coquat, & succum sorbeat. Bibat etiā fœniculi succum, & de radicibus fœniculi. Et ordeum molitū ac butyrum simul coquito, frigesacito, ac bibenda præbero. Bonum est & hippomarathrū, & hipposelinum, & cytissus. Hæc omnia simul multum lac faciūt & augment. Capræ item Scyriæ, casei autē maximè commodi sunt. Sed & salijā coquat:

Quæ lac
reparent.

C Aut à iuniperi baccis, aut cedri fructu, succum distillat, & vino affuso bibat: & reliqua oleo affuso edat, & ab acris, & salis, & acidis, & crudis oleribus omnibus prohibeatur. Nasturtium verò in vino potum commodum est. Nam lac purgat: & calida lauetur, & subcalidam bibat. Viticis itē fructū in vino bibendum dato: & betæ succus potatus multū lac facit. Sesamum quoque recens, & ordeum trimestre, in mortarium coniecta terito, & succum per linteū exprimito, & mel aut amamelidas ammisceto: deinde in vino nigro bibenda dato. Quā mulier peperit, & à secunda non fuerit liberata, præstat dare ea à quibus maximè purgatur puerperij purgamenta: allia cocta aut assata in vino & oleo cū polypis ac sespulis super prunis tostis, quicquid tandē ex his voluerit. Castorium verò aut nardum bibat. Bibat etiā rutam in vino nigro dulci ieiuna, aut sine vino. Si verò vinum non fuerit dul-

Quæ post
partū cuc-
niunt.

Hippocratis Liber I.

ce, melius est mel ammiscere. Edat etiam brassicam coctam cum ruta & mercuriali, & semen aliquod vtero commodū bibat. Si verò puerperij purgamenta in grumos fuerint coacta, & dolor in imo ventre fiat, porrum coctum, & quæcunq; sylvestria ac hortensia olera dato, verum omnia pinguiā facito: & per tertium quenq; diem sub clementi cœlo lauetur. Frigus enim his inimicum est, & post balneū inungere melius est, & non multa calida vti. Quum secunda non statim exierit post partum, imi ventris dolores fiunt, in laterū molitudine, & rigore ac febres. Et si discesserit secunda, sanatur etiam mulier. Saepe verò putrescit, & discedit sexta aut septima die, aut etiam prius. Huic autem dare oportet pharmaca quæ ego describam, & spiritum continere iuberé. Omnium verò optimum noui artemisiā herbam, & dictamnū, & violæ albæ florem. Et silphij succus optimus est fabæ græcæ magnitudine in aqua potus. Et si secūdas excludere non poterit, à cibo abstineat, Et postea viticis folia trita in vino & melle oleo affuso tepefacito, & hemina mensuram bibendam dato.

Cur secūda remanet. & exhibunt. Si mulieri secunda in vteris relicta fuerit, hoc sic cōtingit. Si per vim ruptus fuerit vmbilicus, aut ab obste trice vmbilico seca per imperitiā resectus, quæ videlicet vmbilicus pueri prius incidit, antequā secunda ex vteris exisset, & vteri foras retrahunt secundam, utpote lubricam & diffusam, & in seipsis detinēt. Nam secunda ex vmbilico pueri haret, & vmbilicus postremus ex vteris exit. Si enim prior exisset, non accederet per ipsum puero nutrimentū, quoniam

Cum partus minor non exit. ex ipso dependet. Quum in ventre habens fœtum corruptum menstruum, aut bimestrem, & secundæ exire non poterit, fuerit autem tenuis: huius corpus tunc purgare oportet ac pinguefacere. Non enim prius exeunt fœtus putrefacti, nisi fortes fuerint vteri, & probè compacti. Si mulieri secunda relicta fuerit, si non ampli fuerint vteri, purgatio ipsi minus quàm oportet procedit, & venter durus fit ac magnus. Et frigus detinet, & febris acuta, & dolor per totum corpus, & ventris maxime partem eam quæ est infra vmbilicū: & grauitas fit in vteris, & tormen, velut fœtus insit. Et curata secunda breui eiicit putrefactam, & sana euadit. Si ex partu vterus vlceratus fuerit, rosarum floribus curato. Sed & acerbis infusis colluatur. Si verò os eius vlceraū fuerit ac inflam-

Cum post partū vterus vlceratur.

matum,

A ma
thu
in l
deb
defi
tun
dus
iux
bos
rim
foli
ter
B sum
bun
cure
beto
aut
tu d
forb
Si ve
tas, &
& ni
to. Si
lia, c
centr
noua
C muli
fedat
verū
quan
moll
non si
bueri
Biba
in ips
punic
Et hoc
& ace
ticula

A matum, myrrham, & adipem anserinum, & cerā albam, & thus, pilis leporinis sub ventre enatis misceto, & simul trita in lana apponito. Si ex partu vteri fuerint inflammati, febris debilis corpus tenet, & caligo adest. Ex ventre verò nunquā deficit calor, & sitit, & coxas dolet, & venter imus fortiter intumescit, & aluus turbatur. Secessus autem est malus & olidus, & calor vehemens corripit, & cibum auersatur, & dolor iuxta finciput est, & ventris stomachus non potest trahere cibos ac potus, & cōcoquere nequit. & nisi curentur statim, plurimæ moriuntur. Venter autē est in causā. Sambuci igitur Medela
folia tenerima, in crassiore tritici recentis farina cocta, leuiter tepida sorbeat. Dato & aquam mulsam, & vinum aquo-

B sum. Et pectinem cataplasmatibus frigefactoriis integito. Cibus autem quā minimū edat, & venter sistatur, & caput curetur. præcordiis verò & vterorū loco, cataplasmata adhibeto. Quum doluerit sedem, aut aliud quid, iuniperi baccas, Quum sedes post partum doluit.
aut apij & vrticæ semen terito, ac bibendum dato. Si ex partu doleat, resinam terebinthinam, & mel, & vinum tepidū, forbenda dato. Et si inflammati fuerint vteri, inde sedantur. Si verò non doleat vterorum locum, amygdalas amaras tritas, & oleæ folia tenera, & anisum, & irionem, & origanum, & nitrum. Hæc misceto, terito & vterorū collyria efformato. Si verò inflammati fuerint, & dolor habuerit, rosarum folia, cinamomū, & cassiam simul terito, & netopo affuso, plantaginis ac pastillos drachmales formato, easque in Mellam Medela vterorum inflammatorum.

C nouam fictilem igne candentem mittito, circumlocatāque muliere ac vestibis contacta, in vteros suffito. Hoc dolores sedat. Si verò ex partu vteri doluerint, calor debilis habet. verū venter imus intus igne ardet, & ad coxendicem aliquando intumescit: & dolor habet imum ventrē, & laterum mollitudinem. Et secessus biliosi sunt, & graueolentes. & si non sistatur venter, derepente moritur. Quum igitur sic habuerint, ventrem frigefacere oportet, cauendo ne horrescat. Quum post partum vteri dolent.
Bibat autem si non sistatur, aquam de crassiore tritici farina in ipsa macerata, & panis farinam edat. Sorbeat autem mali punici vinosi succum aqua dilutum, farina lentium inspersa. Et hoc coquito, misce lentem, & cuminum, & salem, & oleū, & acetum, atque hanc sorbitionem frigidam exhibeto. Lenticulam item acidam dato, & vinum vinosum pramniū in-

K

super

Hippocratis Liber I.

super sorbendum. Ab aliis autē cibis abstinere oportet donec **D**
febris solvatur. Si verò visum fuerit, etiā lauetur. Si verò de-
bilis fuerit, polentā bibedā dato. Et si imbecillior sit, ex aqua
frigida. Cibum autē exhibeto leuem, qui nō euacuet, vbi ca-
lor remiserit. Morbus hic acutus est & lethalis. Si inflāmati
Quum in- fuerint puerperæ vteri, venter ardet, & magnus fit, & ad præ
flāmantur. cordia suffocatio habet. **Quum** sic habuerit, muscum mari-
Medela. num quē super pisces iniiciunt, pro cataplasmate adhibeto.
Verū in mortario misceto ac tundito, crudā ordeaceā fari-
nam, & cinerē sarmentitiū, & lini semen tostum, & hec oleo,
& aceto subigito, & velut cyceonē crassum facito, deinde co-
quito donec velut farinæ subactæ massa fiat, atq; ita quā cali-
Quā puer- dissima imponito: & si opus fuerit, etiā incidere facito. Si **E**
peria le- puerperæ inflāmati fuerint vteri, intumescunt, & vbi puer
choeve in- perij purgamenta intus manserint, occultē distenduntur: di-
flāmantur. stenduntur autem vbi cōdensati fuerint à frigore. His si qui-
Medela. dem perfrigerentur, calefacere conducit. Si verò inflāma-
ti fuerint, & frigus discesserit, medicamentum subdititiū fa-
cere quod inflāmati aduersatur. & simul lauare, ac foue-
re, & pharmaca adhibere, quæ ego describam, & vaporem in
os ac nares attrahere. Si verò suffocēt, lentes in aceto, & sale,
& origano multo coquere, & attractionem facere. Et mercu-
Quā stran- rialē edat. & in succo eius tenuem farinā sorbeat: & quā ce-
gulatio tol- lerrimē ac prius quā dolor corripiat, pharmaca dato quæ
latur. vteropum dolores sedant: & cibos per aluum secedētes assu-
mat. & si vter sit inflāmat, clystere adhibito quā citissi- **F**
Quā vteri mē subluatur. Si vteri pituita fuerint impleti, flatus in vte-
pituita im- ris fiunt, & menses procedūt pauciores, albi pituitosi. Quan-
plentur. doq; etiā sanguis tenuis sincerus, pelliculis plenus. Quibus-
dam etiā conturbatur, & ter in mense comparet: & præ hu-
miditate cum viro cōmisceri nō vult, neq; libidine ad hoc
faciendum concitatur, & tenuis fit. Dolet autem imum ven-
trem, & lumbos & inguina, & si mordeat id quod effluit, &
profluuij exulceret osculi vteri circumferentiam summam, fluxionem
longi signa diuturnam fore pronuntiato. Et si nō multa fuerit fluxio, lé-
ticulæ decoctum cum veratro exhibeto ad vomendum. De-
Medela vl- inde in nares infundito: & pharmacum deorsum purgans bi-
cerum vte- bendum dato. A cibis autem acribus prohibeatur. Si verò
xorum. grauetur, & frigeat, & torpedo habeat, lac præbeto, & vinum
odorat

A odoratum. Bibat autē ieiuna hypericū, apij semen, saluiam, in vino odorato aquoso, & vteros medicamento ex vini face colluat, & si vlcerati fuerint, interpositis diebus duobus aut tribus, pharmaco ex grano cnidio eluat, & postea cum acerbis lauet. myrti ac lauri decocto, & medicamento ex flore argenti illinat. Morbus autem est grauis & pauca effugiunt.

Si verò acetabula pituita plena fuerint, menses sunt pauciores, & si in ventre habuerit, corrumpit vbi foetus fortior factus fuerit. Non enim corroboratur, sed defluit. Cognoue-

Cum aceta
bulavulue
pituita ple
na sunt.

ris autem hinc. Humida sit, & quod defluit mucosum & viscosum velut à ventre defertur, & non mordet, & in mensibus postquam sanguine purgari desierit, per duos aut tres dies, muci ex vteris prodeunt, & horror tenet, & calor non acutus, verum non deficit. Hanc succo grossorum colluito, à

Medela.

quibus omnis aqua purgatur, & hoc iterū atq; iterum. Postquam autem purgata fuerit, de cætero acerbis vtatur. Apponat autē mollia, à quibus pituita purgatur, & foueat vteros medicamento ex lauro, & colluat pharmaco ex aceto, & aromatis suffitum faciat, postquam menses cessarint, postea verò à cibis & balneis abstinere oportet. Coeat autem cum viro, & cibos ac vinum parcè sumat, & calidè degat, & tegumenta cruribus circūdet. & oleo illinat. Si aqua intercus in

Aqua inter
cus vteri.

vteris nascatur, menses pauciores & prauī fiunt, & ante tempus deficiunt, & imus venter intumescit, & mammae solidæ, molles fiunt, & lac malum. Et putat se in ventre habere, & ex his cognoscēs quod aqua intercus est. Sed & in vterorum osculo significationem de se præbet. Ad tactum enim gracile & humidum apparet, & rigor ac febris corripit. Quanto verò magis tempus processerit, tanto magis dolor habet imum ventrem, & lumbos, & laterum molli tudinem, ac inguina. Hic morbus ex abortu fit. Sed & ex aliis causis, & quum menses fuerint occultati. Hanc multa calida lauare oportet, & tepefactoria adhibere si dolor habuerit, Postquā autem sedatus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & vteros medicamento ex bubulo stercore fouere. Deinde id quod ex cantharide paratur apponere, & biduum aut triduum intermittere. Et si robur affuerit, ne topo colluere, & si venter mollis fiat, & febres cessent, & menses secundum rationem prodeant cum viro dormiat, &

Medela hu
ius quæ.

Hippocratis Liber I.

in medicamentis subdititiis perseueret, & interposita die D
crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra quinque, &
sambuci fructum in vino ieiuna. Et mercurialem quàm plu-
rimam edat, & allium crudū ac coctū, & mollibus ad som-
num vtatur, & multa potione, & aliis mollibus, & obsoniis
marinis potius quàm carnibus, & si peperit, sana euadit.

Hydrops
vulvæ.

Medela.

Si hydrops in vteris fiat, menses pauciores fiunt ac dete-
riores, & per longius tempus, & pauciores quàm oportet, aut
paulò plures, & venter intumescit, & locus supra pectinem,
& tibiæ, & lumbi. Vbi verò multum temporis processerit, &
in ventre habuerit, corrumpit ac eiicit, & aqua cum ipso fœ-
tu effunditur, & mulier plerunque moritur. Sanguis autem
corrumpitur, & aquosus redditur. Huic lac bibendum dato, E
& peplum album potandum, donec fœtus moueri poterit.
Quin & ante hoc vt plurimum fœtus corrumpitur, & per
abortum eiicitur, & vteri sanguine & aqua manant. Hæc au-
tem patitur nihilo magis ex labore, quàm aliter. Cognosce-
re verò poteris quod hydrops est, ex digiti contactu. Depre-
hendes enim osculum ipsorum gracile & plenum humidi-
tate. Si verò fœtus in ipsa non circa initia, sed iam bimestris
corrumpitur ac suffocatur, tunc & venter imus intumescit,
& ad contactū dolet, velut vlcere præsentē, & febris magna
ipsam ac dentium fremitus corripit, & dolor acutus & vehe-
mens pudenda, & imum ventrem, & lumbos, & laterum
mollitudinem, & coxas. Quum sic habuerit, calida ip-
sam lauato, & si dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, ex F
perimento facto de eo quod maxime admittat, & pharma-
cum deorsum purgans bibendum dato. intermissione verò
facta per tempus quantum tibi satis esse videbitur, & collui-
to, & foneto, & cyclaminum melle subactum, ac linteo ex-
ceptum, ad os vterorum apponito. Et cupressi ramenta in
aqua madefacta, eodem modo apponito. Verum hæc breui-
ore tempore, & per longius temporis interuallum, quāto ma-
gis mordent & lancinant. Et specillum stanneum paratum
immittito, & digitum eodem modo. Potiones quoq; bibe-
das dato, quasq; maxime libenter admiserit, & cum viro
dormiat, maxime opportuno tempore præsentē. Si enim ge-
nituram cōceperit, & prægnās facta fuerit, ac pepererit, sub-
purgantur, & ea quæ prius in ipsa fuerunt, vnā cū ipsis puer-
perij

A perij purgamentis subeuntia. Atq; sic maximè sana fieri poterit. Si mulier aqua intercute laborarit, splene ipsius magno & aquoso existente. Fit autè splen aquosus ab hac affectione, quum febris habuerit, & nō dimiserit hominē, & sitis ipsum corripuerit fortis, & biberit, ac non reuomuerit. Nā quod in vesicam penetrat, per vrinam eiicitur. Reliquum verò splen capit, abstrahēs à ventre ad seipsum, vt qui rarus est & spongiformis, & secundum ventrem situs. Et si his sic habentibus non exudari, neque aluus laxetur, ab hoc splen attollitur, & hoc magis si aqua fuerit porus. & si quis ipsum contingat, mollis est velut mollissima pluma siue lana: quandoq; verò etiam renititur. Eleuatus autè & impletus, distribuit per ve-

Causa hydropis in femina.

nas corpori, & maximè in omentum, & locos circa ventrem, & crura. Altera enim pars ad alterā delegat in corpore, vbi singulis plus quàm oportet effluerit, & continere nō poterint. Succedit autem ex hoc semper hydrops, vbi splen ad seipsum trahere consueuerit, quum natura rarus sit ac mollis.

Lienis natura.

Quibusdā verò hoc morbi principium fit sine febre, si calor quidē in ventre cōstituerit, velut pituita in ipsum collapsa. & si homo sitim nō cōtinuerit, neque vesica, neq; venter, vrinā & stercus iusto modo excolarint: neque commoda diætā homo vtatur. Si verò hydropica fuerit, prodeunt menses multi derepēte quādoque verò pauci. Et fiunt aliquādo velut aqua à carnibus, sicut si quis cruentas carnes abluisset, aliquando vero paulo spissiores, & non cōgelantur. & anhelatio ipsam

Hydropides mulier quæ patiatur.

Corripit priusquam menses prodeunt. & dolor in splene, & magis si quid dulce ederit. & venter attollitur ac magnus fit. Et vbi plura quàm solita est ederit, dolet ventrē, & lumbos aliàs atque aliàs dolor vexat. & febris ipsam paulatim corripit. postquam autem depurgata fuerit, meliùs sibi habere videtur superiorum respectu. postea ad idē relabitur. & si curetur velut conuenit, sana euadet. Sin minus, & fluxus cōparet, & per omne tempus semper fluat paulatim velut serofa sanies, & ampliore curatione opus habet. Si verò fluxus nō succedat, sed vteri à prioribus menses non laxarint: tunc & venter ipsi magnus erit, & grauitas intus erit, velut in ventre habenti. & velut puer in ventre ipsius moueri videbitur, nimirum dum vteri aqua pleni sunt, & aqua mouetur. Aliàs enim atque aliàs fluctuat in ipsis aqua, velut in ventre pars

Signa huius mali.

Hippocratis Liber I.

infra vmbilicum ad cōtactum dolet. & clauiculæ, & thorax, D
& facies, & oculi attenuantur, & mammæ attolluntur. Qui-
busdam verò & venter, & crura aqua implentur. Quibusdā
autem alterum horū, & si quidē ambo impleta fuerint, nul-
la spes est de hominis vita. Si verò etiam alterum horum,
modica spes est si curetur, & non valde fuerit attenuata. Diu-
turnus est autem hic morbus. Et fiunt omnia magis his quæ
non pepererunt, fiunt autem sæpe etiam his quæ pepererūt.
Periculosa verò sunt velut dictū est, & plerunq; acuta & ma-
gna, & intellectu difficilia, eo quòd mulieres participāt mor-
bis, & aliquando neq; ipsæ sciunt quòd agrotant, priusquam
morbos experiātur à mèlibus, & seniores factæ fuerint. Tūc
autem & necessitas, & tēpus, ipsas morborū causam docet. E
& quandoque non cognoscentibus ex quo morbo agrotent,
morbi incurabiles fiunt, antequam doceatur rectē medicus
ab agrotante ex quo morbo agrotet. Verentur enim narra-
re, etiam si sciant: & præ imperitia ac ignorantia, turpe sibi
id esse putant. Sed & medici simul peccāt non exactē caus-
sam morbi percunctantes, sed velut viriles morbos sanātes.
& multas noui iam ab huiusmodi affectionibus corruptas.

Languen-
tis & medi-
ci error.

Vterorum
vulceratorū
signa.

Quare statim causam exactē interrogare oportet. Multum
enim differt muliebrium morborum ac virilium curatio.

Si vteri fuerint vlcerati, sanguis & pus purgatur, & fœ-
tor grauis oboritur: & dolor acutus corripit lumbos, & in-
guina, & in imum ventrem. & dolor sursum procedit ad la-
terum mollitudinem, & ad costas, & ad scapulas. Ali-
quando etiam ad clauiculas peruenit, & mordetur, & caput
vehementer dolet, & delirat. Progressu verò temporis
tota intumescit. & debilitas ipsam corripit, & animi deli-
quium, & febris tenuis, & perfrigeratio. Intumescunt autem
maximè crura. Morbus autem corripit ex abortu, si qua cor-
rupto ac putrefacto intus puero, non fuerit expurgata. & ca-
lor totum corpus tenet. Corripit etiam ex fluxibus, & si in
ipsis acria fuerint, & biliosa mordeant. Si in hoc modo ha-
bentem incideris, vbi quidem dolores habuerint, multa
calida lauato. & tepefactoria adhibeto qua parte fuerit do-
lor. & si quidem supernè fuerint dolores, & mulier fortis
est, totam fomentato, & pharmacum deorsum purgans bibē-
dum dato. & vbi tempus anni fuerit, serum coctum insuper
bibend

Morbi
caussa.

Medela.

Abibendum præbeto, per dies quinque, si id facere poterit. Si verò non fuerit serum, lac alinum coquito, & per dies tres aut quatuor bibendum dato. Post lactis autē potum, cū aquis ipsam reficito, & cum cibis cōmodis, carnibus ouillis teneris recentibus, & volucrum: & beta, & cucurbita. Abstineat autem à salis & acribus, & marinis omnibus. Et à carnibus porcinis, & bubulis, ac caprinis. Edat autē panes. Si verò animi deliquia teneant, & non valida sit, & perfrigeretur, sorbitionem accipiat. Sunt autē quidam qui his caput dolentibus lac bibendum præbēt, quia caput dolent. Alij aquam, quia animo linquantur. Ego verò vice versa, si caput dolent, & mente percellantur, aquam commodā puto. Quum autem Quæ reficiant.

B mordentur, & acria sunt quæ pungunt, lac his lenitatem inducit. Vbi verò tibi valida esse videbitur, vteros colluito, primum medicamento ex vini fece postea interpositis diebus tribus aut quatuor, eo quod cum brasicæ decocto tepido paratur. Et rursus intermissis diebus tribus eo quod cum butyro paratur eluito. Et si vbi hæc feceris sanescant vteri, eo quod cum malicorio paratur colluito. Super vlcera verò argenti florem, & gallam, & myrrham, & thus, & spinæ Aegyptiæ fructū, & cœnanthen sylvestrem, & chrysocollā, & squamam æris, & loti ramēta, & crocum, & alumen Aegyptium combustum illinito. Horum singulorū vna æqualis sit portio. Alumen verò & gallam, & crocum, vna omnium portione sumito. Hæc omnia trita ac permixta in vino albo dulci Quid capitis dolorem sedet.

C diluito, deinde coquito donec mellis crassitudo fiat, & dato ut cum hoc pharmaco bis in die vlcera inungat, vbi aqua tepida prius lauit. Coquantur autem in aqua, & hederā, & salvia. Et vbi tibi hæc facienti melius habere visa fuerit, lac caprinum coctum præbibendum vna die dato. Postea verò lac bubulum præbeto eodē modo velut in prioribus. post lactis autem potum, per cibos quā maximè crassefacito, & ut in ventre habeat facito. Sana enim fiet. Plerunque vero ex hoc morbo euadunt, & steriles fiunt. Senioribus autem nō valde quid horum accidit. postea verò bibenda sunt pharmaca, lini semen torrefactum, & sesamum, & vrticæ semē, & pæoniæ radix amara, hæc in vino nigro odorato trita bibat. Si vteri vlcerati fuerint, & sanguis, & pus, & serosa sanies fluit: putrescentibus enim vteris, morbus ab ipsis fit, & venter Signa vterorū vlceratorum.

Hippocratis Liber I.

Morbi cau-
sa.
Medela.

imus eleuatur,& attenuatur,& ad contactum dolet, velut D
vlcere praesente. Et febris ac fremitus ipsam occupat,& dol-
lor acutus ac vehemens inuadit pudēda, & pubem, & imum
ventrem, & lateris mollitudinem, & lumbos. Morbus au-
tem maximè corripit ex partu, si quid in ipsis diuulsum cō-
putruerit. Itēque ex abortu, & aliās sua sponte. In has si in-
cideris, aqua multa calida lauato, & qua parte dolor habue-
rit, tepefactoria adhibeto & spongiā ex aqua calida expres-
sam, & colluito acribus & acerbis vitatis. mollioribus verò
ammixtis, prout tibi tempestiuum esse videbitur, & lini se-
men ac sambuci fructum tundito, & ammixto melle phar-
macum facito, atque hoc vtor. calida verò aqua lauato. Et
acceptam spongiā, aut mollem lanam, in aqua calida tingi-
to, & pudenda ac vlcera expurgato. Deinde in vino meraco, E
rursus spongiā aut lanam tingens, eodem modo vtere. Et
postea pharmaco hoc inunge, quoties tibi tempestiuum esse
visum fuerit. Postea resina & adipe suillo mixtis simul illi-
nito saepe interdium ac noctu. postea verò lini semen torreto,
tundito, ac cribrato: & peplum album in polenta tundito ac
cribrato: & caseum caprinum assato, & sordes ac falsuginem
deradito, & pinguitudinē eius, & polentæ pollinem ammif-
ceto. Sit autem vna pharmaci mensura, & casei, & polen-
tæ. Hæc bibenda dato mane ieiunæ, in vino austero dilu-
to. Ad vesperam autem misceto, & crassum cyceonem præ-
beto, & quicquid muliercula maximè libèter admiserit bi-
bendum dato. Et donec quidem sanguis multus fluxerit, & F
dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiserint,
hæc facito. Postquam autem vlcus minus fuerit, & dolo-
res debiles apprehenderint, & per longius tempus, phar-
maca bibenda dato à quibus purgetur deorsum magis quàm
sursum, & intermisso tempore quātum opportunum esse vi-
sum fuerit, lenibus fomentis foueto, muliere in alto colloca-
ta, prout tempestiuum esse videbitur. Hæc si fecerit, sana
euadet. Morbus autem est lenior & lethalis, & paucæ ipsum
cum valde effugiunt. Si verò vehementer exulcerati fuerint, sanguis
vulceratiffue & pus purgatur, & odor fit grauis. Et quum dolor apprehenderit, velut à partus dolore sunt ea quæ circa fluxum cō-
tingere solent. Et quum tempus affuerit, crura & pedes in-
tumescent. Et curant medici hunc morbum velut hydro-
pem

- A** pem, verum hic talis non est. Hanc si curandam acceperis, primum calida lauato, & calefacito. Et acribus ac mollibus & acerbis, & aqua & vino colluito. Et polycarpon, & polycnemon, ac mel simul coquito, deinde lanam in his tingito, & pudenda illinito. Et resinam, ac mel, & pinguedinē suillam illinito. Et bibendum dato semen lini ac sesamum torrefactum, & butyrum, & caseum caprinum, & polentā in omnibus. Bibat autem in vino ieiuna. Ad vesperam verò plurimum mellis affundito. Et donec quidem sanguis purgetur, & dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiserint, hoc facito. Quum autē ipsi minus prodierit, & dolores debiliores per longius tempus tenuerint, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, ac finito. Hæc si fecerit, sana euadet. Sobolis autem spes non adest. Quæcunque ulcerationes in vteris fiunt, ex abortu, aut alia quadam causa, eas omnes respectu ad totum corpus factæ curare oportet, quæcunque curatione opus habere visæ fuerint, siue ex vniuerso corpore hominem curandam esse putaueris, siue ex ipsis vteris. Cognosces autem an ab ipsis vteris sint, hoc modo. Quæ enim ulcerationes ab ipsis vteris sunt, purgationē exhibent purulentam & compactam: quæ verò non ab ipsis, tenuem & saniosam. Quum igitur tenues sunt fluxiones, cum pharmaco eas curare oportet, & dare quod & sursum, & deorsum purget. Primum autē sursum. Et si quidē post pharmaci portionem, fluxiones pauciores fiunt ac faciliores, intermissione facta rursus eodem modo medicari oportet. Post pharmaci verò portionē, talem victum præscribito, ex quo homo ipsa quàm siccissima fiat. Id autem continget, si toti ipsius corpori, per tertiam aut quartā diem, fomentum adhibueris, & à fomētis statim vomitus feceris. post vomitus autem & fomenta, diætā constituito ex illuic, & aquæ potu, & panis cibo, nullo vero obsonio, quàm vino nigro meraco. Nullo item oleris. Quum verò vomitum præparas, multis & acriter oleribus opus habes, quibus ipsam impleas, multis etiā cibis, & obsonio quodcunque voluerit. Et ut impleas ipsam multo vino aquoso, & ut à fomentis ipsam laues multa calida. Atque hæc quidem curatio est huiusmodi fluxionum. Melius tamen est ut utrasque pharmacis cures, & vomitum procures, & sursum trahas. Diætā verò siccatoria melior est,

Medicina
post dolores.

Causa ulcerum.

Cognitio.

Nutricatio
post potiones.

Quæ vomitus
promouetur.

Hippocratis Liber I.

& illuies. Caterum vteros hoc modo curare oportet. Pri-
Smeagma. mum quidem fouere sambuci foliis in aqua coctis. Deinde
 post fomētum sinegmate ex vini fece colluere. Et si quidem
 putredo in vlceribus fuerit, & quæ exeunt graueolētia, sme-
 gmate meraciore. Si verò nihil tale, aquosiore. post fecem
 autem, cū aqua in qua cocta est myrtus & saluia. Postea verò
 cum vino colluere, meraco, albo, tepido. Quum autē mor-
 detur iam à collutionibus, tunc iam pura sunt vlcera. collue-
 re igitur oportet fece aquosiore, & vino nigro. post vinū ve-
 rò, adipem suillum recentē liquato, & pinguedinem anseris
 si affuerit, sin minus, aliam, maximē gallinaceam, aut ex vo-
 lucrium gente. Si vero neq; hæc adsit, oleum vetus ex oliuis
 ammiscero, atque hoc tepido colluito post vinum, per alium **E**
 clysterem in os vteri infuso. Et si fuerit vlceratum, linamen-
 ta ex mollitoriis facta apponito. Et si hæc subdita ardorem
 induxerint, his ademptis mulierē aqua tepida lauari iube-
 to: tali quali colluebatur. Si verò ad hanc diætā fluxiones
 non discedant, pauciores tamen fiant, & vehementer mor-
 deant, & ea quæ esduunt bilis fuerint ac falgugo: & nō solum
 internas partes, sed etiam externas exulcerent, diætā trans-
 mutare oportet, & totam humectare, quo fluxiones quàm
Medela. aquosissimæ fiant, & minimē mordaces, balneis multis cali-
 dis, maza, oleribus coctis omnibus pinguibus piscibus car-
 tilagineis, cum cepis & coriandro, in muria dulci coctis: co-
 quantur autē pingui modo: carnibus coctis omnibus, exce-
Cibus. pta bubula & caprina: His enim percoctis cū anetho & fœ-
 niculo: vino mellei coloris, fuluo, aquoso, vberiore lactis po-
 tu cum vino dulci. Reliqua verò de collutionibus iuxta re-
 latum modum facito. Atque hæc quidē est eiusmodi fluxio-
 num curatio. Quum verò purulenta & compacta exierint,
 harum quidem totum corpus non mouere oportet. Verū
 colluere, & per collutiones totā curationem facere. Colluere
 autem oportet cū iisdem infusis, quæ prius dicta sunt eodem
 modo. Conscribentur tamen etiam aliæ collutiones. Vlce-
 rum curatio. Ceruinum adipem recentem ac viridem sub-
 dito. Omnia verò statim vino siræo siue sapa colluere oport-
 tet. Optimum autē est cerussa, si vlcera fuerint, & oleo nar-
 cissino. Cibis autem mollissimis vtatur, non acribus. Si ve-
 rò sordida fuerint, & proserpant, ac proximum locum mor-
 deant,

A deant, purgato, & nouam carnē producito, & carnem ad cicatricem perducito. facile enim resoluuntur, & maligna fiunt. & frequenter lauato. Si verò mulier ex abortu vultus accipiat, aut ex medicamentis subditiis vteros exulceretur: Qualia multa semper mulieres faciunt ac medicando excitant, & fœtus corruptus fuerit, & mulier nō purgetur, sed vteri inflammati fuerint vehementer ac conclusi, & purgationem emittere non poterint, nisi primum emittāt sanguinem qui est in fœtu. hæc si quidem curetur, breui sana euadet, verum sterilis. Si verò puerperij purgamenta ipsi sua sponte eruperint, & vlcera sanata fuerint, etiam sic sterilis erit. Si verò purgatio quidem ipsi fiat, vlcera autē non purgentur, **B** periculum est ea putredinosa esse. Si verò purgatio prodierit ipsi iam afflicta ac extenuata, moritur. Quin & si in partu vteri valde fuerint exulcerati, fœtu non secundum naturam exeunte, eadē patientur quæ patitur ea quæ ex corruptione fœtus vteros vlceratos habet. Et trāsmutationes ac fines eodem morbus habet, siue ex fœtus corruptione: siue ex partu vteri fuerint vlcerati. & si puerperij purgamenta omnia prodierint, minus dolebit, nisi magna vlcera fuerint. Et si curetur, breui sanescit. Oportet autem curā cito adhibere, si vlcera in vtero fuerint. Nam vt quæ in tenero loco sunt, cito augescunt, & breui putrescunt. Curare verò oportet vlcera, **C** velut etiam ea quæ in reliquo corpore sunt, Nimirum vt inflammationem arceas, & repurges, & repleas, & ad cicatricē perducas. Danda est autem aqua in potum, vinum minimè. cibos item paucos, ac minimè multos exhibeto. Quicunque abortus facti discedere non possunt, dum aut toti, aut partes fœtuum sunt maiores, aut minores & obliqui ac impotētes, tales siquidem secūdam naturam siti fuerint, pharmaco aliquo dato ex his quæ ego referam expellito, vbi multa calida prælaueris. Et si prodire volentes, nō facilè exeant, quum siti sint secundum naturam, talibus sternutatorium admo- ueto. Apprehendito autem nasum, & os comprimito, ac sic sternutet, quo sternutatio quā maximè efficax sit. Vtatur item concussionibus. Sic autem cōcussionem facito. Lectum altum robustum ac instratū sumito, & mulierem supinā reclinato. pectus verò & axillas ac manus, fascia aut molli lato loro ad lectū alligato ac cingito, & crura incuruato, & mal- leolis

Cum vteri partu vel abortu vlcerantur.

Curatio.

Hippocratis Liber I.

leolis apprehensam detineto. Quum autē sic disposueris, sarmen-
torū molliū fascē, aut aliquid huic simile parato, tantū
quantus sufficit, vt lectū nō negligat excipiendo ipsum, dum
in terrā proiicitur, quo nō pedibus iuxta caput, terrā contin-
gat. Postea verò ipsam manibus lectū apprehēdere iubeto, &
lectū ad caput sublimem habere, vt decliuus sit in pedes, ani-
maduersione habita ne prona sit homo ipsa. vbi vero hęc fa-
cta fuerint, & lect⁹ sublimis fuerit, retro sarmēta supponito
maximē autē dirigito, quo pedes terrā non contingant dum
lectus proiicitur, & vt sint intra sarmenta. Eleuent autē duo
viri ex vtroq; pede hinc atq; illinc, quo in directū lectus ca-
dat, planē ac æqualiter, & cōuulsio ne fiat. Concutiendum est
autē maximē vnā cū partus dolore. Et si quidē discedant, sta-
tim quiescendū. Sin minus, interstitio facto rursus cōcutito,
& in lecto gestatam attollito, ac agitato. Atque hęc quidē sic
facienda sunt, vbi rectē & secundū naturam discedant. Opor-
tet autem cerato liquido præillinare, quod in omnibus hu-
iusmodi circa vterū affectionibus optimū est: & maluæ aquā
affundere, & sœnigræci, aut potius prisanæ triticeæ succum.

Quum par-
tus nō rite
prodeunt,
quid agen-
dum.

Oportet autem vq; ad inguina, sedem & pudendum fouere,
& insidere, vbi partus dolores maximē infestarint, & nihil
aliud mēte versare. eā verò quæ medicatur, oscula mollibus
aperire oportet, & leniter hoc facere. Vmbilicū verò vnā cū
fœtu attrahere. Quicumque verò duplicati cōplicantur, & in
osculo vterorū incumbunt, eos siue viui fuerint, siue mortui,
rursus retro protrusos vertere oportet, quo secundū naturā in
caput exeāt. Quum autē retrudere voles aut vertere, supinæ
ipsū reclinatæ molle quiddā sub coxas substernere oportet, &
sub lecti pedes, quo altiores sint hi à pedibus, semper aliquid
supponere. Sed & coxæ altiores capite sint, & vt nullū cerui-
cal sub capite sit prouideto. Quū verò retrusus fuerit fœtus
& hinc atq; illinc obuoluitur, vt secundum naturā constitua-
tur, & quicquid sub lecti pedes supposuisti ac lapides, & quic-
quid sub coxas subdidisti, subtrahito. Capiti verò puluinar
subiicito. Atque talia hoc modo curato. Quicumque verò
fœtus viui, manū aut crus foras præmittunt, aut etiā ambo:
eas oportet quā celerrimē vbi exitum significarint, prædicto
modo intro retrudere, & in caput vertere, & ad viā reducere.
Et quicūq; fœtus cōplicatur, ad lateris mollitudinē, aut coxā
in par

Cum par-
tus viuis
manū vel
crus emit-
tit, & cum
mortuus,
quid agas.

A in partu collapsi, eos dirigere ac vertere oportet, & in aquam calidā desiderare facere, donec mulier refocilletur. Quicumq; verò fœtus mortuū, aut crus, aut manū, foras protendunt, eos optimū quidē fuerit, si id fieri possēt, intro retrudere, & ambas has partes in caput vertere. Si verò hoc fieri non poterit, verū intumescit, secare hoc modo. Dissectū per scalpellū caput, cū cōtusorio instrumēto, vt ne in ramēta findatur cōtundito, & ossa per osiū volsellā, aut tractoriū instrumētū, iuxta clauiculā immissum, prout habuerint extrahito, non multis simul, sed paulatim exēptis, ac rursus ablatis. Quū verò hæc foras extraxeris, & in ipsis humeris fueris, ambas manus in articulis cū ipsis humeris secato. Et vbi hæc extraxeris, si quidem fieri poterit vt exeāt, etiā reliqua faciliē extrahito. Si verò nō obediāt, totū pectus vsq; ad iugulū findito. Verū caueo ne in ventrem feces, & aliquid de intestino denudes. Exit enim vēter, & intestina, & stercus. Si verò horū quid excidat, maioris negotij iam res sit. Contundito autē costas, & scapulas contrahito. Et faciliē postea reliquum fœtus procedet, nisi iam vētrē tumidū habuerit. Si enim tale quid fuerit, melius est vētrē fœtus leniter perforare. Flatus enim solū à ventre exit, & sic faciliē prodibit. Si verò exciderit manus, aut crus, immortui fœtus, si quidē fieri poterit, ambas partes retrudito, & fœtū rite dirigit. Hoc enim optimū fuerit. Si verò fieri nō poterit vt hoc facias, quicquid sanē foris fuerit quātum potes penitissime refecato, & reliquū profunditate intus explorata protrudito, & fœtū in caput vertito. Quū aut vertere ac secare puerū voles, vngues de manibus tuis refecato. Scalpellū verò quo dissecas, incuruū potius sit quā rectū, & huius caput occultato per indicē digitū eodēmq; interna explorato ac deducito, ita vt caueas ne vterū cōtingas. Cæterū molæ cōceptus hæc causā est. Quū multi mēses, modicū & morbosum semen cōceperint, neq; cōceptus rectus sit, & venter plenus est velut prāgnātis. Nihil aut in vētre mouetur, neq; lac in māmīs generatur. Mammæ autē turgidæ sunt. Hęc igitur ad duos annos, sæpe etiā tres, sic habet, & si quidem vna caro fiat, mulier perit. Neq; enim fieri potest vt superstes maneat. Si verò plures, erūpit ipsi per pudēdū sanguis carnosus plurimus, & si hoc moderatē fiat, seruatur. Sin minus, à fluxu correpta perit, & morbus quidē talis est. Iudicare verò oportet

Hippocratis Liber 1.

Partus quo ex plenitudinis mole, & quod in vētre nō mouetur. Nā mas D
tus in vtero trimestris, fœmina quadrimestris motū habet. Postquā igitur
moueatur. tēpore hoc prætergresso nō mouetur, nimirū hic morbus

Curatio
molæ.

est, est autē hoc magnū signū, quod lac in māmīs nō generatur. Hāc igitur maximē quidē ne curato. Aut certē cū prædictione. Et primū quidē totū corpus foueto. Deinde per sedē clysterē adhibeto, quo sanguis multus erūpat. Fortassis enim quod cōpactū est cōmoueris, id quod fœtus esse putatur, muliere à pharmaco cōcalecta. Sed & vteros colluito, quo sanguinē educas. Sin minūs, subdititiis vtatur fortissimis ē buprestī. Et dictānū creticū in vino bibat, sin minus, castoris testem. Et retro cucurbitā ipsi ad laterū mollitudinē affigito, & plurimū sanguinē detrahito. Atq; hoc maximē rerū ac virium ipsarū coniectura facta facito. Et hastenus quidē dictū est de morbis à puerperij purgamētis fiētibus. Sunt autē pericula in ipsis nō parua. Acuti enim sunt, & citō trāsmutātur, & magis affliguntur primipatæ, quā quæ sunt partuū expertæ. Prodeūt autē puerperij purgamēta sanæ mulieri sufficienter, primū selsquiheminē mēsurā, aut paulo plura, postea adhuc pauciora iuxta hāc rationē, donec cessent. Prodeūt autem velut sanguis à victima, si sana velut dixi, mulier fuerit. & sana futura est, & cito cōgelātur ac purgātur, & post partū plerūq; sanæ mulieri cōtingit vt post puellæ partū, in quadraginta duobus diebus diuturnissima purgatio fiat, extra periculū autē est etiā si vigintiquinque diebus purgetur, post masculi verò partū, purgatio diuturnior fit in triginta diebus, extra periculū est etiā quæ in viginti diebus cōtingit, & in his quæ fœtus corruerūt secūdū horū dierū rationē purgatio cōtingit, & in iunioribus quæ corruerūt paucioribus diebus. In senioribus autē, pluribus. Eadē verò sunt affectiones ex puerperij purgamētis, & ei quæ corripit fœtum, & ei quæ peperit, si menstruū corruerit fœtū, & quæ corruerūt magis periclitātur. Corruptiones enim grauiores sunt quā partus. Nō enim fieri potest vt citra violētiā fœtus corruatur, aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut subdititiis medicamentis, aut aliqua alia re. Violētiā verò malū est. In huiusmodi enim periculū est ne vteri exulcerentur, aut inflāmentur.

Puerperia purgationis mensura, & color.

Magis lædit abortus quā partus.

Lactis procreatio.

Hoc autē est periculosum. At verò lac quomodo fiat, dictū est à me in natura pueri in partu. Postquā autē prægnans fuerit mulier,

A mulier, mēses nō valde prodeūt, prāterquā quibuscūq; pauci.

Dulcissim^o enim humor ex cibis ac potib^{us} ad māmās vertitur ac exsugitur. Et necesse est etiā reliquū corp^{us} magis euacuari & minus sanguine plenū fieri. Atq; hoc ita contingit. Sunt autē quæ natura sine lacte sunt, & quibus lac deficit ante tēpus. Hæ verò natura solidæ sunt. & densæ carnis. & ppter ea sufficiens humor nō penetrat à ventre in māmās, quum via sit densa. Ad menses detrahendos. Elaterij potiones duas sumito, & adipē ouillū de rhenibus, pari elaterij portione amisceto, & non cōterito, verū duas glādulas subdititias facito. Aut melāthium ex tritico terito, & aqua subigito, & duas glādulas formato, atq; has ante dies quibus affuturi sunt apponito. Si enim nō prodeūt, rigores ac febres inducūt. Mollitoria, à quibus aqua & arena purgatur, ducunt etiā mēses, si nō fuerint diuturni, & osculum emolliunt. Narcissū, myrrhā, cuminū, thus, absinthium, cyperum, singula æqualib^{us} portionibus sumito, narcissi verò solum quatuor portiones: & puluillū stupæ dum pectinatur crudū linū ammisceto, & hæc cū aqua origani cocti terito, ac glandē formato & subdito. Aut cyclaminū magnitudine tali, & æris florē magnitudine fabæ terito, & cum melle glandē formato, ac apponito. Aut pulegiū, myrrhā, thus, fel suis ac bouis, cum melle subigito, & glandē efformato. Si menses non prodeant, adipem anseris, & netopum, ac resinā permixta ac lana excepta apponito. Medicamētum subdititium, purgatoriū, mollitorium,

Cur quædā lac non habeāt aut ab eo deficiantur.
Mensium prouocatio.

Diuerſa de hac re medicamēta.

C Caricam percoctā ac expressā leuissimè terito, & in lana subdito cū rosaceo vnguēto. Aut acris brassicæ & rutæ, vtriq; dimidium terito, ac vtiq; eodē modo. Purgatoriū. Medullam anseris aut cerui magnitudine fabæ affuso vnguēto rosaceo & lacte muliebri terito velut pharmacū teri solet, & cum hoc os vteri illinito. Aliud subdititium molle. Medullam anseris magnitudine nucis, cerā magnitudine fabæ, resinæ lētiscinæ aut terebinthinæ magnitudine fabæ. Hæc cum rosaceo vnguento ad lentum ignē liquefacito, & velut ceratum effcito, deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud purgatorium. Farinā recentē, myrrhæ obol. iij. croci tantundē, castorij obolum, hæc trita cum vnguento irino apponat. Aut vrticæ semen, & maluæ succum, ac anseris adipē simul permixta subdat. Aliud subdititium purgato

Hippocratis Liber I.

purgatorium, si menses non compareant. Styracē & origanū terito, & permixtis adipem anserinum affundito ac apponito. D

Aliud quod vteros expurgat, ac sanguinē euacuat. Absinthij radicem tritā, melle ac adipe anserino ammixtis apponito. Aliud purgatoriū. De buprestis caput & pedes, & alas tollito, & reliquū ipsius terito, ac ficus internā partē ammisceto. Sit autē pinguitudinis ficus portio dupla. Hoc vteros inflat. Hoc etiā desperatis optimū est. Aut mercurialis folia trita subdito. Hoc tenuē biliosam purgationem ducit. Sed & artemisia facit velut mercurialis, & melius purgat. Veratrū quoque nigrū cum aqua tritū, velut aquā à carnibus ducit. Sed & alumen ac resina idē facit cyperū, absinthiū, aristolochiā, cuminū, salem, mel. Hæc oīa simul terito ac apponito. Et veratrum cū vino dulci, & farina lolij ac tritici, melle subacta in lana subdatur. Subdititia si catapotia nō purgarint. Mercuriale, myrrham, violam albam, cepam, acerrimā, & melanthium ac mentā, si sufferat, permixta apponito. Subdititia acris sanguinē ducentia. Cātharidas quinque; demptis pedibus ac capitibus, & myrrhā ac thus simul misceto, & mel addito. Deinde in oleū rosaceum aut Aegyptium tinctū per diē subdat, & vbi mordet, tollat. & rursus in lac muliebre ac vnguētum Aegyptiū tingat, & hoc per noctē apponat, & aqua odorata perluat, & apudē subdat. Conduxerit & buprestis, si quidem parua fuerit, sine alis & pedibus ac capite. Si verò magna fuerit, non cōmisceto eadē quæ cātharidibus, sed solā sumito ac similiter apponito. Si verò molliore opus habuerit, ad buprestem vinum & cuminū Aethiopicū immisceto, vñ item passam & pollinem seselis ac anisi. & vinū feruefacito, eoque affuso reliqua terito, & pastillos drachmales efformato eoque; apponito myrrha ac thure ammixtis: facito autē eodē modo velut cū cantharidibus. Aut melanthium ex tritico, tritum ac melle subactū apponito. Aut hoc ipsum melanthiū cum melle tritum velut glandem effacito, circum pennam autem obducito. Subdititium efficax. Succum mandragoræ & cucurbitæ sylvestris, cū lacte muliebri apponito. Aut fecē siccā ex vino veteri albo vrito, & vino extinguito ac subdito. E

Cucurbitā item sylvestrē, mercuriale, nitrum & irionem. Citius detrahit & madragoræ radix, cātharis, serpyllū, lauri fructus, vnguentum irinum, laurinum. Tithymali succū F

A permisceto ac agitato, & detracto visco, erui magnitudine exhibeto. Optimū est & glādē subditiā ex eo facere. Si verò amplius prodierit, vino proluatur. Aut as vstū dissoluito, & repidū lana excipito ac apponito. Medicamentū ad cōceptū. **Conceptoria.** Cedriæ acetabulū, adipis bubuli drach. iij. simul terito, & talorū figuras efformato, quas ieiuna apponat, & dū appositas habet per diem ieiunet. Apponat autē bis, mane & vesp̄ri, post mēses post cōnā verò lauētur: & cū viro dormiat. Aut melanthiū contūdito, & in linteū illigato, & adipe anserino addito, subdendū dato. Aliud ad cōceptū. Quo cures mulierem vt in ventrē cōcipiat, vrinā sumito veterem, & ferri recrementum tantū, vt in fragmenta resoluerē possis. postea **B** mulierē in sella collocato, & corpore & capite velato, peluīque ad pedes supposita, ignita recremēti ferri fragmēta tria pro vna vice iniicito. Sit autē vetus hęc vrina cōgij mensura, & cum his triginta fomētis ipsam foueto. Dum autem fomētū adhibes, caput lauato, ita vt donec fota fuerit rufus lapides illos recremēti ferri in vrina extinguas, & fomētum rursus calefacias. Postea verò caput lauato plurimū, polio & viticis foliis quā plurimis in aqua cōctis. Hęc autē facito ad dies septē. Ter verò per singulā hęc fomēta suffito, antequā laues. A balneo verò oleo laurino inungatur. post cōnā autē, vbi cepas melle tinctas comedit, & aquā mulsam tepidā quatuor heminarū mensura bibit, & paululū continuit, vomat. & supina reclinata, rutā habeat auribus & narib. inditā. Et **C** panem fermentatum sexta choenice parte, in iusculū volucris confringat, habeat autē hoc iusculum apij chemā, & sic assumat: & rursus tātundem in cōna dato. Et hoc per dies septem facito: postea verò veteri per dies septem clysterē adhibeto. Sit autem infusum clysteris, resinæ drach. iij. mellis acetabulum, olei plataënsium tantundem, fursurum recentium succus, spuma nitri, oua tenuia. Sit autem infusum hemina octo, & ex his tres succi ptisanæ. Obliquæ verò clysterem adhibeto, & parum lauato. Apponat etiā glandes septē in die, & derineat donec fuerint liquefactæ. Sint autē ex thure, nitro, galbano, melle cōcto. Cibo verò eodem vtatur. Suffito autē asini albi pilos, & lupi stercus. De his plurimū prunis iniice, ipsamq; circumlocatā ac cōtectā suffito, cauendo ne cōburas. Si verò mulier parere nequeat quæ prius peperit,

Hippocratis Liber I.

Qui conce-
ptus pare-
tur.

rit, nitrum & resinā, & myrrhā, & cuminum Aethiopicū, & D
vnguentum simul terat, & apponat. Aut pulegiū siccū in lin-
teo subdat, Bibat autē pulegium vbi dormire volet. Aliud
ad conceptum. Victus rationem mulieri cōstituere oportet,
quæ prægnans fieri cupit, & ad edendum ac bibendum exhi-
bere ipsi, quæ libèter admittit. Viro autem mulieris reliqua
dato, præter alliū, & cepā, & legumina fresa cocta, & filphij
succum, & quæ inflant. Ab his sanè abstineat. Medicamētum
quod similiter infunditur si nō concipiat. Lac mulieris ma-
sculum alentis, grana mali punici recētis terito ac succum
exprimito, & testudinis marinæ partē inter anum & puden-
dum cōburito ac terito, & hæc in pudēdum muliebre infun-
dito. Aliud quod similiter infunditur nō cōcipiēti. Lac & E
resinam, & mali punici dulcis succum, Hæc omnia melle am-
mixto infundito. Aliud ad cōceptum. Bulbi albi semē aut flo-
rem cum melle terito, & lanæ inuolutum per tridū ad vte-
rum apponat. Quarta verò die, malū syluestre latifoliā te-
rat lacte muliebri ammixto, & lanæ inuolutā apponat. deīn-
de cum viro dormiat: præforbeat autē pulegium in farina
coctum, & bibat pulegiū tenue in vino. Si verò huic nō obe-
diat, conyzā odoratā cōtundat, & expressum succū vino mix-
tum ieiuna bibat. Aliud. Asparagi semen similiter in vino
bibat. Aliud. Secundā mulieris, & vermium carniū capi-
ta, & alumē Aegyptium, cum adipe anserino diluito, & in la-
na ad os vteri apponat. Aliud. Aeruginē, florem aris, vtrun- F
que oboli dimidij pondere, thuris masculi, aluminis scissi,
fructus vitis syluestris, gallæ, myrrhæ, malicorij, resinæ, polij,
singulorum obolum, in melle tritum, per triduum bis in die
apponat. Si verò fortassis acrius fuerit, anseris adipem ac ni-
trum tostum ammiscero. Vinū autem exhibeto, fortitudinē
in ipso vitans. Aliud ad conceptum. Vermem carniū qui
caudam habet accipito, & de ipso tres aut quatuor partes su-
mito: & origanum tenuem simul cum rosaceo vnguento te-
rito, & hoc ad vteri os apponat. Aliud. Portulacā cum adipe
anserino, & myrrhā, & porri semine, & felle bubulo teri-
to, & lanæ inuoluta ad os vteri apponito. Si menses quidem
fiant multi, non cōcipit autem, floris aris obolos duos, & alu-
minis scissi tantundem, cum melle terito, & lanæ excipito.
Illiget autem mulier lanā in linteū cum filo, & sibi ipsi sub-
dat,

Conceptus
reparatio.

A dat, ita ut filum extra promineat. Deinde quum probè purgata fuerit extrahat, & vino odorato myrti foliis iniectis feruefacto proluat, & virum accedat. Subdititiū ad cōceptum. Mel, myrrham, myricæ fructum, resinam liquidam, adipem anserinum, omnia simul trita lanæ inuoluta apponat. Aliud, quod vterum valde aperire potest, quum cōclusus est, & cōcipere non potest, & ad aquam expurgandam. Accipe anchusam parua, & lentiscum, & cuminum, & cyperum, & cucurbitam sylvestrē, & nitrum rubrum, & sal Aegyptium, & anchusam magnā. Hæc omnia trita per linteum rarum excernito, & acceptū mel ad lentum ignē coquito. Postquā verò efferbuit, cerā ac resinā ammisceto. Deinde etiā aliis omnibus ammixtis oleum affundito. ac ab igne tollito, & tepida lanæ cōuolutæ inuoluta vtero apponito, donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierem cōcipere velis, ad purgatoria quibus vtitur, etiā virū accedere oportet. Et baccas lauri nigras decem, thuris pugillos tres, & cumini modicum, cum melle trita in lanam succidam inuoluat, & semel in die subdat, & semel auferat, ad quatuor dies, & iisdem diebus à cibo abstineat. Conceptum impediens. Si verò concipere non oporteat, misyos magnitudinē fabæ aqua diluito, ac bibendā dato, & per annum ut ita dicam, non concipiet. Partum accelerans ægrè parienti. Lauri radicem derafam, aut lauri baccas dimidiæ acetabuli mensura in aqua calefacta bibēdas dato. Aliud partum accelerans. Dictamni obolos duos tritos in aqua calida bibat, aut abrotoni drachmā, & lauri baccas, & anisum, in vini dulcis veteris cyatho terito, & aquæ cyatho affuso bibendum dato. Hoc bonum est si ante partus dolores fuerit datum. Aut dictamni obolū, myrrhæ obolū, anisi obolos duos, nitri obolum. Hæc cum vini dulcis cyatho vno terito, & aquæ calidæ cyathis duobus affusis bibenda dato. Deinde calida lauato. Aliud partum accelerans. Resinā terebinthinam, mel, oleū duplum horum, vinum odoratū quā suauissimū. Hæc mixta tepesacta sæpe ebibenda dato. Oportet autem, & vteros sedare, si fuerint inflammati. Aliud. Cucumeris sylvestris quicumq; albus fuerit semē ceræ infarcito, deinde lanæ rubræ inuolutum lumbis alligato. Si verò pregnans multo tēpore cohibeatur, & parere nō possit, sed diebus pluribus ex partus doloribus laboret: Sit autem

Cōceptum
impediētia
Partum ac
celerantia.

Hippocratis Liber I.

Quæ puer-
peria, pur-
gent.

iuuenis, in vigore, & multo sanguine referta, secare oportet **D**
venas in malleolis, & sanguinē detrahē, viriū respectu ha-
bito, & postea calida lauri corticibus incoctis lauato. Viticis
autem semen, & dictānum creticā, vtrunq; pari portione, in
vino albo aut aqua bibendū dato. Subdititium autem medi-
camentum facito galbano, & baccis lauri, & oleo rosaceo, in
lana inuolutis ac subditis. Aliud. Filicis quercinæ radicem
tritā in vino bibendam dato, & adiantū tritum in oleo di-
lutum illinendum, & in vino meraco bibendū dato. Aliud,
quod puerperæ puerperij purgamēta melius purgat. Testu-
dinis marinæ hepar viride adhuc viuentis, in lacte muliebri
terito, & cum vnguento irino ac vino subigito, & apponito.
Aut mercurialem tritam in lana apponito, Aut artemisiā tri-
tam similiter in lana subdito. Aut mercurialis & cucumeris **E**
syluestris parum terito, & vino ac melle subactū apponito.

Purgatoriū puerperij purgamentorum ex partu. Triticū
trimestre fractū ac fresum, dimidię chenicis mēsurā, in aquę
heminis quatuor coquito. Quū autē efferbuerit ter aut qua-
ter, sorbendū dato. Aliud. Sambuci folia in aqua coquito, &
aquā bibendam dato. Edat autē & brassicas coctas, & por-
rum, & sceniculum, & anethū, & polypus, & locustas piscicu-
los. Aut rhois folia & erysimū ex vino, aut polentæ pollinem
bibendū dato. Aut misy duorū obolorū pōdere tritū ac vino
subactum apponito. Purgatorium mēsum & puerperij pur-
gamentorum. Ducit etiā aquā & alia. Radicis struthij tuli
triti quantum tribus digitis apprehendi potest, melle sub-
actū apponito. Nascitur autē in Andro in littoribus. Aliud **F**
similiter purgans. Erysimū in aqua coquito, & vbi ebullit
oleū affundito, ac bibendum dato. Commodum est etiā suc-
cum pro fomēto adhibere per suffitum, & cibis mollior⁹ vti.

Aliud quod puerperij purgamēta purgat. Erysimum pla-
cide terito, & corticē diffilato. Quum autem purum feceris,
leuiter terito, & aquā adstillato, salē mq; ac oleum ammisce-
to, & vbi polentam insperferis coquito, ac sorbendum dato.

Aliud. Si non descenderit purgatio, aut puerperij purga-
menta nō prodierint. Cucumeris syluestris internā partem,
trium obolorum pōdere sume, & artemisiā herbā, & thus
oboli pōdere, & hæc trita, & melle ammixto, lanæ inuoluta,
ad vteri os appone. Et hoc semper noctu ac interdiu per dies
quinque

A quinque facito. Aut vitis pampinos aut folia viridia terito, & melle ammixto lana excipito, & eodē modo subdito. Aut cupressi fructū & thus simul trita, rosaceoq; ac melle diluta, & lana excepta apponat. Aut abrotoni drachmā, & cucumeris sylvestris medullæ obolum, & thus cū melle terito, & in lana inuoluta apponito. Aut elaterij obolū, & myrrhā, cum melle terito, & lana excepta apponat. Aut cupressi fructum, & cucumeris sylvestris internam partem, & thus, melle ammixto, in lana subdat. Purgatoriū si ex partu nō purgetur. *Puerperæ purgatio diuersa.* Trifolium in vino bibendū dato. Idē etiā appositum menses erumpere facit, & fœtum eiicit. Purgatorium vterorū, quū puero mortuo sanguis in hoc māserit. Cucurbitā sylvestrem tritā cum melle delingat, aut apponat. Ad omnia puerperij purgamenta si nō probē prodeant. Erysimum coquito cum polentā, & oleo affuso vbi coctū fuerit sorbeat: & cibis molliſſimis vtatur. Aut scāmōniā cū lacte muliebri tritam, ac lana exceptā apponito. Aut radicem dulcem melle, & rosaceo aut Aegyptio vnguento subactam, in lana subdat. Aut farinam lotā similiter apponat. Bibat autē crethmi: & feselis, & rutæ, & silphij semen, ita vt de singulis obolos duos simul teras, & in vino meraco, si non febricitarit, præbeas. Subditium quod secundam relictam eiicit. Ex sambuci foliorum decocto prius fomentum adhibeto, & id quod ex cantharide *Secundam quæ educant.* fit apponito. Hoc & ea quæ debilia sunt sanat. Si verò lancinet ac mordeat, statim tollito, & lanam rosaceo tinctā subdat. Potiones quæ secundam educere possunt, & menses *F* detrahere, itēque fœtum enectum. Cantharidas quinque, alis & cruribus ac capite auulsis, & tribulum ad mare natum cum radice ac foliis tritum conchæ mensura, & euanthemi, ac seminis apij tantundem, & sepiæ oua quindecim, in vino dulci temperato bibenda dato. Et vbi dolor habuerit in aqua calida desideat, & aquam mulsam aquosam bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, statueris Aeginæ pondus, in vino dulci bibat. Si verò dolor habuerit, cicer album & vuas passas, in aqua coquito, perfrigerato, ac bibendum dato. & vbi vrinæ scilicidium vexarit, in aqua tepida desideat. Aliud quod eiicit secūdas. Cucumeris sylvestris succum in mazam conspersum apponat, vbi prius ad biduum ieiunarit. Hoc nullum aliud præstantius

Hippocratis Liber I.

Fœcunditas inueneris. Fœcunditatis experimentũ. Caput alij integrum D
 tis experien
 tia. deraſum appone, & vide an per os oleat. Aliud experimentũ.

Netopon modicũ lana inuolutũ apponito, ac videto an per
 os oleat. Alia ſubdititia. Scorpij marini fel, lana exceptũ &
 in vmbra ſiccatur appone. Aut pulegiũ ſiccatur & tritum ac
 melle ſubactũ, in lana apponito. Aut florẽ aris cũ melle lin-
 teolo illigatur ſubdito. Aut cucumeris ſylueſtris ſemen, & te-
 ſtam cõbuſtã cũ vino ſubigito, & leporinis pilis ac lana exce-
 pra ſubdito. Aliud ſubdititiũ. Alumen Aegyptiũ lana inuo-
 lutum apponito. Aut cãtharidas tritas vinõq; ſubactas ſubdi-
 to. Aut artemiſiã herbã vino ſubactã apponito. Aut melan-
 thium cũ vino tritũ in lana ſubdito. Aut bulbion ex tritico
 tritum & vino ſubactũ apponito. Aut vini veteris albi facẽ E

comburito, & vino albo extinguito, teritõq; ac in linteo ap-
 ponito. Aut galbanũ, & netopon, & miſy cũ roſaceo vnguen-
 to in linteo ſubdito. Aliud. Elaterij potiones duas, & fauum
 cum vino in linteo apponito. Aut butyrũ & alumen melle
 ſubacta ſimiliter. Aut ſcammonia ſuccũ & adipẽ cum maza
 miſcero, & vino imbuta in linteo apponito. Potiones quæ
 poſſunt ſecundã in vtero detentã educere. Colocynthidis ſyl-
 ueſtris internã partẽ cum lacte muliebri tritã, in linteo appo-
 nat. Ad idẽ. Silphium magnitudine fabæ in vino bibendũ

Quæ fœtũ
 expellant.

dato. Aliud quod fœtũ expellit. Mulierẽ ſub alis apprehen-
 ſam fortiter cõcutito. In potu verò dato, viticis folia in vino,
 Aut dictãnum creticũ oboli pondere in aqua terito ac exhi-
 beto. Aut conyzæ graueolẽtis manus plenã meſurã cũ porri F
 ſucco diluito, & netopũ chemæ plenã meſurã addito, atque
 hæc trita in vino bibẽda dato. Aut tadã pinguiſſimã cũ vino
 dulci coquito, trium cyathorũ meſura vini affuſa, & galbani
 obolos tres & myrrhã adiucito, & vbi cocta craſſa facta fue-
 rint, tepida bibenda dato. Aut porri ſuccũ, & myrrhã, & vinũ
 dulce ſimul exhibeto. Aut portulacæ ſemen terito, & in vino
 albo veteri dato. Aut populi nigræ creticæ grana nouẽ in vi-
 no trita bibat. Aut ranunculi herbæ foliorum ac floris triti,
 drachmæ Aeginæ pondus, in vino dulci bibat. Si verò adhuc
 ſecunda intus detineatur, Senectæ anguiũ obolũ in vino teri-
 to, ac bibendũ dato. Aut apij radicẽ, & myrti baccas coquat,
 & per dies quatuor bibat. Aut cuminũ Aethiopicũ, & caſſorij
 obolum, & cãtharidis parũ hæc in vino bibẽda dato. Aut fœ-
 niculi

- A** niculi radicē, & in vino & oleo ac melle feruefactā bibat. Si secunda nō prodierit, conyzam tritā in lana subdito. Melius autē est vt bibat. Aut conyzæ quātum manus capit, & porri succum, & netopū chemæ mēsurā misceat, & hæc in vino bibat. Aliud quod secūdā eiicit. Holoconitidis dulcis radicē, est autē velut bulbus, & parua velut oliua: Hæc in vino terito, ac bibendā dato. Et si quidē parua fuerit duas dato. Si verò maior, vna sufficit. Ammisceto autē ex seminibus cuminū Aethiopicum, & fefeli māsiliēse. Aut silphij libyci semē ficum choeniceis dimidiæ mensura, in vini heminis tribus coquat, & ad dimidias redigat, & de hoc bibat. Aliud. Viticis semē, & fefelis, pari portione simul cū myrrha terito, & cū aqua bibēda dato. Alia secundas expellētia. Viticis albæ recentis acetabulum, in vino albo odorato tritū bibendū dato. Aliud. Castorij aut sagapeni obolū, bituminis drach. j. niri drach. ij. Hæc omnia terito, & in vino dulci, ac olei hemina dimidia obolos duos ieiunæ bibēdos dato. Et calida probe lauato. Aliud similiter habens. Herinaceos marinos tres totos tenuiter tritos, in vino odorato bibendos dato. Aliud. Mentæ fasciculū paruum, & rutæ & coriandri, & cedri aut cupressi semē, in vino odorato bibēdum dato. Et de herinaceis si habuerit, plurimū sorbeat. Postea verò similiter calida lauato. Aliud. Anisum, cedri baccas, semen apij, cuminum Aethiopicum, fefeli, singulorū dimidiū acetabulū, tenuiter tritum, ex vino albo bibendū dato. Aliud. Dictamni fasciculū,
- C** & dauci seminis drach. ij. & melanthij tantundē, tenuiter terito & in vino albo bibenda exhibeto, & multa calida lauato. Dato autē iuxta corporis robur. Aliud. Galbanū oliuæ magnitudine, in oleo cedrino tritum apponat. hoc corrūpere & eiicere morātes secūdas potest. Aliud secundarū expulsiuū quod vātes infunditur. Quum secūda à frigore mortificata cōputruerit, vbi ventus frigidus fuerit crocum leuiter tritum drachmæ pondere, cū adipe anserino infundito, & ad plurimum tēpus finito. Porus ad idē probe cōferens. Conyzā suauē olentē, & mel, & resinā terito, inq; vino odorato, aut in syrma potione moderate purgāte bibenda dato, & calida lauato. Alius similis potus ad puerū & mala intus existentia. Aeruginē tritā cum melle, & syrma potione, bibendā dato. Aliud subdititiū, ad eiiciendū fœtum immortuū. Aeris

Hippocratis Liber I.

ramenta in molle linteū indita, ad os vteri apponito, & pro-
 fueris. Aliud. Testā recentē, & adipē anserinū terat ac appo-
 nat. Aliud. Nitrū cū resina coctū, & in glandē efformatum,
 gallinaceo adipe tinctū appone. Aliud. Charien appellatur
 herba, huius radicē non multo adeo tēpore ad vmbilicū ap-
 ponito. Aliud. Cucurbitā syluestrē, & murium stercus, leui-
 ter trita apponito. Aliud quod alligatur. Resinā & adipem
 gallinaceum, trita ac simul mixta, super vmbilicū ac ventrē
 deliget. Aliud subdititiū. Hederā albā semē, & cedri ra-
 menta terat, & glādes hinc factas subdat. Aliud. Testudinis
 marinæ cerebrū, & crocum Aegyptiū, & salē Aegyptiū teri-
 to, misceto, glandes formato, ac subdito. Suffimentū expulso-
 rium quod & sanguinē ventris expellere potest. Salicis folia
 in ignē posita sustento, & mulierē circumlocatā finito donec
 fumus in vterū intrauerit. Abortus sanatio. Quum mulier
 abortum fecerit, & puer nō fuerit egressus, siue putrefactus
 fuerit, & intumuerit, aut aliud quid eiusmodi passus fuerit.

Abortus.
 sanatio.

Porri & apij succum per linteū expressum, de vtriusq; colli-
 gito, & olei rosacei heminā, & adipis anserini quadrantem
 adiicito, resināq; obolos tres in oleo liquefacito, & vbi mu-
 lierē ad pedes altiorē feceris, in vteros infundito, ac decum-
 bens ad plurimū tēpus cōtineat. deinde ad dies quatuor desi-
 dere iubeto, & egreditur puer putrefactus. Sin minus, salem
 Aegyptium & cucurbitā syluestrē viridē accipito, & melle
 ammixto trita edēda dato. Et postquam ederit, hinc & hinc
 moueatur. Aliud. Salē Aegyptiū, & murium stercus, & cu-
 curbitam syluestrē sumito, & mellis semicocti quadrantem
 affundito, & resinā drach. j. in mel iniicito, & cucurbitam ac
 muriū stercus, omnia probē cōterito, & in glādes efformato,
 easq; ad vterū subdito, quā diu opportunū esse visum fue-
 rit. Aliud expulso-
 rium, quod puerū enectum eiicit. Helxinē in
 vino tritā bibendā dato. Aliud eiectoriū, quod puerū liuidū
 expellit. Veratri nigri radices tenues tritas. quātum tribus
 digitis apprehendere potes, & myrrhā magnitudine fabæ, in
 vino dulci bibēda præbe. Aliud expulso-
 rium. Coriandrū cum
 radice, & netopū apponat, ac deambulet. Aliud quod infun-
 ditur, si mortuus fuerit puer, vt ipsum eiiciat. Crocum teri-
 to, & anserinum adipē affundito, & excolata in vteros infun-
 dito, & ad plurimū tēpus relinquito. Ad fœtum immobilem
 corrupendum

Partus im-
 mortui eie-
 ctio.

- A corrupendū ac expellēdū. Aluminis scissi drach.j. myrrhæ tantundē, veratri nigri obolos tres, in vino nigro leuiter trita, in glandes afformato. & apponito donec paulatim fuerit exolutus. Collutiones vteros purgātes, si ex partu aut inflammatione fuerint exulcerati. Grossos hybernos aqua affusa feruefacito, & excolato. Deinde oleo tepido affuso misce, & duas heminas ad summū infunde. Omnes autē collutiones nō ampliore quā hac mēsurā vteris infundātur. Malicorium itē & mānā thuris, in vino nigro austero coquito, & excolato vinū infundito. Alia collutio. Facē vini vstā liquefacito, & cū aqua infundito. Deinde malicoriū, myrti baccas, iuncum odoratū, lētes in vino coquito, & diffusum vinū infundito. Alia. Butyrū, thus, resinā, mel, simul liquefacito, & affuso vino, tepida infundito. Aut sambuci fructū in aqua coquito, & excolata aqua, apium myrrhā, anisum, thus, simul in ipsa terito, & vinū odoratū pari aquæ mensura affundito, excolatoq; per linteum, & tepefactū infundito. Alia. Brassicam, & mercurialē, & lini semē, & linum viride, in aqua coquito, excolato, ac infundito. Aut foliorū myrti acetabulū, myrrhā, anisum, mel, resinā, vnguentū Aegyptiū, omnia terito ac vnito, affusisq; vini albi odoratissimi heminis duabus, excolato tepefacito, infundito. Aut lauri fructū & pulegium in aqua coquito, & vnguentū rosaceū affundito, & cū hoc tepido colluito. Aut anseris adipē resinæ ammisceto, affusóq; ad hoc vino, tepefactū infundito. Alia. Butyrū & oleum cedrinum, in modico melle tepefacito ac infundito. Aut mel, butyrū, iuncū odoratū, calamum odoratū, muscū marinū sumito, & in vino coquito, excolato, ac infundito. Aut apij semen, seselli, myrrhā, anisum, melāthium, in vino coquito, & excolato vinum infundito. Aut cedrū in vino coquito, & cum vino colluito. Aut hederā in aqua coquito, & aquam infundito. Aut elaterij, aut cnestri potiones duas in aqua coquito, & duas heminas ex hac tepida infundito. Aut cucumeris sylvestris interioris magnitudinē digiti in duabus aquæ heminis coquito, & melle ac oleo ad aquam affuso infundito. Aut radice thapſiæ potiones duas leuiter terito, affusóq; oleo ac melle, in duabus aquæ tepidæ heminis diluito, ac infundito.
- Aut veratri nigri potiones duas, vino dulci & aqua dilutæ infunde. Aut grana cūidia sexaginta terito, melléq; ac oleo

Hippocratis Liber I.

& aqua affusa infundito. Collutio corroboras, si vlcera pura D
 fuerint. Grossos hybernos terito, & aquam affundito, & per
 totā diē macerato, & oleo affuso colluito. Aut malicoriū, &
 loti ramenta in vino nigro coquito, & infundito. Quū autē
 impura fuerint, & sordes deferuntur, facē vini vnā, cū vino
 & aqua infundito. Aut malicoriū, rhoem coriariū, myrtiq;
 ac rubi folia, in vino nigro coquito ac infundito. Collutio-
 nes quæ infunduntur ad vetera vlcera. Succo brasicæ cocto
 collue. Et mercurialē similiter ac nitrum rubrū modicum
 ammisce, & myrrhæ acetabulū, thus, seseli, anisum, apij se-
 men, netopū, resinā, mel, adipē anserinū, acetū albū, vnguen-
 tum albū Aegyptiū, Hęc omnia simul trita, & vini albi hemi
 nis duabus diluta, tepida infunde. Aut mercurialē in aqua E
 coque & excola, & myrrhæ acetabulū, thus, seseli, netopū, tin-
 gulorū pares portiones adde, ac tepida infunde. Aut saluiā
 & hypericum in aqua coquito, & cū aqua colluito. Aut sam-
 buci fructū, & lauri baccas, æquis portionibus in vino coqui-
 to, & cū vino colluito. Aut pulegij aqua colluito. Aut adipē
 anseris in resina liquefacito, & similiter oleū cedrinū modi-
 cum affundito, & cū melle liquefacito, ac tepida infundito.
 Aut argēti florē in vino & melle ac cera liquato, & cyperū,
 & iuncū odoratū, ac calamū (quæ sanē etiā in vnguentū am-
 miscētur) & iridē ac muscū in vino coquito & infundito. Aut
 apij semē, anisum, seseli, Myrrhā, melāthium, in vino coqui-
 to ac infundito. Aut cedrum creticā in vino coquito, aut in
 aqua, & infundito. Aut hederā creticā in aqua coquito ac in- F
 fundito. Atq; hæc faciēdā sunt si vulnus habet, & myrrhā in
 aqua dilutā infunde. Aut elaterij potiones duas cum aqua
 infunde. Aut colocynthidas syluestres duas in vino aut in
 lacte cocto, quatuor heminarū mēsurā macerato, & excola-
 to, aut infundito. Aut cucumeris syluestris interioris, palmi
 magnitudinē in aquæ heminis quatuor coquito, & melle ac
 oleo affuso colluito. Aut radice thapsie duas potiones, in vi-
 no dulci dilutas, cū aquæ heminis duabus, tepidē infundito.
 Aut veratri potiones duas in vini dulcis heminis duabus
 dilutas infunde. Aut thlaspios acerabulum melle ammixto
 in aquæ heminis duabus dilue, & tepido vttere. Aut cucume-
 ris syluestris magnitudinē palmi, & cneori potione vnā, in
 aquæ heminis quinque coquito, & melle ac oleo affuso col-
 luito.

- A** luito. Aut grana cnidia sexaginta, in melle aut in oleo diluta, cum aqua infundito. Si ex partu alui profluuium corripitur. Bibat uñ passam nigrā, & punici dulcis malicoriū, & internū nucleū, & coagulum hœdi. Hęc vino nigro diluta, & caseo caprino, ac polenta triticea inspersis, bibenda dato. Triticū autem modice torreto. Si verò ex partu sanguinē vomat, huic hepatis fistula fauciat est. Hęc lac asini bibat. dein de vaccæ nigræ, ad quadraginta dies. Et sesamū tritū donec probè habeat. Bibat autem lac ieiuna. Si ex partu sedem doleat, iuniperi fructū & appij radicē coquat, & ad dies quatuor habeat, & lactucę semen cum anserino adipe tritū edat. Si verò ex partu vteri inflāmati fuerint, solani succum infundito,
- B** aut betæ, aut rhamni. Si ex partu crus ab vteris claudū factū fuerit, & exurgere non poterit, semen hyosciami chemæ mensura, in vino nigro ad tridū bibat. Si verò mēte percellatur ipsa bibēs, lactis asinini periculū bibendū dato. Deinde pharmacum à quo pituita purgatur. ex sandaracha aut & cerato, & pilis leporis, per triduum suffitus fiat. De inflāmatione ex partu. Si ex partu vteri inflāmati fuerint, solani succum intra pudēda infundito. Aut apij, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ succū expressum. Aut sambuci medullā ac tenerimā partem derafam, oblōgam indito. Aut absinthiū in aqua terito, & lana exceptū subdito. Si verò horruerit tollito. Aut cotyledonis folia, & porrū, in crassiore tritici farina corquito, & oleo ipsis affuso præbeto. Bilem ex vtero purgantia.
- C** Cucumeris syluestris internā partem tritā ac melle subactā. in glandē efformato ac apponito. Pharmacū autē dare oportet, qđ sursum ac deorsum purget, & calida lauare apponere vero anisum, aut melanthiū: aut colocynthidis syluestris internā partē terito, & melle subactā apponito. Aut elaterij portiones quatuor, ammixto adipe anserino aut caprino, in oblongiorē glandem redactas apponito. Aut nitrū, & cuminū, & allium, & sicū oīa leuiter trita & melle subacta apponito. Calida verò lauet, & à balneo bibat. Aut thlaspi leuiter tritū & melle subactū apponito. Aut ficus veteris pinguitudinē derafam elaterij portionib⁹ duab⁹ ammixtis, & nitro tm̄ quantum est elateriū, cum melle subigito ac apponito. Aut peucedani tres cyathos bibēdos dato. Et anisum ac melanthiū vino diluta bibenda dato. Aut elaterij portiones quatuor, adipe ouil

Sanguinis
vomitus
caussa.

Contrayte
rorum in-
flammati-
nem.

Diuersæ
medelæ.

Hippocratis Liber I.

Collutiões
variæ.

Pituitosa
& biliosa
lauatio.

pe ouillo ammixto apponat. Et hoc ablato aqua odorata la-
uet, quæ leniter adstingat. Aut elaterij potiones tres cū ouil-
lo adipe, in glandē circū pennā efformato, & vbi amouerit,
sufficienti aqua probè eluatur. Aut thlaspis portionē cū melle
dato. Collutio si biliosa fuerit. Elaterij potiones duas
aqua dilue, & oleū narcissinū affunde, & cum tepido collue.
Aut colocynthides syluestres duas in lactis asinini cocti he-
minis quatuor macerato, & vnā excolato, ac oleū narcissinū
ammisceto, & infundito. Alia collutio biliosa & pituitosa.
Cucumeris syluestris internā partē palmi magnitudine, in
aquæ potabilis heminis quatuor coque, & melle ac oleo an-
thino ammixto infundito. Alia pituitā & bilē purgans. Gra-
na cnidia sexaginta, melle ac oleo anthino ammixto, cū aqua
infundito. Aut cnestrū in aquæ potabilis heminis quinq; co-
quito, & duabus excolatis, mel & oleū anthinū cum narcissi-
no ammisceto, ac colluito. Collusiones purgatoriæ. Grossi
hyberni vsti in aqua macerantur, & ad aquā excolatā oleum
ammiscetur, ac infunditur. Postea verò collutio fiat ex mali-
corio, galla, loti ramētis. Hæc autē in vino nigro coquere o-
portet. Aut face vini vsta vtere cū aqua. Et postea hæc infun-
dito, myrti folia & rhoem coriarium. Coquātur autē in vino
nigro odorato. Et postea lētisci folia, & hypericum, & saluiā,
cum vino nigro odorato cocta infundito. Aut cum brasicæ
aqua, in qua mercurialis cocta sit, modico nitro adiecto, col-
luito. Aut elaterij portionē, cū oleo narcissino aut anthino, te-
pidam infundito. Si verò biliosa fuerit, colocynthidas duas, F
in lactis asinini cocti quatuor heminis macerato, & cū exco-
lato colluito, oleo narcissino aut anthino ammixto. Aut cu-
cumeris syluestris internā partē palmi magnitudine, in aque
potabilis heminis quatuor coquito, & melle ac oleo anthino
addito, colluito. Hæc collutio pituitosæ ac biliosæ conducit.
Collutio pituitā trahēs. Granum cnidium, & mādrazoræ li-
quorē terito cum aqua. Nā purgatio multa & oīs generis ex
hac collutione contingit. Aut allij caput integrū, nitrū, ficus
internam pingue partē, æquis portionibus trita ad gallæ ma-
gnitudinē efformato, ac apponito. Aut cumini folia cū vino
trita, in lana subdito. Aut radicē albā terito, & melle affuso
feruefactā in glandē redigito, ac apponito. Aut silphij liquo-
rē cum ficis emollito, & glandē efformato. Bonū est & cucu-
meris

- A** meris syluestris semē similiter tritum ac præparatū. Aut fel tauri, & nitrū rubrum, & netopū, ac cyclaminū, illorū quidē gallē magnitudinē, cyclamini verò ampliorē portionē, melle ammixto mulier quæ curatur apponat. Aliud subdititiū. Cyclamini caput purgatum aqua terito, & lana tenera exceptū apponito. Aut myrrhā, salē, cuminū, fel tauri, cum melle eodem modo. Aut grana cnidia triginta, & indici pharmaci oculorum, quod vocat piper grana tria, decorticato: & rotundi itē tria. Hęc autē terito, & vino veteri tepido diluta, instar glādis circū volucris pennā efformato, & sic adhibeto. Aut tithymali succum melle subactū. Aut scillæ radicē lōgitudine digitorum sex, duobus digitis lana obuolutis subdito. Aut ipsam scillā absq; radice terito, & similiter lana obuolutā apponito. Collutio si pituitosa fuerit mulier. Veratri potiones duas in vini dulcis heminis duabus diluito, & p̄mixta infundito. Si purgatione opus habuerit, porrum coquere oportet, aut sambuci fructum, anisum thus, myrrhā, vinum. Hęc omnia terito, & cū succo horū colluito. Aut brasicā in aqua coquito, & in huius succo mercurialē coquito, & nitri parū, & excolatum infundito. Aut cnestri portionē in melle dilutā immitto. Verū mēses cōsiderare oportet, an biliosi sint, aut pituitosi. Ad hoc arenā siccā tenuē in solē subiicito, & quū menses prodierint, sanguinem superfundito, ac siccari finito. Et si quidē biliosi fuerint, sanguis in arena siccatus viridis euadit. Si verò pituitosi, velut mucus conspicitur. Si igitur pituitosi fuerint, cnestri portionē cum aquæ mulsæ hemina infundito. Purgatorium molle, aquā ducit & pelliculas, ac saniem subcruentā. Detrahit & mēses, nisi diurni fuerint, & vterorum os mollit. Vnguētū narcissinū, & cuminū quod editur, myrrhā, thus, absinthium, cyperū, vnguētum rosaceū. Horū singulorū pares portiones, narcissini verò quatuor partes sumito, & crudi lini puluillo dum à stupa depectinatur ammixto, omnia terito, & glandē circū pennā efformato, & linteo tenui circumdato deligato, & in oleum album Aegyptiū tingito, ac apponito, & per totā diem finito. Et vbi lauit & amouit, aqua odorata perluat. Aliud purgatorium. Ducit aquā & pelliculas, & mucos, & saniē subcruentā. Myrrhā, salē, cuminum, fel tauri, melle subacta & linteo indita apponito, & totū diē insita finito. Deinde vbi lauit & amouit, aqua odorata perluatur,

Mensium
cognitio.

Purgamen-
tū ad mul-
ta.

Hippocratis Liber 1.

rur. Aliud. Salē, cuminum, fel tauri, melle subigito ac subdi- **D**
 to. Et silphium ficui ammisceto ac apponito, Deinde vnguen-
 to rosaceo illinito. Aut grana cnidia decorticato portio-
 nemq; ipsorum terito, ac in glandē efformato. Aut allium &
 nitrū rubrū, & ficū, paribus portionib⁹ melle ammixto sub-
 denda dato. Et vbi amouerit, cerui adipē apponat in vino li-
 quefactum. Aut piperis grana quinq; cum modico elaterio,
 muliebri lacte instillato, in lana vngueto tincta apponat, ac
 amoueatur eodem modo. Aut pinguisimā ficus partē cum ela-
 terij portione, & nitrū rubri ac mellis æquali portione, eodem
 modo. Aut fel tauri, nitrū rubrum, netopum, cyclaminū, pa-
 ribus portionibus, eodē modo cū melle in glandē efformato.

Aut fel tauri oleo Aegyptio tinctum apponat. Et eo amoto **E**
 rosaceum illinat. Aut cucumeris syluestris longi internā par-
 tem. exēpto semine, cū lacte mulieris masculū alētis, & myr-
 rhā purā, & modicum mel, & vnguentum Aegyptium, terito
 & apponito. Aut cucumeris syluestris partē internā siccato, &
 sine semine tundito, & adiecto melle feruefacito, & glādem
 oblongā efformato, atq; oleo albo tinctum subdito. Aut syl-
 uestrē cucurbitā eodē modo. Aut elaterij potiones tres cum
 farinæ massā terito, & glādē formato. Aliud similiter faciēs.

Grana cnidia decorticata triū potionū mēsurā coquito, &
 melle affuso apponito. Deinde rosaceum illinito. Quæcunq;
 verò glandē subdunt, eas prius lanā in glandē infigere dein-
 de linteum tenue circumdare oportet, atq; sic oleo Aegyptio
 tinctam apponere. Ducunt autem hæc maximē, & pelliculas **F**
 auferunt, Subdititia purgatoria fortia, quæ aquā ducere pos-
 sunt, & mucos, & pelliculas, magis quàm priora. Piperis gra-
 na quatuor maxima, aut etiā parua, si opus fuerit, ad elaterij
 portione ammixta terito, & muliebri lacte instillato, cū mo-
 dico melle subigito. Atq; hæc in lanā mollē circū pēnā obuol-
 uito, & linteo circumdato apponito, vbi prius in oleū Aegy-
 ptium tinxeris. Maneat aut subdita per diē, & vbi amouerit,
 adipē cerui apponat. Potiones, similiter purgatoriæ, quæ se-
 cundas eiicere possunt, & mēses detrahē, & fœtum enectū
 educere. Cantharides quinq;, alis & cruribus ac capite auul-
 sis: & tribulū ad mare natū cum radicibus ac foliis tritū con-
 chæ mēsurat: & euanthemi viridē siue luteā internā partem,
 & seminis appij tātundē, & sepię oua quindecim, in vino dul-
 ci temp

Purgatio-
 nes diuer-
 sa.

- A** ci tēperato bibenda dato. Et vbi dolor habuerit, in aqua calida desideat, & aquā mulsam aquosam bibat, & vinū dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, eginei stateris pondus in vino dulci bibat. Cū autē dolor habuerit, cicer albū & uas passas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato. Et vbi vrinæ stillicidiū vexarit, in aqua tepida desideat & vinum dulce bibat. Subdititia purgatoria si potiones non purgarint. Mercuriale tritam, ac myrrhā apponito. Aliud ad omnem morbum, & aperire, & purgare potens. Myrrham modicā & saluiam, & anisum terito ac vtitor. Purgatorium quod sterilem purgare potest. Si os vteri non rectē habuerit, stercus bubulū siccū rufum ac cribratū quatuor chœnicum mēsurā, & aceti heminas decē, & vrinæ bubulæ tantundē, & saluginis marinæ heminas viginti, pro fomētō adhibeto, & ad multum tēpus hoc leniter facito. Deinde lota vbi lēticulę decoctum, & mel ac acētum mixta bibit, vomat. Et farinam sorbendā dato: & vinum odoratū vetus sub dio per noctē expositum, insuper bibendū. Cibum autē ea die ne gustet. Sequenti verò granum cnidium deuorādum dato. Tertia verò pharmacū vrinā ciens exhibeto, ita vt uas passas & cicer album, duarum chœnicum mēsurā sumas, & aquę femicōgios tres affundas. Deinde facta coctura excoles, & sub dio per noctem exponas, & postera die bibēdum prębeas: & subdititiis pharmacis vtatur. Aliud purgatorium mensium. Stercus bubulum velut cōchæ testā efformato, & cupressi ramenta amisceto ac subigito, & in sole siccato: & in hoc suffimēta iniicito, ac suffito. Aliud quod infunditur ad similem affectionem, si mēses non prodeant. Spinæ albæ folia trita, & excolata ac tepesacta infundito. Illicitio purgatoria, quæ vteros purgat. Porri & nasturtij semen tritum, & vino ac lacte cocto dilutum, imo ventri illinito. Illicitio mollitoria. Ducit aquā, & mucos, & pelliculas. Et puerperij purgamēta detrahit, & nō exulcerat. Myrrhæ optimæ dimidiā partē, & salis granum, & picem aromatibus conditā, cōrundito ac trita misceto. Sit autē myrrhæ dimidia pars, ad salē ac picē cōtusam. Hæc in linteam ad gallæ magnæ magnitudinem efformata immitto. Sint autem duo lintea, vt alterum in die, alterum nocte habeat, donec colliquescāt. Lauetur autem calida. Et deinde **Vt cōcipias** vbi amouit, aqua odorata perluatur. Si voles mulierem con- **mulier.**

Hippocratis Liber I.

cipere, ipsam & vteros purgato. Deinde ieiunæ farinā eden-
dā dato, & vinum meracū insuper bibendum, & nitrū rubrū
aut cuminū, & resinā, melle subigito, & in linteo subdito: &
vbi aqua defluerit, nigros subditios talos ad emolliēdum
apponito, & cum viro concumbat. Si verò os cōclusum fue-
rit, etiā fici succum apponat, donec fuerit apertum, & statim
aqua eluat. Cæterum accipitris sterces in vino dulci terat, &
ieiuna bibat, & tunc viro condormiat. Aut vbi menses desie-
rint, anseris aut vulpis sterces, in rosaceo vnguento terat, &
pudendum illinat, ac condormiat. Si vlcera fuerint acria &
inflāmata, hac collutione vtere. Adipē anseris & resinam mi-
sce, & aqua tepida diluta infunde. Aut butyrū melle ammix-
tum liquefacito ac infunde. Aut bryonia albæ conchæ testā E
paruā deradito, & myrrhā ac mel similiter. Hæc in vino ni-
gro odorato diluito, ac tepidum infundito. Si vlcerata aut
pustulis plena fuerint summa labra, carnē bubulā sumito, &
butyrum siue adipē anserinum, & anisum aut crocū, aut spo-
dium cyprium. Hæc omnia terito, & carni oblita apponito.

Si vlcera fiant ac mordeant, Bubulā carnē adipe illinito, &
carnē subdito. Et si fordida fuerint, eluito, & fomētum ex fici
radice adhibeto. Et postea etiā de pinguedine in vino dulci
bibat. Si in pudendis fiant vlcera, bubulum adipem illinito.
Et myrtum in vino coquito, & cum vino perluat. Aut oleæ
folia, & rubi, & mali punice, eodē modo. Sit autē vinū pram-
nium. Atq; hæc quidē sic facienda sunt. Et perseæ arboris vi-
delicet folia terito, & ad pudenda apponito. Aut Anethi & F
appij semen tritum illinito. Si feruido ac superficiario vlce-
re pudenda laborēt, sic curare oportet. Carnē bubulā longi-
tudine duorum palmorum paruorū, crassitudine verò ligni
quod in foramen bipennis immittitur, pudendi videlicet vi-
rilis forma, vsq; ad vesperam apponat. Noctu verò auferat.
Postera die autem rursus apponat vsque ad meridiem, & bi-
bat vinum dulce, melle ad vinum ammixto. Collutio si vl-
cerati fuerint vteri, & si vrinæ stillicidium vexarit. Porrum,
fambuci fructum, fesceli, anisum, thus, myrrhā, & vinum equa-
li mensura ad horum succum. Hæc mixta & feruefacta frige-
facito, & moderatē colluito. Aut mel, butyrum, medullam, &
ceram immittito, ac illinito. Ad vlcera quæ in pudendo sunt
ac enascuntur. Folia oleæ, & rubi, & hederæ, & mali punice
dulcis

Medela o-
mniū quæ
in pudēdis
nascuntur.

- A** duleis terito, & vino veteri diluta, noctu in lana pudendis apponito, & pro cataplasmate adhibeto. Quū autē dies venerit, detrahito. & myrti baccas in vino coquito, ac colluito. Aut anseris adipē, & resinā liquefacito ac infundito. Aut butyrū & oleū cedrinū, modico melle ammixto infundito. Ad vlcera in vtero resiccanda. Argenti florem in vino terito ac infundito. Aut butyrū cum melle infundito. Aut bryoniā albam, & myrrhā, & mel, vino diluta infundito. Postridie verò vino nigro tepido eluito. Aut lentisci folia in aqua coquito, & cum hac postea colluito. Si vlceratū fuerit os vterorū, Butyrum, thus, myrrhā resinā, medullā ceruinā infundito. Aut lenticulā in aqua coquito, & cū excolata aqua colluito. Quum verò
- B** aqua ex vteris fluxerit, & vlcera fuerint, & lancinarint, anseris adipem & ouum illinito. Aut ouillū aut suillū adipē: & lētem in vino coquito & hoc pari aqua tēperatum infundito. Quæ verò in pudēdo sunt vlcera, cū hoc perfundito, & man- Fœtus im-
nam thuris, rubum, pini corticem inspergito, & cum aqua mortui in-
horū lauentur. Expulsiuū si mortuus fuerit fœtus. Galbanū icatio.
oliæ magnitudine linteo inuolutū, ac oleo cedrino tinctū, ad os vteri apponat. Aliud. Calamū odoratū, & cucumeris sylvestris medullā, cum adipe anserino terito. Deliget autē vmbilicum & pectinem, & de hoc modicū lanæ instillatum ad os vteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahitur. Aliud. Rubiā & cedri ramēta cōtundito, & aqua affusā sub dio per noctem exponito, Deinde mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. Silphij drach. j. & porri succi acetabulū, cedrini olei
- C** dimidio cyatho paruo ammixto, bibēda dato. Aliud. Tauri fel oboli vnus aut semioboli pōdere, in vino terito ac exhibeto. Aut fermento oblitū, torrefactum deuorandum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinq; & rumicis ac rutæ radicē, & fuliginē de furno, omnia simul trita, & cū aqua mulsā vni ta, sub dio per noctē exponat, & ieiunia ter bibat. Aliud. Cucumeris sylvestris medullā tritā, in cedrina pice lanæ inuoluito, & cum filo ad pennam deligato, apponat autē intro, ita vt penne dura pars paululum foras promineat ex lana. Quū autem sanguis apparuerit, amoueatur. Aliud. Veratri nigri virgulā lōgitudine sex digitorū lana obuoluito, extremā verò ipsius partē nudā finito. Deinde quā maxime intrò apponat, & vbi extrema pars cruetata fuerit, amoueatur. Aliud.

M

Vera

Hippocratis Liber I I.

Veratrum nigrum, & cantharidas, & conyzam in aqua terito, & glandulam mollem sex digitorum lōgitudine efformato, siccato, & vbi dura facta fuerit, lana inuolutā apponat. Sūmam autē partē cedria illinat, sitq; ipsa nuda. Cūm verō sanguis apparuerit, amoueatur. Aliud expulsiuū. Si foetus mortuus aut syderatus intus fuerit, ranunculū & elaterij parum in aceto meraco misceto ac bibendum dato. Aut brasicæ tener coliculus. in summa parte netopo illinitus immittatur.

H I P P O C R A T I S

COI DE MORBIS M V.

LIEBRIBVS LIBER SE-

CVNDVS, IANOCORNA-

RIO MEDICO PHY-

SICO INTER-

P R E T E.

Diuersiflu
xus.

L V X V S albus in senioribus mulieribus magis fit quā in iuniorib. Fluxus fuluus in vtrifq;. Fluxus ruber ex iunioribus. Et ruber quidē fluxus fit in febre. Magis autem ex abortu. fit & ex mensū interceptione, quū cōclusi derepentē eruperint. Fit etiā ex partu & febribus, & sanguis profluit valde multus, & grumi excidunt. Et dolor fit clauicularū actēdinū, & corporis torpor, & crurū perfrigeratio. Aliquando verō etiam nasus effundit ad dētes, si amplior sanguis discesserit. & sudor multus diffunditur. Ad hæc & stomachi morsus fiunt, & perfrigerationes, & febris bilis meracæ ac pruriginosæ: & eadem die sape rigent, & rursus sudant. & aliquando à supernis locis conuulsiones ipsis fiunt, aliquādo ab infernis. & ad inguina dolores acuti ac fortes irruūt, procedētes velut dolores partus. Quandoq; etiā vrinæ stillicidiū adest, & os siccū est, & sitis premit: & lingua aspera est: & digiti pedum magni cōtrahuntur, & ad suras semper cū femore distenduntur. Et lūbi dolores vexantur

Axantur:& manus impotentes fiūt. Quum autem huiusmodi fiunt,tunc etiā neruorū antrorsum ac retrorsum distēctiones fieri solent,à clauiculis iuxta iugulū,ad maxillas & linguā. A talibus verò paulo post retrorsum,à tēdinibus iuxta spinā ad lūbos,atq; sic per violentiā pereunt,prēdicere igitur oportet fluxibus inchoātibus,& diētā cōstituere hoc modo. Ma ne quidem dandū est pharmacū ad fluxiones,ex his quæ ego describā. quocūq; maximè opus habere visæ fuerint. Dandū autē & ter & quater,si multus sanguis discesserit. Diētā igitur cōstituatur,si quidē sine febre fuerint,ex cibis. Si verò febricitarint ex sorbitionibus. Sunt autē ex sorbitionibus hæ cōmodissimæ,panicū,lenticula,farina horni ac recētis tritici cōcta, alica cōcta sorbilis,zea cōcta. Ex potionibus verò polentæ pollen in aqua,& ramenta à panibus derafa cōtusa. Et polentæ recentes tenues in aqua madefactæ,quas etiā insulas delingere prodest. Ex cibis verò panis exallatus in cinere. Obsoniū autē sit leporis caro,& colūbæ,ac palumbis,& cōcta,& assata. Et licēdi caro assata,nullo ascititio cōdimento addito,sed vt in acerū salem intingant. Hepar item capræ aut bouis in cinere assatum. Oui tenue,aut ipsū luteū. Caseus insulsus. Ex oleribus autē nullū gustent, neq; cōctū, neq; crudū. Et à balneis abstineāt. Et manus ipsis deligato,ita vt lana sordida ipsas circundes,& laqueū immittas supra cubitos,& ad poplites,supra genua. Et cum cucurbitis sub mās affixis,ipsas eleuato,modo ad dextrā,modo ad sinistram partē trāslatis. Si verò spirandi difficultas oriatur ad cucurbitæ admotionē,cucurbitā amoueto,sanguinē autem ne detrahitō. Verūm subdititiis vtēre,quæ ego describā, & ad sistendum sanguinem in talibus sunt apta. Et si quidem ex fluxionibus mulier euaserit,vbi multus sanguis discessit:& color est exalbidus,& facies eleuata,& sub oculis tumores laxi,& crura turgida,& vterus humidus,ac semper præter rationē hians. Et quæ discedunt aquosa sunt,velut à crudis carnibus succus. Talibus si robustæ fuerint,vomitū cieře oportet ieiunis,& post vomitū prandium exhibere. His cōducit modicus cibus. Vinum nigrum meracius. Illuuiēs,aut frigida lotio. Deambulationes. Semel in die cibū capere,omnis reficatio. Si verò ad hæc non sedentur,neque confidunt vtēri,neque à fluxionibus liberentur,respectu virium corporis

Medela.

Sorbitiones.

Potiones.

Cibus.

Hippocratis Liber I I.

Quæ in his
consideren
tur.

Morbi
causæ.
Medela.

Qualis
fluor.

habito, si quidē robusta fuerit, veratrū dare oportet. Si verò D
non obediat, caput purgare, facta autē purgatione, per diatrā
reliqua curare eodem modo velut circa steriles. Cōsiderare
porro oportet etiam naturas mulierū, & colores, & ætates, &
tempora, & locos, & ventos. Aliæ enim frigida, aliæ humida
ac fluida, aliæ calida quidem, sicciores autē & stabiles sunt.
Nam quæ superalbida sunt, humidiores sunt ac fluidiores.
Nigræ verò, sicciores & acerbiores ac adstrictiores. Quæ ve-
rò vini colorē referunt, medium quiddā inter vtrasq; habēt,
Sic autē & in ætatibus cōtingit. Iuenculæ enim humidiores
sunt, & multo sanguinē plerunq; refertæ. Aniculæ verò sic-
ciores, & modicum sanguinē habentes. Mediæ verò medium
quiddam inter vtrasque habēt, vt quæ nunc æquales existūt. E
Oportet autē eum qui rectē hæc tractare volet, semper mu-
lierum naturas discernere, & temporū occasiones, & ætates,
& tēpora, & locos, & ventos. Si fluxus in vteris obortus fue-
rit, sanguis multus fluit, & grumi cōpacti excidunt, & dolor
occupat lumbos, & laterū mollitudinem, ac imum ventrē, &
durus est venter, & ad cōtactum dolet, & rigor ac febris acu-
ta corripit, & debilitas oboritur, & omnia præter humeros
ac scapulas dolet, & calor inuadit, & rubescit, & venæ duræ
fiunt ac renitentes. Morbus hic maximē fit ex abortu. Fit &
quū menses multo tēpore retenti derepente eruperint. Huic
vbi sic habuerit, grossum siccum cōtusum ac cribratū in lin-
teū alligato, ac apponito, & imo vētri perfrigerātia imponi-
to, cauēs ne horreat. Postquā autē fluxus steterit, olea sylue- F
stris folia in acerrimo aceto coquat, eoque pudenda perluat.
Bibat autē vinacea, & rhoē rubrū in aceti acerrimi hemina
dimidia coquat, & eo pudenda perluat. Aut mora rubi rubra
siccata ac trita, cum farina recenti, pari potione mixta, ieiunæ
bibenda dato, Si verò fortius facere voles, duabus farina
partibus ammixtis, bibendum dato. Et ne lauetur. Cibis au-
tem vtatur siccis, & vino nigro vinoso. Si verò intumuerit,
fluxu iam sedato, pharmacū deorsum purgans bibendū da-
to, post pharmacū autē vteros grossorū decocto colluito, &
postea acerbæ infundito. Si verò his factis, humecta fuerit,
suffitum faciat donec resiccet. Ruber fluxus fluit talis, qua-
lis sanguis victimæ recens mactatæ, & grumi pelluentes.
Aliquando verò etiā fluxum rubrum emittit, & venter imus
attollitur

A attollitur, & attenuatur, & impotēs fit, & indurescit, & ad cō
 tactum dolet, velut vlcere presente. & febris habet: & dentiū
 fremitus. & dolor ad ipsā pudenda, & pubem, & lateris mol-
 litudinē, & lumbos, & tēdinem, & ventrem, & pectus, & sca-
 pulas irruit. Et alias omnes partes dolet, & impotentia ac pu-
 sillanimitas occupat. & color mutatur. In principio quidem
 morbi hæc corripunt. Si verò hæc omnia morā trahant, ad-
 huc magis debilitatur. & manifestus est morbus. & cauæ par-
 tes attollūtur, & pedes intumescūt. Morbus hic ex partu ma-
 ximē corripit, si quid in ipsa dilaniatum nō prodierit, sed in-
 tus cōputruerit, & fœtus exasperatus fuerit. Hanc si in princi-
 pio cōtigeris, spōgiā humectā ipsi adhibeto, quum fuerit do-
 lor. Aut linteū tenue molle rasum, aqua frigida madefactū
 ventri imponito, & aqua perfundito. & lectum à pedibus al-
 tiorem facito, atq; sic insternito. & ad mēses ciendos medi-
 camentum quodcunq; magis admiserit, bibendum præbeto.
 Apij semen torreto, tundito, ac cribrato, & erysimū simili-
 ter, & peplij semen cum polēta cribratum, & vrticæ semē si-
 militer, & scabiam oleæ sylvestris, & gallā, & rutā, & origa-
 num, & pulegium cum polentā cribrato ac misceto: polentā
 verò crassā torreto, & triticeam polentam cōmolito, & ca-
 seum caprinum sordibus derasis, & de alliis quidem singulo-
 rum aequales portiones misceto. Origani verò & rutæ, & sca-
 bieī, & gallæ dimidium. Hæc ieiunæ ante motū bibenda da-
 to. Miscere verò etiā oportet ad vsum, si acriora prodierint,
 & cyceonem exhibere. Et de pharmaco quidem pars vna sit,
 & casei vna, & vna polētæ. Ad vesperā autem melle ammix-
 to bibenda dato. & donec quidem principium morbi fuerit,
 & sanguis multus prodierit. & modico tempore intermise-
 rit, & dolores acuti tenuerint, hæc facere oportet. Si verò san-
 guis paucior fluxerit, & per breuius tēpus, ea quæ deorsum
 aut sursum ducunt bibenda dato. & pudenda lenibus fomen-
 tis foueto, prout semper opportunum visum fuerit, & zeam
 vnā cum cortice fractam, & grossos siccatos, tusos ac cribra-
 tos, & oleæ folia similiter, singulorum pares portiones in ca-
 taplasimate adhibeto. & lac bubulum coctum, aut crudū bi-
 bendum dato, respectu ad id quod rectē habet factū, & pro-
 ut opportunum esse visum fuerit. & videtur morbus hic de-
 bilis ac lethalis esse, & pauca ex ipso effugiunt. Quum mu-
 lieri

Medela.

Profluuiū
ex abortu

Hippocratis Liber I I.

Medela.

Curatio.

lieri sanguis ab articulis fluxerit, à partu aut à labore corru D
ptæ, quidam putant ex medicis hoc fluxum esse. Est autem
aliud. Nam hoc quod ex articulis, & ex lumbis, ac coxendice
aliud est, glutinosum est simul cū sanguine. Illud verò quòd
ab uteris & cauis venis fuit, sanguis purus est. Hāc suffire o-
portet hoc modo, Zeæ fractæ semodium aceto modico subi-
gito, vt i.e. per totum vteros humectes : & sulphuris viui se-
miobolū ad zeas tritas ammisceto, & aceto subacta per no-
ctem finito. Mane verò multo igne accenso, obturamenta de
doliis oleariis imposito, & sordes officinæ fullonum, & ser-
pentis semē ammisceto. Mox autem multum ignem tollito,
& non vrito, sed maximè suffumigare facito. Oportet autem
fellam perforatam adesse, & mulierem vestibus contactam E
insidere, vt ne quid præterspiret. In ignem verò medicamen-
tum cum aceto præparatum inspergito, itēque de semine
serpentis. Sed & myrrha ammixta efficax est, vt suffita, pudē
dorum cruentationem sedet. Si verò satis habuerit, erysimi
semen torrefactū terito, & in vino exhibeto. Fluxus fuluus
fuit velut ex ouo vitioso multus & graueolens. & uteri in-
flammanur. & dolor ex lumbis & inguinibus emergit. &
prodeuntia multa sunt, & si non liberetur, celeriter fluentia.
At etiam si tempus accedat, quæ restāt putrefacit, quā max-
imè id fieri potest. Riget enim, & velut à carnibus allatis
humor defluit. & cum his simul febres fortes ac rigores
fiunt. Ex huiusmodi verò fluxibus multa pereunt, pauca ef-
fugiant. & si quidem in principio accesseris, sic curare opor F
tet. Si sine febre fuerint ac robusta, veratrum ipsis dato. &
intermissis tribus aut quatuor diebus, pharmacum deor-
sum purgans exhibeto. Post purgationem verò sic diatam
constituere debes, quo fluxiones aquosæ sint ac tenues. Ma-
ne quidem ieiunæ pharmacum aliquod ex his quæ ego de-
scribam ad fluxum, ebibendum dato in vinum inspersum.
Post pharmacum autem, alia diætā curato. Vteros verò
sic curato. Si quidem inflammati fuerint ac conclusi, fo-
menta adhibere oportet mollia, donec os vterorum molle
fiat. Post fomenta, infusis qualibus opus habere visæ fuerint
colluito, siue magis purgantibus, siue mollioribus. Post col-
lutiones, mollitoria apponito. Si verò non facile solubile sit
osculum, foueto & subdititiis mollito, quæ ego describam,
donec

A donec apertū fuerit. Quod si ad hæc fluxiones non sedentur, caput purgato, & sic victus rationē constituito. Si quidē sine febre fuerit, alinum lac bibat. & oleribus coctis hortēlibus **Cibaria.** ac sylvestribus vtatur, excepto allio, porro, brassica & rapha no longo. Ex marinis autē, raia leui, scorpio, cōgro, torpedine, anguilla, passere, gobio: coquere verò oportet cū cepis & coriandro, in muria dulci ac pingui, ita vt probe percoquantur. Ex carnibus autē, maximē suilla, deinde agnina, aut ouilla, coctis potius quàm assatis, & ipsarum iusculis. Vino verò albo mellei coloris, aut aquoso. Balneis autem nō valde calidis, neq; multis, excepto capite. Si verò ex hac diata, ab vlceratione & inflammatione liberētur, humidi verò sint vteri, **Nutricatus mutatio.**

B pro balneis quidē, illuuiē. pro fuluis autē vinis nigris. & pro aquosioribus meracioribus. & pro polēta panibus, & pro piscibus carnibus assatis, & omnibus cibis siccātibus, quibus sanē in alui profluuiis vtimur. à collutionibus autē omnibus absteineat, excepto vino & aqua. Suffitus autē fiat per adstringentia. Optimū autē esset si cōciperet. Si verò iuencula fuerit, frequēter ieiuna vomat, & postea parum prandeat. Atq; hæc harū fluxionum diata est. Fluxus albus fuit velut alba asini vrina, & in facie sunt tumores albi, & partes ambæ sub oculis tument. & hydropiformes ac non valde bona specie præditi sunt oculi, & splendor abest. & lacrymosi sunt oculi ac hebetes. & color corporis exalbidus ac pustulosus. & vter imus tumidus. & in maxillis pustulæ paulatim rubētes, parue, aquosæ ac malignæ. & in cruribus tumores laxi, & si presferis digito, notæ imprimuntur velut in fermēto, & os saliuæ impletur. & stomachi morsus percipiunt quū ieiunē fuerint, aut etiā vomuerint velut acidā aquam, & si ad aceliuē locū procedūt, anhelatio citius corripit, & strāgulatio, & crurum perfrigeratio, & genuum impotētia & in ore vlcera feruida ac superficiaria. & vterus præter rationē aperitur, & ad osculum procidit grauis, veluti plumbū. Et dolores per femora tendunt. & omnia inferna perfrigerantur, ab imo ventre inchoantia vsque ad pedes. & plātæ torpent, ac ingredi nō possunt. Tales difficile est à morbis liberare. Nā & ætate prouecta sunt, & afflictiones cōsenescunt. Nisi casus aliquis spontaneus forte fortuna allapsus ipsas soluat. Has exhaurire oportet quum redundarint, per pharmaca quæ bilē sanā nō purgant, **Curatio.**

Hippocratis Liber I I.

Profluuiū
aliud albū.

Curatio.

Profluuiū
aliud.

Medela.

gant. Sed vrinā cientes his pota cōferunt, & capitis purgatio- D
nes, & illuuiēs. & epithymi albi potus, & deambulationes. &
omnis resiccatio in victu, Hęc vbi fecerint, sanæ quidē peni-
tus nō fiunt, facilius autē degunt. Fluxus albi alterius cura-
tio. Purgatur album subluteū, & quū mingit, morsum perci-
pit, & lancinatur, & vterus vlceratur. & febris corripit acu-
ta, & calor multus, sitis, vigiliæ, & mente mouētur. Et quum
aliquid festinanter egerit, anhelatio ipsam inuadit, & mēbra
exoluuntur. Hęc mecona, hoc est peplum albū bibere opor-
tet, & vrticæ semē, & quod pręstat, mali punicæ dulcis radi-
cem, & rhoem, ac gallā. Hęc in vino acerbo bibenda dato, &
mali punici succum, aut caseum caprinū ammisceto. Subter
autē suffito zeam, & grossos hybernos, & oleæ folia, & scabiē E
eiusdem, & cucumeris syluestris cortices ex tertia parte, reli-
qua paribus portionibus. Sorbeat etiā olera cocta, & forbi-
tiones ex amygdalis & sesamo. & gestetur ac curru vehatur,
& nō quiescat. Alius fluxus. Desluit multū velut vrina ouil-
la. color est albus, & tota intumescit, & in tibiis eminētiæ la-
xæ & rubicundæ emergunt. & si digito attingas, notæ foueas
præ se ferētes tibiis ac pedibus imprimuntur. & si quid edat,
impletur ac inflammatur. & vbi iter fecerit, & opus aliquod
obierit, anhelatio & dolor ipsam corripit, & color albus, quā
doq; subluteus. huic si robusta & iuuecula fuerit, & alia appa-
ruerint, ab initio pharmacū sursum ac deorsum purgans bi-
bendū dato. & caput purgato, si pituitosa est per ea quæ pitui-
tam purgāt. Si verò biliōsa, per ea quæ bilē. & si tempus anni F
fuerit, & à natura nō est lienosa, & si quid ex relatis fuerit, se-
rū dato. Decoquat autē hoc & bibat quàm plurimo tēpore.
& ad vesperā vinū dulce aquosum, si opus habuerit. Cibū ve-
rò ne cōtingat. Si verò debilis fuerit, forbitione modica vta-
tur. & nō lauet. Postquā autē tēpestiuum esse tibi videbitur,
à potu cesset. & post purgationē cibis vtatur, ita vt abstineat
à pinguibus & acribus, & dulcibus ac salis. & ab olerib. acri-
bus. Vtatur autē piscibus petrosis, & carnibus ouillis, aut vo-
lucriū, aut leporinis, pane frumentaceo, aut ex ordeo freso. &
oleribus coctis vtatur, & syluestribus quæ cruda eduntur, itē
hortensibus acribus exceptis. & deambulet mane & à cibo.
Vbi verò his factis sicciior esse visa fuerit, vteros facce vini col-
luito. & tribus aut quatuor diebus interpositis, postea acerbā
infundito.

A infundito. & intermissione facta, si quidē sicca fuerit, quiesci-
to. Et si à natura fuerit biliosa aut pituitosa, à victu verò &
pharmacorum porione attenuata, & se recolligere nō pote-
rit, lac bubulū bibat per xl. dies, calidū de vacca. Præstat ta-
men pituitosam cibis quā paucissimis vti, quādiu lac bibe-
rit. Sit autē mēsurā sex heminarū Atticarū. Incipiātq; à dua-
bus, & singulis diebus vnam apponat, donec sex fiant. & inde
paulatim ad duas rursus descendat. & post lactis potū, cibis
reficito & per victus rationē & post lactis potum, mane ieiu-
na adiantū bibat, hoc siccātū, tūsum, & exacte cribratum, in
vino nigro odorato diluto exhibeto. Si verò reuertatur mor-
bus, totā ipsam foueto, & rursus pharmacis infra purgato, &

B postea vteros colluito, si quidem natura fuerit pituitosa, per
cnidium granū, aut thapsiæ radicē. Si verò biliosa, scammo-
niæ succo, aut colocynthide sylvestri. hāc enim coniectā, dua-
bus aquæ heminis affusis, coquere ad dimidias oportet, &
huic mel, & oleum narcissinum aut anthinū ammiscere. Sit
autē mellis quadrās heminae. olei verò hemioliū mellis, hoc
est mensura ipsius tota, insupérque dimidia. Postea verò col-
luendū est melle, & vino, & oleo solo. & suffitus adhibendi &
tribus aut quatuor diebus quiescendū. Bibat autē adiantū. &
si in ventre nō cōceperit, morbus reuertitur. & si morbus re-
uertitur, perit. Quum verò seniores morbus hic corripuerit,
etiā vteri cōputrescunt. Valde verò paucæ euadūt. Alius fu-
xus. Purgatur velut ex ovo crudo luteum subalbidū, & vlce

Profluuiū
aliud.

C rat pudendū. & tument pedes ac tibiæ. & caux oculorū par-
tes intumescunt. & oculi humidi ac lachrymosi sunt. & si
iter faciat, anhelatio ipsam corripit, & debilitas oboritur. Si
verò euaserit, morbus pituitosus fuerit, & si nō purgata fue-
rit, febricitat, bile vehementer cōmota. Seniores autem hic
morbus magis inuadit quā iuniores. Quū sic habuerit, si
quidem vehemēter intumuerit, pharmacū deorsum purgās
bibendū dato, quod pituitā & bilē purgat. Si verò nō fortiter
tumuerit, & pituitā ipsam presserit, pharmacū sursum pur-
gans dato, & si quidē potēs fuerit, veratro purgetur. Sin mi-
nus, pharmaco quod bilē & pituitā ducit. Post pharmaca ve-
rò serum coctū bibendū dato, per plurimos dies, cū modico
sale. Edat autē insuper mentā. Ad vespērā cibū ne attingat,
sed modicum sorbeat, & vinū dulce insuper bibat, si opus ha-
buerit.

Medela.

Hippocratis Liber I I.

**Lac asini-
mum
sero.** buerit. Si verò nō affuerit serum, lac asininū coquito, & exhi- **D**
beto per quatuor dies. Ad vesperā verò eadē faciat, nisi febris
pro noctu corripiat. Si verò natura fuerit lienosa, aut statuosa, &
exanguis, neq; serum neq; lac bibat. Sed purgātibus infernē
purgato. & vbi tibi tempestiuū visum fuerit, vteros colluito,
primum quidem medicamētū ex vini fæce, bis aut ter. Post
hoc scammonia succo. Affundito autē ad hūc, vinū dulce, he-
minā Atticā mensura, & olei narcissini maximē, quartā he-
minā partē. Postridie verò cū vini hemina colluito, & mellis
quarta hemina parte, & resina tertia mellis parte. Oleum
autē sit melli æquale. Si verò ea quæ ab infusa collutione suc-
cedunt prodierint pituitosa, etiā rursus colluito, interpositis **E**
iij. aur iij. diebus. postea grani cnidij duas poriones decorti-
B cato, & ipsas infundito. Si verò nō affuerit cnidiū granū, ra-
dicis thapsiæ portionē vnā infundito. & postea iisdē colluito.
postquam autē purgata fuerint ea quæ secedūt ad has collu-
tiones, & si prodierit aliquid cruentum, velut ab vlcere, per
acerba postea colluito. & si post hæc ipsa interrogata, dixerit
os vterorū durum esse, & dolorē habere, eodē modo eo quod
paratur cum butyro colluito donec vteri fuerint resiccati, &
sana esse videbitur. diebus verò inter collutiones interme-
diis, sambuci fructū bibat, & leporis coagulū, & pepli corti-
cem, & vrticæ semē, & mali puuici dulcis corticem, ita vt de
singulis pares portiones terat, & polentā ac adiantū ammis-
ceat, & in vino nigro odorato ieiuna bibat. cibus autē vtatur
**Caro quæ
his danda.** mollibus nō salis, neq; acribus. Carnes autem præstatiores **F**
sunt pisciū, aut volucriū, aut leporinæ. & lauetur calida non
multa. Si verò nō quiescat fluxus, sed relinquatur, & vteri hu-
mescāt, medicamentū ex malicorio suffito. & postea virū ac-
cedat. & si in ventre cōceperit, sana euadit. At seniores à mor-
**Profluuiū
aliud.** bo leuari non possunt, sed pereunt præ debilitate. Fluxus
alius. Fluit subluteum velut ex ovo, & viscosum, & venter
imū intumescit, ac durus fit. & si cōtingas dolet, & dentibus
stridet, & febris occupat, & dolor ad pubem, & ad pudēda, &
ad imū ventrē, & ad lūbos irruit, & animi deliquiū. & anxie-
tates, & perfrigerationes, & sudor multus, & pulsus ad manū
**Medela nul-
la bis da-
rurāquam
desperatis.** accelerātes, debiles, deficientes. & statim pereunt. Si verò su-
perstes manserit, & color ipsi mutatur, & fit velut fauus aut
cera. & si corpus digito prematur, mollescit, & notæ velut in
massa

- A** massa farinæ subacta fermēto imprimuntur: & pedes intumescunt ac crura. Hic autē morbus fit maximē, si in ipsis ali quid dilaniatū fuerit, aut intus cōputruerit in partu. Seniores autē magis afficiūtur. & huiusmodi morbus nō est valde **Profluuiū aliud.** leuis. Alius fluxus. Purgatur velut à carnibus assatis, humor, & pudendū exulceratur, & ad quācunq; aliā corpōris partē destillat. Et rigor, & febris acuta: dēsa, magna, & simul horror corripit. Dolores autē quales in omnibus fluxibus. Hac tota intumescit, & infrā vmbilicum, & cruribus. & color fit morbi arcuati. Talis autē fluxus ex hoc fit. Postquam sanguis exhaustus, subbiliosus factus fuerit, & non fuerit purgatus. Quū sic habuerit, pharmacū bibere oportet, Si quidē fortis
- B** fuerit, ex veratro. Si verò debilis, radicē & elateriū. & posteriore tēpore lac caprinum. Aut pharmacū deorsum purgans dato, quod bilē & pituitā ducit. Vteros autē medicamēto cū brasiacā decocto parato colluito. Bibat autē saluiā, hypericum, apij semē, singula in vino nigro austero. Ieiunā autem hęc bibēda dato. Si verò vlceratū fuerit pudendū, postea butyro colluito. Deinde pharmacū bibendū dato. & vlcera butyro, resina, myrrha, flore argenti illinito. Perluantur autem myrti ac saluiæ ex aqua decocto tepido. Cibis vtatur neque falsis, neq; acribus. vt ne mordax vrina fiat. & à marinis prohibeatur, & carnibus bubulis, & ouillis ac porcinis. Aliis autem carnibus vtatur coctis. Edat etiā panē, & vinū vetus odoratum nigrū bibat. Si verò hęc fecerit, & sana nō fiat, totam
- C** foueto, & postridie pharmacū sursum purgans dato. Deinde intermissione facta, rursus quod infrā purget. & si quidē māserit fluxus post pharmaca, decoctū serum quotidie bibendū præbeto. Vesperī verò sorbitionibus, & vino dulci albo vtatur. Si verò nō affuerit serum, lac asininū coctū per dies quatuor bibat. Ad vespērā autem iisdem vtatur. Postea per dies quadraginta lac bubulū calidū bibat. & per diē nihil edat, vt ita dicā. Optimum enim hoc est. Nā & purgatur & nutritur, & fluxus obrūdatur ab huiusmodi lacte. Vesperī verò cœnet carnem volucris modicā assatā, & panem modicū subcineritium. Bibatq; insuper vinū nigrū vetus vinosum quandiu lac biberit, si multa prodierint. & acrimonia vexarit. & si his factis in vētre cōceperit, sana fit. Quēcunq; verò seniores sunt, in his morbus quādoq; reuertitur, & pereunt. Iuēculis autē
- Nutricatus.**
- non

Hippocratis Liber I I.

non est lèthalis. Diuturna porro est saniosi fluxus curatio, D
fuit autè talis subcruetus, velut à carnibus assatis humor, &
mordet velut muria, & corrodit ac exulcerat pudenda, & vte
rus exulcerat circūcirca, & fœmora, & aliæ partes, & vbi su-
per vestes distillat, tinguntur & agrè elui possunt, & vter
attollitur ac durus fit, & ad cōtactum dolet, & calor corripit.
& dolor ad pudenda, & sedē, & imum ventrē, & laterū molli-
tudinem, & coxas, & lumbos irruit, & impotētia adest, & col-
lor mutat, velut morbi arcuati. Si verò tēpus & morbus pro-
ducatur, hæc omnia amplius corripiunt, & cauæ partes attol-
luntur, & pedes tumēt, & crura à lumbis. At hic morbus cor-
ripit vbi quid de fœtu dilaniatū fuerit, aut in abortu, aut in
partu. Oportet autē fomenta adhibere, & suffire, & bibenda E
præbere omnia ea quæ fluxū sistunt, & lac asininū & alia ex-
hibere, & vomere si opus fuerit. Si verò sine febre fuerit, &
debilis febris habuerit, siccum fomentū adhibere melius est.

**Causa hu-
ius morbi.
Medela.**

**Strangula-
tio varia.**

Quum ad caput conuerſi fuerint vteri, & hac parte suffo-
catio desinit, caput grauat. Verū aliis alicubi aliās finis ha-
betur. Signū autem hoc est. Venas in naso, & partes sub ocu-
lis dolore dicūt, & sopor altior tenet, & spumat, vbi leuius ha-
buerit. Hæc multa calida lauare oportet. Si verò nō obediāt,
frigida etiā circa caput, ita vt laurum & myrrhā in aqua co-
quas, sic frigefacias. Vnguēto autē rosaceo caput illinatur, &
odorata subter suffiātur, graueolētia verò sub nares, & bras-
sicam edat, & succum sorbeat. Si verò ad cor progressi vteri-
suffocent, & aer impeditus violenter attrahatur, anxia est & F
vomit, & quibsdā statim tractus deorsum cedit, & status exit.
& aliqua quidem vomit spumosa. alicui verò quies cōtingit.
Quibus autē non decedunt, his porri semen, & peplum, trita
& tribus aquæ cyathis diluta, bibenda dato. Auxiliatur &
aceti albi cyathus potatus. Aut iuniperi fructū & saluiā dato,
aceto aut vino ad has species ammixto. Oportet aut ipsam ca-
lesieri. Aut adipē sumere anserinū, & ceratum resinatū ac pi-
cem, & in ipso liquefacere, & subdititias glādulas efformare.
Quum autē ad præcordia allapsi strāgularint, vbi hic fuerit
affectionis soliditas, & vomitus feruid⁹ acris corripit, & mo-
dico tempore mitior fit, & dolor ad caput & ad collum pene-
trans. Tepefactoria igitur apponito, si sursum strangularint.
Sub nares verò graueolentia sufflito, sensim progrediēdo: Si
enim

- A** enim aceruatim vteri infra decedunt, turba oboritur: Odo-
rata verò infernè, & castoriū ac conyzā bibēda dato. Quum
verò deorsum tracti fuerint, abominanda subter suffito, sub
nares aut odorata. Si verò dolores quæuerint, pharmacū deor-
sum purgās bibendū dato, & postea lac asininū aut serum bi-
bendum præbeto, si nō lienosa fuerit à natiuitate, aut exan-
guis, aut decolor, aut auriū sonitus habuerit, velut hæc quib⁹
propter cognationē morbi à iuuetute sunt familiares. At su-
pernū ventrem ne moueto, cæcutient enim, aut circa fauces
turbationes, & alia infestabūt. Verū ptisanā succū dato. Si
verò etiā valde facilis sit ad vomitū, vomat. Collutio autem
optima est ex narcissō. Subdititiū verò id quod ex canthari-
dibus præparatur. **Cur super-
rior ventri-
culus non
vexandus.**
- B** Quum vteri apud præcordia constiterint. **Cum vteri
superiora
petunt.**
suffocatur velut à veratro, & recta ceruice spirat, & stomac-
hus fortiter vellicatur. Quadā etiā vomunt quādoq; saliuā
acidā, & os aqua impletur, & crura perfrigerātur. Tales si nō
breui à præcordiis vteri discedant, loqui nō possunt, & par-
tes circa caput ac linguam torpor occupat. Proinde ad vteros
quidē lanā quāmaximè fieri potest ad foramen apponito,
ita vt pennæ obuolutā, vngueto albo aut Aegyptio, aut Bac-
chario, aut amaracino tingas. In nares verò, de pharmaco ni-
gro ad caput præparato, specillo exceptum infarcias. Si verò
hoc nō fuerit, silphij succo nares illinas. Aut pennā aceto tin-
ginto, & immittito, narēsq; illinito. Aut sternutatoriū appo-
nito. **Curatio
quæ.**
- C** Quū autē conclusum fuerit osculū & internus trames,
castoriū in vino bibendū dato. Nares verò phocæ adipe illi-
nito. Lanā autem appositā finito, donec cōsidant. Quum autē
quieuerint, auferre oportet. Si verò ea ablata rursus recur-
sant, lanā rursus eodē modo apponere. Sub nares verò cornu
capræ nigrū, aut ceruinū suffire, scalptū & in cinerem calidū
inspersum, quo maximè suffumigetur, & nidorē sursum per
nares quāmaximè potest trahat. Suffito etiā phocæ adipē,
prunis testæ impositis, ipsaq; obuolata, & capite imminēte,
quo odor maximè ingrediatur, ita vt de adipe instilles, &
ipsa odorē sursum trahat, os verò clausum habeat. Et si quē
sursum allapsi fuerint vteri, hæc facere oportet. Si verò ad he-
par cōuersi fuerint vteri, mulier derepēte voce destituit, &
dentes cōserti sunt, & color liuidus fit. Derepēte verò hæc pa-
tīt sana existēs. Cōtingit autem maximè virginib. antiquis,
& viduis

**Cum vteri
iecur ve-
xant.**

Hippocratis Liber II.

Medela.

**Vterorum
inflammatio
diuersique
eorum affe-
ctus.**

Medela.

Curatio.

& viduis quę pepererūt aliquādo, & viduitatē agūt. Maximē D
verò cōtingit omnino nō ferentibus vterum, & sterilibus, ex
partu. Nō enim prodit puerperij purgamentū, & nō intume
scit vterus, neq; mollior, neq; vomunt. Quū sic habuerit, tu
morē ab hepate cū manu infra leniter detrudito, & præcor-
dia cū fascia deligato, & os aperito. Vinū verò odoratissimū
dilutū infundito, quādo sanē etiā graueolētia ad nares adhi-
bere ac suffire cōuenit, ad vteros verò odorata & suffimenta,
& postquā sic curaueris, pharmacū deorsum purgās bibendū
dare oportet, si quidē biliosa fuerit, quod bilē purgat. Si ve-
rò pituitosa, quod pituitā. Et postea lac asininū coctū biben-
dū præbeto, & vteros odoratis foueto, & medicamentū quod
cū buprestis præparatur apponito, postridie verò netopū. E
& postea intermisso die, aromatis suffito. Atq; hæc vidua fa-
ciat. Optimū autē in vētre habere. Virginē verò persuadeto
vt viro cohabitaret. Ad nares autem nihil adhibeto, neq; medi-
camentū ieiuna bibat. Verū castoriū & conyzā in vino odo-
ratissimo bibat per dies viginti, & caput odorato aliquo ne
vngat, neq; aliquod odoratū olfaciat. Si verò vteri inflamma-
ti fuerint circa latus, si cōtigeris durum apparet, & quum ad
præcordia allapsi fuerint, strāgulant, & vomit pituitā acidā.
& dentes stupefcunt & vbi vomuerit, melius habere videtur,
Quum verò deorsum processerint, discedunt de ventre aliās
aliō. Maximē verò ad laterū mollitudinē quādoq; incidunt,
& ad velicā, & vrinæ stillicidiū corripit, & ad sedē, & cacare F
sibi videtur, & menses prius aut posterius solito fiunt, aut nō
statim huic apparēt. In hoc morbo si sursum strāgularint, te-
pefactoria apponito, & graueolentia ad nares suffito, ad vte-
ros autē odorata, & conyzā feminā, & castoriū, in vino iei-
una bibat. Postquā verò ad naturā suā cōsederint, placidē suf-
fito. Bibat autē vrinā cientia, Atq; hæc faciat quā diu dolo-
res tenuerint. Vbi verò quieuerint, totā foueto. Deinde phar-
macum deorsum purgās bibendū dato, si biliosa fuerit, quod
bilem purgat: si pituitosa, quod pituitā ducit, & lac asininum
bibendum dato, aut serum caprinū decoctum. Si verò liēno-
sa fuerit, lac ne bibat, neq; serum, & in purgationibus, cibis
vtatur mollibus, & per aluū secedentibus. pisces autē melio-
res sunt carnibus, & vteros foueto, ac subdititiis purgato,
ipsosque

A ipsosq; colluito, & vbi suffitū admisit, ad virum accedat. Solutio verò morbi cōtingit, vbi in vētre cōceperit. Si vteri ad latera allapsi fuerint, tulsis obtinet, & dolor sub latus, & infidet vterus durus velut pila: & ad cōtactū dolet, velut ab vlcere, & cōtabescit, & videtur ipsi peripneumonia esse, & cōtrahitur, & gibbosa fit, & mēses nō apparent, Aliquibus autē quibū prius apparuerunt, etiam pereūt: & si tunc prodeant imbecilles sunt, & pauci, ac deteriores, & genitura nō fit hoc tēpore. Quum sic habuerit, pharmacū deorsum purgās bibēdum dato. & multa calida lauato. & ex tepefactoriis quæcūque admiserit adhibeto. & à quibus sanguis purgatur ea apponito. Et lini semen torreto, tundito, ac cribrato: & peplum albū & saluiā cū tenui polenta, & caseū caprinū muria derasa. Hæc misce, vt casei sint partes duæ, reliquorū vero, & polētæ nō salsa pars vna, & ieiunæ in vino bibēda dato. Vespere vero cyceonē crassum melle affuso exhibeto, & ex potibus quencūq; admiserit bibendū dato. Et frequenter fomētum adhibeto. & calidā aspergito. & per ceratū leniter mollitū, ac à latere detrudito. & latus fascia lata deligato. Et lac bubulū q̄ plurimū ad dies quadraginta bibendū præbeto. Cibis autē vtatur q̄ mollissimis. Morbus hic vehemēs est & lethalis, & pauca etiā sic curentur effugiunt. Si vero in lumbis fuerint vteri, aut in lateris mollitudine, & spiritus sublimis iuerit, & suffocatio habeat, & anhelatio densa ipsam corripiat & moueri nō vult: sulphur, aut bitumē, aut cicutā, aut myrrhā terito, & melle cocto affuso, glandulā longā efformato ac crassam, eāque in sedem indito. Si vteri deuoluerint seipsas ad intermediā lumborum ac coxarū partem, dolor habet imū ventrē, & crura contrahuntur, & iuncturas coxarū ad sedem dolet. & quum aluū exonerat, dolores emergūt acuti, & ster- cus cum violentia prodit exigū, & vrina destillat, & pusillanimitas ipsam corripit. Quum sic habuerit, fistulā ad vesicā alligare oportet, & oleū calidum in vteros infundere. Et fomētum adhibere, aut multa calida aqua lauare, & in oleū & in aquam desidere. Suffire autē subter pudenda, graueolētia. sub nares vero odorata. postq̄ aut dolor quieuerit, pharmacū sursum purgans dato. Infernū vero ventrē turbare nō oportet. Vbi verò vteri cōsederint, pharmacū deorsum purgās bibendū dato, & lac asininū, si nō fuerit lienosa. Postea fomēta adhibeto

Cum vteri
latera pe-
tunt.

Medela.

Curatio.

Cum vteri
lūbos mo-
lestant.
Medela.

Hippocratis Liber I I.

adhibeto vterósq; aspergito. & subditiū purgatoriū quod cum lauro præparatur, & nō mordet, apponito. Deinde aromatis suffita, ad virū accedat. & si in vētre habuerit, sana fit.

Verūm plerq; steriles & cruribus mutilatæ fiunt. Quibus-
 cūq; osculum aliò inclinatur, & ad coxam allabitur. Cōtin-
 gunt enim & hæc, quæ vterū purgari prohibent, & geniturā
 suscipere, & liberos gignere. Hæc odoratis fouere oportet. &
 post fomentū, digito reuellere & à coxa disparare. & postea
 tædulis & plumbeis fistulis immisis dirigere. Non em̄ velo-
 citer cogi potest, velut dictū est. Cū autem ad naturalē situm
 redierit, & vteri aperti fuerint, subditiis mollibus purgato
 & alia cōuenienter facito. Quibuscūq; vteri ad coxā colla-
 buntur, si nō breui discedāt, & rursus in locum suum redeāt, E
 ad coxam resiccantur. Necessariū est autem osculū auersum
 esse, & in supernis detineri. Quum verò auersum fuerit con-
 clusum esse. Ex auersione verò ac cōclusionē, durum fieri, &
 mutilatū esse, Vbi verò vteri conclusi fuerint, mēses sursum
 ad mām̄as delegare, & ad pectus ascendere facit, & imus ven-
 ter attollitur, & inexpertē in ventre se habere putāt. Talia en-
 nim patiūtur, qualia prægnantes, vsq; ad septē aut octo men-
 ses. & venter pro temporis ratione crescit. & pectora eleuan-
 tur, & lac innasci videtur. Quum autē hoc tempus præterie-
 rit, & mām̄æ gracilescent ac minores fiūt, & venter idē per-
 petitur, & lac euanescit, venter item eo tempore in quo se pa-
 riturā sp̄bat, euanescit ac cōcidit. His verò cōtingentibus,
 vteri modico tempore fortiter cōtrahuntur, & osculū ipso- F
 rum reperire nō datur. adeò omnia cōtrahuntur & resiccantur.
 & in mām̄is tubercula fiūt dura, partim maiora, partim
 minora. Hæc autem nō fiunt suppurata, sed semper duriora.
 Deinde ex ipsis nascuntur cancri occulti. Cū autem cancri
 futuri sunt, pri^o ora amarescūt, & quicquid ederint, oīa ama-
 ra esse vident. & si quis plura dederit, accipere renuūt, & cō-
 pescenda faciūt. Mente verò percelluntur, & oculi duri fiunt,
 & nō acutē vidēt: & ex mām̄is dolores ad iugulū transfiliunt,
 & sub scapulas, & sitis tenet, & mām̄æ graciles, & ipsæ p to-
 tū corpus attenuatæ sunt, & nares siccæ ac obstructæ sunt, &
 nō leuant. Spiritus est imminutus, & nihil oīno olfaciunt, &
 in auribus dolor quidem nō oboritur, verū aliquando callo-
 sa cōcretio. Cū igitur ad hoc temporis progressæ fuerint, sanz

Cū mos vte-
 rorum aliò
 vertitur.
 Curatio.

Quid mu-
 lieres fal-
 lat.

A sanæ fieri nō possunt, sed pereunt ex his morbis si verò prius quam huc perueniāt curatæ fuerint, & mēses soluti fuerint, Cura qua. sanæ sunt. At verò curare tales oportet hoc modo. Primū quidem omniū si adhuc fortē assumpseris, reliqui corporis respectu habito. quacunq; tādē purgatione opus habere videtur, medicamētū exhibeto. Vbi verò corpus præparaueris sic ad vterorū medelam procedito. Si verò totū corpus minimē mouēdū esse videatur, neq; morbi causæ hinc proficisci, verū vteri à seipsis morbū habeāt, curā hoc modo auspica-

Fomētum
aduerte.

B deinde verò operculi fundum pertundito ac foramen facito. In foramen autem arundinem indito longitudine cubitalē. Oportet autē arundinem operculo probē adaptari, vt penitus nihil præterspiret. Cū autē hæc paraueris, operculū ollæ obdito, lutōq; oblinito, & vbi hæc feceris, fossam duorum pedum altitudine effodito, ea magnitudine quæ ollam capere possit. postea verò ligna immissa vrito, donec fossa ab igne excādescat. Quod vbi factū fuerit, ligna ac prunas quæ crassissimæ ac ignitæ fuerint, eximito. Cinerē verò ac fauillā in fossa relinquito, Quū autē olla efferbuerit, & vapor sursum processerit, si quidē valde calidus fuerit vapor, abstineat. Si verò nō, summæ arūdinis parti insideat, ipsamq; in vteri stoma- machū indat. Atq; sic fomentū admittat. Si verò perfrigeretur, prunas ignitas adiicito, cauēdo vt ne acutum fomētū facias. Si verò adiectis prunis, acutū fiat fomentū, magis quā cōuenit, prunas detrahito. At verò hoc fomentū clemētī collo parare oportet, vbi ventus nō afflarit, neq; perfrigeret. Ipsam autem indumentis obuelatā esse oportet. Cæterū in ollā allium siccū iniicere oportet idq; magis cōminutū quā ea quæ sunt cōtusa, & aquā affundere, quo ipsum permadefcat, & aqua tribus digitis ipsum excedat. & phocæ oleum superfundere, atq; sic calefacere, ac fomentū adhibere per multū tēpus. post fomentū verò si potens fuerit, lauetur toto quidem corpore ad voluptatē, lūbis autē & partibus infra vmbilicū, amplius. In cœnā porrò dato mazā, panem, & allium coctum. Postridie verò si quidem exoluta fuerit à fomento, eam diem intermittito. Sin minus, rursus fomētū adhibeto. A fomento verò cōsiderare hoc potest, osculum contingere

N

iubeto, num fomentū ipsum vteros flatu implet. Si enim flatu implētur, osculum ex valida auersione, & ad coxā allapsu magis dirigūt, ac aperiuntur. Tāquā igitur tale sit fomentū, & hæc facere possit, sic fouere oportet. Quū autem fomentū adhibebis, allium iniicere oportet, & phocæ adipē superfundere. Atq; hoc faciendum est, donec vteri videbuntur inflati, & osculum fortiter sursum tractū. Nam ad hoc fomentum talia cōtingent. Post fomentum verò diatā cōstituito, velut priusquā fouebatur. Cū vero cōmoti fuerint vteri, ac facile solubiles fiant, fœniculi radicibus foueto. & aliam ollam eodem modo præparato. Radices autem fœniculi elotas cōtundito, & in ollam mittito, & affusa aqua eodem modo fomentum facito. Postea verò lauato: & ad vespērā mazam cœnet. E

Cibus. Si vero panem voluerit, & bolbidia parui polyporū generis, & sepiolas paruas, in vino ac oleo coquito, & edenda dato. At inter fomenti adhibitionem, osculū cōtingere coneris, an fomentum vteros propinquissimè adducat. Hos fouere oportet a 1 dies quinq; vel sex, hominis consideratione habita. & si quidē exoluatur ac debilis sit, differre ad sufficiens tempus. Si verò nō exoluatur, fouere per omnē diē. Post fomēta verò subdititia apponere conare, ex albicante tæda pinguisima. Illitio autem sit oleum. facito autē hæc lōgitudine quidē digitorū sex, numero verò quinq; vel sex. figura verò in angustum abeunte. Sit autē alterū altero paulō breuius, crassitudo verò eius quod crassissimū est, sit digiti indicis, & forma F similis digito, summa parte tenuissima, in processu verò crassior. Hæc aut leuissima, ac rotundissima facito, cauēdo ne vlla adlit fissura. Apponat aut primū id quod tenuissimū est, & vbi apposuit quiescat, obseruās ne excidat. Apponatq; prima unā summā partē, deinde semper amplius, simulq; obtorqueat ac circūcirca tædā intrō truat: & vbi parū susceperit, in hoc paruo se cōtineat, cauēdo ne excidat. postea rursus eodem modo intrō truat, donec quatuor digitorū mēsurā intra osculū vterorū recipiatur. Cū autē hæc susceperit, alterum postea apponat simul vt prius insitū aufert, quo priusquā osculū cōtinueat recipiatur, dum adhuc rectū est & apertum. Hoc autē ita cōtinget, si alterū eximatur, alterū autem indatur. Oportet autē & plūbū simile figura crassissimæ tædæ formatū intrudere, quod caui sit, quo cōtinere quid possit.

A sit. plūbi verò amplitudo sit talis fabricata, qualis in vlcera impellitur, ita vt os ipsius leue sit, & nō sauciet, formato autem hrc velut etiā subdititia ex tadis. Quū autē factus fuerit huiusmodi plūbeus penicillus, adipe ouillo trito ipsum expleto, & vbi ita pręparatus fuerit, tādā quidē subtrahito, plūbū autē indito. Si verò plūbū appositū ardorē exhibeat, plumbum quidem detrahito, tādā verò rursus apponito. Et plumbū in aquā frigidā immergito, & postea rursus apponito, ac tādā eximito. Sēper autē aliquid appositū esse oportet. & interdiu quidem melius est tādā habere, noctu autem plumbum. Si verò surgere voluerit, cū cautione hoc faciat, quo penicillus intus quiescat. Sin minus, statim rursus subdatur. Si verò ex tadis appositis nullā suscipiat, tenuiorē facito, donec suscipiat, ex his ad illa trāseundo, & odedientes vteros faciēdo. Si verò neq; osculū aperiri poterit, neq; vteri propē accesserint, rursus ad veterē medicinā redito, à prima ad secundā, donec mollescāt, & propinquissimē accedāt. Et postquam aperti fuerint subdititia facta apponito. Sint autē magnitudine oliuæ. Horum autē alterum appositū sit donec liquescat, & deinde alterū apponito. Quum autē apponere voles, ipsum subdititiū medicamentū ex resina pręparatum, in oleum rosaceū aut irinū tingito. Nam aliās ab osculo vterorum recedit. Prius tamen plumbū appositū esse oportet, quo recto osculo, in internā osculi partē attrahatur. Postea verò mollitoria apponito, Lauet autem calida, & ante, & post subdititia medicamenta. Et in cōna exhibeto quid ex relatis marinis. Exhibeto autem duobus aut tribus diebus ab appositione, cōsideratione habita an osculū vterorū bene habeat, & purum sit. Quòd si est, ab hoc subdititiū quiescito. Postea verò mollitoria apponito. Quum verò inflammatum fuerit os vterorū, rursus eodē modo pharmaca apponito, reliquāq; facito iuxta relatū modū. Vbi verò probē habuerit corpus, velut dictum est sufflato. Sed & osculum, & vteros sufflare oportet sic. Subdititiū factū cum ficu apponito, duo autem subdititia facito, & antequā subdas fomentū adhibeto ex fœniculo prius relatū, postridie verò post fomentum, apponito medicamentum, & quum apponere voles, prę omnibus subdititiis vbi prius laueris ipsam ita apponito, postera autem die mollitoria auxiliantur quādiu inflammati fuerint, post

Hippocratis Liber I I.

Inflammationem verò alia facito iuxta priorem rationē, fa-
 cito itē de hoc subditio talia, qualia de priore. Et si quidem
 in mense semel appositū, satis videbitur inflasse vteros, quie-
 scito. Si verò aliqua opus habuerit, rursus apponito eodē mo-
 do quo prius. postea verò vbi bene habere tibi visa fuerit, &
 tempestiuum esse, fomentum ex sufficientis præparato, præ-
 paratur autem hoc modo. Cyperum tusum præparato testa
 cochlear mensura, & calamum vnguentarij eadem mēsurā,
 & iunci vnguentarij tantundem, cardamomi tantundē. Cu-
 mini item Aethiopici, anisi, & rutæ sicca, & hyperici ac sceni-
 culi seminis. Quū autē hæc præparaueris, vini austeri albi
 odoratissimi heminas sex in ollam infundito, & de contusis
 quadrantē inspergito ac permisceto. Deinde vnguētū Aegy-
 ptij oprimi, aut amaracini, aut irini, triū obolorū pondus af-
 fundito, permisceto, & molli fomēto plutimo tempore foue-
 to. Ante fomentum verò lauato, & dyos aut tres dies foueto.
 Quū autē foueri desierit, operculum quoddā fomēto impo-
 nere oportet, vt ne transpiret, postea verò tadis & plūbis vte-
 re. Quū autē duobus aut tribus diebus fomentū adhibueris,
 alias duas aut tres intermittito. Intermediis autē diebus bis
 in die lauato. Edat autem porrū coctum & crudum, & rapha-
 nos, & nasturtiū, & allium assatū ac coctum, & potus sit me-
 racior, & marinis prædictis vtatur. Quum verò intermedij
 dies præterierint, rursus fouere oportet, ita vt modicū de sin-
 gulis cōtusis ad prius fomentū inspergas, & vinū in super af-
 fundas, si opus esse videbitur. itēmq; oleum, atq; cū hoc fo-
 ueas. Postquā autē fomenta bene habere tibi visa fuerint, &
 osculum molle esse ac apertū, velut cōuenit, & ipsi vteri pro-
 pè: postera diē à fomēto, pharmacū quod cum myrrha præ-
 paratur apponito. Sunt autē apposititia duo, postridie verò
 post purgationem, mollitoria subdito, quandiu vteri fuerint
 inflāmati. Postea verò tadis ac plumbeis penicillis vtēre.
 Post hæc intermissis diebus quotquot visum fuerit respectu
 ad inflammationes vterorū habito, & viriū corporis conie-
 ctura facta rursus velut scriptū est resoueto. Si quidē prius
 fomentū adhuc sufficiens esse videbitur cōiectis ad hoc suffi-
 cientis velut prius, & vino ac oleo affuso. Si verò inutile esse
 prius illud fomentum videatur, aliud ex integro præparato.
 Oportet autem hoc pharmacū renouare in singulis adhi-
 bition

A bitionibus,quandiu subcruenta purgatur. Si verò talia purgata fuerint,quiescat. Diata porrò hoc modo constituatur. Interrogato in quibus diebus menses ipsi prodierint, & ab his initio facto,hanc diatā præscribito. Primum quidē multa calida lauetur, capite excepto. Quum autē cessauerit, caseum acrem, & rutā, vino nigro pari aqua tēperato diluito, & postea polenta inspersa, statim ex bālnēo bibēda dato. Deinde prædium tempestiuē exhibeto. Edat autem mazam aut panem, & porrum coctum aut crudum, & de huiusmodi omnibus acribus præscriptis, & aliquando leguminis fracti decoctum: spumā autem ne detrahito, & silphium multum detrasum addito, ac multa allia incoquito. Obsoniis autem vtatur pisciū, chartilagineis omnibus coctis aceto mulso dulci; aut fauorum cremore cocto: bolbidiis, polypodiis, in vinō & oleo, & silphij semen tritum bibat. & quā plurima tum in prandio, tum in cœna edat. Lauetur autem post cœnā, quum requiescere volet. Hac diata ad dies quinque vel sex vtatur. post hos dies, mane ieiunæ sambuci fructus baccas sex, in vino meraco dato, & sepia oua decem aut duodecim. Hæc trita simul manē ieiunæ bibenda præbeto. post hoc verò pharmacum, potionem dato. At vbi interquieuit lauetur. Sit autē potio, ruta & caseus, atque sic prandeat præscripto modo. Serius autem cœnet, & semper bis in die lauetur. Hæc autē diata ad dies tredecim aut quatuordecim procedat. Quū verò hi dies præterierint, catapoti a ex succo silphij fabæ magnitudine formato, atque hæc primum dato, postea verò alia præscripta facito. Quum autē dies trāsacti fuerint viginti quinque in hac diata, reliqua quidem facito eodem modo. Ante prandiū verò vbi prandere volet, alij segmenta quatuor, & caseum acrem tali magnitudine terito, & polentam modicam ammisceto, ac massam efformato, eamq; primum edendam dato. Ante cœnam verò meracum oborbeat, atque ita cibum capiat. De cætero verò eadē diata vtatur. Quum autem nouem dies reliqui fuerint ad tempus mensium, primum hoc dato. Cum ouis & sambuco, cuminum Aethiopicum, & castorij obolum, Vbi verò duo dies reliqui fuerint, ab his omnibus potionibus ac catapotiis abstineat. Verū pharmacum cum tæda præparatum ieiuna vbi lauit, sumat. Post medicamentū verò potum, mercurialem & brassicam simul in aqua

Vitus.

Hippocratis Liber I I.

cocta dato, cum aceto mulso dulci, aut fauorum cremore co-
cto, sale, silphio & oleo cocta. Atque hæc in prandio edenda
præbeto, & succos sorbendos. & potū meraciore bibat. Obso-
nitis autem utatur polypodio cocto aut sepiolis. & hæc qui-
dem in prandio. In cœna verò sumat carnem caprinam, aut
ouillam, aut agninā percoctā, & porrum, & alia acria, quæ-
cunque voluerit. A cœna verò lauetur. & hæc sit diætā po-
stremis duobus diebus. Si verò ex hac diætā menses nō fue-
rint detracti, sequenti mense eandē diætā ab initio repetito,
vsque ad postremos duos dies. In quorum priore appositio-
nia facta apponat, iuxta superiorē rationem, ex pharmaco in
aqua facto. Apponat autē prælota. Verū cōsiderare opor-
tet etiā vteros quomodo habent, quo semper omni tempore E
bene habeāt, & os rectum ac apertum sit, & si ita visum fue-
rit ante appositionem fomenta adhibeto. Quod si eruperint
menses, si quidem frequentes fuerint, paucioribus lauacris
vtendum est, & reliqua diætā ac curatione. Si verò paucio-
res, pluribus. Si verò significationem de se præbuerint, rur-
sus eadē diætā vtendum est, ac curādum donec menses appa-
ruerint. Quum autē semel talibus prodierint, optimū fue-
rit in ventre cōcipere. Atque hæc est omnium huiuscemodi
morborū curatio. Si vteri cōtingant coxam, & incumbant,

Cum vteri
coxæ dicem
petunt.

Medela.

dura ac solida sit coxa ad lateris mollitudinem. & dolores
imi ventris, & ad ipsam lateris mollitudinem. & lumbos ac
crura dolor incidit ac extenditur, & suppuratur, & linamen-
tis opus habent, & pereunt, nisi quid feces aut vras. F
Quum
sic habuerint, pharmacum deorsum purgās bibendū dato, &
multa calida lauato, & vteros foueto, ita vt urinā veterem in
peluim infundas ac feruefacias, & supra ipsius cavitatē mu-
lierem colles vestibis contestam, vt ne praterspiret, & si
frigeſcat urina, ferri igniti frusta in urinā immittas, & fomē-
tum facias donec se obscure videat, & animo deficere dixe-
rit. Lauato autem calida aqua, & postea digito contingens
os vterorum ad sanā coxam trahat. Et noctu mollitoria ap-
ponat. Postquam autē dixerit directum esse, facto prius cum
odoratis fomento, rursus mollitoria quædam apponito. Imò
& plumbeos penicillos per triduum, singulis diebus vnum
post hos verò bryoniā albam, aut scillā per triduum, postea
verò cōsideratis mensibus discat, an biliosi sint, aut pituitosi,

A aut an sanguis sit corruptus. & si opus fuerit ipsi sanguinem purgare, quocunque maximè opus habere tibi visa fuerit, id apponito. Et postea cū eiusmodi colluito. Apponito autē subdititia medicamenta, donec sanguis purus educatur, & hoc per triduū facito. Deinde ceruinū adipem liquatū, molli lana eo imbuta apponat, postea per diem pulegium subdat, & aromatis suffita sic ad virum accedat. Si verò ex partu morbus fiat, vbi ex vrinx fomento penitus purgata est, statim ad odorata accedat, & postea lota, oleum albū Aegyptiū ad sanā coxam apponat, & super hāc decumbat. Si verò neq; ad hāc transmoueātur vteri, ieiuna pronia grana nigra quinq; in vino odorato bibat. Et in cibo sumat allia cruda, & assata, & cocta. **B** Obsoniis autem vtatur paucissimis. Si verò sana non fiat, similiter ipsam purgato velut in priore dictū est. Ceterum in hoc morbo si nō statim in ventre habuerint, steriles fiunt. Si verò sic habuerint, mensesque nō fiant, neq; febrilis calor corripit, primū pharmacis sursum maximè purgato. Si verò debilis fuerit, deorsum. Et post pharmaci potionem, si pituitosa esse visa fuerit, vomat ieiuna, & accepto cibo, & plerunq; sana fiet. Si vteri ad coxā decurrerint, menses crassi existentes nō prodeūt. Verūm dolor ad imum ventrē procedit, & ad lateris mollitudinem, & morsum percipit. Quū sic habuerit, multa calida lauato, & allia plurima edenda dato, & lac conuenienter bibendū. deinde vinū meracū, & totā foueto, & pharmacū sursum purgās exhibeto. Si verò debilior fuerit, infra. Si verò curata fuerit, vteros cū sceniculo foueto, & absinthium ammisceto. Postquam autē recēs fota fuerit, os vterorum sensim, cū digito ad sanā coxam detrahito, ita vt & ipsum os, & partes circumcirca affectas leniter mollias, & mollitorium quoddam apponas, & postea plumbcos penicillos, & mox scillā, deinde narcissinū vna die interposita. Quum verò pura esse visa fuerit, netopū apponat in lana. & postridie oleū rosaceum. At mensibus prodeuntibus, melius est nō apponere. Si verò nō prodeant, cantharidas quatuor sine alis, sine pedibus, & sine capite, & pronia grana nigra quinq;, & sepiā oua, & apij semen modicū in vino bibat. Et si dolor affuerit, & vrinx stillicidiū vexarit, in aqua calida desideat, & aquam mulsam aquosam bibat. Si verò non purgetur, rursus pharmacū bibat. Si autē purgatio prodeat,

Cum morbus ex partu contrahitur.

Medela.

Cum vteri coxæ digem petunt. Curatio.

Hippocratis Liber I I.

ieiuna cum viro coeat. Si verò nō prodeat, dato quod detra-
 hat ipsam, respectu ad vires mulieris habito. & tunc tutum
 est vt ad virū accedat. Si enim in ventre habuerit, sana eua-
 dit. In purgatione verò si multa prodeat, mercurialē edat,
 Cum coxē. & polypos teneros coctos. & cibis mollibus vtatur. Si puer-
 dicem ve- peræ vteri in coxā incubuerint, aut ad lateris mollitudinem,
 xant. ad alterā coxam oleum Aegyptiū album, aut rosaceum ap-
 ponito. Sed & in sanā coxā decumbere melius est. Bibat au-
 tem prœniæ grana nigra quinq; & sambuci fructus in tædis
 Medela. conchæ testā maiore, & castorium magnitudine fabæ. Et ci-
 bis vtatur mollibus. Conuenerit autem mercurialis ante ci-
 bum, cocta velut brassica. Sorbeat autem & ipsam decocti-
 aquam. & acria comedat, exceptis raphano & cepis ac nastur-
 Vterorum E
 morbi. tio. Optima est & lactuca. Quot verò morbos ex vteris
 fieri contingit? Dico autem quum vteri ex loco moti fue-
 rint, aliò aliās allabūtur. Ad quencunq; verò locū allapsi fue-
 rint, dolores ingētes incumbunt. Et si quis vesicam contin-
 gat, dolores exhibent, & vrinā nō suscipiunt, neq; geniturā in
 seipsos trahunt, & ambo dolent. & si non celeres solutiones
 fiant, vteri postea suppurantur iuxta eosdem locos, si ad ipsos
 decurrerint. Cōtingit autem hoc & in laterū mollitudine, &
 Curatio. in inguinibus, & super pectine. Caterū in principiis quum
 dolor habuerit, sic curare oportet, & tepefactoria adhibere,
 & in aqua calida sedere. Bonum enim & hoc est: aut spongiis
 ex calida aqua expressis fouere. & pharmaca vteris cōmoda
 bibere. Si verò ad hæc non solvatur, pharmaco sursum aut F
 deorsum purgare, vtro tandē opus fuerit, cognosces autem
 id hoc modo. Si enim ad inguina, & pectinē, & vesicā irru-
 erint, hæc purgatione sursum opus habent. Si verò ad laterum
 mollitudinem, & prœcordia, hæc pharmaco deorsum purgan-
 te indigent. At verò huiusmodi morbi omnes senioribus
 magis quā iunioribus fiunt, ad mēses suppressos, fiunt etiā
 iuueniculis, vbi multo tempore viduæ māsērint. Si verò ad
 sedem cōuertantur vteri, secessus recrementa impediuntur,
 Cum vteri
 sedem pe- & dolores occupāt lumbos, & imum ventrē, & intestinū re-
 unt. ctum ac podicem. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare
 oportet, & lumbis fomentū adhibere, & postea graueolentia
 subter suffire, & apponere quæ purgant & impellunt vteros.
 & bibēda dare quæcunq; libēter admiserit ex maximè con-
 ferentibus.

A ferentibus. Si verò incumbant in inguina, & vrinæ meatus, dolores fiunt fortes, & torpor in cruribus, & vrinæ meatus obturatur, & vrinam non emittit. Curare verò oportet hoc modo. Ad nares quidem odorata apponito, & vnguenta. Ad vteros verò graueolentia suffito. Porro omnis occasio vteros propellere potest, si quid mali habeant. Nam & à frigore pedum ac lumborū, & à saltatione, & terrore, & lignorū secretionē, & cursu ad accliuem ac decliuē locū, & ab aliis multis propelluntur. Proinde hæc considerare oportet, ad totum corpus respectu habito, quū præsentēs morbi affuerint, propter talia enim omnia necesse est plus aut minus agrotare. & postquam hæc reluxerint, maximè hac parte repentini morbi manifesti fiunt. Quū igitur hæc aduenerint, penitus ex tota homine deprehendere oportet. Nā quæcūq; perfrigerationes crurū, aut stupefactiones ex frigore fiunt, hæc omnes etiā in vterorū morbis vteros eleuāt. In talibus itaq; aquam calidam affundere oportet vteris & circumstitis locis, & ipsos ac crura excalefacere, quum allapsi fuerint. Si circunuersi fuerint vteri ex partu ad dextrā partem, & puerperij purgamenta nō fiāt, & dolor imum ventrē habet, & lumbos, & laterum mollitudinē, & dextrū crus grauatur, & torpor occupat, & nō tremit, & osculum vterorum cōtingere non potest, sed ipsos leues ac fortiter planos deprehendet. Quum sic habuerit, pharmacum bibendū dato, à quo sursum ac deorsum

Curatio.

Quam facile vteri moucantur.

Cum post partum ad dexterā declinant.

Medela.

B morbi manifesti fiunt. Quū igitur hæc aduenerint, penitus ex tota homine deprehendere oportet. Nā quæcūq; perfrigerationes crurū, aut stupefactiones ex frigore fiunt, hæc omnes etiā in vterorū morbis vteros eleuāt. In talibus itaq; aquam calidam affundere oportet vteris & circumstitis locis, & ipsos ac crura excalefacere, quum allapsi fuerint. Si circunuersi fuerint vteri ex partu ad dextrā partem, & puerperij purgamenta nō fiāt, & dolor imum ventrē habet, & lumbos, & laterum mollitudinē, & dextrū crus grauatur, & torpor occupat, & nō tremit, & osculum vterorum cōtingere non potest, sed ipsos leues ac fortiter planos deprehendet. Quum sic habuerit, pharmacum bibendū dato, à quo sursum ac deorsum

C purgetur, magis verò deorsum, & totū corpus foueto, & præsertim vteros leniter, & calida bis in die lauato, & ex potibus quencūq; libeter admiserit, experimento facto præbeto, & viro frequenter cōdormiat, & brassicā edat. Si vteri ad sinistram partē, aut coxam declinauerint, dolor acutus ac vehemens habet lumbos, & laterū mollitudines, ac ipsum crus, & claudicat. Quum sic habuerit, pharmacū infra purgās bibendum dare oportet, & postera die suffire hoc modo. Ordei chœnices duas, & oleæ folia parum cōstringito, & gallā contundito ac cribrato, & hyoscyami tertiā chœnices partē. Hęc mixta & olei hemina dimidia subacta in olla noua, per dies quatuor suffito. Nocte verò lac bubulum, & mel, & aquam bibat, & calida lauetur. Si vteri transuersum situm habeāt, & obliqui fuerint, itémq; os ipsorū menses ipsi partim occultantur, partim prius conspicui euanescent, & non similes fiunt,

Sin sinistrū petant.

Medela.

Cum obliquantur.

N s

sed

Hippocratis Liber I I.

sed deteriores & pauciores quam antea. & genitura non fit **D**
hoc tēpore. & dolor habet imum ventrē. & lūbos, & coxā, &
Medela. ipsa attrahitur. Quū sic habuerit, pharmacū infra purgās bi-
bendū dare oportet, & calida lauare, ac fouere. Vbi verò re-
cens fota & lota fuerit, digito immisso os vteroris corrigat
ac dirigat. & odoratorū suffitū admittat. & ex potibus dato
iuxta experimentū, quem libēter susceperit. Cibis autē vtat-
tur mollibus, & allia edat cruda ac cocta. & cū viro dormiat.
& in sanā coxam decumbat. Alteri verò fomentū adhibeat.
Morbus autē hic agrē cedit. Si verò propinquissimi fuerint
vteri frequēter vomat. Vteros autē graueolētibus suffiat, do-
nec in locū suū firmati fuerint. Dieta verò ventrē nō emol-
liente vtatur. Si vteri extra naturā progressi fuerint, febrili **E**
calor habet pudendū & imum ventrē. & vrina frequenter
ac paulatim destillat. & pudendū vehemēter mordetur. Pa-
ritur autē hęc si recens ex partu viro cōdormierit. Quū igitur
sic habuerit, mirti baecas, & loti ramēta, in aqua coquito,
& aquam per noctē sub dio exponito, atq; sic frigidissimam
pudēdo affundito, & leuiter trita hęc apponito. Postea aquā
lentium cū melle & aceto bibēs vomat, donec vteri fuerint
retracti. Sed & lectum à pedibus altiore facere oportet. &
pudendū graueolētibus suffiat, nares autē odoratis. Cibis ve-
rò vtatur mollissimis ac frigidis. & vinū aquosum albū bi-
bat. & ne lauetur, neq; cum viro coeat. Si penitus ex pudēdo
exciderint vteri, depēdent velut scrotū. & dolor corripit imū
Morbi hu- ventrē, & lumbos, & inguina, & quum tēpus processerit, non **F**
ius causz. volunt in suū locū redire. Morbus autē hic corripit, quum re-
cens ex partu laborarit, aut fatigata fuerit, vt vteros cōtactu
Curatio laferit: aut cū viro coiuerit in puerperiorū purgatione. Quū
sic habuerit, frigefactorie mitigantia apponere oportet ad
pudendū. & quod extra propendet depurgatū, malo punico
in vino nigro cocto abluere, & intro protrudere. Deinde mel
& resinā pari vtriusque portione colliquare, & in pudēdum
infundere. Et decumbat supina pedes sursum extentos ha-
bens. Postea spongas apponat. & ad lumbos deliget. Quādiu
verò sic habuerit, à cibis quidē abstineat, potu verò parcissi-
mē vtatur, donec septē praterierint dies. & si quidē sic obe-
dire voluerint & redire, satis fit: Sin minus, summas vteri
oras derasas & ablutas, picato cerato illinito. Deinde pedes
ad

A ad scalam deligato, vt caput deorsum p̄deat, & manu intro detrudito. Postera lauato, & crura ipsius vicissim colligato, atq; sic per noctē ac diem finito. & modicū ptisanæ succū frigidū dato, aliud autē nihil. Postera verò die reclinato, & cucurbitā quam maximā ad coxā affigito, & multo tēpore trahere finito, & vbi ipsum detraxeris ne scarificato, sed reclinata finito, & nihil præter succū ptisanæ exhibeto, donec septem præterierint dies. Si verò sitis vexet, modicū aqua bibat. Quū autē septē trāsierint dies, cibus mollissimis ac paucissimis vtatur. Vbi verò ventrē exonerare voluerit, decumbens id faciat, donec quatuordecim prætereant dies. Deinde tepidis fomētis colluatur, melius autē est calida velut ex so-

B le. & quam parcissimē deambulet, & ne lauetur. Ventrē autē ne solueris. Cibus verò paucissimis vtatur, neq; acribus, neq; salis. & pudēdū graueolētibus suffiatur. & postquam obambulare inceperit, subligar gestet. Si verò extra pudendū os vterorū exciderit: vtpote ceruice vterorū propē pudendum sita, & ampla existente, sit autē hoc magis sterilibus, contingitq; maximē ex fatigatione, quum mulier laborarit, & vteri calefacti fuerint ac exudarint: tūc euertitur os ipsorū per ceruicem vt quod in humidiorē ac lubriciorē & calidiorē sit loco, quā in priori tempore. & vbi hoc cōtigerit, procedūt vteri foras ad frigus, & osculū ipsorum euersum prodit. Et si quidē breui curata fuerit, sana sit. Verū sterilis penitus relinquitur. Si verò non breui, osculū durū semper ipsi extra erit,

Cum vteri
procidunt.

C & fluēt illic aliās atq; aliās saniosus humor viscosus ac graueolens. Et si mēses prodierint, si adhuc eius ætatis fuerit, in lecto decumbet. Tēporis autē progressu huiusmodi morbus incurabilis sit. & cōsenescunt vteros foris habentes. Si verò vteri extra prominuerint, ablutos ipsos aqua tepida, oleoque ac vino illitos rursus indito ac deligato, & graueolētia subter suffito. Sub nares autē odorata. Si verò multo tēpore vteri promineant, & stupidē perfrigerentur, multā calidā aquam affundito, quo resocillantur. Si verò iam insentur, etiā aceto ad aquā ammixto foueto: Sitq; hæc aqua aut lauri aut myrti decoctū, & leniter protrudito, & cerato vnguento illinito, & si paruerint, satis est: Sin minus, cum aqua abluito, & aceto modico tepefacto profundito. Deinde illinito. Vbi verò cōsederint, ablutos velut dictū est indito, & alia prædicta facito.

Medela.

Oleum

Hippocratis Liber I I.

Cū os vterorum torquetur. Oleū verò ne adhibeto, neq; aliud pingue, aut pinguitudinē habens. Si quid ex osculis vteri cōplicatū fuerit, menses non fiunt, aut pauci & prauī ac dolorifici. & quū viro cōdormierit, dolet. & quicquid vir immiserit ex coitu exit, & contingi nō vult, neq; attrahit geniturā. Et dolor habet imum vētrem ac lumbos. & os vterorū ad contactum non cōparet. Quū igitur sic habuerit, vrina veteri foueto. deinde vomat à lētis decocto, melle & aceto ammixto. Postea aqua calida lauetur. Deinde oleo albo Aegyptio in phialā argenteam aut aeneam infuso, & sale addito cōfecta phiala infideat, & si quidē odor olei per os ipti penetrarit, ipsā pariturā esse, & postera die sanā fore pñicia, ac cōsidere iube. & vbi dormire volet, oleū Aegyptiū in lana apponat. Postridie verò cōsideret an os vterorum magis sit directū. & si esse dixerit, per triduū odoratis foueto, & subdititia quæ nō mordeāt apponito, purgatoq; & cū odoratis ac mollibus postea colluito, totidē diebus velut prius, quū autē mēses pderint, ieiuna, & illora, aromatis suffita, ad virū accedat, Pleraq; verò ex hoc morbo steriles fiūt, si non curatus fuerit. Si vlcerati fuerint vteri, & extremē foras processerint, oleo illitis manibus indito. & myrrhæ puræ pilulas tres deuorādas præbe. & laurū viridē tritā bibat vino dilutam. & sic sana fiet. Si in arctum cōtracta fuerint pūdenda, subdititium apponito. Anisi videlicet semen & apij tritum pudendis subdito. Si vteri non in loco manserint, sed modo huc, modo illuc transierint, vt dolores exhibeāt, & nūc incōspicui fiant, nunc exeant velut sedes. & quū quidem supina fuerit, in loco maneat, quū verò surrexerit, aut ex somno expergiscatur, aut se inclinauerit, aut aliū quēdā motum fecerit, exeūt. sæpe verò etiā dum quiescit. Hāc quā maximē quiescere, & non moueri oportet. & lectū à pedibus sternere altiore. & vomitibus vti. Oportet enim ipsos sursum reuelere, & acerbis perfundere. & graueolētia subter suffire. Subnares autem odorata. & ex malis punicis quodcūq; maximē cōuenerit & nihil impederit, in medio per vmbilicū perforatum, in vino tepefactū quā penitissimē subdito. deinde lata fascia deligato ac circūdato, vt ne elabatur, sed maneat, & quod opus est, faciat. & de peplō, cū caseo, & polenta bibendum dato, quemadmodū supra in allapsu scriptum est. & de potionibus experimento facto, quācūq; maximē admiserit, biben

- A** bibendā præbeto. Cibis autē mollissimis vtatur, & cum viro ne dormiat, donec ad locum suum redierint. Si vteri exciderint, hederā siccissimā tritā, ac linteo alligatā apponito, & nihil pingue adhibeto. In potu autē exhibeto triticū recens, & peplum album, & saluiā, & cyperum, & anisum. Hęc trita vino diluta, cū furfuribus ordeï bis in die dato, pro vice heminam dimidiam. Si ad crura & pedes vteri conuertantur, cognosces sic. Magni pedū digiti cōuelluntur sub vngues, & dolor habet crurā ac femora, & incūbit ac premit neruos circa femur. Quum sic habuerit, multa calida frequēter lauare oportet, & fomentū adhibere si ferre poterit, & graueolentia subter suffire. Et femora rosaceo oleo inungat. Si verò loqui
- B** nō poterit, crura derepēte frigida repereris, & genua, & manus, & si vterū cōtigeris, nō in suo mūdo est, & cor vibratur, & dentibus frendit, & sudor est multus, & alia quæ à sacro morbo correpti patiūtur, & quæ ab aure exsudāt. His frigidā aquā multā affundere oportet super crura & manus, & alia facere velut prius dictum est. Si cōmoti vteri aliquò allapsi fuerint, & dolorē exhibuerint, olea scabiem, & lauri ac cupressi ramēta in aqua cocta, lana excepta subdito. Quū mulier recēs enixa, onus maius quàm pro natura leuarit, aut timuerit, aut ligna secuerit, aut cucurrerit, aut alia quādā huiusmodi fecerit, vteri excidū ob hæc maximè: aliquādo verò ad sternutationē. Non enim violatur, si per vim sternutās, nō apprehēderit nares. Proluere itaq; aqua tepida vteros oportet. Deīnde betæ succo feruefacto similiter, postea vino nigro meraco. Si verò non obediat, mollitoria facere oportet. Verum hęc facere oportet priusquàm perfrigerentur, & leniter intro indere. Deinde crura extēdere, ac subalternatim pōnere, & molle quiddā ipsis supponere, à potu verò cōerceri oportet tales quàm maximè, & vētrē custodire, vt ne exturbetur. Naribus autē odorata adhibere. Huiusmodi verò postea si nō quieuerint, sed moueātur, veratro purgare oportet. Et si non satis fuerit, etiā vomitus facere, & nō lauari, tacerēq; ac quiescere. Si inflati fuerint vteri, venter attollitur, & inflatur, ac sonitū edit, & pedes & caua faciei partes intumescūt, & color iniucūdus sit. Et mēses occultātur, & genitura hoc tēpore nō manet intus, & anhelat, spumātq; ac anxia est, & quū expērgiscitur è somno, recta ceruice spiratio ipsam corripit, & quicquid

Procidētiz
medela.

Quum vte
ri crura &
pedes pe-
tunt.
Medela.

Quæ repē-
te obmutes-
cunt.
Curatio.

Prociden-
tia vuluæ.
Medela.

Quum in-
flati vteri
sint.

Hippocratis Liber I I.

Curatio.

Vterorum
duritia.

Medela.

Duritia
alia.

Morbi hu-
ius causa.
Medela.

Quum vte-
ri obdure-
sunt.

Curatio.

quicquid ederit aut biberit, ipsam molestat, & suspirat, ac tri-
statur magis quā priusquā edit, & suffocatur, & nervi cōtra-
hantur. Et vteri ac vesicæ dolēt, & manus cōtactū nō admit-
tunt. Neq; lotiū emittūt, neq; geniturā suscipiunt. Quū sic ha-
buerit pharmacū deorsum purgās bibendū dato, & calida la-
uet, ac frequēter insideat toto corpore. Quandoq; etiā vsq; ad
vmbilicū fōmētū adhibeto, & interpolito tēpore ea apponi-
to à quibus purgetur, & nō mordeatur. Suffumiget autē odo-
rata subter pudenda: sub nares verò graueolēria. Et potiones
dato quæ vteros purgāt, & ad locū impellunt. Et mercuriale
edat, & postea lac bibat, velut de latere scriptum est. Morbus
autē hic non est diuturnus. Si velut in callū indurati fuerint
vteri, & osculum exasperatur, & menses occultātur. Quū au-
tem prodierint, asperi apparēt velut arena. Si verò etiā digi-
to contigerit, os vteri asperū cōperiet, & semper velut callus
accrescit. Quum sic habuerit, cyclaminū terere oportet, & sa-
lem ac sicum simul miscere, & cum melle glandulā efforma-
re ac subdere, & fomento adhibito, purgantibus eluere. Edat
autē mercurialem & brassicā coctā, & succū sorbeat. Itēmq;
porrū, & calida lauetur. Si verò velut in callum indurati
fuerint, & mēses obtorquentur, & osculū ipsorum clauditur,
& nō concipit, & velut aliud quid est, & si cōtigeris, velut la-
pis illic esse videtur, & est os asperū ac multis radicibus præ-
ditum, & nō leue aspectu, & qui ipsum considerat, digitū in-
tromittere nō potest, & febris circūfrigerans corripit, & fre-
mitus, & dolor vteros habet, & imum ventrē, & laterū mol-
litudinē, ac lumbos. Patitur autē hæc, si ipsi corrupti menses
cōputuerint. Quādoq; verò etiā ex partu, & frigore, aut ma-
la diæta, & aliter. Medicamentū igitur bibendū dare opor-
teret, & multa calida aqua lauare. Oleo item vtere, & fomentū
adhibe. Quum autem recēs lota aut fota fuerit, specillo im-
missō aperito, & os ipsorū dilatato, idēmq; cum digito simi-
liter effcito, & mollitoria velut dictū est apponito, & potio-
nes similiter bibendas dato, & eodem modo curato. Si verò
obduruerint vteri, osculum ipsorū durum sit, & clauditur, &
menses nō prodeunt, sed pauciores & deteriores, & dolor in-
cidit, & febris & rigor corripit circa imū ventrē, & lumbos,
& laterum mollitudinem. Quum sic habuerit, multa calida
lauato, & tepefactoria adhibeto, si dolor habuerit, & vteros
multo

A multo tēpore cū aqua decocti cucūmeris syluestris fouero. deinde mollitoria apponito. Atq; hæc per triduum facito: & si ex cōtactu osculum vterorū molle apparuerit, ex crudo lino tres peniculos suppuratorios indito, primū tenuem, secundum paulo crassiorē. Crassissimus autē sit magnitudine digiti parui, lōgitudine verò quinq; digitorū ita vt hos adipe anserino illito subdas. Sed & vbi fomentū adhibueris ex odoratis, glādem mollitoria apponito: Aut nitrū tali magnitudine illitū, vt ne sauciet. Nō enim pun gere oportet: & appositum sit ad duos dies. Decedit autē velut cortex & pellicula crassa. Intermissis verò tribus diebus, cyclaminū, cum narcissino subdito. Si verò hæc nō purgarint, cum multa cōsideratione

B apponito id quod cū buprestī paratur, & appositum maneat per diem: & vbi fortiter momorderit, glandē extrahat, & pudentū colluat cū aqua calida, & in oleo infideat: postridie verò lota, ceruinū adipē liquatū, & molli lana exceptum apponat. & si tibi adhuc purgatione opus habere videatur, tribus interpositis diebus, id quod cum narcissino paratur subdito. postridie autē netopū. Deinde rursus tribus diebus interpositis, vteros odoratis & pinguib. colluito. postridie verò pulegium per vnū diē apponito: & sequēti die cū aromatis suffulto ac foueto. Vtatur autē cibis acrib⁹, marinis, aut carnib. In mēsis verò castoriū bibat: & ieiuna illita suffusa, & cyceonē bibēs ad virū accedat. Si verò inter os vterorū nō suscipiat

Cū semē
non admit-
titur.
Medela.

C geniturā, sed durū fuerit, ac cōclusum, plumbeū penicillū apponat, velut dictū est per triduum, vbi calida lota est. & mollitoris vtatur, & supinā decūbat: & in aquā calidā infideat: & lanā vnguento imbutā apponat. Verū noctu magis apponere oportet. Iuxta coxas verò vestes lāneas aut lineas molles supponat. vt ne cōpūs in alterutrā partem dilabatur. Vtatur & subdititiis molli⁹, ex myrrha pinguisima, pice, cera, & adipe anserino. Sit autē myrrhæ dimidiū, reliquorum verò duplum, & in lana subdat: duo verò sint subdititia quorū alterū lota per diē subdet, alterū per noctē, donec molle factū fuerit: & vbi hoc detraxerit, aqua odorata colluatur. Aut grana enidia decorticata quindecim, & Indici medicamēti aliquātulum, si ita visum fuerit, in lacte mulieris masculū lactātis teritō & cerui medullam, & alia quæ dicta sunt, ac modicum mellis ammisceto. Sit autē lana qua hæc excipiuntur mollis

& pura

Hippocratis Liber 11.

& pura, & ad diem subdat. Si verò fortius facere voles, myrrhæ parū quid ammisceto. Optimū autē est oui candidum, & adeps caprinus, & mel, & oleū rosaceū: his ammiscere farinā, & tepefacere ad ignem oportet, & quod destillat lana colligere ac apponere. Aut adipē rubrum anseris aromatibus cōditum, & vnguentū rosaceū, permixta & lana excepta apponito. Præstat autem anseris adipem, & adipē ouillum, cerā albam, resinā, netopum, oleum rosac. hæc simul liquare ac miscere. Vbi verò lota est, hæc tepida intrò ad vterorum osculū apponat. Aut cerui medullam, & anseris adipem liquato, & rosaceo aut irino oleo ammixto, in valde molli lana apponito. Cū mulieri vteri duri facti fuerint, & ad pudenda exierint, dura sūt inguina, & ardor in inguinib⁹ est, & omnia cācerātur. Cū igitur sic habuerit, cucumeris sylvestris internam partem, & fauū terito, & aquæ hemina affusa in sedē

Duritia vterorum.
Medela.

Cū os vuluæ sic- citate dur- rescit.

Medela.

Cū val- na claudi- tur.

Medela.

insundito, & purgatur. Si os vterorum durum fiat, & ceruix, præ siccitate, & morbus leuiter hæserit, ex digiti cōtactu cognosces. & si ad coxā deuoluantur, nihil acre adhibeto. Si em exulceretur aut inflāmetur, periculum est ne penitus sterilis fiat. Verū apponito ea quæ non mordent, à quibus purgetur. Quū verò duri fuerint vteri, & sic doluerint, subdititia apponito, velut est cerui medulla, aut anserinus vel suillus adeps. & vnguentū irinum cum melle: & oui luteum, ac cerā albā, velut cataplasma emollito, & ordeaceā aut triticeam farinā, cum aqua & ruta coquito. Si vteri cōclusi fuerint, oscula ipso- rum dura fiunt, & geniturā nō amplius suscipiūt, sed statim B vbi cum viro cōdormierit, dum crura mouet, exit. & dolores imū ventrē, & lumbos, & inguina occupāt. & mēses omni- no nō prodeūt. Si verò eant, pauci & prauī ac decolores pro- deunt. Cū sic habuerit, multa calida lauato, post balneum verò castorium cum pæoniæ radice, in vino nigro odorato permixta bibenda dato. Cibis autē velut puerpera vtatur. & si manifesti fuerint mēses, diem vnā intermittito, & totā so- ueto, & pharmacū potādum dato, si adsueta fuerint, sursum purgās, aut si egere visa fuerit, deorsum. Lac itaq; aspinū, aut serum exhibeto, & leniter foueto, & mollitoria vtero appo- nito, & cyclaminū, & narcissinum. Cucumerū verò paruorū sylvestrium internā partem sumito, & ex diuulsis semen exi- mito, ac lacte mulieris masculū lactantis affuso terito, myr-

A rha pura & melle optimo ammixtis, oleoq; Aegyptio albo. & ne liquidum facito medicamentū, sed siccū, atq; hoc in lanam mollem purā infarciat. & in oleo Aegyp. albo tingat, & lota apponat. Subligeretur autē & sub tecto maneat cū purgatur. Postquā autē sufficiēter habere tibi visa fuerit, quiescat. Sin minus, rursus aliud apponat. postea verò obuolutā lanā mollem, rotūdā faciat, & netopum immitat, & diem vnā subdat. postridie verò oleum rosaceum itidē in lana. Deinde rursus cerui adipē, etiā ipsū liquatū in lana. Lauetur autē calida aqua semper ante subditiorum appositionē. Et odoratis leniter foueatur multo tempore. Postea verò vna interposita die, colluito, si quidē pituitosa fuerit, eo quod cū grano cnidio paratur. Si vero biliosa, eo quod cum scāmonia, post hanc ambo, postridie etiā narcissino cū vino dulci colluito. Si verò narcissinū nō fuerit, cum anthino aut irino quā optimo. Sit autē olei tertia vini pars: deinde interpositis duobus diebus, id quod cum pulegio præparatur vnū diem apponat. Si verò prodierint menses, ieiuna per triduū bibat castoriū, cum vino odorato albo: vbi verò defuerint menses, & stables fuerint, lauetur: & aqua frigida perluta, cyceonem bibat nō salsum. Cibum autem ne contingat: & cum virō dormiat duobus aut tribus dieb. Quāto verò tempore purgatur, mercurialem in aqua coq̃tes, vbi cocta fuerit exprimat, & allii ac cuminū, & salem subterat, & oleum his ammisceat, & modo dico succo affuso feruefaciat. Atq; hoc edulium ante cibos edat. Allium item coctū ac assatum quā plurimū accipiat. Si verò mercurialis non fuerit tenera, trita cum brassica coquere oportet, & cōdire, & lenis erit: & si in ventre cōceperit sana euadet, & omnia ipsi iuxta ornatum procedēt. Si os vterorum cōclusum fuerit, sit fortē velut grossus, & si digito cōtigeris, deprehendes durum ac cōuolutū, & digitum non admittit: & menses occultantur, & geniturā nō suscipit hoc tempore: & dolor habet in vterū, & lūbos ac laterum mollitudinē. Quandoq; verò etiā sursum ascendit & suffocat. Cum sic habuerit, pharmacū deorsum purgans bibendū dare oportet, & multa calida lauare, & apponere ea quæ os molliunt: & specillum immittere ac aperire, itēmq; digitū & similiter leuigare. Cum autem molle fuerit, apponere ea quæ sanguinem purgāt: & poriones exhibere, & experiri vt

Pituitosa
& biliosa
purgatio.

Cū os vul-
uæ claudu-
tur.

Medela.

O

præb

Hippocratis Liber I I.

Cum vteri clauduntur. præbeas quodcunque aliud libenter susceperit. Brassicā au- D
tem edat, & succum sorbeat. Si vteri cōclusi fuerint, & men-
ses non apparuerint, colocynthidem sylvestrem, & silphij se-
men, & cuminum Aethiopicum, & nitrum, & salem thebai-
cum, & adipem rhenalem, & farinam, & myrrhā, & resinam
omnia simul feruefacito, & trito mixta, & in glandem effor-
mata apponito. Si grumosi facti fuerint vteri, os ipsorum ve-
lut eruo plenum fit, & si contigeris, videbis ita habere, & mē-
ses non fiunt, neq; genitura intus manet. Quandiu sic habue-
rit, cyclaminum cortice detracto, & allium, & salem, & ficū,
ac modicum mellis, terito, misceto, ac glandem formato, &
ad os vterorum apponito. Itēmq; alia subdititia, quæ acria
sunt ac corrodunt, & à quibus sanguis purgatur, & de potio- E

**Cum gru-
mosi fiunt
vteri.**

Medela.

**Cum vteri
hiant.**

**Morbi cau-
sa.**

Medela.

**Quum per
menstrua
hiant.**

Medela.

nibus dato eas quæ vteros purgant. Si vteri præter naturam
hiarint, menses plures prodeunt & viscosi, & frequēter, & ge-
nitura intus non manet, & osculum hians est, & fieri non po-
test vt genituram attrahat, & febris ac rigor corripit infer-
num ventrem, & lumbos. Morbus autem corripit ex fluxu
sanguineo, fit & quum menses suppressi derepente eruperint.
Diatæ itaque ratio prius relata est. Oportet autem subditi-
tiis curare, in principio quidem purgatoriis simulq; molli-
bus. Deinde leniter adstringentibus, & partes infra umbili-
cum per spongas fouere, cum myrti aut rubi aqua, aut ex
oleæ aut rosarum, aut cœnanthes, aut vitis foliorum decocto.

Si os vterorū hiarit amplius quàm in mensibus solet, mē-
ses ita fiunt plures & deteriores omnes & liquidiores, & per F
longius tempus, & genitura nō attingit, neq; manet, sed rur-
sus exit, & si permanserit, osculum comperies disparatum, &
impotentia præ mensibus obtinet: & leuis est ac debilis vte-
rus, & vterius procedit: & vires laxatur: & febris debilis, ac
rigor, & dolor habet imum ventrem, & laterum mollitudi-
nem ac lumbos: patitur autē hæc maximè, si quid in ipsa cor-
ruptum computruerit ac compactum fuerit. Quædam verò
etiam ex partu patiuntur, aliæ etiam aliter. Quum itaq; sic
habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, & facilius iu-
dicabitur, & si dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, & fri-
gida lauato, ac intermissione facta colluito: & ex potioni-
bus dato quamcunque maximè libenter admiserit: & suffito
ea quæ resiccant: & polypos edat ac mercurialem. Si verò

A non conclusi fuerint vteri velut oportet, in aqua desideat in qua cocta sit myrtus, aut lentiscus, aut vitis aut oleæ folia, aut iofarum. Diata verò sit quæ relata est in rubro fluxu. Optimum verò ipsi auxilium est sitis, frequentes vomitus, & prohibitiones balneorum. Quum vteri magis quàm conuenit, fuerint aperti, & non conclusi, & purgatione opus habent, & collutionibus, & suffimentis. Si verò menses effluerint, plures sunt & deteriores, & liquidiores, & frequentes. Et genitura non manet intus, sed quando illi prodierint, perit. Et si os cõtingas digito, comperies ipsum leue. Et impotentia ipsam præ mensibus corripit. Et febris ac rigor obtinet, & dolor imum ventrem, & lumbos, & laterum molitudinem corripit, maximè si quid in ipsa corruptum compitruerit, itémque ex partu, & aliter. Quum igitur sic habuerit, curare oportet, vbicunque tandem dolor fuerit, velut in superioribus scriptum est. Si vteri inflammati fuerint, menses obtorquerur, & ceruix multis tenuibus venulis, ad telarum aranæ similitudinem variegatur. Et febris est acuta, & mentem percellens, & menses prauis ac paucis ipsi comparent. Et quum ieiuna fuerit, vomitus quidam ipsi superuenit. Quum verò quid comederit, reuomit. Et dolor occupat imum ventrem & lumbos, & animo linquitur, & per totum corpus perfrigeratur. Venter autem nunc durus, nunc mollis est, & incenditur & attollitur, & putat se in ventre habere. Quandoque verò ventris moles vacua apparet, & alius aqua impletur, & umbilicus prominet, & osculum gracile fit, & derepente apparent menses stridentes, & pauci ac prauis & attenuatur circa clauiculas & collum, & pedes intumescunt, & præsertim pedum extremitates. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & subditiis vtatur, & fomentis vteri foueantur odoratis. Per diem verò plũbeis penicillis vtatur, & ante appositionem, aqua calida nõ mordenti colluito, & post appositionem hoc infuso colluito. Cnestri duas porciones in aqua hemina coquito, & aquam excolato ac infundito, oleo nareisino aut anthino ammixto. Post hæc tres dies intermitto deinde cum eo quod cum aceto parat colluito, & ante cibum, mercuriale cum aliquantulo vino coquens edat velut brassicam, & succum sorbeat. Si verò permãserit pharmaca bibenda dato à quibus aqua de vteris purgat. Cibis autem vtatur panibus,

Cum vteri non satis clauduntur vel nimis patent.

Cum vteri inflammantur.

Medela.

Hippocratis Liber I I.

& oleribus coctis, flaccidis. Marinis autē potius quā carni-
 bus. Aut extremis partibus coctis, flaccidis, & laboret quā
 plurimū, & ante & post cibū & quā minimū lauetur frigi-
 da, & à dulcibus ac pinguibus omnis generis arceatur. Die-
 bus autē purgationū intermediis, adiātū bibat ieiuna in vi-
 no diluto. At morbus hic lethalis est, & paucā effugere pos-
 sunt, si nō in vētre cōceperint. In vterorū inflāmatione men-
 ses obtorquentur, & quū ieiuna est, vomit. Vbi verō comē-
 dit, dolor habet imū vētrē & lumbos. Et totus vēter mod-
 o durior, modo mollis fit, & nō valde cōfidet. Alius magna
 fit, & non purgatur, & sibi prāgnans esse videtur, & patitur
 quācūq; prāgnātes perpeti solent. Et si vētrē cōtigeris,
 leuē cōperies tumorem velut in vtre, & quū partus tem-
 pus esse visū fuerit, vteri cōcidunt, & menses pauci ac dete-
 riores sūnt. Huic pharmacū deorsum purgans bibendū da-
 re oportet, & purgatoria apponere. Purgata verō sanā eua-
 dit. Si inflāmatus fuerit vterus, vellicatur. Si verō quid cor-
 ru ptum fuerit, ac vitiātū recruderit, febris corripit acuta
 & magna, & horror durus, partes circa pudenda, & horribi-
 liner afficitur, & mordetur, & cōcitur, & si quis digito con-
 tipgat, rursus peius habet, & pungitur, & caput dolet ac sin-
 cie ut, & caligo adest, & sudor frontis. Extremā partes perfri-
 gantur ac tremunt, & sopor profundus aliquādo occupat,
 & audire non potest. Neque reliquis sensus operatur, fasti-
 dium cibi est multum, & stomachus & vēter omnino non
 continet cibum, & vociferatur, & exilit, & pestinem dolet, &
 & inguinā, & lumbos, & occultos pudendi locos, & cito mo-
 riuntur. Si verō dolores ad extremā debilitatē deduxe-
 rint, spōgiis calidis ex aqua & oleo expressis foueto, & sub-
 dititia mollia apponito, medullā cerui, apidem anserinum,
 & cerā albam, & oui luteū. Aut ceratum picatum cum re-
 sina subdito. Vino verō aut lacte caprino purgato, aut volu-
 cris iusculo. Vinum autē ne bibat, & prisanā succū sorbeat.

Ad dolorem vterorum medicamentum infusile. Si dolor
 solum fuerit vehemens & violentus, caligo in vteris inest, &
 status non exit, sed isthic manet malum. Oportet igitur sic
 curare. Atriplicis syluestris semen, & betas simul trita ac te-
 pefacta, in vteros infundito. Aliud dolores vterorum sedans.
 Vini suauissimi pari aqua temperati tres semicongios Atti-
 cos

Quam do-
 lor vteros
 molestat.
 Medela.

A cosumito, & fœniculi radices ac seminis eiusdem trientem, & olei rosacei heminam dimidiam. Hæc in ollam nouam immittito, & vinum superfundito, deindẽ foueto. Apponito autem & scillam, donẽc osculum molle factum fuerit & ad lationem idoneum ac apertum. Et quum in purgatione pustulæ circa osculum vteri exorta fuerint, sic curato. Carnem bubulam, cum butyro aut adipe anserino & aniso tritis illine, & ipsam carnem in pudendum inde. Si ignis sacer habuerit vteros, intumescunt pedes, & mammae, & corpus. & dolor ipsam corripit. & recta ceruice spiratio fit, & dolet laterum mollitudinem, & partes sub vtre, & pectora, & caput, & tremor occupat, & torpor manus, & inguina, & poplites tremunt. Quandoque verò & in poplitibus liuidæ fiunt, & modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime verò mammae attolluntur iuxta gentilitatis cognationem. Attamen non valde dolet, & febris ac rigor corripit, & facies rubicunda fit, & sitis fortis est, & hep̃ar resiccatur. Hæc si prægnanti acciderint, moritur, & non poterit effugere. Si ignis sacer in vteris fiat, tumores fiunt liuidissimi, à pedibus exor si usque ad crura tota, & ad lumbos. Quanto verò tempus amplius progressum fuerit, etiã pectus percipit, & intumescit, & tota perfrigeratur. & febris habet magna, & rigor superuenit, & spiritus densus, & animi deliquium, & debilitas, & dolor totius corporis, & tristatur, & mente variatur. Et affectio ascendit ex inferno ventre ad lumbos, & ad dorsum, & præcordia, & pectora, & collum, & caput, & stomachum, & mortua esse videtur. Quum autem dolor solutus fuerit, torpor habet lumbos, & inguina, & crura, & in poplitibus liuores fiunt. & modico tempore melius habere sibi videtur, deinde rursus affligitur, & corpus pustulis cõpletur, & rubores cõspicui ac manifesti faciem occupant, & guttur siccũ est, & lingua aspera. Hic morbus si prægnatẽ inuaserit, occidit. Sin minus, medelã adhibere oportet, & lac asininum bibendum dare ac purgare. Si verò sic non soluatur, ventrem mollioribus frige factoriis perfrigerare, & subditiis non molestis & leuibus paulatim purgare. Itẽq; vomere. Ad hoc cõmodum est sambuci folia sumere cocta, cum origatio, aut thymo, aut ruta. Si verò febris dimiserit, etiã vinũ ac cibos dulces, dato. Aqua intoe Veruntamẽ pauca curantur. Aqua intercus si in vteris fiat, cus.

Erysipelas
vterorum.

Medela.

Hippocratis Liber I I.

menses prodeunt arenosi & aquosi, & nō valde cruenti. Intu- **D**
 mescit & vterus, & venæ, & propinquissimæ partes, & præ-
 gnans sit, deinde suffocatur, & mammae fluunt, & imus ven-
 ter durus est, ac intumescit, & omnis circuncirca locus, & do-
 let si quis ipsum attingat. Et febris ac stridor dentiū corri-
 pit, & dolor vehemens laterū mollitudinē ac lumbos, & se-
 men in somnis effundit, & peius habet. Hanc calida lauare
 oportet ac tepefacere. pharmacum autē bibendū dare, & cū
 debilibus fouere, & cyclamini obolos tres in linteo deliget
 ac apponat. Et cupressi succum in aqua madefaciat, ac can-
 tharidas eadē terat, & modico tempore apponat, & per mul-
 tum tēporis interuallum. Efficax est. Subditiū. Cuminum
 chemæ mensura, vua passa alba. Aliud. Vrticæ semen. ari **E**
 radix. Horū quodcunq; voles leuiter apponito, vbi verò ex-
 purgaueris colluatur, ita vt detrahas & cum infuso pudenda
 colluas, & simul cū viro dormiat, & si fœtum ad partus tem-
 pus gestarit, tota expurgatur, & sana sit. Alia aqua intercus
 vterorum. Subcruentū quiddā fuit saniosum, & purgatur,
 & mordet valde, & vlcerat pudenda velut muria, & circunfi-
 tas partes, & quocunq; destillarit, vlcerat, & color est morbi
 arcuati. De cætero verò purgatur copia velut in aliis fluxio-
 nibus. Morbus autē hic & debilior est, & aliquando lethalis
 fit, si vteri egressi fuerint. Hæc curato velut eam quæ à fluxu
 albo vexatur, & lac asinum bibendū dato, & extenuato, &
 prædictis pharmacis curato. Eclegma. Quod delingitur ad
 aquam intercutē. Si aqua ex vteris suat, sulphur & anseris **F**
 adipem delingat. Si vêtus in vteris fuerit, flatus exit, & stri-
 det, & tota intumescit, & febris habet & ardor, & ad hæc val-
 de exilit præ dolore, & virum non admittit, & valde agrè
 fert coitum, & erigi nō potest, & velut onus graue ipsi in vte-
 ris iacet, & caput dolet, & anxia est, & loqui non potest. Si ve-
 rò dolor accesserit, clamat, & dolet omnia, & lumbos, & pu-
 bem, & sedem, & vrina supprimitur, & venter suffocatur, &
 mori cupit, & præcordia distenduntur, & stomachus morde-
 tur, & os amarum est, & vomit acida & pura ac meraca, &
 frequenter ructat, & melius habet. Sin minus, intumescit, &
 si attigeris, renititur & dolet. Proinde vterū cum aqua mul-
 sa, & aceto mulso ac oleo colluere oportet. Et cuminum aut
 anisum tritum sumere, & lini folia terere, & volucrinum
 adipem

Medela.

Ventus vte-
rorum.

Medela
quæ.

A adipem cum ouis in aqua infundere. Subdititiis verò ac portionibus vtere, quæ ego describā. Desideat autē in oleo calido, & aromata in ipsum immittito, iunci odorati florē. Aut in aqua lauri, aut marina desideat. Optimū autem est molli-
Ventris fa-
cilis solu-
tio.
 bus infusis ventrē purgare, aut glādem apponere quē admo-
 dum puero vter soluitur, lanam illotā cū melle. Si verò an-
 tiq̃uor fuerit, cepam in oleum aut mel tinctā apponito. Aut
 taurinum fel, aut nitrū cum melle. Aut mali punici acidi nu-
 cleum, cū melle & ordeacea farina. Si mola ipsa innascitur
Mola quæ
fiat, & dis-
cutiatur.
 à crassa genitura intus retenta, thymbram tritā in aceto &
 aqua, liquidā bibendā præbeto. Aut hyoscyami semen tritū.
 & cum muria ac filphij succo & aceto colluito. Aut si opus
B fuerit cū aqua. Optimum verò est aquam mulsam infunde-
 re, cum aqua lentiū, aut erui, aut floris violæ. Si verò purga-
 ta fuerit à talibus quæ sunt velut igne ambusta, myrtum co-
 quito ac perluito, & myrrhā ac netopum cū lana apponito.
 Si ventus in vteris fuerit, ac momorderit, & qua trāsit dolo-
 rem facit, & præ ardore intumescit, & dolet, & virū auersa-
 tur, & coitum valde agrè fert, & tenditur ac intumescit pe-
 ctē, & erigi nō potest, nec dirigi. Quum sic inueneris, scito
Cum ven-
tosa sit vul-
ua.
 quod ventus & genitura in vteris est, & propterea nūc agro-
 tet. Accipe itaq; mel, ceram, lini folia trita, & adipē volucri-
 num, & hæc in vino odorato tepesacta per clysterē in vteros
 infunde. Apponat autem folia lini. Aut semē lini terito, & in
 lanam inuoluito, & ad os vteri apponito. Sin minus, effiacio
C re vtere. Irinum & crocū, & lini folia, & adipem volucrinum
 terito, & lacte muliebri diluta, rasura de tenuibus linteolis
 derafa excipito ac illigato, & ad vteri osculum apponito. Et
 si pinguitudo carnosior enascatur, quod consumat indito, &
 mediocriter attenuato. Quæ enim valde attenuantur, raræ
 fiunt & abortiunt. Si verò geniturā nō suscipit vterus, sed di-
 mitteit, & calorem in seipso nō habet instrumentum parare
 oportet, cui insidens vaporē intra vterū recipiat, ita vt vestes
 circumcirca ponātur. Suffire autem oportet casiam, cinamo-
 mum, myrrham, singulis pari portione vino sirao siue sapa
 subactis, & super prunas cōiectis. Modicē verò lauetur, & mo-
 dicē cibū sumat. Opitulatur & subdititiū huiusmodi. Myr-
 rham mollem cum melle efformato. Sit autē ob longa velut
 glans. & sæpe hæc facito viriū respectu habito. Pro sunt & pe-
lecini

Hippocratis Liber I I.

lecini in frumento nascentes, cū myrrha triti. Mel quoque co-
quito, & cum tædis agitatum permisceto, & fabæ Aegyptiæ
magnitudinem apponito. fel item taurinū, & rhoem rubrū
pari portione. Conyza herba est similis apio crispo, nascitur
autem prope mare in locis arenosis, odor verò eius agrè to-
lerari potest. Hæc cum melle & vino apponito. Aut bulbion.
conspicitur autem in tritico, maxime Aegypto, acre simile
cumino Aethiopico: hoc & allium & nitrū simul apponito.

Capitis dolor. Verūm antea lauetur. Quum mulier caput dolet, & inci-
put ac collum, & vertigo præ oculis obuersatur, & timet, &
tristis fuerit, & vrine nigra, & similia etiā per vterū prodeū,
& anxietas ac mœror ipsam tenuerit: atra bilis in vteris in-
est. Curetur autē sic. Cucumeris syluestris anniculi internā E

Medela.

**Dolor vul-
uz.**

**Vulua fri-
gescens.
Medela.
Oris malus
odor.**

formato. & pharmacū bibendū dato, ac lauato. Quum verò
mulier vteros mordetur, & dolet, lancinatūrq;, & bilē flauā
mingit, & vterus hiarit, & oculi fuerint velut morbo regio
affectorū: scito quòd bilis in vteris est. Quapropter optimū
est expurgare totū corpus, & ipsos vteros subdititiis, quæ bi-
lem educunt. Quū verò perfrigeratur vterus, & onus insitū
esse videtur, & color non est clarus, & compactus est vterus.
Quum sic habuerit, purgare oportet cū eo quod pituitā du-
cit, & attenuare, ac frequēter vomere. Quum mulieri male
oluerit ex ore, & gingiua nigra fuerint ac praua, caput lepo-
ris, & mures tres seorsim exure, & ex duobus muribus ven-
trem exime, hepar autē & rhenes nō. & in pila lapidea mar-
mor, aut lapidē album tere ac cribra, deinde singulorū pares F
portiones miscere, ac dētes cōfricare oportet & locos in ore.
& postea lana succidissima fricet, & cum aqua colluat. Tin-
gat autē lanam succidā in melle, & cōfricet dentes ac gingi-
uas, & internas ac externas partes. Terat itē anisum, & ane-
thi semen, & myrrhā pondere duorum obolorū, atq; hæc in
vini albi meraci hemina dimidia diluat, & cum his os col-
luat, & multo tēpore in ore cōtineat. Hoc autem frequenter
faciat, & ieiuna gargarisset, & post cibum. Optimū verò est
modico cibo vri, & optima quoque ingerere oportet. Hoc
pharmacum dētes purgat, & bene olentes facit. Vocatur au-

Mammae asperitas. facta fuerit, stœbes aut rubi fructū, cum aqua & oleo coqui-
to, &

- A**ro,& cataplasmate facto mammas integito,& betæ folia superponito. Deinde ex linteo velut pileum cõfuito,& magnitudine vt mammã capiat, atq; sic mammam indito. Si verò suppuretur, secato,& ex lana succida linamentũ siue penicillum immittito,& eadẽ superponito. Postea verò ex lenticula cocta cũ polenta permixta, cataplasma adhibeto. Si in pu-
 cendo mulieris, aut intestino recto ascarides nascãtur, viticis semen aut folia, cũ fellis bubuli obolo permiscuntur, & oleo cedrino subiguntur, & lana succida mollissima excipiuntur. Induntur autẽ tertio quoq; die, per noctẽ ac diem. Postridie verò vbi amouit, calida lauetur. & allium coctũ ac crudum edat. & Ascarides exeunt ac moriuntur. Muria verò etiam
Quæ faciẽ
 colluere oportet Ad faciẽ ornandã. Hepar tauri terito cum
 orment.
 oleo: illinito autem cũ vino meraco. Fel autẽ surfures ex-
 terit. Sed & ptisanæ succus similiter illustrat, & ouorũ can-
 didum, & farina lupinorũ, & erui cum ficis in cataplasmate
 adhibita. Et brasiçæ radix ac semen. Hæc etiam lentigines
 tollunt. Itẽmq; alcyonium. Et si puluis faciẽ laserit, ceratũ
 liquidum ex rosaceo præparatũ sublinito, & aquam frigidã
 affundito. Et rugas leuigat hoc. In pila lapidea plumbaginẽ
 terito, & menstrua ex situ aqua affusa pastillos formato, qui
 vbi resiccati fuerint, oleo dilutos rugosæ faciei illinito. At si
 capilli defluant, ladanũ cum rosaceo aut anthino vnguento
 terito, & cum vino illinat. Aut terrã cimoliã cum vino, aut
 rosaceo, aut omphacino, aut acacia. Si verò calua facta fue-
 rit, cuminum impone, aut sterces columbinũ, aut raphanum
 tritum. Aut cũ cepa cõfricet, aut cum beta, aut vrtica. Cate-
 rùm solares appellatas maculas tollit, erui decoctum, betæ
 succus, ouorum candidũ, ptisana, cucumeris sylvestris radix
 sicca, cum vini fecce trita, ac illita. Aut fici folia adhibita. Itẽ
 sesamo trito fricari, aut amygdalis amaris. & vrticæ semen,
 & allij cortex superligatus, & lepidium. Impetigines omnes
 extrahit. Acetum, mãna thuris, pumex sulphur cum aceto,
 nasturtium sylvestre vstum & in cinerẽ redactũ, viperę exu-
 nium, rumicis sylvestris radix. Teratur autem cũ aceto vi-
 noso. Si verò pustulæ emergant, etiã spuma argẽti vttere. Po-
 tio ad fluxum rubrum cõmoda. Cornu cerui vstum, ad du-
 plum crudæ ordeacæ farinæ ammisceto, atq; hæc in vinum
 pramnium insperfa bibat, & sistitur. Alia. Adianti radicem
 tritam,

Ascaridum
eicatio.

Quæ faciẽ
ornent.

Quæ eru-
gent.

Quæ capil-
lum fluen-
tem sistant.

Quæ na-
uos & simi-
liter tol-
lant.

Impetigi-
nes quæ cu-
rent.

pecula ru-
bri proflu-
uij.

Hippocratis Liber I I.

tritam, & cicer torrefactū, & lētiū farinā ex melle bibat, aut D
velut potum exhibeto. Aut farinā tritici recentis acetabulū,
gummi albi dimidiā, mannæ thuris tertiā partem, & iunci
odorati parum. Aut de pinu, vel cupressō aqua dilue, & bi-
bendum præbe. Bibat autē in die. Aut cornu cerui cōburito
ac terito, & crudā ordeaceā farinā cum cedri bæccis quinq;
& vinum austerū nigrum cū tædis ammisceto. Aut mali pu-
nici dulcis aslati succum, cum vino nigro bibat. Aut cupressi
baccas tres aut quatuor, & myrti baccas nigras, & simul, &
ipfas per seipfas, ad robur corporis mulieris respectu habito.
Cum vino verò potio fiat. Aut castorij obolum in vino nigro

Potio ad o- austero terat, ac bibat. Potio ad fluxum, & omnes morbos
mnia vul- qui ab vteris fiunt. Præonia semē & radices, cum inū Aethio- E
uarum ma- picum, & melantium in vino albo exhibeto. Aut ferula rase
la. acetabulum, & porri succū, in vino albo diluto. Hoc etiā ex

Sanguinis naribus manantē sanguinē sistit. Aut malum punicū in vino
narium se- nigro coquito, ac decorticato, & interna in vino nigro teri-
datio. to, & cū polentæ farina exhibeto. Aut linum vel erysimū to-
stum, & oleæ folia viridis, & radicē nigrā aspalathi, & peplū

Coagulum plenum, hæc trita in eodē vino diluto bibēda dato. Aut co-
asininum. gulum asininū & mali punici dulcis radicē, & gallā omnia
æquis portionibus, & mali punici dulcis succum, cū vino bi-
bat. Aut rumicis semē, cū gallę parte externa circumrassa. Hęc

Sanguinis simul terito, & postea cyceonē facito ac exhibeto. Si sanguis
sistentia. largus ex vteris fluat, viticis folia cū vino nigro dato. Acerba

Quæ fluo- item omnia fluxū sistunt, vino nigro ammixto. Ad fluxū & F
res sistant item omnia fluxū sistunt, vino nigro ammixto. Ad fluxū & F
& dolores dolorem. Cancrys radicē in vino nigro bibat. Si verò am-
sedent. plior fuerit, terebinthi fructus tritus prodest. Oportet autem
vino & aqua diluere ac bibere. Si fluxus fiat, cancris fluui-
atiles in vino suffocato, & de tali vino cum aqua bibendū da-
to. Si verò adhuc feratur fluxus promalon siue myricā torre-

Emplastra
fomentaq;

to, & tritā in vino dato. Aut porri succum. Si verò multus de-
fertur fluxus, nulli stercus cōburito, terito & cū vino dato.
Si autē diurnus fiat fluxus, spongia cōbusta auxiliatur. Te-
renda est autē spōgia, & cū vino odorato exhibēda. Cataplas-
ma ad fluxus. Allium & portulacā, & apium, & loti ac cedri
ramēta trita simul misceto. & cū aqua mulsā diluito, & cata-
plasma facito. Aut rubi, & rhāni, & oleæ folia trita simul mi-
sceto, & in aqua mulsā diluito, & cū polenta in cataplasmate
adhibeto

A adhibeto. Aut sambuci & myrti folia in cataplasmate adhibeto. Aut loti ramēta. & mori folia, ac rosæ folia, cū vna passa ad cataplasma redigito. Fomēta ad fluxus. Loliaceā farinā torrefactā in posca meraciore coquito, & linteo illitā pro fomēto adhibeto. Aut lētes torrefactas ac decorticas in crassiorē instar alicū farinā redigito, & in aqua coquito. ac similiter adhibeto. Aut eruū eodē modo. cōmoda est & saluia. Aut paleas ordeī in saluiæ & hyperici decocto coquito, & imposito. Aut loti ramēta & cupressi, in vne passæ cremore cocta, linteo inducito, ac pro fomento adhibeto. Aut oleæ folia, aut hederæ, aut myrti, in aqua coquito, & cū his etiā ordeī paleas coquito. Aut furfures triticeos in aromatū aqua coquito. Aut furfures triticeos in vne passæ cremore coquito. Aut violæ albæ semē, vel radices coquito, & ad aquā decocti furfures triticeos iniicito, ac foueto. Aut cū eo decocto furfures triticeos subigat, & panē faciat, eoque calido lanæ intoluto foueatur. Aut in serpilli decoctū furfures triticeos iniicito, & eodē modo foueto. Sed & fomentū adhibendū est cū spongiis calidis, & cū mollibus lanis, si dolore vexetur. & cū vasis testaceis aqua infusa, & cū vesicis oleo calido plenis. Collutiones ad fluxus. Myrti folia, & lauri, & hederæ in aqua coquito, & cū hac tepida colluito. Sambuci & lētisci folia in aqua coquito, & cū excolata leuiter tepida colluito. Aut cōnāthen, & cyperū, & vnas passas in aqua mulsa coquito, ac colluito. Aut cū fœnogræci aqua, aut rubi decocto, aut olei viridis, aut cupressi, aut serpilli, aut mali punice, aut radice violæ albæ, aut lentisci decocto leuiter tepido colluito. Aut medicamentum ex butyro, & resina, & adipe anserino infundito. Aut id quod ex medulla & adipe suillo præparatur. Suffitus ad fluxus. Ordeum tostū prunis inspersum suffito. Aut cerui cornu cū oliuis immaturis. Aut rhoē rubrū, & polentā torrefactā. cū oleo & vino duplo. Aut paleas ordeī, & sterces bubulū similiter. Aut loti ramēta, aut rhoem, aut cupressum siccam, cum vino nigro austero suffito. Aut galbanū, aut mannā thuris, aut resinā vino subactam. Aut capræ cornu, & gallam, & sistetur fluxus. Alij suffitus. Effodere oportet scrobem, & vinaceorum vne duarum chœnicū Atticarum mensurā torrefacere & de cinere in scrobem mittere, & vinum odoratū irrorare. Mulier autē circuminsidēs, ac seipsam cōtegēs ac cōuoluens, suffit

Diuerfa fomenta.

Collutiones.

Sicca suffimenta.

Hippocratis Liber I I.

suffitum admittit. Aut sordes pilorum circa sedē caprę ficas D
tundito, & torreto, atque cum ordeo fracto, & oleo subactas
suffito prunis insperfas. Aut ordei paleas iisdē prunis iniici-
to. Aut cupressi ramenta vnguento subacta suffito. Aut cicu-
tā, aut myrrhā, aut thus, vnguento affuso suffito. Aut bitumē
& ordei paleas similiter. Aut cupressi radicem rosaceo oleo
perfusam suffito. Aut ad calamū, iuncum odoratū, cyperum,
apij semen, anisum, oleo rosaceo affuso suffito. Similiter autē
& resinā, prunis iniicito. Et cinamonū, & myrrhā, cum rūbi
foliis, aut rosarū foliis aut mēta, addito modico croco & sty-
racē. Hęc omnia simul terito ac suffito, oboli Attici pōdere,
in cineres armentorū vitis, aut in stercore bubulo instar ace-
tabuli formato. Sit autē ignis ex sarmentis vitis. Mulierē ve E
rō imponito prius, vt ne odorē percipiat. Nā si odorem sense-
rit, melius est non suffire. Subdititia ad rubrū fluxum, Myr-
rha & bulbion cū melle tritū optimū pręstant subdititium.
Aut rosę in aqua coctę, quas sanē cum rosaceo vnguento tri-
tas, ac lanę inuolutas apponito. Aut loti florē in aqua coqui-
to, & deinde cum rosaceo vnguento terito, & in lana ad vteri
os adhibeto. Aut cyperū, & irim, & anisum, singula pari por-
tione, cū rosaceo vnguento trita, intro in vteri osculū detru-
dito. Aut myrti nigrę folia in vino albo terito, & pini corti-
cem ammisceto, & similiter facito. Aut cupressi fructum, &
thus, pari portione simul ambo in vnguento terito, & apponi-
to. Si resiccare fluxū opus fuerit, calaminthā in vino nigro co-
quito, & linteo inuolutā apponito. Aut hyoscyami folia, & ci F
cutā simul coquito: Similiter porrū, & maluā, & cerā ac anse-
ris adipē ammisceto. Deinde tepida ad pudenda subdito. Aut
vinū meracū, cum resinā & malicorio cocto terito, ac simili-
ter apponito. Aut cnicum cū vino tritū subdito. Aut loti ra-
menta similiter. Aut lentisci folia. Aut rhoē melle cocto am-
mixto apponito. Si verō nō cesset, Susinū, aut blitum herbā,
quę velut lingua est, in lana ad subdititium efformato. Ad
fluxum aquę subdititium & infusile. Si mulieri aqua fluat ex
pudendis, resinā siccam, & myricę folia, & lini semen, in vino
terito, & volucrinū adipē ammisceto, & per clysterē in pudē-
da infundito. Aut farinā purissimę chemā, siue conchę tes-
tam cauiorē, aut amyliū in lana ad vteri stomachū apponat.

Alud similiter infusile. Quum aqua ex pudendo fluxerit,
myrica

Fluorem
quę siccet.

Fluoris a-
quosi me-
delę.

A my
per
so d
ped
au
co t
mor
bib
& p
par
cas
cast
B Au
digi
nen
car
raru
mis
ri, o
& s
pre
cast
gula
grat
tuen
C obs
vml
riun
men
olen
nan
Aut
bue
nicu
vero
re, a
so a
ruit
seri

- A** myricæ folia, & thūs, & resinā, cum anserino adipe terito, & per clysterē in pudenda infundito. Si peſten præ fluxu aquo- Peſten ſi doleat.
ſo doleat, viticis ſemen cum melle terito, & in cataplaſmate peſtini probè adhibeto. Si fluxus ſanguinolētus, aut albus, aut qualiſcunq; fuerit, Sulphur & mādragorā in vino mera-
co terito, & lana excepta apponito. Et ſupina dormiat, & im-
mota maneat. Aut malicoriū ſiccū in vino pramnio terito, ac
bibendum dato. Ad fluxū albū potus. Hederae albæ ſemen,
& pini corticē, in vino aſtero exhibeto, Aut cornu cerui vſti
partē vnā, crudæ ordeaceæ farinæ partes duas, & cedri bac-
cas quinque, aqua terat ac bibat. Quū ab vteris ſtrāgularur,
caſtoriū & conyzā in viho, & ſeorſum, & ſimul vtrāq; bibat.
- B** Aut bituminis obolos tres. Aut phocæ adipis quantū duobus Vulueſtrā gulatione.
digitis apprehendi poteſt. Aut radicis pæonię dimidiā potio-
nem, in vino odorato bibendam dato. Quū verò vteri ſuffo-
carint, & ſimul ruſſierit, ſandaraches obolū, & ſulphuris viui
tātundē, & amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor,
miſceto & in vino odorato exhibeto. Si verò adhæſerint vte-
ri, ordeū terito, & vnā cū paleis, & cornu cerui, oleo ſubigito,
& ſuſſito. Quū autē ſurſum aſcēderint, & cor ac ſtomachus
prematur, & ſubſiterint, myrrhā aut resinā, aut netopū, aut
caſtoriū, aut ſilphij ſuccū bibendū dato. Quum vterus ſtran- Vulue ſtrā gulationis vèratio. Medela.
gularit, ſpiritus autem acervatim ſurſum cōmotus fuerit, &
grauitas incubuerit, & mens percuſſa fuerit, & loqui non po-
tuerit, & perfrigeratio adeſt, ac ſpiritus offendens, & oculi
obſcurantur; caput quàm citiſſimè radito, & per faſciā ſupra
vmbilicū, ſi opus fuerit, deligatā detrudito. Dato autē caſto-
rium, & conyzā, & rutæ aquā, cuminū Aethiopicū, raphani ſe-
men, ſulphur, myrrhā. Ad nares graueolentia, ad vteros bene
olentia adhibeto. Si verò ſuſtinuerit, etiā grani cnidij inter-
nam partē, albā illā, melle ſubactā ac mixtā, naribus illinito.
Aut ſchinū ſcillæ ſpeciē quæ mordeat. Quū autem dolor ha-
buerit ac ſuffocatur, malug radicē, aut acetū muſum, aut ſce-
niculi corticē, aut crethmū in aqua bibendū dato. Optimum
verò eſt eructare, & ſedentē collocare, & ſternutationē face-
re, aut veratrū naribus adinquare. Si yero ſub ſepro trāſuer- Quū vteri ſuperiora petunt. Medela.
ſo ac præcordiis vteri ſedere videantur, de repente voce deſti-
tuitur, & præcordia dura ſiunt, & ſtrāgularur, & dentes con-
ſerit, & vocata nō audit. Oportet igitur ſub nares ſuſſiri lanā
accen-

Hippocratis Liber II.

accensam, bitumen in ignem coniectum, & castorium, & sulphur, & picē. Inguina verò & femora vnguēto odoratissimo intus inungere. Aut stellas marinas nigras, & brassicam vino odorato misceat, ac bibat. Aut myrrhæ obolos tres, coriandri parū, resinā, prœniæ radicē, cuminū Aethiopicū, hæc in vino albo & aqua trita, aut cum aqua mulsā diluta, leuiter tepida bibat. Auxiliatur & peucedanū, aristolochia, cepæ lachryma, panaces in vino aut aqua leuiter tepida datū. Vteros ad locum suū reducit, crotonis radix pota, aut cuminū Aethiopicum, aut apiū, aut fœniculi & anisi semen, aut piper, aut myrrhæ, & papaueris succus potus. Si cor strangulatur, ab vtero reprimitur, & spiritus habet, & anhelatio: Vitis, & prœniæ semen in vino bibere oportet. Aut abrotonum, & panaces, & ammoniacum. Aut rutā, aut somnificū papaueris succū. Rur-

Cum cor
vulua ve-
xatur.

Cum lum-
bi vexan-
tur.

Si intesti-
na mole-
stant.

Cum inflā-
tur vteri.

Cum tran-
smouentur.
Cum stran-
gulant.

Medela va-
cia.

sus igitur si similiter habet, melanthiū terito, & melle subigito, & velut glandulā efformato, ac pennæ circūdato, & apponito. Aut philistion similiter subdito. Aut telephiū, aut anemones folia trita, in linteum indito, & modica myrrhæ ammixta apponito. Si in lumbos vteri incubuerint, suffocatio verò caput nō cōtigerit, polypos coctos edat, & vinū nigrum odoratū meracum quā plurimū bibat. Quū verò velut ad viscera cōuersi strāgularint, vinū cedrinū, & vinū Aethiopicū bibat, & calida lauetur, & odoratis fomētis vtatur. Si ventri inflati fuerint vteri, aromata omnia in vnguētū immittuntur, & laurus, & myrtus, & saluia, & cedri ac cupressi ramenta. Hæc contundito, & trita cribrato, & in vinum odora- tum inspergito, & oleum rosaceū superfundito. Quum verò transmoti vteri presserint, ordeū vnā cum paleis, & myricā, & cerui cornu, vino subigito, ac suffito. Quū assistētes strangularint, funiculū lucernariū accendito, & præ naribus extinguito, quo fuligo & nidor ipsas ingrediatur, & picē, & castorium, & peucedanū, & myrrhā, vnguento irino diluito, & subacta apponat. Bibat autē resinam oleo dilutam. Si valde strangularint, Aut testudinis iuxta mare natæ obolos tres, in vini albi hemina, vel cyathis tribus tritos, bibēdos dato. Aut cedro in lucernā infuso, lucernā accēdito, & vbi extincta fuerit, ad nares adhibeto. Aut cœnū fortissimū similiter. Aut lanā incēsam sub nares mulieris suffito. Aut bituminis parū tritū in vino albo bibat. Aut erysimi cōchæ testā, & castoriū in vino

- A** in vino albo bibenda dato, & lauato. Si verò etiā tussiat, sandarachæ obolū, sulphuris viui obolos duos, amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor, & castorij obolū, cū vino odorato misceto, & bibenda dato. Si verò strāgularint vteri, & strāgulatione cor cōtigerit, & os cōclusum fuerit, acetū calidū sorbendū dato, & os paxillo aut radio aperito, & vinū inodorū similiter exhibeto, & cū aceto mulso. Si verò valde strāgularint, & voce destituta fuerit, cepā in vino tepido tritā, in nares instillato & excitato. Si verò vsq; ad hepar ascēderint, & suffocatur, voce destituitur, & nihil videt, & dentes cōserit, & dura sit, & nihil sentit, & frequēter respirat, & non audit. Hāc sub prācordiis manibus cōprehensam frequenter
- B** inungito. Et dētibus cū paxillo diductis. vinū meracū tepidū infundito, si nihil prohibuerit. Et plerunq; statim melius habet. Si ad inguina incūbant ac innitantur, caprini stercoris pilulas, & leporis pilos phocæ adipe subigito ac suffito. Aut Medela, hedere fructum, aut folia, aut corticē siccato, & quercus folia ac resinā ammisceto, oleoq; subigito ac suffito. Aut coaguli phocæ pellē cōterito, & spongiā ac muscū, cum phocæ adipe ammisceto ac suffito. Aut stercoris caprini pilulas, & phocæ pulmōnē, ac cedri ramenta suffito. Sed & bubulū stercus suffito. Aut cornuū bouis ramenta, & bitumē. Aut spina Aegyptiæ fructū, & cedri ramenta, & myrti folia sicca. Hāc molli vnguento subacta suffito. Multa vero aromata in vnguentū iniicito. Aut vinacea tusa trita, & cedri baccas, & resinam pineā, simul mixta & passo cocto subacta suffito. Fomenta diuersa fōmenta.
- C** quibus discedūt. Stercus bubulum contusum, aceti dimidia mēsurā, & decocti erui ex aqua marina aut dulci similiter dimidia adiecta, pro fomēto adhibeto, foueto autem leuiter & lenticulā decoctū bibendū dato, ac reuomendū. Et farinā sorbendā, & insuper vinū. Postridie verò granū cnidiū dato, Sed & quod vrinā ciet. Cicēris partes duas tritas, vna passæ optimæ tertiā partē, affuso aquæ cōgio coquito, deinde excolatā aquā per noctē sub dio exponito, & postridie bibendā dato, & de cetero saluiā & linisemē, & polētā, bis per diem in vini diluti heminis quatuor dato. Aut olei heminas dimidias tres foliorū sambuci manus plene mēsurā, hāc coquito, & cū calidis foueto, aut testis calidis immisis fomentū facito, muliere in sella collocatā, & vestimentis cooperta. Aut sambuci folia

Hippocratis Liber I I.

folia cū myrto coquito, & in excolata aqua paleas ordeī co-
quito, & fomētum facito, si calorē sufferre poterit. Aut acētū,
oleum, mel, aquā. Hæc permixta ac valde feruefacta, in vesi-
cā infundito. Aut pini corticē, & rhois folia in aquā iniicito,
& fortiter coquito, & in excolatā aquā etiā ordeī paleas im-
mittito ac coquito, & affuso oleo foueto, Aut loti & cupressi
ramēta, aqua & oleo affuso, probē coquito, ac foueto. Aut cū
aromatis vnguentū infundito, & gallam iniicito, & rhamni

Quum vte
ri proci-
dunt.

Lenimēta
varia.

corticem, & polentā triticeā cum aqua. Si verò vteri extra
prominuerint, & dependēt velut scrotū: myrti baccas, loti ra-
menta, rubi & oleæ folia, simul coquito, & leuiter tepidē fo-
ueto. Aut cū vino vnā cum illis & cū graueolentib. similiter.
Externas autem partes cum oui candido oblinito. Cū verò
perfrigerātur, & liuidæ factæ fuerint, cum aqua calida. Mol-
litoria vteri. Adipē ouil. ouorum vitellum, mel, oleum rosa-
ceum sumito, & cū his farinā subigito, & ad lentū ignē tepe
facito, & quod destillat lana exceptum emollito ac apponito.
Aut adipem ouil. aromatis cōditum & nitrum rubrū, anseris
adipem, & oleum rosac. colliquata & lana excepta apponat.
Aut Anseris adipē, ouillum adipē, cerā albam, netopum, rosa-
ceū oleū. Hæc quā optimē permisceto, & tenuibus linteis
excipito, & statim vbi lota est, apponat tepida osculo vtero-
rum. Aut cerui medullā, & anseris adipem, in rosaceo oleo li-
quefaciat, & molli lana excepta subdat. Mollia subdititia,
quæ aquam ducunt, & mucos, & pelliculas, & non exulcerāt.
Myrrhā quā optimā, & salis granū, & picē aromatis imbu-
tam, terito & apponito. Aliud. Granā cnidia decorticata tri-
ginta. Indicum quod Persæ piper vocāt, & in hoc inest rotūn-
dum, quod appellant myrtidanum, cū lacte muliebri simul
terito, & melle diluito. Deinde lana molli ac pura excepta, &
pennæ obuoluta subdito, & per diē finito. Si verò fortius fa-
cere voles modicū myrrhæ ammisceto, tertiā videlicet par-
tem siue trientē: & lanā mollē purā semisuccidā. Ex vteris
educēt, & osculū molliūt, narcissus, cuminum, myrrha, thus,
ablinthiū, cyperis. Hæc ipsa per seipsa, & cū oleo rosaceo, aut
albo, aut Aegyptio. Apponātur autē vbi lota est. Aliud quod
faniem cruentā educere potest. Cum tædis misceto myrrhā,
salem, fel taurinum, cuminum, mel, & in lana subdito. Aut
cumini folia similiter in vino trita. Aut silphij succū ad ficū

ammi

Dammisceto, & glandulā inde factam subdito. Idē facit & mo-
ri radix cū melle. & postea rosaceo illinito. Efficax est & allij
caput integrū, & nitrum rubrū, & ficus pinguis, pari portio-
ne. misceto autē & gallā parvā, & glandē facito, eāmq; liquo-
re aliquo tinctam subdito. Et postea lota cerui adipē in lana
subditum habeat. Aliud quod cruenta omnia magis priori-
bus ducere potest, & mollire. Piper, elateriū, & lac muliebre
misceto, & cū his terito etiā mel, & oleum albū, & cerui adi-
pem, & linteo excepta subdat. Vehemēter verò ducit omni-
gena hoc. fici pingue, elaterij portiones duas, nitrum rubrum
quātum elaterij, mellis parum, cū linteo aut cū lana glādem
facito. Aliud. Netopum, fel tauri, nitrum, cyclaminum, gal-
Elam, cum melle terat. Postea verò lota adipem cerui subditū
habeat. aut pulegium & fel tauri tritum pēnā obducatur, & in
oleum Aegyptium tinctum subdat. Aut cyclaminum magni-
tudine tali cum aris flore. Aut anemones caput cum farina
tritum pennā obducito, & in oleo albo tingito. Aliud quod
omnia ducit. Cucumeris sylvestris oblongi internā partem,
exempto semine, cū lacte terito, & myrrham purā vna cū ip-
sis, adiectoq; modico melle, & oleo Aegyptio, molli lana ex-
cipito. Aut cucumeris sylvestris internā partē siccato, & mel-
le affuso terito, ac glādem formato. Postquā autē lota fuerit,
adipem subdat. Aut elaterij portiones tres cum aqua. Mollito-
ria. Oui candidum, farinam, mel, ceram albā. hęc simul repe-
Ffacito, & quod destillat lana exceptum apponito. Aut adipem
anseris, cerā albā, resinā, vnguētum rosaceum, cerui medul-
lā liquēfacito. Aut ouillū vel caprinū adipē, oui candidū, vn-
guētum rosaceū. Ex his aut glādem facito, aut lana excipito.

Fomenta per quæ vteri purgantur, si duri fuerint. Vinum
suauissimū pari aqua tēperare oportet, triū semicongiarum
Atticorū mensura & fœniculi radices ac seminis eiusdē qua-
drantē, & olei rosacei heminā dimidiam, in ollā mittere, cu-
ius operculū foramē habet, & vinum superfundere, & arun-
dine indita fomentum facere, & postea scillam apponere. Si
dolores repētini irruerint, & animi deliquia affuerint. Rosa-
rum folia, cinamomū, myrrhā purā, netopū, papaueris succū,
hęc in pastillos drachmales efformato, & sup frusto ampho-
ræ cādenti ponito, & pro suffimento vitior. Aut styracis mo-
dicū in oleum mittito, ac vitior velut priore. Omnia quæ in

Hippocratis Liber I I.

Vnguenta iniiciuntur tundito ac cribrato, & super stercus bu-
 bulum mittito, itémq; styracē, & netopum, rosaceum oleum
 quàm optimū, & Aegyptiū albū affundito, & post purgatio-
 nes suffito. Aut lauri & myrti folia tundito, & cyperi fructū,
 cū vnguento albo Aegypto subigito, addito etiam netopo, &
 super stercore bubulo suffito. Auxiliatur & manna thuris, &
 cupressi ramenta, & cyperi radix tusa. Sed & iuncū odoratū
 aromaticum, & cardamomum, & iridē tundito ac cribrato,
 atq; hæc omnia misceto, & rosacē oleum ac netopum ipsū
 affundito, & vtor in crassiore tritici farina. Aut resinam in
 recens formato fictili suffito, castorio, aut aliquo ex aromatis
 adiecto. Caput verò oleo rosaceo tingito, in aures autem
 myrteum, aut melinū oleum infundito. Et cicer albū, & vuas ^E
 passas coquito, ac decoctū bibendum dato, & in aqua calida
 desideat. Et oliuas albas priusquā oleum remittūt lancinato
 ac siccato, & in vino odorato terito, & acetabulum Atticum
 præbeto. Aut cātharidum ventres, aut adiantum, & nitrū ru-
 brum Aegyptium, & ferulæ radicem, & apij semen tritū, hæc
 exhibeto. Si verò vrinæ stillicidium corripiat, in aqua desi-
 deat, & vinū dulce bibat. Si maximè strangulatur in vterorū
 dolore, vinū suauissimū pari aqua tēperatū, trium semicon-
 giorum Atticorū mēsurā, & fœniculi radices, & seminis eiuf-
 dem trientem, & olei rosacei heminā dimidiā. Hæc in nouā
 ollā mittito, & vino superfuso foueto. Et scillam apponat, do-
 nec osculū molle & amplū esse dixerit, & si exulceratum fue- ^F
 rit, ac pustulæ vbiq; in ipsis fuerint, præstat adipe anserino cū
 thure curare. Ad vterorum dolorem. Peucedanum, aristo-
 lochiā, panaces, hæc simul in vino dulci misceto, & tepesacta
 bibenda dato. Et peplum albū sorbeat, & vrticæ semē. Aliud
 fomentum siue suffimentum. Si dolor habuerit, malicorium
 punici dulcis, loti ramēta, oleæ folia sicca tusa. Hæc cum oleo
 subigere oportet, & super ignitū stercus bubulū mittere. Aut
 galbanum, myrrhā, thus, oleum album Aegyptium, super vi-
 tis sarmēta. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Bitumē,
 radicem xanthij, pilos leporis, rutā, coriādrum siccum, hæc o-
 mnia terito, & formatas inde placētulas siue pastillos suffito.
 Aut ad picē, & sandarachā tulsam tritā, cupressi ramenta am-
 misceto, & vnguento affuso placētulas formato, & in ignē
 missas suffito. Aut cornu capræ in ramenta cōfectū oleo sub-
 igito,

Strangurię
 medela.

vterorū do-
 lor qui se-
 detur.

- A** igitō, & in ignem missum suffito. Aut effossa scrobe, vinea vix torreto, & cinerem in scrobem mittito, & vino odorato inperfo, mulieri circūinsidenti fomētum facito. Sint autem vinearum chœnices duæ, atq; hæc ipsa quàm maximè sicca. Si verò vterus doleat vsq; ad vesicam, porri semen cū aqua tritum bibat. Aut cyclamini radicem, in vino albo ieiunæ bibēdam dato, & calida lauetur, & subcalidam ieiuna bibat, & tepefactoria apponat. Aut allij caput integrum, & nitrum tostum, & cuminum, trita ac melle subacta apponito, & calida lauetur, & subcalidā bibat. Ad omnē vterorū mor- Morbi cuiusque vterorum sedatio.
- B** facito, deinde excolatum in ollula tepefacito, & in eo lanam mollissimā tinctā apponito, & vicissim priore detracta alia subdito. Opitulatur autem & crocus, & myrrha, & ponticæ nuces, alba & pura lana excepta, & cū adipe anserino ac vnguento irino apposita. Si dolor vexarit ex subditiis purgatam, myrrhæ acetabulum, thuris tantundē, melanthium, cyperum, seseli, anisum, apij semen, netopum, mel, resinam, adipem anserinū, oui candidum, vnguētum Aegyptium, singula paribus portionibus in vino albo dulci, duarum heminarum mensura terito, & tepidis infusis colluito. Si dolor vehemens habuerit, cantharides, cyperus, calamus, iuncus odoratus, & iris profunt. Hæc in vino nigro coquito, ac vtitor. Doloris sedatio.
- Alia collutio. Si dolor & urinæ stillicidium vexarit, porri succū, sambuci fructū, seselli, anisum, thus, myrrhā, vinum, in Collutiones variz.
- C** succū redigito, misceto, ac infundito. Aut myrrhæ acetabulū, thuris tantundē, melanthij & cyperi tātundē, seseli, anisum, apij semen, netopū, mel, resinā, anseris adipem, oui candidū, vnguētū Aegyptiū, singula paribus portionibus in vino albo dulci diluito, ac infundito. Aut mercurialis aquā decoctā cum myrrha, thure, netopo. Aut saluiā, & hypericū, in aqua coquito ac infundito. Aut apij semen, anisum, melanthium, seseli, myrrham, casia fructum, in vino coquito ac colluito.
- Alia collutio. Si dolor fuerit vehemens post purgationem. Sambuci fructum, & lauri baccas, in vino nigro coquito ac colluito. Aut sambucū in aqua coquito, & aquā excolato, & vino dulci affuso colluito. Si post collutionem infusam dolor oborietur, aromata quæ in vnguēta iniiciuntur coqui-

Notha

to, & de aqua duas heminas excolato, misceto autē adipē an-
feris, & oleum rosaceū, & tepida infundito. Amplius autē in-
fusum nulli, vt semel dicā, cōpetit quā duarū heminarū. Aut

**Doloris &
vicerū vte-
rorum me-
dela.**

mercuriale in aqua coquito, ad succū, myrrhā ammisceto,
aut thus, & netopū pari mensura, & tepidū infundito. Si ve-
rō vteros doleat cyclamini radicē in vino albo ieiunā biben-
dam dato. Et calida lauetur, & subcalidam bibat. Si ex ferui-
do & superficiali vlcere pudenda fuerint exulcerata, myr-
ti baccis in vino coctis colluat, & melilotū apponat. Et mali
punici dulcis putamina in vino coquito, & myrrhā ac resinā
simul mixta vino diluito, & intinctū in his linteum subdito.

**Stranguria
Vetus vte-
ri.**

Et si vrinę stillicidiū corripiat, fomentū adhibeto, & pectinē
illinito. Desideat autē in decocto rosarū, aut rubi, aut myrti, E
aut oleæ, aut pampinorū vitis, aut iuniperorū baccarum, aut
saluiæ. Si ventus in vtero abortus fuerit, & dolor vehemens,
& flatus nō exit, cuminū apponat. Et saluiam ac cyperū tula
madefacito per noctē, & mane excolato, & lucidū ac clarum
cremorē in vas infundito, & crassiorē tritici farinā cū vino
albo ammisceto, & silphij succū magnitudine fabæ, cum fa-
rina coquito, & crudius sorbenda dato. Si columella in pu-
dendis nascatur, dolor obtinet. Et doloris quidē medela est
apij semen. Columellam verō rescare oportet. Si vlcera
in pudendis o'horiantur, & pruritus corripiat, oleæ folia, &
hedera, & rubi, & mali punici dulcistrata, & vino veteri di-
luta, cum recenti carne apponito, ita vt folia carni oblinas. F
Et habeat subditam per totam noctem. Mane verō eximens
& myrtum in vino coquens, cum vino pudenda colluat.

**columella
vular.**

Notha ad finem primi libri De morbis muliebribus adiecta.

**Tussis pue-
ri qui dis-
cutiatur.
Venter qui
moueatur.**

Ad tussim pueri. Thapsiam in polenta edendā dato. Aliud.
Ex ovo allato vitellū acceptū terito, & sesamū albū tostū.
& salem, cū melle delingenda dato. Ad aluū pueri soluedam.
Lanam illotā melle tinctā indito. Si verō antiquior fuerit
puer, ceparum internas partes tritas cum melle indito. Si lac
nō fuerit. Recentis tritici farinam elotam, melle ac oleo am-
mixto, tepidam sorbendam dato. Ad anhelitum pueri facit.

Thus in vino dulci, & illuies. Purgatorium. Glādulas fa-
cito ex mellis hemina, anisi acetabulo, bituminis drachmis
duabus, felle bouis, myrrhę drachmistribus, elaterij portione

Hæc

A Hæc in vase æneo coquito, & anseris adipē ammisceto, & ubi
 uti voles, glādulis anserino aut ouillo adipe illinito, lana au-
 tem utere molli. Vomitus soluit. Ocymī succus in vino al-
 bo. Aliud. Farinæ tritici recentis exsuccatæ aqua. Aut de ma-
 lis punicis dulcibus & acidis succū exprimito, & deinde mel
 ammisceto. Corrosiuum sic paratur. Veratrum nigrum, san-
 daracham, squamā æris, singula paribus portionibus seorsim
 terito. Quum autē trita fuerint, ad vnā partē, duplā calcem
 ammisceto, & cedrinē subacta illinito. Aliud corrosiuū phar-
 macum sic paratur. Florem æris purē cōbustum donec ruber
 fiat, terito ac vti tor. Pharmacū nigrum. Squamam æris, & flo-
 rem æris, seorsim ambo terito. Vbi verō cōtriuieris, ita misce
B to. Duas aut tres pharmaci species facito. Vnam fortissimam
 quæ habet ad squamā, tertiā floris partē. Alterā, quæ quartā.
 Tertiā, quæ quintam. Hoc pharmacū ad omnia cōueniēs est.

Vomitionis
remedium.

Illitio ad anginam: Roris marini semen, staphis syluestris, Anginæ &
 absinthium, elaterium, mel. In doloribus podagricis. Ab- Podagræ
 scissus nitro trito aqua diluto, cataplasmatibus modo integito, medela.
 & tribus diebus non lauato. Vbi verō laueris, rursus nitrum
 rubrū crudū cum modico melle terito, & hoc semper vti tor.

Inflammata illine portulaca cum farinæ massa, & lactuce Inflamma-
 rubræ drachma, ex aqua dissoluta. Medicamenta oculato- ta.

C Aes vstum, ærugo, fel capræ, mirrha, hæc dissoluuntur,
 & omnia simul trita vino albo diluuntur, postea in arundi-
 nem coniecta, sicca in vsum veniant. Puluillus. Misy præpa-
 ratum in pila terito, & spumæ argenti chrysididis appellatæ
 cinerē lorū ammisceto, Sint autē cineris, partes tres. misyos
 vna. At misy in maza cōburito vitans ne diffuat. Nam dum
 torretur liquefcit, vbi verō probè tostum fuerit, puniceū fit.

Alius puluillus. Cerusa eodem modo cum misy tosto mi-
 scetur, velut chrysididis cinis. Alius puluillus fortior prio-
 re. Spodium cyprium ex fuligine lota, & cerusa, & misy tor-
 refactum. Sunt autem duæ partes cerusæ de spodio, vna verō
 misyos. In hæc anemonæ folia contusa exprimito, & in æris
 rubri vase ad solem exponito, & ut nihil illabatur contegito.
 Quū verō crassa facta fuerint, pastillos formato, deinde sicca-
 to, & siccatos quā maxime fieri potest cōburito, & postea
 perfrigeratos leuiter terito, & de spodio ex fuligine loto, pa-
 rtem portionem misceto, deinde netopon instillato, & parum
 terito,

terito, deinde melle diluito, & resiccata in vase aereo asserua-
 to, ac vtitor. Puluillus mollis. Spodium cyprium, chalcitis nō
 lota leuiter trita, flos aris. Hæc paribus portionibus misceto
 ac terito. Alius. Spodium cyprium, chalcitis leuiter trita, &
 cinis chrysitidis illotus. Hæc inter se terito. Alius. Spodium
 lotū, chrysitis, & aris flos, paribus partibus trita. Alius. Vuæ
 acerbæ succus, & spodiū cyprium. Vuam immaturā in vigo-
 re cōstitutā sume, & succū per linteū, in vas aris rubri expri-
 me, & aceti albi acerrimi tertiā partē ammisce, atq; sic in so-
 le coque, & quinquies in die agita ac cōturba. Et vbi crassius
 factus fuerit succus, spodium cyprium tritū adiice ac permi-
 sce, ita vt vbi sex aut septē dies in sole positus steterit, ad he-
 minā succi Atticā, spodij drach. octo immittas. Si verò aerius
 efficere medicamentum voles, minus de spodio: sin mollius, E
 plus. Postea verò siccato hæc, donec in pastillos formari pos-
 sunt. Deinde domi siccato, rursus in fumū suspensa, atq; hoc
 tandiu, donec testacea fiant, vt inter terendum nō adhæreāt,
 postea sic vtere. Reponito autē in loco humiditatē nullā ha-
 bente. Alius. Spodium, chalcitidē, aceto albo subigito, dein-
 de factos inde pastillos siccato, & vbi oculum sublinire vo-
 les, quā optimē terito, & vino veteri dulci cōcalefacito. Ad
 argemon oculi vlcus. Populi nigra lachrymā, lac muliebre,
 misce ac vtere. Si oculus lachrymetur, & dolor vexet. Mali
 punici dulcis succum expressum in aereo vase coquito, vt ni-
 ger fiat instar picis. Si verò æstas fuerit, ad solē exponito, de-
 inde liquidū sublinito. Si verò dulci lachryma fluat oculus,
 quum vua fuerit alba, valde matura, & gracilis in vite, decer
 ptam exprimito ac excolato, deinde in sole siccato, & vbi sic-
 cus factus fuerit succus deradito, & æruginis dimidiū obolū
 attici ponderis ammisceto. Deinde hoc sublinito. Puluillus
 inspersilis. Plumbum & spodiū, æquis partibus, myrrhæ deci-
 mam partē, succi papaueris parum, vinū vetus, arida tere ac
 vtere. Alius. Accipitur scoria siue recrementum plumbi, &
 spodij tertia pars, & cerusæ tertia, & chartæ vstæ tertia, &
 myrrhæ pars decima. Si pilos ex corpore extirpare voles, vi-
 tis lachrymā cū oleo illinito. Si verò etiā circa oculū tollere
 velis, euellito & illinito, & cū tenui cuticula discedet, & locus
 rubicūdus ac boni coloris erit. Ad intestinorū leuitatē. Len-
 tes ac triticū recens duarū chœnicū mensura aqua macera-
 to,

Lachryma
tio.

Deglabra-
tio.

Licenteria.

- A** to, & vbi mollia facta fuerint, in pila aut mortario fortiter cōterito, deinde aquæ heminis sex affundito, ac fortiter comoueto, & vbi purgamenta discesserint, in ollâ infundito, & modico melle affusō coquito, & valde cocta torrefacito, ac edēda præbeto. Si verò sitierit, vinū vetustissimū bibat, atque hoc vtatur donec sanus fiat. Ad grauedinē. Si quis grauedinē habeat, myrrhā tritā ammixto melle: linteo excipiat, & nares cōfricet. Infusum sedis pituitā ducēs. Thapsiæ potionē, & vuas passas quadraginta: aut grani cnidij, aut cnestri potionē sumito, & mellis dimidiā heminā, ac olei tātundē ammisceto, & aqua marina diluito, in aqua furfures cocti sunt, aut prius sana donec pinguis facta fuerit. Aut adipē betæ succo ammisceto, & nitri drach. decē. Aut salis heminā plenā aquæ marinæ ammisceto. Si verò bilē deducere voles, succi silphij potionē, elaterij drach. vnā & dimidiā, colocynthidis drach. terito & iisdem quibus prius diluito. Si autem vehemētius ducere velis, cucumeris sylvestris internā partem quarta drach. parte in dimidia aquæ hemina macerato, & per sedē infundito, & si in egressu mordeat, ptisanæ succum postea infundito. Aliud. In lacte asinino cocto, aut in betæ succi heminis tribus, internā cucumeris sylvestris partē macerato, & salē, mel ac oleū ammisceto, & postea ptisanæ succū infundito. Aliud. Colocynthidis drach. terito, & in lacte asinino macerato, cadēmq; misceto. Aliud. Cucumeris sylvestris interioris drach. elaterij potionem, salis quantum tribus digitis apprehendi potest, mel, oleum, aqua marina diluito. At si sterco educere voles, nullum pharmacum bibito, sed aliis vrere. Infusum ad dysenterīā. Punici dulcis malicoriū in vino ad dimidias coquito, & olei, quartā hemina partem ammisceto, & thuris quartā drach. partem. Aliud. Vnguēti rosacei dimidia hemina, ptisanæ succus, aqua marina cocta. Aliud. Veratri potionē duas tritas, in aquæ dimidia hemina diluito, & olei tantūdē affundito. Potio. Mala cotonea dissecato, & in aqua macerato, & vbi aqua odorē acceperit, bibēdam dato. Alia. Ptisanæ farinā in congiū aquæ missam, coquito donec pinguis fiat. Alia. Mala cōcisa siccata, & fauū mellis, in aqua macerato, ac simul terito, & vbi subdulcis facta fuerit excolato, & apij folia iniicito. Alia. Vuā passā albā, & calaminthē, & fauū mellis, in aquam mittito ac terito, donec aqua subdulcis fiat.

Grauedo.

Pituitę educio.

Bilis educio.

Dysenteria.

HIP.

L
ti

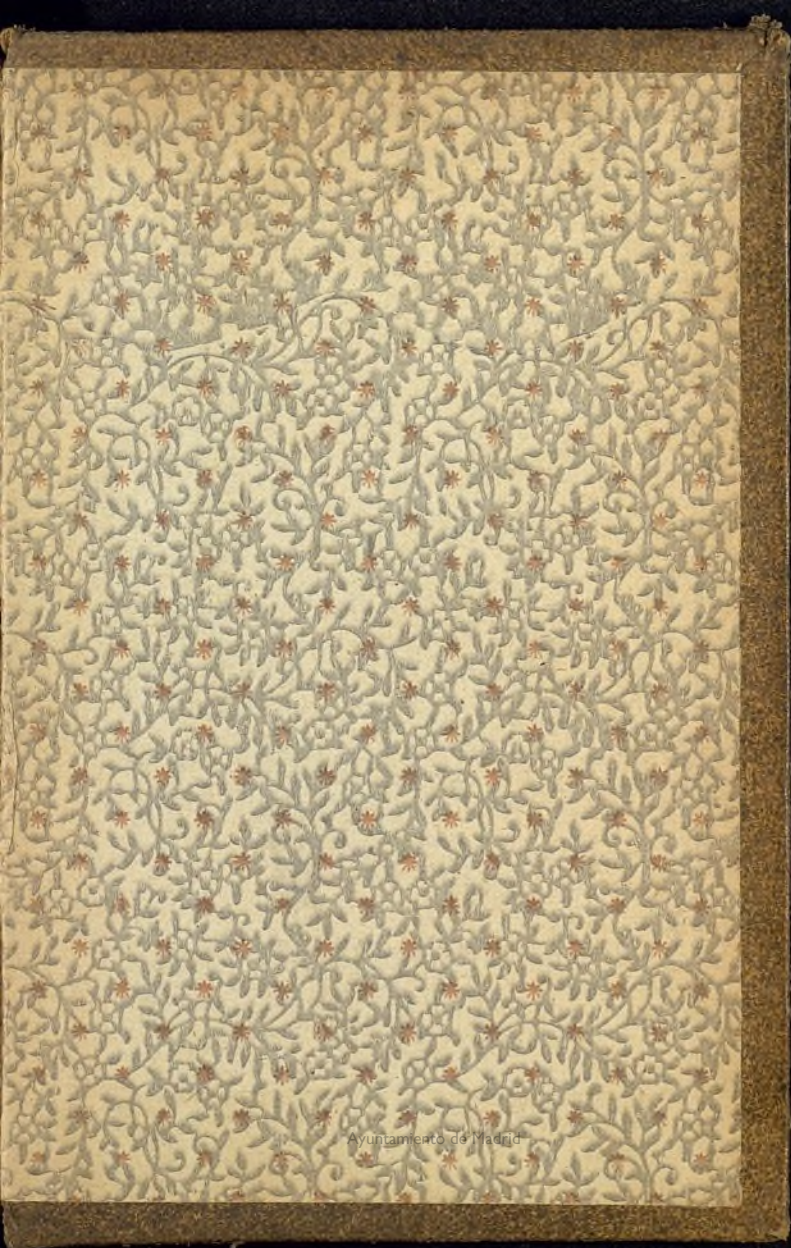
De
tio

Lic

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

